264

~~269~~

N. 162

UCA.BHSC

216

UVA.BHSC

R.175

410

Soy de D. Migl Rodriguez de Arellano

D. Vicente de Araciel y Rada

Materia hoc volumine discussa

1 De aqda hereditate — ~~Retes~~ D. Victo I

2 de dibiduis et indibiduis obligbs. Retes = 103.

3 de scrupulossa filiorum et posthumorum insce idem = 127

4 Vtrum mostruosi et debiles partus proficiant idem = 158

5 de postumorum nominae et distinctione = 179 vo

6 Repetitio a l. interstipulantes 83 de V. O. Retes = 195

7. Repetitio a sacra eiusdem legis = 251

8. Preludium de exemptione liberi hominis a commercio = 259 vo

UVA.BHSC

UVA.BHSC

281. fox. Prima 1

Hec m.a fuit dictata a Doctore Don Petro de Virto Lecama primarie legum interprete in salamantina sco 2a año domini 1692

Ad celebrem tit. ff de adquid. vel omit. hered. ut tocius md. difficiliora atque selectiora principia facilius percipi possint methodica proponitur disputatio

Difficile sane sed utile profecto et inter tocius iurisprudencie tractationem undequaque constitua subtile et ingentibus difficultatibus involuta ex academico prescripto iterum iam exponenda suscipimus materiam (prestantissimi auditores) et licet fatear nihil recto tramite investigari posse quod per viam non fuerit iam perquisitum et adinventum atque in hac tractatione huius academie preceptores

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ ... DOMID

UVA.BHSC

et antecesores nostri doctissimi pariter et vigilantissimi plura ad ipsius enucleationem tetigerint, et ea dexteritate docuerint ut vix aliquid novi excogitari possit ipsorum tamen vestigijs inherentes precipua et selectiora percurrere atque complecti conabimur, quod ut consequi possimus aliqua animadversione digniora et que ad nostre disputationis perfectam cognitionem necesario desiderantur premittemus et ne ex plurium rerum atque principiorum indigesta mole fastidium aut confusio generetur methodice tractationem distribuemus et questiones singulas singulis capitibus comprehensas, et vrevitate resolutas eo ordine proponemus ut et rubrice nostri tituli et difficilium legum vera resolutio atque expositio patefiat.

De hereditatis denominatione et ipsius difinitione Cap.e 1.o

1.o Verborum denominationem investigare, atque percipere ad perfectiorem ipsarum rerum cognitionem plurimum proficere manifeste demonstrant consulti in l. mutuum 2 § appellata cum sequent. ff. de rebus creditis et in l. 1 ff. de adquid. posesione et in l. 1 in pp.o ff. de furtis iuncto Just. in § furtum autem 2 inst. de obliga. que ex delic. nasc.

UVA.BHSC

et in pp. inst de verbo. obliga. et in § fin.
inst de heredu qualit et diferencia in qq
iuribus et Imperator et Consulti ex verborum
etimologia sive denominatione rerum de qq
agunt naturam eliciunt et merito sane quo
nia ab etimologia validissimum argumentum desu
mi observant Guerardus in locis legalibus
loco ab etimologia n 2. Corra. lib. 3 misc.
Cap. 22 et doctores comunitr in precitatis iu
ribus = quo circa de hereditate verba fac
turi opere precium erit in huiusce tractationis
exordio premitere unde hereditatis denomina
tio originem desupserint et quamvis aliqui
existiment a verbo ere hereditatis nomen
proficisci et inter alios hanc opinationem am
plexi fuerint divus ysidorus lib. 9 etimo
logia. Cap. 5 Rodulfus Agricola in notis ad
Genecam declamatione 1a Biglius in § fin inst
de heredu qualit et diferenc. n 4 Franciscus
Cona. lib. 10 Coment Cap. 5 ex n 1 et tanto. Go
bea. lib. 1 varia lectio Cap. 25 circa finem et
ea precipue nitantr ratione quoniam heredi
tas et heres qui ipsam adquirit vel adeundo
vel pro herede gerendo eris id est pecuniae
defuncti successor eficitr et ob eam ranem infert
et existimat Gobea. vir alias sapient. (nos
trum Imperu. Iust. redarguens in d § fin. inst
de heredu qualit et dif hereditatem n posse

UVA.BHSC

denominari a verbo hero, quoniam nunquam se
legisse fatetur in usu iuris heredem pro do
mino usurpari et consequenter hereditatis
nomen non ab hero sed ab ere originem trax
isse quo respexisse videtur Marcus Tullius
in topicis § 19 dum hereditatem descripsit
sive diffinivit ut sit pecunia que morte
alicuius ad quempiam iure pervenit neque
ea legata testo aut possessione fuit retenta
nihilominus tamen tanti viri pace prefata denomi
natio sive denominationis origo admitenda
est, quoniam et expressis Imperatoris Iust. verbis
repugnat in dicto fin. ibi pro herede enim gerere est
pro domino gerere inst. de hered. qualit. et diff. et
preterea manifeste convincitur rationibus sequentibus.

2 Prima
ex eo prefiscitur quoniam si hereditas a verbo ere
idest defuncti pecunia ut existimant et exponunt
supra relati scriptores diceretur sequeretur necessario
ibi tantummodo hereditatem reperiri posse ubi est et
pecunia aut bona aliqua sive corporalia sive
incorporalia a defuncto relicta reperirentur pecu
niae namque verbo non solum numerata pecunia ve
ru etiam quelibet corpora comprehenduntur et iura
similiter continentur ut docet Ulp. in l. pecuniae ver
bum § 78 in pp. ff. de verbo. sig. et adstipulantur iu
ra in l. rei appellatio § in pp. l. tantum 88 l. cum
stipulamur 19 l. pecuniae 222 ff. eodem tit. l. si vero

UVA.BHSC

64 § fin. ff soluto matri. l. penult. Cod. de Const.
4 pecunia et consequenter nullo hęre pecu
nia aut aliis bonis a testatore relictis nullo
modo posset hęreditas etiam iuris fictione in
troduci, aut considerari, vt pluribus iuribus
et doctorum autoritatibus hanc partem amplecten
tes prouare contendunt Pich. in Coment. ad
tit. de adquid. hęred. Cap. 2 ex n. 30 cum
sequent. et Don. Juanes del Castillo lib.
2 cotidianarum controuersia. Cap. 17 ex n. 11
cum pluribus sequent. ═ Cęterum verius est
etiam absque pecunia ęre aut aliquibus bonis
siue corporalibus siue incorporalibus hęreditatem
considerari posse ex eo quod ad fictionem hęreditatis
introducendam ius ciuile nullum corpus aut bo
na aliqua defuncti superesse requirit sed
id tantummodo desiderat vt defuncti persona
et ius quod ipse vel actualiter habebat, vel poten
cialiter sperare poterat in hęreditate repre
sentetur, vnde ad hęreditatis introductionem consi
derat Lex. vt aliquarum rerum dominium apud de
functum extiterit sed solummodo animaduertit po
tentiam vt aliqua bona habere potuerit et conse
quenter in illis tantummodo personis hęreditatem
non admisit in quibus neque bonorum habendorum po
tentiam ex mortis tempore resedit vt docet textus
elegans sic necessario intelligendus in l. lex Cor
nelia 28 ff de vulg. quem ita intelligit Val. lib. 3

UVA.BHSC

versorum testatoris bonorum cumulus, vere tamen
hereditas appellatur ut prouant Cons. in l. si
hered. 32 ff. mandat. et in l. si heres 3 in pp.
ff. ad leg. falc.; et in l. q.a poterat 4 ff. ad
SC. Trebe. et in l. hereditas 11 ff. de verbo si-
gnat.

3 Ex qq. ratibus et pluribus aliis multo
prouabilius existimo eum qui nulla bona re-
liquit, neque corporalia neque incorporalia
testum conficere posse, et heredem scribere, at
que eo defuncto hereditatem introduci, et non im-
proprie hereditatem nuncupari et consequen-
ter hereditatem consistere posse non sine rebus ere
aut pecunia vel etiam si nihil omnimodo re-
aliter, et cum effectu in ipsa hereditate sit ne-
que defunctus mortis tempore reliquerit, dum-
modo saltem in potentia aliquam bonam vel
iura sperare potuerit hanc sententiam amplec-
tuntur Ange. et Pau. Cast. in recit. ad d. leg.
hereditas 50, ff. de pet. hered. idem Cast. in
l. irritum n. 1 Cod. ad leg. falc. Jason in
l. 1 n. 83 ff. de lega. 1, Roma. in l. stipula-
tio hoc modo concepta n. 336 ff. de verbo. oblig.
Alcia. in l. nihil aliud 24 n. 7 ff. de reg. iu-
ris, Fran. Cona. lib. 10 Coment. Cap. 5 n. 1 ver.
ad iuris consulti Peralta in rub. n. 86 et in
l. 3 n. fin. ff. de hered. inst. Anto. Gomez in
l. 3 tauri n. 17 in pp.o Anto. Faber in rationali

Qui nulla bona relin-
quit nec corporalia, nec
incorporalia testum facere
potest

UVA.BHSC

ad d. leg. hereditas 50 ff. de petitione hered.
et in racionali ad leg. cum hereditatem 7 ff. de hered.
vel actio. vend. Jacobus Cuia. in d. l. nihil
aliud 24 ff. de reg. iuris, Petrus Fauer in l.
hereditas 62 ff. eodem, et nouissime ante
cesor noster Valencia libro 3.° illustr
ium tractatu 1.° Capite 1 n. 7 et
8 et alii plures congesti a Castillo
dicto libro 2.° Controuersiarum
Capite diecisiete ex n. 1.°
ex n. 1 usque ad undecimum = ff. ac igitur sentencia
ut veriori admissa facile adversus Gobea. et alios
supra relatos sequens adstruitur argumentum. here
ditas dari et reperiri potest licet defunctus
nulla prorsus bona pecunia aut ex mortis
tempore reliquerit, igitur hereditas n. a verbo here
prout testatoris pecuniam demonstrat sed ab alio
verbo originem et denominationem desumpsit.
Rursus
quoad alteram partem quatenus Anto. Gobea pro
fitetur nunquam se vidisse aut legisse in usu
iuris heredem pro dominio usurpari facile ip
sius audacia quatenus Impera. Just. incusat
conuincitur et contrarium suadetur ex difficili et
subtili Trifonini responso relato in l. de here
ditate 19 § n. tamen 4 ff. de castrensi peculio. pro
posuerat nanque Cons. in § pater 3 eiusdem legis
utrum si pater qui filium militem in potestate habebat

UVA.BHSC

servo filij peculij castrensis libertatem testo
dederit et mox filius vivo parente defunctus
sit effectum possit libertas sortiri: occurrebat
enim ne libertas competere posset eum tan
tummodo posse libertatem testo relinquere qui
vere dominus extiterit eo tempore quo liber
tatem concessit et simul eo tempore quo liber
tas effectum sortitur ut probat tex. in l. sticus
39 ff de manu. testo. filium autem militem in po
testate patris existentem peculij castrensis do
minum esse atque ideo libertatem servo conce
dere posse nemo dubitat et docent cons. in l.
similiter 6 et in l. divus 73 ff de castrensi pecu
lio l. servum 8 ff de iure patronatus l. etiam si ius
3 § si quis filius 8 l. si filius famil. 22 ff de
bonis libert. l. idem erit 3 § quod autem 3 in fine
ff de asig. libert. l. si quis 30 § sed si castrensem
2 ff qui et a quo: igitur videbatur dicendum pa
rentem nullo modo libertatem servo castrensis pe
culij indulgere potuisse quoniam nullo modo
potest dominus peculij castrensis existimari
quandoquidem certum est dominium non posse apud
utrumque patrem scilicet et filium pro solido re
periri ex regula textus in l. si ut certo 5 §
si duobus vehiculum ff. commodati quod inconve
niens praesensit ipse cons. in fine in d. l. ff
hereditate 19 § pater 3 in illis verbis occurrebat
enim non posse dominium apud duos pro solido fuisse

UVA.BHSC

denique filium posse manumittere talis peculij
servum Adrianus constituit et si testis tam filij
quam patris idem servus accepisset libertatem et
utrique pariter decessisent non dubitatur ex testo fi
lij liberum ~~est~~ ~~eum~~ eum esse ff de castrensi pecu
lio. Ceterum hac difficultate non obstante resol
vit cons. eodemque casu libertatem a patre ser
vo peculij castrensis impositam effectum sortiri
quo filius ipse de tali servo non disposuerit
neque suo testo libertatem praestiterit, et illam
accuratissimam rationem reddidit quoniam pater, et filius
simul domini existimantur peculi castrensis fi
lius absolute et cum libera administratione taliter
ut dum vivit quocomodo velit de bonis castrensi
bus disponere possit iuxta regulam tex. in l. in re
mandata cod mandati pater vero ea quasi con
ditione dominium habeat rerum castrensium ut vivente
filio administrationem aut dispositionem non obtineat
ita ut dum filius vivit et de rebus castrensibus dis
ponere potest quasi cesare intelligatur patris facul
tas ut dominium exercere possit filio autem decedente
sine testo quasi post limini iure pater dominij
liberam reduperet dispositionem, et retro semper do
minium habuisse intelligatur ut quae libet dispositio
de rebus peculiaribus facta effectum obtineat ut patet
~~ter~~ ex posterioribus dicti § verbis ibi sed in ~~po~~ supe
riore casu pro libertate a patre data dici possunt
nunc quid quoad utatur iure conceso filius in castrensi

UVA.BHSC

peculio eousque ius patris cesauerit q si intes
tatus deceserit filius post limini cuiusdam
similitudine pater antiquo iure habeat pecu
lium retroque videatur habuisse rerum dominium
in quo verbis ut veram consulti mentem percipias ad
animaduertere deues filium dum viuit et iure suo
uti potest serui peculiaris vere et proprie do
minum esse sicut et totius reliqui peculij Cas
trensis, ideoque interim et eo usque ius patris
q habet tanquam pater et iure potestatis in coli
bet filij peculio n tam extinctum esse quam cesare
idest vires suas n exercere sicut dicere aliqu
ando solemus de obligatione quae si penitus extinc
ta sit nunquam potest reuiuicere, si tamen per
aliquod tempus et accidens exercere n potest ce
sare illam pocius quam penitus peremptam esse ut con
tingit in illis casibus cuius mentio fit in l. qui
res 98 § area ff de solutio. = Ceterum intestato pa
tre decedente filio placet Trifonino post limi
ni cuiusdam similitudine patrem antiquo iure
peculij dominium habere idest eo iure q obtinebat
ante quam principales constitutiones induxissent
ut filius famil. miles in Castrensi peculio pa
tris famil. vice fungeretur retroque videri sem
per habuisse universarum rerum peculiarium do
minia cui consequens est ut liuertas patris
testo peculiari seruo data n possit dici absolute
data seruo alieno idest data ab eo qui testi tempore

aliud est obligationem cesa
ri, aliud extingui.

l. 98. §. 8. de solutionib
l. 19. §. 3. de cast. pecul
sequede inducir este te
to con la lei. 11. de lib.
post. ala testamenti f
ccion de el iur defun
tias

UVA.BHSC

n fuerit servi dominus ex iure quiritum ac proin
de n. potest dici a pp. data ex regula tradita ab
Ulp. frag. tit. 24 de legatis, & per vindicationem iu
ncta l. sticus 39 ff de manumissis testo, sed quem
admodum in suspenso extitit ius et dominium pa
tris et n. aparens potius quam extinctum aut nu
llum quandiu filius vixit et beneficio consti
tutionum uti potuit, quousque certum esse cœperit
filium suo iure neque usum fuisse neque uti am
plius posse ita similiter fatendum est. Liberta
tem in suspenso esse quam pater suo testo. servo pe
culiari concessit ut si filius de hoc servo ali
quid decernat hoc ipso apparat inutiliter datam
fuisse a patre libertatem id est alieno servo
qui in filij dominio extiterat et in duorum do
minio esse n. potuerat. Cæterum si filius intesta
tus decedat, et talis servus mortis filij tempore
in castrensi peculio reperiatur valeat libertatis
datio tanquam a deo data qui testo et dationis tem
pore dominus ex iure quiritum extitisse retro fin
gatur ita erudite exponit et plura sapienter cumu
lat l. subtilis favet in iurisprudentia tit 28 pp. 6.
Mac. 12 per totam.

Illud tamen advertendum est patrem
in predicta l. rerum peculiarum dominium et servi
illius, cui libertatem imposuit n. ut heredem filij re
cuperare, sed iure antiquo idem peculij ut manifes
te demonstrant illa verba post limini eundem similitu

UVA.BHSC

dire pater antiquo iure habebat peculium
q. quidem ex eo profiscitur q. filius intestatus de
cesit, ut constat ex prioribus d. § ~~ibi~~ verbis ibi intestato
defuncto filio famil. et ex posterioribus ibi q. si intes
tatus decesserit filius quo in casu hered. filij
famil. militis considerari non posse atque ideo
non hereditario iure sed peculiari titulo ad pa
trem in cuius potestate erat universa castrensia
bona pertinere notissimum est et docent Cons.
in l. 2a § proponebatur q. l. filio famil. 19 §
prima species et § legatum l. pater 17 in pp. et § 1
d. l. de hered. 19 q. autem q. de castrensi pec
ulio, l. servum filij 29 in pp. ff. de lega. 2 l.
filius famil. 18 ff. ad leg. falc. Leo tempore
~~ff~~ 33 ff. de adquid. rerum dominio, l. si servus
communis 18 ff. de stipulatione servorum, observant
Anto. Fauer in iurisp. d. tit. 11 pp. 6 illac. 1a
et illat. 12 cum pluribus sequent. et praecipue illat.
17 et 18 Cujacius lib. 27 quaest. Pap. in d. l. si
servus communis 18 ff. de stipulatione servorum et
in d. l. ~~i~~ filio famil. 19 ff. de castrensi peculio
et lib. 2 definitionum eiusdem Pap. in l. pater 17
ff. eodem tit. et lib. 11 quaest. Pauli in d. l. fi
lius famil. 18 ff. ad leg. falc. et post eos
erudite noster Val. lib. 1 illust. trac. 3 cap. 3 ex
n. 1 cum sequent. qui omnes simul observant
eo tantummodo casu patrem qui filium militem in po
testate habebat hereditatis iure ad bona quae miles

UVA.BHSC

reliquit admitti valere quo filius testum con
fecit, et patrem sibi heredem scripsit et pa
ter simul hered. adiuit ut prouat lex sin
~~ut prouat lex~~ singularis et elegans in d. l. pro
ponebatur ibi siquidem testatus decessit quasi
hereditatem deferri heredi scripto siue ex
traneum scripsit heredem siue patrem, sed cum
fuit de peculio decernit filius non tunc obeni
sse patri sed necesse ab eo profectum creditur ff. de castr. pe
cul. hoc igitur casu bona castrensia in hereditatem
conuertuntur dum tamen pater voluntatem filij ag
noscat et ex testo hered. habeat adeat ut docet
Pap. in l. pater 17 § 1 ff. de castrensi peculio
quidem contingit quando quensibet extraneum fi
lius miles heredem scripsit, quoniam quousque he
reditas ab herede instituto agnoscatur hereditas
proprie non efficitur d. l. filius famil. 18 ff. ad leg.
falc. l. si seruus communis 18 ff. de stipulatione
seruorum, l. si eo tempore 37 ff. de adquid. rerum do
minio d. l. proponebatur 9, l. siquis filio 14 § 1
et 2, l. de hereditate 19 § 9 autem 5 ff. de cas
trensi peculio illud tamen singulare reperitur qu
ando parens a filio fuit heres institutus qui si
voluntatem militis defuncti agnoscere nolit, et ex
testo hereditatem pretermiserit et iure antiquo
id est ex causa peculij eligat bona retinere tunc
quidem iure peculij occupat, et non iure heredita
tis ceterum tanquam heres legatorum adstringitur

UVA.BHSC

prestatione perinde atque si ab intestato bona
tanquam hereditatem posideret exemplo evicti Cpre
Pretorij siquis omissa causa testi ut probat tex
in d. l. pater 17 § pater 2 ff de castrensi pecu
lio iuncta l. filius famil. ff ad leg. falc.
atque adeo consuluit filij familias voluntate con
servandae legis dispositio, qui intestatus decedens co
dicillos scribat et in eis patris fideicomiserit, ut pe
culium castrense extraneo post mortem suam restituat
ex eo solum quod per fideicomissum de bonis castrensibus
disposuit quasi hereditas iudicetur peculium et
consequenter in fideicomissi restitutione legi fal
cidiae locus detur ex decisione tex in d. l. filius fa
mil. ff ad leg. falc. de cuius expositione viden
di sunt supra laudati scriptores et precipue
Cuia lib. 18 quest. Papali in recitatione ad d. l. pe
ge = Ex qq omnibus illud elicies filio fami
lias intestato decedente patrem non ut heredem sed
iure pristino et antiquo, id est iure peculij bonorum
castrensium dominium occupaturum.

6 Quibus ita constitu
tis progreditur iuris consin d. l. de hereditate 19 § in
fame et insequentia verba prorumpit non tamen
si ut heres vivo filio vindictam servo imposuit
dicetur eum post mortem intestati filij ex illa manumis
sione liberum factum esse, ex qq illam conclusionem at
que decisionem elicies libertatem a patre servo pecu
lij castrensis prestitam per vindictam nullo modo competere

UVA.BHSC

posse licet filius postea intestatus decedat et in hac
parte disparitatem constituendam fore inter liber
tatem quae testo relinquitur a patre et libertatem
illam quae per vindictam indulgetur prior nanque va
lere potest quoniam effectus ipsius suspenditur
quousque parens decedat quo tempore cum certum
sit apparere possit filium nihil de castrensi pecu
lio disposuisse non est mirum quod libertas substine
atur post limini cuiusdam similitudine et retrofic
tione facta ad tempus testi scripti. Posterior
vero libertatis datio vindicta scilicet celebrata
non posit effectum sortiri, si iuris strictiores regulas
perpendamus quoniam cum modus sit interuiuos
libertatem conferendi ut prouat Iust in § 2 inst.
de libertinis vbi notant passim scriptores et
obseruat Osual. lib. 2 coment. Doneli cap. 19
litt. B et huiusmodi libertatis datio eo tem
pore quo celebrata est deueat effectum sortiri non
est mirum quod postea subsistere aut conualescere
non possit quoniam quatenus ad alienationem et dis
positionem rerum peculij castrensis a patre celebra
tam ea regula perpetua est ea omnia quae expre
senti statu vires accipiunt nulla prorsus esse at
que inutilia quasi a non domino celebrata aut
que constituta illa vero quae non expresenti tempore
idest statim vires capiunt sed postea effectum sorci
untur et in qq suspensio cadere potest possint ex
post facto valere si filius de peculio nihil disponat

UVA.BHSC

vt disertis verbis prouat Marcia in l. ex Castrensi
lib. 8 ff. de Castrensi peculio sequentibus verbis
et in suma ea res hij actus patris qui ad pre
sens alienationem alicuius rei de castrensi pecu
lio prestant impediuntur, hij vero qui non
statim quidem sed postea efficere polent eo tem
pore animaduertentur quo ad habere effectum con
sueuerunt vt si sit filius cui auferatur nihil
agatur si ante deceserit actus patris non impe
diatur, ita disponit glosa in d. l. de hered. 19
§ n autem 4 verbo vindictam ff. de Castrensi pecu
lio et plura obseruat Anto. Fauer in iuris pru
dentia tit. 11 pp. 6. illatione 12 = Qui simul
animaduertit consulti verba illa n tamen si vt
heres ita accipienda esse et intelligenda quasi
Trifoninus dixisset n tamen si vt dominus alias
enim sententiam iuris regulis consentaneam nullomo
do continere possent = Primo ex eo quoniam
vt iam supra n. 5 animaduertimus Cons. Filio
in d. § pater 3 proponit questionem circa liber
tatem a patre seruo prestitam peculij castrensis
adhuc viuente filio, et postea ab intestato pre
defuncto et ipsam questionem prosequitur in d. §
4 vt constat ex illis verbis viuo filio, et in
ferius ibi intestati filij, quo casu certo cer
tius est vt iam etiam supra premonuimus pa
trem nullomodo filio heredem existere potuisse = 2°
quoniam viuente filio impossibile est, q pater heres

UVA.BHSC

in peculio castrensi existimari aut appellari possit
ut erudite observat Cuiac. lib. 10 observa. cap. 16,
quoniam viventis hereditas non datur ex rei; ex in l. 2
ff. de hered. vel actione vend. atque ideo asseveran
dum est in d. l. de hered. 19 § in tamen 4 ff. de cas
trensi peculio verba illa ut heres ita intelligenda
esse, ac si iuris cons. verba ut dominus reposuisset
et consequenter adversus Antonii Goveani sententiam
asseverandum heredem pro domino in usu iuris usurpa
ri ita docent Anto. Faber d. tit. 11 pp. 6 illat.
12 et lib. 4 coniec. cap. 5 et in rol. ad textum in l.
denique 3 § Pompo. 9 ff. de mino. Cuia in § fin.
inst. de heredum qualit. et dif. et d. lib. 10 observa.
cap. 16 in pp. Tonerius lib. 1 selec. cap. 19, Usual.
lib. 6 coment. Doneli cap. 2 litt. E Valenc. qui
plures congesit lib. 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 15.

7 Rursus
q. verbum heres dominum sigit. et in usu iuris unum
pro altero accipiatur probat expresse Iust. decisio in
d. § fin. ibi pro herede enim gerere est pro domino
gerere, veteres enim heredes pro dominis appellaba
nt inst. de hered. qualit. et difencia, quae verba
sic exponunt doctores laudati n. precedenti
et in confirmatione huius pp. et adversus Antonii
Gotea. opinatione expendi non subtiliter potest.
elegans et difficilis vlp. locus relatus in l. denique
3 § Poponius 9 in illis verbis Poponius adicit ex
his causis ex qq. in re peculiari filii familias

UVA.BHSC

restituuntur posse et patrem quasi heredem nomine
filij post obitum eius impetrare restitutionem ff de
mino. quorum verborum ut germanus sensus perci
pi possit necessario premonendum est minore 25 annis
circumvento non solum ipsi verum etiam et successoribus
restitutionis in integrum beneficium concedi solere si
cut successores non minores sint sed etate maiores
ut docent textus in l. minor 18 § fin ff de mino
et in l. non solum 6 ff de in integrum restitu. l. Fario
nius 86 ff de adquid. hered. l. si intra 2, l. si ex
persona 4 Cod. de tempo. in integrum restitutionis, l.
unica Cod. si adversus dotem docet etiam Paulus iu
risconsul. lib. 1 sentiarum tit. 9 § 4, illo tamen ad
hibito temperamento, quod si minor maiorem heredem ins
tituat illud tantummodo tempus ad petendam resti
tutionem successori concedatur, quod minor ipse mortis tem
pore habebat, ceterum si successor minor etiam sit ex sua
persona tempus ad restitutionem petendam etiam conce
datur ita docet textus in l. interdum 19 ff de minoribus
et in l. si intra 2 et in l. ea quae § § si quando Cod.
de tempo. in integrum restitutionis et conducit Pauli
locus d. lib. 1 sentiarum tit. 9 § 4, hoc pp.o presupposito
animadvertendum etiam est successorum loco ut defuncti
nomine et iure restitutionem impetrare possunt non so
lum heredes continere verum etiam omnes illos, qui suc
cessores in universum ius defuncti constituuntur vel l.
vel pretoria iurisdictione vel alia qualibet iuris ci
vilis parte unde et illi qq hereditas ex Trebeliano sc.to

UVA.BHSC

et iurisdictione Pretoria restituta est successorum nomine continentur proinde que si minor propter ingratitudinem in seruitutem redigatur vel ancilla fiat Domini in quorum potestatem restituuntur quoniam cum personis bona etiam minorum vniuersa consequuntur successorum nomine habentur ideo que restitutionem petere possunt vt docet Vlp. in d. l. n. solum 6 ff de in integrum restitu. in quorum numero eos etiam constituendos esse profitetur qui filijs familias militibus et minoribus successores extiterunt vt constat ex illis verbis siue filij famil. militis successor in integrum restituerit quae quidem iurisconsulti suppositio ansam prebuit eidem vlpiano in d. l. 3 § Pompo. 9 ff de mino. vt dubitaret a patri qui filium militem in potestate habebat post obitum ipsius filij qui in re peculiari lesionem passus fuerat restitutio tanquam successori indulgenda sit et dubitandi ratio ex eo oriebatur quoniam pater neque successor neque heres filij vllo modo dici aut existimari potest in specie d. § Pomponius quoniam filium intestatum decessisse necesario supponendum est vt notant scriptores et precipue Cuia in repetitione solemni ad d. l. n. solum 6 ff de in integrum restitutio. et Anto. fauer in rati ad d. l. denique 3 § Pompo. 9 ff de minoribus et consequenter videbatur dicendum patrem non posse beneficium restitutionis impetrare nomine filij cum peculij castrensis dominium non vt heres consequatur

UVA.BHSC

sed iure antiquo idest peculij ex d. l. de hered. q
q pater ff. de cast. peculio et propter mortem fi
lij ab intestato decedentis n. ita aliquid patri
obenisse quam n. recessisse bonorum castrensium existima
ndum sed ex decisione lex in l. proponebatur q ff. de
cast. peculio ut facius iam animaduertimus su
pra n. q cum sequent. — Verum hac dubitandi
nane n. obstante concludit Vlp. in d. l. 3 q Pom
po. ff. de minor. patri ex causa peculij castrensis
nomine filij restitutionem concedi et quasi here
dem post filij obitum pretoris cognitionem impetrare
posse ex ea nimirum rane quoniam alias pater dam
num pateretur et beneficium ipsi concessum ut peculi
um iure antiquo retineat ad ipsius hodiu retor
queretur si bene ficium restitutionis q. cuilibet ex
traneo successori adhuc in peculio castrensi conce
ditur ex d. l. interdum 6 ff. de in integrum restitutio.
patri denegaretur — Notandum est autem verba
illa quasi heredem cum filius intestatus decesserit
in specie d. q Pompo. nullo modo posse sigare
patrem heredem aut quasi heredem extitisse atque
ideo intelligi debent eodem modo ac si cons.
quasi dominum dixisset quia pater qui castren
se peculium filij predefuncti intestati reti
net n. heres sed dominus iure antiquo esse
creditur et consequenter ex prefato iurisconsulti
responso satis aperte conspicitur in usu iuris verbum
heres pro verbo dominus usurpari, et ita Vlp. in

UVA.BHSC

terpretatur Ant. Faber in Rali ad d. l. 3 § Pon
po. ff. de mino. et Lib. 4 Coniec. Cap. 5 et in Iuris
prudentia tit. 11 pp. 6 illat. 12 Cui subscribit
Osual. d. lib. 6 Coment. Donelli Cap. 2 tit. 5 §

8 Preterea

Confirmatur apertius in usu iuris heredem pro domino
accipi ex ea rane quod promiscue iuris consulti predic
tis vocibus utuntur, dominus enim pro herede dicitur
et nuncupatur in l. his verbis 4 § in pp. ibi ficius
hereditatis mee dominus esto ff. de hered. inst. que verba
eundem habent sensum atque eodem modo valet institutio
sicut si testator dixisset ficius hereditatis mee heres
esto ut observat Goto. in notis ad eandem legem verbo
dominus eodem modo pro herede dominus accipitur in
l. 1 in pp. ff. de suc. edicto. et in l. 1 § tocius 2 in fi
ne ff. de vent. in possessio. mittendo. et in l. qui pecu
niam 22 in pp. iuncta l. servus 24 ff. de statu. lib.
et sic similiter ut supra premonuimus heres pro do
mino usurpatur et preter autoritatem Iust. in § fin. inst.
de hered. qualit. et dif. et Ulp. in d. l. denique 3 § pe
nult. ff. de mino. et Trifo. in l. de hered. 19 § n
autem 4 ff. de Cast. pecul. in Confirmatione adici po
test quod pro herede gerere idem sigat quod pro domino
gerere facere aut administrare, et in hunc sensum
predictis vocibus utuntur Cons. in l. his apud quem
22 iuncta l. duo fratres 78 ff. de adquid. hered.
et apud Ulp. in frac. tit. 22 § pro herede 26, et apud
Paulum lib. ~~24~~ 4 sentiarum tit. 8 § pro herede 6.

UVA.BHSC

Denique hereditas ipsa, quoniam ab hero denomi
nationem desumpsit pro domina accipitur atque
domina appellatur in l. n. minus 31 § 1 ff. de
hered. inst. et in l. hereditas 61 ibi pro domino
habetur ff. de adquid. rerum dominio et in l. si
his qui pro emptore 25 ff. de usucapio. et in l. le
gatum 116 § servo hereditario ff. de lega. 1 cum l.
hereditas domina appellatur infertur similiter
quod heres etiam dominus nuncupatur nam heres et
hereditas licet duas appellationes recipiant
hoc est diversis nominibus demonstrentur unius
tamen personae vice fungi certum est et ex reg. tex.
in l. heres et hereditas 22 ff. de usucapio. ubi no
tandum est unius personae id est defuncti vice et
hereditatem et heredem fungi qui dominus mor
tis tempore extitit atque ideo heres dominus
dicitur sicut hereditas domina appellatur ut
observat Goto. in d. l. heres 22 verbo unius ff. de
usuca. ——— Ex quibus rationibus et aliis pluribus quae
communiter ab interpretibus referuntur adversus
Anto. Gobea et alias relatas supra n. 1 ase
verandum est hereditatem ab hero id est domino
denominationem desumpsisse quod enim herus dominum
liget provat expresse tex. in l. item mela 11 § le
gis autem Aquiliae 6 hero datur id est domino ff. ad
leg. Aquil. hanc resolutionem et denominationem
amplectuntur Accurs. in d. l. item mela 11 § sed si
plures ff. ad leg. Aquil. Briso. lib. 8 de verbo. liga

UVA.BHSC

verbo hereditas, Cuia. lib. 5 observa. Cap. 10 et lib. 10 observa. Cap. 16 et in notis ad Iust. in § fin. inst. de hered. qualit. et dif. Anto. Faver. lib. 7 Coniec. Cap. 5 et lib. 14 Cap. 20, et in ralibus ad d. Legem denique 33 § Pompo. ff de mino. et in iurisp. tit. 1 pp. § illat. 12, Osual. lib. 6 Coment. Don. Cap. 2. litt. §, Vaco. lib. 3 declara. Cap. 8, Fornerius lib. 1 selec. Cap. 19 antecesores nostri sapientissimi Rich. ad nostrum tit. de adquid. hered. Cap. 2 ex n. 1 cum sequent. et Val. lib. 3 illust. trac. 1 Cap. 1 n. 15.

9 Ceterum licet superiores resolutio et hereditatis denominatio tot iurium ranibus, atque doctorum fulciatur autoritatibus difficilis tamen reditur ex sequenti consideratione quoniam si hereditas domina appellatur, et in his quae iuris sunt domina creditur et ab hero denominatione desumpsit ex eo maxime quoniam defuncti qui herus idest dominus extitit n. vero futuri heredis ius et personam representat ex l. n. minus 31 § 1 ff de hered. inst. l. hereditas 34 ff de acquid. rerum dominio l. si his qui pro emptore 15 in fine pp. l. heres et hereditas 22 ff de usucapio. l. legatum 116 § servo hereditario ff de lega. 1, l. si ticio 55 § 1 ff de lega. 2 l. in eo 33 ff de adquid. rerum dominio § servus etiam inst. de hered. inst. pp. inst. de stipulatione servorum observant Oto. lib. 3 observa. Cap. 19 Osual. lib. 6 Coment. Don. Cap. 2 lit. f. Cuia. in l. si ticio 55 § 1 ff de lega. 2 Anto. Faver. lib. 14 Coniec.

UVA.BHSC

Cap. 20 et in iurisp. tit. 2 ppo. § illat. 3 Val. lib. 3 illust.
trac. 2 Cap. 1 n. 18 iuris siquidem fictio (ut latius
inferius demonstrauimus) illud operatur ut uniuer
sarum rerum iuriumque quae defuncti fuerunt domini
um ex ipso mortis instanti ilico in hereditatem con
tinuatur atque transfundatur et in ea uniuersa iura
defuncti talitur sustineantur et conseruentur ut nun
quam dominium vacans intelligatur ut interuptum
perinde quae iura uniuersa mediante hereditatis
persona in eodem statu conseruentur ac si defunctus
adhuc in rebus umanis permaneret, et uius prorsus
conseretur, resque hereditarias et uniuersa iura re
tineret, d. l. n. minus 31 § i ff. de hered. inst. l. li
ber homo 13 § seruus hereditarius ff. ad leg. Aquil.
l. si ante aditam 15 ff. de intero. in iure fac. l. nihil
est aliud 24 ff. de verbo. sig. l. hereditas 24 ff. de
adquid. rerum dominio. l. 22 ff. de fideiuso. l. here
ditas ~~24~~ Cod. depositi et in confirmatione expendi
potest elegans lex in d. l. legatum 116 § seruo he
red. ff. de lega. 1 quia hereditas personae defunc
ti qui ea reliquit vice fungitur. ex qq. ita ob
seruant. Don. lib. 6 coment. Cap. 2 Cuia. lib. 5
quest. Papinia in l. hereditas 50 ff. de petitione
hereditatis Oua. ad tit. de adquid. hered. Cap. 1
Anto. Faber. de erroribus prag. decade 27 errore 1
et in iurisp. ad tit. 2 pp. § illac. 3 et alijs congestis nos
ter Val. lib. 2 illust. trac. 3 Cap. 2 n. 3 cum sequent. et
lib. 3 trac. 2 Cap. 1 n. 6, hereditas quippe quoniam perso

UVA.BHSC

na defuncti representat et induit in universa ipsius iura succedit tam activa quam passiva d. l. nihil est aliud 24 ff de verbo. sig. iuncta l. 3 ff de bono pos ita ut universarum rerum dominium quae defuncti fuerunt adipiscatur sive proprius loquendo in ipsam hereditatem continuetur, atque ideo per servos hereditarios omnia quae iuris sunt tanquam domina et praecipue quidquid stipulati fuerint ut ex causa legati ipsis obenerit adquirat l. eius servum 42 ff de reb. creditis l. 1 § 1 ff si his qui testo liberesse iussus fuerit d. l. legatum 16 § servo hereditario cum aliis pluribus superius adductis ff de lega. 2, ceterum hac ratione perpensa et fictione iuris admissa etc. licet fateamur hered. iacentem defuncti personam representare, nihilominus neque domina est neque hereditariarum rerum dominium in ipsam transfusum potest intelligi et si veritatem inspiciamus neque defunctus, qui in hereditate repraesentatur dominus considerari potest neque fictione iuris admissa hereditas ipsa domina iudicari valet ex eo quod defunctus in ipsa repraesentetur igitur cum hereditas iacens neque per se domina sit neque a defuncto adhuc per fictionem domina iudicari possit necessario inferri videtur denominationem supra traditam iuris pp. nullatenus posse convenire.

10 Et primo quatenus ad hered. expectat quod absolute loquendo dum iacens est hereditariarum

UVA.BHSC

rerum domina n sit provatr aperte ex decisione
tex. in l. si ticio 99 § 2 ff de lega. 2 ubi pro
ponit Cons. sempronium decessisse eo herede ins
tituto qui vel nihil vel n totum ex testo capere
poterat et cum hereditas iacens esset hereditario
servo aliquod legatum relictum fuisse et
dubitat utrum legatum subsistat, et simulque
rit, a quo deveat recipere capacitatem servus
ut legatum possit effectum sortiri q scilicet ins
picienda sit capacitas ex persona futuri here
dis q defuncti, q vero neutrius, et dubitatione
proposita in sequentia verba prorumpit et post
multas varietates placet ut q nullus est do
minus in cuius persona de capacitate que
ri possit ex qq manifeste depromitr neque here
ditatem ipsam dum iacens est dominam existimari
alias siquidem Gaius iuris Cons. n tam absolute pro
fiteretr iacente hered. nullum dominum servi
hereditari reperiri —— Et augetr difficul
tas ex difficili Zavoleni responso relato in l. eius
servum 67 ibi q servus hereditarius prius quam
adeatr hereditas institui heres potest quam
vis his testi tempore nullius sit ff de hered.
inst. in qq verbis etiam manifestissime docemur
hereditarium servum dum ipsa hereditas iacet
in nullius existere dominio conducunt tex.
in l. denique 13 § quesitum 5 ff q vi aut clam
et in l. si ego 9 § si tres 1 ff de iuri dociu

UVA.BHSC

et in d. l. Liber homo 13 § si seruus hereditarius
ibi si seruus hereditarius occidatur queritur quis
aquilia agat cum dominus nullus sit huius
serui ff ad Leg. Aquil. ex qq omnibus illud
pp. certissimum apparet hereditarium seruum
dum hereditas iacet in nullius dominio esse
igitur infertur necesario, neque hereditatem ipsam
dominam esse ——— Et ex hac rane hereditas
ipsa nullo modo per se potest heres institui
quoniam incerta persona est supra quam insti
tutio cadere aut subsistere n potest vt obser
uat Cuia in recitatione solemni ad d. l. si
ticio 55 § 1 ff de Lega. 2 et eo n relato tradit
noster Val. Lib. 3 illust. trac. 2 Cap. 1 n 19. si
ergo hereditas domina n est necesario sequi
videtur aduersus pp.a supra tradita hereditatem
ipsam ab hero denominationem n desumpsisse
neque ex eo hereditatem appellari quoniam
domina est propterea q. heri id est defuncti
qui dominus fuit personam induit et represen
tat.

11 Augetur forcius dificultas, quoniam veritate
inspecta et iuris regulis animaduersis imposi
bile videtur q dominium rerum hereditariarum ex per
sona defuncti in hereditatem transfundatur ex
ea rane quoniam statim morte interueniente de
functus dominium amittit talitr vt res hereditarie
in nullius bonis cum hereditas iacens est, et quasi va

UVA.BHSC

cantia esse credantur ex decisione tex. in l. 1 vers. quod autem ibi id vero, quod humani iuris est plerumque alicuius in bonis est potest autem et nullius in bonis esse, nam res ereditariae antequam aliquis heres existat nullius in bonis sunt ff de rerum diuisio et merito sane, quoniam nihil potest intelligi esse illius qui morte interueniente nullus iam est ut tradit Seneca epist. 103 et ex eo obseruat noster Val. d. lib. 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 3 in fine, post mortem enim statim discedit dominium ab eo qui dum vixerat dominus extitit, ut prouat Vlp. in d. l. si ego 9 § si res ibi, quia post mortem incipiat dominium discedere ab eo qui dedit ff de iure dotium et consonant tex. in l. licet 3 in pp. ff de peculio, et cetera relata iura supra n. 10, quod principium adeo verum, et indubitatum est, quod in praedictis verbis profiteatur cons. traditionem rerum hereditariarum haduc ex voluntate et promissione testatoris tempore hauili factam non sufficere ut dominium in accipientem transfundatur, si talis traditio post mortem defuncti celebretur ex ea nimirum rane quoniam a mortis instanti rerum quas possedit dominium defunctus amisit, ut obseruat, et erudite Vlp. interpretatur Anto. fauer lib. 8 coniec. cap. 9 et in confirmationem expendi potest elegans et difficilis tex. in l. eius seruum 41 ibi nam et si tibi in hoc dederint nummos ut eos stico credas deinde mortuo me ignorans dederis accipientis non facies ff de rebus credit et ratio primordialis ex eo proficiscitur

UVA.BHSC

quoniam destinatio aut voluntas testatoris, licet tem
pore habili patefacta sit, vel contractu vel alia
qualibet legitima dispositione, si tamen effectus et
executio talis voluntatis protendatur, et diferatur ta
liter, quod ante ipsius implementum mors interveniat non
sufficiet postea ut dominium ex tali dispositione in
accipientem possit transferri, quasi dispositione
ad tempus iam inanile ilata et in quo propter mor
tem disponentis dominium iam ab eo disceserat ita
ex l. sticus 39 ff de manu. testo. et ex l. si interim 11 §
si uxor 9 ff de donatio. inter. et ex l. quod sponsae 4 Cod de
dona. ante nup. docent Acurs. in l. illa institutio
32 verbo. pendere ff de hered. inst. Cuia. trac. 5 ad
Africa. in l. eius servum 41 ff de reb. credit. Anto.
faver d. lib. 8 coniec. cap. 9 et lib. 14 cap. 20 in
pp. et in trac. de erroribus decade 44 errore 7
n. 3 cum sequent. Amaya lib. 2 observa. cap. 4 n. 35
alios retulit Pich. in pp. inst. quod non est permi
sum facere testum n. 42 cum tribus sequent. — Cum
ergo ex omnibus iuribus supra animadversis certum
sit defunctum ex eo instanti, quo decedit illico dominium
amittere universarum rerum quas vivus possidebat di
ficillimum est ut in hereditatem tale dominium, quod evanuit
possit transire, et consequenter dificilius est credere
hereditatem dominam dici ex eo quod defuncti personam in
duit, et repraesentat, cum ipsius bona in nullius do
minio remanere compertum sit ex d. l. 2 ff de rerum
divisione.

UVA.BHSC

Preterea et illa ratio dificultatem au
get quod hereditas dum iacens est nullomodo posse vide
tur defuncti personam representare taliter vt ex dicta repren
tatione domina iudicari possit, et iura defuncti tantum
si viuus esset substinere vt ad heredem quamdoque postea
adeuntem possint transire ad cuius tamen confirmationem
expendi potest dificilis lex in l. eius seruum 21 ff de
reb. credit. vbi proponit Africa. sticum seruum qui in pro
uincia a domino suo calendario prepositus fuerat
negotiationis quam exercebat causa post mortem domini
cum tamen defunctum ignoraret pecunias aut exegisse,
aut credidisse, aut stipulationes aliquas concepisse
ea tamen intentione et voluntate vt domino predefunc
to iam adquireret obligationem et actionem ex talibus sti
pulatio. prouenturam. — Et in hac specie quaerit
cons. vtrum creditarum pecuniarum dominium in acci
pientem transferatur et simul dubitat vtrum stipula
tiones post mortem domini conceptae subsistere possint et
quamuis in vers. quas vero pecunias absolute pro
fiteatur pecunias creditas in accipientem transfun
di non potuisse ex ratione quam non precedenti tradidi
mus nimirum quod traditio post mortem preponentis
facta fuit et consequenter nomine et mandato illi
us qui iam morte interueniente dominus esse de
sierat. — Quatenus autem ad stipulationes a ser
uo factas expectat disparitatem constituit inter
casum quo seruus nominatim titio domino suo
iam predefuncto stipulatus fuit, et inter alterum casum

UVA.BHSC

quando scilicet sibi ipsi dari fuit seruus stipulatus
et tandem resoluit l. casu stipulationem proculdu
bio nullitr conceptam fuisse, 2° vero utilem futuram
adque ideo hereditati obligationem et actionem adqui
sitam fuisse, et illam ranem adiungit quoniam sicut
nobis met ipsis ex re nostra per eos qui liberi vel
alieni serui sunt et bona fide seruiunt adquiri
tr ita coque hereditati iacenti ex re hereditaria
quodlibet comodum queri potest ex qua iuris cons.
resolutione apertissime inferri videtr hereditatem
defuncti personam n repraesentare ita ut quasi viuus
esset in hereditate ipsa existere fingatr, quin pocius
personam defuncti a persona hereditatis ficta prorsus
dissimilimam esse quoad iuris efectus super quos fic
tio cadere potest, suponit namque cons. africa here
ditarium seruum hereditati ipsi ex causa stipulatio
nis adquirere posse si simplicitr et indefinite sti
pulationem concipiat ceterum si domino praedefuncto
nominatim stipuletr proculdubio stipulationem inu
tilem esse et praeterea Modest. iuris cons. in l. seruus
hereditarius 35 ff de stipulatione seruorum generalem
regulam constituit et absolute profitetr hereditati ip
si nominatim hered. seruum stipulari posse, atque
stipulationem valere igitr ex eo pp. videtr posse dis
paritatis ratio proficisci q licet hereditas ia
cens defuncti personam repraesentet et domina
appelletr n tamen domina credatr ex eo q per
sonam defuncti talitr induit et substinet, quasi

UVA.BHSC

a rebus vmanis exemptam fuisset, alias nam
que stipulatio in persona defuncti concepta sal
tem fictione admissa substineretur sicut valet qu
ando hereditarius seruus hereditati iacenti stipu
lato et eodem modo quo valeret si testator in rebus
humanis permansisset quandoquidem certum est per
iuris fictionem (vt supra animaduertimus) eo modo
intelligi defuncti personam in hered. substineri qu
asi adhuc non decessissent.

13 Ceterum a iuris dispositione adeo
alienum est quod defuncti persona habeatur pro super
stite in his quae iuris sunt, quod imo pocius quatenus
ad stipulationum validitatem expectat omnimodo ex
tranea iudicatur vt manifestis verbis resoluit Pap.
in l. si seruus communis to. § seruus capto in fi
ne ibi quoniam alij non sibi stipulatus est. ff. de
stipulatione seruo. vbi quaest. proponit an stipula
tio ~~certa~~ concepta a seruo vel filij captiui po
sit validitatem obtinere, et vt quaestionem propositam
dissoluat disparitatem constituit inter casum quo ser
uus vel filius simpliciter stipulationem concepit
vel quando domino aut parenti captiuo no
minatim dari stipulatus fuit, nam priori casu
stipulationem valere profitetur vt vel filius sibi
vel seruus futuro domino adquirat si cap
tiuum apud hostes decedere contingat vel si ad
ciuitatem reuertatur ipsi qui stipulationis tempo
re captiuus fuerat per seruum vel per filium stipulatio

UVA.BHSC

nis comoditas obveniat, 2° vero casu quando scilicet no
minatim concepta fuit stipulatio domino, vel parenti
captivo substineatur utique si postea ad civitatem revertatur
Ceterum si apud hostes deceserit nullius momenti sit
et ad confirmationem subicit exemplum stipulationis con
ceptae a servo hereditario domino predefuncto ut constat
ex illis verbis Quomodo si servus hereditarius defuncto
aut heredi futuro stipulatus fuisset in qq verbis duo
notanda sunt primum illud est quod stipulatio a servo
hereditario domino predefuncto nominatim concepta
nullius momenti est, ex eo nimirum, quod morte inter
veniente dominus et homo esse desiuit = Secun
dum illud est quod defunctus quatenus ad stipulatio
nis validitatem spectat futuro heredi a Juris. Cons. Pap.
comparatur in d. l. si servus communis 18 § servus capto
ff de stipu. servorum, et tandem concludit stipulationem a
servo hereditario nominatim conceptam domino de
functo equaliter nullam esse, sicut nulla est quando no
minatim futuro heredi servus hereditarius fuit sti
pulatus, quo casu ex eo stipulatio non subsistit, quo
niam futurus heres ante aditionem hereditatis domi
nus non est ut docet expresse tex in l. servus heredita
16 de stipu. servo. et quatenus ad adquisitionem expec
tat, et stipulationum validitatem, quae nominatim in perso
na futuri heredis concipitur extranea persona prorsus
iudicatur ex decisione tex in l. si ex re 28 § illud quod bi
am heredi futuro servus hereditarius stipulari posit
Proculus negavit quia his eo tempore extraneus est ff de

UVA.BHSC

stipu. servo. de cuius expositione et vera conciliatione cum
l. servus hereditarius 16 et cum l. si servus communis 18
§ servus capto, et cum l. servus hereditarius 3 § ff eo de
tit. et cum l. si unus 27 § servus fin. ff de pactis inferius
agemus. interim tamen consulendi sunt Anto. Faver
in rationibus ad d. l. 27 § fin. ff de pac. et in rationibus ad d. l.
eius qui 41 ff de rebus credit. Cuia. lib. 27 quest. Pap.
in d. l. 18 § servus capto. ff de stipu. servo. Val. lib. 3
illust. trac. 1. cap. 2 n. 17 qui simul observant stipu
lationem a servo hereditario, vel eius qui apud hos
tes est domino predefuncto, vel captivo nominatim
conceptam non valere, quoniam captivo apud hostes dece
dente lex Cornelia ex tempore, et instanti captivi
tatis eum decessisse retrofingit, l. iusto errore 44 § fin
ff de usucapio. l. in omnibus 16 ff de cap. et consequ
enter stipulatio captivo iam defuncto saltem per fictio
nem celebratam intelligitur, in persona autem defuncti
nominatim concepta nulla prorsus est stipulatio preter
alias rationes supra animadversas ex eo quod licet here
ditas defuncti personam representet non tamen eadem de
functi persona est quia non potest eadem persona esse attenta
veritate, aut per fictionem eadem persona considerari que
representat et que representatur quinimo certum est cap
tivi personam qui per fictionem tempore stipulationis
mortuus esse fingitur vel servo vel filio extraneum iam
quatenus ad iuris effectus spectat considerari ut non
obscuris verbis profitetur Pap. in d. l. 18 § servus capto
in fine ibi, quoniam alii non sibi stipulatus est ff de stipu

UVA.BHSC

seruo. Cum igitur ex omnibus supra animaduersis indubitatum sit defuncti personam diuersam prorsus esse a persona hereditatis ficta, et quod magis est extraneam personam iudicari adeo quod licet stipulatio hereditati ipsi nominatim concepta per seruos hereditarios valida sit ex d. l. seruus hereditarius 35 ff de stipu. seruo. Concepta tamen nominatim in persona defuncti inutilis sit sequitur necesario hereditatem non ex eo dominam fingi, aut appellari quoniam heri id est defuncti, qui dominus fuit personam induit, substinet, et representat.

14 Subtilia sane sunt, nec passim alia argumenta supra expensa, ceterum vt vreuitate et claritate dissoluamus aliqua necesario premonenda sunt primo igitur animaduertendum est, quod si queramus vtrum hereditariarum rerum dominium ex morte testatoris in hereditate sit, quam potius apud neminem existat sub distinctione articulum dissolui posse disparitatem constituendo inter dominium verum et aliud dominium quod legis fictione introducitur et consideratur. si enim de dominio vero loquamur indubitauile quidem est hereditatem iacentem rerum hereditariarum dominam non esse, quin potius certo certius est hereditate iacente res hereditarias in nullius bonis aut dominio si veritatem inspiciamus remanere, et iuxta hunc sensum intelligendi sunt cons. in l. eius seruum 64 ff de hered. inst. et in l. si ticio 55 § 1 ff de lega. 2 et in l. liber homo 13 § si seruus hereditarius ff ad legem Aquil. et in l. 3 in pp. ff de pecul. et in l. fin ff de crim. expil. he

Dominio vero, aut ficto.

UVA.BHSC

red. et in l. si ego 9 § si res de iure doc. et in l. de
nique 13 § quesitum ff. quod vi aut clam, et in l. 1 vers. quod
autem de re diuisio. — Verum si loquamur de domi
nio ficto, et quod per legis operationem consideratur simi
liter certissimum est hered. iacentem dominum rerum here
ditariarum iudicari, atque ob eam ratione per seruos
vel alias quasquinque res hereditarias fructus, ac
cessiones, legata, aut stipulationes, et denique quid
quid iuris sit adquirere posse, et iuxta hunc sen
sum intelligendi sunt consulti l. 1 § 1 ff. si his qui
testo. liber esse iussus factus, et in l. n minus 32 § 1 ff.
de hered. inst., et in l. hereditas 61 ff. de adquid. re
rum dominio et in d. l. liber homo 13 § si seruus he
redita. in fin. ff. ad leg. Aquil. et in l. legatum 116
§ seruo hereditario ff. de lega. 1, et in l. eius seruum 42
ff. de reb. credit., et in l. seruus heredita. 35 ff. de stipu.
seruo., et in l. si ante aditam 15 ff. de interro. in iure
fac. et in d. l. si titio 55 § 1 in fine ff. de lega. 2. ita
obseruant, et exponunt precitata iuris consultorum responsa
Anto. fau. in iuris prud. tit. 2. pp. 5 illac. 3, cuia in re
cita. solemni ad d. l. si titio 55 § 1 ff. de lega. 2. —
Et Anto. fau. precitato loco simul ex hac distinctione
infert hereditatem iacentem in his tantummodo rebus acti
onibus aut adquisitionibus, que iuris sunt pro domi
na haberi, in illis autem que in facto consistunt, et ad
quarum expeditionem verus dominus requiritur in heredi
tate dominium efficax non considerari ut effectum possint
sortiri et ratio fundamentalis ex eo proficiscitur quoniam

UVA.BHSC

ad ea quæ facti sunt, et realem existentiam habere debent
iuris fictiones neque pertinent neque sufficiunt ex l. de
nique 19 ff. ex quibus causis maio. l. in bello 12 § facti ff. de
Capt. unde hermogenianus iuris Cons. in l. hæreditas 67
ff. de adquid. rerum dominio, postquam supponit hæreditatem
iacentem in multis iuris partibus pro domina haberi at
que ob eam rationem per servos hæreditarios adquirere
posse subiungit in his casibus in quibus factum personæ operæ
ve substantia desideratur nihil hæreditati per servum hæ
reditarium adquiri valere, ex quo infert hæreditatem servo
hæreditario delatam adiri per eum non posse quasque hæres
aliquis existat, qui tali servo hæreditario hæredi ins
tituto iubere possit ut talem hæreditatem agnoscat et tan
dem in § fin. subicit iuris Cons. neque per servum hæredita
rium hæreditati iacenti usum fructum adquiri valere
quoniam ad usus fructus constitutionem et adquisitionem vera per
sona necessaria est et quæ realiter existat neque ficta su
ficit ut possit institui, l. usus fructus 26 de stipu servo.
de cuius vera expositione et conciliatione cum l. fin. ff. co
munia prædio. videndus est Anto. Faber lib. 29 coniec. cap.
16 ade etiam ex eadem ratione neque furtum hæreditati iacenti
fieri posse nisi in casibus relatis in l. hæreditariæ 68 cum
duabus sequent. ff. de furt. et in l. fin. ff. de crimine expila
tæ hæred. ubi notandum est cum Paulo iuris Cons. furtum hæ
reditati non fieri, sicut nec fit eius rei quæ sine domi
no reperitur, et merito sane quoniam furtum non committitur
nisi sit persona adversus quam committatur, l. falsus 43 §
qui alienum vers. quod si dominus ff. de furt., furtum namque con

UVA.BHSC

trectatio est alienę rei inuito domino, l. qui vas 48 § qui voluntate ff eodem tit. iuncto pp. inst. de obliga. quę ex delicto nascuntur; Ergo dominum aliquem esse necesse est quo inuito res contrectetur ut furtum fieri possit, velle autem aut nolle facti est, l. qui seruum 47 iuncta l. 4 ff de adquid. hęred, l. 3 et 4 ff de reg. iuris atque ideo in hęreditate voluntas, aut noluntas esse non potest, quoniam licet persona iudicetur, vere tamen persona non est, aliam etiam ranem redit Vlpia. ex Scęuola in l. 1 § scęuola ff si his qui testo. liberesse iussus fue. nimirum quod possessionis furtum fiat non dominij hęreditas autem licet domina iudicetur posidere non potest, quoniam possessio animo et corpore simul concurrentibus, quęritur ex l. 3 § 1 cum similibus ff de adquid. possessio. hęc et alia obseruatione digna docent Anto. Fauer in iurisp. d tit. 1 pp. 5 illac. 3 et noster Bal. lib. 1 illust. trac. 3 cap. 2 n 20.

15 2° similiter pręmoneo quod licet hęreditas dum iacens est domina iudicetur ex eo quod defuncti personam repręsentat et vniuersa ipsius iura substinet et bona conseruat l. nihil est aliud 24 ff de verbo. sig. l. hęreditas 34, l. hęreditas 61 ff de adq. re. dominio. l. non minus 31 § 1 de hęred. inst. l. liber homo 18 § si seruus ff ad leg. Aquil. l. si anteaditam 15 ff de interro. in iure fac. l. legatum 116 § seruo hęreditario ff de lega. 1, l. mortuo 22 de fideiuso, l. nouatio 24 in fine ff de noua. defunctus tamen qui in hęreditate repręsentatur dominus ~~dominus~~ quidem

licet hereditas domina consideretur ex eo, quod defuncti personam repręsentat, defunctus tamen qui in hęredita repręsentatur, dominus tamen non est, neque ficte.

UVA.BHSC

nest neque veritate inspecta, neque adhuc fictione iuris admissa; nullo igitur modo defunctus dominus existimatur, sive de vero et reali sive de ficto dominio loquamur, licet aliud in hereditate contingat ut in precedenti premonuimus, et ratio quidem ex eo proficiscitur quoniam ex ipso mortis instanti dominium quod habebat defunctus amisit. l. vers. quod autem ff. de re. divisio. l. si ego 9 § si res de iure docta iunctis traditis supra n. 11, et observat Cuia. lib. 27 quest. Pap. in l. si servus communis 18 § servus capto. ff. de stipu. servo. atque ideo concepta stipulatio ab hereditario servo in qua nominatim domino predefuncto dari stipulatus fuit nullo modo subsistit, licet hereditati nominatim concepta vel impersonaliter, aut in persona ipsius servi legitima sit, l. eius servum § 2 ff. de reb. cred. d. l. si servus communis 18 § servus capto, l. servus 3 § ff. de stipu. servo. quae coniungenda sunt, quae tradidimus supra n. 12, et sequent. et alia plura, quae in confirmatione observant Cuia. Oto. et Anto. fau. quos laudat Val. lib. 3 illust. trac. 1 capit. n. 17 et ratio primaria in eo consistit quoniam licet hereditas dominia iudicetur ex eo quod defuncti personam repraesentat, ex hoc ipso pp.o necessario deducitur defunctum ex mortis instanti dominum esse desiisse adhuc fictione iuris considerata, quoniam dominium nihilominus nullo modo potest pro solido apud utrumque reperiri ex reg. tex. in l. ~~sicut~~ si ut certo 5.a § si duobus vehiculum ff. comodati, l. de hereditate 19 § pater ff. de cast. pecul.

UVA.BHSC

itaque pugnat iuris dispositio vt adhuc per fictio
nem iacente hereditate dominium rerum hereditariarum in ipsa hereditate sit et apud defunctum simul
considerari possit. Cum igitur iuris necessitas et fictio
ab ipso mortis instanti hereditatem dominam consti
tuat necessario sequitur dominium adhuc fictum defunc
to abstulisse. alias enim dominium fictum pro soli
do et eodem tempore apud vtrumque defunctum scili
cet et hereditatem consideraretur, quod iuris regulis re
pugnat vt notat inter alias Ant. Fauz in rubr. tit.
2 pp. 4 illa. 5 et pp. 5 illat. 3, et in rale. ad tex. in
l. sicut certo. 5 §. si duobus vehiculum ff. comodati.

16 Ex qua observatione et iuris pp. illud etiam deprimitur, quod li
cet in hereditate iacente defuncti persona repraesen
tetur, non tamen inde sequitur personam defuncti vt defunc
tus iam consideratur et in eo statu in quo dominium sui pa
trimonii iam amiserat eandem esse aut eandem per
fictionem considerari cum persona hereditatis ficta
quo potius certum est hereditatis personam quae abs
que vllo corpore iuris intellectum habet ex l. hereditas
50 ff. de pet. heredit. dissimilem prorsus et diversam
esse a persona defuncti repraesentata quatenus ad iu
ris effectus expectat, neque enim eandem esse potest esse per
sona quae repraesentat et quae repraesentatur vt observat
Val. d. lib. 3 illust. trac. 1 Cap. 1 n. 7. persona namque
hereditatis ficta repraesentat personam defuncti vt do
minium quod ante mortem habuit possit in hereditatem ipsam

Docetur quod persona fi
cta hereditatis diversa
est, a persona defuncti in ea
repraesentata:

hereditas personam defun
ti repraesentat, vt dominium
quod ante mortem habebat,
in ipsam hereditatem contin
uetur; non vt nomen defun
ti, aut persona ipsa in
hereditate consideretur

UVA.BHSC

Contineri et quasi nunquam interruptum aut vacans po
sit postea mediante hereditatis persona in heredem
quandoque adeuntem transfundi ex eo instanti quo de
functus decessit, l. heres quandoque 54 ff. de adquid. he
red. l. legatum 80 ff. de lega. 2 l. cum heredes 33 ff.
de adquid. possessio. l. 1 § scevola ff. si his qui testo.
liber esse iussus fuerit, l. si ex re 28 § fin. ff. de stipu.
servo; l. omnis 138, l. omnia 193 ff. de reg. iuris, no
tat Anto. Fau. in iurisp. d. tit. 2 pp. 5 illa 3 § ad hanc
illationem: Ceterum talis fictio non operatur ut personalitas
ipsa aut nomen defuncti in hereditate continetur, quippe
cum iam mortuus sit, neque personalitatem neque nomen
habere intelligitur et quatenus ad dominii translationem
quam operatur legis dispositio et fictio non desideratur nomi
nis translatio aut representatio, quoniam nullam cum do
minii translatione aut continuatione connexitatem habet
ut subtiliter observat Anto. Fau. in nali. ad d. l. eius qui
31 vers. nam si nominatim ff. de reb. cred. et hanc esse ratio
profitetur propter quam stipulatio a servo hereditario
fictio domino pro defuncto nominatim concepta non subsistit
nec in hereditatem continuatur ex decisione tex. in d. l.
eius servum 31 ff. de reb. cred. et in d. l. si servus com.
18 § servus capto. ff. de stip. servo. quoniam hereditas quem
ticium representat iam defunctum ipse titius non est et conse
quenter stipulatio neque valere potest in persona ticii qui
iam decessit neque in persona hereditatis quoniam servus
nominatim ticio qui non subsistit fuit stipulatus, no
men autem aut personalitas ticii in hereditatem non transfertur

UVA.BHSC

sed tantummodo ipsius persona in hereditate re
presentatur per fictionem ut dominij continuatio po
sit induci, animadvertendum tamen est defunctum in
eo statu in hereditate representari quo in ultimo
vitae momento, et moribundus adhuc existebat instans
enim extremum quo pater familias moritur vitae potius quam
morti adscribitur ex decis. tex. in l. fin. ff. de condic.
inst. l. qui duos 18 § 1 ff. de munumis. testo. et con
sequenter dici non potest eo instanti testationis bona nu
llius esse quandoquidem dominium adhuc viventem
habent neque rursus bona nullius dici possunt pri
mo instanti q. post mortem immediate sequitur ex
tremum instans vitae quoniam eo demum instanti per
legis fictionem introducitur hereditas quae domini per
sonam inducens et representans domina constituatur
eorum omnium quorum defunctus dominium amisit et
subtiliter raciocinatur Anto. fau. in rubr. p. d. tit. 2
pp. § illa 5. § ad hanc illationem. Cum igitur nullum ins
tans detur aut considerari possit inter introductio
nem personae hereditatis fictae et ultimum vitae extremum
testatoris necessario sequitur in hereditatem ilico et nu
llo instanti interiecto dominium continuari ex quo
instanti defunctus dominium amisit et consequenter
nullo tempore tale dominium nec per legis fictionem
apud defunctum et hereditatem simul, aut pro solido
considerari posse.

17 Ex quibus omnibus fatemur profecto he
reditatem iacentem dominam esse si veritatem inspiciamus

UVA.BHSC

ut prouauimus supra n. 10, licet fictione iuris animad
uersa domina iudicetur extraditis supra n. 14. = Admi
timus similiter defunctum ex mortis instanti rerum ~~suarum~~
suarum dominium amittere ut fuse satis demonstrauimus
supra n. 11 adeo ut neque fictione considerata possit do
minium in persona defuncti iudicari licet in hereditate
dum iacens est talis persona defuncti repraesentetur, quoniam
persona defuncti representata aliena est et prorsus dissi
milis a persona hereditatis ficta ut tradidimus n. 12 cum
sequent. Ceterum licet pp.a superiora admittamus illud
tantummodo de promitti iacente quidem hereditate do
minum praedefunctum neque vere dominium existere ne
que ficte dominum considerari posse quoniam dominium
verum morte interueniente penitus euanuit, rursus domi
nium fictum a persona defuncti discessit et in hereditatis per
sonam fictam transfusum atque continuatum fuit ex ipso mor
tis instanti idque et subtilitate et necessitate iuris cogente
ne dominium saltem fictum et apud defunctum et apud here
ditatem simul et eodem tempore pro solido admittere co
geremur aduersus reg. tex. in l. sicut certo § duobus ve
hiculum ff. commodati iuncta l. de hereditate 19 § pater
3 ff. de cast. pecul. = n. tamen inde infertur hereditatem
dominam n. esse neque prouatur ex eo talem n. nuncupari
quoniam heri id est defuncti qui dominus extitit per
sonam representat, quin potius ex eo quod defunctus ne
que vere dominus existit neque ficte dominus consi
deratur necessario infertur hereditatem ipsam quatenus
ad iuris effectus expectat dominam fingi, et ab hero do

UVA.BHSC

minam dici, quoniam dominium quod apud defunctum ex
titerat ex mortis instanti in hereditatem transfunditur,
et ex tali translatione, sive continuatione dominium
penitus a defuncto recedi, et consequenter nihil oficiu
nt arguta supra expensa contra conclusionem in qua
profitemur ex eo hereditatem ita appellari quoniam do
mina est, et quoniam ab hero idest defuncto qui do
minus extitit denominationem desumpsit = utrum autem
dominio adhuc per fictionem in persona defuncti nex
istente atqui porsus sublato ipsius tamen persona qu
atenus ad capacitatem expectat inspicienda sit, ut he
reditarij servi possint heredes institui, aut ipsis lega
ta utiliter relinqui, ut hereditati iacenti vel heredi pos
tea futuro adquirere possint dificilis quaestio est,
et quae proxima ~~est~~ videbatur et exponenda in pp.is quae
supra tradidimus, nam capacitatem inspici debere ex per
sona defuncti affirmant Cons. in l. n minus 31 § 1 et
in l. servus hereditarius 62 ff de hered. inst. et in l. le
gatum 116 § servo hereditario de lega. 1 e converso au
tem negant Consulti in l. eius servum 64 ff de hered. inst.
et in l. si titio 55 § 1 ff de lega. 2. resolutio ergo huius
quaestionis altiorem indaginem requirit et idio cap. sequent.
elucidanda est.

18 Proposita iam et exposita hereditatis ori
gine, atque denominatione succedanea est ~~eius~~ ipsius definitio
quae traditur a Consul. in l. nihil aliud 24 ff de verbo. sig.
et transcribitur a Consulto in l. hereditas 62 ff de reg. iuris
iuncta l. 3 ff de bono. possessio. ex qq. deprimitur hereditatem

UVA.BHSC

esse successionem in universum ius quod defunctus habuit
quam difinitionem exponunt et illustrant Petrus Fauer,
Jaco. Reuar. Jaco. Cuia. in d. l. hereditas 62 ff. de
reg. iuris, Sebastianus Medicis lib. 2 difinitio. Cap.
39, Briso. lib. 8 de verbo. sig. verbo hereditas, Ba
co. lib. 3 decla. Cap. 4 & Dua. ad tit. ff. de adquid. hered.
in pp. Don. lib. 6 Coment. Cap. 2 et ibidem Osual. litt.
A. et sequent. Pich. in relectionibus ad nostrum tit.
Cap. 2 ex n. 4 et ad rubricam tit. inst. de hered. inst.
n. 17, Val. lib. 3 illust. trac. 1 Cap. 1 n. 14, ex quibus omni
bus ut nostrae definitionis verba vrevitr exponamus
in primis animaduertendum est verbum successio (prae
termissis aliquibus acceptionibus de quibus agunt doctores
vbi supra) generis loco appositum fuisse, et ex recepta
Comunitr Bart. sencia pro re sive persona ipsa he
reditatis ficta, quae in vniuersa defuncti iura succedit
accipi, quemadmodum accesio pro re sive persona ipsa
quae accedit regularitr in vsu iuris vsurpatr, atque ideo
fideiussor, qui principalis obligationis accesio est, et
persona quae ad creditoris securitatem, simul cum prin
cipali obligatione contrahit accesio appellatr a Iust.
Impera. in § fideiussores § inst. de fideiuso; et successio
Comunitr pro successore ipso in vsu iuris accipitr vt
l. tutoris tui 2. Cod. ad legem Iulia. de vi publica
et in l. cum in antiquioribus 19 vers. ideoque ibi in
successionem suam transmittat et inferius ibi hoc ius ad
suam successionem, et rursus ibi is cum successione sua Cod.
de iure de lib. in quibus verbis successionis verbo successores ipsi

Successio ponitur loco generis, quatenus conuenit omni successioni. In vniuersum ius loco differentiae quatenus differt ab articularibus successoribus. Vt legatarius

UVA.BHSC

ab Impera. demonstrantur, vt aperte constat ex fin.
verbis d. l. ibi suis successoribus, in quibus verbis succe
sores appellauit Iustinia, quos in verbis antece
dentibus successionis verbo complexus fuerat
conducunt tex. in l. mater 19 ff. de inof. testo. et
in l. heres instituta 3 Cod. de impub. et aliis su=
bst. et in l. nec nos 4 Cod. de post. lim. reuer. Et
in hoc sensu conuenit hereditas quatenus succe
sio est, et persona ficta quae defuncto succedit tam
heredi quam quibuslibet aliis, siue per vniuer
sitatem, siue singulari iure in alterius locum succe
dentibus quoniam successorum nomine ij omnes ex
verbi generalitate comprehenduntur, et continen
tur vt docent cons. in l. flaminum 24 § 1 vers. adi
citur ff. de dam. infecto, et in l. in solum 6 ff. de in
integrum restitu. et in l. 1 § in locum ff. quod legato.
atque ideo successores alij in vniuersum ius, alij ve
ro in rem aliquam, aut ius speciale succedunt
ex l. fin. ff. de excep. rei iudicatae, l. sciendum 19
§ de inde 5 ff. de edilic. edicto, l. venditor 49 § 1
ff. de iudicijs, l. ait praetor 7 in fin. cum l. sequent.
ff. de iure iurando, plura congesit Briso. de ver
bo. sig. lib. 17 verbo successores. Et tandem ver
bum successio conuenit etiam et complectitur vniuer
sitatem illam bonorum, atque personam fictam quae de
functo succedit et in qua vniuersa iura tam ac
tiua quam passiua comprehenduntur, et in quem
postea bonorum possessor iurisdictione praetoria succedit.

UVA.BHSC

vt docet Cons. in l. 3 ff. de bono. pos. quoniam successio
nis, aut successorum nomine et qui iure Ciuili et
qui iure pretorio succedunt continentur et non solum illi
qui ex testo, verum etiam et qui ab intestato ad heredita
tem, siue bonorum possessionem possunt admitti vt obser
uant Briso, et Ceteri scriptores supra laudati
apud quos plura reperies, quae quoniam passim
obia sunt vt ad subtiliora transitum faciamus
liuentur omittimus.

19 Cetera autem definitionis verba
illa nimirum in vniuersum ius, quod defunctus habuit
loco differentiae constituta sunt priora namque illa
in vniuersum ius manifeste demonstrant in eo differre
hereditatis successionem a ceteris successionibus parti
cularibus, quae in illis non in vniuersum ius, sed in rem parti
cularem vel speciale ius succeditur vt contingit in lega
tis, fideicomissis particularibus, et aliis similibus
adquisitionibus, quarum fit mentio in l. exceptio 3
ibi sed successoribus etiam eius de excep. re. vendit. ~~et tradit~~
et tradit in l. 1 § illud 13 in locum successisse accipi
mus ff. quod legato. et in l. si tibi 17 § pactum ff. de pac.
atque ideo legatarii distinguuntur a successoribus iu
ris vniuersi, quales sunt heredes et qui here
ditatum successores et domini efficiuntur in l. quaedam
9 § 1 versis autem ff. eodem et in § legatarii 12 cum simi
libus inst. de testis ordinandis. Praeterea poste
riora illa verba, quod defunctus habuit ostendunt here
ditatem distingi a ceteris aliis successionibus, per quas

UVA.BHSC

in universum alicuius viventis dominium, aut ius po
test aliquis succedere, qualis est successio in univer
sa debitoris bona et et iura omnia quae obtinet qu
ando creditores petunt ut distrahantur et publice su
bastentur ut debitis satisfiat quippe debitoris uni
versa iura emptori solemniter quasi per universi
tatem successori adiudicabantur, et per multas ambages
peragebatur talis venditio quoniam primum creditores
apud praetorem comparebant et petebant ut bona de
bitoris qui vel latitabat vel solvendo erat po
sidere sibi ipsis permitteretur deinde possessionem a
sequuti unum ex creditoribus qui magister dicebatur
constituebant bonorum curatorem cum quo contraheret qui
bona proscripta emere vellet et tandem facultatem
habebat talis curator sive magister ut lege qua ve
llet emptor posset bonorum venditioni adicere
de qua per universitatem successione agit Iust. et
antiquata sublata quo docet in pp. inst. de succe
sio. sublata forma autem quae in tali venditione
adhibebatur ex Teofilo observat Franciscus Baldui.
in notis ad d. tit.: eiusdem ferme qualitatis exis
tit alter successionis per universitatem modus exse
natus Cons. Claudiani dispositione introductus
in bona et universa iura mulieris ingenuae quae
servi alieni contubernio coniungebatur; sive quae
servili amore vacata aut nostri Iust. verbis utamur
ipsius consortium appetebat libertatem namque ex
tali facto amittebat ingenua mulier, et cum libertate

q.do creditores a Praetore petebant, ut curator assignetur bonis debitoris, qui latitabat.

UVA.BHSC

substantiam et patrimonium habebat conservaigi
tur efficiebatur et bona universa servi domino ad
iciebantur cuius adquisitionis mentio extat apud
eundem Iust. in § 2 inst. de successio. sublatis et in
unica Cod. de S.C. Claud. tolendo. et apud Ulp. frag.
suorum tit. 3 § 11 — Neque dissimilis fuit apud
Romanos successio adrrogatoris in bona et universum
ius illius qui cum pater famil. esset se in adrrogationem
praebebat cum capite enim et fortunas suas bonaque in
familiam ~~et alienam~~ et domum alienam adrrogatoris
scilicet transferebat ut docet Cons. Pap. in l. qui
liberis 11 § testo. 2 ff de bonorum possessio. sencundum tabu.
et huius adquisitionis mentio fit apud Iust. in
tit. inst. de adquid. per arrogationem. alios etiam suc
cessionis per universitatem etiam modos qui inter vi
vos effectum habebant retulit Cons. in l. n solum
6 ff de in integ. rest. Licet praefatae successionum spe
cies eius sint naturae ut per universitatem succedatur
in eo tamen desinunt diferunt ab hereditatis succe
sione quod hereditas successio est in universum ius defunc
ti per illas autem superstitibus succedebatur quasi
per indicem dixisse sufficiat ad nostrae definitionis
expositionem qui vero plura adiscere velit consulat
scriptores laudatos n praecedenti. —

20 Ceterum ne illotis
~~aut~~ ut aiunt manibus hinc abeamus unum tantum argu
tum adversus difinitionem et expositionem supra traditam pro
ponam quod difficile semper existimavi et ex eo proficiscitur

UVA.BHSC

q universa difinitionis verba et heredi futuro postquam
hereditatem agnouit conuenire videretur, sicut heredita
ti conueniunt quoniam sicut hereditas dum iacens est
in vniuersum ius quod defunctus habuit succedit ita si
militer succedit heres in vniuersum defuncti ius. Ita
tamen adque hereditatem agnouit adeo quod a mortis in
stanti intelligatur transactum in heredem dominium
et vniuersum ius quod defunctus obtinuerat et quod in he
reditatem per fictionem et ex legis potestate fuerat
transfusum. igitur hereditatis difinitio personam he
redis complectitur, et consequenter nulla continet verba
quae diferentiae loco constituta fuisse aseuerare po
simus atque ideo obtima difinitio non est quoniam
conuenit aliis vltra difinitum aduersus iurisconsultum
in l. 1 § verba autem ff de dolo, quod autem omnia difi
nitionis verba heredi conueniant atque successor sit
in vniuersum ius quod defunctus habuit ex ipso instanti quo
decessit licet aliquod tempus vsque ad diem aditio
nis transactum fuerit. prouant cons. in l. heres
quandoque ff § 4 ff de adquid. hered. l. legatum 80 ff
de lega. 2. l. 1 § scaeuola ff si his qui test. liberi esse
ius fuerit. l. cum heredis 23 in pp. ff de adquid. poss.
l. ex re 26 § illud 4 ff de stipu. seruo. l. de hered. 19
§ quod autem § ff de cast. pecul. l. in eo 33 ff de adq. rerum
dominio. l. liber homo 13 § seruus heredita ff ad l. Aquil.
l. omnis 38, l. omnia 193 ff de reg. iuris. licet enim ia
cens hereditas domina iudicetur et in vniuersum defunc
ti ius succedat nihilominus tamen statim adque heres

UVA.BHSC

hereditatem agnoscit cessat hereditatis fictio et here
ditaria bona proprium heredis patrimonium efficiuntur
ex l. 1 ff de sepa, l. sed si plures 10 § filio ff de vulg.
l. procuratore 90 § 1 ff de adq. hered. unde ne heredi
tatis fictione sublata et propter heredis aditionem
remota res hereditariae atque defuncti patrimonium nu
llius extitisse dici posse medio illo tempore iacens
extitit et a morte testatoris usque ad ipsius hereditatis
aditionem intercessit necessaria fuit altera iuris fictio
qua tempus aditionis instanti quo testator decessit
iungeretur et dominium rerum quas defunctus possedit
iuriumque universorum in heredem ita continuaret ut eo
quandoque adeunte iam ex mortis instanti retro suc
cessisse et defuncti personam representasse existiman
dum sit iuxta decisionem tex. in d. l. heres quandoque
§ 4 cum aliis superius adductis ff de adq. hered. ita
observant doctores communiter repetentes ad d. l. § 4 et
Anto. fau. in ral. ad d. l. hereditas 50 ff de petitione
hered. et in iurisp. tit. 2 pp. 5 illa 3 Cuia. lib. 27 quaest.
papiniani in l. si servus communis § servus capto ff de
stipu. servo. Rich. ad tit. ff de adquid. cap. 2 n. 23
et 24 val. lib. 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 16 ex qq. facile
iam depromitur heredem quandoque adeuntem in uniu
ersum ius quod defunctus habuit succedere et consequenter
universa definitionis verba heredi convenire prae
cipue si ex supra animadversis n. 18 repetamus
verbum successio in definitione apositum personam ip
sam quae succedit significare, et consequenter sive

UVA.BHSC

rum amamus definitionis verbum proprius et specia
lius heredi, quam hereditati conveniunt, cum heres
persona vera sit et realiter existens, quin unius
sa defuncti iura succedere potest.

22. Fulcitur preterea su
perior difficultas ex Gaudenti responso relato in l. he
res et hereditas 22 ff. de usucap. ubi diserte profite
tur hereditatem et heredem unius personae vice fungi ta
metsi duas appellationes recipiant, cuius sentia
eo tendit ut sit hereditatem et heredem unius et
eiusdem personae id est testatoris qui dominus exti
tit hereditariarum rerum vicem gerere et repraesentare
atque ideo sicut hereditas domina dicitur ita et heres
dominus est ut observat Goto. in notis ad eandem legem
verbo unius et obiter monuimus supra n. 8. — no
tandum tamen est quod licet hereditas et heres unius et
eiusdem personae vice fungantur haec tamen regula ita
intelligenda est, non quia heres et hereditas simul et
eodem tempore eiusdem personae vice fungantur quoniam
dum hereditas iacet ipsa sola defuncti personam re
praesentat et ex tali repraesentatione domina dicitur,
et tunc nullus heres est qui personam defuncti re
praesentare possit aut hereditariarum rerum dominus
existimari ubi tamen primum heres per aditionem
cepit personam defuncti gerere et repraesentare iam
amplius hereditas non est, quae defunctum repraesentare
possit quin potius hereditatis fictione repulsa nun
quam hereditatem extitisse retro fingitur, sed ex mortis instanti

explicatur l. 22. ff. de usucapionibus.

UVA.BHSC

heredem adeuntem dominum extitisse funguntur. igitur here
ditas et heres eadem persona defuncti. licet eodem tempore
hereditatis scilicet iacentis, non tamen coniunctim aut si
mul, neque enim eiusdem rei duo in solidum et eodem tempore
domini esse possunt, aut fictione iuris iudicari ex regu
lex in l. si ut certo §. si duobus vehiculum ff. comodati
cui consonat lex de hereditate 19 § pater 3 ff. de castrens.
pecul. atque ideo prima hereditatis fictione retro sub
lata in eius locum altera subintrat et succedit et amor
te testatoris statim introducta fuisse creditur nullo ins
tanti conceso in quo dominium defuncti vel in heredi
tatem vel in heredem continuetur ex dicta heres quando
que cum pluribus aliis non precedenti congestis ff. de
adquid. hered. ita predicta l. heres 22 ff. de usucapio.
subtiliter exponit Val. lib. 3 illust. cap. 1 n. 16 et ex
predicta expositione facile adstruitur supra expensa
difficultas sequenti consideratione heres et hereditas
licet diversas appellationes recipiant unius tamen
et eiusdem personae testatoris videlicet vice funguntur
quoniam eodem modo in dominium et universum ius quod de
functus habuit ex instanti mortis succedunt et ut uno
verbo dicamus nomine tantum inter se diferunt heres
et hereditas, non vero quatenus ad efectum et substan
tiam expectat. igitur cum pariter heres et hereditas in
universum ius defuncti succedant equaliter etiam et
heredi et hereditatis verba definitionis conveniunt.

22 Praete
rea et illa ratio difficultatem auget, quod heres institutus

UVA.BHSC

vel in solidum vel pro parte aut ab intestato ad he
reditatem ex l. vocatus in solidum debet hereditatem ag
noscere neque potest ipsam scindere pro parte
adeundo et pro parte repudiando ut docent Cons.
in l. 1 et 2 ff de adquid. hered. et licet n. satis
absolutum sit aut resolutum inter antiquiores et recen
ciores iuris interpretes ut veram ostendant et suade
ant rationem decidendi illa tamen iuris regulis conve
nientur apparet quod cum hereditas quae in universum de
functi ius succedit ipsius personam inducat et repre
sentet et heres postea adeundo personam defuncti
in hereditate representatam induat similiter
et representet taliter ut vice ipsius fungatur eo
dem modo quo hereditas dum iacebat functa erat
ex d. l. heres et hereditas 22 ff de usucapio impos
sibile videtur ut illius individui corporis personae vi
delicet defuncti quae in hereditate ante aditionem
representabatur pars aliqua ab herede tangeretur
aut representaretur per mediam hereditatis aditionem
quin totum corpus totamque personam tangere et re
presentari necessarium sit neque enim defuncti per
sona potest in partes scindi ita ut una pars repre
sentetur et altera non sustineatur ut elegantur docet Bart.
in explicatione l. 2 ff de adquid. hered. et in l. 2 Cod.
de indicta vidua tol. quae quidem ratio ex eo suadetur et
manifesta conspicitur quoniam sicut pars hominis
neque pro diviso neque pro indiviso homo censeri
potest ex l. si dictum 56 § 1 in stipulatione ff de evictio

UVA.BHSC

ita similiter neque in herede potest defuncti representatio pro parte admitti quoniam homo non esset neque persona iudicari posset. Si pro parte representaretur, ut observat Baco. lib. 5 declara. cap. 7 n. 1 ~~ergo~~ Cum ergo defuncti persona quae una et individua est in hereditate representetur et per hereditatis personam fictam in heredem postea adeuntem transfundatur naturaliter repugnat hereditatem pro parte relinqui et pro parte solum retineri ex l. a pars 3 in fin. ff. pro de relic. iuncta regula tex. in l. vulgaris 22 ff. de furtis et cum hereditas sit quid unum et universale, quod iuris fictione universa iura testatoris in unum collecta complectitur et personam defuncti quasi uno spiritu et corpore constantem repraesentat non potest pro parte dimitti et pro parte retineri aut pro parte adquiri et pro parte repudiare quod non solum habet locum quando uni simul et solida hereditas relinquitur ex l. 1 ff. de adquid. hered. verum etiam quando ex partibus separatis heres instituitur ex l. 2 ff. eod. et in eo similiter locum habet, qui ex parte pure et ex parte sub conditione institutus fuit et licet in partem coheres vel substitutus designetur l. si tu ex parte 75, l. si solus 79 ff. de adquid. hered. hanc rationem amplectuntur et illustrant et plures scriptores referunt Pich. ad nostrum tit. cap. 27 ex n. 10 Val. lib. 3 illust. trac. 1 cap. 4 n. 3. — Ex quibus omnibus non leviter fulcitur argumentum supra expensum quoniam si hereditas pro parte adiri et pro parte repudiari non potest ex eo quod individuam repraesentat defuncti personam, sequitur necessario et hereditatem

UVA.BHSC

ꝙz ꝺiuiꝺuꝫ iuꝺicari et Conſequenter ꝙcurꝫque
hereꝺitatꝫ agnoſcit iuꝺiuꝺuꝫ ꝺefuncti perſonꝫ in
~~ſeꝺ~~ ꝺuciꝫ ꝙꝫ in hereꝺitate repꝛeſentabatr, igit᷑ re
ꝺicte hereꝺitatis perſona n᷑ ſolet᷑ ſuccedere iure
vniuerſi ius q̃ teſtator habuit tempore mortis et
ꝙ ꝺicto neceſſariꝫ eſt ſolere vniuerſa ꝺefinitiue
verba hereꝺ Conuenire et minus proprie a iure
Cons. hereꝺitatꝫ ꝺefunctꝫ ſumere

portaꝫ exiſtimauit
23 alicuꝫ ſupra ꝺicto argumto reſpondere poſſe ꝺicen
ꝺo ꝺefinitiue verba proprie et rigoroſe ſumpta
hereꝺitatis tantummoꝺo Conuenire poſſe hereꝺi ad
le perſonꝫ Compecten᷑ valere, quoniꝫ licet᷑
ſi ꝺiceren᷑ pecuniꝫ hereꝺitatꝫ et hereꝺe vnius
et eiuꝺ perſonꝫ vice ſua ex dt᷑ here᷑ et he
reꝺitas ꝺeꝺuceꝫ proprie tamꝫ et ſtricte lo
quendo Conceꝺere le here᷑ et hereꝺitas quod
talꝫ functionꝫ diſtinguit quoniꝫ hereꝺitas ſola
et per ſe abſque alterius adminiculo iuris poſſe
tate et neceſſitate ſuadente perſonꝫ defuncti᷑
ſunt et in vniuerſꝫ ꝙ eius ius ſuccedit exmortuoꝝ
tanti dominij quo retinet᷑ rem hereditariam
toto tempore quo iacens eſt et nullus adhuc here᷑
aut dominus reperit᷑ quo dominij poſſit ſotiare
re aut defuncti perſonꝫ repꝛeſentare, Cetem here᷑
quo ſolemnitatꝫ poſt multꝫ temporis ſpatijꝫ per
aditionꝫ defunctis ſuccedere incipit᷑ immediate
ex perſona teſtatoris, ſed ex mortis ſed per

UVA.BHSC

mediã hereditatis personã defuncti iura consequi
tur et licet hereditatis agnitio ad mortis instans re
trotahatur negari tamen non potest non immediate in uni
versum ius, quod defunctus habuit succedere sed in uni
versum ius hereditatis ut considerat Val. lib. 3 illust.
trac. 1 cap. 1 n. 16, ex qua rare et altera disparitas
inter hereditatem et heredem reperitur, quoniam here
ditas sola est quae succedit in universum ius, quod defunc
tus habuit, eo tempore et instanti quo vita functus
est et eiusmodi successionem immediata quidem est et
nullo tempore interiecto, aut momento considerato
inter mortem defuncti et hereditatis introductionem vel
unico instanti bona vacantia dici aut considerari
possunt ut idem supra animaduertimus ex morte autem
testatoris usque ad hereditatis aditionem ius defuncti
vel minui vel augeri potest atque ideo licet heres
defuncto succedat non tamen succedit statim ex mortis
tempore et in illud ius quod decrescere aut extingui po
test tempore quo hereditas iacet, et si iuris disposi
tionem intueamur certo certius est non immediate defun
cto succedit, sed mediante hereditatis persona, in
qua tempore quo iacens extitit iura defuncti ili
uata extiterunt et ab ipsa hereditate in heredem trans
fusa atque translata inteliguntur ex l. 18 sequela ff. si
his qui testo liberesse iu fuerit. l. si liber homo 13 § si ser
uus hereditarius ff. ad leg. Aquil. l. legatum 116 § seruo
hereditario ff. de lega. 1, l. si ex re 28 § fin. ff. de stip. ser
uorum, l. si titio 55 § 1 de lega. 2, et in confirmationem expen

UVA.BHSC

di potest lex elegans in l. legatum 80 ff. de lega. 2
in quo iuris consultus profitetur hereditatem domini
um efficere heredem rerum hereditariarum, sicut lega
tum rei legatae legatarium dominum constituit igitur
non maledici potest, quod licet heres retrofictione ad
missa dominus existimetur a morte testatoris, ni
hilominus tamen constituitur dominus per mediam
hereditatis personam, et consequenter quatenus ad
successionem expectat disparitas inter hereditatem et
heredem reperitur, hereditas namque succedit in uni
versum suum ius quod defunctus habuit et immediate
ab ipso defuncto dominium suscipit, heres vero do
minium ab hereditate recipit atque ideo non in
universum ius defuncti directo et immediate suc
cedit sed in illud ius quod aditionis tempore in
hereditate existebat.

24. Subtilis sane atque iuris re
gulis consentanea et superior doctrina et disparita
tis ratio in successione hereditatis et successione heredis in
modo namque succedendi distinguuntur licet eiusdem
persone vice fungi certum est et quam fuerunt acceptam fero
doctissimo antecessori nostro D. Melchioris de Val. prae
citato cap. 1. n. 16 caeterum re diligentius animadversa su
ficiens non videtur ut difficultas proposita penitus disol
vatur atque ideo non impugnandi sed disserendi studio
et ut vera resolutio magis eluceat sic arguitur licet prae
dictam disparitatis ratione admittamus illud tantummodo
depromitur hereditatem immediate defuncto succedere

UVA.BHSC

heredem vero licet defuncto simpliciter succedat per me
diam hereditatis personam successionem perfici, verum tamen li
cet in modo successionis hæc dissimilitudo evidens cons
piciatur nihilominus tamen certissimum est ut fatetur idem
Val. additione quandoque subsecuta hereditatem ipsam
in heredem omne id quod in hereditate existerat statim trans
fundere ex l. legatum 80 ff. de leg. 2, l. a heredes 23 in
pp. ff. de adquid. poss. l. 2 § scevola ff. si his qui testo.
et statim post hereditatis aditionem prorsus cesare atque
evacuari ipsam hereditatis personam fictam atque illico pro
prium heredis patrimonium efici l. 1 de separat. l. sed
si plures 10 § filio ff. de vulg. l. procuratorem 90 § 1 ff.
de adquid. hered. et consequenter post aditionem iam ultra
hereditatem nullo modo appellari posse nisi impro
prie et relatione facta ad id tempus quo iacens ex
titerat, ex quo infert et fatetur sapientissimus vir, ne he
reditatis fictione retro sublata per aditionem subsecutam
res hereditaria aliquo tempore nullius fuisse appa
rerent seu considerari possent necessariam fuisse alteram iu
ris fictionem tempus aditionis instant. mortis testatoris con
iungeret et dominium rerum inter heredes continuaret
ita ut eo quandoque adeunte iam tunc a morte testatoris succe
sisse et personam defuncti statim repræsentasse existimetur
l. heres quandoque § 2 ff. de adquid. hered. l. omnis 138 l.
omnia 193 ff. de reg. iuris, l. si ex re 26 § fin. ff. de stip. servo.
et in confirmatione expendit Gabaleni responsum in d. l. heres
et hereditas 22 ff. de usucapio. qq. omnibus admissis et conside
ratis simul cecesarium fateri ex sententia præstantissimi viri

UVA.BHSC

q licet hereditas et heres diverso modo in ius defuncti
succedant quatenus tamen ad effectum expectat omnimodo uni
us et eiusdem personae vice fungi atque ideo ex mortis instan
ti heredem defuncto succedere sicut hereditas successerat quo
niam eodem modo quo hereditas potestate iuris introducitur ex
mortis instanti ut fictione saltem admissa rerum here
ditariarum dominium neque uni eo momento vacans aut
in nullius potestate considerari possit, ita similiter additione
interveniente, et 2a iuris fictione introducta heres intelli
gitur ex mortis instanti defuncto successisse, ita ut nec heredi
tas iacens fuisse credatur, neque aliquod instans considerari
possit inter testatoris mortem et hereditatis additionem, neque
momentum aliquod admitti in quo heres quia hereditatem
agnovit dominus et successor in universum ius, quod defun
ctus habebat possit non existimari, quippe si momentum
et instans aliquod admitteremus rerum hereditariarum
dominium vacans extitisse necessario fatendum esset
Ceterum momento non admisso praecisse admittendum et fatendum
est heredem ex mortis instanti successorem defuncto extitisse
adeo ut universa iura quae in hereditate extiterant et a tes
tatore in hereditatem transfusa fuerant in heredem transfun
dantur, igitur licet supra dictam sententiam amplectamur et dis
paritatem quatenus ad modum successionis expectat nihilomi
nus tamen quatenus ad effectum successionis pertinet heres
ex mortis instanti testatori succedit, sicut hereditas succe
serat, et consequenter admittere necessarium est heredem in uni
versum ius quod testator habebat successisse, hereditatem enim scin
dere, et pro parte tangere, et pro parte vero repudiare

UVA.BHSC

n posse iq. premonuimus supra n. 22 igitur definitionis
verba adhuc disparitate admissa deridi conueniunt

29 Qua
re admissa antecessoris sententia quam etiam tetigerunt lib. 7
Coment. Cap. 10 et ibidem Osbal. Litt. G. Anto. Fauer. Lib. 8 Coniec.
Cap. 17 Dua. in recit. ad nostrum tit. Cap. 6 aliquid amplius
addiciendum esse existimo, vt predicte definitionis resolutionem
radicitus eruere et ostendere possimus = Constituendum
est igitur heredem mediante hereditatis persona n solum in illud
ius succedere, q defunctus habebat cum decessit verum etiam regu
laritr omnia ea adquirere per hereditatis aditionem, que he
reditati iacenti per seruos hereditarios, et ceterarum rerum
hereditariarum ocasione adquisita fuere vt tradit Ton.
Lib. 7 Coment. Cap. 10 et quatenus ad vers. q defuncti extitit
et in hereditatem fuit transfusum prouant Cons. in l. heres 37
ff de adquid. hered. et in l. 1, 2, et 3 ff de bonorum poss., l. cum
heredes 23 in pp. ff de adquid. poss., l. heredem 59, l. quin
ius 177 ff de reg. iuris, l. 2 ff si ager vectigalis l. 2 Cod. si vnus
ex pluribus hered. l. sin ff de excep. rei vend. et trad. l. si pactum 9 ff de pro
uatio § 1 inst. de perpetuis et temp. actio, et quatenus ad ea que he
reditati iacenti adquiruntur siue per accessionem siue per alubionem
siue ex rebus ipsis hereditariis nata sint vel per seruos heredita
rios adquisita, q heredi postea adeunti adquirantur prouant
Cons. in l. item veniunt 20 § item 3 cum duobus sequent. et § hec aduersus 12
l. sed si 2 § in pp. et § fin., l. si a domino 36 § fin. l. here 51 ff de hered.
pet. l. 2 Cod. eodem, l. pecuniae verbum 178 § hereditas ff de verbo. sig.
l. liber homo 13 § si seruus hereditarius, iuncta l. huic scripturae 15
ff ad legem Aquil., l. quinta 66 § si damnum ff ad S.C. Trebellia, l. 1 § labeo

UVA.BHSC

ff. de iniuriis, l. quaesitum 91 § 9 similiter, l. legatum 116 § servo hereditario ff. de lega. 1, l. eiusque 41 ff. de rebus credit., l. quod servus 38, l. si ticio 55 § 1 ff. de lega. 2 notant Accurs. in l. item veniunt 20 § item 3 verbo omnes ff. de hered. pet. et Anto. Faver in ratio ad eandem legem litt. C. — Et sicut frequenter contingit quod hereditati iacenti plures accedant et adquirantur antequam heres agnoscat ita similiter contingere potest ut bonorum hereditariorum status diminutionem paciatur, cum enim universale quodam hereditas sit quo illectum iuris habet etiam absque aliquo corpore iuxta reg. lex in l. hereditas 50 ff. de hered. pet. facile augmentum recipit aut diminutionem d. l. item veniunt 20 § item 3 ibi nam hereditas augmentum recipit et diminutionem ff. de hered. pet. l. pecuniae verbum 178 § hereditas ibi quod et accessionem et decessionem in se recipit ff. de verbo sig. neque implicat hereditatem post mortem testatoris minui, cum et augeri possit, cum ratio augmenti et deminutionis eadem sit ex l. scribit 34 § fin. ff. de auro et arg. leg. ita observant Anto. Faver in ratio ad d. legem item veniunt 20 § item 3 et ibidem Accurs. ff. de pet. hered.

26 Praeterea observandum est quod licet heres quandoque hereditatem agnoscat retro ex instanti quo testator decessit eligatur heres extitisse et dominium rerum hereditariarum in ipsum translatum, et defuncti personae vice fungi sicut hereditas dum iacens extitit functa erat, nihilominus tamen asseverandum est non omne ius et dominium universarum rerum, quae in hereditate extiterant heredem succedere, quoniam si testator aliquam rem per vindicationem legaverit quod communiter contingit rei legatae dominium simul cum caeteris hereditariis rebus illico post mortem testatoris

UVA.BHSC

in hereditatem transfunditur, atque dominia iuris potestate constituitur ut manifeste docet iuris Cons. Pap. in l. legatum 80 in illis verbis, quod eo pertinet ut si pure res relicta sit, et legatarius non repudiaverit defuncti voluntatem recta via dominium quod hereditatis fuit ad legatarium transeat ff de lega. 2 et in verbis proxime sequentibus ubi nunquam factum heredis eadem perspicuitate subiungit Papinianus legatum legatario agnoscente dominium rei legatae nunquam ad heredem pertinuisse, sed recta via a morte testatoris ad legatarium transfusum fuisse. — Ex praefato igitur Pap. responso illud manifeste deducitur rei legatae dominium penes hereditatem iacentem extitisse, heredem autem postea adeuntem nullatenus rei legatae dominium effici, atque ob eam rationem si servus hereditarius occisus fuerit legis Aquiliae actio quae domino tantummodo quaeri potest ex l. item mela 11 § legis autem 6 ff ad leg. Aquil. hereditati iacenti ut pote domino adquiritur ex l. liber homo 13 § si servus hereditarius ff eodem tit., et huiusmodi regula non solum habet locum in servo prorsus hereditario, verum etiam in servo legato, qui iacente hereditate fuit occisus ut docet iuris Cons. in l. huic scripturae 15 ff ad leg. Aquil., caeterum si post hereditatem agnitam servus ~~hereditarius~~ legatus occidatur actio legis Aquil. non quaeritur heredi sed legatario ex d. l. liber homo 13 § fin. § fin. ff eodem, et adeo verum est legatario talem actionem competere si servus hereditarius post hereditatis aditionem occidatur quod non solum adversus extraneum sed adversus heredem ipsum legatario actio conceditur ex l. sed si ipse 14 ff eodem tit., rationem autem disparitatis si cognoscere velis ex nullo alio pp. potest proficisci

UVA.BHSC

nisi ex eo quod supra observavimus, nempe quod licet rerum le
gatarum dominium apud hereditatem iacentem extiterit ad
quendo legis Aquiliae actio quaesita sit, hereditatem post
hereditatem additam adquiri non potest si legatarius lega
tum agnoscat quoniam rei legatae dominium heres non adquirit
ex d. l. legatum 80 ff. de lega. 2, et ob eam rem actio legis Aqu
iliae adquirere non potest quoniam soli domino potest compe
tere ex d. l. item mela 11 § legis autem ff. ad legem Aquil.

27 Et in confir
mationem huius observationis hereditatem scilicet legatarum rerum
dominum constituit, sed adita postea hereditate ipsarum rerum domi
nium recta via in legatatarium transfundi et nunquam heredem
domini constitui si postea legatarius legatum agnoscat expen
di potest elegans Juliani locus in l. si tibi homo 86 § cum ser
vus ff. de lega. 1 ubi quaestionem proposuit circa dominium
servi legati et omnium quae personam ipsius servi attingere
possunt et resolvit in pendenti quidem eorum constitui
ex die aditae hereditatis et tandem distinctione pro
posita suam sententiam exprimit et asseverat legata
rio legatum agnoscente ex ipso instanti quo heredi
tas adita fuit dominium adquisitum fuisse et ea omnia
sui legatario quaeri quae servum legatum secuntur et eo tantum
modo casu servi legati dominium ad heredem expectare
posse quo legatarius legatum a se repulerit dominium enim
legatario quaeritur ex morte testatoris d. l. legatum 80 ff. de le
ga. 2, l. si a titio 61 de furtis, l. nihil interest 12, l. si his qui
3 § diversum ff. de inofficio testo, l. servum filii 44 § si quis
rem 1. l. cum servus 108 § si id, quod ff. de lega. 1 et quoniam agnatione

f. 86. § 2. de legat. 1.

f. 80. de legat. 2. l. 62. de furtis.

UVA.BHSC

16

interveniente dominium rei legatae ad legatarium transfunditur, simul etiam et fructus consequitur eosque heres legatario praestare cogitur ex l. si quis 27, l. cum servus 29 § 1, l. quaesitum 91 § cum homo ff. de lega. 1, l. Herennius 42 ff. de usuris, l. nihil proponi 1020 § fructus ff. de lega. 1, l. quaesitum 40 vers. quia et si fundum ff. de adquid. re. dom. l. 1 et 2 C. de usuris et fructibus legatorum, l. equis 18 l. respondit 14 l. equis 39 ff. de usuris, l. si quis bonorum 33 de lega. 1, l. si quis 44 de lega. 2, l. si qui 23 ff. de lega. 3, ex quibus omnibus illud elicies ex morte testatoris saltem ex tempore aditae hereditatis fructus rei legatae ad legatarium pertinere ex tempore morae iuxta naturam legatorum, quorum differentiam cognoscere ad nostrum institutum non expectat, nunquam autem ad heredem expectare nisi legatarius legata repudiet, quae ex causa dominii proficiscitur, quoniam ut satis manifeste probavimus rei legatae dominium cuiuscunque qualitatis sit hereditati iacenti simul cum ceteris hereditariis rebus adquiratur, hereditatem non adquiritur, sed si vindicationis sit, recta via ad legatarium transfunditur, ita docent et plura circa rei legatae fructus observant Anto. Faber in rali et l. elegantur 7 § item si servus ff. de dolo et in rali in l. his cuius 11 § heres 1 et in l. si parte 19 § si per fundum ff. quemadmodum servit. amit. et in l. si dominus 17 § fin. et in l. ticio 34 cum duabus sequent. ff. ad legem Aquil. et lib. 7 Coniec. cap. 3 et 4 et lib. 8 cap. 19 et lib. 14 cap. 1, et lib. 20 cap. 2 et in iurisp. tit. 2 pp. 7 i Mac. 1 et 2a et de erroribus parc. de cade 44 errore 1 ex n. 3 cum sequent. Don. lib. 8 coment. cap. 18 et ibidem Osbal. qui plures refert. Litt. A. et B. ex regnicolis.

UVA.BHSC

etiam scriptoribus hanc partem n. solum quatenus expectat ad dominium translationem in legatarium sed etiam ex quo tempore fructus rei legatae adquirat, eleganter tractant, discerunt et resoluunt Greg. Lopez in l. 37 glosa Los frutos tit. 5 part. 6 Anto. Gomez varia resolu. tomo 1 cap. 5 n. 15 et cap. 12 n. 5 Tello Fernandez in l. 3 tauri 3 parte n. 12 in fine, et in l. 20 tauri circa finem, Cobarrubias lib. 1 varia cap. 9 n. 5 Burgos de Paz in d. l. 3 tauri n. 943 cum pluribus sequent. Acevedus in l. 1 titulo 4 lib. 5 recopilationis ex n. 122, Matienzo qui plures refert in d. l. 1 glosa 14 ex n. 17 et praecipue ex n. 22 cum pluribus sequent.

28 Rursus animaduertendum est quod licet ex mortis instanti rerum hereditariarum dominium, et universum ius, quod defunctus habuit necessitate iuris cogente in hereditatem illico transfundatur ne alias sequeretur absurdum ut aliquo tempore bona vacancia, atque in nullius dominio considerari possent ut iam animaduertimus supra et praecipue n. 10 et licet postea in heredem adeuntem ex mortis et iam instanti successio continuetur, nihilominus tamen n. semper et necessario introduditur heredis successio in universum quod testator habuerat, quoniam multocies contingit quod licet heredis institutio, vel legatum alicui relictum subsistat, et appa. subsistat ex eo quod institutus heres vel legatarius ciuis Romanus est et capax testi factionis ex l. tamen aliqua potest, vel in totum vel pro parte ab hereditate, successione, vel a legato remoueri et tunc vel nihil vel pars ad heredem expectare, altera vero pars ad eos qui lege vocantur pertinere, quod in casibus certissimum

UVA.BHSC

est hereditati iacenti totum ius adquiri ad heredem autem certum
similiter est, non totum ius, sed vel nihil vel partem tantummo
do expectare ut probat tex. elegans et difficilis in s.
si ticius §§§ ibi si eo herede instituto qui vel ni
hil vel non totum capere potest servo heredi
tario legatum fuerit, et inferius ibi sine ullo impedi
mento adquiri legatum hereditati atque ibid. id
omnimodo ad eum pertineat quicunque postea heres
extiterit secundum quod accipere potest reliqua autem pars
ad eos qui iure vocantur venit ff de lega 2 ex qui
bus verbis manifeste depromitur instituto eo qui
vel nihil vel non totum ex testamento capere potest
si servo hereditario aliquid relictum est legatum
quidem valere atque illico dominium rerum heredi
tariarum et adquisitiones quae per servos here
ditarios fiunt hereditati absque ullo impedi
mento quaeri ad heredem autem postea adeuntem non to
tum sed pro illa tantum parte quam capere po
test adquisitionem expectare, igitur dubita
re iam non possumus successionem hereditatis
in universum ius quod defunctus habuit necessariam
esse semper quae et omnimodo et absque ullo im
pedimento iuris necessitate introduci, successio
nem autem heredis non omnimodo, et necessario deside
rari, sed aliquando penitus impediri et aliqu
ando non in universum ius, sed in partem tantummodo
succedere posse, quae disparitas inter hereditatem et
heredem, quoniam praeclara est, nec passim obia

UVA.BHSC

et resolutio lex indicta lege si Titio §§ 5 ff. de le
ga 2 admodum difficilis, et ex Gaypiuris Consulto
lib. 12 ad Legem Juliam et Pap. desumpta ut facile
percipi possit et resolutioni quam amplexuri
sumus adaptari saltem obiter et quasi per indicem
exponenda est et ad ipsius expositionem ali
qua notanda.

29 Populus ergo Romanus Erarii fis
ci locupletandi causa et ut republica civibus re
pleretur nebellorum procellis agitata civitas ad su
mam facultatum indigentiam et civium diminutionem per
ducerentur Legem Juliam et Papiam rogavit atque con
stituit quarum dispositione cives Romani
ad uxores ducendas liberosque procreandos
non solum premiis alliciebantur sed etiam penis
perterriti fuerunt ut constat ex pap. Legis
unicae Cod. de caducis tollendis et ex l. 1, et 2a
Cod. de infirmandis penis celibatus et orbitatis
et observant plures scriptores relati a Pamelio
Pamelio in anotatio ad Tertullianum in apologe
tico Cap. 9 n. 52, Alexander ab Alexandro lib. 1
dierum genialium Cap. 22, Lipsio in Comentariis ad
tacitum lib. 3 annalium scolio 45 Cosino lib. 4 anti
quitatum Romanarum Cap. 18, Acia lib. 3 disputa
Franciscus Balduinus in Comentariis ad Legem
Juliam et Papiam in pp. Franciscus Cona. lib. 8 co
ment. Cap. 1 n. 6 Cuia in recita ad tit. Cod. de infir
mad. penis celibat per totam, et in Lonica Cod. de

UVA.BHSC

caducis tollendis, et lib. 3 observa. cap. 38, et lib. 5 cap.
17, Quarenus in l. si mihi et tibi 12 § regula ff. de
lega. 1, Caldeyra lib. 3 varia. cap. 13 n. 16 o. qual.
lib. 2 coment. cap. 17, litt. K. Bal. lib. 3 illustr.
iu. subtitulo de adquid. hered. cap. 5 n. 5
et lib. 1 illustriu. trac. 1 cap. 1 n. 6 cu. sequentibus
Pich. in § servus autem n. 7 inst. de hered. inst. et in
§ 1 n. 11 inst. de legatis. D. Juanes de Pareja in
cio quadrimestri ad legem Juliam et Papiam
ex 13, Amaya lib. 2 observa. cap. 4 n. 2 et in l. unica cod. de infamibus lib.
10 n. 89, Carranza in trac. de partu naturali cap. 17 ex n. 35
prædic. prædictarum igitur legum diversa capita extite
runt præter hereditates et legata quæ in cau
sam caduci cadebant vel proprie efficiebantur de
quibus loquitur iust. in l. unica cod. de cad. tollendis =
Ex quibus illa digniora observatione capita fuerunt pri
mum ut celeps vel latinus Gunianus nihil possent ex
alieno testamento percipere vel ex causa he
reditatis vel ex titulo legati nisi intra tem
pus ab ipsis legibus constitutum crecionis sci
licet quatenus ad adquisitionem hereditatis aut
cesionis diem quatenus ad legatum expectatum
vel celeps matrimonio contracto vel latinus
Gunianus ius quiritum consequendo legibus ob
temperarint ita docet Ulp. in fracmentis
tit. 17 de qua pœna intelligendi sunt textus
alias difficiles iunctis ipsorum inscriptionibus
in l. si servus eius 82 in illis verbis, qui caperen.

UVA.BHSC

potest ff de adquid. hered. quam expo
nunt Cuiacius, Osbaldus, Valencia, Ri
chardus et Caldeyra locis ubi supra qui
bus addendi sunt Bart. in lege 1.a n. 51
ff de vulgari et Spino in speculo testam
entorum glosa 17 in principio n. 78 et in l.
non est ambigendum 12 § ubi cunque ff
de bonorum possessionibus, quam expon
unt Rich. in d. § 1 n. 11 instituta de legati
tis, Don Juanes de Pareja in ocio quadri
mestri ad legem Juliam et Papiam n. 13
et in d. l. si titio 55 § 1 in illis verbis si
eo herede instituto qui vel nihil ff de le
gatis 2.o quam eleganter exponit
Jacobus Cuiacius in recitatione
solemni ad dictam legem. Et
in lege si testamento § et in l. si
his qui 6 ff de vulgari et in l.
de hereditate 19 § quaerebatur ff de
castrensi peculio et in l. cogi 16
§ hi qui solidum ff ad Sena
tus consultum Trebellianum, in
quibus omnibus iuribus ut ex in
terpretum supra citatis locis conspi
cere licet, quamvis de illis qui
testamenti factionem habebant iu
ris consulti loquantur heredi
tatem tamen aut legatum, vel he

UVA.BHSC

redescriptos vel legatarios capere
non posse certum est, quin potius
propter ipsorum incapacitatem,
fiscus vel legata vel hereditates vi
ndicat, et consequenter certum est, he
redes institutos in ius defuncti ex
nulla parte propter legem caducaria
rum ~~disposicionem~~ prohibitionem succedere posse.

30 Alius
alio capite ex predictarum legum dispositione orbi
illi scilicet, qui cum matrimonium legitime con
traxissent ex illo tamen liberos rei publicae
non procreauerint puniebantur etenim ex
eo solum ne ex alieno testamento prae
ter semissem capere possent vel ex causa le
gati vel ex titulo institutionis reliqua autem
pars ad fiscum deferebatur regulariter prop
ter ipsorum incapacitatem nisi intra cretionis di
es vel antequam legatum cederet liberos sus
cepissent ut probat Vlpianus fragmen
to titulo 16 et consulti in d. l. si seruus e
ius 82 in illis verbis sed si partem
capere possit ff de adquiren
da hereditate et in d. l. si titio §§§
1 ibi vel non totum capere potest ff
de legatis 2 et in lege cum ei 47 ibi
qui partem capiebat et in lege si
ita quis 51 per totam iuncta ipsius

UVA.BHSC

Prima 2
Secunda
35

inscriptione, quae desumpta est
ex Vlpiano libro 8 ad le
gem Juliam et Papiam ff
eodem titulo et in l. si fidei 18
ibi supra quod capere possum ff
de legatis 3 et in l. si his qui 6 in illis
verbis solidum capere non possit ff
de vulgari et in l. sed si 62 ibi non
solidum capienti iuncta inscriptione
quae desumpta est ex Ferencio Cle
mente libro 4 ad legem Juliam et Pa
piam ff de condictionibus et demonstra
tionibus et in l. cociens 67 ibi am
plius legatum sit quam ei capere li
cet ff ad legem falcidiam et in l. cogi
16 § is qui 5 ibi qui solidum capere
non possunt ex ase heredes instituti
ff ad S. C. Trebellianum et in l. quaeret
aliquis 135 iuncta inscriptione ff de verbo
significatione de cuius expositione et
conciliatione cum lege non sunt libe
ri 14 ff de statu hominum et cum Paulo
iuris consulto lib. 4 sentiarum tit. 9 § si mu
lier videndi sunt Merlus lib. 1 observa.
cap. 33, cuia in notis ad d. legem 135 ff de ver
bo. sig. et in notis ad Paulum supra citato loco
Antonius Faber in iuris prudentia tit. 3 p.
2 2. illac. 3, et in rationali ad dictam legem

UVA.BHSC

non sunt liberi 24 ff de statu homi
num et ibidem Corrasius numero 3
Donellus lib. 3 Comentariorum Capite
20. et Osualdus in notis li
tterat. f. Julius Pacius
legum Conciliatarum Centu
ria prima questione 29
Franciscus Balduinus de
lege Julia et Papia pagina
mihi 114 et nouissime Carranza
in tractatu de partu naturali Cap. 12 ex ex
n. 35 cum sequent.

31 Inter ipsos etiam coniuges liberos non habentes
hec pena seuerior a legibus caducarijs constituta fuit
quoniam decimam tantummodo hereditatis partem inter se
ex festo coniugis qui valebant teste teste Ulp. Juris Con
fracmento tit. 15 et 16, quod quidem ex eo veteres statuerunt ut
fauor inter coniuges reprimeretur ut docent Imp. in l. fin.
Cod. Theodo. de legit. hered. et conducit tex. in l. unica
Cod. de his qui se deferunt lib. 10 atque ideo leges Julia
et Papia decimarie leges dicebantur ut Const. ex rub.
ibi et decimarijs sublatis et ex l. 2. ibi ratione Cesare
ex l. papia decimarum Cod. de infirm. penis celibatus
et orbitatis et de vtrumque pena quae coniugibus impo
nebatur intelligenda sunt iura in l. qui vxori 18 ff de
auro et arg. lega. et in l. si compensandi 6 Cod. de hered.
inst. ita obseruant pene vniuersi scriptores relati supra

UVA.BHSC

n 29, et precipue Cuia. ad tit. Cod. de infir. penis Celibat.
Corras. Lib. 2 miscel. Cap. 15 Caldeyra Lib. 4 Varia. 36
Cap. 16, Dionisius Gotofre. in rub. et in L. 2 Cod. de
infir. penis Celibat. et in L. qui vxori 18 ff. de auro,
et arg. legato.

32 Ex qq omnibus interpretationibus tradi
consulto observabimus ex testo alieno Celibes aut orbis
item viri et vxores aut nihil aut partem tantummodo
vel ex causa legati vel hereditatis titulo ex legis
caducariis consequi potuisse et ex eorum incapacitate
partem aut totum quod capere non poterant fiscum vindi-
casse et ab ipsis tanquam ab incapacibus abstulisse
Ceterum si non ex alieno testo hereditatem aut legatum
prestare valebant legum caducariarum dispositio fo-
cum non habebat neque ipsarum penae exercebantur, Papia
siquidem lex cognatis intra tertium gradum constitutis
liberis etiam et parentibus ius antiquum ilibatum reli-
quit atque iugum suum imponere erubuit et omne ius
quod ex L. 12 tabu. et ante legem Iuliam et Papiam vige-
bat conservavit ita ut etiam si Celibes aut orbi essent
solidi tamen percipiendi facultatem haberent ex testis paren-
tum, liberorum aut propinquorum intra 3m gradum ut docent
lex in L. unica in pp. vers. et cum lex. Cod. de cadu. tol. et
consonat Ulp. fracmento. tit. 17 §. 1 et §. fin. et tit. 18, et
quod magis est si liberi parentes aut cognati testatoris
intra 3m gradum constituti heredes instituebantur vel legatum
ipsis relinquebatur, etiam coheredum vel colegatorum partem quam
per legem Iuliam et Papiam percipere non poterant aut caduca

UVA.BHSC

efficiebant vel in causa caduci incidebant aut ali
cuius modo ex legibus caducariis ad fiscum expectare
poterat ex iure acrescendi consequebantur liberi
parentes, aut cognati testatoris et fiscum excludebant
retinebantque absque aliquo onere, quod vigebat an
te quam leges predictae introducerentur ut condocet Iust
in d. l. unica § et cum triplici cum § sequent. Cod. de ca
duc. tol. Et iuxta hanc observationem exponen
dus est Ulp. fragmento. d. tit. 27 § 2 et § fin. et tit. 18 et
explicari debent Cons. in l. pater 29 in pp. et in § fin.
ibi n. prestavit legatum quod iure antiquo capit. ff.
de lega. 2 et in l. in testo. § et in l. si his qui 6 ff. de
vulg. ut observant Cuia in d. l. unica Cod. de caduc.
tol. et trac. 3 ad Africa. in l. si quis legatum 6 ad lege
Cornelium de fal. Don. lib. 8 comment. Cap. 26 in fin.
Anto. Faber lib. 4 coniec. Cap. 23 Dua lib. 1 de iure
Acres. Cap. 1 Gobea in recita. ad d. l. 9 ff. de vulgari
Caldeyra lib. 4 varia. Cap. 3 en n. 22 Val. lib. 1 illust.
trac. 1 Cap. 4 ex n. 16 cum sequent.

33 Quibus ita animad
versis et repetita observatione et doctrina antecessoris
nostri D. Melchioris de Val. quam attulimus et ad
missimus supra n. 23 cum duobus sequent. facile
iam dissolvi potest argutum quod expendebamus supra
n. 20 cum duobus sequent. Licet enim negaren possimus
agnita hereditate iuris fictione atque necessitate in here
dem rerum hereditariarum dominium et universa iura ita
transfundi quod ex instanti, quo testator decessit in universum

UVA.BHSC

ius q̃ habuit mortis tempore retro intelligatur succe
sisse ex l. heres quandoque §4 ff de adquid. hered.
l. legatum 80 cum aliis pluribus relatis supra n. 20
ff de legat. 2 — Et similiter certum sit, q̃ licet heredi
tas dum iacens est domina existimetur rerum omnium quae
defuncti fuerunt herede tamen postea adeunte universa
defuncti iura et hereditatem ipsam proprium patri
monium efficere ex l. 1 ff de separatio, l. sed si plures
10 § filio ff de vulg., l. procuratorem 90 § 1 ff de adquid. he
red., et ex consequenti fateri debeamus ex mortis instan
ti in universum ius, q̃ defunctus habuit regulariter heredem
succedere, et aditione interveniente ad eum statum causam de
volui, quasi nunquam hereditas iacens fuisset, ne ali
quo tempore hereditaria bona vacancia fuisse possint
existimari, ob eamque rationem certum similiter sit hereditatem
et heredem unius, et eiusdem personae vice fungi ex l. heres
et hereditas 22 ff de usucapio iunctis quae tradidimus
supra n. 21 — Et tandem certum sit heredem non posse pro
parte hereditatem agnoscere et pro parte repudiare,
quoniam in hereditate individua defuncti persona
representatur, quam heres post aditionem induit, et repre
sentat, et ex consequenti non potest pro parte representare
pro parte vero non representare ne personam quae individua
est scindere et in partes dividere intelligi possit, ex quibus
principiis et suppositionibus probare contendebamus su
pra d. n. 20 cum duobus sequentibus et hereditatis et here
dis successionem in universum defuncti ius eandem esse saltem
quatenus ad effectum expectat, et consequenter universa

UVA.BHSC

definitionis verba sicut hereditati conveniunt
heredi etiam in totum convenire.

34 Nihilominus tamen re
diligentius animadversa certius est successionem he
redis dissimilem esse a successione, qua hereditas in
universum ius, quod defunctus habuit succedit, quoniam
ut erudite animadvertit Bal. Lib. 3. Illust. Trac. 1 Cap.
3 n. 16 et ante ipsum presenserant Don. Lib. 7 Coment.
Cap. 10 et ibidem Osvald. Litt. G. Dua. ad tit. ff de adquid.
hered. Cap. 16 Anto. Faver. Lib. 8 Coniec. Cap. 19 heredi
tas immediate testatori succedit et ex mortis instanti illico
eius personam induit et representat ob eamque rationem in uni
versum ius, quod defunctus habuit semper et necesario succe
dit quoniam circa personam hereditatis nulla incapacitatis
ratio considerari potest propter quam in universum defunc
ti ius succedere non possit neque aliqua consideratio potest
reperiri propter quam in plus iuris quam defunctus ha
buit succedere possit heres autem licet quandoque he
reditatem agnoverit ex mortis instanti intelligatur heres
dominus et successor extitisse, non tamen immediate defunc
to succedit, sed mediante hereditatis persona quem dum
iacens extitit universa defuncti iura substituit.
Et ex hac successionis dissimilitudine aliae plures ne
cesario proficiscuntur prima illa est quod hereditas per
petuo et necesario in universum ius, quod defunctus habuit
succedit, et in id tantummodo ius, quod defunctus habuit succe
dere potest, quoniam cum immediata sit talis successio ad
instans mortis, neque in plus iuris quam defunctus habuit

UVA.BHSC

potest hereditas succedere, et necessario in id omne q
defunctus habuit succedit absque incremento aut
diminutione in herede autem aliter regulariter contin
git quippe cum ex mortis instanti usque ad diem aditio
nis frequenter multum temporis intervallum intercede
re soleat medio illo tempore hereditas iacens, et au
mentum recipit, et diminutionem ut ex pluribus Juris
Cons. Locis probavimus supra n 25 et in confir
mationem expendi potest elegans Jul. Ulp. decisio re
lata in l. 2 § in hereditate ff de hered. vel actione
vendita ex qua manifeste depromitur hereditatem
iuxta diversa tempora mortis scilicet testatoris, a
ditionis vel venditionis ipsius aumentum recipere aut
diminutionem si igitur res et patrimonium q testatoris
fuit tempore mortis vel diminuatur vel extinctum
fuit medio tempore, quo hereditas iacens extitit
in ius, et dominium earum rerum, quae defecerunt he
res postea hereditatem agnoscens n succedit, et con
sequenter, neque in universum ius q defunctus habuit
succedere potest licet hereditas propter immediatam
successionem in ius, et dominium talium rerum successerit =
Et sic similiter si medio illo tempore, quo hereditas
iacens fuit res hereditariae aumentum habuerint
in plus succedit heres mediante hereditatis per
sona, quam defunctus habuit tempore mortis, et
hanc successionem aumentum que n a defuncto prae
cipere intelligitur qui tempore mortis n habuerat
sed mediante hereditatis persona, quae dum iacens extitit

UVA.BHSC

vel per seruos hereditarios auta fuit vel alijs mo
dis quos retulimus supra n 25.

39 Preterea et illa insig
nis diferencia quatenus ad successionis efectum expectat
inter hereditatem et heredem reperitur, quod cum hereditas im
mediate ex mortis instanti in vniuersum ius, quod defunc
tus habuit succedat n. solum rerum hereditariarum quae
ad heredem postea pertinere possunt domina cons
tituitur verum etiam earum rerum, quae a testatore per vin
dicationem legata fuerunt statim dominium adquirit
vt prouat elegans consulti papiniani locus in l. le
gatum 80 ff de lega. 2. ex ea rane quoniam mortis tem
pore atque etiam medio tempore quo hereditas iacet
rei legatae dominium apud neminem preter hereditatem
ipsam existere potest ex eo quod ad legati validitatem nece
saria est hereditatis aditio ex l. si nemo ff de testaria tutela
et consequenter etiam fructus rei legatae et actiones quae
ipsius causa adquiri possunt hereditati queru
ntur vsque ad diem aditionis vt ex pluribus iuris cons.
responsis prouauimus supra n 26 et 27 ad heredem
autem nunquam peruenit rei legatae dominium si legatarius
legatum n repudiet, d l. legatum 80 ff de lega. 2 neque etiam
fructus rei legatae ex l. si tibi homo 86 § cum seruus ff de
lega. 1 et consequenter licet res legata in patrimonio de
functi extiterit in ius tamen aut dominium ipsius heres
n succedit licet hereditas n succedat. Et tan
dem illa n minus insignis diferentia inter hereditatem et he
redem reperitur, quatenus ad efectum successionis, quod hereditas

U.VA.BHSC

adeo in universum ius defuncti succedit, quod nullo modo
aut nullo ex capite potest incapacitas in hereditate con-
siderari ne in universum ius succedere possit, et ex hac re-
gula alter etiam effectus proficiscitur nimirum quod servo
hereditario alterius testo legatum aut hereditas relic-
ta sit institutio valet, et legatum subsistit ex ipsa here-
ditatis persona, si defunctus testi factionem obtinuit,
licet heres institutus vel in totum vel pro parte incapax
sit, vel ex eo quod testi factionem prorsus non habebat vel cum
effectu capere non poterat, l. non minus 31 in pp. l. si
servus hereditarius 52, l. eius servum 62 ff. de hered.
inst. l. si ticio 55 § 1 ff. de lega. 2 ex indeque proficiscitur
quod licet hereditas rei legatae dominium per servum here-
ditarium adquirat, et ius ex institutione servi hereditarii
proveniens in ea radicetur, heres tamen si pro parte, vel in
totum hereditatem capere non possit neque legatum poterit per-
cipere quod servo hereditario relictum fuerat, licet here-
ditas et legatum in hereditate iacente ante aditionem exti-
terit ut probatur ex difficilis in l. si ticio 55 § 1 ff. de le-
ga. 2 quam expendimus supra n. 28 igitur ex supra
traditis manifestissimum est hereditatem semper et
necessario in universum ius quod defunctus habuit succe-
dere neque in plus aut minus successionem introduci
heredem vero aliquando in plus et aliquando in mi-
nus quam defunctus habuit succedere et aliquando
a tota hereditate et aliquando pro parte removeri
unde rectissime asseverare poterimus definitionis verba
hereditati tantum convenire, heredi vero nequaquam

UVA.BHSC

Congruere posse = Solum ergo superest difficultas inter verbis finalibus d. l. si titio 55 § 1 ff. de lega. 2 quatenus docet Cons. heredem institutum, qui vel in totum, vel pro parte heredis capere non poterat ad eam legati partem admitti posse quam servo hereditario relictum fuit cuius capacitatem obtinebat, reliquam vero partem ad eos, qui lege vocantur pertinere, inter scriptores namque maximum dubium versatur ut definiant quae personae sint ille, quae lege vocantur, quod dubium quoniam difficilimum est ne diutius in hoc capite immoremur consulto sequenti capite exponendum remittimus.

De hereditatis fictione ipsius que introducendae necessitate et utrum defuncti personam representet, et an hereditarii servi a defuncto capacitatem accipiant, Caput secundum

1 Utilitas publica et coacta iuris necessitas, equitatis etiam ratione concurrente expediendarum rerum causa in usu iuris fictiones introduxit ut colligitur ex l. licet 23 § 1, l. si usus fructus 66 ff. de iure dotium, l. singularia 15 ff. de rebus credit, l. haec ratio 35 § fin. ff. de donatio. inter virum et uxorem, l. pecuniam 79 ff. de solutio., l. clavibus 94 ff. de contrah. emptione, l. item ei 14 ff. ex

UVA.BHSC

qq Causis maiores, l. post liminium 19 cum aliis pluribus
inferius referendis ff de Cap. et post liminio reversis ita
observant Cuia. lib. 22 ff Juliani in l. lex Cornelia ff de
testis Anto. faver lib. 19 coniec. Cap. 16 et lib. 20 Cap. 16
et in iurisp. tit. 2 pp. 5 i Mac. 3 et tit. 4 pp. 3. Petrus Bar
bo. in l. 13 parte n. 25 ff soluto matrimonio, Alcia lib.
3 paradoxorum Cap. 16 et in trac. de presumpcionibus in pp.
Osval. lib. 14 coment. Doneli Cap. 19 litt. A, alios plu
res retulit noster Bal. lib. 3 illust. trac. 2 Cap. 1 n. 1
cum sequenti fictio ergo nihil aliud est quam iuris
in re possibili contra veritatem ex iusta et necessaria
causa utilis constitutio ut colligitur extraditis ab al
ciato d. trac. de presumptio in praeludiis 1 parte
n. 7 Menoquio eodem trac. lib. 1 Cap. 8 Antonio fa
bro lib. 19 coniec. Cap. 8 et de erroribus prag. de
cade 3 errore 1 n. 9. fictiones ergo ex iuris dispositio
ne introductae fuerunt n. naturalis, sed civilis
aut gentium cum enim fictiones contra veritatem introducan
tur et mendacia sint ut docent Anto. faver lib. 20 con
iec. Cap. 16 et Osval. lib. 14 coment. Doneli Cap. 19 in
notatis litt. A. naturale ius ipsas n. admittit, at
que ideo contractus in qq ex bono et aequo naturalis
iuris ratio eminet si contingat q. in ipsorum celebra
tione facti fides simuletur n. intercedente veritate iu
ris vinculum n. obtinent, nullaque ex ipsis proficis
citur obligatio ut docent Cons. in l. contractus 54 ff de
obliga. et actio. l. nuda 55 ff de contrah. emptione
l. si quis 26 ff locati, l. simulatae 3 ff de ritu nuptiarum

UVA.BHSC

l. neque 13 Cod. de nuptiis, l. et qui sub imagine 10 Cod. de distrac. pignorum, l. cum ea 21 Cod. de transac. Licet contractus similes in quibus simulatio intercessit, si stricti iuris sint subsistant a pp.o et obligationem producere possint, licet ex equitate per maquinationem obligato si conveniatur doli acommodetur exeptio qua possit agentis intentionem repellere ut provat tex. elegans et difficilis in l. si quis cum alitur 36 ff. de verbo. obliga. de cuius expositione videndus est Don. in recita. solemni ad d. lege, et lib. 12 coment. cap. 7 et lib. 16 cap. 22.

2 Ius enim naturale, atque ipsius ratio veritatem in contrac. inspicit, quae iuris civilis fictione commutari, aut adumbrari non potest, ut docent Cons. in l. sed de pecunia 24 ff. de usu fructu earum rerum quae usu consum. et in l. filio 23 in illis verbis ne imagine naturae veritas adumbretur ff. de lib. et post. ubi iuris Cons. Papinia. elegantur docet fictionis imagine si contra naturae rationem fictio sit veritatem immutari non posse, unde quatenus ad effectus qui ex obliga. a tento iure naturali possunt proficisci, iuris civilis fictiones penitus excluduntur, et veritas iuris que naturalis ratio semper inspicitur, et praevalet ut docent Africa in l. frater a fratre et Frisoninus in l. si quis 64 ff. de condic. indebiti in quibus obligationem admittunt inter patrem et filium item et inter servum et dominum ad cuius obligationis naturalis scilicet admissione necessario removenda et excludenda est iuris civilis fictio propter quam unio inter patrem et fi

l. 2 ff. de usu fr. earum rerum quae usu consum.
l. 23 ff. de lib. et post.

UVA.BHSC

lium ita inter seruum et dominum talis consideratur vt
pro vna et eadem persona iudicentur ad eo quod si pater fi
lio vel seruus domino aut e conuerso dominus seruo
dari stipulati sint stipulatio valeat eodem modo ac
si pater vel dominus sibi ipsis stipulati fuissent
l. dominus 39 cum l. sequenti l. quoniam 25 in
pp° l. stipulatio ista 38 § alteri l. quod dicitur 130 ff de
verbo. obligat. l. cum qui 86 § qui sibi 2 ff eodem l. adop
tiuum 8 ff de in ius vocando l. ne cum filio 16 ff de fur
tis l. fin. Cod. de impuberibus et aliis substit. l. cum
seruus 22 in fine Cod. de agric. et censitis lib. 11
et l. 2 ff de iudiciis ex quibus omnibus simul probatur nullam
obligationem (Ciuilem scilicet) posse inter patrem et filium
aut inter seruum et dominum considerari propter fictionem
qua pro vna et eadem persona iudicantur. Ceterum si na
turalem obligationem intueamur intercedere potest inter
patrem et filium aut inter seruum et dominum quoniam
naturalis iuris ratio talem fictionem non admittit sed di
uersas personas considerat patrem et filium et seruum
aut dominum circa quam rem et expositionem predic
tarum legum videndi sunt Don. lib. 12 Coment. Cap.
17 et ibidem Osual. litt. B. et lib. 14 Coment. Cap. 19
vbi Osual. litt. A. Otoman in disp. ad tex. in d. l. fra
ter a fratre ff de condic. indebiti et ibidem Antr. fauer
in rali ad d. legem et lib. 20 Coniec. Cap. fin. Ex qui for.
ad eundem fabrum lib. 3 trac. 5 quaestione 7 et conducunt
tradita ab Osual. d. lib. 12 Coment. Donell. Cap. 23 f.
litt. B.

UVA.BHSC

3 Animaduertendum tamen est quod licet
ius ciuile fictiones admiserint non tamen aliter admittit
nisi quatenus publica necessitas exportulat ut notat Osual.
d. lib. 14 Coment. Cap. 19 Litt. A et Anto. Fauer. in iurisp.
tit. 2 pp. 5 illac. 3 et quatenus aliquid possibile fingitur
licet falsum supponatur l. confessionibus 12 in pp. l. si his 13
§ fin. ff. de interroga. in iure faciendis, quoniam fictio na-
turam et veritatem imitatur, l. si pater famil. 15 § fin. cum
l. sequenti ff. de adoptio. atque ideo adoptionis fictionem
imaginem naturae appellauit Papinia. in l. filio quem
pater 23 in illis verbis ne imagine naturae veritas
adumbretur ff. de lib. et post. ondefictionum admissione
et introductione illud efectum est ut regulis iuris
minime transgressis et ipsius ppiis obseruatis illud
quod possibile est veritate inspecta falsum tamen est res-
pectu illius quod contigisse fictio praesupponit ita factum
simuletur quasi vere et naturaliter id quod nunquam eue-
nit contigisset atque ita licet lex fingat impossibi-
le respectu eius quod re vera euenit possibile tamen semper
fingit respectu illius facti quod euenisse praesupponit ut
conspicere licet apud varia fictionum exempla quae
recensentur in l. qui in utero 7, et in l. penult. ff. de
statu hominum l. vel si viuo 7 ff. de suis et legit. l.
filium § ff. de gradibus, l. lex Cornelia 12 ff. de testis l.
lex Cornelia 28 cum l. sequenti ff. de vulg. l. pater 10 l.
retro 16, l. in omnibus 18 ff. captiuis l. bello amissi 18
iuncta l. excusantur 2 § oportet 4 ff. de excusatio. tutorum
l. stipulatio ista § alteri l. dominus 39 cum l. sequenti l.

UVA.BHSC

quodcumque 26 in pp.° l. q. dicitur 113 ff. de
verbo obliga. l. adoptivus 8 ff. de in ius vocando
l. nec cum filio 16 ff. de furtis l. fin. Cod. de impub.
et aliis subst. l. cum servus 22 in fine Cod. de agri
colis et censitis lib. 11 iunctis aliis pluribus ad
uctis n. precedenti hec et alia iura plura defictio
nis natura et efectibus observant preter laudatos
n. precedenti tiraquelus in l. si unquam Cod. de
revocandis donatio. verbo donationis largitas n.
169 Petrus Grego lib. 39 sintag. Cap. 15 Antofauer.
lib. 19 coniec. Cap. 16 et de erroribus decade 3 erro
re 1 n. 9 et decade 30 errore 2 Mero. de presup.
lib. 1 Cap. 8 et Consilio 82 n. 154 doctissimus ante
cesor noster Bal. illust. lib. 1 trac. 3 Cap. 1 et lib. 3
trac. 1 Cap. 1 n. 1, et 2.

4 Inter alias igitur iuris fictiones
primum occupat locum hereditatis persona ficta de
qua fictione noster titulus loquitur, et sermo no
bis institutus est. Sciendum est igitur mortuo eo cuius
de bonis agitur si veritatem et rei naturam inspiciamus
semota iuris fictione et consideratione bona omnia
que defuncti fuerunt sine domino manere et veri
tate animadversa in nullius bonis esse ut probant
consulti in l. 1 vers. quod autem ff. de rerum divisione l. 3
ff. de peculio l. denique 13 § quesitum 5 ff. quod vi aut
clam l. liber homo 13 § servus hereditarius ff.
ad leg. Aquil. l. si ego 9 § cum res ff. de iure docium
l. eius qui 41 ff. de rebus creditis l. si servus 18

UVA.BHSC

§ seruus Capto ff. stip. seruus L. si ticio §§ 91 ff. de
lega. 2 iuncta L. eius seruum 64 ff. de hered. inst.
et quamuis de suis bonis defunctus disposuerit
heredem que legitime dispos instituerit ipsius ta
men dispositio si ius strictum inspiciamus inutilis
prorsus est ut pote in tempus inauile in ipsius efec
tu translato nempe post ipsius testantis mortem
L. 1 ff. de testis et qui testa facere possunt in quo iam
defunctus n. est dominus bonorum suorum futurus ar
guto tex. in L. sticus 89 ff. de manumissis testo et in L.
q. sponsa 4 Cod. de donatio ante nuptias et prouant
Consulti in d. L. eius qui 41 vers. nam et si tibi ff. de rebus
Credit. d. L. si ego 9 § si res ff. de iure dotium ut igitur iu
ris dispositio tanto malo accurrere posset et testantis iu
dicium comprouare valeret legis 12 tabu. autoritate introdux
it ut testantis dispositio etiam in tempus inauile collata con
firmaretur et cum effectu confirmauit ut prouant tex. in L.
120 verbis legis 120 ~~de verbo~~ L. lege obenire 130 ff. de ver
bo. siga. L. 1 in pp.o ff. ad lege falc. Verum tamen animad
vertendum est, q. quamuis testantis dispositio licet in
tempus inauile translata legis autoritate firmetur id ta
men cum effectu n. fit nisi instituti heredis aditio interce
dat ut prouat Cons. in L. si nemo ff. de testaria tutela.
ex quo fit ut ante aditionem heres institutus dominus n.
fiat neque in defuncti iura succedat L. cum heredes
23 ff. de aliquid. pos. id circo que interim et medio tem
pore inter defuncti mortem et hereditatis aditionem verum est
ea bona neque existere in dominio defuncti qui ign. est

UVA.BHSC

ut ocupare et retinere possit neque in dominio he
redis qui ndu est q hereditate n adiuit ad pro
inde tamquam res nullius, si veritatem inspiceremus
et ut bona vacantia omnibus patere deuerent ut pri
mo ocupanti adquirerentur ex ratione et regulis
iuris naturalis iuxta decisionem tex. in l. q enim 3 ff
de adquir. rerum dominio, l. 1 ff pro derelicto quo
admisso et permissis 1 ocupanti testatoris bonis fie
ret etiam facile irrita et in aliis bonorum suorum dis
positio licet legis 12 tabula. firmata autoritate
ipsis legalibus ppis repugnantibus qq. animad
uersis testantis voluntatem et dispositionem legitime
ordinatam effectum sortiri ad publicam utilitatem spectat ex
l. 1 Cod. de sacrosanctis ecclesiis, l. vel negare 5 ff
testa quemadmodum aperiantur l. 1 in pp. ff si quis
omissa causa testi, l. fin. Cod. eodem.

Accedebant et alia
incommoda inter quae et illud erat maximum quoad de
functi iura quae in ipsius persona constiterant quo mor
tuo et antequam ei heres existebat n erat persona quae
interim ea iura substineret et consequenter a defuncto
in heredem post multum tempus fortasse adeuntem nulla
tenus continuatio poterat inueniri nisi supponeretur
personae hereditatis ficta in quam praedicta iura trans
funderentur et in ipsa conseruarentur et in heredem pos
tea quandocumque adeuntem transirent ex l. 18 sce
uola vers. sed neque heredis ff si his qui testo liber
esse iussus est iuncta decisione tex. in l. heres quandoque

UVA.BHSC

§ 4 ff de adquid. hered. vnde similiter proficiscebatur
q tanquam qualitates sine subiecto in quo consistere
possent et tanquam iura sine persona a qua substi
nerentur remanebant bona testatoris et consequenter
vel admiti vel interrumpi necesarium erat arguto tex.
in l. est enim 2 ff de vsufructu et in l. si agere 23 ff.
qq modis vsus fructus amitatur § 1 institutionum de vsufruc
tu l. quidam 14 vers. ego autem ibi esse enim debet cui
detur deinde sic quaerit a datum consistat vt non ante
iuris ratio quam persona quaerenda sit ff de iure
codicillorum illi pro illud praeterea nec minus inconueniens ac
cedebat q vtilitates ante hereditatis aditionem obeni
entes ex rebus hereditariis forte et seruorum hereditario
rum adquisitiones vel ex testo vel contractu aut traditio
ne proficiscentes nullo modo poterant effectum sortiri
cum hereditate iacente neque sit defuncti persona neque
heredis, cui adquisitio fieri possit et a qua possint ser
ui capacitatem adquisitionis mutuare et consequenter im
pedirentur omnimodo n supposita hereditatis fictione vt
prouant tex in pp. institutionum de stipulatione seruorum
et in l. qui a seruo 16 ff de obliga. et actio et in l. qui in
eo q 33 ff de adquid. rerum dominio iuncta l. si titio 55
§ 1 ff de lega. 2 et l. n minus 31 § 1 ff de hered. inst.

6 ff ista
que publicae vtilitatis et necessitatis rationibus cogentibus et
incomodis propositis vt ciuilis legislator obiam iret, sube
niret que ciuilis iurisprudentia ex sentia iuris consultorum
quos fictionis hereditatis autores agnoscit, Seneca lib. 6

UVA.BHSC

Prim. quinta Sexto 44

de beneficijs Cap. 9. Cumulum illum bonorum, qui post mortem alicuius remanet et in quo iura et actiones universa tam actiue quam passiue et res simul omnes tam corporales quam incorporales mouiles, aut immouiles continentur introduxit quemadmodum contingit in alijs iuris speciebus, in quibus ex iusta et necessaria rane vtilitatis equitatisque rane fictiones contra veritatem admittuntur. l. contractus 54 ff. de obliga. et actio. l. retro 16 l. in omnibus 18 ff. de captiuis. in vnum igitur corpus vniuersa defuncti iura colligit et simul quandam personam fictam et imaginariam admisit in quam predicta iura a morte testantis illico transfunderentur, quemquidem persona in vniuersum ius defuncti succederet et intellectu a rebus ipsis abstracta et separata defunctum representaret, quem sine vllo corpore aut vera existentia iure tamen esse intelligitur ex l. hereditas 50 ff. de petitio. hered. et ideo defuncti locum obtineret taliter vt rerum omnium, quae defuncti fuerunt dominium ex mortis instanti nunquam interruptum continuaret et eodem modo ac si defunctus adhuc non decessisset per fictionem in dominio proprio retineret vt ad heredem postea quandocunque adeuntem transferrentur ex l. nihil aliud est 24 de verbo. sig. l. hereditas 62 ff. de reg. iuris l. nominus 31 § 1 ff. de hered. inst. l. liber homo § seruus hereditarius ff. ad leg. Aquil. l. si ante aditam 15 de interrogatio l. legatum 116 § seruo ff. de lega. 1 l. hereditas 34 ff. de adquid. rerum dominio l. si titio 55 § 1 de lega. 2 l. si his qui pro emptore 15 in fine ppi. ff. de vsucapio l. heres et hereditas 22 ff. eodem tit. l. mortuo boue

UVA.BHSC

ff de fideiuss. l. cum hereditas 9 Cod. depositi, l. nouatio 24 ff de noua. in proposito igitur contra veritatem naturae fictio fit. quandoquidem naturae regulis consideratis certum est nullius in bonis iura hereditaria ante aditionem extitisse, sed fictione admissa, neque interruptum illo medio tempore inter defuncti mortem et aditionem dominium intelligitur quoniam universa testantis bona hereditas continuat, substinet que et in heredem transfundi d. l. 1 § scaevola ff de his qui testo liber esse iussus est, l. legatum 80 de lega. 2. l. cum hereditas 23 de adquid. possessione ideoque heres adita hereditate retrofingitur iam inde a morte defuncti in omnia iura eius successisse ex l. heres 37, l. heres 54 ff hoc tit. l. omnis 138 l. omnia 193 ff de reg. iuris, fictione hereditatis ut pote iam superflua euaquata l. si ex re 28 § ult. ff de stipulatione seruorum, notant Dua. ad tit. de adquid. hered. cap. 6, Fauer lib. 8 coniec. cap. 19 et de erroribus decade 27 errore 1 n. 6 cum sequent. et in iuris prud. tit. 2 pp. 5 illac. 3, et in rali ad legem Praetor 3 § haec verba de negotiis gestis Don. lib. 6 coment. cap. 2 et ibidem Osual, Cuia. lib. 5 quaest. Papiniani in l. hereditas 50 ff de petitione hered.

7 Ex quo iuris pp.

infertur necessario fictam hereditatis personam a rebus hereditariis in ipsa hereditate contemptis penitus secerniet separari debere, quoniam hereditas cumulum iurium hereditariorum et universitatem quandam et ius successionis ipsas res singulariter demonstrat, l. bonorum 208

UVA.BHSC

l. nihil est aliud 24 de verbo. sig. l. hereditas 62
ff de reg. iuris l. in fideicomisaria 18 vers. Cocies ff
ad S.C. Trebellia, l. 3 de bonorum possessio. sicuti populus
aut Civitas a personis singularibus distingitur in l. sed
si hac 10 § cum manumittitur ff de in ius vocando l. propo
nebatur 76 ff de iudiciis, et ideo licet res quae in here
ditate comprehenduntur in partes certas possunt se
parari ex l. 1, l. inter heredes 44 ff familiae ercis
cundae l. per hoc iudicium 4 ff comuni dividundo
hereditas tamen ipsa cum incorporalis res sit, et perfectionem
tantummodo consideretur et personam quandam constituat
non potest peti aut adquiri nisi pro indiviso l. non po
sumus ff si pars hereditatis petatur l. Pomponius 8
ff de rei vindicatio l. per hoc iudicium 4 ff comuni
dividundo licet ex post facto inter heredes si plu
res sint possit iudicium familiae ercisciunde propo
ni ex d. l. 1 et toto titulo ff familiae ercisciunde.
qui igitur hereditatem petit licet a possidente rem
minimam petat universam hereditatem petere tenetur
si ex ore se institutum esse dicat vel si ex parte par
tem petere debet non rerum quae in hereditate continentur
sed ipsius hereditatis, quoniam persona ficta est et
ius successionis universalis vel successio iuris quod defunc
tus habuit tempore mortis l. si hereditate 4, l. regu
laritur 9 cum sequenti in pp.o et § 5 ff de petitione hered.
l. 5 § 1 ff si pars hereditatis petatur Anto. fauer in
rationalibus ad dictas leges — Notandum tamen
est, quod licet hereditas regularitur pro universitate et cumulo

UVA.BHSC

verum hereditariarum accipiatur non vero pro singulis rebus in ipsa hereditate contemptis aliquando tamen aliter contingit, quoniam et pro rebus ipsis accipitur et iuxta hunc sensum hereditatem dividi aut restitui docent Cons. in toto tit. ff familiae erciscundae et ad SC Trebellia. quandoquidem ipsa hereditas prout ficta persona est neque indivisionem, neque restitutionem cadere potest et ex hac ipsa consideratione sive significatione intelligendi sunt Cons. quatenus docent filios quicquidem sui heredes sunt parentum hereditatibus se immiscere aut ab ipsis abstinere ut conspicere licet in l. denique 3 § sed ff de minoribus l. si duo 38, l. cocies 44, l. necessarijs 57 ff de adquid. hered. observant. Sich. ad nostrum tit. Cap. 1 n. 28 et 54, et Val. Cap. 1 n. 10 et 13.

8 Ex eodem pp. et rationibus quas supra attulimus hered. nempe introductam fuisse ut defuncti iura substineat et ad heredem eundem transfundere possit infertur quando cunque aliquis decedit filijs sub potestate relictis sive testum conficiat et filios instituat sive ab intestato decedat nullo modo hereditatis fictionem locum habere posse cum enim filijs suis heredibus existentibus statim a morte parentis praedefuncti dominium in eos continuetur ex l. in suis 12 ff de lib. et post l. in suis ff de suis et leg. hered. § sui inst. de heredum qualit. et differentia, § sui inst. de hered. quae ab intestato deferuntur hereditatis fictio superflua omnimodo futura erit cum ad talem dominij continuationem necessaria non sit patriae enim potestatis strictissimum vinculum et suitatis ius tra

trone ꝑ Ma naturalꝭ subnixꝰ qꝫ liberꝭ in potestate
existentꝭ patris sui hereditate ꝓcubit velutꝭ
ad debitꝫ successore ꝑ Mor vocando l. ng et ꝭ parentꝭ
sui 12 ff de in ꝓcio testo d l. in fin C. de liberꝭ
et post. l. scripto 7 ff vnde liberi, l. Cꝫ ratio 7
ff de bonꝭ damnatoꝝ ꝑ Mud efecerunt, vt ꝓbꝰ adue
niente patre quodammodo dominus paternoꝝ bono
ꝝ existimatur d l. in fin C de liberꝭ et post. Cꝫ ea
de Cꝫ patri herroꝝ adꝰ cetr l. 9 de cetr 130 ff de ver
bo. leg. obliga. l. nec Cꝫ filiꝰ 16 ff de furtꝭ l. fin Cod.
de impub et aliꝭ substit. l. Cꝫ sancimus in fine Cod de ꝑ
actis et Conuentꝭ ꝑ Mero tert. decimatꝭ libr. 7 stipulatio ꝓ
adꝰ ꝑ Mud Consequens est vt in patre sed nec filiꝰ
ꝓbꝰ succedere existimet. et ideꝰ filiꝰ heredis appa
rationꝭ ꝓcuniꝫ quaꝫ filiꝰ ꝓcreauit heres aut suc
cessor tit d l. Cꝫ ratio 7 ff de bonꝭ damnato. dominiꝫ ꝗꝭ
tertiꝭ qꝫ morte patris ad filiꝫ pertinet non curat
nullo ꝑ Mstanti vacans est neque interregnꝫ statꝫ in
ꝑ Mratoꝝ tit d l. in filiꝰ 11 ff de lib. et post. cede
qꝫ ꝑ Mra nulla hereditas iacens Considerari po
test hui hered. existentis Cꝫ filiꝰ in potestate
constitutus post patris mortꝫ ꝛ hereditate percipiat
sed magis bonorꝫ Corꝫ dominiꝫ ꝗꝭ adquisierat
libera administratione. Consequatur d l. in fin tit ff
de lib et post. ea ꝗ tit ff pro suꝫ de l. 1 ꝗ ff pro
donato notant doctores Communiter vnd l. in fin C.
rarius lib 3 mihi. Cap. 16 n 6, forcatulus dialog
3 n 2, petrus Greg. lib. 42 syntag. Cap. 35 n. 22.

UVA.BHSC

Cona. Lib. 1 Coment. Cap. 2 n. 1, Otoma. Lib. 9 observa.
Cap. 20 Firaquelus in prefacione legis si unquam Cod. de
donatio. n. 91 Vaco Lib. 3 declaracionum Cap. 50 Anto. fab.
in iurisp. tit. 2. pp. 2 illacionem — Atque ideo in suis
heredibus nullum instans est adquisitionis, neque adhuc
delationis cum ante mortem cum ante mortem
dominium parentum habuisse credantur
in extraneis autem duo tempora considerantur et adquisitae
et delatae hereditatis idem quod contingit idemque con
tingit in his heredibus qui necessarij tantum non etiam sui
sunt in quibus et delationis et adquisitionis duo instantia
considerantur et bene reperiuntur deferri namque illis he
reditatem necesse est quam viventibus dominis habuisse
videri nullo modo possent quo tempore ut pote servi
neque bonorum capacitatem neque personam adhuc habere in
telligebantur l. 3 § ult. l. 4 ff de capite minutis l. quod ati
net 32 ff de reg. iuris. Equenscequentur in successionibus quae
extraneis heredibus institutis l. necessarijs non tamen he
redibus suis deferuntur fictio utpote necessaria admissa
est in suis autem quoniam neque deferetur neque de no
vo adquiritur hereditas dum dominium continuatur rerum
quae patris fuerunt nulla fictio considerari potest
quia neque fuit necessaria neque aliquod ius vacans con
siderari potest quod in ipsa posit a morte defuncti trans
fundi quando cumque enim continuatio l. dominij vel po
ssessionis datur hereditas iacens et personam ficta nullo
modo potest admitti ut notat glosa in l. 3 hereditas
verbo. successerit Cod. depositi quam amplectuntur doctores

UVA.BHSC

in l. cum heredes 23 ff de adquirenda poss. et in l. so-
rori Cod. de iure deliberandi Tiraquel. in tract. Lemort 47
2a parte declarat. 6a n. 10. Molina de hispanorum
primo genijs lib 3. cap. 12 n. 21 / /

Unde neque 9

In patre quem filius heredem instituit in peculio cas-
trensi fictio hereditatis locum habere potest quoniam
in hac specie dominium continuatur nec enim de no-
bo queritur patri peculium d. q. adquisitum iam antea
fuerat non admittitur ideoque filio mortuo patri vindi-
cato necessaria non est ut elegantur docet Ulp. iuris
consultus in l. 1a § si is qui bona ff de collatione bonorum
iuncta l. sed. si ponas final ff de castrensi peculio
licet enim pater a filio heres in castrensi peculio
institutus non ut pater iure antiquo succedat d. verus
heres sit et ut talis oneribus hereditatis obligetur ex
l. 2 l. pater qui castrensi 15 ff de castrensi peculio
l. filius fam. qui militaberat 18 ff ad l. m. fal-
cidiam ex eo tamen nullatenus infertur dominium
rerum peculiarum de novo adquirere sed quod antea fi-
lio vivente habuerat in eum continuari et libera
administracione ut disponere posit licet antea
vivente filio ~~cum~~ in preiudicium dispositionis a filio
facte disponere non posset et si vere dominus
extitisset ut considerat Iuris consul. Tri foni-
nus in l. quaerebatur 19 § pater 3 ff de castrensi
peculio et probant tx. in l. proponebatur 9 l. q.
pater 15 l. fin ff eodem tit. l. servum filij 44

UVA.BHSC

44 in principio ff de lega. 1° l. quires 98 § rem
autem 3 ff de solucionibus obserbant Ant. Fab. in
vis prudencia titulo 12 principio 6 illacione 12 Lucia
cius lib. 11 quest. Pauli in l. filius famil. 18 ff
ad l. m. falcidiam et libro 26 questionum Pap. in l.
si servus communis ff de stipulacione servorum et eodem
lib. 27 quest. Pap. in l. filio famil. 14 et libro
35 questionum Pap. in l. pater 15 ff de castren.
peculio et alii plures quos refert et laudat
noster Balen. questionum iuris illustrium lib. 1° trac.
tatu 3 cap. 3 ubi late deserit et eleganter disolbit
qq casibus prohereditate habeat castrense peculium
et quibus ad patrem iure pristino pertineat ex quo si
militer depromitur (ut obiter aliquid praxi conveniens
sciamus) q. 7 odie ex l. 45 tauri que transcripta est
in l. 8a tit. 5 libro 5 nove recopilacioni possessio rerum
maioratus ab ultimo poss. in sequentem po successorem
naturaliter et cebiliter transfundatur et continuetur se
quitur in successorem maioratus bel 1° genij taliter
successionem transferri ut nulla iacens hereditas
vel persona futura reperi possit ut sensisse videtur
Molina lib. 3 de hispanorum 1° genijs capite 12
n° 20 et 21 quem laudat Balen. ad nostrum titulum
capite 3 n° 14 //

10 Diximus numero 6°
Existenciam sui heredis illud efficere ut nullo
modo hereditatis futuro admitti aut introduci potest
[illegible]

UVA.BHSC

[illegible] et q̃ q̃ [illegible] et q̃ q̃ [illegible] et q̃ q̃ [

nolit se hereditate miscere sufficit q^d heres extite
rit ex dispositione legis et ex potentia suitatis
vt actiones ciuiles ex S.C. Trebelliani dispos
tione prouenientes possit ad heredem fideicomissa
rium transfundere ita vt neque immixtio necessaria
sit vt resoluit Cons. Iulia. in l. ita tamen 27 § si pa
ter 3° in illis verbis quare et si non immiscuit se he
reditati nihilominus actiones quae ei et in eum
competebant ad Sempronium transferrentur ff.
ad S.C. Trebellia. ex ea nimirum ratione quoniam licet
filius suus ha aparente institutus si se abstineat
iure Pretorio inspecto pro herede non habeatur ex d. l. si
filius 12 ff de interroga. in iure faciendis atque ideo
cum effectu non possit a creditoribus hereditariis con
ueniri ex d. l. necessariis § 7 ff de adquid. hered.
actionum tamen translatio quae mediante hereditatis
restitutione in heredem fideicomissarium fit non expre
toriis iurisdictione pendere videtur sed ex autoritate
et potestate S.C. Trebelliani vt docet tex. in d. l. 1
§ cuius verba 2° iuncta l. restituta hereditate
§ 7 in fine ppi ff ad S.C. Trebellia. licet enim senatus
consulto Pegasiano introductum fuerit vt heres institu
tus cogi possit per Pretorem fideicomissarium vt heredi
tatem suscipiat et restituat vt docet Iust. in pp. inst.
de fideico. hered. cui consonat tex. in l. 2 § capta
§ 2 vers. post deinde ff de ~~reg~~ origine iuris et conducunt tex.
in l. si quis 17 ff si quis omissa causa testi et in l. pe
cuniae 178 § actionis 2° ff de verbo. ligatione et in l. cogi

UVA.BHSC

3 Cum aliis pluribus ff. ad SC. Trebelia actionum tamen translatio non ex pretoria iurisdictione sed ex Senatusconsulti autoritate dependet et proficiscitur. Ergo filius familias in potestate patris constitutus et ad hereditatem vocatus ipso iure et ex potentia suitatis heres fiat et in ipsum actiones omnes tam activae quam passivae transfundantur sufficit sui heredis existentia ut in fideicomissarium actiones et universa iura possit filius transfundere licet hereditati nolit se immiscere ut disertis verbis docet Cons. in d. l. ita tamen 27 § si pater 3. ff. ad SC. Trebelia. quem ita exponunt Osual. lib. 7 coment. Donelli cap. 22 litt. A. Cuia lib. 30 ff. Juliani in expositione d. legis 27 Anto. Faver. d. lib. 7 coniec. cap. 7, et de erroribus prac. decade 31 errore 9.

12 Ceterum predictis omnibus manifeste adversari videtur Ulp. responsum relatum in l. recusare 6 § sed et ad filium 2 ff. ad SC. Trebelia. ubi proponit filium in potestate patris constitutum vel alium quemlibet necesarium heredem institutum fuisse, vel a parente, vel a domino ut constat ex his illis verbis, se et ad filium, qui in potestate est hoc Senatusconsultum locum habet et in ceteris necesariis et simul suponit Cons. heredem suum aut necesarium institutum rogatum fuisse ut alteri per fideicomissum hereditatem restitueret, dubitatque utrum dispositio legis 12 tabu. et sui, aut cuiuslibet necesarii heredis

UVA.BHSC

existentia sufficiat ut actiones hereditariae in tali he
rede radicatae intelligantur et in fideicomissarium ex
iurisdictione praetoria possint transfundi absque eo
quod immixtio necessaria sit, quae vero necessario desideretur
ut prius filius paternae hereditati se immisceat
ut per immixtionem dominus iurium et actionum heredi
tariarum effectus post deinde possit restitutionem efficere
et iura sibi adquirita, actiones quae in fideicomi
sarium transferre et respondet necessariam esse praetoris
coactionem et immixtionem ut restitutio fiat ut constat
ex verbis eiusdem legis ibi ut a praetore compelatur misce
re se hereditati hic deinde restituere quod si fecerint trans
tulisse videbuntur actiones. Sententia igitur consulti absque
gavilatione intellecta illud manifeste demonstrat praeto
ris coactionem necessariam esse ut filius hereditatem fidei
comissario restituat, si ut suspectam repelat, et ad res
titutionem peragendam mixtionem antecedere debere,
et ita intelligunt et exponunt Ulpiani mentem Don.
lib. 7 coment. cap. 22 Jacobus Cuia lib. 4 off. Julia
ni in d. l. ita tamen 27 § si pater ff. ad SC. Trebellian.
et lib. 30 Pauli ad edictum in l. si filius familias §
§ sed si coactus 2 ff. quod cum eo et consentire videtur Osual.
d. lib. 7 coment. Donellus cap. 22 litt. ff. = Unde im
provanda venit coniectatio sive emendatio subtilis
alias viri Antoni Fabri lib. 7 coment. cap. 7 qui
textus litteram invertens existimat d. § sed et ad
filium 2 non ab illis verbis incipere debere sed et ad filium
qui in potestate est, quia potius praedicta verba l. § prox

UVA.BHSC

ime antecedenti iungenda esse et §m secundum in
cipiendum a verbis proxime sequentibus ibi hoc se
[illegible] consultum et cetera ita ut sensus sit sententiam
consulti quatenus docet coactionem et mixtionem ne
cessariam esse referendam fore ad servos institutos
a domino quatenus necessarii heredes sunt suos
autem heredes nullatenus complecti, hec enim expos
ito preter quam quod lecturam pandectarum florentinarum
et aliorum exemplarium interuertit, et emendationis vi
cium sapit ex eo penitus improuabilis reditur quoniam
Antonii fabri labor eo tendit ut suadere conetur
in filio in potestate patris existente non esse necessa
riam mixtionem sed sufficere sui heredis existentiam
ut actionum translatio et hereditatis restitutio per
fici possit iuxta sententiam lex. in d. l. ita tamen 27 § si
pater 3° ff ad SC Trebellia. Ceterum hec fabri opinatio
preter consulti vlpiani locum in d. l. recusare 6 § 2 ff
eodem tit. manifeste conuincitur ex alio Julii Pauli
loco relato in l. si filius familias § § sed etsi co
actus 2° ff quod cum eo atque ideo sententiam fabri repellit.
et conuincit Ansual. d. lib. 7 coment. Donelli cap.
22. litt. A.

13 Ex predictis igitur vlpiani et Pauli
responsis illud depromitur pp. nempe filium a pa
tre in cuius potestate erat heredem institutum et res
tituere rogatum necessario hereditati se miscere
deuere ut deinde hereditatem fideicomissario resti
tuat, et ad illum actiones hereditarias transfundere

UVA.BHSC

possit ex quo pp.° facile sequens et dificile ab-
truitur argumentum in mixtio necessario desideratur in fi-
lio ut actiones hereditarias in fideicomissarium ~~pos~~
~~sit~~ transferre igitur ex ea ratione quoniam filius
etiam in potestate constitutus ex potentia sanitatis
rerum paternarum dominium non consequitur ut sine
mixtione in fideicomissarium transfundere queat
et consequenter iuris Pretorii beneficium legis 12
tabularum dispositione et effectum radicitus tollit
adversus sententiam tex. in d. l. necessariis § 7 cum simili-
bus ff. de adquid. hered. quoniam ut considerat An-
to. faber d. lib. 7 coniec. cap. 7 et agnoscit Gonzal.
d. lib. 7 coment. Doneli cap. 22 litt. A. Pretor nulla
tenus competeret filium ut inmisceret hereditati non
paternae nisi perinde circa mixtionem hereditas res-
tituet, et actionum translatio ~~circa~~ fideicomissarium
perfici posset nam quando Accurs. exis-
timat in d. tamen l. ita 27 § si partem 3. ff. ad S. Tre-
bel. inmixtionem ex eo potuisse necessarium esse nisi postea provetur
filium restitutionis tempore emancipatum fuisse tota res-
titutionis autoritas, et effectus vicietur ridiculum sane est,
et ineptum quandoquidem certum est ipso restitutionis tempore
et non postea quaerendum esse utrum emancipatus, quam in potes-
tate sit filius quidem restituenda hereditate rogatus in-
venitur, atque ob eam rationem eum refellunt, Anto. faber, et Gonzal.
supra citatis locis. Praeterea Accurs. sententia et ex ea ratione
improbabilis apparet quoniam consultus Ulp. in d. l. recu-
sare 6 § 2 supponit filium in potestate patris mortis tempore

UVA.BHSC

extitisse et simul resoluit compelendum esse ut se im-
misceat ut actiones ad fideicomissarium possit transfe-
rre in mixtionem nanque circa filium emancipatum non cadit
sed potius hereditatis aditio. igitur necessario de pro-
mitur mixtionem desiderari tempore quo restitutio
fit, et consequenter neque curare debuit praetor quid
ex post facto prouari posset sed illud tantummodo
quaeritur in veritate eo tempore, quo constituit et de-
creuit ut in mixtio fieret et consequenter negari non po-
test ex dispositione d. legis filium in potestate consti-
tutum deuere se miscere, ut hereditatem restituat, et ac-
tiones in fideicomissarium transfundere possit, atque ideo
dicendum videtur ex potentia suitatis paterna bona
in filium non transire et vacare medio illo tempore
quo consideratur a morte patris usque ad mixtio-
nem et consequenter inferri hereditatis introductionem
et fictionem esse necessariam ut actiones et iura substi-
neantur usque dum filius per mixtionem ipsorum domi-
nus constituatur sicut requiritur in caeteris extraneis
heredibus quasi verum esset omnia quae de potentia sui-
tatis supra n. 8 et 10 animaduertimus subterterentur.

14 Difi-
cultatem expendit Consual. d. lib. 7 coment. cap. 22 litt.
A. et aliorum sensibus relatis et reiectis existimauit
verum quidem esse in filio qui in patris potestate cons-
titutus erat licet suus heres existat necessario mix-
tionem desiderari ut actiones hereditarias in fideicomi-
sarium transfundere possit ex d. l. recusare 6. § 2.

UVA.BHSC

ff. ad 36 Trebellia, et ex d. l. si filius § sed et si coac-
tus 2° ff. quod eo = Et ut satisfaciat difficultati
quae proficiscitur ex d. l. ita tamen 27 § pater 3° ff. ad
Trebellia supponit inmixtionem dupliciter considerari
et intervenire posse aut cum effectu in bona patris
ingrediendo et ipsa actualiter occupando vel nuda
voluntatis declaratione et facto saltem ficto bona
ipsa quasi agnoscendo resolvit igitur mixtionem
si 2° modo consideretur omnimodo necessariam esse ut he-
reditatis restitutio perfici possit et fiat in fideicomi-
sarium actiones transfundi existimatque satis filium
paternae hereditati se miscere si fideicomisario res-
tituat, quoniam in ipsa restitutione, quae vere et rea-
liter fit vix esse potest ne filius hereditati paternae
saltem ficte se inmisceat cum heredis cum effectu sit
fideicomisa a se relicta praestare et sufficienter vi-
detur filius se heredem ostendere saltem nuda voluntate (
quod fieri posse docet Iust. in § fin. inst. de heredum qua-
lit. et differentia) sicut se heredem demonstrat qui cre-
ditoribus hereditariis debita solvit ut docet tex. in
l. 2 Cod. de iure deliberandi et iuxta hunc sensum in-
telligit textum in d. l. ita tamen 27 § pater 3° ut quate-
nus in illis verbis quare et si non se inmiscuerit et cet.
Iuris Cons. docet non esse necessariam inmixtionem ut actio-
nes in fideicomisarium suus heres transfundat
ipsius sententiam eam fuisse credamus, nempe non esse ne-
cessariam de facto, et actualem inmixtionem, sed sufficere
re virtualem eam scilicet, quae in ipsa restitutione interveni-

UVA.BHSC

re creditur. Consultor autem in d. l. recusare
6 q. 2 et in d. l. 1. filius 5 q. sed etsi coactus 2 q. cum eo qua
tenus docent mixtionem necessariam esse intelligi debere
n. de mixtione reali et actuali bonorum occupatione
sed de ea quae ex ipsa hereditatis restitutione elicitur
Ergo haec usualis expositio subtilis est et ar
[illegible] Accurs. in d. l. ita
[illegible] 27 [illegible] pater filius [illegible] Verbo res
titui vers. sed n. ne [illegible] d. lib. 7 coniec.
Cap. 7 et de erroribus prae. decade 31. errore 9 ex cani
morum rare quoniam quando filius suspectam iudi
cat parentis hereditatem ipsam quae recusat et ob eam cau
sam fideicomissario restituere compellitur n. potest in
teligi per restitutionem se miscere quoniam extranei
heredis pro herede gerentis et sui heredis se mis
centis optima comparatio est ut docet tex. in l. eum
bonis 87 ff. de adquid. hered. et qui se inmiscet si
cut ille, qui pro herede gerit animum hereditatis ad
quirendae habere intelligitur. Cum autem restitutio per
conclusionem sit n. potest intelligi animo hereditatem
adquirendi factam fuisse sed potius ut heres qui
hereditatem nolit in fideicomissarium possit transfun
dere. igitur necessario sequitur in ipsa restitutione in
mixtionem considerari n. posse sicut in extraneis
heredibus dicere solemus nolle eos heredes fieri
qui ad alias hereditatem transire voluerunt ex l. n.
ult. ult. 6 ff. de reg. iuris. Praeterea et illa ratio
Osualdi sententiam difficilem redit, quoniam cons. in d. l. recusare

UVA.BHSC

682, n. solum desiderat in filio actum restitutionis sed simul requirit actum immixtionis, et quod tanquam separatum et distinctum factum ipsam restitutionem praecedat ut constat ex illis verbis ut a praetore compellatur miscere se hereditati sic deinde restituere, igitur manifeste deprimitur n. sufficere mixtionem virtualem quae in ipsa restitutione praesumitur, sed desideratur mixtio de facto quae ab ipsa restitutione dissimilis sit atque ideo Dual. expositio admitenda n. est.

19 In tanta igitur difficultate provaviliorem et iuris regulis consentaneam existimo sententiam Antonii Fabri de erroribus prac. d. decade 31 errore 9, qui disparitatem constituit inter restitutionem hereditatis quae fit a filio familias suo herede voluntate spontanea et nulla praetoris iurisdictione aut compulsione intercedente, et inter restitutionem illam quae praetoria autoritate celebratur ex eo quod filius hereditatem suspectam dicit et patris voluntatem adimplere recusat ut 1° casu sufficiat sola suitatis existentia et legis 12 tabularum autoritas, ut filio re hereditatem restituente actiones in fideicomissarium transferantur, licet nulla interveniat immixtionis interpositio, et ita exponit Consultum Julianum in d. l. ita tamen 27 § si pater ff. ad Trebellia, 2° vero casu quando scilicet propter filii repugnantiam et abstensionem intervenientem ipsius spontanea voluntate restitutio n. peragitur et ideo necessaria est praetoriae iurisdictionis interpositio

UVA.BHSC

tunc etiam inmixtio necessario desideretur et iuxta hunc
sensum intelligit lex in d. l. recusare 6 § 2. ff. ad Trebe
lianum et lex in d. l. si filius § § sed etsi ff. quod cum eo =
Ut autem disparitatis ratio percipi possit nece
sarium est premonere ex potentia legis rerum heredi
tariarum dominium et actionum ius statim a morte
parentis in filium continuari ut tradidimus su
pra et probant lex in l. in suis 11 ff. de lib. et
post. et in l. 1. § si his quibus bona ff. de collatione bono
rum et in § sui inst. de heredum qualit. et dif. post
quam autem filius heres necessarius et actionum uni
versarum dominus efficitur ex potentia suitatis res
titutione facta licet nulla inmixtio precedat ac
tiones in heredem fideicomissarium transfundere potest
si sponte restitutionem faciat et non interveniat pre
toris coactio quoniam hoc casu si pretoris autoritas nece
saria non est volente filio hereditatem fideicomissario res
tituere etiam quam suspectam esse iudicavit et cui nunquam
se inmiscere voluit nec ominus transibunt actiones ex
SC Trebellia. iuxta sententiam lex in d. l. ita tamen 27 § si
pater ff. ad Trebellia. quoniam tunc actionum transla
tio iuris civilis autoritate fit et ex parte legis
Trebelliani scilicet senatus consulti proficiscitur
ut probant lex in l. 1 § cuius verba 2. ff. ad SC
Trebellia et in § et Neronis 4 cum duobus sequentibus inst.
de fideico. lib. heredit. actionum namque translatio quae
in fideicomissarium transferuntur potestate iuris civi
lis fit non pretorii cum fiat autoritate SC consulti quod legis

UVA.BHSC

vij obtinet atque iuris Ciuilis partem Constituit, § sena
tus Consultum § inst. de iure naturali gentium et Ciuili
iure autem ~~in~~ Ciuili inspecto verum est heredem Constitui
et permanere filium etiam si ab hereditate paterna
se abstineat vt tradidimus supra n. 10 — Ceterum
quando filius n. solum expresse se ab hereditate abs
tinuit sed simul recusauit hereditatem fideicomi
sario restituere diuersa penitus militat ratio
hunc siquidem per pretorem fideicomisarium iurisdictio
exercetur et cogitur filius vt restitutionem faciat, et
testatoris patrisque simul voluntatem adimpleat
et ex pretoriae iurisdictionis interuentu necesarium est
vt hereditati se misceat et post deinde restitutionem
faciat vt actiones in fideicomisarium possint trans
fundi ex d. l. si filius § § sed ~~et~~ si coactus ff. q. cum eo
et ex d. l. recusare 6 § 2 ff. ad SC. Trebellia. quoniam
actionum prestatio atque transfusio ex pretoria
iurisdictione penitus dependet ~~ho~~ cuius autoritate
et compulsione restitutio fit et q. iuris Cons. Vlp. in d.
l. recusare 6 § 2 de secundo casu loquatur quando
scilicet propter filij repugnantiam necesario desidera
ta fuit compulsio pretoriae iurisdictionis, manifes
te depromitur ex verbis illis vt a pretore compellatur
miscere se. Cum igitur restitutio fiat ex autoritate pre
toria nullatenus perfici potest absque inmixtio
ne reali quoniam cum pretor ipse abstensionis benefi
cium filio concesserit ex l. necesarijs § 7 cum alijs adue
tis supra n. 10 ff. de adquid. hered. si se abstineat

UVA.BHSC

nullo modo ipsum filium heredis loco habet aut
aliquatenus heredem iudicat ut manifeste pro
uant lex in l. si filius 12 vers. sin autem ff. de in
terrog. in iure faciendis cum ergo filium heredem prae
tor non agnoscat et huiusmodi qualitas necessario de
sideretur ut hereditatis restitutio fiat et actiones in
fideicomissarium possint transfundi merito filium
cogit ut prius hereditati paternae se immisceat quo
niam sui tatis potentia non sufficit ut actio quam fi
deicomissario concessurus est praetor aduersus filium
familias cum effectu concedatur quandoquidem du
bitari non potest talem actionem ex iurisdictione prae
toria pendere, l. 26 capta 32 vers. post deinde ff. de
origine iuris, l. si quis 17. ff. si quis omissa causa
testi, l. pecuniae 178 § actionis 2 ff. de verbo. sig. l. co
gi 2 ff. ad Trebellia. pp. inst. de fideico. hered. licet
enim filius ut suus heres ex l. ciuili obstrictus ma
neat adhuc post abstentionem ius tamen praetorium ex
ceptionis subsidio eum liberat d. l. necessarijs 57 ff.
de adquid. hered. in ciuili autem esset et a regalis
iuris alienum si praetor filium abstinentem ab actio
nibus liberaret et aduersus ipsum post abstentionem
efficacem actionem fideicomissario concederet, ut coactus
restitutionem efficeret quod inconueniens ut penitus
tolleretur, et filium praetor posset compellere nece
sario requisitum fuit ut prius eum constitueret in
eo statu quod praetorio iure inspecto heres existimari
posset, ideo que immixtionis necessitatem imposuit

UVA.BHSC

ut postea et hereditatem restituere, et actiones transfundere filium ut heredem cogere posset, et ita Iuris Cons. Iuliani, Pauli et Ulpiani responsa exponenda sunt ut exponit Anto. Faber qui plura in conformationem subtiliter observat d. decade 31 errore 9 //

Sed dubitavit aliquis, et non subtiliter, quod eo casu quo suus heres ab hereditate se abstinuit et sponte ipsam restituit, necessaria est praetoris iurisdictio sin ad restitutionem perficiendam quam filius sponte fecit, ad id saltem ut utiles actiones fideicomissario concedantur, et ad versus fideicomissarium praetor possit indulgere, itemque ad eum effectum ut filio exceptionem concedat si a creditoribus hereditariis conveniatur, l. necessariis 57 ff de adquid. hered. l. ita tamen 27 § qui ex Trebelliano 7 iuncta l. cum hereditas 29 ff ad Trebelia. § restituta 3 cum quatuor sequent. inst. de fideicom. hered. igitur distinctio superius tradita difficultatem non dissolvit quandoquidem et prior casu saltem ut actiones et exceptiones concedat praetor suam autoritatem interponit et consequenter fieri non potest citra contradictionis implicationem ut praetor. restitutionem habeat pro vene facta et legitime perfecta ab eo quem heredem non agnoscit ex d. l. si filius 12 vers. sin autem ff de interroga. — Ceterum huic considerationi respondendum est multum referre utrum praetor suam iurisdictionem interponat post restitutionem a filio sponte factam, an vero antequam restitutio fiat quoniam quia stante restitutionem necessaria sit praetoris coactio necessario etiam desideratur in mixtio quoniam sine ea filium abstinentem pro herede non habet et ex consequenti non potest tan

UVA.BHSC

quam heredem compellere ut restitutionem hereditatis
faciat — Ceterum post restitutionem factam si Praetor
suam auctoritatem interponat nihil alienum facit ab edic
to suo aut contrarium abstensionis beneficio quae resti
tutione sponte facta actiones ex Trebeliano § C in fi
deicomissarium transferunt quo casu praetorium ius se
natus consulti potestatem amplectens illud solummodo
operatur ut praetor restitutionem et actionum translatio
nem habeat tanquam legitime perfectam quandoqui
dem et ita consequitur ut tanto minus habere debeat
filium loco heredis qui non modo se abstinuit sed etiam
hereditatem alteri sponte restituit nec sane posset
habere praetor fideicomissarium pro non fideicomissa
rio postquam ex Trebeliano actiones eam ipsum fuerunt
transfusae quoniam § consulti iuris quae civilis totam
ranem praetor convelleret quod facere non posse certum est
et ideo praetor licet post restitutionem sponte factam uti
les actiones fideicomissario praestet non tamen eas con
cedit adversus filium qui postquam voluntatem pa
tris adimplevit et hereditatem restituit nihil am
plius facere cogitur quin pocius exceptionibus sube
nitur ne post abstensionem a creditoribus vel legata
riis possit conveniri cum effectu l. necessariis § 7 ff de
adquid. hered. l. 1 § fin. ff ut in possessionem legatorum
l. et si 6 § si filius ff de bonis libert. quoniam licet
coactus se immiscuisset si postea restitutionem faceret
etiam praetor exceptionem indulgeret ne cum effectu conve
niri posset d l. ita tamen 27 § qui ex Trebeliano 7 iuncta

UVA.BHSC

l. cum hereditas 29 ff. ad Trebellia. quae restituta 3 cum sequent. inst. de fideicom. hered. ita subtiliter exponit Anto. Fauer de erroribus prac. d. decade 3 l. errore 9.

17 Cognoscimus iam in quo consistat hereditatis fictio et ipsius introducendae utilitas et necessitas, succedit igitur ut breuiter exponamus quam defuncti, quam vero heredis personam repraesentet et defuncti personam repraesentare indicant tex. in l. nominus 31 § 1, l. seruus hereditarius 62 ff. de hered. inst., l. hereditas 34, l. hereditas 61, l. in eo 33 ff. de adquid. rerum dominio, l. si his qui pro emptore 15 in fine pp., l. heres, et hereditas 22 de usucapio. l. legatum 116 § seruo hereditario ff. de lega. 1, l. si ficio 55 § 1 ff. de lega. 2. § seruus etiam inst. de hered. inst. pp. inst. de stipulatione seruo obseruant Otoma lib. 3 obserua. cap. 19, Cuia in recitatione solemni ad d. l. si ficio 55 § 1 ff. de lega. 2°. Anto. Fauer lib. 14 conic. cap. 20 et in iurisp. tit. 2 pp. 5 illac. 3 et alii quos congesit Osual lib. 6 comment. Doneli cap. 2 litt. f. — Caeterum obiter exponenda se oferunt verba Pauli Iurisconsulti in d. l. si his qui pro emptore 15 ibi, nam hereditatem in qq. personae vice fungi ex qq. a contrario sensu manifeste depromitur non in omnibus rebus defuncti personam ab hereditate repraesentari, sed parum ofendimur si animaduertamus hereditatem, quoniam ipsius fictio a iure ciuili fuit introducta adeo ut absque ullo corpore iuris intellectum habere videatur, l. hereditas 50

UVA.BHSC

ff de hered. petitione, l. cociens q. heredes ff
de hered. inst. l. hereditas 119 ff de verbo. sigatione
vira et autoritate sua tantummodo exercere po
sse, et defuncti fictam personam repraesentare in illis
rebus, quae in iure consistunt atque ideo difinitur
ut sit successio in universum ius, l. nihil est aliud
24 ff de verbo. sigatione, l. hereditas 63 ff de reg.
iuris, et consequenter in id omne, qui in iure consistit potest he
reditas per servos hereditarios succedere et caetera omnia
adquirere, sive stipulatione, sive legato sive alio eo
quocunque genere contractus eodem modo quo defunctus
poterat quando in rebus humanis existebat verum tamen
hereditatis fictio nullatenus extenditur ut possit capa
citatem fictae personae praestare ad adquirenda ea quae in
facto consistunt et ad eorum adquisitionem persona vera
et realiter existens desideratur ut contingit in usu fructu
possessione et reliquis huius speciei in quibus animus et cor
pus desideratur ut adquiri possint ut docent tex. in l. usus
fructus 26 l. si ex re 28 ff de stipulatione servo. l. he
reditas 61, l. in eo 33 in pp. et § fin. cum l. sequenti ff de ad
quid. rerum dominio, l. unica § dies 2 ff quando dies
usus fructus legati cedat, l. cum ita 16 § 1 et § fin ff qu
ando dies legati cedat d. l. si his qui pro emptore 15.
ff de usucapio. l. in bello 12 § facti ff de cap. et post. ex
reversis, l. 1 § scaevola ff si quis qui testo liberesse iussus
fuerit, disparitatis autem ratio eo profiscitur, quoniam
ea quae facti sunt fictione iuris suppleri non possunt d. l.
in bello 12 § facti ff de captivis, cum igitur hereditatis persona

UVA.BHSC

n realiter existat, sed tantummodo iuris fictione consi
deretur ea tantummodo quae in iure consistunt adquiri
rere potest et consequenter nihil mirum videri potest
quod iurisconsultus Paulus in d. l. si his qui pro emptore 15 pro
fiteatur hereditatem in quibusdam personam defuncti repre
sentare quam non in omnibus personae vice fungi certum est
quam rem quoniam acuratissime dixerit et exponit et plu
ra exempla in confirmationem colegit doctissimus Bal.
lib. 3 illust. trac. 1 cap. 2 per totum ne ab aliis scripta trans
cribere videamur libenter praetermitto.

18 Difficilior sane scru
pulus proficiscitur ex d. l. si his qui pro emptore 15 in
illis verbis receptum est quod ostendere videtur iurisconsultus Paulus
non satis certum fuisse inter cons. utrum ficta hereditatis per
sona defunctum repraesentet et consequenter conclusio su
pra tradita difficultatem patitur, caeterum facile scrupu
lus dissoluitur dicendo certum quidem esse quaestionem maxi
me vexatam et controversam fuisse apud cons. an defuncti
an heredis personam repraesentare et post multas varieta
tes obtinuisse ut defuncti personam necessario substinere
deueat quae resolutio praeter iurisconsultus Pauli verba superius
relata fulcitur manifeste ex l. hereditas 34 in illis verbis
hereditas enim non heredis sed defuncti personam substinet
ut multis argumentis iuris ciuilis comprouatum est ff. de
adquid. rerum dominio, conducit etiam tex. singularis in d. l.
si ticio 55 §1 ibi utrum heredis, an defuncti persona an neu
trius expectari deueat et post multas varietates obtinuit
ff. de lega. 2, eorum iurium authoritate motus franciscus Otoma

l. 34. de adq. her.

UVA.BHSC

Lib. 3 observa. Cap. 19 existimavit n fuisse iuris Consti
tuti sed recepti hereditatem iacentem personam defuncti
et n heredis personam representare et huc respexisse
videri Cons. in l. heres et hereditas 22 ff de usucapio
quatenus docet hereditatem et heredem unius personae
vice fungi neque adicit aut exprimit a defuncti
persona substineant quidquid tamen apud consultos
vel scriptum vel admissum iure observatum fuisse illud ta
men pp.m nobis certum futurum est hereditatem n heredis
personam sed defuncti personam repraesentare ita docent
Anto. Faber Lib. 24 coniec. Cap. 20 et in iurisp. tit. 2 pp.
§ illac. 3 et in rali ad l. si unus 27 § fin. ff de pactis
Rebardus de autoritate prudentum Cap. 16 o sual. Lib. 6.
Coment. Cap. 2 Litt. f. Cuia in l. si titio 55 § 1 ff de lega.
2 et in l. eius servum 64 ff de hered. inst. et Lib. 10 quaest.
Papiniani in l. debitor 82 § servo ff de lega. 2 et Lib. 16.
quaest. eiusdem Papiniani in l. et si maxime § de servi
tute legata et Lib. 27 quaest. eiusdem Pap. in l. pater
14 § fin. ff de cast. pecul. et Lib. 3 Pauli ad edictum
in d. l. 27 § fin. ff de pactis et Lib. 16 observa. Cap. 18
Otoma. Lib. 3 observa. Cap. 19. Dua in recitatione addic
tum l. si titio 55 § 1 ff de lega. 2 Val. Lib. 3 illust. tract.
Cap. 1 n. 19 cum sequent.

19 Rationem autem si inquiras rupter
quam hereditas potius defuncti quam heredis futuri perso
nam representet ex eo profecto proficiscitur quoniam he
res, licet scriptus in testo reperiatur, et tempore quo he
reditas iacet ex scriptura testi apparere possit quae

UVA.BHSC

persona a testatore nominata sit ut in hereditatem succe
dat, incertum tamen est quam heres scriptus, et a testatore desig
natus cum effectu futurus sit, quoniam aut impotentia
aut incapacitate, aut voluntate potest hereditatem non con
sequi et precipue heredis futuri incertitudo procedere
potest ex eo quod sub conditione institutus sit, aut plures
ad hereditatem institutus aut substituti 1°, 2°, aut ulteriori
gradu vocati reperiantur = Defunctus autem licet iam in re
bus humanis non existat ut dominium habere ab habere inte
ligi possit ex d. l. si ego 9 § ri res ff de iure dotium l. eius qui
41 ff de reb. credit., l. 1 vers. quod autem ff de rerum divisione, certum
tamen est dominium ante mortem apud defunctum extitisse et
similiter certum est personam determinatam esse et certam quae in here
ditate repraesentari possit, et consequenter cum fictio introducta
sit ut dominium earum rerum quae defuncti fuerunt conservetur
heredi futuro merito sane et ex iuris necessitate hereditas
iacens defuncti personam substinet quoniam dominium in incerto
iuris regulis adversatur ex l. 2 ff de usucap., cui consonat pp. inst.
eodem, hanc ratione praeter antiquiores illustrant Anto. favor. d. lib. 14
coniec. cap. 20 et in iurisp. d. tit. 2 pp. 5 Mac. 3. Osual. lib. 6 coment.
Don. cap. 2 litt. f. Val. d. lib. 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 18.

20 Cui coniungenda est
altera nec in subtilior ratio, quam considerat praecitatus Val. et ex
eo procedit quoniam civilis iurisp. fictam hereditatis personam intro
duxit ut a defuncto dominium rerum heredita in heredem postea ade
untem ex mortis instanti continuari posset arguto legis heres quan
doque § 4 ff de adquid. hered. continuatio autem nullatenus posset admi
ti si hereditas heredis personam repraesentaret, hereditate namque iacente

UVA.BHSC

heres instituitur dominium apud se nunquam obtinere po
test et consequenter nullo pacto continuatio potest fin
gi si in hereditate heredis persona repraesentetur quoniam
illud continuatur, quod praecessit, illud autem incipit, quod alea
non fuit, deinde testantis persona licet nulla sit post mortem
veritate inspecta aliqua tamen fuit et certa et eius qua
litatis quae in hereditate repraesentari potest heredis au
tem persona ut supra dicebamus iacente hereditate in
certa quidem est licet certus homo scriptus a testato
re reperiatur aut a lege ab intestato persona certa ad
hereditatem vocetur quoniam non solum incertum est, quod ticius he
res institutus velut proximus a lege vocatus heredi
tatem sit adquisiturus, verum etiam incertum prorsus est, quod
aliquis defuncto heres existere possit arguto lex in
l. sticum aut Pamfilum 95 § 9 quod si ibi, quemadmodum tene
batur si debitor sine herede decessisset ff de solutio.
Cui consonat lex difficilis et singularis in l. habere
licere § 7 ff de evictio ubi Gaius iurisconsultus docet aliq
uando contingere posse quod nemo heres aut successor
existat testatori, neque ex testo neque ab intestato, et quod
ipsius bona neque ad fiscum possint pervenire et quoniam
gis est neque a creditoribus vendi ut constat ex illis
verbis sine successore decesserit ut neque ad fiscum bona per
venire possint neque privatim a creditoribus distra
hi, quis autem sit casus in quo civis Romanus sine
successore decedere potest et bona defuncti ad eum statum
perduci ut neque ad fiscum tanquam vacantia possint
pertinere, neque etiam possint a creditoribus distrahi non.

UVA.BHSC

facile apud scriptores reperies ultra omnes igitur, quos vi
derim existimo textum in d. l. habere licere 97 necessario
intelligendum esse iuxta constitutionem divi Marci quan
do scilicet defuncti bona libertatum conservandarum cau
sa vel hereditario servo, vel extraneo cuilibet addicun
tur, hoc namque casu necessario desideratur, ut addictio lo
cum habere possit, quia nullus successor existat, nulloque
existente successore etiam fiscus ad bona non admititur, quo
niam comodo pecuniario libertatum favor et causa pre
fertur et anteponitur, et creditores hereditarii non admi
tuntur ad bonorum distractionem neque ex hoc aliquod
damnum paciuntur, quoniam ut bona addicantur vel ser
vo in testo manumisso, vel alteri cuilibet antecedenter
idonee creditoribus cavere debet de solido, quod cuique
debetur exsolvendo nisi creditores cum eo, cui bona addi
cuntur conveniant, ut ex parte tantummodo debita sol
vantur, quae omnia in predicto casu concurrere docent
Iust. in l. fin. Cod. de testamentaria manumissione et to
to titulo inst. de eo cui libertatis causa bona addicuntur
et consulti in l. si quis intestatus 2 duabus sequent.
ff. de fideic. libert. igitur contingere potest, ut aliquis
sine herede decedat, et obeam rationem hereditas nullomodo
potest heredis personam repraesentare sed defuncti hi
quidem certa persona est licet a rebus humanis ex
empta, ita observant Anto. Faver. et Bal. locis ubi
supra.

21 Caeterum adversatur licet vulgaris difficilis tamen
t. 24. de Novationibus tex. in l. novatio 24 in fine ff. de novatio, ubi postquam

UVA.BHSC

supponit Cons. stipulationem cuius conditio extitit post mortem testatoris, et ante aditam hereditatem non extingi, quin potius efficacem esse ut ex ea novatio proficiscatur et omnimodo ad promissoris heredem transire illa abicit verba, hic enim morte promissoris non extingitur stipulatio sed transit ad heredem cuius personam interim hereditas substinet, ex eorum serie si corticem inspiciamus manifeste de promittitur hereditatis personam fictam non defunctum sed heredem repraesentare et ipsius personam dum iacens est substinere = quae consideratio adeo praesit mentem cuiusdam antecessoris nostri, qui existimaverit nullum adequatum sensum elici posse ex praedictis iuris consulti verbis neque posse principio supra tradito ipsorum sentiam convenire et tandem existimat iuris Cons. Pomponium in d. l. novatio 24 eam sentiam adversus alios consultos amplexum fuisse hereditatem nempe non defuncti, sed heredis personam repraesentare.

22 Repulsa igitur hac sentia et alia quam subtilem existimavit Bal. lib. 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 20 ut veriorem amplector sentiam quam secuti sunt Accurs. in d. l. novatio 24 in fine ff de novatio, Gifanius in l. hereditas 62 ff de adquid. rerum dominio, Osual. lib. 6 coment. cap. 2 litt. f, Anto. Faber in iurisp. tit. 2 pp. 5 illa 3, Cuia. lib. 9 quaest. Pap. in l. si debitori 47 ff de fideiuss. quam etiam amplectitur Val. lib. 1 illust. trac. 4 cap. 9 n. 7, qui omnes existimant verba illa Pomponi iuris consulti, cuius personam interim hereditas

UVA.BHSC

substinet. taliter intelligenda esse vt relatiuum illud verbum cuius n ad verbum illud heredem proxime precedens referatur sed ad verbum promissoris, q anteceserat faciat relationem ita vt sensus sit promissoris morte stipulationem n dissolui, sed ad heredem transire, cuius personam (promissoris vi delicet) hereditas iacens interim repraesentat = Neque nobis est in iure vt relatiua verba n ad proxime antecedentia sed ad alia quae prius anteceserunt referantur, hic namque loquendi modus extat apud eundem Pomponium in l. cum duo 19 ff de duobus reis vbi verba illa fideiussor postea abeo datus n ad illa verba fide anteriora et proxime praecedentia et ideo si aqua et igni interdictum sit alicui referenda sunt sed ad verba illa quae anteceserunt alterduret obligatus referri necesario deuent alias siquidem adequatum intellectum et iuris regulis consentaneum continere n possent vt obseruant Accurs. et Cuia. d lib. 9 quaest. Papiniani in d l. si debitori 47 ff de fideiuso. et antecessor noster Bal. d lib. 1 trac. 4. Cap. 9 n 7.

23 Ex supra tradita resolutione hereditatem scilicet n heredis sed defuncti personam repraesentare infertur necesario q quatenus ad adquisitiones quae hereditati possunt obenire n heredis sed defuncti capacitas inspicienda est. si igitur hereditarii serui vel heredes instituantur vel legatum aut fideicomissum seruis relinquatur vt institutio valeat, vel legatum subsistat ex persona testantis capacitas inspici debet, vt probant tex. in l.

UVA.BHSC

nominus 81 §1, l. servus hereditarius 52 l. eius servus 64
ff. de hered. inst. l. si titio 55 §1 ff. de leg. 2, elegans et dif-
ficilis ... l. de hereditate 19 § quid autem § iuncta l. si
vis famil. 14 § legatum ff. de castrensi peculio l.
in eo 33 ff. de adquid. rerum dominio, at
que ideo si servus hereditarius
heres institutus sit institutio subsistit
si defunctus testamenti factionem habuerat mortis tempore
licet heres institutus testi factionem n habeat ut expre-
se docet Paulus in d. l. servus hereditarius 52 ff. de
hered. inst. et consequenter si legatum hereditario ser-
vo relinquatur statim hereditati queritur nisi eius na-
turae sit legatum quod ad ipsius adquisitionem persona
vera et realiter existens desideretur, quod adeo adeo verum
est quod licet heres scriptus ipsum legatum vel totum
vel partem capere n possit, quoniam ex alieno testo ni-
hil, aut partem tantum percipere possit, nihilominus
tamen legatum illico et absque ullo impedimento here-
ditati queritur et quod heredi scripto post aditionem po-
test queri adquiret reliqua autem pars ad eos qui
iure vocantur pertinebit, l. si titio 55 §1 in finalibus
verbis ff. de leg. 2 ut igitur legatum subsistat, et he-
reditati queratur necesario requiritur defuncti perso-
na civilis in hereditate representata et testati factio
in ipso defuncto considerari debet et simul desideratur
servi hereditarii corpus et naturalis persona quae
realiter existit sine qua adquisitio perfici non potest
ut docet Cons. in l. debitor 82 § servo ibi, ex illo igitur

UVA.BHSC

q. dicimus servi inspici personam in testis dictum est servo hereditario legari posse ff de lega. 2 ex qq. verbis illud ppm. generale depromitur in testamentarijs adquisitionem solum domini personam et capacitatem civilem inspici debere, sed etiam naturalem servi personam desiderari ita observant Anto. Faber lib. 14 Coniec. Cap. 20 et in rali ad legem si unus 27 § fin. ff de pactis Cuia. in recitatione ad d. legem eius servum 64 ff de hered. inst. et in recitatione ad legem si titio 55 § 1 ff de lega. 2 et lib. 10 quest. Pap. in d. l. debitor 82 § servus ff eodem et lib. 27 quest. eiusdem Pap. in l. pater 14 § fin. ff de cast. peculio et lib. 16 observa. Cap. 18 Franciscus Dua. in recitatio ad tit. ff de hered. inst. Cap. 2 Osual. lib. 6 Coment. Donelli Cap. 2 litt. f. Otoma. lib. 3 observa. Cap. 19 Val. lib. 3 trac. 1 Cap. 1 n. 19.

24 Ceterum licet certissimum sit hereditarium servum capacitatem a defuncto et non ab heredem suscipere difficilis tamen reditur haec propositio ex sequenti consideratione quoniam ut heredis institutio vel legatum in persona servi consistere possit necesario requiritur domini capacitas et quod dominus habeat testi factionem saltem passivam, l. non minus 31 in pp. ff de hered. inst. l. debitor 82 § servus ff de lega. 2 l. si mihi 12 § regula ff de lega. 1 l. neque 10 Cod. de hered. inst. § servus autem plurium inst. de hered. inst. sed iacente hereditate nullus servi hereditarij dominus reperitur ut ab ipso possit capacitatem obtinere ergo legatum aut heredis institutio in persona servi consistere non potest minor ex eo provatur quo

UVA.BHSC

nia defunctum dominum iam non esse ex eo notum fit quod
ex mortis instanti a rebus humanis exemptus non
potest ulterius suarum rerum dominium retinere
quin potius quasi vacantia et in nullius bonis
relinquuntur, l. 2 vers. quod autem ff. de rerum divisio
ne, l. eius servum 64 ff. de hered. inst. l. si titio 55
§ 1 ff. de legat. 2 et consonant tex. in l. denique 13
§ quaesitum ff. quod vi aut clam, l. si ego 9 § si res ff. de
iure dotium, l. liber homo 13 § si servus hereditarius
ff. ad legem Aquil. l. eius qui 41 in fine pp. ff. de
rebus credit. l. si his qui pro emptore 15 ff. de usu
capio, l. si servus 18 § servus capto ff. de stipulatione
servorum ——— Praeterea neque in dominio heredis
servus hereditarius et dum hereditas iacens existit
considerari potest ut ab ipso possint capacitatem
obtinere ut docet tex. sic necessario intelligendus
in l. si servus 16 ff. de stipul. servo, et conducit tex.
in l. servus hereditarius 52 ff. de hered. inst. ubi
absolute docemur capacitatem aut incapacitatem he
redis instituti nullatenus inspici ut heredis ins
titutio in servo hereditario subsistat ——— Rur
sus neque ab hereditate ipsa potest hereditarius
servus capacitatem obtinere testi factionis quo
niam licet ex iuris fictione pro domina habeatur
ex l. hereditas 61 ff. de adquid. rerum dominio l.
non minus 31 § 1 ff. de hered. inst. d. l. liber homo
13 § servus hereditarius ff. ad legem Aquil. d. l. si
his qui pro emptore 15 in fine pp. ff. de usucapionibus

UVA.BHSC

Vere tamen domina nest et preterea incerta persona
iudicatur taliter ut institutio in ipsa hereditate subs
istere non possit ut observat Cuia. in recitatione solem
nia ad d. lege si fiscio §§ 1 ff de lega. 2, et eo non rela
to noster Val. lib. 3 trac. 1 cap. 1 n. 19, quidem contin
git in postumo, cui neque hereditas neque legatum
relinqui potest ex l. Galus 29 in pp. ff de lib. et
post. § postumo inst. de lega. pp. inst. de bonorum posse
sio et ratio ex eo proficiscitur quoniam postumus
incerta persona est ut preter alios erudite observat
Cuia. in l. eius servum 64 ff de hered. inst. igitur
cum hereditas iacens incerta persona sit et ob eam
rationem heres institui non possit necessarie inferri vi
detur non posse capacitatem servo hereditario pres
tare ut vel heres institui possit vel legatum ipsi
relictum possit substineri — Rursus neque
servus a se ipso potest capacitatem suscipere quo
niam quoad ius civile atinet pro nullo iudicatur
ut ex testo aliquid percipere possit nisi simul
domini capacitas concurrat l. quod atinet ff de reg.
iuris l. non minus 31 in pp. ff de hered. inst. l. de
uitor 82 § servo ff de lega. 2 et consequenter videtur
fatendum hereditarium servum neque a defuncto neque
ab herede futuro neque ab hereditate neque a se
ipso posse capacitatem suscipere ut institutio, vel lega
tum in persona ipsius subsistat. —

25 Quae quidem argumenta
et rationes tantam difficultatem continent ut iuris

UVA.BHSC

Consultorum scolas in varias, contrarias que diuiserint
sentias ut manifeste conspicerent licet apud Consultum
in l. si ex re 28 § fin. ff de stipulatione seruorum vbi dubi
tationem proponit a hereditarius seruus heredi futuro
stipulari possit et ab ipso herede capacitatem recipere
et ante quam dubitationem dissoluat refert proculum
negasse ex ea nimirum ratione quoniam concepte stipula
tionis tempore futurus heres persona extranea est qui
pedum pendet hereditatis aditio extraneus est he
res futurus, l. seruus hereditarius 16 ff de stip. ser
uo. extraneae autem personae nihil potest seruus ex
stipulatione adquirere, § ex his inst. per quas per
sonas nobis adquiritur § alteri inst. de inutilibus
stipulatio. l. stipulatio ista 38 § alteri ff de verbo.
obliga. et licet postea aditione interueniente
hereditarii serui dominus efficiatur heres, nihilomi
nus tamen stipulatio antea concepta nullo mo
do conualescere posse videtur cum a pp. et ab instan
ti, quo concipitur validitatem aut nullitatem acci
pere certum sit ex l. usus fructus 26 ff de stipulatione
seruorum — Et licet Proculi sentia predictis ni
tatur rationibus, nihilominus tamen Gaius ex Cassii iuris
consulti sentia resoluit stipulationem a seruo here
ditario futuro heredi conceptam valere et adquisitio
nem effectum sortiri ex ea ratione quia herede postea adeun
te ex mortis instanti videtur defuncto successisse ex l.
heres quandoque § 4 ff de adquid. hered. l. omnis
138, l. omnia 193, cum l. sequenti ff de reg. iuris

UVA.BHSC

et plura in confirmationem expendit Otomanus d. Lib. 3 Observationum Cap. 19; ex quo satis aperte deduci tur inter iuris consultos ipsos non satis constitisse neque iuris fuisse constituti utrum heredis, an defuncti persona inspicienda sit ad servi capacitatem, et inter contrarias opiniones obtinuit et receptum est ut defuncti persona quatenus ad capacitatem inspici debeat, l. hereditas 34 ff. de adquid. rerum dominio. l. si his qui pro emptore 15 ff. de usucapio, l. si titio 55 §1 ff. de lega. 2, l. nominus 31 §1, l. servus hereditarius 52 ff. de hered. inst. observant Hotoma d. Lib. 3 Observa. Cap. 19, Anto. Faber d. Lib. 14 Conjec. Cap. 20 et alii plures, quos retulimus supra n. 18.

26 Qua observatione supposita non obstant rationes expensae supra n. 24, quoniam licet veritate inspecta defunctus dum hereditas iacet servus hereditarii dominus non sit d. l. eius servum 64 ff. de hered. inst. l. licet tamen 3 in pp. ff. de peculio, l. fin. ff. de crimine expilatae hereditatis cum aliis pluribus relatis d. n. 24 fictione tamen iuris admissa dominium quod defuncti fuit in hereditatem quae ipsius personam repraesentat ex mortis instanti transfusum fuisse intelligitur, et ex ea ratione quasi adhuc defunctus in rebus humanis permaneret iura omnia substinentur, ut adquisitiones quae in iure consistunt possint ex hereditatis persona ficta effectum sortiri concurrente ipsius servi hereditarii persona naturali, ut docent tex. in d. l. nominus 31 §1, l. ser

cius hereditarius 52, l. eius servus 64 ff. de hered. inst. d. l. g. si ticio 55 § 1, l. debitor 82 § servo ff. de lega. 2, l. legatus 116 § servo hereditario ff. de lega. 1, l. si pater 14 § fin., l. de hereditate 19 § fin. ff. de cast. peculio, l. liber homo 13 § servus hereditarius ff. ad legem Aquil. l. si ante aditam 15 ff. de interroga. in iure faciendis l. mortuo 22 ff. de fideiuss. l. hereditas 34, l. hereditas 61 iuncta l. in eo 33 ff. de adquid. rerum dominio l. si servus 18 § servus capto ff. de stipul. servorum, observant cuia in relectionibus ad tex. in l. si ticio 55 § 1 ff. de lega. 2, Anto. Faver in iurisp. tit. 9 p. 1 § illa 3, Pich. ad tit. de adquid. hered. cap. 2 n. 18, Bal. lib. 3 trac. 2 cap. 1 n. 7 = Atque ideo praedicta iuris fictio sufficit ut defuncti persona quae nulla quidem est veritate inspecta quatenus quoad iuris effectus adhuc existere existimatur ut pote in hereditate repraesentata sufficiat ut servus hereditarius possit a defuncto capacitatem accipere et hereditati ea quae in iure consistunt adquirere vel stipulatione vel alio quolibet contractus genere et similiter sufficit defuncti capacitas ut legatum hereditario servo relictum vel heredis institutio possit effectum sortiri ut probant cons. et notant scriptores laudati supra n. 23.

27 Ex qua observatione exponendus est Paulus iuris cons. in l. servus hereditarius 52 ff. de hered. inst. ubi proponit ticium qui testi factionem activam simul simul et passivam habebat testum confecisse et sem

prouēt heredē rcipere, et inter alia bona hereditaria Seruij reliquisse, et cū hereditas iacens esset here ditarij Seruij ab altero testatore heredē instituta fuisse, et in quistione proposita de bitat vtrū institutō impediri possit ex eo q̄ here institutus adquē Seruij hereditarios pertinere potest testi factionē n habeat q̄ vero heredi institutō subtilitat in persona seruoheredi tarij ex eo q̄ testator testi factionē habuerat et tan dē respondet institutionē optimo iure subtilitatem fideicō tus Capacitatē habeat Licet here institutus testi fac tionē n habeat et ratio decisionis ex doctrina supra tradita possit cōtingere q̄ cū capacitatem n a persona here dis sed defuncti necessario desumenda sit Licet here institutus testi factionē n habeat subsit, q̄ habuerit testator. Cuius persona in hereditate iacente repraesentatur hereditate heredi institutō radicitus tra Secerunt Iacobus Cuia in recitatione ad leges ff. tit. ff. ff. ff

et Sempronius heredem scripsisse atque ita supo
nere videtur Sempronius heredem institutum circa pri
us testum testamenti factionem habuisse quod ex eo proua
tur, quoniam de capacitate heredis instituti non dubi
tat ut hereditatem ex 1. testo. consequi possit, Prete
rea et ex alio pp.o capacitas prouatur, quoniam consul
tus dubitationem proponit circa capacitatem heredis
instituti ut ex 2.o testo. in quo seruus hereditarius
heres scriptus fuerat hereditatem possit percipere
quod non dubitaret si institutio in primo testo. propter
incapacitatem inutilis fuisset ex regula textus in l.
non oportet 52 ff de lega. 2 ubi docemur non oportere prius
de conditione aut capacitate quae quiuspiam quam he
reditas aut legatum ad ipsum pertineat cum igitur Cons. Pau
lus in d. l. seruus hereditarius 52 ff de hered. inst. du
uitet de conditione heredis instituti et de ipsius capa
citate ut per seruum hereditarium possit ex 2 testo tes
ti factionem habere supponere videtur priorem insti
tutionem ex tertio testo valuisse et heredem institutum cir
ca tale testum prius testi factionem obtinuisse quod si verum
est (ut verum existimo) manifeste sequitur eundem Sem
pronium testi factionem habere posse ut ex priori testo
hereditatem consequatur et testi factionem non habere
ut mediante serui hereditarii persona ex 2 testo he
reditatem consequi possit.

29 Verum enim vero licet superior con
sideratio iuris Cons. Paulum difficilem redat, duplici tamen

UVA.BHSC

modo lex littera exponi et intelligi potest. = Pri-
ma expositio facilimo negocio apparebit si dica-
mus sempronium heredem institutum in primo testo capaci-
tatem non habuisse tam quatenus ad primam institutionem
quam quatenus ad secundam in qua servus hereditarius
institutus fuisse proponitur quae expositio facile sua-
detur ex verbis finalibus d. legis servus hereditarius
§ 2 ff de hered. inst. ubi absolute docemur heredem in-
stitutum capacitatem non habuisse neque aliquid referre
videtur quod consultus Paulus ipsum heredem appellet
et de capacitate eius inquirat quoniam frequens est in
iure ut heres vel legatarius appelletur ille qui ex testo
percipere non potest et cuius respectu legatum non potest
subsistere ut probat tex. in § sed si res legatarii inst. de
legatis ubi ab imperatore appellatur legatatarius
ille cui res propria legata est, cum tamen certum sit le-
gatum non valere et legatatarium vere non existere sed ex
eo ita appellatur quia legatum de facto ipsi relictum fuit
praeterea et ex eo fulcitur haec expositio nam cons. non appe-
lat sempronium heredem absolute sed heredem institutum
ut constat ex illis verbis licet cum herede instituto non
sit, et consequenter demonstrare videtur non vere heredem
fuisse aut existere potuisse ex testo priori sed insti-
tutum fuisse de facto licet testi factionem non haberet.

30 Et si for-
te haec expositio non placuerit (quae neque mihi
placet) et fateri velimus sempronium in 2 testo

UVA.BHSC

legitime heredem institutum fuisse, et circa primum tes-
tatorem habuisse testi factionem, non tamen habuisse res-
pectu testi. Secundo in quo servus hereditarius he-
res institutus fuisse proponitur nullam tamen repugnan-
tiam iuris cons. Paulo decisio continebit quoniam iu-
ris strictioribus regulis animadversis recte contin-
gere potest ut una eademque persona testi factionem
habeat ut ex primo testo. Heres legitime instituatur
et ipsam testi factionem non habeat ut in altero testo
heres institui possit, quod ut manifestum fiat animad-
vertendum est et repetendum notorium iuris ppm. quo
docemur tribus temporibus heredis instituti ca-
pacitatem inspici ut institutio subsistat, et heredi-
tatem percipere possit, attenditur namque capacitas
tempore testi conficiendi, et tempore mortis tes-
tatoris et tempore aditionis hereditatis, l. si alie-
num 49 § 1 ff de hered. inst., l. neque 10 Cod. eodem
tit. § in extraneis inst. de heredum qualitate et diffe-
rentia notant Don. lib. 6 coment. cap. 17 et ibi
de osual. duplicata litt. B. B. et Anto. Faver
lib. 10 coniec. cap. 18 ubi ranes adducunt et Previ-
tatis causa pretermitto. Verum si tribus temporibus
testi factionem habeat heres institutus incapacitas
medijs temporibus superveniens institutionem vi-
ciare non potest ex alio pp. satis manifesto quo do-
cemur media tempora neque nocere neque ex-
pectanda esse l. sed si conditioni 6 § solemus 2°
ibi ut puta si civis Romanus heres scriptus vivo

UVA.BHSC

testatore factus peregrinus mox ad Civitatem Romanam pervenerit ff de hered. inst. Com probant lex in d. l. si alienum 49 § 1 ff eodem et in d. § in extraneis inst. de heredum qualit. et differentia et observant Don. Osvall. et Anto. facer. locis ubi supra et Franciscus Qua. lib. 2 disputationum cap. 56 = Ergo infertur recte contingere potuisse in specie d. l. servus hereditarius 52 ff de hered. inst. ut sempronius heres scriptus habuerit testi factionem circa primum testum si forte Civis Romanus extitit tempore quo fuit scriptum et tempore quo testator decessit et tempore quo hereditatem agnovit et simul contingere potuisse quod non haberet testi factionem circa secundum testum in quo servus hereditarius fuit heres institutus si forte medio tempore quo inter mortem primi testatoris et hereditatis aditionem intercessit fuit deportatus aut peregrinus effectus et illo tempore quo deportatus erat secundum testum confectum sit, vel secundus testator decedat, proposito namque casu circa secundum testum omnimodo incapax fuit heres in 1° testo legitime institutus quoniam deportatus proponitur aut tempore quo confectum est aut tempore quo secundus testator decessit et simul potest testi factionem habere circa prius testum si ad Civitatem revertatur quia peregrinus esse desivit sive quoniam a deportatione fuit restitutus quo casu ex 2° testo non habet testi factionem et consequenter licet servus hereditarius ad ipsum cum reliquis

UVA.BHSC

bonis hereditatis primi testatoris aditione in
terueniente pertinere possit et licet capacitatem
tali seruo n possit indulgere quoniam testi fac
tionem n habebat tempore quo secundum testum fuit
scriptum sufficit tamen capacitas defuncti vt insti
tutio subsistat, et ita exponendam esse existimo sen
tiam et mentem consulti in d. l. seruus hereditarius §2
de hered. inst.

31 Hereditarium seruum institui posse licet explicatur. t. ss. §. 1. ff. de legat. 2
heres institutus isti factionem n habeat dummodo testator
ipsam habuerit tradidimus numeris precedentibus, ceter
um hec doctrina valde difficilis redditur ex l. sitico
et mihi §§ 1 ff de legat. 2 in qua iuris cons. supponit
hereditario seruo legatum relictum a fuisse ab eo cuius
testo heres scriptus et ad hereditatem vocatus in qua
seruus hereditarius existebat vel in totum vel pro par
te rem legatam capere n valebat et dubitat vtrum lega
tum consistere possit in persona serui hereditarij et
cuius capacitas inspicienda sit, an heredis institu
ti, an testatoris predefuncti, an vero nullius vt constat
~~tat~~ ex illis verbis tractantibus nobis de capacitate
videndum est vtrum heredis an defuncti persona, an ne
utrius expectari deueat, et disertis verbis respon
det, neque testatoris, neque heredis capacitatem inspi
ciendam esse ex ea ratione quod nullus ipsorum serui here
ditarij dominus est, vt constat ex verbis inferiori
bus ibi placet vt quia nullus est dominus in cuius per
sona de capacitate queri possit, igitur cons. resolutio

UVA.BHSC

manifeste oppugnare videtur doctrinam supra traditam quatenus affirmavimus defuncti personam et eius capacitatem necessario desiderari et inspici debere, ut servus hereditarius possit heres institui aut legitime legatum ei relinqui ex l. legatum 116 § servo hereditario ff. de legat. 1 l. n. minus 31 § 1, l. servus hereditarius § 2 ff. de hered. inst.

32 Hanc difficultatem nullus ex antiquioribus expendit, quin pocius ex d. l. si ticio § 1 ff. de legat. 2 sententiam tex. n. percipientes illam conclusionem eliciunt hereditatem nempe defuncti personam repraesentare, quamquidem neque ex littera tex. depromitur, neque Iuris Cons. Gaius profitetur, ipsius namque indagatio eo tendit ut inquirat utrum servus hereditarius ex persona defuncti, an vero ex persona heredis instituti capacitatem accepturus sit, et cum statuat in nullius dominio esse in cuius persona de capacitate queri possit concludunt, et observant Paul. Castrensem et Gofredus innotis ad legem in casu ibidem proposito, neque defunctum, neque heredem capacitatem habuisse, ut legatum servo hereditario relictum percipere possent, et nihilominus fatentur legatum valere et hereditati statim per servum hereditarium adquiri, licet neque testator neque heres institutus legatum percipere possent, et consequenter affirmant specialem casum a iuris Cons. proponi in quo absque capacitate dominica legatum hereditario servo relictum potest vires obtinere = Quis autem sit casus huiusmodi n. inquirit Paulus Castren.

UVA.BHSC

Gofredus autem re diligentius animadversa, et con
siderans forte sententiam Consulti in d. l. legatum 116. § servo
hereditario ff. de lega. 1. et in l. nominus 32. § 1. et in
l. servus hereditarius § 2. ff. de hered. inst. qq. docem
ur omnimodo necessariam esse defuncti capacitatem
ut legatum servo hereditario relictum subsistere possit
existimat nullum casum considerari valere in quo iu
ris Cons. sententia locum possit obtinere = miror sane
viros alias doctissimos neque mentem Cons. percepi
sse neque litteralem adhuc sensum explicuisse qui penu
llum verbum extat in prædicta lege ex quo colligi possit
testatorem incapacem fuisse ut legatum per servum ~~heredi~~
~~tarium~~ si adhuc viveret percipere posset et tantum
modo supponit heredem institutum in ea conditione fui
sse ut vel totum vel partem legati capere non posset, re
felit igitur tex. littera Paulum, et Gofredum, quatenus
in ipsa supponitur nullum dominum extitisse heredita
te iacente in cuius persona de capacitate quæri possit
et ex ea suppositione et rane statim hereditati rem legatam
per servum hereditarium adquiri, et ex prædicta sententia
inferunt neque defunctum capacitatem obtinuisse, sed
quoniam nullum inveniunt casum in quo hereditati
absque defuncti capacitate legatum posset adqui
ri inepta est ~~eorum~~ ipsorum expositio atque ideo reiicienda est.

33 Ex recen
sioribus iuris interpretibus exposuerunt sententiam Cons.
Iaco. Cuiacius in recitatione solemni ad d. l. sitio § 1
ff. de lega. 2. et 5. qui sorde. ad Anto. fabrum lib. 2 trac. 16

UVA.BHSC

quæst. 2, sed difficultatem propositam scilicet in prædic
ta specie desideretur defuncti capacitas ut legatum ser
vo hereditario relictum subsistere possit nullatenus sub
tetigerunt, sed ex littera tex. illud deliciunt hereditari
um servum in nullius dominio esse, neque defuncti neque
heredis instituti ut ex ipsorum persona capacitatem
desumere possit docent igitur eo herede instituto, qui vel
nihil vel non totum capere potest post testatoris mortem
legatum servo hereditario relictum taliter valere ut statim
hereditati adquiratur et per hereditatem heredi postea
adeunti quia nullus est dominus tempore legati relicti de
cuius capacitate quæri possit, sed ea esse iuris consentiam non
quod absolute doceat nullum esse dominum servi hereditarii,
sed tantum profiteatur eum neque defuncti neque heredis in
dominio existere non defuncti quia re vera nullus est quo
niam defunctus supponitur non heredis, cuius persona
ante aditionem non solum nulla est sed etiam incerta est et
talis ut nulla aliquando possit esse ex eo quod contingere
potest quod nullus heres aut successor existat testatori
ex l. 97 ff. de evictio. unde Paul. scripsit iacente he
reditate heredem institutum servi hereditarii dominum
non esse in l. servus hereditarius 16 ff. de stipu. servo.
et in l. si unus 27 § fin. ff. de pactis, et quod defunctus
dominus non sit hereditate iacente docent consulti
in d. l. eius qui 42 ff. de rebus creditis, et in l. si servus 18
§ servus capto ff. de stipula. servo, ergo si personas
ipsorum expectemus nullus est dominus, qui capax sit
tempore, quo dies legati cedit, et consequenter legatum

UVA.BHSC

hereditati adquiritur ut ex post facto heres postea here
ditatem agnoscens cum effectu consequatur quod autem dicitur
legatum hereditati adquiri non aliter intelligendum est nisi
si mediante persona servi qui neque heredi ut
pote incertae personae et prorsus extraneae adquirere
potest neque defuncto qui iam non extat tempore quo
legatum cedit certum est enim hereditarium servum in nulli
us dominio esse ut supra saepius animadvertimus
sed adquisitio quae hereditati iacenti interim fit ad
mittitur quasi defuncto ipsi fieret cuius persona
in hereditate repraesentatur atque ideo in heredita
te substinebitur si defuncto potuit legatum relin
qui idest si capax fuit testi factionis ut observat
Cuia. in d. l. si mihi et ticio §§ 1 ff de lega. 2 ex cu
ius observatione iam manifeste depromitur consulti de
cisionem ita intelligendam esse ut prius supponamus
contra Paulum Cast. et Gofredum defunctum testi fac
tionis capacem fuisse et id tantummodo a Juris
cons. doceri iacente hereditate nullum servi heredi
tarii dominum reperiri.

34 Ex doctrina ergo supra tra
dita ut facilius appareat consulti sententia speci
es ipsius breviter fingenda est ticius igitur qui
testi factionem activam simul et passivam habebat
quoniam si non habuisset neque testum conficere ne
que heredem scribere potuisset testum fecit et in eo
civem Romanum instituit qui vel nihil vel non totum
ex testo percipere poterat decessit ticius, et iacente hereditate

UVA.BHSC

hereditario servo legatum fuit relictum dubitat Cons.
de Capacitate quatenus ad adquisitionem expectat
et utrum inspicienda sit ex persona defuncti an ex
persona heredis an neutrius et respondet servum
in nullius dominio esse in cuius persona de capa
citate queri possit, et statim infert hereditati le
gatum adquiri quae quidem species convenit tum
textus literae tum etiam iuris decisionibus quoniam
supponimus testatorem testi factionem habuisse at
que ideo ex ipsius capacitate potuit legatum subsis
tere licet institutus heres neque legatam rem cape
re posset et quod magis est etiam si testi factionem non hu
beret ex l. servus hereditarius 52 ff de hered. in
st. verum tamen licet ad legati validitatem inspiciatur ca
pacitas defuncti non tamen attenditur quatenus expe
ctat ad adquisitionem quoniam licet testatori ut pote
defuncto iam non possit dominium adquiri hereditati
nihilominus queri potest quandoquidem pro do
mino existimatur in his omnibus quae in iure con
sistunt ex l. hereditas 61 cum aliis pluribus supe
rius aductis ff de adquid. rerum dominio atque hunc
esse sensum consulti existimo in illis verbis ut quia nul
lus est dominus in cuius persona de capacitate
queri possit sine ullo impedimento adquiratur
hereditati ex quo manifeste conspicitur de adqui
sitione legati controversiam a iuris cons. motam fuisse
et cum de adquisitione disputaret nihil mirum quod
in praedicta specie doceamur servum in dominio defun

UVA.BHSC

ctionem existere atque ideo quatenus ad adquisitionem expectat non esse dominum ut ipsius persona inspicienda sit, sed esse in dominio hereditatis quae statim a morte defuncti in universum ius ipsius succesit atque ob eam ranem censetur per servum hereditarium tanquam domina adquirere potest et haec videtur vera expositio d. l. si titio 55 § 1 ff. de lega. 2°

35 Explicavimus iam sententiam consulti iuxta doctrinam cuiaque sequitur exquisitor, sed quoniam Paulus Cast. Gofredus et antiquiores alii diversam conclusionem et sententiam ex littera lex deducunt contingere videlicet posse ut absque capacitate dominica servo legatum relictum possit vires obtinere atque ideo singularem casum proponi in d. l. si titio 55 § 1 utrum haec propositio vera sit et talis casus reperiri expendere libuit et licet praecitati scriptores nullam occasionem quaestionis indagatione praeveant cum neque casum fingant neque rationem specialitatis assequti fuerint nihilominus tamen ansam disputationi praebuit quidam eximius, subtilisque noster primarius antecessor qui in expositione l. primae ff. de adquid. hered. litteram et sententiam consulti in d. l. si titio 55 § 1 ff. de lega. 2 exponere intendens et expendens verba illa et quia in nullius dominio est de cuius capacitate queri possit existimavit eum esse adequatum intellectum nimirum legatum servo hereditario relictum valere posse licet neque testator rem legatam

UVA.BHSC

capere potuisset neque heres institutus capere possit
et quoniam casu in quo hec specialitas potest admitti
subtiliter exponit ut mens consulti, et vera iuris ratio
percipiatur parumper nobis immorandum est, ut doctri-
ne veritatem indagemus.

36 Observat igitur precitatus doctor
et nos fatemur Iuris Cons. Gaij responsum in d. l. si titio
55 desumptum fuisse ex eodem Gaio lib. 12 ad legem Iuliam et
Papiam, quarum quidem legum diversa capita extiterunt
in quibus celibes et orbi ea plectebantur pena ut vel nihil
vel non totum ex testo alieno vel legati vel hereditatis
titulo capere possent nisi legibus obtemperantes vel
celibes matrimonium contraherent vel orbi filios habere
nt similiter etiam coniuges filijs orbati decimam tantum
reciproce unus ex testo alterius capere poterat cum ali-
quibus tamen limitationibus ut satis aperte tradidimus
et plura Iuris Cons. responsa atque doctorum placita in
confirmationem colligimus supra cap. 1 n. 29 cum sequ.
erit. — Secundo etiam animadvertendum est et erudite
observat noster antecessor aliud esse heredem institutum aut
legatarium non habere testi factionem ut in specie lex in
servus hereditarius 52 ff. de hered. inst. aliud autem
esse ex testo capere non posse ut in d. l. si titio 55 § 1
ff. de lega. 2. atque ob eam rationem obtinuit secunda est non
habet testi factionem igitur neque ex testo capere potest
e converso autem non legitime infertur capere non potest igi-
tur non habet testi factionem ut colligitur manifeste ex l. si
servus eius 82 ff. de adquid. hered. l. devisor 82 § servus

UVA.BHSC

ff. de lega. 2 et ex Ulp. in frac. tit. 15 et 16 et ex pluri
bus aliis iuris cons. responsis quae congessimus d. cap.
1 ex n. 20 cum sequentibus et plura cumulant Bart. Pau
lus Cast. et antiquiores omnes in rub. ff. de his quae
ut indig. Don. lib. 6 coment. cap. 17, et ibidem Osual.
Petrus Grego. lib. 22 sintag. cap. 33 n. 17, Petrus fa
ver. in l. 2 in pp. ff. de reg. iuris = Incapacitas enim
aut consideratur quatenus expectat ad testi. Valid
ditatem aut quatenus expectat ad adquisitionem rei
quae vel legati vel hereditatis titulo relinquitur
rursus circa ipsam rem contingere potest quod incapacitas
reperiatur in legatario, vel herede instituto aut ex
eo quod indignus reditur quoniam legibus non obtempera
uit, aut ex eo quod res legata propria ipsius legatarii
erat quae omnia exemplis manifestiora fient quoni
am si supponamus heredem institutum vel legatarium de
portatum aut peregrinum fuisse aut ex alia ratione non
habuisse testi factionem certo certius est institutionem aut
legatum nullo modo subsistere neque in persona ip
sius neque in persona servi in potestate eius existen
tis ex regula lex in l. si mihi et tibi 12 § regula ff.
de lega. 1 l. 1 cod. de hered. inst. l. non minus 3 ff. eo
dem tit. Ceterum si incapacitatem aut non capiendi facul
tatem inspiciamus ratione rei legatae veluti si ti cio
fundi sempronianus domino ipse fundus sempro
nianus relinquatur legatum inutile est ex l. mea
res 9 § ff. de condic. et demonst. l. proprias 13 cod.
de legatis § sed si rem 10 inst. eodem, Ceterum si servus in

UVA.BHSC

potestate tacitus constituto talis fundus legetur legatum
vallebit, quoniam dominus testi factionem habebat, li-
cet rem legatam capere non posset, rursus et ex ea ratione quo-
niam in legato servo alieno relicto duplicem regulam, sive du-
plicem capacitatem inspiciendam fore certum est prima illa
est regula ita demum legatum valere si cum domino testifac-
tio sit ex l. si mihi 12 § regula ff de lega. 1, l. non minus 31
cum similibus ff de hered. inst. secunda regula illa est le-
gatum relictum servo eius qui capere non potest dum tamen
dominus testi factionem habeat subsistere et ex persona ser-
vi consistere posse licet in persona domini non posset
effectum sortiri ex ea nimirum ratione quoniam ante lega-
ti cessionem potest servus vel alienari vel manumi-
ti, quoniam si in potestate domini permaneat usque
dum legatum cedat legatum viciabitur ex regula Juliani
de qua fit mentio in l. debitor 82 § servo ff de lega. 2°.
et consonat lex in l. et si maxime 5 ff de servit. legata
quam regulam erudite exponit Cuia. lib. 10 quaest. Pauli
in d. l. 82 § servo, et lib. 16 quaest. Pap. in d. l. et si maxime 5 =
Rursus contingere potest quod caelibi vel orbo legatum relin-
quatur, quod aut in totum aut pro parte ex alieno testo capere
re ex legibus caducariis interdicitur, quo in casu legatum
inutile non est, quia capacitatem hoc est testi factionem qui-
libet ipsorum habet et contingere potest ut cum effectu ca-
piant si ante legati cessionem legibus obtemperent
atque ob eam rationem si servo caelibis, aut orbi legatum relinqua-
tur, vel heres institutus sit legatum subsistit, et heredis
institutio substinetur, quoniam ante quam cretionis dies

UVA.BHSC

labantur aut dies legati cedentis adveniat potest ser
vus vel alienari vel manumitti n in fraudem legis et
tunc vel ipsi servo manumisso vel novo domino he
reditas, aut legatum adquiri valebit iuxta decisionem
lex in l. si servus eius 82 ff de adquid. hered. Circa
quam rem plura observant scriptores laudati supra
cap. 1 ex n. 29.

37 Ex qq. ppis infert noster antecesor contin
gere quidem posse, q. licet et testo capere n potuisset
defunctus neque capacitas apud ipsum concurrisset
mortis tempore ut rem hereditario servo legatum adqui
rere posset ex ea rane quoniam propria testatoris erat
subsistere tamen legatum in persona ipsius servi ut he
reditati mox queratur ex ea rane quoniam contingere
poterat, q. servus ante legati cessionem manumite
retur et consequenter si servo hereditario fundus ticia
nus qui defuncti fuerat relinquatur licet defunctus
capere n posset nihilominus tamen legatum valere quo
niam manumisso vel alienato servo ante diem legati
cedentem vel servus ipse vel novus dominus percipere
valeret et in hoc casu existimat intelligi posse sententiam
consulti in d. l. si ticio. §§ 1 ff de lega. 2.

38 Et licet nullam l. 82. §. 2. de legat. 2.
iuris decisionem in confirmationem predicte resolutionis
aducat nihilominus tamen aperte confirmari videtur
ex d. l. ducitur 82 § servo ff de lega. 2 ubi cons. Paulus
docet fundum ticianum qui sempronii est ipsi sempro
nio legari n posse, servo autem in potestate illius constituto

UVA.BHSC

relinqui valere et ex ea suppositione infert circa lega
torum validitatem servi personam inspiciendam esse et
postquam predictam resolutionem aliquibus rationibus
confirmavit in sequentia verba prorumpit ex illo
igitur precepto quod dicimus servi inspici personam
in testis dictum est servo hereditario legari posse
in qq. manifeste demonstrat cons. eodem modo valere
legatum servo hereditario relictum sicut consistit ser
vo in potestate domini existenti datum sed in priori
textus parte affirmaverat substineri legatum in per
sona servi etiam illius rei quae propria erat domi
ni licet in persona ipsius domini consistere non po
sset. igitur eadem ratione ex consulti paritate debet
legatum subsistere in persona servi hereditarii etiam
illius rei quae testatori legari non potuerat ex ea ratione
quoniam ipsius rei dominus erat et consequenter nulla
repugnantiae ratio videtur excogitari posse quominus
amplectamur textum in d. l. si ticio §§ 91 ff. de lega. 2 in
telligi posse et debere in specie relata quando scilicet
res propria defuncti servo hereditario relicta est ut
tunc ex persona servi legatum subsistat, licet neque
defunctus neque heres percipere possent et conse
quenter adquirendi legatum capacitatem non haberent

39 Arguta
sane est et subtilis praefata expositio et quae prima fronte
totam d. legis difficultatem tollere, et ipsius litterae convenire
videtur, verum tamen tanti viri pace re diligentius animadver
sa iuris pp. contrariam existimo ex ea invincibili ratione quoniam

UVA.BHSC

iuris cons. Gaius in d. l. 55 § 1 n. solum docet legatum servo he
reditario relictum subsistere ut ipsi ex post facto ante ces
sionem forte manumisso adquiri possit, sed simul fatetur ex
persona servi hereditarij legatum valere ut statim heredi
tati adquiratur et per hereditatem heredi futuro quae om
nia locum habere non possunt quando fundus sempro
nianus qui defuncti fuerat servo hereditario relic
tus est quoniam ex eadem ratione ex qua in personam ipsius de
functi legatum valere non poterat neque in hereditate
aut in herede futuro subsistere potest certum namque
est ex illo pp. inutile legatum iudicari in persona de
functi quoniam fundus sempronianus ipsius erat ex l.
mea res 98 ff. de condic. et demonst. l. proprias 13
Cod. de legatis § sed si res 10 inst. eodem l. cetera 41 § trac
tari ff. de lega. 1 et cum dominium rei legatae haberet
legatarius subsistere legatum non potuit ex eo quod res
ipsius propria iterum ex causa legati non potuit ad
quiri d. § 10 inst. de lega. § sicut quoque discretis 14
inst. de actio. l. Rebus 66 § fundo ff. de lega. 2 l. po
sideris § ex pluribus 4 ff. de adquid. poss. l. et ea ean
dem 14 § actiones 2 ff. de excep. rei iudicatae l. non ut
ex pluribus 159 ff. de reg. iuris = Quaequidem ratio aequa
liter militat in hereditate iacente ut fundus ticia
nus, qui proprius fuerat testatoris non possit mediante
servi hereditarij persona ipsi hereditati adquiri
ex causa legati, quoniam res, quae defuncti propria ex
titit statim in hereditatem transfunditur, et universorum
bonorum domina constituitur ex ipso instanti quo testator.

UVA.BHSC

decesit ex ea ratione, quod hereditas in universum ius et domi
nium defuncti succedit, l. nihil est aliud 24 ff. de verbo
sig. l. hereditas ff. de adquid. rerum do. ideoque domi
na rerum hereditariarum constituitur ita ut per iuris
fictionem et repraesentationem dominium in ea conservetur
eodem modo ac si defunctus non decessisset, l. liber homo
13 § servus hereditarius ff. ad legem Aquil. l. ante aditam 15
ff. de interrog. in iure faciendis, l. non minus 31 § 1 ff. de her.
hered. inst. l. legatum 116 § servus hereditarius ff. de legat. 1, l. he
reditas 61 ff. de adquid. rerum dominio, l. si his qui 15 in fi
ne pp. ff. de usucapio, l. cum hereditas 9 Cod. depositi, cum igi
tur fundus legatus defuncti fuerit, et ex mortis instanti
in dominio hereditatis sit necessario sequitur hereditati
per servum hereditarium iterum ex causa legati adqui
rendi posse. Rursus eadem incapacitatis ratio in herede
consideratur quoniam heres hereditate adita dominium
rerum hereditariarum statim consequitur ex l. cum heredes
23 ff. de adquid. poss. l. legatum 80 ff. de legat. 1 l. 1 § sed
vulgo ff. si his qui testo liberi esse iussus est, l. si servus 18
§ servus capto ff. de stip. servorum, d. l. liber homo 13, § si
servus hereditarius ff. ad legem Aquil. l. 1 ff. de separa
tio, l. sed si plures 10 § sed si filio ff. de usucap. vulgari l.
procuratorem 90 § 1 ff. de adquid. hered. et taliter dominium
adquirit heres, ut retro fictione facta ab instanti quo de
functus decessit dominus extitisse credatur ex l. heres quan
doque 92 ff. de adquid. hered. d. l. legatum 80 ff. de legat.
2, l. omnis 138, l. omnia 193 ff. de reg. iuris. Cum igitur
supponamus et fateatur noster antecessor incapacitatis

UVA.BHSC

rarie ex eo processisse quoniam fundus servo heredita-
rio legatus defuncti fuerat et ipsi non potuit adquiri
necessario sequitur neque hereditati iacenti dum domi-
na est et defuncti personam repraesentat neque heredi
scripto post aditionem qui similiter dominium adqui-
sivit per servum hereditarium rem legatam adquiri vale-
re. Cons. autem in d. l. si titio §§ 91 resolvit casum in quo
absque defuncti aut heredis capacitate qua tenus ad
adquisitionem expectat non solum legatum subsistit ve-
rum etiam hereditati adquiritur et per hereditatem here-
di futuro ut constat ex illis verbis sine ullo impedimen-
to adquiratur legatum hereditati atque id omni
modo ad eum pertineat quicunque postea heres ex-
titerit. Igitur manifeste sequitur consulti sententiam in-
telligi non posse eo casu quando ratione rei legatae incapa-
citas occurrit et consequenter superior expositio ad-
mittenda non est.

40 Admissa igitur sententia antiquorum sententia ex-
istimantium specialem casum in d. l. proponi in quo absque defunc-
ti capacitate atque heredis instituti potest subsistere le-
gatum servo hereditario relictum ut hereditati quaeratur et
per hereditatem heredi futuro tota difficultas in eo consis-
tit utrum talis casus iuris regulis consonans possit reperi-
ri existimo ergo ex ipsius legis inscriptione Cons. Gaium
intellectum adequatum suscepturum si intelligamus incapaci-
tatem tam in defuncto quam in herede instituto processisse
ex legum Iuliae et Papiae dispositione ex eo forte quod li-
bes, aut orbi erant, et vel in totum, vel pro parte legatum capere

UVA.BHSC

n valebant et si de hac incapacitatis specie prædictam le
gem intelligamus nulla prorsus difficultas remanevit =
Constituo igitur ticium cælibem aut orbum testum fecisse et
instituisse sempronium, qui simul orbus aut cælebs erat
quo casu neque unus neque alter poterat totum legatum
ex testo percipere nisi legibus obtemperarent, decisit
ticius et iacente hered. servo hereditario legatum fuit re
lictum ad cuius adquisitionem si inspiciamus defuncti
personam certum est rem legatam capere n potuisse, Præterea
si heredis instituti personam considerare velimus simi
liter certum est solidum legatum adquirere n posse et con
sequenter hereditarius servus neque a defuncto neque
ab herede instituto poterat capacitatem accipere qua
tenus ad adquisitionem expectat cæterum cum testator civis
Romanus fuisset et testifactionis capax sufficit hæc
capacitas ut servo hereditario legatum relictum subsis
tere possit ex l. servus hereditarius 52 ff de hered. inst.
l. si servus eius 82 ff de adquid. hered. l. debitor 82 ff de
lega. 2 atque ideo recta ratione ex capacitate defuncti le
gatum servo hereditario relictum substinetur ut heredita
tis statim adquiratur et per hereditatem heredi futuro ex
illa parte quam capere potest ex reliqua vero illis
adquiratur, qui lege vocantur = Nec inconveniens
est quod defunctus capere n potuisset ex vicio cælibatus
vel orbitatis, et consequenter officere videatur vicium inca
pacitatis in persona defuncti consideratum ne heredi
tati legatum adquiri possit ex eo quod defuncti vicium et in he
reditatem et in heredem descendit, atque transfunditur ex

UVA.BHSC

reg. tex. in l. a vicium 5 cum similibus ff. de diversis
et temp. praescrip. quoniam huic considerationi res
pondetur quod incapacitatis vicium quod ex celibatu vel orbita
te, pro fisciscitur personalissimum est ut docet tex. in d. l.
si servus eius 82 ff. de adquid. hered. atque ideo licet
obesse posset defuncto si adhuc viveret, ne legatum
vel in totum vel pro parte consequi posset heredi
tati tamen non officit ut rei legatae dominium consequatur
praeterea et ex illa ratione facilius difficultati pro
positae respondetur quoniam in specie d. l. 55 § 1 lega
tum hereditario servo fuit relictum postquam testator
eius dominus decesserat quo in casu incapacitatis vi
cium penitus sublatum fuerat, quoniam ut fusius supra
cap. 1 animadvertimus personalitas ipsa defuncti ad
hered. non transfunditur sed iura omnia quae mortis tem
pore obtinuerat et inter alia capacitas quam ut civis
Roma habebat ad hoc ut heres institui posset et le
gatum ipsi relinqui quae sufficit ut hereditario servo le
gatum relictum subsistat et hereditati adquiratur et
hic non falor novus est et forsan verus intellectus con
sulti in d. l. si ticio 55 § 1 ff. de lega. 2. praeter aliam
expositionem quam supra ex recentiorum scriptorum pla
cito illustravimus.

42 Admissa igitur praefata expositione
nihil contrarium docet cons. in d. l. debitor 82 § servo
ff. de lega. 2, licet enim ex ipsius littera et mente supe
rius exposita n. 88 illud eliciatur pp.m recte posse lega
ri servo hereditario fundum qui defuncti erat tempore

t. 82. de adq. her.

t. 55. § 1. de leg. 2

t. 82. § servo. de leg. 2

UVA.BHSC

mortis quoniam servo manumisso forte antequam dies
legati cedat potest adquiri licet defunctus ut posse
dominus rei legatae incapax esset, hoc tamen proprium
et propositio inteligenda est ut legatum in servi he
reditarii persona a pp. subsistat et in pendenti sit
ut ipsi servo si libertatem consequatur rem legatam cum effectu
adquirere possit ut in alia simili incapacitatis
specie raciocinatur Cons. in d. l. si servus eius § 2 ff de
adquid. hered. ceterum non potest legatum valere, aut
effectum sortiri, si servus in servitute permaneat us
que ad diem legati cedentis ut manifeste docet Cons. in
d. l. debitor § 2 § servo ff de lega. 2 et consequenter si
cut domino praedefuncto adquirere non poterat servus
rem propriam ex causa legati ita similiter neque here
ditati neque heredi futuro adquiri potest ex servi
hereditarii persona ut tradidimus supra n. 39. Cum ergo
sententia Cons. in l. si titio §§ 1 ff de lega. 2, legatum valere
supponat ut hereditati mox quaeratur et postea heredi a
deunti ex illa parte quam capere potest necessario sequi
tur nequaquam intelligi posse de incapacitate quae proficis
citur ex eo quod res legata ipsius testatoris fuerat = Resolu
tio autem tex. in d. l. debitor § 2 § servo ff de lega. 2 in
praedicta incapacitatis specie accipi debet quoniam
illud tantummodo supponit Cons. hereditario servo
illam rem posse legari quae propria fuerat testatoris
quoniam licet testator capere non posset testi famem fac
tionem habebat, et illam capacitatem quae sufficit ut servo
legitime legatum relinquatur, cuius persona ad legati

UVA.BHSC

Affectus in pictr si forte ante diem legati cedentem
vel manumittatur vel alienetur ex reg. Juliano de
qua fit mentio in d. l. 82, quam erudite exponit Cu
ia. Lib. 10 quæst. Pauli in expositione d. l. et Lib. 16
quæst. Pap. in l. et si maxime § ff. de servit. lega
ta.

42 Restat nunc ad perfectiorem Jurisconsulti expositionem
in d. l. si titio §§ §1 ff. de lega. 2 ut exponamus posterio
ra verba illa atque id omnimodo ad eum pertineat
quicunque postea heres extiterit secundum quod capere
potest reliqua autem pars ad eos qui iure vocantur ve
nit, in quibus docemur legatum hereditati quæsitum me
diante servi hereditarii persona heredi postea ade
unti et partis tantummodo capaci pro ea parte tan
tummodo quæri ex qua capere potest, reliquam au
tem partem ad eos expectare qui lege vocantur: difficul
tas igitur et gravis profecto quam exponere promisi
mus supra cap. 1 n. fin. in eo consistit ut designe
mus personas quæ ex lege vocantur et fiscum exclu
dere possunt a perceptione partis illius quam heres
institutus ex testo alieno capere non potest. Et omi
sis aliorum placitis ut vrevitati consulamus exis
timo contingere posse quod heres ipse vel celeps vel
orbus totum legatum percipiat veluti si heredita
rio servo legetur fundus cuius vera stimatio centum
sit sub ea tamen conditione si heredi vel alteri cen
tum aut 50 dederit, quo casu si celeps heres existat
et centum præstet conditioni simplendæ causa solidum

t. 55. §. 1. de leg. 2

UVA.BHSC

legatum capiet et si orbus heres existat, et 90 implen
dae conditionis causa soluat totum fundum consequen
tur dimidiam partem quoniam leges caducariae id
permitebant alteram vero dimidiam quoniam quate
nus ad effectum expectat 90 quae implendae condi
tionis causa erogaturus est capere non intelligitur et con
sequenter nihil amplius quam per leges conceditur
creditur percipere ut elegantur resoluit Ferencius Cle
mens in l. sed et si hoc 62 § cuidam ff de condic. et
demonst. cuius decisio desumpta est ex lib. 4 ad legem
Juliam et Papiam et consonat tex. in l. si fundus 65
ff ad legem falc. desumptus ex Paulo lib. 6 ad legem
Juliam et Papiam = Similiter contingere potest ut
totum legatum celeps vel orbus ex accidenti capiat
si forte hereditarius seruus, cui legatum fuit re
lictum rogatus sit ut vel in totum, vel pro parte alte
ri restituat (quodquidem testator efficere potest ex re
gula tex. in l. cum filio familias 11 ff de lega. 1) quo
niam si totum legatum rogatus fuerit restituere licet
heres vel celeps vel orbus sit legatum solidum capi
et ut fideicomissario restituat, hoc namque casu
propter fideicomissarii emolumentum et comodita
tem legatum plene subsistit in persona legatarii, li
cet sibi vel nihil vel non totum capere possit ut docent
cons. in l. cum ei 42 ff de lega. 2 l. si fidei 28 ff de le
ga. 3 l. cogi 169 § his qui solidum 15 ff ad S. C. Trebellia

43 Contingere
similiter potest quod propter incapacitatem heredis

scripti legatum hereditati quesitum nad fiscum per
tineat, sed ad heredem illius qui legatum servo here
ditario reliquit devolvatur. si forte filius heres
institutus sit vel cognatus intra 3m gradum consti
tutus quos legum caducariarum dispositio non plec
tebat ut perspicue satis tradidimus supra cap. 1
n. 32 quo casu partem illam quam heres capere non
potest mediante persona servi hereditarii apud
filium vel cognatum remanet ex iure antiquo idest
ex l. 12 tabularum ut provat elegans et formalis
tex. sic necessario intelligendus in l. pater 298
fin. ff de lega. 2. cui consonat difficilis tex. in l. si
his qui 6 ff de vulgari filio namque herede institu
to vel altero cognato intra 3 gradum si legatum relin
quatur celibi vel orbo pars quam legatarius capere
non potest apud filium vel cognatum qui legato one
rati sunt remanet, et consequenter verba consulti
in d. l. si ticio §§ 81 ff de lega. 2 quatenus docet par
tem quam heres capere non potest ad eos qui lege vo
cantur pertinere facile intelligi possunt, eo casu
quo pater filium instituit et legavit servo he
reditario, nam hoc casu legatum hereditati quaeritur
et si postea hereditatem agnoscat celsus totum legatum
ad filium heredem devolvitur, si vero orbus heredita
tem habeat partem dimidiam capiet et alteram dimidi
am filius heres institutus excluso fisco retinebit
Rursus adaptari non inepte poterit cons. resolutio ad al
terum casum quando scilicet testator qui servo hereditario

UVA.BHSC

legatum reliquit heredem extraneum instituit et postea
evenit, quod bona hereditaria legatis solvendis non
sufficerent, quo casu ius legati illico post cessionem he-
reditatis quaeritur, et in ipsa radicatur ut ostendimus su-
pra Cap. 1 n. 24, caeterum si postea agnoscatur hereditas
in qua servus hereditarius existebat ab orbo vel cae-
libe et legis falcidiae ratio introducatur pars ea quam
iure falcidiae deducere potest heres ad fiscum non per-
tinebit, sed ad heredem expectavit quoniam lege falci-
dia vocatur ut diserte docet Cons. Ferentius in l. Coci-
ens. 67 ff. ad legem falc. quae desumpta est ex lib. 4 ad
legem Iuliam et Papiam — Et tandem intelligi potest absque
difficultate Cons. resolutio in d. l. si Titio 55 § 1 si for-
te celeps vel orbus institutus sit et proponatur ab eo qui
servum hereditarium reliquit et coheredem ipsi designaverit
filium vel cognatum intra 3 gradum constitutum, quo casu pars
quam capere non potest coheres ex causa legati si orbus sit
vel celeps ad coheredem ex iure antiquo et ex potentia
iuris accrescendi fisco exclusa pertinebit ex l. si in
testo 5 quae desumpta est ex lib. 3 ad legem Iuliam et Pap.
et ex l. si his qui 6 quae desumpta est ex lib. 4 ad easdem
leges ff. de vulg. et pup. subst. et si nulla specialitas
quae in casibus relatis dignoscitur concurrat pars quam
celeps vel orbus capere non potest ad fiscum ex le-
gum caducariarum dispositione pertinebit ex traditis
supra Cap. 1 ex n. 29 cum sequent.

44 Ex praedicta observatione
in qua supposuimus incapacitatem quae proficiscitur ex

Julia et Pap. in defuncto consideratum si tamen
si testi factionem obtinuit non obesse quominus servo he
reditario legatum relictum subsistat et sibi adqui
rere possit, si ante diem legati cedendi manumi
tatur ex regula Juliani cuius fit mentio in l. de
vitor. 82 § servus ff. de lega. 2 = Proficiscitur expo
sitio ad textum alias difficilem licet vulgarem in l. si
servus eius 82 ff. de adquid. hered. quae desumpta
est ex Terencio lib. 10 ad legem Juliam et Pap. ubi
proponit servum eius (si civis videlicet Romani)
qui capere non poterat ex eo quod celeps vel orbus erat he
redem institutum fuisse dubitatque utrum valeat et subs
istere possit institutio in persona servi, quae vero impe
diatur ex eo quod dominus per servum hereditatis capi
endae vel in totum vel pro parte capacitatem non habe
bat et respondet subsistere institutionem ex ea ni
mirum ratione quoniam dominus capax quidem erat ex
eo quod civitatis Romanae privilegiis non erat restitu
tus atque ideo si intra cretionis dies vel matri
monium contrahebat, vel filios procreabat sublato
orbitatis vel caelibatus impedimento hereditatem ad
quirere valebat cum effectu, caeterum transactis cretionis
diebus quasi in eodem statu perseverabat fiscus
tanquam ab indigno hereditatem auferebat = Praete
rea et ex eo pp. docet cons. heredis institutionem sub
sistere posse et effectum sortiri quoniam contingere po
test ut servus institutus vel manumittatur, vel alie
netur non in fraudem legis antequam hereditas deferatur

UVA.BHSC

sive antequam dies cretionis currant quo casu vel si
bi manumisso servus institutus hereditatem adqui
rere valebit, vel novo domino in cuius potestate ex
titerit tempore quo hereditas delata fuerit quo
niam orbitatis vel celibatus impedimentum persona
lissimum est atque ob eam ranem non transit ad servum
manumissum neque ad novum dominum in cuius potes
tatem pervenit ex alienatione non in fraudem legis fa
cta et ideo nihil mirum quod institutio a principio subsistat
et ex post facto hereditas cum effectu adquiratur vel ser
vo manumisso vel novo domino licet dominus
in cuius potestate erat institutionis tempore capere
re non potuisset, quoniam ex regula Juliani ut servus
possit institui sufficit quod testi factionem dominus
habuisset ita exponunt cum a in l. 1, et 2. Cod. de in
firmandis poenis celibatus et in recitatione ad tex. in
d. l. 55 de legatis 2, et lib. 9 observa. cap. 17 Amaya lib.
2 observa. cap. 4 n. 2, Val. ad tit. de adquid. hered.
cap. 5 n. 5, Osvaldus lib. 6 coment. cap. 17 litt. K.

45 Tradidi
mus legatum servo hereditario relictum statim hereditati ad
quiri, ceterum haec suppositio difficilima reditur ex sap. respon
so satis obscuro in l. filio famil. 145 legatum ff. de castrensi
pecul. ubi proponit filium famil. militem testum confecisse
et extraneum heredem scripsisse, et postquam testator dece
sit et heres scriptus deliberabat circa aditionem heredi
tatis servo, qui peculii castrensis fuerat legatum re
lictum fuisse, et in proposita specie dubitat utrum statim

UVA.BHSC

hereditati iacenti vel bonis castrensis peculij como
dolibet ante aditionem consideratis dominium rei legatae
adquiratur et disertis verbis respondet nullatenus ad
quiri ut constat ibi quamvis tunc propter incertum
nulli sit adquisitum quam resolutionem statuerat Pap.
in §. 1 d. legis in stipulatio aut traditio factis servo pecu
lij castrensis iterum dum hereditas ab extraneo instituto
non agnoscebatur, ut constat ex illis verbis si forte peculium
apud patrem resederit nullius momenti videtur cum in
illo tempore non fuerit servus patris, quae autem ad scriptos
heredes in suspenso fuisse traditio, itemque stipulatio
credatur, concludit ergo cons. in suspenso atque in incerto
permanere adquisitionem eventumque necessario expectan
dum ita ut si ex post facto heres institutus hereditatem mi
litis agnoscat app.° res legata per servum hereditari
um ipsi intelligatur adquisita verum tamen si heredi
tatem repudiet ex repudiationis tempore legatum ad
patrem expectet atque stipulatio a servo peculij cas
trensis facta, itemque traditio ex paterna venebolencia
adquiratur ex ea nimirum ratione quoniam herede repudian
te bona castrensia ad patrem iure antiquo retro perti
nuisse certum est ex l. eo tempore 33 ff. de adq. rerum dom.
l. filius familias 18 ff. ad legem falc., l. proponebatur
9, l. de hereditate 19 § pater 3 cum sequent. ff. de castren
si peculio non hereditatis titulo, sed iure peculij ex l.
2 cum similibus ff. eodem tit. = Qua specie et resolutione
supposita ex eo difficultas proficiscitur, quod quando filius
familias extraneum heredem instituit adhuc eo deliberante

UVA.BHSC

bona defuncti hereditaria existimantur ut docet Cons.
in d. l. de hereditate 19 § quod autem § ff de castrensi peculio
in illis verbis cum medium tempus quo deliberant ins-
tituti heredes imaginem successioni praestiterit alio-
quin etsi adita est ab instituto hereditas filij dice-
tur a patre ad eum transisse proprietatem quod absurdum est
in quo verbis ut absurdum effugiat concludit Trifoninus dum
deliberat extraneus a milite heres institutus bona defun-
cti hereditatem aut imaginem saltem hereditatis effici-
ens alioquin necesario sequeretur, quod si postea heres
scriptus hereditatem agnosceret a patre ad ipsum pro-
prietas bonorum transiret absque ipsius patris con-
sensu et voluntate, quod inconveniens iuris regulis ad-
versatur ex l. si ego § cum res ff de iure dotium iuncta
regula tex. in l. id quod nostrum ff de reg. iuris conside-
rata igitur hereditate vel saltem hereditatis imagine
post mortem filij familias si decisio consulti in
d. l. si titio 55 § 1 ff de lega. 2 absolute vera esset qua-
tenus docet legatum servo hereditario relictum statim
hereditati adquiri simul esset verum, et necesarium
consequens legatum servo peculij castrensis relictum
post ipsius mortem, et dum heres institutus deliberat
statim imagini hereditatis adquiri — Sed in d. l. si
lio famil. 14 § legatum ff de peculio castrensi contrarium
manifeste docetur adquisitionem scilicet in suspenso re-
manere igitur manifeste inferri videtur per servum he-
reditarium hereditati iacenti dominium adquiri non po-
sse, sed necesario heredis instituti aditionem expectan-

UVA.BHSC

Jam esse ut adquisitio fiat.

Augetur difficultas ex difficili

46 admodum Pap. responso relato in l. si servus 18 ff de sti-
pulatione servo ubi proponit filium famil. militem qui
servum comunem cum sempronio habebat testum fecisse et ex
traneum heredem scripsisse et postquam filius famil. de
cessit cuius morte saltem in imaginem hereditatis bona
castrensia pervenerant ex dl. de hereditate 19 § 5 ff de
castrensi peculio comunem servum antequam ~~servus~~ heres
scriptus repudiaret hereditatem certum vel aliam rem
stipulatum fuisse et in proposita specie dubitationem
movet utrum stipulatio saltem pro dimidia parte
bonis defuncti et imagini hereditatis adquiratur ut
vel ad heredem institutum si postea hereditatem agnos
cat vel ad patrem eo repudiante iure peculii postea
pervenire possit iuxta resolutionem tex. in dl. de here
ditate 19 § fin. cum aliis inferius referendis ff de cast.
peculio et certe si principia supra tradita repetamus
et praecipue resolutionem consulti in dl. si ticio 55 §
1 ff de lega. 2 videbatur dicendum estatim stipulationis
dimidiam partem successionis imagini adquirendam
fore, quoniam certissimum ppm iuris est communem
servum cuilibet ex dominis pro ea tantum parte pro
qua dominus est ex causa stipulationis adquirere
ex § servus comunis 3 inst. de stipula. servorum l. si
comunis 29 l. si cum duorum 32 l. fin. ff eodem tit.
et similiter certum est hereditarium servum ex stipula.
traditione, aut legato hereditati adquirere posse

UVA.BHSC

l. seruus hereditarius 35 l. seruus comunis 18 §
si seruus capto ff de stip. seruo, l. eius seruus 41 in pp.
ff de rebus creditis, l. si his qui 15 in pp. ff de usucap.
d. l. si ticio 55 § 1 ff de lega. 2, l. legatum 116 § seruus
hereditarius ff de lega. 2 iuncto pp. inst. de stipula
tione seruorum = Ceterum predictis rationibus non obs
tantibus concludit Pap. in d. l. si seruus 18 in pp.
ff de stip. seruo sempronio consocio filij familias
totam stipulationem adquiri et eam difficilem profecto
rationem subiungit, quoniam adquisitionis tempore
et conceptae stipulationis instanti solus sempronius
dominus inuenitur serui comunis et consequenter
cum dominij causa adquisitio ex stipulatione fiat
ipsi tantummodo adquiri valere resoluit, ut constat
ex illis verbis antequam adeat institutus hereditatem
stipuletur socio qui solus interim dominus inuenitur
tota stipulatio queretur.

47. Illam praeterea rationem praebuit
cons. quoniam eo tempore quo heres institutus
de adeunda vel repudianda hereditate deliberat
hereditas non dum est, cui per seruum hereditarium stipu
lationis comodum possit adquiri, ut constat ex illis verbis
quoniam partem non facit hereditas eius quae non dum est
inter ex rationibus supra traditis docere videtur Pap.
defuncto filio familias milite, neque hereditatem esse
neque dominium rerum continuari aut in alicuius po
testate existere ex morte testantis usque ad hereditatis
aditionem, atque ideo bona castrensia vacantia remanere

UVA.BHSC

et consequenter stipulationem a servo hereditario celebratam non subsistere ut vel hereditati vel heredi futuro comodum possit adquiri idque evidentius apparet si sup. mentem ex posterioribus verbis consulamus ibi non enim si quis heredem existere filio familias dixerit statim et hereditatem eius iam esse consequens erit cum beneficium principalium constitutionum in eo locum habeat ut filius familias de peculio testari possit quod privilegium cessat prius quam testum additione fuerit confirmatum in quo manifeste docet filij familias morte licet heredem extraneum instituat non illico hereditatem introduci, et ex ea ratione infert stipulationis adquisitionem omnimodo impediri quatenus expectat ad bonorum castrensium comoditatem et totam stipulationem sempronio qui partis tantummodo dominus erat adquiri igitur quoniam successionis et hereditatis imagine quae introducitur ex instanti quo filius famil. decedit iuxta regulam lex in l. de hereditate 19 § fin. ff. de cast. peculio vel universitati bonorum castrensium comodo libet considerentur per servum qui ipsorum bonorum proprius erat stipulatio vel legatum non potest adquiri.

48 [illegible] fulcitur praeterea difficultas ex Ulp. in l. eo tempore 33 ff. de adquir. rerum dominio ubi in simili specie quando filius familias miles testamentum fecit et extraneum heredem scripsit decessit que servo inter reliqua bona relicto post mortem testatoris servus stipulationem concepit

aut legatum tali seruo fuit relictum = Dubitatur
vtrum statim hereditati legatum et stipulatio adqui
ratur, quoniam contingere potest quod heres scriptus
hereditatem agnoscat, quod vero statim legatum et stipu
latio adquiratur, peculio castrensi, quoniam contin
gere potest vt herede instituto repudiante bona
filij ad patrem iure peculij perueniant et respon
det stipulationis vel legati adquisitionem in pen
denti futuram fore donec heres institutus heredi
tatem vel agnoscat vel repudiet atque ideo euentum
futurum adquisitioni locum prestaturum esse. Concludit
igitur herede extraneo adeunte retro idest ex morte
filij familias mox hereditatem fuisse fingi et heredi
tati ipsi statim dominium aut actionem ex legato vel ex
stipulatione adquisitum fuisse et per hereditatem here
di futuro postea adeunti, ceterum extraneo repudiante
bona castrensia semper fuisse iudicari et nunquam he
reditatem extitisse atque ideo bona filij ad patrem iu
re pristino idest peculij expectare obeamque ranem
stipulationis aut legati commoditatem per seruum pa
tri adquiri neque nobis aut insolens in iure deuet iu
dicari quod dominij adquisitio in incerto sit et ex euen
tu postea declaretur obtinuerunque exemplum in con
firmatione potest adduci ex l. seruus 33 § cum seruus 2
ff de adquid. rerum dominio. Supposito igitur hoc pp.
ex d. l. eo tempore 33 ff eodem tit. admodum difficilis redi
tur consulti decisio in d. l. seruus 18 in pp. ff de stipulatione
seruo, quoniam si certum est dominij adquisitionem, quoniam

UVA.BHSC

statim propter incertitudinem non potest effectum sortiri
saltem in suspenso esse ex d. l. eo tempore 33 et ex l. pro
ponebatur 9 l. filio famil. 14 § 1 et 2, l. de hered. 19
§ fin. ff. de castrensi peculio. Cur Cons. Pap. in d. l. si
servus 18 de stipulat. servorum absolute docet statim
atque concipitur stipulatio commoditatem et ius socio
in solidum adquiri et adquisitionem quatenus ad par
tem bonorum filij praedefuncti qui partem dominij in ser
vo habebat non suspendi sed heredi instituto pos
tea adeuntis vel patri iure peculij bona occupanti
penitus stipulationis commoditatem tolli.

49 Profecto difficul
tatum supraexpensarum non facilis occurrit expositio ce
terum ut breuitate et claritate ipsa complecti possimus
animaduertendum est filium familias militem peculij
castrensis ex principalium constitutionum priuilegijs do
minum constitui cum libera administratione ita ut de
ipso peculio vel inter viuos vel mortis causa libere dis
ponere possit et successorem habere vel patrem ipsum in
cuius potestate est vel extraneum si testum conficiat
dum tamen ex ipso testo hereditas addita fuerit, verum ta
men si intestatus decedat non hereditatis titulo, sed iu
re peculij ad patrem in cuius potestate erat uniuer
sa bona castrensia pertinere l. servum filij 44 ff. de
legat. 1, l. filius famil. 18 ff. ad legem falc. d. l. eo tem
pore 33 ff. de adquid. rerum dominio l. si servus 18 ff.
de stipulat. servo l. qui res 98 § 1 ff. de solutio. l. 1, et 2, l. pro
ponebatur 9, l. filio 14 per totam, l. pater 17 in pp. et § 1 l.

UVA.BHSC

de hereditate 19 §3 cum sequent. l. fin. ff. de Castrensi
peculio atque ideo licet filius testum faciat non sufficit
heredis institutio, ut eo decedente statim hereditas in
troducatur quin potius necessaria est hereditatis adi
tio, atque ideo si institutus heres hereditatem agnoscat
peculium castrense ex mortis instanti hereditas efecta
intelligitur et ad heredem institutum hereditatis titulo
expectavit ut constat ex iuribus supra relatis, ex quo
pp. necessario deducitur quod si filius familias testum faciat
et eo mortuo medio tempore dum extraneus institutus
de adquirenda vel repudianda hereditate deliberat servus
peculii castrensis aliquid stipuletur vel traditione
adquirat vel si legatum ipsi relinquatur dominii
adquisitio in suspenso esse doveat, et si postea heres
institutus hereditatem agnoverit ipsi a pp. per servum
hereditarium dominium aut ius quodlibet ex quacunque
causa adquisitum fuisse intelligatur, sin autem heredi
tatem repudiaverit ad patrem in cuius dominio retro
peculii iure retro fuisse censetur legatum, stipulationem
aut aliam adquisitionem quamlibet et dominium vel ali
ud ius ex ea proveniens pertinuisse dicamus ut ma
nifeste provant cons. in d. l. proponebatur 9 cum aliis plu
ribus supra relatis ff. de Cast. peculio, ita observant
Anto. Faber in iurisp. tit. 12 pp. 6 illa 12 cum pluribus sequ
ent, et precipue illatione 17 et 18 cuia lib. 27 quest. Pap.
in l. si servus 18 ff. de stipulatione servorum, et in
l. filio familias 14 ff. de castrensi peculio et lib. 2
difinitio eiusdem Pap. in l. pater 17 ff. eodem tit., et lib. 11

UVA.BHSC

quæst. Pauli in l. filius 18 ff. ad legem falc.
et post eos erudite noster Val. lib. 1 trac. 3 cap. 3 ex
n. 1, cum sequent.

50 Ex qua observatione et scriptorum traditioni-
bus illud necessario sequitur in signem dis-
paritatem constituendam esse inter bona hereditaria
quæ morte cuiuslibet civis Romani pagani remanent
et peculium vel bona castrensia, quæ filius familias
testum conficiens mortis tempore reliquit in illis enim
bonis quæ pagani fuerunt illico ex mortis instan-
ti hereditas introducitur et dominia iuris fictione
et potestate constituitur ut universum ius, quod defun-
cti fuerat in ipsam hereditatem ut pote dominam trans-
fundatur, et continuetur, et consequenter quidquid
iacente hereditate servus ex qualibet causa ad-
quirit statim hereditati adquiritur dummodo defun-
ctus testi factionem habuisse et iuxta hunc sensum
intelligendi sunt consultationes l. n. minus 31 § 2, l.
servus hereditarius § 2 de hered. inst. l. si ticio § 1
ff. de lega. 2, et alia plura iuris consultorum responsa
quæ supra latius exposuimus in peculio autem ali-
ud observatur, quoniam si filius miles heredem extraneum
instituat n. statim ex ipsius morte hereditas introduc-
itur quia heredis institutio bona castrensia here-
ditatem n. facit sed simul desideratur scripti heredis
agnitio ex d. l. filius famil. 18 ff. ad legem falc. l. eodem
pore 33 ff. de adquir. rerum dominio l. proponebatur
9, l. filio familias 14 per totam, l. de hereditate 19 § fin.

UVA.BHSC

ff de Castrensi peculio ratione autem demonstrat Cons.
in dl. de hered. 19 § fin. illam nimirum, quoniam si
filij familias militis bona Castrensia statim eo deceden
te hereditas efficerentur, necesario ex hereditatis intro
ductione bona Castrensia esse desinerent et ex consequen
ti patri in cuius potestate miles extiterat penitus
adimeretur ius et facultas percipiendi vel retinen
di predicta bona Castrensia iure pristino idest iure
peculij quam facultatem si heres scriptus repudiet ipsum
patrem habere certum est ut ex precitatis legibus ma
nifeste depromitur, ut igitur hoc inconveniens tolleretur
consulto a iure constitutum est ut filio decedente bona Cas
trensia ex mortis instanti, neque hereditas, neque pe
culium iudicentur sed in pendenti, atque in incerto
existat ipsorum natura, et tantummodo imago succe
sionis interim introducatur ut ostendit Trifoninus in
dl. de hereditate 19 § fin. ff de Cast. peculio et adicio,
vel repudiatio heredis scripti ex post facto interve
niens efficiat et ostendat utrum hereditas vel pe
culium retro a morte testatoris filij bona ipsius
Castrensia iudicanda sint cum igitur pendente adi
tione, vel repudiatione neque hereditas neque pe
culium sint bona Castrensia sequitur necesario do
minium servi quod miles habuerat vere et proprie
apud hereditatem non existere et similiter certum
est ipsa bona Castrensia hereditatem non esse ut sub
tiliter ostendit Pap. in dl. si servus 10 ff de sti
pulatione servo. et ob eam rationem infert per servum

UVA.BHSC

peculij castrensis stipulationem legatum et aliam adquisitionem interim perfici non posse ut bonis castrensibus dominium adquiratur, ideoque dominij adquisitio in suspenso constituitur et iuxta hunc sensum intelligendi sunt lex in d. l. eo tempore 33 ff de adq. rerum dom. et in d. l. proponebatur 9 l. filio 14 per totam l. de hered. 19 § quid autem iuncta l. fin. ff de castrensi peculio neque ex predicta adquisitionis suspensione aliquod preiudicium vel heredi instituto postea adeunti aut patri iure peculij bona castrensia retinenti si institutus heres repudiet contingere potest, quoniam sicut bonorum castrensium ius in suspenso est et in imagine successionis consideratur medio tempore quo institutus deliberat de aditione vel repudiatione hereditatis ita similiter pendet dominij adquisitio ex stipulatione aut legato proveniens ut vel heredi adeunti iure hereditario vel eo repudiante patri iure peculij possit adquiri atque ideo si heres hereditate agnoscat statim a pp. hereditatis iure bona peculiaria et quod ex legato vel ex stipulatione per servum potest obvenire quesivisse intelligitur et herede repudiante patri iure pristino idest peculij omnia adquisita a pp. retro fingitur ex d. l. eo tempore 33 ff de adq. re. dom. l. filio 14 § 1, et 2 l. proponebatur 9, l. de hered. 19 § quid autem iuncta l. fin. ff de cast. pecul. quae iura ita exponunt scriptores laudati non precedenti

Et licet

UVA.BHSC

Contrarium doceat Pap. in d. l. si servus 18 ff. de stip. servo,
quatenus supponit comodum stipulationis conceptum a
servo qui communis erat Sempronij et filij famil.
militis, iam prede functi in solidum Sempronio obeni
re et et dominium ex stipula. queri, neque pro par
te peculij stipulationis effectum et dominij adquisi
tionem suspendi, ut vel heredi instituto postea adeu
nti, vel repudiata hereditate patri comodum aliquod
possit adquiri, quam difficultatem expendimus supra
n. 36 = Ut tamen ipsam dissolvere possimus, et sententiam
Pap. cum ceteris iuris cons. responsis componere valeamus
omisso Cuia. lib. 27 quaest. Pap. in d. l. si servus 18 ff. de
stip. servo. qui existimat inter consultos in hac controver
sia dissensionem extitisse et praetermisso similiter Anto.
Fabro in iurisp. tit. 11 p. 6 illac. 12 et illac. 17, qui etiam
in hac parte pugnasse iuris consultos fatetur, atque tri
boniani manum incasat = Vrevitr cum doctissimo Val.
lib. 1 illust. trac. 3 cap. 3 n. 8 aseverandum est disparitatem
esse constituendam inter eum casum quo servus in solidum
proprietatis iure ad filium famil. militem tempore mortis
expectabat de quo locuntur cons. in d. l. eo tempore 33 ff. de
adquid. rerum dom. et in alijs legibus relatis in fine n.
praecedentis et inter alium casum qui proponitur a Pap. in
d. l. si servus 18 ff. de stip. servo. quando scilicet servus
non in solidum, sed pro parte tantum peculij castrensis fuerat
et ex altera parte ad consocium expectabat quoniam pri
mo casu post filij familiae mortem, et dum pendet scrip
ti heredis repudiatio, vel aditio nullus dominus ore vera

UVA.BHSC

reperitur in cuius potestate et dominio seruus conside
rari possit, vt per talem seruum stipulationis como
dum possit obenire vt subtiliter docet Pap. in d. l. si ser
uus 18 ff. de stip. seruo. quoniam veritate inspecta
neque defunctus, qui iam non extat dominus est neque
hereditas quae nondum est propter incertitudinem
additionis aut repudiationis heredis extranei
domina potest existimari et quod magis est licet he
reditas post filij mortem mox introduceretur re vera
domina non esset vt late tradidimus supra cap. 1
ex n. 10, et praecipue n. 14 cum sequent. atque ideo cum
ex suspensione et incertitudine additionis aut
repudiationis heredis scripti in suspenso sit vtrum
bona castrensia in hereditatem conuertenda sint adi
ta hereditate vel an ea repudiata apud patrem
iure peculij sint remansura necesario sequitur
quod sicut natura rerum peculiarium in suspenso rem
anet ita similiter necesario sequitur quod suspendatur
adquisitio ex causa stipulationis et iuxta hunc
sensum intelligendi sunt cons. in d. l. eo tempore 33 ff. de
adquid. rerum dominio et reliqua iura relata sup
ra n. praecedenti

52 Altero autem casu quando scilicet
seruus comunis erat militis et alterius cuiuslibet
decedente milite licet interim dum pendet heredi
tatis repudiatio vel aditio nullus inueniatur domi
nus eius partis quae peculij castrensis fuerat dom
inus autem est alter consocius cum quo miles seruum comunem

UVA.BHSC

habuerat et cum talis consocius dominus reperiatur et so
lus saltem veritate inspecta tempore, et pp. conceptae sti
pulationis, quae necessario inspicitur ad comodum ex
ipsa consequendum ex l. usus fructus 26 ff. de stip. servo
rum ipsi consocio ut pote domino in solidum statim sti
pulatio adquiritur neque ex aliqua parte in suspen
so remanet ius ex stipulac. quaesitum, quoniam quan
do ex duobus dominis communi servi alter partem stipula
tionis et ipsius comodum adquirere non potest tota stipulatio
consocio adquiritur l. 1 § communis 4 l. item si servus 9 in pp.
l. si alienus 19 ff. de stip. servo. l. qui bona fide 23 § fin. ff. de
adquid. re. dom. l. si heres 11 ff. de optione vel electione legata
verum tamen ex adquisitione quam in solidum fieri consocio tra
dit Pap. in d. l. si servus 18 ff. de stip. servo nullum damnum
provenire potest heredi postea adeunti vel patri ab intes
tato bona castrensia occupanti quoniam licet iuris necessitate
et propter nanes supra expensas stipulatio in solidum app.
conceptae stipulationis consocio adquisita sit ex post facto
vel heres scriptus a filio hereditatem agnoscens vel pater
iure peculii bona castrensia retinens adversus consocium
communi dividundo iudicium proponere valebit ut par
tem comodi ex stip. provenientis consequi possit, ut eru
dite observat Cuia. lib. 27 quaest. Pap. in d. l. si servus 18
ff. de stip. servo, et in comprovationem expendit alios casus in
quibus eadem iuris ratio et dispositio reperitur qui recensentur
in l. si ex re 28 § si servus 2, l. si cum duorum 34 l. cum servus 39
iuncta l. servus 27 ff. de stip. servo, et hac distinctione ad
missa componuntur praecitata iuris cons. responsa et solvuntur

UVA.BHSC

difficultates expensæ ex decisione tex. in d. l. 18 de stip. servorum. 46

53 Diximus numeris præcedentibus peculiaria bona medio illo tempore quod intercedit ex eo instanti quo filius famil. decedit et heredem extraneum instituit usque ad aditionem vel repudiationem neque hereditatem esse neque peculium castrense iudicari sed in suspenso esse talium bonorum naturam donec institutus vel hereditatem agnoscat vel repudiet atque ideo in suspenso pariformiter remanere adquisitiones quæ per servos peculiares possunt obvenire sive ex causa legati sive stipulationis sive ex alio colibet contractu vel traditione ex quo pp. et observatione subtilis et pulcra profecto insurgit dubitatio in cuius scilicet dominio et potestate existant bona filii famil. qui testum confecit ex morte ipsius usque ad aditionem vel repudiationem heredis instituti in qua quæstione si verba Pap. conspiciamus in d. l. si servus communis 18 ff de stip. serv. manifeste elicimus in nullius bonis reperiri nullumque dominum inveniri in cuius potestate talia bona possint iudicari et consequenter videtur fatendum bona castrensia vacantia et in nullius dominio medio illo tempore permanere quod idem confirmari videtur ex l. eo tempore 33 ff de adquid. rerum dom. l. proponebatur 9 l. filio famil. 14 § 1, et 2, l. de hered. 19 § quid autem ff de castrensi peculio quatenus in eis consulti docent medio illo tempore peculiaria bona neque hereditatem esse neque peculium et consequenter nulla ratio videtur excogitari

UVA.BHSC

posse vt apud aliud vniuersitatis genus bona prefata
considerari possint q si fateremur necesario sequerentur in
conueniencia omnia quae consideraui mus supra hoc cap.
2 n. 4 cum sequent. et quae ocasionem praestiterunt, vt necesi
tate iuris hereditatis fictio introducerentur, in qua domi
nia rerum hereditariarum substinerentur ne vacancia re
manerent et profecto licet hanc dubitationem a nemi
ne propositam aut expositam viderim existimo, q licet verum
sit neque hereditatem esse neque peculium bona illa quae
filius famil. reliquit medio tempore quo scriptus heres
deliberat de adeunda vel repudianda hereditate ne ad
mitatur absurdum q considerat. Cons. in l. de hereditate 19 §
quid autem ff. de cast. pecul. non tamen inferri talia bo
na vacancia aut in nullius dominio remanere quo
niam sicut ad conseruandum ius et dominium bonorum cuius
libet pagani ciuis Romani introducta est persona heredi
tatis ficta quae in vniuersum ius defuncti succedat ex l.
hereditas 61 cum similibus ff. de adquid. rerum dom. ita si
militer coacta iuris necesitate, vt bonorum peculiarium do
minium et ius conseruaretur medio tempore proposito in
troducta fuit sin hereditas saltem imago successionis vt
elegantur docet Trifo. in d. l. de hered. 19 § fin. ibi cum me
dium tempus quo deliberant instituti heredes imagi
nem successioni praestiterit ff. de cast. peculio. Quae qui
dem successionis imago sicut hereditas ipsa filij famil.
defuncti bona conseruat tertium igitur quodam vniuersitatis
genus a lege per fictionem introducitur indiferens ad hered. vel
peculium cum aliqua tamen differencia, vt inferius monuimus

UVA.BHSC

q. Cons. imaginem successionis appellat in d. l. de hered. 19 § fin. ff. de Cast. pecul. et necessario quidem hec fictio admissa fuit, quoniam medio tempore, quo heres institutus deliberat ius patris, quod pendet impedit hereditatis introductionem, et propter facultatem et ius, quod habet heres institutus ut hereditatem agnoscere possit filij militis bona n. possunt interim peculium dici aut iudicari. Ceterum adicione postea subsecuta successionis imago excluditur et retro a morte testatoris hereditatem extinguisse iudicatur, at vero si hereditas repudiata sit removetur fictio et successionis imago et consequenter filij bona iure peculij ad patrem retro pertinuisse ex tempore mortis censentur d. l. eo tempore 33 ff. de ad quid rem. dom. l. proponebatur 9, l. filio 14 § 1, l. de hered. 19 § quid autem iuncta l. fin. ff. de Cast. pecul. et ita observant Cuia. Anto. Fauer, et Val. Locis ubi supra.

54 Quod autem peculiarium rerum dominium medio tempore quo heres institutus deliberat in imagine successionis, quae fictione iuris et necessitate cogente introducitur existat, manifeste mihi suadetur ex eo quoniam praedicta successionis imago sufficiens est et potens ad hoc quod licet postea heres institutus repudiet, et ad patrem bona filij praedefuncti iure peculij revertantur et a morte filij pleno et pristino iure obtinuisse existimetur ex l. 1 § si his qui bona 22 ff. de Cola. bono. iunctis iuribus ~~supra~~ relatis supra praecedentibus, nihilominus tamen medio illo

UVA.BHSC

tempore n intelligatr continuacionem dominij a persona filij ad patrem interuenisse vt n obscure demonstrant Triphonini verba in dl. de hered. 19 fin. ibi non tam facile est dicere continuatum patri post mortem filij rerum peculij dominium ff de cast. pecul. ex prædictis igitr verbis satis aperte depromitr continuationem dominij medio illo tempore n inueniri et attenta iuris vel scrupulositate vel fictione admissa n fuisse et si ranem inquiramus inueniemus apud ipsum consultum in posterioribus verbis d. § fin. ibi cum medium tempus quo deliberant instituti heredes imaginem successioni præstiterit, in qq verbis ostendit Triphoninus ex ea rane denegari continuationem dominij rerum peculiarium ex persona filij ad personam patris quoniam medio illo tempore successionis imago heredis instituti fauore introducta est atque ideo fateri cogimur qualemqualem filij successionem medio illo tempore extitisse et quidem alij delatam quam patri ac proinde illud coque fatendum est interruptam fuisse dominij continuationem, quæ alioqui futura erat in persona patris si filius intestatus decessisset, vt subtilitr obseruat Anto. fauer. in iurisp. tit. 11 pp. 6 illac. 12, columna 3 circa finem, cum igitr dominij continuatio a consulto prorsus excludatr idque procedere ex imagine successionis asseueret, necesarium erit consequens dominium apud talem imaginem successionis redsidere.

55 Rursus rerum peculiarium dominium medio illo

tempore interrumpi neque apud patrem extitisse
presumi licet heres extraneus repudiet manifes
te docet Pap. in d. l. filio 14 § 1 ff de cast. peculio
in illis verbis cum in illo tempore non fuerit servus
patris, ex qq. probatur dominium ad patrem non continua
ri quin potius medio illo tempore in potestate
patris non existere — Inde etiam sentiam comprobat
Paulus in l. fin. ibi vicendum est nunquid ei com
parari debeat qui cum manumiteretur alienus erat
deinde postea adquisitus est ff de cast. peculio
in qq. verbis comparat patrem qui servum peculiarem
manumisit et postea filio heres extitit cuilibet
extraneo qui tempore, quo libertatem prestiterat,
servi dominus non erat et postea eum adquisivit ex
qq. iuribus fateri cogimur, et admittunt cuia favet,
et Val. medio illo tempore dominium apud patrem
non existere, igitur ne bona vacantia remanere fa
teamur necessario dicendum est dominium apud suc
cessionis imaginem conservari, ut ex post facto retro
vel apud heredem adeuntem, vel apud patrem iure pe
culii bona castrensia retinentem extitisse iudicari
possit — Preterea evidencius probatur superior pro
positio ex Ulp. in l. proponebatur 9 ff de cast. peculio
ubi disparitatem constituit inter casum quo filius mi
les intestatus decedit, aut testo confecto, et extraneo
herede instituto, in namque casu docet dominium re
rum peculiarium ex filio ad patrem continuari ita ut
nihil de novo adquirere sed ab eo nunquam peculium

UVA.BHSC

profectum fuisse aseuerandum sit vt constat ex illis ver
bis, sed cum nihil de peculio decernit filius non tunc
obenisse patri, sed non esse ab eo profectum creditur, se
cundo vero casu affirmat Vlp. bona filij herede ex
traneo repudiante patri accedere atque per repu
diationem heredis excripti bona patris aucta intelli
gi posse vt ostendunt posteriora verba illa et in pro
posito dicebam cum heres non adijt hereditatem retro pe
culium patris bonis accessisse, vnde posse dici etiam
aucta patris bona per hanc repudiationem, eandem
prorsus distinctionem inter vtrumque casum amplectitur
Vlp. in l. 1 §. si hijs 22 ff de colacione bonorum = Qua ad
missa facile ita adstruitur consideratio, filio deceden
te ab intestato continuatio dominij fit et pater iure
pristino non tam adquirere quam ab eo peculium nun
quam profectum fuisse existimatur, filio vero testamen
tum conficiente, licet heres institutus repudiet et ad
patrem bona castrensia deuoluantur, de nouo accessisse
et bona ipsius patris aucta inteliguntur, sed predicta
disparitas ex ea ratione proficiscitur, quoniam 1 casu succesi
onis imago necesarian est quoniam morte filij continua
tio dominij perficitur in 2 autem casu succesionis imago
necesitate iuris introducitur ne bona peculiaria quasi
vacancia aliquo momento possint existimari igitur
per talem succesionis imaginem dominij continuatio to
litur, et interrumpitur et per consequens in ipsa heredi
tatis imagine dominium residet peculiarium bonorum medio
illo tempore, quo heres institutus de adeunda vel repudian

UVA.BHSC

ta hered. deliberat. 87

56 Obitr sed notantr premonui-
mus supra n 54 successionis imaginem tertium quodam genus
per universitatem constitui inter hereditatem et peculium et in-
diferens ad utrumque et paritr consulto animaduerti-
mus cum aliqua dissimilitudine ad utrumque hereditatem
scilicet sive peculium successionis imaginem considerari
quoniam ut infra declarauimus proprius ad hereditatem
quam ad peculium successionis imago declinat quae qui-
dem obseruatio subtilis est, nec passim obia et ad con-
sultorum expositionem et conciliationem admodum necessaria
atque ideo claritate licet vrevitate demonstranda est
licet ergo certum sit imaginem successionis hereditate addi-
ta ab herede instituto penitus euacuari et remoueri
et peculiaria bona ab instanti quo filius miles dece-
sit vere hereditatem retro extitisse iudicari et simili-
tr certum sit herede scripto repudiante bona filij retro
a mortis instanti peculium fuisse et imaginem successio-
nis quae medio tempore introducitr penitus remoueri
atque dissolui quasi nunquam introducta esset ut docet
Cons. in l. eo tempore 33 ff de adquid. rer. dom. l. propo-
nebatr 9 l. de hered. 198 fin. ff de cast. pecul. dissimi-
litr tamen atque ex diversis causis utroque casu ima-
go successionis dissoluitr = Dissolutio autem et euacu-
atio in utroque casu ex ea subtili rane proficiscitur
quoniam quando necessitate iuris fictio aliqua intro-
ducitr et de nouo altera superuenit priorem prorsus
extingit, atque dissoluit, ut contingit in hereditatis persona

UVA.BHSC

ficta quæ ab instanti mortis introducitur ut defuncti iura retineat et conseruet et tantummodo durat talis fictio usque ad hereditatis aditionem, quoniam tunc altera fictio introducitur per quam priori euacuata retroque sublata instans aditionis mortis instanti iungitur, et dominium rerum hereditariarum apud heredem ex mortis instanti et nunquam apud hereditatem extitisse fingitur ex l. heres cuandoque 54 ff de adquid. hered. l. omnis 138, l. omnia 193 ff de reg. iuris, atque ideo nunquam hereditatem extitisse retro creditur, ne aliquod instans considerari possit ex mortis instanti usque ad instans aditionis in quo bona defuncti vacancia et sine domino possint existimari ut erudite obseruat Val. lib. 3 trac. 1 cap. ex n. 16 et nos lucius exposuimus supra cap. 1 n. 20, 21 et 24.

57 Idem similiter contingit in fictionibus iuris postliminij et legis Corneliæ quoniam si ciuis Romanus ab hostibus capiatur, ut iura ipsius conseruentur et tanquam ciuis Romanus viuere et decedere possit saltem ficte duplex fictio concurrit ut præter alios casus facile demonstrari potest in testo quod ciuis Romanus legitime condidit quod quidem licet captiuitate postea subsecuta irritum fieri videatur veritate inspecta ex l. si quis filio 6 § irritum ff de iniusto rupto admissa tamen postliminij fictione suspenditur testi validitas conseruatur que dum viuit captiuus et ad ciuitatem potest reuerti ut docent tex. in l. illa institutio 32 § 1 ff de hered. inst. et in l. penult. ff de suis et legib. Cæterum si captiuus postea apud hostes decedat introducitur legis Corneliæ fictio, qua fingitur captiuum ex captiuitatis ins

UVA.BHSC

tanti, et antequam seruus hostium efficeretur atque ideo
Ciuis Romanus decessisse ex l. lex Cornelia 20 ff qui testa
facere possint, l. lege Cornelia 28 ff de Vulg. atque ideo
vtraque fictio concurrit iuris post liminij, vt ex instan
ti captiuitatis iura captiui substineat, et conseruet
vsque quo mors naturalis contingat, quasi postea eueni
at vt apud hostes naturaliter captiuus decedat tunc
ius suspensum fictione post liminij penitus disol
uitur, et fictio legis Corneliae introducitur, quae fingit
in ipso captiuitatis instanti captiuum decessisse et con
sequenter nunquam fictionem post liminij extitisse aut
necessariam fuisse iudicatur, vt obseruat noster Bal.
lib. 1 trac. 3 cap. 8 n. 2 cum sequent. =

58 Quibus exemplis faci
le conspicitur sucesionis imaginem, quae potestate iuris,
et necessitate cogente introducitur medio tempore quod
intercedit a morte filij militis vsque ad aditionem here
dis instituti prorsus disolui et remoueri, quoniam
aditione interueniente altera fictio introducitur, qua
bona peculiaria ex morte militis vere hereditatem fui
sse iudicatur = Et licet regularitur hereditas, quae ve
re extitit per aditionem heredis instituti hereditas esse
desinat et proprium heredis patrimonium efficiatur ex l. 1a
ff de separatio, l. sed si plures 10 § filio ff de vlg., l. per
curatorem 90 § 1 ff de adquid. hered. et Lacius tradidi
mus supra cap. 1 n. 20 21 et 44, haec regula fallit in ca
su proposito quo filius famil. miles heredem instituit
et heres institutus hereditatem agnouit, nam factum aditionis

UVA.BHSC

hereditatem introducit, neque ~~nec~~ ~~ant~~ antea extitit, l. filius fa
mil. 28 ff. de stip. servo. l. filius 18 ff. ad legem falcid.
l. proponebatur 9, l. filio 24, l. de hered. 19 § fin. ff. de
Cast. peculio et eodem facto aditionis quo hereditas fit, etiam
hereditas esse desinit et proprium heredis patrimonium
efficitur et licet hereditas appellatur ita appellatio in
teligenda est et acceptio sumenda ut relatio fiat non ad sta
tum in quo post aditionem bona filij proprium heredis pa
trimonium iam constituta fuerunt, sed ad medium tempus,
quod intercesit ex morte filij usque ad aditionem et ut extre
mum hereditatis aditae iungi possit et trahi retro ad mor
tem testatoris, ut extunc heredem dominum fuisse iudicetur
ex regula tex. in l. heres cuandoque cum similibus ff.
de adquid. hered. neque novum est in iure ut hereditas
quae iam non est post aditionem, vel quae nondum est ante mor
tem testatoris hereditas nuncupetur relacione facta vel
ad tempus quo iacens extitit, vel ad tempus futurum
quo iacens extitura est ut praeter alia iura provant
Cons. sic necesario inteligendi in l. cum legato 17 ff. qua
ndo dies lega. cedat et in l. quaesitum 91 § si mihi 6. ff. de
lega. 1, quae iura ex aliorum scriptorum traditionibus ita
exponit. Bal. lib. 3 trac. 1 cap. 2 n. 12, et cap. 3 n. 4.

59 Demon
stravimus iam hereditatis imaginem aditione heredis insti
tuti penitus dissolvi et simul ostendimus repudiatione
interveniente bona peculiaria filij repulsa pariter
successionis imagine iure peculij ex mortis instanti ad
patrem pertinere ex eo quod successionis imago indiferens

UVA.BHSC

et ad peculium et ad hereditatem introducta fuit vt bo
na defuncti medio tempore apud ipsam residerent
cum aliqua tamen dissimilitudine id contingit, quoni
am successionis imago proprius ad hereditatem, quam
ad peculium inclinat et deflectitur et si ratione dispari
tatis percipere velimus ex eo ni fallor proficiscitur
quoniam in imagine successionis qualiter qualiter consi
derata successio defuncti introducitur hereditas au
tem successio est et ita difinitur in l. hereditas 61, ff
de adquid. rerum dom. l. nihil est aliud 24 ff de reg.
iuris, et iam tradimus supra Cap. 1 ex n 18, atque ideo
successionis imago absque vllo impedimento ex extr
ictioribus iuris regulis in successionem quae ipsa quidem
hereditas est facile convertitur vnde fluit quod stipula
tio traditio aut alia adquisitio quae libet a servo pe
culiari vtiliter gesta, vel legatum ipsi relictum, quod cum sit
medio tempore ex morte filij militis vsque ad aditio
nem heredis scripti absque aliquo impedimento ipsi
heredi adquirantur tanquam in servo hereditario ra
dicata ex omnibus quae hucvsque tradidimus et ex de
cisione tex. in l. filio 14 § 1, l. de hered. 19 § quid
autem ff de cast. pecul. l. eo tempore 33 ff de adquid. re
rum dom. = Dissimilis prorsus ratio dignoscitur
quando scriptus heres hereditatem repudiat, et propter
repudiationem ad patrem iure peculij bona devoluuntur,
quo casu si iuris strictam rationem intueamur verum quidem
est successionis imaginem nequaquam posse in peculium con
venti, quin potius si verum amamus inter successionem

UVA.BHSC

et peculiu repugnancia est quoniam ut animaduertimus supra Cap. 1 n. 5, quando filius intestatus decedit bona ipsius ad patrem expectant n. successionis, aut hereditatis titulo, sed iure antiquo quod quasi postliminij iure consequitur, l. de hered. 19 § pater 3 ff. de Castrensi peculio et adeo verum est ad patrem iure pristino id est peculij filij intestati bona pertinere, et nullam successionem in tali casu reperiri, quod filio intestato decedente neque hereditas introducitur, aut necessaria est ut tradidimus supra hoc Cap. 2 n. 9 cum sequent. ubi pariter diximus et prouauimus n. successionem, sed continuationem dominij de filio ad patrem ex iuris pp. indulgeri quod etiam exposuimus supra n. 54 et 55.

Vnde ~~fuit~~ fuit necessario

60 quod cum imago successionis qualiter qualiter successionem contineat et nulla successio in peculio admitti possit filio intestato decedente talis successionis imago n. potest in peculium conuerti si strictiores iuris regulas inspiciamus, atque ideo talis successionis imago dominium patris interrumpit et continuationem impedit, et si proprius loquamur patri dominium aufert medio illo tempore, quod intercedit ex morte filij usque ad repudiationem heredis scripti ut manifeste docet Pap. in d. l. filio 14 § 1 et 2, et idem demonstrant consulti in l. proponebatur 9 et in l. de hered. 19 § fin. ff. de Cast. pecul. eorum verba iam expendimus supra n. 54 et 55, et consequenter adquisitiones medio tempore factae per seruos peculiares patri obuenire n. possunt de stricto iuris rigore, ut constat ex praecitatis

UVA.BHSC

legibus, Cæterum ex equitate et paterna verecundia considerata atque venignitate admissa successionis que imagine evacuata atque repulsa quasi nunquam extitisset, aut fictione iuris introducta esset bona filij ex morte ipsius ad patrem pertinuisse iure peculij retro creduntur, item etiam adquisitiones omnes medio tempore per servos peculiares factas obvenisse ut ex nota Vlp. (de qua inferius docemur in d. l. filio 14 § 1 et tradunt consultii in d. l. proponebatur 9 et in d. l. de hered. 19 § fin. ff. de cast. pecul. et in d. l. eo tempore 33 ff. de adquid. rerum dom. et conveniunt tradita ab Anto. Fabro in iurisp. titulo 11 pp. 6 illac 12, Cuia. lib. 27 quæst. Pap. in l. si servus 18 ff. de stip. servo et Val. lib. 1 trac. 3 cap. 3 per totum.

62 Ex qq.

pp. 1 facilis iam infertur expositio ad tex. difficilem in d. l. de hered. 19 § quid autem 5 vers. secundum quod ff. de cast. pecul. ubi proponit frifuninus filium militem testo facto extraneum heredem scripsisse, et post filij mortem deliberante herede, et consequenter ante quam bona castrensia vel hereditas vel peculium possent iudicari servo peculiari legatum fuisse relictum ab eo ex cuius testo heres extraneus capere poterat, pater vero capiendi incapax erat, sim ulque supponit iuris cons. legati diem cessisse medio tempore quod intercessit ex morte filij usque ad aditionem vel repudiationem, et post cessionem legati hereditatem repudiasse heredem scriptum qui legati

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

UVA.BHSC

capiendi capacitatem habebat, et in proposita specie du
bitat utrum legatum subsistere possit etiam pater qui cape
ren poterat possit saltem de equitate legatum comodita
tem percipere ex eo quod bona peculiaria propter repu
diationem heredis ad ipsum devoluuntur, et respondet quod
licet de rigore iuris legatum patri non possit adquiri quo
niam illo tempore cessit quo servus in dominio patris non
erat, et licet ipsius dominium habuisset legati ta
men capiendi capacitatem non habuerat favorabiliorem
tamen sententiam admittendam esse, et ea admissa legatum sub
sistere, et patri dominium ex equitate adquiri =
Quae quidem resolutio et ipsius ratio ex hac linea superest
Quae quidem resolutio et ipsius ratio ex supra traditis
proficiscitur, quoniam licet tempore, quo legati di
es cesserat servus in potestate patris et dominio ipsius
non stiterit ex eo quod adhuc pendebat extranei aditio
aut repudiatio et consequenter dicendum videbatur
nullo modo legatum potuisse ex post facto patri ad
quiri ea tamen consideratione non obstante legatum
consequitur quoniam ut supra dicebamus etiam si de
stricto iuris rigore patris dominium medio tempore vi
deatur interrumpi equitatis tamen ratione suggerente
statim atque extraneus institutus hereditatem re
pudiat retro fingitur patrem ex morte filii rerum pe
culiarium dominum extitisse ex dl eo tempore 33 cum si
milibus superius relatis ff de adq. re. dom.

62 Eterum licet
haec expositio vera sit aliquas tamen patitur difficultates

UVA.BHSC

inter quas duę expendendę et exponendę sunt pri
ma ex eo proficiscitur, quoniam supra dicta exposi
tione admissa quam amplectitur Cuiac. lib. 27 quęst.
Pap. in l. filio 12 ff. de Cast. pecul. patri legatum quę
ritur per servum peculiarem etiam si cęserit medio tempo
re quo pater capiendi capacitatem non habebat ut con
stat ex ipsa l. de hered. 19 § fin. ibi dies cęserit le
gati servo dati istius peculij testo eius ex quo pater
nihil capere potuisset ff. de Cast. pecul. quę quidem
suppositio ex eo difficillima reditur quoniam legatum servo
relictum tantummodo subsistere potest et effectum sor
tiri quando dominus capiendi capacitatem habet
l. non minus 31 ff. de hered. inst. l. si mihi 12 § regula
ff. de lega. 1 l. debitor 82 § servo ff. de lega. 2 et adeo
rigorose prędicta regula inspici debet quod licet lega
tum servo hereditario relictum ex defuncti capacita
te a pp. subsistat tempore hereditatis iacentis, si ta
men postea institutus heres capiendi capacitatem
non habeat nullomodo legatum consequi valeuit, ut su
pra tradidimus et docent Cons. in l. servus heredi
tarius 52 de hered. inst. l. si titio 55 § 1 ff. de lega. 2
et profecto superior regula non tantum obtinet locum
in herede atque servus hereditarius expectat cui
legatum iacente hereditate fuit relictum, sed etiam lo
cum habet in persona patris ad quem bona castrensia
propter heredis scripti repudiationem iure pecu
lij devolvuntur, quippe cum dominus retro fingatur
obinstanti quo filius decęsit ut legatum mediante

UVA.BHSC

servi peculiaris persona adquirere possit necessario desideratur ut tempore quo legati dies cesit capiendi capacitatem obtinuerit ut diserte Pap. docet in l. filio famil. 14 § legatum ibi ius patris hodie n. considerarentur ff. de cast. pecul. = Ceterum Trifoninus supponit in d. l. de hered. 19 § fin. patrem capiendi capacitatem n. habuisse et simul fatetur legatum absque capacitate consequi valere igitur ipsius decisio iuris regulis repugnat = Quae quidem dificultas tanti ponderis visa est Anto. Fabro in iurisp. tit. 11 pp. 6 i Mac. 12 Columna 5 qui existimaverit ea consulto Trifonino neque discusa neque decisa fuisse quaestione utrum legatum in proposita specie adquiri potuerit et tandem concludit Triboni animam consulti decisionem invertisse; sed cum emendationes admittendae n. sint alia expositio exquirenda est.

63 Secunda nec levior dificultas ex eo proficiscitur quod supponit Trifoninus patrem qui filium in potestate habebat incapacem fuisse ut legatum ex alieno testo capere posset, quae quidem suppositio dificilima est, si animadvertamus ex nullo capite posse patrem incapacem reperiri qui filium testi. tempore in potestate habebat, nam incapacitas aut proficiscitur ex eo quod testi. factionem pater. n. habebat, aut ex eo quod rem legatam capere n. poterat, quoniam propria ipsius erat, aut ex eo quod lege aliqua veluti lege Julia et Papia capiendi destitutus erat facultate = Prima sane incapacitatis ratio apud patrem considerari n. potest, nam ex eadem l. de hered. 19 § fin. manifeste de

UVA.BHSC

promitr patrem n solum testi factionem passivam habui
sse sed etiam activam quandoquidem supponit Cons. servo
Castrensis peculij patrem testo facto libertatem reli
quisse et libertatem valere concludit, praeterea pa
trem testi factionem habuisse ex eo suadetur, quoniam civis
Romanus erat alias enim filium militem, de cuius dispositio
ne tota versatur disputatio in sua potestate habere n po
sset, quae propria est civium Romanorum ex § ius autem po
testatis 3 inst. de patria potestate, et amissa civitate
patriam potestatem dissolvi consequens est ex § 1 inst.
qq modis ius patriae potestatis solvitur = Neque ra
ne rei legatae incapax potest pater considerari quo
niam si res legata propria ipsius esset tempore quo
dies legati cessit, neque de extricto rigore neque de equi
tate posset iterum ex causa legati dominium quae rere
l. mea res 98 ff. de condic. et demonst. l. proprias 13 cod.
de legatis § sed si rem 10 inst. eodem, l. caetera 41 § tracta
ri ff. de lega. 1, § sic itaque discretis inst. de actio. l. posi
deri 3 § non ut ex pluribus ff. de adquid. poss. l. et cum eandem
14 § actiones 2 ff. de excep. rei iudic. l. non ut ex pluribus 159
ff. de reg. iuris sed Cons. Trifo. in d. l. 19 § fin. ff. de cast. pecul.
supponit saltem de equitate legatum subsistere, ut patri res
legata adquiratur. igitur manifeste sequitur capiendi incapaci
tatem ex eo processisse quod res legata patris fuisset tempore
legati cedentis = Praeterea neque ex l. Julia et Papia
videtur incapacitas provenire potuisse, quoniam pater
filium militem in potestate habebat et consequenter, neque lex
leps, neque orbus potest iudicari, ut a legato possit removeri

UVA.BHSC

64 Profecto difficilis reditur cons decisio ex
prædictis consideratio quas ut dissolvere possimus (omissa
Antonij fabri sentencia in iurisp. l. tit. 11 pp. 6 illac. 12) cum
doctissimo Cuia animadvertendum est inter papam et alios
iurisconsultos agitatam fuisse controversiam utrum eodem modo quo he
rede extraneo adeunte admittitur retrofictio ut ex morte
testatoris filij famil. intelligatur heres extitisse iuxta reg.
lex in l. heres quandoque 54 ff de adquid. hered. ita
similiter eadem retrofictio admittenda sit quando pater pro
pter heredis instituti repudiationem iure peculij filij bo
na occupare cepit in qua controversia licet Mar
celus Scævola Ulp. et Trifoninus existimaverint et ad
miserint equale ius versari in peculio et in hered. ut re
trofictio in qua duabus speciebus equaliter admittenda
sit, ut constat ex l. eo tempore 33 ff de adquid. rerum dom. l. quæ
rebatur 9 l. de hered. 19 § fin. ff de cast. pecul. Pap. tam
em contrariam sentiam fuit amplexus et docebat retrofictionem
in peculio admitti non posse sicut admittitur in heredita
te quando heres institutus a filio hereditatem agnovit,
rationes autem disparitatis inter utrumque casum suse sa
tis demonstravimus supra n. 54 cum sequent. et præcipue
n. 58 et 59, unde existimabat Pap. stipulationem conceptam
a servo peculiari medio tempore quo intercessit ex morte
filij usque ad instituti heredis aditione heredi ipso iure
adquiri tanquam a servo hereditario legitime conceptam, cæ
terum herede repudiante patri adquiri non posse, quo
niam non admissa retrofictione non potest iudicari patrem tem
pore conceptæ stipulationis servi stipulantis dominum ex

UVA.BHSC

titisse quam sentiam et distinctionem diserte proponit Pap.
in l. filio 14 § 1 ff. de Cast. peculio. Verum licet hanc sen-
tiam admiserit Pap. sumus ius animadvertens equitate ta-
men considerata, stipulationem patri adquiri docemur
in posterioribus verbis d. l. filio 14 § 1 ibi sed patena ve-
recundia et Eett. ff. de Cast. pecul. quae verba sunt ex Ulp.
nota quicquidem animadversiones et notas scripsit ad
Papinianum ut observat et exponit erudite Cuia. lib. 27
quaest. Pap. in expositione d. legis et post eum observavit.
Bal. lib. 1 trac. 3 cap. 3 per totum.

Praedicta constituebat Pap. qu-
65 atenus ad stipulationem et adquisitiones alias provenientes ex
traditione servo peculiari factas.
Verum tamen quatenus expectata ad legatum servo peculiari relic-
tum existimabat eo casu tantummodo patri adquiri vale-
re quo tale legatum post repudiationem heredis institutum
cedebat quoniam ante repudiationem servus in dominio pa-
tris considerari non poterat extitisse in sentiam Pap. ex
eo quod retrofictionem negabat quando ad patrem bona pecu-
liaria propter extranei repudiationem devolvebantur ut
supra tradidimus et probat expressa lex in d. l. filio
14 § 1 ff. de Cast. pecul. verum licet hanc sentiam amp-
lexus fuerit Pap. in adquisitione ex causa legati ut
manifeste constat ex d. l. 14 § legatum fin. neque adiciatur
in d. § nota et animadversio Ulp. iuris cons. quae adiecta
est in § 1 praecedenti addiciendam tamen supplendam et re-
petendam esse docet et observat Jacobo Cuia. eodem lib. 27 quaest.
Pap. in disp. expositione d. l. quoniam in utroque casu eadem militat

UVA.BHSC

equitatis ratio sensus ergo et sententia Cons. in d. l. fin. ea est
q. licet stricta iuris ratione animadversa continuatio dominij
dari non possit de filio ad patrem quando heres institutus re
pudiat ex eo quod medio tempore successionis imago introducta
fuit paterna tamen verecundia efficiat et potens sit ut be
nignitate admissa peculiaria bona ex morte filij apud
patrem extitisse credantur ex decisione tex. in d. l. eo tempore
§ cum simil. superius adductis ff. de adquirendo re. dom. et conse
quenter legatum ex persona servi patri adquiratur sicut ad
quiritur heredi instituto hereditatem adeunti ita expli
cuit cuia supra citato loco.

66 Quibus ita constitutis facile iam di
solvi potest prior difficultas quam consideravimus adver
sus Trifoninum in d. l. de hered. 19 § fin. ff. de cast. pecul. quo
niam licet dies legati cesserit ante repudiationem heredis
instituti et consequenter eo tempore quo pater dominus non
erat cum tamen ex post facto retrofictione admissa et succe
sionis imagine sublata saltem ex benigna iuris interpre
tatione pater a pp. id est ex morte filij dominus extiti
sse existimetur non est mirum ut comodum ex causa legati percipi
at sicut percipit ex causa stipulationis aut cuiuslibet ad
quisitionis quoniam in omnibus casibus equalis ratio concu
rrit atque ideo eadem iuris dispositio admissa est ex decisi
one Cons. in d. l. eo tempore § ff. de adqre. dom. ita exponit cu
ia supra citato loco. Praeter cuius observationem ut Trifo
nini decisio radicitus percipiatur inquirendum est ex qua ra
tione et iuris pp. admissa fuerit benignitas et equitas prop
ter quam patri legatum possit adquiri licet capiendi capacitatem

UVA.BHSC

ne habuerit medio tempore ante repudiationem, et quo le
gatum cessisse iuris cons. supponit in qua difficultate exis
timo veram resolutionem posse deduci ex l. cum autem 23 §
cum redivetur q. vers. sed et si ibi, item si legatum vel heredi
tas servo obtinerit neque refert potuerit hec consequi
venditor, an non potuerit si servum non vendidisset, pona
mus enim talem esse qui capere aliquid ex testo non pote
rat nihil hec res nocebit ff. de edilicio edicto. in
qq verbis iuncta totius legis ~~inscriptione~~ decisione cons
tituitur ticium sempronio servum qui morbo laborabat
vendidisse et tradidisse, vicio tamen non patefacto et
cum servus esset in potestate emptoris heredem institutum
fuisse vel legatum ipsi relictum, cuius capiendi emptor ca
pacitatem habebat, venditor vero incapax reperiebatur
sempronius igitur cognita servi infirmitate redhibitoria
actione usus fuit et venditione recisa servus fuit ven
ditori restitutus, dubitat igitur Ulp. an hereditas vel lega
tum emptori adquisitum ex persona servi restituendum
sit venditori, quicumque adquirendi capacitatem non ha
beret si servum non vendidisset, et respondit hereditatem
et legatum ad venditorem qui capere non poterat pertine
re ex ea ratione, quoniam quis per se capere non potest tali
quando propter alterius personam potest percipere, quam
rationem confirmant cons. in l. partus ancillarum 27 et in
l. cum hereditas 54 ff. de pet. hered. et erudite observat
cuia. trac. 4 ad Africa. in l. cum hereditas 56 ff. de pet.
hered., cum ergo predicta adquisitio adhuc in gratiam et
favorem cuius libet extranei admissa sit non est mirum

UVA.BHSC

q in d l. de hered. 19 § final. de cast. pecul. adquiratur legatum
patri, qui capiendi capacitatem non habebat, cum medio tem
pore quo legatum cesit imago successionis ~~[illegible]~~ saltem ex
titerit in qua legatum ex defuncti filii capacitate radi
cari potuit iuxta decisionem tex. in l. si ticio 55 § 1 ff. de le
ga. 2 et licet iuris rigore animadverso talis adquisitio
impediri debet propter patris incapacitatem benignita
te tamen suggerente et equitate inspecta adquisitio effec
tum sortitur, ut docet Cons. in d l. 19 § fin. in fine ff. de cast.
pecul.

67 Faciliorem expositionem habet 2 dificultas quam su
pra posuimus, ad cuius resolutionem constituo incapaci
tatem ex eo cap. in persona patris obtigisse in specie tex.
in d l. 19 § fin. ff. de cast. pecul. quoniam celeps vel orbus
erat, licet filium in sua potestate haberet ut demons
trant Cons. verba ibi testo eius ex quo nihil capere pote
rat; tota igitur dificultas in eo versatur ut demonstre
mus quo modo pater potest considerari celeps si fi
lium militem in potestate habebat, ceterum dificultatis
resolutio desumenda est ex iuris Cons. responso relato
in l. si ita quis 51 § fin. ff. de lega. 2 quae desumpta
est ex Ulp. lib. 8 ad leg. iuliam et Papiam ubi docemur
ad effugiendas penas celibatus, et legum caducariarum
non sufficere quod legatarius filios in potestate habeat si
adoptivi sint quod idem docent Cons. in l. fideicomissum 76 ff. de
condic. et demonst. et in l. 2 § adoptivi ff. de vacat. mu
ner.; igitur in d l. 19 § fin. ff. de cast. pecul. dicendum
est patrem qui filium militem in potestate habebat, non ex

UVA.BHSC

legitimis nuptijs procreasse sed adoptione interue
niente in potestate habuisse, atque ideo recte potuit
Celibatus incapacitatem pati ex legum caducariarum dis
posicione, quoniam ad euitandas predictarum legum
penas filij legitimi et ex matrimonio legitimo
nati requirebantur ex d. l. si ita quis 51 § 1 ubi
obseruat Cuia ff de lega 2.

68 Ex omnibus ppis et obserua
tionibus supra traditis satis aperte colligitur capacitatem
ex persona domini in seruo inspiciendam et desumendam
esse siue seruus hereditarius sit siue in potestate do
mini superstitis aduc constitutus ut legatum vel here
dis institutio in persona serui a pp. possit subsistere
et ex post facto ita effectum sortiri ut vel domino ipsi
vel seruo postea manumisso vel nouo domino si seruus
alienetur vel heredi futuro comodum legati vel ex causa
institutionis possit obenire ut prouant tex. ex l. n. mi
nus 31, l. si alienum 49 § 1 l. seruus hereditarius 52
ff de hered. inst. l. si mihi 12 § regula l. legatum 116 §
seruo hereditario ff de lega. 1, l. si ticio 55 § 1 l. deui
tor 82 § fin. ff de lega. 2 § seruus autem 6 inst. de hered.
inst. Ceterum licet superior regula et conclusio certissi
ma sit nihilominus tamen grauiter impugnatur ex vlp.
responso relato in l. si deportati 7 ff de lega. 3 vulga
ris sane est sed admodum difficilis vlp. pro prefata
resolutio atque ideo a nobis et fortasis n. vulgariter
exponenda proponit enim Cons. sempronium deportatum
et Ciuitate Romana per sentenciam destitutum cum seruum aliquem

UVA.BHSC

in potestate haberet tali servo fideicomissum aliquod relictum fuisse et dubitat utrum tale fideicomissum in persona servi subsistere possit et pariter dubitat fideicomisso subsistente utrum deportato ipsi vel alteri propter personam servi possit adquiri et respondet triplicem casum ex servi statu ad quem potest pervenire considerari posse nam deportatus potest in civitatem restitui et civis Romani privilegia et inter alia testamenti factionem recuperare aut in deportatione constitutus et perseverans decedere. Rursus deportato in statu deportationis permanente potest servum cui fideicomissum fuit relictum alienare et in dominium et potestatem alterius transferre non in fraudem fisci ut in servis monuimus et in tribus casibus supra relatis diversum ius constitui atque diversis dominis fideicomissum adquiri consultus profitetur in illis verbis ad fiscum pertinere dicendum est nisi si eum deportatus vivo testatore alienaverit vel fuerit restitutus tunc enim ad ipsum devebit pertinere ex quibus verbis manifeste depromitur fideicomissum deportati servo relictum subsistere et fisco adquiri si in eodem statu deportationis servi dominus decedat et in sua potestate usque ad mortem servum retineat. Ceterum si servum alienet vivente testatore et consequenter antedicto fideicomissi cedente tunc ~~nullo~~ novo domino fideicomissum adquiri verum tamen si deportatus restitutione impetrata ad civitatem revertatur ad ipsum deportatum sive potius civem Romanum constitutum fideicomissi commoditatem devolvi concludit Ulp. iuris cons.

UVA.BHSC

Ex qua ypotesi quam veram et germa
69 nam esse Vlp. verba manifeste demonstrant difficultas
et graues profecto ex eo proficiscitur quoniam licet ex
regula Juliani seruus ipsius personalis capacitas ne
cessario inspicienda sit ad legati vel fideicomissi
validitatem ita vt illud tantummodo subsistere possit
quod seruo manumisso ante legati vel fideicomissi ce
dente vtiliter posset admitti vt docemur in l. deuitor
§ 2 § seruo ff de lega. 2 et in l. et si maxime 5 ff de ser
uit. legata, hec tamen capacitas personalis aut na
turalis nunquam patet quae sufficere non potest vt lega
tum vel fideicomissum subsistat nisi simul capacitatem
ciuilem, hoc est testi factionem quam tantummodo obti
nent ciues Romani ex persona dominij seruus sus
cipiat d. l. deuitor § 2 § seruo ff de lega. 2 l. non minus
31 ff de hered. inst. l. si mihi 11 § regula ff de lega.
1 et consonat Iust. decisio in § seruus autem 6 inst de
hered. inst. = Sed deportatus testi factionem non habet
quoniam per deportationem omnimodo ea quae iuris ci
uilis sunt et ciuitatem ipsam amittit vt prouant iura
in l. 2 § 1 l. sunt quidam 17 § 1 ff de tutelis l. inter
penas 6 ff de interdic. et relega. l. sed si hac 10 § sed
si 6 ff de iniuriis vocando l. 1 § his qq. 2 iuncto § depor
tatos 3 ff de lega. 3 elegans tex. in l. deportatus 15 in
pp. ff de interdic. et relega. atque ideo deportati ne
que heredes possunt instituere ex l. 1 Cod. de hered.
inst. l. idem est 13 § et deportati 2 ff de testo militis, condu
cit tex. in l. sed et si 6 § solemus 2 ff de hered. instituendis

UVA.BHSC

neque legatum aut fideicomissum deportato relictum subsistere potest ut pote incapaci et privilegijs civitatis Romanae prorsus destituto nisi amittere relinquatur ut manifeste docent Cons. quidquid aliud existimet Pich. inferius referendus in l. si deportati 7 § 1 ff. de lega. 3, l. intercidit 99 § 1, l. eum qui 10 § ff. de condic. et demonst. l. sunt quidam 17 ff. de poenis et ratio ex eo proficiscitur quoniam ut iam tradidimus per deportationem et civitatem et testifactionem deportatus amittit cum ergo ipse deportatus testifactionem non habeat et per consequens neque capacitatem ut ex testo aliquid vel hereditatis titulo vel ex causa legati consequi possit necessario sequitur neque servo ipsam capacitatem concedere posse ut fideicomissum tali servo relictum possit subsistere caeterum hac ratione non obstante concludit Ulp. in d. l. si deportati 7 in pp. ff. de lega. 3 fideicomissum deportati servo relictum valere ut vel fisco adquiratur vel ipsi deportato si ancillitatem postea sit restitutus, vel novo servi domino si vivente adhuc testatore et consequenter ante diem fideicomissi cedentem deportatus servum alienet. igitur Ulp. resolutio aut universis pp. supra traditis repugnat aut fatendum est deportati servo ex aliqua speciali ratione legatum aut fideicomissum posse relinqui licet deportato ipsi relictum inutile sit ex eo quod non habet testifactionem.

70 Difficultatem agnoscunt communiter scriptores et praecipue Francius Cona. Lib. 2 Coment. Cap. 3 n. 9 et 10 Don. Lib. 6 Coment. Cap. 17 et ibidem Osual. Litt. V. Anto.

UVA.BHSC

fauer lib. 12 Conice. Cap. 20 circa fin. et de erroribus prac. decade 74 errore 8 et sequenti, noster Fich. in § seruus autem 6 inst. de hered. inst. ex n. 16 et in pp. inst. de fideicomissaris hered. ex n. 34 vbi plures alios refert et refellit scriptores et apositissime conueniunt tradita a Cuia. lib. 6 obserua. Cap. 23 et in recitacione solemni ad leg. eius qui 8 ff. qui testa facere possint et a Dionisio Gotofredo in l. si mandauero 22 § his cuius § litt. D. ff. mandati ex quibus omnibus eorum sentencias referre, atque impugnare ocasio non sinit, vt veram vlpiani iurisconsulti mentem et exposicionem elicere et ostendere possimus animaduertendum est primo deportati bona quae deportationis tempore habebat publicari et in fiscum pertinere ita vt post deportationis sentenciam nequaquam possit alienari ita docet expresse tex. in l. deportatus 15 in finalibus verbis ff. de interdic. et relegatis vnde obiter manifeste conuincitur conani sentencia supra citato loco qui existimabat tex. in d. l. si deportatio ff. de leg. 3 intelligendum esse de seruo quem deportatus ante deportationem adquisierat et cui ante deportationem fideicomissum fuerat relictum hic namque intellectus praeterquam vlp. litterae manifeste repugnat, quoniam supponit deportati seruo et consequenter post deportationem fideicomissum strictum fuisse etiam tex. sentenciae aduersatur, quoniam docemur in eo vlp. consultum

UVA.BHSC

de illo seruo locutus fuisse quem deportatus alienare poterat
ut constat ex illis verbis nisi si eum deportatus viuo testatore
alienauerit. igitur de seruo adquisito post deportationem
consulti quaestio et resolutio necessario intelligenda est —
Praeterea supponendum est deportatum licet per deportationem
ea quae ciuitatis sunt amittat ut fuse satis in praecedenti
animaduertimus, ea tamen omnia quae ex iure gentium pro
ficiscuntur retinere ob eamque ratione deportatus emere potest
et vendere locare et conducere permutare, fenus exercere
et caetera similia adque ideo etiam potest bona post depor
tationem adquisita pignori dari ut diserte prouat tex.
in d. l. deportatus 15 ff. de interdic. et relega. et de uius
modi alienationis specie intelligendus est Vlp. in d. l.
si deportati 7 ff. de lega. 3. Caeterum licet commercium retineat ex
omnibus causis, quae ex iure gentium proficiscuntur ea tamen
quae ad ius ciuile expectare possunt non potest deporta
tus exercere ex d. l. deportatus 15 ff. de interdic. et relegatis
atque ideo seruum manumittere non potest ex decisione tex.
in l. manumittere 2 ff. eodem tit. — Unde dicitur impugnan
da est sententia Donelli lib. 6. Coment. cap. 17 existimantis de
portatum seruum manumittere posse ex authoritate tex. in
l. si seruus eius 82 ff. de adquid. hered. in qua eum quem
capere non posse supponit cons. deportatum intelligendum esse
iudicat. Dono quae expositio falsa est quoniam ut supra
tradidimus iuris cons. in d. l. 82 de adquid. hered. de
caelibe aut orbo intelligendus est qui licet capere non possit
aut in solidum aut pro parte ciuis tamen Romanus erat
et consequenter seruum manumittere poterat vel colibet

UVA.BHSC

Contractus genere in potestatem alterius transferre

Quinde

71 animaduertendum est quod licet deportatus iuris gentium capacitatem retineat et consequenter res quas post deportationem adquisiuit possit alienare id tamen ita intelligendum et temperandum est ut alienationes tunc tantummodo subsistere possint quando non in fraudem fisci celebrate sunt ut docet tex. in d. l. deportatus 15 ff. de interdic. et relega. alienatio enim deportato conceditur dummodo in fraudem fisci non faciat sicut conceditur alienatio vel servi manumissio servi vel orbo dum tamen in fraudem fisci non fiat ut docet tex. in d. l. si servus eius 82 ff. de adquid. hered. et ratio propter quam cum hoc temperamento alienatio deportato permittitur ex eo provenit quoniam licet dum viuit deportatus bonorum adquisitorum administrationem retineat ipsi tamen mortuo ex iuris necessitate et dispositione fiscus successurus est ita ut neminem possit praeter fiscum siue ex testato siue ab intestato successorem habere ita diserte docent tex. in l. deportatus 15 ff. de interdic. et relega. et in l. cum ratio 7 § fin. ff. de bonis damnatorum et in l. deportatus 2 cod. de bonis proscriptorum = Ad cuius tex. expositionem et conciliationem cum l. si mandauero 22 § his cui 5 ff. mandati observat Jacobus Cuia. in recitatione ad tex. in l. eius qui 8 ff. qui testa. facere possint bona deportati ex deportationis tempore confiscari et ad fiscum pervenire non tantum quae deportatus tempore deportationis habebat sed etiam ea omnia quae postea adquisiuit

UVA.BHSC

Cuius observationem amplectitur Gothofre. in d. l. si manda
vero 22 § his cui 5 litt. D. ff. mandati = Unde etiam eru
dite animadvertit Cuia. Lib. 6 observa. Cap. 23 deporta
tum usum fructum tantummodo adquirere earum rerum quae
post deportationem adquisivit si iuris effectum inspicia
mus dominium autem ad fiscum expectare idem etiam docent
Anto. faver Lib. 12 Coniec. Cap. 20 et Don. Lib. 6 Coment.
Cap. 17 qui absolute existimavit fiscum dominum esse ea
rum rerum quas deportatus adquisivit = tandem ani
madvertendum est deportatum si postea ad civitatem resti
tuatur fideicomissum servo relictum capere posse ut expre
se docent Cons. in l. intercidit 59 § 1 et in l. eum qui 104 ff.
de Condic. et demonst. quas subtiliter exponit Anto. faver
in iurisp. tit. 11 pp. 3 illac. 2

N.° final.

Ex quo vrevitate qua temporis
angustiae singulis suppositis facilis apparet Cons. Ulp. resolutio
quoniam licet deportatus testi factionem non habeat ut su
pra tradidimus servus tamen ab eo post deportationem
adquisitus capacitatem obtinet ut fideicomissum ipsi re
lictum subsistat quam non ab ipso deportato accipit quinqu
atenus ad effectum expectat administrator tantummodo
nomine fisci sive usus fructuarius quatenus ad iuris
effectum expectat iudicatur dominium vero servi apud
fiscum residet ex scriptorum traditionibus quas num
ero praecedenti observavimus atque ob eam rationem
a fisco ut pote domino capacitatem recipit atque ideo
concludit Ulp. fideicomissum fisco adquiri si ser
vus et deportatus in eodem statu perseverent, caete

UVA.BHSC

rum si seruus alienetur et alienatio non in fraudem
fisci fiat, valebit vtique et obeam ranem tunc nouo
domino fideicomissum adquiretur. Si vero depor
tatus restituatur ad ipsum fideicomissum expecta
uit quoniam in tribus casibus fideicomissum a
pp. constitit propter capacitatem quam seruus a
fisco suscepit, et hec ni falor est vera germa
na et litterae textus consonans exposicio vti
nam in laudem omnipotentis Dei, deiparae que
Virginis Mariae sine labe originalis peca
ti concepta, diui Firmini et fausti Fr
anciscique Xaueris ac diui Josep
hi, beatae que Virginis Ma
riae sub inuocacione del
camino quos om
nes iam diu
patronos
susce
pi

UVA.BHSC

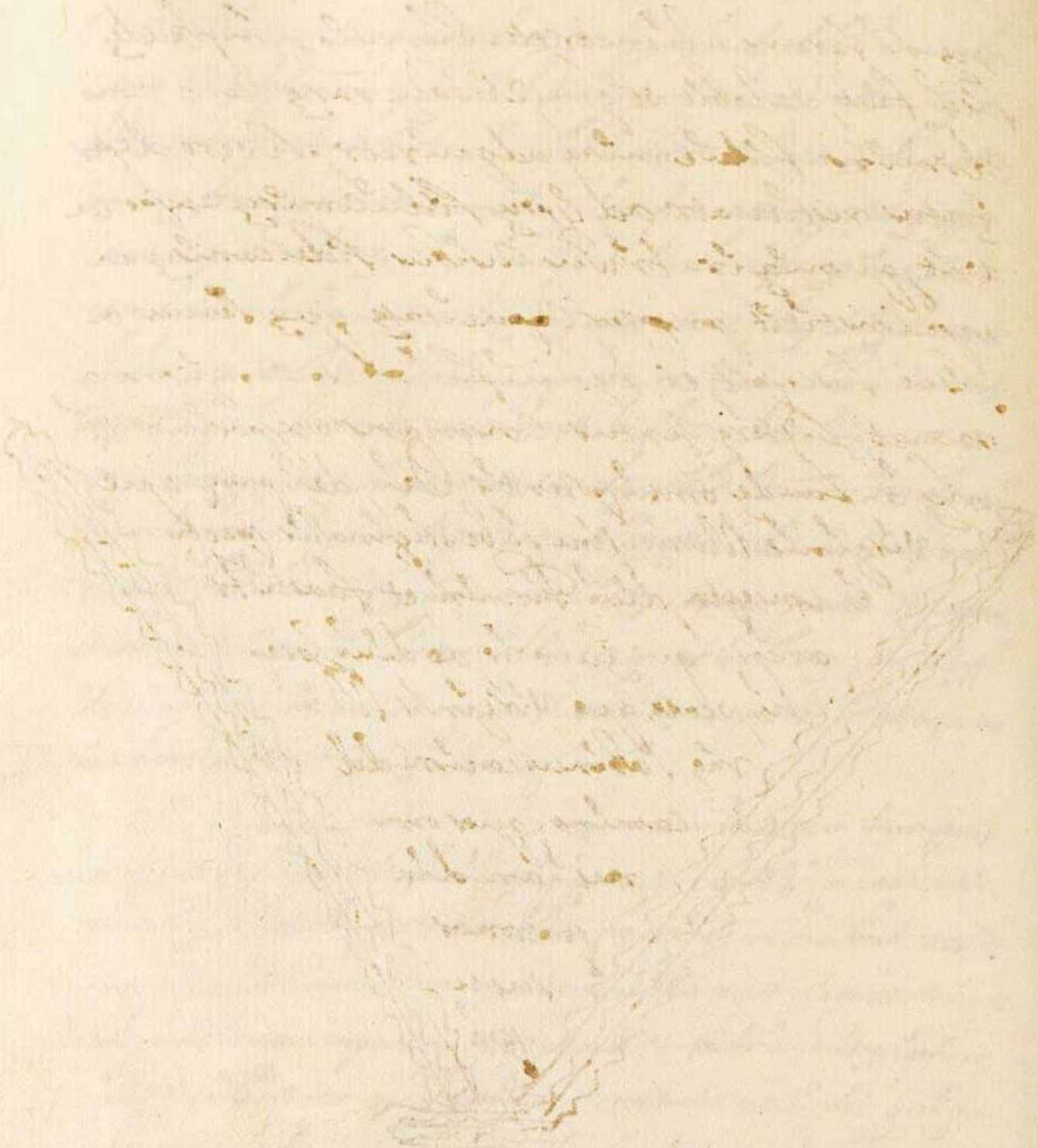

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

Epitome, siue vreuis et metodicę resolutiones de diuiduis et indiuiduis obligationibus

Quoniam multi interpretes et fere omnes nostri antecesores tractatum hunc latissime discuciunt, eiusque ocasione quamplures iuris nostri questiones ex professo examinant, quę ad rem magis sunt quam ex re: ideo consulens vtilitati vestrę nouilissime auditores decreui vreui methodo, facilique illum comprehendere, vt vobis sit in promptu et numerato quid in quaque questione respondendum. In quo vt non voueo multa innouare, ita nec despero nonnulla in medium afferre, quę aduc dicta, doctaque non sint ex alienisque liuans vt apes fauum construam palatis vestris forsan non insipidum, qui mea aliquid esse putare soletis. Non vacat morose ansieque in singulis fracmentis elucidandis insistere, nec longo apparatu decisiones nostras exornare, quod parte conciliaret autoritatem, et nitorem; opus ergo nostrum erit, quod ab alijs late, et profunde dictum est explanare qua facilime possim. Equidem ita sencio peculiarem in studijs causam eorum esse, qui difficultatibus victis vtilitatem iuvandi prętulerunt gratię placendi. idque iam in alijs operibus ipse feci, vt vsurpem omnia hęc verba Caj Plini secundi in prefacione ad libras naturalis historię, sed ne longius quam par est excurrat oratio rem iam agrediamur.

UVA.BHSC

Prolegomena ad tractatum de diuiduis et indiuiduis obligationibus

numero 1. Indiuiduum est quod aptitudine et actu diuisionem non recipit sive ut paulus ait in l. 4 § Cato hoc tit. quod in partes diuidi non potest iuncta l. ea quae 192 de regu. iuris. Diuiduum enerit per contrarium quod in partes potest diuidi sive quod partium praestationem recipit ut idem Paulus loquitur in l. 2 § 1 hoc tit.: id est quod a singulis reis diuisum consequi possumus, ut idem ipse tradit in l. in executione 85 eodem tit. itaque inter indiuisum et indiuiduum interest quod inter actum et potentiam: indiuiduum est quod non potest diuidi, indiuisum est quod non est adhuc diuisum, primum illud negat potentiam haec secundum tantum negat actum, licet aliquando abusive et improprie indiuisum pro indiuiduo in iure nostro appelletur l. usus 17 de seruitutibus, l. rem hereditariam §§ de euictio. l. non amplius 26 in fine de legatis 1, l. cum ex causa 139 hoc tit. et indiuiduum per contrarium pro indiuiso accipiatur in l. sine 32, § Lucius de administratione tutorum l. 3 Cod. in qq. causis cesat longi temporis praescriptio. Sed hoc perraro nec facile usurpandum est sed in rei proprietate insistendum ut indiuiduum appelletur quod diuidi non potest, indiuisum vero, quod potest diuidi sed de facto diuisum non est.

2. Indiuiduum omnium eiusdemque semper est naturae, quoniam in his quae in priuatione consistunt non potest reperiri diferentia argumento ex § ult. inst. de ingenuis. Diuiduum vero dupliciter consi

UVA.BHSC

deratr: aliquando enim discrete et per partes separatas scinditr; aliquando intelectualitr et per partes indiscretas. Illud dicitr diuidi pro diuiso. hoc diuidi pro indiuiso l. recte dicimus 25 de verbo. sigacione. In diuisione realitr facta, siue pro diuiso, ex vno toto multa tota vt ita loquar efficiuntr; veluti si vnus fundus diuisis regionibus inter plures Comporcionales diuidatr, tot fundi de Cetero censentr quot partes fuerunt factę ex Censura seruij apud Paulum in d l. recte dicimus 25 §1, l. si quis duas 6 §1 ff Comunia prędiorum, l. Communi 7 in pp. vers. ne racius ff Comuni diuidundo iuncta l. itę laues 22 §1 et § sed et regionibus 2 ff familię erciscundę. Fundus enim (cum certam finicionem natura n habeat vt nec domus nec res similes, l. si domus 71 in pp. de lega. 1) potest dici quęcumque pars Glebę quantumuis minima quę limitibus suis sit circumcripta, iuxta illud vulgare: fundum Varro vocat quem posis mitere funda. Cum vero res pro indiuiso diuiditr et pars vnicuique in ea asignatr, diuisio intelectualis fit, et porciones confusę manent, ita vt nemo ex Comporcionalibus dicere possit illam vel illam Glebam suam esse namque in qualibet vnusquisque ex ęquo partem habet. quare cum nemo possit priuate et peculiaritr aliquid suum in re illa dicere: et per consequens nec Cognoscatr quid sit alienum recte dici solet totum nostrum esse cuius partem pro indiuiso possidemus d l. recte 25 in pp.

UVA.BHSC

de verso. ꝛ̃gatione, ꝛ q̃ in solidꝫ vtrꝫque socius dominus
sit, q̃ nec ius nec natura patit. l. ꝫ in duobus vehiculꝫ
ff. comodati, l. q̃ contra rationꝫ quoꝝ duo de reg. iuꝝ, sed q̃
fil̃ potest realit̃ et distincte assignari alteri. Vnde erat
optima pars prouidentis appellari pars vere et proprie
co respectu, q̃ totꝫ intelligit̃ ꝛ est cuiusq; ex socijs, l.
2ꝫ §1 et conseꝛi munus proprie totꝫ cuiusq; esse comodo quo
supꝫ dixi.

3 Prodentis autꝫ diuidunt fundi, q̃ dem pariete interiecto
vt dicit̃ in l. 1 q̃ pro duob⁹ §. ff. comu. prædio., numꝰ, et
res certe, q̃ꝫ numero computant̃, et denique omnia q̃ realit̃ di
cta ꝛ permunt̃. Hic autꝫ diuidi fit cocio socij a communione volunt
abire in iudicij, diuidit̃ communi dividendo, finiꝫ regundoꝝ, a
multis legib⁹ inq; quib⁹ supflue cuiusq; partꝫ prouidentis assignare, q̃ꝫ
et et sequent̃ hoc agat̃ vt dicendat̃ a communione l. 2§1, finiꝫ regundoꝝ
familiæ herciscundæ l. 1ꝫ labeo §. ff. de dicendꝫ est in omnibus casibus in q̃ bꝰ
ciscundæ
ta corpora alicui prestanda sunt, vel ex lege, vel ex
testatoris voluntate vt in l. n amplius 26 §. vult. q̃ f.
legati de lega. l. quas vtrum explicabo quoniã ab
antecessoribus nostris earꝫ ratio ꝛ habet. Proponit
aliquis legata fuisse bonoꝝ partꝫ, fingit diuidiꝫ
omniꝫ bonoꝝ testatoris. Dubiꝫ est vtꝫ rei partꝫ
deuenit, q̃ stimatio? id est q̃ in singulis rebus diui
diꝫ adiudicandꝫ sit legatario, ita vt in reliq̃s conuenga
t̃ partꝫ diuidiꝫ prouidentis, et in fundo et in cæteꝝ
rebus: an ꝛeuenda sit stimatio in omnibus bonis
et prestanda proportionis? in qua quæstione
olim diuersi fuerunt Consulti. Sabinus enim et Cassius esti
mationꝫ prestandꝫ censebant: Proculus autꝫ et Neꝛa

UVA.BHSC

rerum partes soluendas existimabant. Pomponius vero autor illius textus quamuis et ipse sauinianus sit mediam viam eligit, docet que electionem heredis esse si pretulerit prestare vel estimationem vel rerum partes. Quod tamen non indistincte aserit sed ita demum partes dari posse docet si res diuiduae sint naturaliter veluti fundus edes et similia: quod si naturaliter indiuiduae sint veluti homo, equus et ceteres res, quae corrumpuntur destructa forma tunc non esse cogendum heredem ad communionem respondet, nec partes esse prestandas, sed stimationem bonorum. quoniam communio solet excitare discordias, l. cum pater 77 § dulcissimis de lega. 2. Et testator quando precipit ut bonorum pars detur id agit ut nulla communio maneat inter heredem et legatarium. Quare partes pro indiuiso non sunt faciendae, sed realiter distincte, et pro diuiso. Actenus Pomponius: Paulusque in l. sequenti explicans eius sentiam subiungit non esse necesarium, cum prestantur partes, rerum in singulis partem dimidiam prestare. sed si legatarius consenserit, vel si arbiter ad diuidendum assumptus ita stimauerit posse in vna aut altera re assignari legatario valorem totius dimidiae partis legatae. Nihil est tam facile. Racio vero propter quam in illis locis non fit diuisio intelectualis rerum hereditariarum est racio quia testator voluit ut realiter diuisio fieret, et discederetur ab omni communione partemque discretam ferret heres, et partem legatarius,

UVA.BHSC

n vero q^a in allis casibus improbata sit diuisio intelectualis quam pro indiuiso appellamus. Hec est sencia Pomponi et Pauli in qua amplius n imoramur, nec questiones legati partis bonorum discutimus, quas preceteris rectissime exposuit Dua, in d. l. n amplius 26 § vlt. et sequent. de lega 1. que in hunc modum accipiende sunt et alij textus quos congerit Valencia Lib. 2 illustrium trac. 4 Cap. 3 n 16.

4 Sed vbi realis diuisio necesaria n est vel n agitur de disiungenda, et separanda comunione intelectualis diuisio frequens est, vt maneant res pro indiuiso distinctis porcionibus n tamen realiter. Hoc accidit inter socios in omnibus rebus, siue que admitunt naturaliter diuisionem, siue que n admitunt. Veluti in masa eris, lapide, et arbore (que diuisiuilia sunt) dicitur in l. si arbor 19 ff comuni diuidundo, l. illud querendum 83 ff pro socio, l. pro regione 8 § 1 de adquid. rerum dominio, l. si plures 6 in fine ff arborum furtim cesarum, quas leges exponit et illustrat Iuanes Buteus in trac. de diuisione fructuum arboris in confinio nate, quem eciam laudat, et rem comparatione illustrat Iuanes Seldenus in mari clauso Lib. 1 Cap. 22. Res eciam que naturalem diuisionem siue seccionem n recipiunt, quales sunt nauis homo equus et cetera que censentur anima vel forma, hoc modo diuiduntur, l. seruus 5 de stipulatione seruorum. Quam

UVA.BHSC

diuisionem publica vtilitas introduxit; expedit enim frequenter vt seruus, vel quecumque alia res maneat inter aliquos communis quandiu inter eos societas durat, veluti ad negociationem serui communis et fructus communiter percipiendos ex re indiuisa. Cum vero disoluta societate vel communione seruus nauis, equus vel res similes diuidendae sunt (quae realiter diuisae inter socios corumperentur, et interirent arguto ex l. caro et corium 30 ff qq modis vsus fructus amittatur, l. mortuo bobe 49 de lega. 2, l. si imaginem 12 de auro, et argento legato cap. aferte de presumptionibus, facitque illud macobrij lib. 2 saturnalium cap. 6 ex castelio Iurisconsulto nauem si diuidis perdis) fit diuisio earum rerum per licitationem, stimationemque ab arbitro ineundam; in hunc modum: vt res liceatur et vnusquisque ex socijs adiciat et non numquam extraneus: qui pluris liceretur, vt seruum vel nauim retineat condemnetur que alteri socio prestare dimidiam partem precij, l. item labeo 22 §1, l. si familiae 55 ff familiae erciscundae, l. 1, l. ad officium 3 Cod. communi diuidendo. Vel si multae res sint diuidendae diuisio fit per adiudicationem, et perequationem ceterarum. quo casu non facile ad licitationem perueniendum est; est enim licitatio remedium odiosum vt post alias docet Lasius in l. nam ad licitationem 6 n 29 et sequent. ff familiae hercis. Et hoc etiam

UVA.BHSC

modo, et secundum hanc distinctionem accipien
di sunt multi textus quos cumulant antecessores
nostri Dominus Valencia de indiuiduis Cap. 3
et Dominus Ramos eodem trac. Cap. 2, et alij quos
ipsi copiose alegant.

§ Succedit nunc vt moneamus
diuiduitatem vel indiuiduitatem obligacionum regu
laritr oriri ex qualitate rerum quae in ipsas de
ducuntr. Si enim indiuidua est res, et ipsa obli
gatio indiuidua est, l. stipulationes 72 in pp. hoc tit.
Quoniam qualitas obligationis semper pro mana ex
rei promissae qualitate vt docent ad rem practicam
Pinelus in rub. Cod. de bonis maternis 1 parte n
33, parladorius lib. 2 rerum cotidianarum Cap. vlt
§ parte §3 n 15 Stefanus Gracianus disceptationum fo
rensium Cap. 29 n 23, Auendano de Censibus Cap.
38 n 1, et Cap. 56 a n 14. Est etiam ex diuerso certa re
gula si res diuidua sit quae in obligatione continetr
esse etiam diuidua ipsa obligatione: Quomodo racioci
antr consulti in l. seio 10 de annuis legatis ibi quo
niam labor et pecunia diuisionem recipiunt, l. si vsus
fructus 81 ad legem falc., l. 4 § Cato vers. atsi de
eo hoc tit. in quo casu proporcione heres tenetr ex eo
quod diuisionem recipiebat hic quod in obligacionem deductum
fuit. aliquando tamen accidit vt ex reorum conuen
cione, vel ex legis disposicione obligatio indiuidua
sit et in solidum aduersus singulos competat, et si res
diuidua sit vt pecunia: veluti si duo rei in solidum

UVA.BHSC

fiant, vel in alijs casibus quos in discursu conume
rauimus. Sed hoc n turbat prædictam generalem re
gulam, quia nulla in iure tam perpetua esse potest vt
aliqua exeptione n subertatur arguto ex l. omnis
definitio 102 de regu. iuris, qq præmissis pro faci
liori captu materiæ incipiamus iam nostrum tracta
tum.

§. primus de obligationibus vtraque respectu diuiduis tam petitione quam solutione

6 Prima species obligationum aut primum membrum
diuisionis est diuiduarum omni respectu, id est tam
petitione, quam solutione, teste Paulo in l. in execu
tione 85 § prima species hoc tit.. Veluti si ticius
creditor certæ quantitatis pecuniæ decesit pluri
bus hæredibus relictis: diuiditur enim inter eos
ius exigendi, id est creditum; nec amplius quam pro
porcione vnusquisque exigere potest. Lex quippe
12 tabu. scindit inter eos creditum, l. pro hæredita
rijs 2, l. vlt cod de hæreditarijs actionibus, l. 1 cod.
si certum petatur, l. pacto 26 cod. de pactis, l. ea
quæ 6, l. certum 13 cod. familiæ herciscundæ l.
1 et 2 cod. si vnus ex pluribus hæredibus credito
ris vel deuitoris partem suam deuiti soluerit vel
acceperit, l. site bonis 10 cod. de iure deliberan
di l. 1 cod. de exceptio, l. 2 § vult. l. 3, et 4
l. hæredes 25 § idem iuris 13 ff familiæ herciscundæ

UVA.BHSC

L. 2 in fine, ff. de stipulatio. meminerunt que huius legis decembiralis Anto. Agustinus ad leges 12 tabu. n 22, Goto. ad easdem Lib. 2 tit. 21, Franciscus Balduinus in L. 32 earundem, alijque qui ad pristinam locutionem efformant ex predictis textibus ex quo id etiam constat deuidum scindi per eandem legem, veluti si titius deuitor decesit pluribus heredibus relictis ipso iure vnusquisque proportione hereditaria tenetur, neque amplius vel insolidum. Et hoc est esse obligationem diuiduam petitione et solutione, quatenus heredes creditoris pro parte singuli agunt, quam heredes deuitoris pro parte singuli conueniuntur.

7 Aliquando vero diuisio per predictam legem decemuiralem fit ad partes reales. aliquando vero fit ad partes intelectuales: si res talis sit vt realiter sit diuidua, diuisio fit ad partes reales et qui agit partem realem petit ab inicio, sin autem talis sit vt non admitat realem diuisionem, agitur quidem diuiduae sed ad partem intelectualem agitur. Distinctionem hanc proposuit Vlp. in L. in stipulatio 94 hoc tit. Docuit enim primo corpora singula diuidi inter heredes qui defuncto successerunt, cum corpora siue species, quae in stipulationem deductae fuerunt, cocies autem genera in stipulationem deducuntur, numero diuisionem fieri respondit. Patefacit que doctrinam exemplis propositis, quae ad vtramque regulam referenda

UVA.BHSC

sunt. Primum exemplum est, quod pertinet ad partes pro indiviso cum creditor, qui stipulatus fuit Sticum et Pamphilum (quae sunt duae species sive corpora) duos heredes reliquit. quo in casu necesse est utrique deveri dimidium partem in singulis hominibus, neque enim nunc uni devetur sticus et alteri Pamphilus, quia hoc citra captionem introduci non posse, si forte alter homo alterum valore excedere; quare divisio per partes intellectuales fit ut ex aequo uterque partem ferat in utroque homine. Secundum exemplum est et refertur ad secundam propositionem si decesit his qui non sticum et Pamphilum nominatim sed duos homines generice, et per numerum stipulatus fuerat. Haec est quam consultus in pp.o legis vocavit stipulationem generis. In qua respondet inter heredes divisionem realem fieri et per numerum ut uni unus, et alteri heredi alter servus deveatur. Ratio est etiam in promptu quia in hac generica stipulatione non potest considerari affectio ad singula corpora, nec potest timeri quod alter servus alterum valore excedat cum promissi fuissent sine destinatione corporum. Ecce ubi in primo casu statim dividitur stipulatio inter plures heredes, sed fit divisio intellectualis per partes pro indiviso. in 2 autem dividitur realiter et pro parte pro diviso, adiudicato separatim homine singulis heredibus. Prosequitur idem cons. in § operarum 2 d legis 54

UVA.BHSC

et aliud exemplum afert in quo per numerum inter
heredes sit realis diuisio. fingite quin in stipula
tione deductas fuisse quinquaginta operas: si
duo heredes succedant per numerum fit diuisio et unus
quisque 20 et 5 operas fert: Idem dicendum est si agatur
de stipulatione serui Comunis, nam unicuique ex domi
nis per numerum operae adquiruntur. Difficilius est ulti
mum exemplum quod afert Ulp. in vers. quasi unam d. l. 94 de
seruo Comuni qui a liuerto unam solam operam sti
pulatus est. Opera enim ex se cum in facto idest in
editione consistat, indiuidua est, l. 2 § sed operis ad
legem fulc. l. 3, l. liuertus 15 § 1 de operis liuerto
rum, l. stipulationes 72 hoc tit: quare nec pars ope
rae singulis dominis ab initio adquiri potest. nulla
enim diuisio locum habet nec realis nec intellectualis in
indiuiduis, l. 2 § et harum hoc tit. Nihilominus
tamen respondet Ulp. in fine d. l. 94 operam singula
rem promissam diuidi inter dominos serui, vel inter
heredes Creditoris. Quod non est inteligendum de ipsa
opera sed de precio, stimatione, et Comoditate
eius: veluti si erat opera pictoria, stimatur et pars
precij aplicatur singulis ut obtime exposuit con
tra Antonium fabrum noster Bal. in trac. de indi
uiduis Cap. 6 ex n. 30. Ex qua doctrina facili
labore exponi possunt textus qui locuntur de ea
dem diuisione reali per numerum vel de diuisione
intellectuali per partes pro indiuiso, sunt vero in
l. si centum 117 hoc tit., l. liuertus 15 § 1 vers. idem

UVA.BHSC

Pappinianus de operis Libertorum l. nam et si sur 13 § ult. l. si socius 16 de rebus creditis, l. nemo 68 ff. pro socio, et elegans Papiniani responsum in l. si his qui numos 94 § 1 de solutio, qui n indigent peculiari explicatione, et ideo in illis n imorabo.

8 Explicabo tamen diuisa pagina, et ex professo (quoniam cum antecessoribus mihi n conuenit) Vlpiani textum valde nouilem in l. cum sticus 29 de solutio, qui visus semper fuit per difficilis mihi vero perfacilis si ex nuper assignata doctrina series eius explicetur. Proponitur hic casus. Seruo comuni duorum dominorum promisit puerum, sticus, et Pamphilus: cum quereretur quid in utroque corpore unicuique ex dominis deueretur? respondet Vlp. dimidias partes singulorum seruorum unicuique deueri: quia in corporibus n fit diuisio realis per numerum, sed diuisio intellectualis per partes pro indiuiso ut dixi n. superiori. Sed hec verba difficultatem mouent statim in pp., n alteri sticus, alteri Pamphilus solui n potest. Quorum sensus est, alteri sticus, alteri Pamphilus solui potest. nam due negationes affirmant, si enim dimidie seruorum singulorum partes unicuique domino deuetur, quomodo Vlpia. docet alteri sticum, alteri Pamphilum posse solui, cum potius docere deueret alteri dimidiam partem utriusque serui, et alteri tantumdem soluendum esse?

UVA.BHSC

varie prędicta verba emendarunt Concius, et Cuia-
que postremum non nulli ex nostratibus secuti sunt:
ego autem in eorum explicatione sequor Dominum Val.
de individuis Cap. 3 n. 51 qui recte docet Consultum
n. negasse partem in uno coque unicuique ex dominis
deveri; sed concessisse solui eciam posse unicuique se-
paratim corpus uni sticum alteri Pamphilum. Po-
tencia n. dicit nec inducit necessitatem ut nostri prac-
tici locuntur; ergo tunc fieri hoc poterit, ut ego sen-
cio, cum consenserint creditores; quoniam aliud
quam quod devetur invito creditore solui n. potest, l. 28
mutui datio de rebus creditis. Erit ergo sensus dic-
ti principii, quamvis possit ex creditorum volun-
tate et ex potencia facti solui alteri sticus, et al-
teri Pamphilus, tamen in rigore et in natura obli-
gationis unicuique dimidiae partes in singulis ho-
minibus deventur. Sequitur vers. idemque in quo Cons.
extendit priorem decisionem ad duos casus eiusdem
generis et disputationis. Veluti si quis promi-
sit alternative ita: promito duos sticos, vel du-
os Pamphilos. Hoc exemplum parum aut nihil
differt a primo, quoniam ubi semel reus elegit,
quid sit prestiturus ex rebus alternative promi-
sis, vel vel ubi defecit alterum membrum alter-
native obligationis, in effectu solutionis, sive post
quam obligatio ad effectum solutionis reducitur eadem
omnino censenda est cum obligacione precisa ar-
gumento ex l. sticum 16 hoc tit., l. sticum 95 de solutio.

UVA.BHSC

Ergo q^d dixerat in precisa obligatione facile
intelligi poterat de alternativa. Aliam exten
sionem facit eiusdem doctrinae his verbis, si Comu
ni duorum servo homines decem dare promise
rit. Quae verba antecessoribus nostris visa sunt val
de difficilia. quoniam si numerus hominum pro
missus fuit, fit divisio per numerum et realiter
n vero per partes pro indiviso ut fit cum pro
mittuntur corpora dicta l. in stipulatio 94 hoc
tit. et omnes habeunt in varias et nimium sub
tiles interpretationes. Michi vero intuenti J.C. sultum
pro eisdem omnes tres casus posuisse et de uno ad alium extensionem
fecisse, facile sedet Sententia Apuisii et quorundam antiquorum quam
sequuntur Hefanius in d. l. in stipulationibus 54. n. 14 hoc tit. et Joannes
Robertus lib. 2. receptarum sententiarum cap. 24 existimantium non esse inte
lligendum decem homines promissos fuisse generice aut per numerum sed
de signatis nominibus et personis; alioquin non idem casus esset ut
Ulp. suponit sed omnino diversus, ideo autem decem homines dixit
neminis longa esset series, aut prolixa nomenclatura, si omnium
nominum distinctam mentionem faceret nec dici potest ut quidam
dicebat superfluam fore extensionem si loqueretur Ulp. de
decem hominibus nominatim promissis cum iam eundem casum decidisset
in duobus, cum plures vel pauciores non constituant diversam speciem sed
respondeo non fuisse etiam multum necessariam primam extentionem
de obligat. alternativa, quae tamen non ideo in Ulp. culpanda est, deinde
quia forsan dubitari posset an decem in servis divisio illa per partes
intellectuales admitenda esset cum propter confusionem quae inde oriri
posset, tum quia in tot corporibus vix potest dari affectio in singulis

UVA.BHSC

Et quia per aequatio in creditoribus facilius inter decem corpora potest
fieri quam inter duo. Haec fuerunt rationes, quae potuerunt efficere
ut Ulp. dubitaret, neque huiusmodi casum miteret, et si ipse primum ex
posuisset, quia licet multi servi promissi fuissent semper verum est
promissos fuisse nominatim. Et revera nunquam ita aequalis potest
fieri divisio plurium corporum, quam cum dividuntur omnia pro par
tibus intellectualibus inter plures heredes l. 5 nos. nec scrupulus ab in
terpretibus excogitatus latuit Ulpianum, nec illum dissimulavit, qui
nimo ut se exponeret et indicaret se non fuisse locutum de decem
hominibus generice promissis sed nominatim subiecit haec
verba, Nam ambigua vox est decem homines quemadmodum
decem denarii atque utriusque rei dimidium duobus modis inte
lligi potest. quorum hic est sensus. decem homines ambiguas
vox est: potest enim sic accipi ut accipiuntur decem denarii qui
nonnunquam ipsa corpora denariorum designant ut in l.
plane 34 § sed hoc ita 4. l. si servus 108 qui quinque in arca de leg.
1. ita etiam homines ut corpora designant significant obligationem
comprehendunt, atque haec est ambiguitas quam excusare voluit Ulp.
cuius ratione subiecit utriusque rei dimidium duobus modis intelli
gi posse nempe pro ea parte aut significatione qua decem ho
mines significant decem corpora intelliguntur partes intellectua
les et pro diviso pro ea vero significatione qua demonstrant nume
rum decem personarum intelliguntur partes reales seu nomoricae
quod idem in denariis procedit qui aliquando denotant corpus ipsum de
nariorum aliquando quantitatem et genus pecuniae l. 2 § mutui
datio de reb. cred. l. in navem 31 ff. locati et ideo duobus
modis divisio fit etiam in denariis vel pro parte pro diviso vel pro nu
merum l. iicui 94 § 1 de solut. hoc cum explicasset Ulp. ut lucem

am.

UVA.BHSC

ambiguitati afferret, et ut Sententiam suam exponeret circa propositum de decem hominibus et differentiam inter utramque significationem assignaret adiecit in versiculo sed in nummis, nummis, oleo, frumento et similibus rebus promissis, quae non stimantur corpore sed communi specie idem genere divisionem fieri per numerum d. l. in stipulationibus 94 h. tit. quod hoc idem indicat debere dici cum decem homines promittuntur per numerum non nominatim quia talis promissio generica est et comparatur promissioni nummorum, olei, frumenti d. l. 54 secundum membrum divisionis non exposuit C. S. nec expressit quid esset dicendum si decem homines tamquam decem corpora promissi fuissent nominatim sed facilis est decisio quaestionis ex principio quod supposuit in initio dictae l. scilicet per partes pro indiviso divisionem fieri debere ita explicandam censeo hanc legem licet aliter consueverint antecessores nostri et alii quos ipsi laudant, ultra illos autem adhuc possunt rem diverse explicantes Petrus Velcius lib. 3. variar. cap. 1 et novissime, lateque Ulricus Ulricus Unnius ad Thuillerum tit. de verb. oblig. q. 39 per totam =

n.° 9

Ex his in fero cum obligatio super ne dividua contrahitur et ad plures heredes debitores ascendit posse unumquemque pro parte hereditaria obligationem dissolvere partiariam solutionem l. si sine 9 § 1 h. tit. l. ex parte 25 de solut. quod valde notandum est licet enim heredibus quod minime autori suo liceret. debitor enim quantum vis rem dividuam sive quantitatem non potest invito creditori partem debiti solvere l. si fistulas 56 § ult. de contrahenda emptione l. Julianus 13 § offerri de act. empti. l. ob signat. 9 C. de solut. nisi pars debiti liquida sit, et pars debiti in contrahenda; tunc enim Judex

UVA.BHSC

ad cuius offitium spectat lites diminuere iubebit ut Creditor ac
cipiat partem debiti liquidam si ei offertur et pro ceperta litiguet
l. cum quidam 21 de reb. Cred. Ratio est quia solutio partis cum totum debi
tum est liquidum affert maxima commoda l. cum hi. 8. §. in causa ff. de
transactionibus l. 3. familiae Crescundae l. 3 de adim. legatis. quae la
te et professo tractant antecessores nostri in numeris relatis
Antonius Gomez t.° 2 variar. cap. 10 n.° 3. Pichard. in apendice ad
tit. de offic. Iudicis cap. 5 an.° 37 Valencia de indiuiduis cap. 4 a
n.° 35 D. Ramos in eod. tract. cap. 3 an.° 19 quae adiungi possunt Er
rasmus cum gepualis in quibus ad tit. de reb. Cred. Gg. Lopez in l. 8. tit.°
14 partita 5 glosa 3. in heredibus vero alia et disimilis ratio inue
nitur quia lex 12 tab. in terminis scindit obligationem et ex una plures
facit quod obrem qui pro parte satisfacit non partem obligationis sed
sed totam suam obligationem dissoluit nec obstat tex. in l. 2 § ex
his 2 tit.° hoc. ubi docemur ex heredum persona non posse muta
ri qualitatem obligationis, hoc enim axioma (ut respondeam)
pertinet tantum ad causam obligationis, ut si obligatio est omni respectu
indiuidua, vel saltem est indiuidua solutione non possit fieri diuidua
ex eo quod multi heredes uni debitori succedant, nam quod in autore
non diuiditur nec diuisionem recipit in successoribus quod denotat
consultus in §. precedenti et in seqq. inquam sub dictam doctrinam ex
possuit; non pertinet vero illud axioma ad obligationem
diuiduam omni respectu, veluti quantitatis; haec non immutantur
idest non sumunt disimilem naturam ex heredibus, sed
cum in autore diuiduae sint et diuidiae in successoribus manent
ut docet Cuiac. in d. l. 2. §. et harum, et Gaspar Caualinus in
Laberinto de indiuiduis ad d. § et harum ex n.° 13 in prefatione
tractatus. Ratio 1.° propterea heredes pro parte possunt soluere est quia lex

12 tab.

UVA.BHSC

12. tab. scidit obligat.em defuncti et ex vna plures fecit:
hoc autem ex accidenti e nec ad causam obligat.is spectat. =

N.o 10

Ex hoc princ.o
in fero in tripstat.em ad tx in hoc tract. Nobilissimum in l. Stinus
137 § Vlt. h. tt.o vbi Consultus docet stipulat.em dandi n posse ad
quiri nec Concipi in persona vnius ex heredibus; faciendi vero
stipulationem Concipi posse veluti si quis stipuletur centum dari
sibi et vni ex suis heredibus, finge titio, cum plures heredes
instituerit in vtilis adiectio titij, omnibusque adquiritur oblig.o
pro hereditarijs portionibus; sed si ita stipuletur promitis michi
insulam fabricare et titio heredi meo in persona solius titij
consistit stipulatio, eique obligatio adquiritur in solidum et si plu
res heredes defuncto stipulatori successerint, et quod de credi
tore dicimus idem de debitore respondit Iulianus in l. eum qui
56 § 1. h. tt.o Nam quod si ita stipulatio concipiatur te et titium he
redem tuum decem dare spondes? heredis super vacuo adicitur
quoniam si solus heres instituatur necesario succedit in
obligat.em defuncti quod in solidum suscipit cum solus heres sit
arg.o ex more 8 de adquir. hereditate l. cum heredis 23
de adquirenda possesione; si vero titius cum alijs cohere
dibus institutus sit actio et obligatio in act.e et obligat.e passiva
inter omnes diuiditur ex l. 12 tab. vt sup. docui, nec
in persona solius titij potest obligatio defuncti permanere
aut radicari; quam lex scindit, et cum ceteris coheredibus
diuidit, adiicit quod in d. § 1. vers. et quamvis, quamvis in vnius
heredis persona comprehensa sit obligatio dandi, et pro hoc
convenisse videatur ne a ceteris heredibus nisi a titio petatur

UVA.BHSC

et p consequens ceteros heredes quasi pacto de non petendo
inito cum defuncto liberos fore, tm contrarium esse dicendum; quia
talis stipulatio nec in vim pacti proderit ceteris coheredibus
quominus pro parte hereditaria agnoscant debitum: stipulatio enim
quae non valet ut talis nec in vim pacti effectum sortitur. l. 1 §. si
quis ita vers. contra h. tit. ut docent post alios Gaspar Rodrig.
de annuis reditibus lib. 2. q. 9 n.° 62. Gaspar Cavalinus in
Laberinto de dividuis et individuis 2. p. ex n.° 30. q. 3

N.° 11

Ratio vero
huius illationis pendet ex natura dividuae et individuae obli
gationis. et ex eius divisione quae inter coheredes l. 12 tab. induxit
cum enim obligatio dandi speciem aut corpus aliquod dividua
sit intellectualiter inter plures socios obligationis, et inter plures
heredes, qui uni obligato successerunt; et obligatio quantita
tis aut numeri vel generis dividua sit realiter inter praedictas
personas obligatas, quoniam genus realem divisionem re
cipit ut sepe admonui in d. l. in ex stipulationibus 54 l. in exe
cut.e 85 §. 1.a species h. tit. statim hac obligatio in persona de
bitoris radicata fuit vel actio consistere cepit in persona
creditoris scissae et divisae ambae al. 12 tab. descendunt ad
omnes heredes adversus quae dispositionem iuris privatus nil
agere potuit, sive promittendo sive stipulando arg.e ex l.
Nemo 55 cum similibus de leg. 1. obligatio vero faciendi
cum individua sit quatenus est faciendi, et unum singulareque
factum continet. l. 2. §. ex his. l. 4 §. cato. l. stipulat. 52. h. tit.
l. fidei commissa 11 §. si in opere de leg. 3. l. si is qui quadrigeta
80 §. 1. ad l. falcid. quia cum non possit naturaliter dividi,

nec

UVA.BHSC

q l. 12 tab. diuidatur l. heredes 25 § illa 12 cum seqq. familiae erciscundae. l. 2. § 1 et § ex his 2. h. tt°, ideo cum non descendat diuisa ad singulos heredes recte potest auter vni ex heredibus cauere l. vnum solum grabare, quia nil contra ius facit nec contra diuisionem legis 12. tab. ut communiter docent clasici in d. ll. Antonius Gomez 2to Variar. cap. 11 n° 15 Donellus lib. 12. Comm. cap. 17 vers. deinde, qui non multum distat a communi opinione, quae sequi videtur Osualdus qui alios refert in notatis lit. I. et seqq. = N° 12

Nec huic rationi potest obiici (ut quidam ex primaribus nostris obiiciebat) facta non nulla diuidua esse, de quo in ferius agam latius et probatur ex l. 4 § cato vers. at si de eo h. tt° et stipulat 3 dandi aliquando esse in diuiduam veluti cum stipulamur dari nobis seruitutem l. si vnus 19 de seruitutibus rustic. pred. ibi nec dari ei potest et in ferius ibi quia iterdari eis potest ate. quod ita sumpta distinctio in perpetuum esse vera non potest respondeo enim Venuleius in d. l. 137 § vlt. h. tt° generaliter, nec ita scrupulose locutam fuisse, sed prout in distincte verum est factum in diuiduum esse dationem vero diuiduam: tunc enim factum diuiditur non cum singulare est sed cum plura sunt facta diuisionem quae non admittit non aliter ut nos infra latius dicemus, et in terius docet noster Valencia de in diuiduis cap. 6. datio vero seruitutum non propria datio est sed pacientia eius qui seruitutem tradit, patiturque alterum profundum ire aut agere aut fructus percipere l. 3. de vsufructu cum similibus denique consultus a magis solitis disputauit nec a raro aut semel contingentibus quae leges non adaptantur l. Iura 3. cum seqq. de ll. quod stat optime

UVA.BHSC

cum Consultus voluisset diferentiam constituere inter obligationes
diuiduas et inter indiuiduas, per Regulis usurpasse exem
pla frequentiora et pro obligatio diuiduis posuisse obligationem dandi
quae frequentissime diuidua est pro indiuiduis vero obligationes
faciendi, quae etiam plerumque sunt indiuiduae ut et Iuris Consultus
alij usurpant ead. exempla per eisdem Regulis l. 2. §. 1. et seqq.
l. 4. §. cato l. stipulationes 72 cum alijs h. tit. = Nec obstat ex
l. Iulianus 131 h. tit. ex quo idem doctor probare intendit obli
gationem faciendi ad omnes heredes descendere, ut descendit
obligatio dandi; quia ut respondeam, licet fateor descendere
dico diuersimode descendere; ac non descendat diuisa per
l. 12. tab. sed in solidum adversus singulos ex heredibus
ut dixi n. superiori: Ratio vero diferentiae non constitit in eo quod
descendat l. non, sed quod descendat diuisa, quoniam ubi lex
ipso iure diuidit obligationem, voluntas contrahentis nihil
in contrarium efficere potest, ut ibidem dicebam, deinde quia ex
d. l. Iulianus 131 potius sententia fundatur; proponit enim
ita fuisse conceptam stipulationem Neque per te neque per here
dem tuum titium fieri quominus mihi ire agere liceat in
qua conceptione distinguit Consultus factum non prohibendi a
ratione et supponit titium teneri si prohibeatur, quod
si alius prohibeat neminem teneri per contrarium supponit
quod autor de uno ex heredibus suis potuit cauere in
obligationem faciendi, peregit deinde et ait si titius
prohibeat cum succedat obligatio ad dandum idem ad
prestandum quanti interest prohibiti non prohiberi arg.
ex l. stipulationes 72. vers. Celsus h. tit. omnes teneri
ad interesse proportionibus hereditarijs ut docent Gifanius

3. l. 2.

UVA.BHSC

3 l. 2. n.° 82. h. tt.° Cuiac. 3 l. eum qui 56 §1. eod. tt.° quoniam obligatio faciendi indiuidua, cum succedit ad prestationem interesse diuidua fit, et dicam 3 ferius §3. q.° 4 hic patet in prestat.e interesse, quae semper et ab initio in.e faciendi obligationibus non potuisse defunctum unum ex heredibus grauare cum pars illa obligationis quatenus aliquid diuidui habet statim per l. 12. tab. diuisa sit: quomodo censeo explicandam esse d. l. 131. h. tt.° = N.° 13

Grauiter etiam

licet vulgariter opponi potest pro immediatis tex. 3 l. Cunabus 33 de pactis et alias eius similis 3 l. auus 10 de pactis dotis ubi proponitur auus neptis suae nomine, quae ex filio habebat genero minori suo dotem promisisse in eaque constituenda pactum fuisse ne a se neue a filio suo dos promissa peteretur, itaque in effectu quando ipse viberat nihil promisit neque a filio dotem promissam peti voluit, quaesitum fuit conventio subsistat, ita ut a coherede filij, heredeque auui dos promissa peti possit, a filio vero non possit et respondet celsus valere conventionem neque a filio pose dotem peti, quia licet uni tantum ex heredibus consulere et ceteros praegrabatos obligat.e relinquere. Ecce ubi exceptio uni tantum proficit quia uni potest consulere autor pro pactum. quo poterit unum tantum ex heredibus grabare si de illo meminerit in promittendo et ceteros excluserit contra quod nuper dicebam ex d. l. cum qui 56 §1. h. tt.° Ut respondeam distingo inter pactum de non petendo et obligat.e ab initio contractam, ut unus solus heres obligetur. Obligatio enim scinditur per l. 12 tab. nec potest diuidi inter coheredes; quapropter licet defunctus gra

UVA.BHSC

haverit unum solum constituenda obligatione nihil a
git, quia contra l. 12 tab. cavit, itaque qui unum heredem gra
bat nihil agit nec voluntas eius in vim pacti valet ut
ceteris possit, sive ut ceteri liberentur quia semel ra
dicata obligatione in persona defuncti necessario dividitur
per l. inter omnes heredes. aliud dicendum est cum post consti
tutam indistincte obligationem pactum facit autor ne a se ne
ab uno ex heredibus suis petatur, quo casu obligatio
ipso iure scinditur per l. exceptio 1. non scinditur ratio
differentiae est prompta, quia nusquam legimus exceptiones de
functo competentes scindi inter heredes ipso iure, quia vis enim
ex heredibus competit l. exceptione 5 ff. de except. § 1
inst. eod. tit. non descendunt divisae, sed illis utuntur ex
pacto et persona defuncti. quod cum ipso iure exceptio
nes non scindantur recte poterunt a defuncto aplicari
uni ex heredibus, cui soli consulere voluit et de fa
ciendi obligationibus nuper docebam. Rursus si quae
ramus rationem cur exceptio non scindatur ipso iure per
l. inter omnes heredes, et etiam facilis, nempe quia exceptio
nibus non versatur ius uti obligationibus sed facti
l. si unus 25 § pactus ne peteret cum similibus de pactis
et quod dicimus exceptionem ipso iure non liberare sed opus
esse ut de facto oponatur liberat enim ex conventione
quae facti est l. consilio 8 § ult. de curatore furiosi.
Unde cum ea quae facti sunt non dividantur inter coheredes
ex l. 12 tab. l. heredes 25 § in illa 12 familiae
erciscundae, et consequens nec dividitur exceptio
quae tota facti est et ideo circa potest ampliari per defunctum

uni

UVA.BHSC

vni cõi ex heredatõ, cui dubiũ vertit, si ceteris nolit prodere, eo modo explicanda est l. ar. 33. inicio Solutionũ omnes ẽ terpretat. & poen classicis predictis. ff. de testes Donell. ff. stipulatio nũa 38. & Alteri n. 45 p. ti. Rodriguez de annuis redditib. q. 3 n. 62 Sally Sed eorũ nullus ita exposuit aut expressit sua ut ego existimo ==

14

Nunc dubitat is quærere, an tota hæc doctrina ad rogata sit noua Iust. Statuẽs quæ extat ff. veteres 13. C. de dõna & mutua stipulat. & ff. Imo. generaliter sancitũ omnes obligationes siue omnes stipulationes aut dando aut faciendo dictas, siue simul dando & simul faciendo ad hæredes & ab hæredes transire, quatũ eorũ speciatim mentio non fieret cum semel & autoritas radicata fuissent, qua dictum est expectari stipulat. & dandi stipulationibus faciendi, vbi dicitur receptum, quia ita receptum dicebatur circa stipulationes faciendi, non ad hæredes transire, ex eo q. dissimilia & prius diuersa sint facta vnius, & alterius, velut significatis primis, sed sicut Romani itineris & aquæ ductus: hæc igitur explicatio non recipienda est, quia ad hæredes obligati, non sunt hæredes, cum stipulatæ tantũ actus sit de facto & opera primi obligati, non hæres eius, non sunt dissimilia sint facta, sed diuersa, vt ait. & ita ex antecessoris imaginaria differentia, ad hæredes alius & opera, alius sua obligationi satisfacere non possit, l. sin sortes 26. S. hæres 12. Vbi & alius, de Conditione debiti, l. ita ex antecessoris 31. ff. de Solut. inde factũ semper æstimatus fuit, aliquã mere personale & neq; ad alio neq; ad alium potest ad hæres pleri. l. qui heredi 44. de Conditione & demonst. l. Statu liberã 6. §. fin. de statu liberis. hæc erant quæ dubitare fecerant veteres iuris interpretes sed Iust. scrupulositatẽ hanc & super habens & distinctiones abstulit omnes obligationes ad hæredes transire, siue dando, siue faciendo dictas, quæ pene omnium dominus similis naturæ sunt. omnes plus minus omnia facta quæ valentur possunt pleri. hoc ita Iust. sancit, cuius constitutionem exposuerunt inter classicos veteres Cuiacij, Hotomanus, Fabrotus, Aquilius,

UVA.BHSC

Cumundo, Merill, & Perez Nau. 2. 2. 2

Vt recte dixerat Antonius Gomezius vbi supra = 15

Quæ patenus dixi
mus vera esse, & restituenda obligatio sive tempore quo tractu initur
aliqua vt dicendum est, siue tractu initur, & hereditas grauauerit
vt totas summas exoluat; tuto eris quamvis testator possit non esse
vt obligatio damni, & omnes hæredes & successores portionibus
dividatur ex l. 12. tab.; nec possit sieri detentio debiti creditori, &
detentus sit vno debitore primus arg. ex l. debitorum 25. l. pacto suc
cessorio 26 C. depactis; tm. ceteri coheredes si hereditarium æs alienum
solvere habebunt aduersus coheredem grauatum familiæ ercisc.
actio, vt tantum quod repetent ab eo, qui mutua pecunia obligat. ius
quasi ex vtili commutationis facta fuit acceptum de re alterius
soluendo hinc inde singulis coheredibus habebuntur actiones pro
ijs vbi l. 1. ff. si sequenter 18. §. alias 4. l. si filius 20 §. si pater 3
& §. quæ Pap. 8. ff. familiæ ercisc. l. seruo legato 66 §. sitis
tator 2. decem. l. l. nomen 32 §. fin. decem. 3. l. nemini & §. dei si
ducos 3. deliberat. legata. Idem ex aduerso dicendum est si credi
tor vni ex heredibus nomen prælegauerit non enim ex hac causa actio
ex l. 12. tab. diuisa ad omnes hæredes transeant & hereditarijs
portionibus tm. ex voluntate defuncti vtiles creantur hæredi
cui nomen prælegatum fuit: & ideo si ei debitor soluat &
postea aceteris coheredibus pulsetur directis actionibus tueri se
poterit dolo exceptione quia ex defuncti voluntate nascitur hæc ex
gnitio l. 1. C. de pactis. Nec satis differentia videtur esse in præ
allegandi creditis & debitis; quoniam autor vni ex heredibus
paciscens, & vni prælegans, & vnus & tot. eorum debitis
exoluat nihil de l. 12 tab. facit, vt videtis: quia & restituenda
ipsa obligatione eam vni fuit quæsitam & applicatam, nihil agit;
quia de l. 1. agere desinit nec vis prælegati se patitur extendi
substineri de l. 1. ex quo & de l. 1. n. 11. docent Antiquitates & post
eos Ant. Gomezius d. lib. 2. Var. cap. 11 n. 15 & 16, et ibi multiplicator
Gaspar Cabalinus de diuidendis 2. p. ex n. 30. Quæ & decisionibus

UVA.BHSC

16 ad d. l. Sebo legato 69 § Si testator. de legatis 1. =

Hec ita procedunt ide
redetarijs act. Sive obligationibo ide ibi; quo aadfuncto e ide defuncto
ceperunt: Sic legatis, quo testator reliquit, aliud dicendu e. Pote
n. alteri ex heredibo ide solidu damnare, vt legatu, legatarie prestet
atq; ei solo ipso iure teneantur ei ceteri coheredes, l. abomnibo 104 de
leg. 1. quoniam ille solo obligat ceteri heredes diuidunt, quo ide defuncto
fuerunt Iudicatu d. l. 2. C. de heredetarijs act. q. obligate legati quicunq;
ex heredibo onerari potest. q. a defunctu nihil facit l. 1. 12. tab. vt
sepe iudicari Necobstat l. 3. § 1. Si apluribo 107 de legatis 1. ex quo vi
detur plani omnes heredes posse a legatarijs conueniri, etiam si vnus sit
solo gratuatu quoniam hic Marcia ita videatur faciat. a cepere longe
alio e eius sensus. Caue. n. e testatore ab omnibo heredibo legata de
quise vt omnes ea prestarent: mox q; constituit vnus heredu, omnes reg
legatas i omnes quotitatis precuperet ide presumeret, et ad suas portes
redigeret, prestaret, dispensaret q; legata omnibo legatarijs nomine vnius
coheredu. Ideo, si gratuarie eum, nec mutauit priores Glosatores vt Bede
Bepresentant glosa docuit Cumanu, sic tactu de Commodiore prestat
diuisio vt fieret abuno in abomnibo quo modo voluit testatore legatarijs. Inhac
facti q. e. i quia Africanus mero iure teneri; q. omnes damnati fuerunt ad
posse ceteros, si a legatarijs petierint, ex Executore venire, et eos serua
re q. soluerint, q. e Executor presumpsit, et i cuius potestate redegit res
omnes et summas, ex q. debita faciendu erat legatarijs: tanteq. veni
atur coheredes respondet Africanu posse ab Executore cautionez de
i demnitate exigere docent et explicat facit Bart., Cumanu, Al
tensis et Cuiac. tractatu e. ad Africanu i d. l. Si apluribo 107 ide
Cuiac. tract. q adeuna. Africanu i l. frater a fratre de dani. i debiti
Summa i. = Nec etiam obstat l. 3 i. fi fundu 81 § Si libertu 4 coa. tu.
deleg. 1, ex quo etiam videtur plani legatu abuno ex heredibo vehi
tur ni i solidu sed portione hereditaria prestandu ide: q. obligatio
p legatu vni ex heredibo i solidu i sungi ni potest si res sit diuisa

Sed

UVA.BHSC

Sdr respondeaz breuiter manifestandae speciei illig tr, qua tanq est
liberig patronus, huiz cx septuncę ide cx.j. vntijs heredes utriusq
eiq; coheredes deant cx reliquo quincunce hoc e cx quinq; vntijs, qq
duodecijs vltimis cx plenit quę ponunt totuz asem S. hereditas &c.
de hered. inst. Deinde ita legauit, quisquis mihi alig cx suo simplici
cuz patrono meo heres erit seruos illius, & illius titio lego, quos stimos
singulis viceni pauci. primo quęrit aquo heredes legatuz teneat
sit si quis cx heredibz illius prestare teneatur? Respondet; patroni
coheredes teneri ni ipsos patronus q. n apparuit cui ab eo legatuz fuit
q. patrono cxonerato fidei legato. Quęrit deinde vtruz coheres teneat
prestare integruz legatuz ide seruos? Respondet. n teneri nisi
ad quincunce, eoq; minuz accepturuz de legatariuz, aliaq; q tenet ad
l. falcid. q; voce cxplicari, nuic restat; quia rere cui coheres ora
batq n teneatur prestare integros seruos cui a bono debito dari ponantur; quo
d impta q. legati fuerunt q vindicat. & vt stat cuilig de bis vindicari posse
legati. Vindicationis ea e natura, vt legatariq cuiq ppria vindicet rez. S
d. eraz tot. l. z. t. de leg. vlp. z. fragm. tt. 24 S q vindicationez, alig
lib. 2. institutionuz tt. S S. 3. aliz atte partez a patreno vindicaretur posset le
gatariq, q. ille cxempto erat apprestare legato; Orequens fuit vt solaz hoc
ad eatariaz partez coheredis, seruos posset vindicare q z legatariq heredis
heres qui vnus fuit prestare scilicet mere passiue vt ita loquar
patituq; vt legatariq vindicet q. desit vindicare possit. Aliud q. dicez aliz
erit si heres q damnat z possit esse dare legatario predictos seruos
tuz e. n. pelleretur partez coheredis redimere, et solida corpora pres
tare legatario - l. sitibi homo 86 S 1. de leg. 1. l. Mevig 66 S cuz
qui de leg. 2. ca. n. e vis legati damnationis vt heres damnatus
teneatur rez redimere, etiaz a hieronz, & demanu sua prestare
legatarijs vlp. d. tt. 24 S q damnationez quomodo cxplicat d. l. si
fundus S liberto 4. Cuiac. lib. 32 ff. Iuliani, meliq antiqui
res, quos sequitur Antt. Gomez t. 2. variar. cap. 11. n. 19 z fines
q quambiz bono pona stitut. quę cxtat z d. S. deraz 1. q z l. 1
z l. C. Omnia de legatis nulla sit differentia z ter legata vindicat

damnat & sine vetere abrogato, tm̃ modo aut formulas
regandi multoꝝ & voluntatez testatoris dicebantur vt deciderat Iudicius
Cometꝰ lib. 8. comm. cap. 2. & ibi cum multis & Scalorꝰ litt. C. vnde
de illuat vetere, inferentiꝰ etiaꝫ bonꝝ quare & nuꝫ dici poterit
si testator vnuꝫ & heredꝫ grauari ad euꝫ direxerit & ad integrum
legatuꝫ prestandum & vt si decimat & soluat d. l. sitibi homo 86
§ 1. q. si ad legatariuꝫ loquatur vt ei sibi precipia sine terventu
hereditꝫ & ꝯsistente dicat lego accipiet tantuꝫ legatariuꝫ vindicabit
que portionez hereditariaꝫ heredi grauati d. l. si fundus 81 § fi
liberꝫ 4. quomodo accepta verissima erit doctrina Cometij prime
relata. Vicerijs & cãsibꝫ scilicet cuꝫ sine designate persone spe
cialiter grauabꝫ legata dequiuntr ꝑportionibꝫ hereditarijs prestaꝫ
da sunt a singulis heredibꝫ si tei sint diuidenda l. siquis 4 § l. de
leg. 1. l. legatoruꝫ 33. l. si puerꝫ 44 de reg. 2. l. soluere 98 de leg. 3.
l. quoties 23 ff ad S. C. Trebell. l. 1. qui minoreꝫ 19 ff. vt legatoruꝫ
nomine caueatur l. siue aceruꝫ 17 ff. de annuis leꝫ, nisi nominibus
ꝓpriis designati heredes dare velint sic, veluti ita Titiꝰ & Seiꝰ
heredes mei centuꝫ dato te; quo casu expressio nominuꝫ facit vt ꝓ viri
libꝫ portionibꝫ teneantur, n. ꝑ. hereditarijs quarijs exiꝫ equalibꝫ par
tibꝫ & stituti sint l. tripia 54 § vltꝰ de reg. 1. l. si heres 124 coa. tit. 1. n.
nihꝫ quaꝫ 24 ad S. C. Trebꝫ & quo n licet diutiꝫ ꝫmorari vt abunda magis
ꝓprie ꝓperemus ff =

17 Idez licet n cadaꝫ tame di
cendum & debligatꝰ dotis, quiꝫ decernit ad filiaꝫ dotataꝫ siue hereꝫ
institutaꝫ sit, ne, n: hoc n. obligatio nec inter heredes diuiditur C. l. nec
ceteriꝫ ꝯheredibꝫ ꝯmunicatur & sibi manet precipua, taꝫ ꝓpria
n taꝫ hereditaria & vt hoc suis partez paucis ab soluaꝫ quaꝫ an
tecessores eius latissime discutiunt, sciendum & cuꝫ pater ꝓ filia dotez dabat
si tatiꝫ stipulabatur dotez sibi relatui actionez & stipulatu de dote sol
patri adquiri eoꝫ mortuo ad heredes omnes trasisse taꝫ hereditaria
& hereditarijs portionibꝫ trasferat n. pater & stipulationez actionꝫ
ise l. 3. § 9. § de minoribꝫ l. quoties 29 ff. & ultoꝝ. 9. eiuꝫ

taꝫ

UVA.BHSC

traz patris fuisset pria Quidez nec cu filia Omnis Dsequens erat Vt taz quaz hereditaria obligatio actio ad Heredes traz siret Vt dixi de hereditarijs portionibz l. Vn. d Videamz & § Hoc. C. de rei V Xorie tacte idemq; dicendum erat si Xtr Vallo filia im. Dissentiente pater stipularetur dotez sibi deberi d. l. quotiès 29 Corneli. lib. 14 Comm. cap. 6 Petrus Barb. z l. 13. Soluto matrim? n? 1. Cujac. & Tisanig z d. § Videamz, & hoc ita procedebat z actes Xstipulates dote at l. z actes rei V Xorie, quz in z proposita stipulates dote ipso Jure Dperebat d. l. Vn. & §. fuerat autez 29 z it. d eadem ibz a nua dicendum e; quoniaz licet dissoluto matrim? filia Xistente z potestate Omnium esset ea actio patri, & filiz, nec posset d dote ipsa agere, nec etiaz pater sine ejz Diensu l. 2. §. 1. cu Dcog ff Soluto matrim? l. qui nominez 34 § Si gener ff de Dlut. im mortuo prideq patre, aut si filia abeis potestate Xistisset, ipsa sola actz adote, sine rei V Xorie habebat. d. §. Videamz, & d. §. & hoc, Xquo Sequitur, quazbis a patre Xheredata fuisset, illi actz Dperetur, q eadem Jane si heres z stituta fuit pro ejz Dsijs actio adote, nec dividit z teneretur heredes l. si socius ff pro socio l. si marito 31 § Si Voluntate 4 ff. Soluto matrim? l. si pater 14 ff ad l. falcid. Actio d a actio rei V Xorie e pria & peculiaris filiz post mortez t. emancipatz & ideo nec vt hereditaria potest dividi docent Cujac. & Tisanig z d. § Videamz idez Cujac. lib. 9 Responsorum Pap. z d. l. Si pater 14 ad l. falcid. Anto. faber lib. 13 Dijecturarum cap. 3. Cquil Fordequeiro ad eza Anto. fab. lib. 2. tract. 13. q. 13. Petrus Barb. z l. Post dotez 40 n. 30. Soluto matrim? & in nullo antecessores nostri Hisp. Dfuzdem actz & Xstipulatz dote & actz rei V Xorie, illiq; atribuens omnez Naturaz tutq, generaliter cujcunq z d. § Videamz & z d. §. & z hoc, semper filiz precipuaz Dperetur actz d dote, nec cu ceteris heredibz Omunicari, aut z tereos dividi, etiaz si obligatio divisa dua sit, q. cujus sit obligatio hereditaria, Dporio & peculiaris filiz in potest dividi l. l. 12. tab. docet, quazbis in ista Janez Xpresertim Anto. Gomez d. l. t. Var. cap. 11. n. 15 Xtractuq; autores supra laudati =

UVA.BHSC

18

His premissis facilime exponi potest l. 3 l. cum abitrio §3. alleg. 2. cauris cæa multis puteris moverunt antiquiores Sarmiento & Cujac. 3 d. l. cum abitrio §3 Antt. Gomez d. 21. cap. 11. nº 15. Probara. 3 apendice ad 11 officio Judicis nº 67 & Seggiano quineus lib. 12. Diversidrus cap. 51. Cavalinus de diminutionibus 2. p. nº 22 & Antt. Fab. lib. 1. Decemvirus cap. 3. nº 7 & quisquis de quierg ad leg. lib. 3. tract. 2. q. 15, egregiq; multis eximis preceptor meus D. Ramos cap. 3. de diminutionibus ex nº 2. nos 8. & pauci rez Dp. ectamur Supponimus mortuo marito actis deante Uxori petere omnes eius heredes q. ad eam defunctæ capiat hereditaria, & cum sit dividua ita omnes heredes dividuntur l. 12. tab. l. 2. C. de hereditariis act. & in specie prat. S. 3 d. l. §3. 3 fine principij; Supponimus etiam actis rei Uxoris q. prio iure potest habere Uxor, & de qua 3 eo agitur ee in solutionem bonæ fidei d. S. fuerat autem eq 3 stat actionibus, sa quanto equis Cornelius l. 3 de leg 66 § si vir 6 ff. Solut. matrim. l. sicut Cornelius 82. de Solut. notant omnes 3 d. S fuerat Cujac. 3 l. Un. S taceat de rei Uxoris actis Duarenus 3 d. l. 66. § si vir. Revarus de autoritate prudentium cap. 4 3 fine, qq Supponitis docet C. C. cum legatum debitus & potest Uxori expresse animo pensandi, & retinquitur Sempronius heredibus. quo casu solutionis illi tenetur, l. si ab omnibus 104 & leg. 1. testatores præsertim voluisse applicare, & 3 ingere omnes soluendo potius illi soli aquo legavit potest, cum summus equitatis desideret actis rei Uxoris docet Cassius Julianus placuisse, licet mulier legatum repudiaverit, & malverit adire petere, primus etiam omnes excussuras & heredes specialiter probatus, & licet primus sensus illius rei primus q. Stat 3 d. l. §3, denotata; potest illum heredes posse cæteros devenire. Aquo allego nihil damni Stella quitate mulieri afferri, cui tantum præcipitur, etiam cæteros heredes gravatus Scultat q. si is soluendo non sit cæteros devenire poterit, q. testator non potuit ei nocere & gravamen Un. heredibus 3 iuntur, arg. C. l. pacto successorum. 26. C. de pactis itaq; tota equitas actis rei Uxoris 3 eo disponit ut non possit solus omnes heredes mulier & hereditarijs portionibus devenire; sed solus illius qui gravatus fuit non vult illo solo dempta ee deseat, quinimo eo excusso ad cæteros regressus habebit. In quo aliquid speciale & ut percipi potest

quis

quę notaui Sup. n. 15 =

Sed vt iaz bella o. Abamg
nocazaunę breuiter cX Superiori pro declinitate obligat. ez multę
Juris effectus oriri; velut diuidez obligat. ę partez peti posse, aut repeti
l. nazę si fur 13 §. 1 ff. de reiuz creda. l. sipeng 19. §. si falso 2. l. cuz auio 25.
l. sin sortez 26 §. idez Marcelz §. auz Segz. l. si iz qui 31. de Pait. ę debit. l.
sititiz 62. ff. procio. l. qui Solidum §. 8. acleg. 2. nisi quicentuz ę pecunia
debebat falso cX Estimazs se debere ducenta, fundum ptotidez vtenti cre
ditoię Soluit; repetit. n. totum fundum ni partez d. l. sin sortez 26 §. icentu
2. de Pait. ę debiti quazon fundą diuiduuz fit. aliaquidez, declegantiane
nequi Solutuz accepit cogatur ad manutenendum ę Communione cuz debitore, quę
Solet cXcitare discordias, l. cuz pater 77 §. duicissimis de leg. 2. l. cogatur ad
Suscipiendum Judicium diuisoriuz, q. Solet ee ni minimę controuersiz vt docet
Brisonię lib. 1. de Solut. ppemediuz, Suarez ad Donel. lib. 14. cap. 18 lit.
G. Richard. ę §. 30. n. 30 ęt. deact. idez eadez; Dane dicendum si marito
ędes dotales ę pendentit. quipe si dos stimata data fuit, ipso Jure minuitur
ppter ę pensas q. cX stimat. ez ę quantitate existit. Ceterum si desistat ę corpo
ribą habet marito deduct. ę impensaruz. Sed Corpora ipso Jure nminuunt
l. dote 61. de ritu nupt. l. si iz qui 77 §. q. dicitt, de Jure dotiuz l. illud §. de
pactis dot. l. q. diąttr §. dez pensis ę ędes dotales factas l. dote §. de dote plega
ta §. idez si de dote ę l. deact. docent. Vltra repetentes Cuiac. lib. 23 obsert.
cap. 12. Petrus Barb. ę Aurica Soluto matrim. p. 3. cX n. 18. Suarez
vbi prime lit. B. Richard. ę §. fusear. allez 29 n. 87 ęt. deact. cX quo
ruz doctrina Satisfieri potest arguim ę Antonij fabri, lib. 1. Decturaruz
cap 2. agg ipsemet discedit magna cX parte, decade 82 de Erroribą prae
maticoruz errore §. eadez q; omnino censura e diminutio ne peculij pter
debita Serui administrantis l. peculij 4 §. si gre alieno 2. depeculio naz q.
dicitur Singula corpora diminui ppter debita ę l. peculiuz 6, l. denię 8, l. si
stico 21 depeculio leg. ad peculium totuz minuendę referendum e q. Aetera
minuuntur; n. l. ad Corpora precise diminuenda. l. cno 22 cod. lit. vt expo
nunt Mantica Valascus ę d. l. 21 Cuiac. ęt. §. de dote prelegata et lib. 23. de
Seruat. cap. 12 fit denię; eadem Dane, vt si alia species pallia ę p quantit.

UVA.BHSC

Volenti Creditori Soluatur, & pars ei efficta, sit tang aliena, & tegra s. peciei Vedenda & Vtmanet pristina obligatio l. Si quis alias 46 de so lut. & sirei & Solidus Vindicta sit & pparte venditio Vescindatur adeuzay sit atota Vendite l. tutor 47 § pen. de minoribo l. 2. si vno 13. Vexsipse deiz de dicte l. 2. ii Nolit 31 §. si plures § cuz Segg de edilicio edicto, quz tn omnia magis similia sunt q ppria nrz tractatoni, & ideo & singulariz moramur. Magis l. ponit & effectui ille, vt si quaz titat Volenti credito vi Soluta sit pb. & pdia parte dissoluitur obligacio l. stipulatur & Squi decez l. sirii dii 94 § 1. de Solut. l. pari & cuz Segg de acceptilationibo §. 1. & q modis tollitur obligatio. Vide etiaz obligatio, quz & seruz acquiritur & tiz diuiditur & ter Dns. Comunes & Prinsii pticionibo l. Comunis 45 de acquir. ver. Dominio l. Serog Comunis § de stipulat. & Seroniz §. Vlt. & l. eod. tt. & obligacio depositi siue rei siue quaztitatis diuiditur & ptes vtes deposita rios & hereder pportionibo hereditarij, l. dominicas; ideoq; & de hereditbo deponentis dicendum & Iuxta Iust. Institut. & quz & Statz l. & Vlt. C. depositi; hinc hac & de Iure Veteri fuisset quz quaz subtilis diferentia & ter rez depositz & pecuniaz quz dignosci potest & l. 1. § si pecunia 38 l. si duo 22 ff. depositi l. si stipulatq & § 1. de Solut. quoniaz depositi aut Comodati nec & ppria Solutio sed Vestitutio; ideoq; nisi res Naturaliter numero aut mensura decipiebat Solut & n admitebaz Vtetes pparte posse Vestitui aequo fate agit Dno Valentia de diuidui cap. 4. & n. 43, & ante eum Gaspar Calanus & eod. tract. 3. p. n. 208 cuz multis Segg ideo & & Comodato dicendum & vt de re, qui facultatez habet totiq rei Vestituendaz, qui ad se & venit & Solidus teneatur l. 3 §. Vtes 3 ff. Comodati Sanar. & apendice de octo tractatis n. 220 Valentia & d. tract. cap. 6. n. 28 aequo & §. 3. tatiq apemq q. Vestituendi obligatio magis ppria ad tractu & tinet

Aliquando tm oblig. que & Sui natura diuisiua & pter Dabentium voluntatez fit & diuisiua quod quodaz m accidit & duoruz Vtorum obligationibo quaruz ea & natura vt & Solidus adueria utriusque agi possit hinc sint debitores quotitatis l. 3. §. Vlt. de duobo Reis l. 1. & 2. C. eod. tt. (de hac elegantes limitationes & explicat & habet; quoniaz si egit Creditor pro. d. tuz & Correus

UVA.BHSC

Non

Non diuidendo actes Qa ceteros potest postea eud. z solidu Venire t ceteros
eraz si vnus apte tentauerit l. deos 23. l. Vlt. C. de fideiussoribus i. ter
eos 51 §. 1. & pen. ff. eod. tit. l. si Actio & §1. de leg. 1. q. si absentis diuisit
actes z ter omnes Correos debendi censetur Venuziate vni exigendo
Vnidus & ideo postea ni habet facultatez Veniendi ceteros z solidu &
partibus, quas elegit l. hoc erus 16. C. de fideiussoribus d. l. z tereos 51 §. pen.
eod. tit. denig, si vnus correus partis solutes diceni se sua obligate sol
uere; si accipiat Creditor ni potest z terus aduersus eos experiri donec
vlius Actutat aquo primus petijt l. si creditores 18 C. de pactis Iuxta l.
si vt z priuilegias 51. §. Vlt. de excussionibus vt docet Sabor. ad d. 51 Dec
turanus cap. Vlt. quambis aliter sit Valentia ayanijs lib. 1 illustrius tract.
4 cap. 5 n.º 6. & 15 z dez z ita peculiari dicendu & placuit enz alienato ser
uo actes Qa Venditorez z tra annus qari et z perpetuus Qa emptorez qui de
cuius possidet l. si creditor 39 §. Seruus Omnes ff. de peculio Iuncta
l. 1. ff. eq. actio de peculio annalis sit z tra; z potestate peculiarij creditoris
& vtrus z mortuus z tra annus malit Venire l. si Anxiani 11. §. Vlt cu l.
Seq. l. deposui 38 §. Vlt de peculio, qua z re quambis olim z ter Sabini
anos & paulianos diserentis fuisset, Sabinianoruz tm. Sup. dicta Sen
tia obtinuit vt Dece expexit Doctis. Maxime q; antecesor & Mecenas
onem Ql. Barnacero z do decade Declarius cap. 9 n.º 14. Qui de
quens Dissentaneus & vt si cuz vno Creditor z solidu Experiri velit
illi licear, licera; cuidere actes z ter vtruq; Si hoc pretulerit l. & an
cillarius 27 § illud 3. de peculio; z quo minime diserunt a duobus Reis vt
Super videmus qui etiaz possunt Singuli pportionibus Venire l. rege
Vb. §. etiaz de pignoribus l. deos 11. de duobus Reis l. 1. C. de fideiussoribus
tutoruz z quo casu fuit Noster Valentia lib. 1 illustrius tract. 9 cap.
1. n.º 3. q.º si creditor peculiaris Semel diuiserit actes z ter emptorez
& Venditorez seruil amplio z Soliaui Qa singulos agere di poterit
cuz hoc nec z duobus Reis Executur d. l. hoc erus 16 C. de fideiussoribus
idez dicendu & si pp. tentauit alterus solicet. l. Venditorez z remoto
rez Neque eriz h cebit prius ad alterus z grecu q vnus Acuserit d. l. deos
23. C. de fideiussoribus q.º si sine hoc partez Debito fuit ab emptore Venditore

UVA.BHSC

Ve integra ad hic n finito & n facta Executione Similiter a.
alterius agerem poterit p debiqua parte l. quotes 45 D. Sicredit.
3. Hac peculiq. q. neq; ter Arrog aliud liceret Vt docent & Exponunt
Murtig, Riberius & Castrensis ; d. D. Sicredit. Anti. fab. lib. 11.
Diecturarum cap. 20 Pagig legum Cathatarum centuria 4. q. 60 & pre
ceptor meus D. Ramos de Manuduct cap. 3. n. 8 & 9 Sarpec Manuductaf
diuersq Correorum n e ppria & Substantialis Sq. tacentis & utrita diuq
accidentalis magis Vo Voluntate Obligtium & ex natura Rei ; obligationes
deducte qua pter Si Vni reo & Vni fidei Sori ; Solidus obligato pu
res egredi (Ducesserint diuidantur ; ter eos obligatio, teneaturq; p hereditia
rijs portionibq ; Vni defuncti ; Solidus teneretur Vt Singulari & Delegas
3. n. ; lib. 49 D. 1. de fideiusor. Vti docent Accursig, Claici, & Cuiac. lib. 29
qq Sac. nec; n. mutatur essentialis Natura obligat, & cui ipsa essentia
Rei ; diuidua, n sit Sed Natura accidentalis cui Accidenti & Vo
luntate partium facta fuisset ; diuidua quodq modo Vt n obstet Ma l.
2. D. Mihi Modo. Fiat

21 Tandem ex Voluntate testatoris
sit Vt Mihi legetur sub Dote quodi decem prestatio scindi n possit
l. qui putat 74 D. 1 de acquir. her. l. si duobq 23. l. cui fundus 56 de
Dote & demonst. l. talis 41. D. Sticus 14. de fideicomm. liber. q. cui legatus
potest agnosci n possit, & pparte Sepulchri cui Vni Iudicium Stineat
l. 4. de reg. 2. Itaneq Lectio potest scindi, quia portiones habet qd legatus Vni
de Siphurijs legatarijs descripta sit q. Singuli possunt pro agnoscere
& pro Repudiare legatus possunt etiq Scindere Voluntionem l. cui fundus
56 de Dote. Demonst. Idest Si Seruus Communi legatus sub Dote
quodi Decem quatuor, possunt enim Omnes Singuli pro sua parte dare l. qui
Decem 14 D. Si duobus 8. cod. tit. q. Stichus, autem legatariorum & de
Seruus Communis l. & pauo 20. de leg. 2. docent Plura Claici, latissime
Gaspar Caualinus de Manuductis 2. p. q. 7 An. 385 Donel. lib. 8. comm.
cap. 33. Cuiac lib. 4 Papinian. d. l. si duobq 23. Vbi & Aplicat Ma
l. pen. D. 1. de quæ. Demonst. q quo idcirco non immorantur nec Dotis
nibq facienda de qq actum Sumo q Ita D. D. Fiat

UVA.BHSC

§. 2. de Obligationibus, diuiduis petitione & indiuiduis Solutione, siue de Genere vtriq; Alternatiuis

Nullo autem obligatus Paulo l. 3 execut. ff. §. 2. ff. tit. Exemplis ponit 3 Stipulat. generis, & alternatiua generis stipulatio nec & primo hominez alternatiua ita corripitur primo, sicuz aut pánphilus & planissimus nec 3 arget auratum Explicat. igitur 3 vtraq; obligat. verum 3 petitionez pro. fieri: Solutionez v. 3 soluiz faciendaz bz nec partim prestationez recipere l. 2. §. Et hanc ff. tit. q. principium quazdz Expresse Explicat Cauanno 2. p. de iudiciis q. 5. An. 9 Mil. Gomez 2. to Var. cap. 11 Exn. 49 Riccard. 3 apendice ad tit. de off. Iudicis cap. 9 Valez tra de diuiduis cap. 5 & alij nuper professores nri. & iudicii grauis & iudiciosi milleq; viasici quos illi laudant Sanemuz q Exeruz discipli na 3 telligere potui quo sensu predicte obligationes dicantur diuidue petitione

Quod vt ego & sensi captu Explicez & mazt 3 lucez, q. adhuc disputat & academicaz 3 nec difficultate nasci & agitataz precipere statuo quam sit & quanter debeat obligatio generis igitur a Pap. l. Iudicium longe acutissimo mutu Exactionez 3 l. mevio ff. & §. diuersz de leg. 2. generis obligatio illa é, que omnis Capendio, & veritate singulas species subsequentes & presentit nece dissimiles certissima, aqua, qui adeuzt acerte iuris tramite aberrazt vt pote adopto Pap. documento, igitur qui generaliter homines primis de homines generaliter & siue 3 obligat. & dari Salvocta argumento potest §. de homines mundi debent, é enz absurda Argumentatio; aliud quis & generalis primitio, aliud vniuersalis vniuersalis primitio omnes Deprehendit copulatiue vtrisbz Exclusatur l. sicut 43, l. in pluribus 44 de leg. 2 Barrubia 3 multis lib. 1. Var. cap. 13. generalis v. n. referetur copulatiue de diuersa corpora & distributiue ad vnuz de omnibus & determinate Vnde & siue l. cum 3 certus 13 de leg. 1. l. si pamphilo 40 de obst. leg. 1. & Imo iuraz quz 13 & quando homines de acceptilationibus & electio debitoris §. si generaliter 31 ff. de leg. ad finibus

UVA.BHSC

in hoc q. totus difficultatis cardo, ut exprimamus quomodo omnes homines compre
hendantur in generali promissione et unus tantum debeatur? Existimo deberi unum
de omnibus non determinate sed vage ideo prout ex partibus constitutis totius generis
una species vaga et confusa componitur, quae partiaris ex omnibus speciebus generis
constat non distributive, sed disiuntive confuse itaque neque Sticus neque Pamphilus aut quivis
aliud corpus determinate debetur sed illorum aliquis vage cuius partes ex toto
genere hominum constant, quod cum petitio debeat fieri admodum obligationis, talis
homo debet peti qualis debetur, quod cum non debeatur hic vel ille determinate sed
aliquis vage, vage et non determinate petendus est et consequens cum debeatur homo
vage constans confuseque et distinctive ex partibus totius generis partitio par
tiaria est respectu partium, quarum partes totum constituunt; Nec talis par
tiaria solutio vage et in confuse admitti potest quia esset omnino de
risoria et quae nullam afferret utilitatem creditori. Ecce ubi oblig.
consistit in homine vage et confusse qui constat disiuntivis et confusis
partibus totius generis et adeo formam intenditur petitio ergo
petitio partine continet et partiaria est sed solutio aliter fit in ho
mine determinato et solido igitur hoc in sensu dicitur obligatio
generica dividua petitione et in dividua solutione quod a nemine animadver
sum vidi hanc nostram opinationem contuli cum R. P. Ill. fr. Petro Godoy Vesper
tino D. Thomae antecessore nostro citra invidiam aclamatissimo Ord.
praed. et a Regiis Cationibus qui approbavit dirrexit et docuit me dialecti
ae proprissimos terminos, qui tomistas errare huius articuli explicate
Rodebat Rudebatque &c.

24 Hic circa naturam gene
ricae obligationis prenotatis si creditor paciscatur de Stico non petendo
cui homo generaliter debebatur exinde dicendum est non tolli
totam obligationem nec partem eius quia corpus Stici determinate in illa non
continebatur l. si unus 27 §. sed si generaliter 7 de pactis tantum quod
pactum operabitur ut Sticus deinceps l. qui hominem 11. cum seqq. de
adim. leg. l. homine 13. de opt. leg. adeo autem inutilis esset repudia
tio ut ipsum Sticum possit post repudiationem eligere quia ut est iuris can.
reg. non prestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum merito
tamen

UVA.BHSC

tamen queri potest cur, Repudiatio stichi n. & Attenuat obligat. &
Vt & Attenuet pactus de non petendo stichum, q. debatur & ita dectr
l. illa sit scriptus 45 § 1. de leg. 2 l. 1. C. decretalis 7 de Successoris
edicto Sq generaliter pomm elegato determinate Nec debetur nec
deferetur l. cui 3 certus 13. de leg. 1. q. 3 Vtinde & Repudiatio stichi pactus l.
de non petendo abscrede potest. q. Ne debere 3 cipiat Veluti pendet
conditt legati l. & heredi 21 & ita 3 filius familias 4. depactis
Vbi Notatur & docet Richer. ad stat. de adq. hereditate cap 8
n. 10. q. 2 Vevera ni demittatur q. debetur Vt præsumerunt quarbis ni
ita Minime aplicent Cavalino Dezdimidius 2. p. an. 119 Quia 3 Ne
tationibus ad l. Sillatit scriptus 45 § 1. de leg. 2 & ad C. t. hom
ne 18. arbat &, pactus abacceptilat & q. acceptilatio & Solutio una
quidem & habet Vim eius & ita primo inst. de aq mod tollit. ob.
docet & Matth. Wesenbec Valentia Dezdimidius cap. 9 n. 8. & Segq &

Aqua doctrina 3 fer
tur a. si bona generaliter debeatur, & sticho pars a debitore
Solvatur non Stringit & liberatio debitori Si Statio potest Repe
ti pars Soluta aut si non Repetatur 3 pendenti & liberatio donec
alia pars Solvatur l. 2. C. Hæredi C. t. Vatio & Venit & Ap
primè notatis q. 4ta species determinate Sobenda &, ita 3 l. Sti
pulatus 9 § 1. Vers. quidautem de Solutionibus 3 similis casu
ita Regula 3 l. qui Aphorismo 106. C. t. dixi qui Vbi 3 D. C. Bonorum
Statio posse Repeti partem Solutam q. qui sit 3 debitoris potestate com
formare priores Solutas Si partem Reliquam 3 eadem Ne postea dol
vat 3 fingere si postmodum Velit aliud Corpus Sibi quis prestare
consequens & Vt si Statio condicere Velit partes Solutas Rece
dens a priori Solut. possit condicere. Vtaudiendi Magis quam
auscultandi sint qui corrigi primis dictus de mistas tanea Repetit. &
& Secundus ad Vlp. Ultimatt 3 D. l. 2 C. Bonorum hi l. sub Stit. omnes

UVA.BHSC

t. 2. Vor. cap. 40 n. 9 Gonet. Ant. fab. Tabij a Valentia Lauda
ti & Sauli d. tract. de 3 diuidua cap. 3 n. 28. prius autez adno
tax Sriax accedat Cauallus de diuiduis 2. p. n. 132 & dego Vbi
limitat, q. planus e. Nadex Vacione fit vt nec heres possit
posit Solutionez quaz desuntus Non potuit diuidere Nec partez
Singulis hominibo prestando poterunt liberari quod licet homo di
Vesididuia intellectualiter tamez Natura Solutionis exposcat
vt totus Solus determinate Soluatur l. 3 Execution 85 § 1 parte
p. tt. rez alcuius aut pluribo fideiussoribo dicendus est debet
enim Solus totus rez, homo t. abstroque & a singulis 3 solidus
partes Soluuntur Neuter liberatur l. qui hominez 34 § 1. de
Solutionibus igitur considere singuli poterunt partesquas Solue
runt arg. ex d. l. 2. § et haruz = & Et quamuis actiui
26 duitatez 3 3 quiuiduitatez obligationis generice pertineat tm
vt extra doctrina questio lucem accipiat tractare opere pretiuz
erit Vtruz obligatio generica vnius hominis ex omnibo diuiduis
ve fuisse constitut etiaz 3 seruis, qui stipulationis tempore & postea
ante Solut 3 fuerunt creditoris vt illiqui Solui possint si tempore
Solutionis alieni 3 Veniantur? faciliz vero Vesolutio e ex sup
tractatis priz quoniaz cuz non constitut determinate 3 hoc si illo ser
bo ab initio Sz omnibo diuiduntiue confusse nihil obstabet omnino
3 illa diuiduntiua confussa etiaz seruis eprij stipulatoris apprehendi
Verum enim e n posse dici debere hoc vel illud magis priuz determinatez
donec 3 oriatur Solui nazgeneralis obligatio Vig; adimpleu Solutionis n de
terminatur 3. n alio tempore quaz Solutionis spectazaz e an seruus
Sit 3 prius habeno stipulatoris hoc ita Venire d. l. 3 § 1. quidecez
72. § sticuz 4 Val. Sed si quis hominez de Solut. vbi eaz ez questionez sub
tilius tractauit quez hoc loco paraphrastice exponemus, q. predictez habet
Vacionez si Solutionis tempore esset alienus nec Veferendus e. Cyac Vb.
14

UVA.BHSC

14 observ. cap. 20 qui et Trus legit num. Sed quæ ? pro D. accesset alternativa obligationes consistere ni posse ? Verbo prio Stipulatoris, de quo postea agas Subiunget quasi Onerem ? Oparans ? aliquo Trus ? ; cuius licet ni omnimodo Viquidez ipsa ? hic qui generaliter stipulatur ? Dixisti Stipulatus ? qui ei ni erant, viquidez ipsa i.e. ? specificationis Verbus Stipulati Siquidez con determinati obligatio generica hoc ? Solutionis tempore ni amittenetur ? obligatione ee ut possit Solui quæ Verbus alienus Comparatis de obligatione generica ad alternativa Sic procedit, alternativa obligatio determinati ? ter species alternationis contractus tempore ? ideo eo tempore consistere ni potest ? pria specie Stipulationis, obligatio generica ni determinatur ad Singulas species tempore contractus Sed omnes claudit Vage ? confuse disiuntivo modo, Igitur Sic potest etiam comprehendi species ? propria Stipulatoris alternativa comprehendat Trus ? Alternativ Speciebus disiuntive ? quo adhactenus confuse ad electionem Sed de re vera Trus ? Species Comprehendit determinate tempore contractus ? qq debet fieri electio ? ni potest consistere ? specie pria Stipulantis, hoc ? duplici diuerse ? ; respectu Marcelli ? disiunxit ? generica obligationes ad alternativa ? Trus ? ; quo duo modo contingit, quæ diuersa Sunt Sed ni contraria Siquis ita Stipuletur primis mihi dare hominez Corbis, quos Sempronius reliquit Sempronius autez habebat tres homines quorum Trus erat ab eo bona fide possessus idem ni erat vere prius Stipulative nec re vera erat Stipulatoris; Si ceteri duo decessissent ante electionez ? postea quæ alter Verbus decisset ee Stipulatoris posse illius Solui, deberet ? ; quo ? postea ? eo consistit Stipulatio ? . Si tempore mortis duorum alter Verbus ? dominio permansit Stipulantis ni posse obligationez ? eo consistere ? . trium specierum preter Trus peremptis ? Vestiana specie determinatur obligatio generis. Ecce aliud Exemplum ? quo consistit Stipulatio abinitio, Si Verbus qui Stipulationis tempore erat Stipulatoris ?

UVA.BHSC

desinat eig ée Solutionis tempore, Noto ex hoc S. illa d'oa quos Sempronius Titiquid Tefexit adfactus n' actus id ad Significanduz eos Seruos qui de facto Seruierant Sempronio prec ad eig dominij Tefentia sint alias enim ex defectu necessarij detrimentis argo ex l. si sic legatus 75 §1. de leg. 1. l. omnia 32. §. species q ad eleg. 2. l. legatum 25 deliberat. leg. iuta doctrina Cujacij tractatus ad africanum 3 l. si Seruus 16 §. 9. quiquinq; de leg 1. Castr lib. 1. selectarum cap. 5 n°. 1. Socinus. 3 §. si debitor inst. de leg. aliorum acinde noto predictum Tesicalium continere legantes ampliationes naz q. dixerat degenero generatissimo ex rendit im aggenus Tetrichius denique marcello 2 l. si quis aut 67 d. c. Solutionibus Cajadeus doctrinaz potuit ad Casum Similes reputa Stator Dominus generice promisit Stichum prius Solutus creditori qui postea alienatus adeo fuit docet posse tertium Eundem Stichum Stich. Dario & facilius & ex Superioribus descendit quomaz si potuit obligatis contulere alienatis Seruo postea Stipulatoris, si tunc Stichus erat alienus & postea Stipulatoris factus fuit si pervenit ad eum casum aquo incipere non potuit cum semper posse dari Stipulationis tempore 3 Veniatur alienus arg. ex l. Siquis filio 6 §. Et. de minuto Tupto. l. 1 §. Origo §. Vers. Et filius familias debitorum possessione Seuerus tab. Nihil o. a Baze doctrinam ponit Pap. 3 l. Mevius 66 §. ni fides 3. de leg. 2. ait enim si 3 ttij duorum Seruus bus generaliter legatus sit ex ttio tertio legatario Stichus Dsequatur ni posse amplius eundem Stichum Dsequi ex ttio alterius quia q. ex aqua bona tua omnes factus fuit amplius mihi dare si potest ex alia aqua lucrativa quam bona incipiat ée alienus l. omnes 17 de obligationibus & actionibus inter stipulantes 83. §. si res h. ttio. Vbi Bazas dixi q. etiaz 3 Stipulationis potuit si ex bonis aqua 3 ter ponantur. Bis. si res datorum Vide Hug Sapinianeus Cauallinus 3 eraez tract. 2. p. ex n°. 122 =

Sed 3 ex ponendo Ver

27 siculo ut quis abinitio de 8 ni fides 3. nimis blande Versati Sunt quare illis

omissis

UVA.BHSC

minus et Pro La Torregui lib. 8. Selectarum cap. 8. cu multis quos ipse refert resolvit: Et breviter Sup. Rui Xpicz referaz eis litteram postquam diuerat Seduorus ttus hanc generanter legatus fuit Si legata rius Arrius testatoris ttis sicut Sequatur Struz eundez Ampius Sol ius Secundi ttis ñ posse, z eadez Ve duz cade lucrativus concurrerent Stas hanc stendit ad stipulationes i tridez Acta lucrativa q. Necessario Supponendum é sic Varez Vedit Sibobrasse Vt quez obligatio legati vel stipulationis abinitio ñ consistit z pis hominibus qui legatarij fuerunt ita Sultra Solvitur Servus ille cuius dominium postea legatarius adeptus é tm Si Dns se desinit &c Vba videntur contraria Vani Mariochi quaz nuper Exposuimus Siquidez Marcellus cui erat stipulat z generaz abinitio contracto consistere z species eiusz proprijs q Ac fesse Legat Sup. adeo vt putauerit Antt fab. lib. 2. Conjecturarum cap. 15 et D. Petrus de Belasco z concertationibus Sabini et Sexcuti hec loca z placabiliter z ter regu nare Correxera Si Struz D. aurate prepenadamus nihil taz congruz nec taz concordans z initius exz obligatis generis duplex é vt ñ primo admo nebar alterius tempore Solutionis faciendz q. é proprius initius Siquidez tunc determinatz quinez hanc Solvendus sit Sic Semper Videtur fuisse Sobrig. d. l. aq certus 13. deleg. 1 vt docet Velle D. Torregui d. cap. 8. alterius exz ejusdem tempore Stipulationis q. é initius Vagnus et Sfusus nec ad Solutionis effectus Siderabile adhec quo initio cu Respexisset Marcello dixit Verum é et obligatz genericaz abinitio z proprijs speciebus consistere et ñ desistere exz abinitio contractus Stempore Solutionis species z premiatz alterius: Vt consistat z initio determinationis obligationis vel Solutionis sicu tempore Ver Reperiatur propria stipulationis q. Sup. dixit ñ desistere abinitio z propria specie abinitio determinationis obligationis accipiendus é ac Deo. posita z sententiadhanc comparatez: vt Sultra Solvitur qui initio obligatis determinatis prius é Stipulatoris z legarijs ita Sultra Sol vitur qui ei effectus fuit Acta lucrativa quando postea ei dé desiere Sparsio Pectinime procedit Sani et preadez Vanez Videret etiaz Ac doctrina Applicare Rui z l. 3. qui etiaz Manumisit: Sa adhineo q. ñ vacat et q. auitis qui vt nos sic sosetus facile erit illaz quast z

UVA.BHSC

Creditare

28.

Qd 87 ad Secundum ex
plus obligat. Si alius solit. et si alius Solut. accedat talis etiam e
t alternativa l. 2. §. Item l. 47 si executionis 85 §. pe. ff. de alterna
tiva obligatio Et dixi ita Capitur Stichus aut Pamphilus disponde
si qua Sactione Stichi; Corpus certe disiunctive, Ipse Sequo ad species no
minatas determinate et obligate ita Vt Stichus determinate disiunctive
et obligate Obtineatur partitio Sive pro Stichi; Vnius Corpus Statuit: Vnius
enim damnum et Stichi; q. elegerit qui electus habet, l. primior iure
Omuni, et Stipulator iure speciali, Si electus habet; Sibi Deseruaverit
l. illud aut illud 25 acpecunia, Obtinea. l. si ex toto §. Et adleg. l. si
illud 27 adleg. 2. l. aut illud. 25 q. duo si legatis cedat l. augere 6 §. Et de pac
patronatus Iuncta l. Et §. si qui operas 2. qui Sagg manumissi l. aut hereditas 25 §. si titius, ff. eod. tit. et si qui Stipulatus 112 verb. l. Stichum §. Si
qui decem. l. si civi cui 26. et quis nomine 32. ff. de Novationi bg. l. Stichum 95 de
Solut. illud item; Omune habet obligatio alternativa cui generica et nisi
Solida species ex alternativis Stipulatus liberatio Stringere si possit ei
qui paratus et Maquam; Soluere qua vane hereditati et diuidua Solut.
cadeo Vt si multi sint fideiussores et heredes Vnius primoris Singuli ad
dagnum Solidas species teneantur l. plane 21. de Odiis et debiti d. l. et ex
aut. 85 §. pe. ff. verb. et quis nomine 34 §. si decem de Solut. et Vt alterna
tiva distat a generica et alternativa certa sint Corpora ex Sagg Vnius.
Solutionis et determinatur electo et Pamphilo disiunctive acquisitis
quare si pactus heredem fadat deinpetendo Stichi tota obligatio dissol
uitur l. si Vnus 27 §. si Stipulatus de pactis eadem et Dano sit creditor
damnauerit heredes eius de et creditores Ne Stichus debitore petat et
Stichus aut Sampsilus debebat Neutrum etiam pecere potest quamvis de
tineatur Sola ex Sept. ex ll. l. si solus §. l. de liberat. leg. alio
qui Nunquam et ect pacti cum potuis et illud deteriores Odium pedere
tur obligatio. Sequitur ex alternativa pierea precisa; et accidat quare
ex Damno Corporibus alteri ab obligato tollitur l. si Stichus §. ult. adi
aeret et Decies Vt pactus impetendo et natura sua liberatoria est

§. 1

UVA.BHSC

§1. de Exceptionib⁹ Magis adstringeres obligat⁹ Quia q. effec
tus Scribitur ff. de Reg. Iuris de regula l. 1 Aliter 19 ff. de
adimendis et transferendis leg. =

29

Proxime Notatis
¶ Nam precedentis doctrina datur sextus si is qui stichum aut
decem alternatiue debet Soluere potest quantitatis tde quibus potest
statis ea dicere tenetur pendente ee Si velit deliberare Soluere et offe
rre priores Solut⁹ l. 1. Si in Sortes 26 §. Si decem 13. de Iudic. et debit.
Iuncta l. 4. §. Item Pedius ff. eodem Riccius Super consolatione n°. 25 q.
si alternatiue Stichus Corpus Capellatius Soluit cuius electio compe
teret ad Repetendum vter S. C. Diversum obtinuit fuit de testatore
Iunct. tex. Siquis to de Legatis decimo tertio. ex Secutus Censu
Marcellus q. tribuerat electo creditori retinendo Corpus q. prefatae
quoniam Cadebat possessionem Vtriusque Corporis Mutata offa pecunia
et debitor qui Repetit actoris partes Sustinet, creditor q. qui detinet age
partes Reo Arg. eorum l. 1. ff. de Exceptionibus Sap. l. Anna Iuria
ni electo tribuebat debitori quasi semper etiam potest Solut⁹
et priuilegio offert Remanebat et debitori et alternatiue obligationibus
Cum omnibus tribuitur electio cap. et alternatiue de Reg. Iuris et
§. huic autem et ff. de act. l. 4 §. Ceoola de Leg. 2. loco l. pen. §.
to §. Vlt. de Pure dotium Marc. Vestigium Sua Iuliani quae decidit
fuit Rap. et cubii 32. ff. de Iudic. et debit. ibi. Nil Repetet Marc.
a D. Pesulust. Ex decisione deciden apparuit Sua Sap. Romana
et d. l. Siquis to cuius hic est germana et intellectus Iuderit Notandus
Cuiacius ibi. 8. de seruat. cap. 35 et post eum Ill. Crimus et Fingitur q. 4
ad 50 decisiones Iust. et d. l. to Ant. fab. et Carnali ad. l. plane 21
de Iudic. et debit. Donel. lib. 14 Comm. cap. 18 ibi alios Refert
Dualdus lit. C. quare Necest necesse Videre et intellectus querere an
Valentia de et diuinitus cap. 4. n°. 29 illud tenendo et haec q. omnimisse
oportebit predictas Nouas decisiones Iust. in abrogatae Sua Iaun
que Stat et d. l. plane 21 eodem. de Iudic. et debit. circa hanc Vestra alter
Natiue Sic ego Valerius et d. l. 21 Obligationis quorum Verbum s

UVA.BHSC

30

Vat. ff. Si ine electo qualitati Additionis, prig obligationis qua
re n. tacita et expressi, Secuta precedut Solutione
partes specifice examinis alternatiue d. l. 26 §. Si quis 13. ceterg,
si rem integram retinet Solui post Solutg mutare voluntatem
potest l. qui explurib. 16 ff. de R. I. Reinotatur a Donello lib. 15 comm.
cap. 2. actor l. qui sibi electg reseruauit intertug ante Solutg mu
tare voluntatem si potest si nec post petitionem assumpsit eam electionem
petendo l. si ius qui 86 de regulis iuris. Idem dicendum electo competit cui
diuis pulsatus et solemnatus si extra Iudicium obtulerit sibi posse
Soluere Comperitur Additionem impore hoc pretulerit, Vat. etg tanto
differentg prenit ex Recog. sto tacite et expressi Mantuan. et docent
dasici Alciatus Duarenus Franciscus a Stephano g d. l. 138 §. 1. ff. de
et quatis si rem fecit distinctionem Coceperit g effectu Dentigit Molina Trac
co laudati de primogeniis lib. 2. cap. 4 n. 34 cum duobus Seqq. ff.
eleganter et copiose prosequuntur addendum quia hoc Cumulant ff 31

Et Ctiam nisi electio
differentia Notanda g hac ipsa de g tere electione qua competit ex g tractu et ille
qui g heredi Petri et legatario ex ff. petendi aut dari sibi aut alteri Quod
g legato alternatiuo tg generali seruit enim posta voluntatem declarandi dari
sibi si non potest amplius variare g etiam delegatario dicendum g d. illi electio
Petri si semel optauerit sibi dari §. Si plures modi 84 §. ibi g
dele. l. f. Stichus 11. §. ff. de leg. 2. f. quidam ait sibi 20 de opt. leg. Ita
Vas iter Stradam et Ultimas Voluntates differentia Vanes ex Recog tractat
autores dep Velasc et Horatius Florentia de Miena lib. 3. Var. practica
rum cap 22. apto. Benedictus Rinerius lib. 1. select. cap. 18. n. 30
Donel. lib. 19. comm. cap. 2 Sichardus Inst. f. de exhib. et tract
Negusantius lib. 5. select. cap. 3. Mexicus lib. 3. observat. cap. 20 Tract 50 diui
sionis Dub. 3. l. pen. C. de cad. tol. g dubitat quorum differentiam et Vanes
g super habitis potius g electis g. ex Vane Menochij d. l. eum qui 138
§. ff. de leg. 1. Sacrisime Vez posse explicari Nitidum. Cum enim electio legati
eidem si potest g. g electg cognitg legati g facto sus adquisitum quod

UVA.BHSC

potest ei dimittere vt dicat posse idem legatarius recognoscere
vel iudiciali potest q. per viam ei aliunde. l. tus agnat. ff 34 separatim l. 2. de
creand. ff. de successionibus edicto. Tradetenus vestre notauit & forcatenus
sibi per me deinde sibi electio omnia ad heredi quem alteri contingat
quia ex speciali voluntate defuncti & si generaliter sit de
leg. velut a quo dominium vt stichus ante complimus dare quo casu ei
electio competit l. si asultatus ff & vt. l. tres 47 & si stichum de
gatis. l. si ita vel libus 43 & vt. deleg. 2. l. si nominatim testator dixit
verus vellet heres dato d. l. statu liberum ff. & vt. con vt. deleg 2. tex
nec variare potest heres q. ni alege sed arbitratore speciali voluntate
omnia electis sit ei cui alter stare ni operetur & legatario vt.
& fragm. vt. 24 & optionis q. ex egere potui heres vbi ter ex here
sa & legatarii si semel caueatur amplius ni potest variare arg.
ex d. l. 138 & 1 h. t. =

32 Superioribus speciebus alia
similis est scilicet obligationis penali vel si ita quis fuerit stipulatus
Sempronius titiano dato ni erit centum dare spondes? quo casu vt
pena exigitur necesse est soluat, funari titiani sepe nec casus
pacti dati fuisse vt pena soluatur ni committatur. l. si rogedes 25 & idem
13. ff. familiae & ercisc. & stipulatus & & & vt. l. per & 85 & si ita
& vt. quo quodammodo & amicabilis ni venit ex natura rei & obligatus
adducit quo vera diuisio est si fundus t. res similes sed
alia sine cautione creditoris ni possit & trahi d. l. stipulatus & & vt.
h. t. ideo venit solutionis & diuisibilis ex voluntate pacis centum &
si quis stipulatur soli fundi dari & casu quo datus ni fuerit &
non & stipulat. & deducit eamdem penalem stipulatus recipere & videtur vt
omittat si funarius datus ni sit: atqui verum est ni est datus ex solidus da
tus non est & ni sufficit portionis solutio ad hoc vt pena exigitur
scripturae & credes illi eidem & absolutori successerint quibus & huius quin
& solidum ni teneatur sed & parte hereditaria tanta ad prestat & fundi
& stipulatus & deducta; tm ad ad hoc vt pena exigetur ni sufficit & por
tionis hereditaria satis facere sed & unusquisq; solidum fundi prestaturus

est

UVA.BHSC

De scrupulosa filiorum et post
tumorum institutione aut hexereda
tione vt testa. a pp.o rite et
legitime conficiantur et ex
post facto rumpi n. po
ssint methodica sequi
tur tractatio ad expositio
nem rubricae et dificilio
rum legum quae sub tit.
de lib. et post. here
dibus inst. vel hex
heredandis con
tinentur

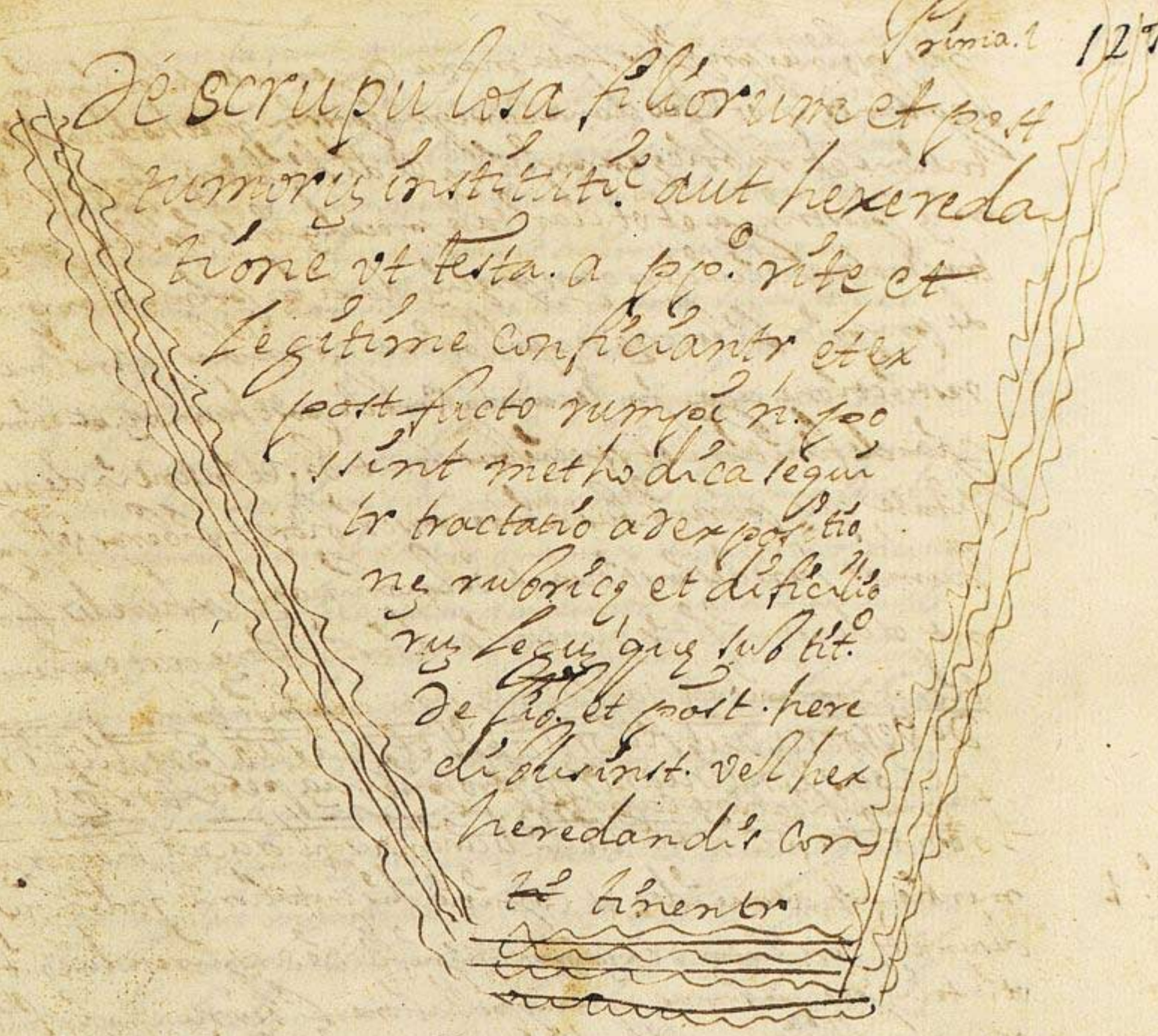

Inter celebriores nostri iuris tractatus, quos insignis pandec
tarum pars, quam inforciatum dicimus complectitur primum tit. qui
de lib. et post. inscribitur, et velut primarium antecesoribus nos
tris legum primarii inter praetibus academicarum legum series
elucidandum et exponendum praescripsit et quamuis post tot
doctissimorum virorum disertissimas elucubrationes dificili
mum sit aliquid quod nobis aut speciosum sit adicere illud ta
men totis viribus conabitur vt praecipua nostrae disputationis
subtilis pariter, et difuse principia percurrantur, et ex pluribus

UVA.BHSC

quæ ab interpretibus lata manu congeruntur selectiora inda
gabuntur, quod ut Deo dante consequi possim methodica dispu
tatione et rubricæ expositione et difficiliorum legum mate
riam perstringam et ut claritate procedam in triplicem partem
tractationem dividere opere precium duxi in prima namque de
de propria liberorum appellatione gradibus extensione aut
restrictione agam, in secunda vero de post humorum et etimolo
gia definitione et speciebus tractabo. Et intentia de nece
sitate, quæ parentibus a iure prescribitur ut liberos vel post
humos heredes instituant vel nominatim exheredes facia
nt, et de requisitis necesariis ad institutionem aut exhereda
tionem ~~necessitate~~ validitate sermonem instituam.

De verborum aut filiorum appel. et qui sub prædictis vo
cibus contineantur tam proprie quam per extensionem aut
modificationem cap. 3m.

In omnibus fere nostri tituli decisionibus filiorum aut liberorum
n.° 1 mentio fit, atque ideo ut cognitio disputationis radicitus
desumatur prædictarum vocum vera significatio exquirenda erit
ut intelligere possimus qui appellatione liberorum et qui filio
rum appellatione comprehendantur licet enim legum dispositio non
verbis, sed rebus præcipue imponatur ut docet imperatores et con
sulti in l. 2 Cod. Comunia de legatis et fideicomissis, l. si quis
3. Cod. de lib. præt. l. quoniam 15 Cod. de testis, l. si quis 3 § con
ditio 9 vers. sed melius est ff. de alimed. lega. iuncta l. uti
litatem 10 ff. de confir. tutore nihilominus tamen certo certius est
nomina n temere rebus imposita fuisse sed consulto ut ex ipsorum
proprietate et legis mens et testatoris dispositio elici possit
ex verborum namque vera cognitione (a quorum significatione pro
pria et rigorosa nunquam recedendum est nisi cum manifeste con
titerit aliud testatorem ~~cons~~ sensisse, ex l. n. aliter 69 ff. de lega. 3)

UVA BHSC

intelligenda sunt plura iuris Cons. sub obscura loca
quae continentur in integris titulis ff et Cod. de V. sig.
in tantum quod inspicitur verborum series, quasi contingat
testatorem aliud disponere, voluisse aliud vero verbis
declarasse neque id quod cogitauit adimplendum esse quo
niam verbis non expressit neque id quod voces significauit exe
cuendum quoniam licet verbis dixisset, fieri tamen
nullatenus voluit aut cogitauit ut docet Cons. Paul.
in l. in ambiguo 3 ff de reb. dubijs dispositio namque
testatoris ut legitime fiat duabus rebus constare debet
et sententia dicentis et voce qua mens significetur neque
quaelibet vox sufficit sed ea desideratur quae disponentis
mentem manifestam possit efficere non enim ex singulorum
opinionibus sed ex communi usu nomina exaudiri de
bet ut ex sententia seruij docet Celsus in l. Labeo 7 § ser
uius 2 ff de supellec. legata nam corsum nomina nisi ut de
monstrent voluntatem rerum enim vocabula immutabilia sunt
hominum vero mutabilia l. si quis 4 ff de legat. atque
ideo si pater famil. cum vestem legare velet supellectilem
adscripsit dum putat supellectilis appel. vestem contine
ri: aut scarium argentum aut togas supellectilis nomi
ne contineri iudicet et cum eas velit legare supellec
tilem reliquerit legata non valebunt ut docent Cons. in
d. l. 4 ff de legatis 1° et in d. l. Labeo 7 § 2 ff de supellecti
li legata supellex enim non debetur licet ipsam testator ex
pressit quoniam legare noluit neque vestis aut arge
ntum quod legare voluit quoniam dispositio deficit eo
modo facta quo voluntatem legitime posset patefacere =
Idem etiam obseruatur quatenus ad heredis institutionem ex
pectat quoniam si testator alium instituere velit et alium
heredem scribat neque scriptus ad hereditatem admittetur
quoniam voluntate deficitur neque his quae scribere voluit

UVA.BHSC

quoniã scriptus nest vt docet Bal. in l. Cornel. 9 ff. de testam.
inst. et generaliter ide admittendu est in quali bet dispo.
nã testator verboꝝ proprietatẽ observare et animaduer
tere genetr vocatus que error nõ consideratur, sed Verũ pa
tefactor dispositiõ adimplenda est ex l. 1ª ad l. 19 ff
de vulg. legato, de cuius exportatione et conservatione C.
l. et pulc. l. 6 § Iulianus ff. familiæ erciscundæ porterius
lo. Corne. secundo tomo Varia. Cap. 15 n. 9 Dec. lib. 3 Coment.
Cap. 9, et in l. 3 ff. de reb. dubijs Bart. 3 quo. lib. 1 § Cornel. Cap. 8 Ga
lendi dicunt Franciscus Cona. lib. 3 Coment. Cap. 3 n. 11 id
intelligendũ vbi ad dict. l. 6 § Iulia. ff. familiæ erciscund.
Bart. Bal. in Gaudã actionẽ 20 inst. de actio. in exportione
legati ff. familiæ ercis. n. 30, Cui igitur in dispo. testantis ver
boꝝ proprietas animaduertenda sit et tractatus norter in
stituatur de restitutione aut extend. lib. et part. a parentibus
facienda maxime opere Consuluit de propria liberorũ aut
liberoꝝ relatione diuerere et docere quãdã suo predicti Ver
sus comprehendant ex qua cognitione necessitas parentẽ ca
ca personas que necessario instituũ aut exheredari debent
cognoscunt et plura Iuris Cor. responsa lucẽ accipient.

Imprimis igitur animaduertendũ est liberorũ appellationẽ aliquan
do stricte, quandoque vero in latiori significatione apud
iuris authores accepta reperiri comprehendantur sub li
berorũ nomine (relatus accipiatur) filij omnes tã masculi
quã feminꝝ et tã qui in potestate sunt quã illi qui sui iu
ris existunt et tã nati quã nascituri, et tã illi qui natu
rales sunt quã adoptiui et non naturales tanty sunt si
ue ex legitimis nuptijs procreati, et generaliter descen
dentes omnes, et quotquot ab eadẽ stirpe procedunt, et ab
eadẽ progenie profiscuntur vt probant dura in l. Cognor
cere 96 § Liberorũ, et in l. Liberorũ ff. 20 220 li. Liberorũ appell.

UVA.BHSC

negotii et procuratoris ceteraque quæ circa hæc descendunt contenta
iuncta verbis inferioribus eiusdem legis in qua ex eadem genere
orta sunt liberorum &c. comprehendantur de v. sig. l. sed si nepta
10 § liberorum iuncta l. quinque ff. eodem 2 Cæ. sequenti
ff. adimus vocando l. exhibitione 9, l. sequi ff. l. fin. ff. de
postulando. l. 2 § 9 aut certe si quis rationi. Cæ. l. sequi ff. de
operis ff. de operis libert. l. si vir 61 ff. de condic. et demonst. l. si ita
20 ff. quan. di. leg. Calit. l. sed et si 10 ff. ad SC. Treb. l. 1 in fin.
ff. de verb. sign. contra tab. l. si debitori 28 ff. de alim. mat. l. li
berti 24 § 1 ff. de excusatio. tut. l. 1 § generaliter et § liberorum Cæ
§ fin. ff. de legat. corpt. l. 1 § liberorum ff. si tabulæ test. nullæ exh.
l. liberorum 10 Cæ. l. senatus 6 in. fin. ff. de senat. l. idem erit 3 § li
berorum 6 ff. de adim. libert. l. 7 Cod. de epis. et clericis § quis filiabus
inst. qui testa tutores dari possunt authent. de hered. ab intest.
successionibus Cap. 1, 11 sp. in fac. tit. 28 § 1. 2 et 3. observant
Bart. lib. 10 de v. sig. pag. mihi 349, Gadelius tractatus in tractatu
iuris verbo liberorum appell. pag. 313, Alex. ad lib. Alex. lib. 1. diversi
alibi Cap. 19, et ibidem Bartolus in autem de Bonis quæ
iuris l. 1 nothing verbo suscepserit liberos Cod. de rescis. divi
n. 241 Cuia. in l. fili appell. 24 et in l. natos 107 ff. de v. sig. et
lib. 7 diversarum Modestinus in l. exhibitione § ff. de postulando
et in relectione solemnis ad tit. ff. de verborum obl. contra tab. in fin.
Dua. in commentario ad novellas tit. de lib. et post. Cap. 3 vers. nunc
videndum Cæ. sequent. Petrus Gre. lib. 10 syntag. iuris Cap. 3 num. 1
et 11, Gom. lib. 3 comment Cap. 7 et ibidem Ayala. tit. I et duabus
sequent. Anto. Faber in iurisp. tit. 12 sp. 1. illac. 36, et in rubr.
ad legg liberorum 11 ff. de senat. et ad legg quinque § prater
2 et ad legg si hac 10 § liberos 9 ff. de in ius vocando et ad legg
in. § quæ aut certe si quis rationi. Cæ. late et erudite calcul. Perezius

UVA.BHSC

in l. si curatorem habens. verbo sine Curatore n 48 cum sequent. Cod. de in integ. restit. minorum Peregri. in trac. de fideicom. art. 22 n 43, et al. tit. 29 n 8 Meno. de presup. lib. 4 presup. 84 a n 22 Rebuffus et Gedeus in d. l. liberorum 220 ff de ver. sig. August. Barbo. in trac. de appelativa verborum sig. Cap. 130, Antecesor noster dominus Don. Anto. Pich. in Coment. legis Galus 29 ff hoc nos. tit. in preludijs Cap. 1 n 17.

3 Ceterum prefata generalis acceptio et verbi significatio ut liberorum voce omnes omnimodo ab eadem stirpe vel progenie descendentes contineantur tunc admittenda est quando legum dispositio generice et nulla graduum aposita prefinitione, aut restrictione liberorum mentionem facit atque ideo quando lex liberorum voce ad certos gradus n. restringit omnes in infinitum continentur et consequentur ut omnes descendentes n contineantur necesario requiritur q leges ipse id expresse disponant ut docent Cons. in d. l. liberorum 220 ff de V. sig. in illis verbis tocies enim leges necesarium ducunt cognationum singularum nominibus uti veluti filij nepotis pronepotis ceterorumque qui ex hijs descendunt cocies n omnibus qui post eos sunt prestitum voluerint sed solum hijs succurrunt quos nominatim enumerant atque ideo caute et consulto animadvertendum est utrum leges in qualibet materia liberorum mentionem facientes indefinite et generaliter loquantur, a vero cum prefinitione ad certos gradus veluti filiorum aut nepotum, quoniam tunc licet in alijs legibus eandem tractationem et materiam continentibus liberorum voce generaliter consulti, aut impera. Utantur illi tantummodo sub predicta voce continebuntur qui in alijs legibus cum prefinitione et restrictione enumerati sunt, quam regulam pre oculis semper habere devemus ex sentia consulti in d. l. liberorum 220 ff de V. sig. cui consonat Ulp. in l. 1 § generaliter ff de lega. prest. ita obser.

UVA.BHSC

uant plures ex scriptoribus laudatis supra n precedenti, et precipue Cuia. in l. natorum 104 ff de V. sig. vbi plura retulit exempla in qq liberorum appellatio ad certum usque descendentium gradum restringenda est.

4 Ex qua observatione 1. descendit expositio ad Ulp. iuris Cons. frac. tit. 25 § fin. in illis verbis si liberos habeat supponit equidem in pp. d. § fin. heredem in testo scriptum tacitam fidem exibuisse testatori qua promisit aut cauit se hereditatem incapaci restituturum tacita enim fides tunc acomodata intelligitur. cocies quis neque testo neque codicilis rogatur sed domestica cautione vel quirografo se obligat ad prestandum fideicomissum ei qui capere n potest ut docent Cons. in l. in tacitis 103 et in l. lucius titius 123 § fin. ff de lega. 1 et in l. in fraudem 10 in pp. ff de his que ut indig. l. n. intelligitur 3 in pp. ff de iure fisci et simul docet heredem institutum qui tacitam fidem interposuit ex senatus Cons. sentia. hereditatis indignum efficiet ad fiscum expectare, et licet senatus Cons. specialem mentionem n faciat intelligendum est ex senatus Cons. planciani disp. pena processisse ut docet Modest. in l. beneficio 99 § 1 ff ad leg. falc. et observat Cuia. in notis ad Ulp. d. tit. 25 § fin. quam sentiam hereditatem scilicet ad fiscum devolui quando institutus heres tacitam fidem acomodat confirmat lex in d. l. 3 § cum ex causa 4 ff de iure fisci qua sentia proposita subiungit Ulp. in posterio. verbis d. § fin. talem heredem qui tacitam fidem interposuit neque caducum vindicare ex testo si liberos habeat igitur propter dolum fraudemque quam adversus fiscum commisit etiam caducum vindicare n potest propter senatus Cons. disp. q alias vindicare posset propter liberos etiam si in prohibitionem legum Iuliae et Papiae caduco incidisset lex enim Papia que caducorum ius introduxit tantumodo locum obtinet in heredita. vel lega. que ex alieno testo proveniebant ceterum si ex alieno testo legatum aut hereditatem heres aut legata poterant

UVA.BHSC

exijectare ipsius penam exercebatur cognatis liquidē intra
tertium gradum constitutis liberis etiā et parentibus iuris antiqui
ab libertis relinquit atque iuges sua imponere curauit et
omne ius, quod ex l. 12 tab. et ante regem Iuliā et Papiā vigebat
conseruauit vt docet lex. in l. vnica in pr. ver. et ex lex. Cod.
de Caduc. tollend. et refert. Vsp. in prac. tit. 17 q. 1. et sim. et titulo
16, et q. magis est si liberi parenter aut cognati testatoris intra 3m
gradum constituti heredes instituebantur in parte alij coheredibus
vel illis relinquebatur legatum aliquod speciē alio legatario ex
debito constituto etiā coheredi vel legatario parte que ex
legibus Iuliā et Papia caduca fiebat et ad fiscum expectabat ex
iure accrescendi consequebantur et, fiscus excludebant et absque
aliquo onere retinebant d. l. vnica 5 et ex triplici ex 5 legum
enim Cod. de Caduc. toll. et iuxta hanc obseruationem exponen-
dum sunt ibi in l. pater 29 in pr. et 5 sim. ibi in. posuerunt
legatum pure antiquo capit ff. de lega. 2 et sim. l. 1 in fine. 5. et
in l. si huiusmodi 6 ff. de vulg. et in l. titio 77 5 ff. de lega. 2
et in l. de hered. 19 5 per vlt. ff. de Cast. pecul. et obseruare qua
in d. l. vnica Cod. de Caduc. toll. et prac. 3 ad Affrica. in l. ita
quis legatum 6 ff. de adim. leg. cor. de Val. Gyn. Lib. 4 Coment. Cap. 16
Ant. Fab. Lib. 7 Conic. Cap. 23 Qua. Lib. 1 de iure accre. Cap. 1 Anto.
Gom. in d. l. 5 ff. de vulg. Caldeyra Lib. 4 Varia. Cap. 3 ex n. 21 Vall.
Lib. 2 illust. prac. 1 Cap. 4 n. 6 ex sequent. = Aduertendum tamen est cō
iuncti 3 parentibus aut liberis ex secundo Papiq dus pr. accrescere non
burs inde fruite sed ex constitutione ad tertium gradum inclusiue fuisse
d. vnica in pr. ibi solis parentibus et liberis testatoris vsque ad 3
gradum Cod. de cad. tollend. Vsp. in prac. tit. 18 ibi ite liberis et paren
tibus testatoris vsque ad 3 gradum ex Papia ius antiquum et ostē.
ex quia obseruationem non ibi Vsp. aduertit exponendus est
d. l. 29 5 fin. in illis verbis si liberos habeat illa namque parti-
cula liberos licet inde fruite prolata sit non omnes descendentes
complectitur, sed eos tantum qui intra 3m gradum existunt, quoniam reliqua

UVA.BHSC

iura superius relata in qq eiusdem privilegii mentio fit li
berorum voce cum praefinitione ad 3 gradum acceperunt et res
trinxerunt.

§ Ex eadem observatione intelligenda sunt et ad con
cordiam redigenda dificillima iura relata in l. moris 9 § iste fere 11 cum duobus sequent. ff de poenis et in l. si quis filio 6 § eius qui 7 ff de iniust. rupto, et in l. divo Marco 11 Cod. de quaest. Ulp. enim in d. l. moris 9 § iste fere 11 generalem reg. constituit decuriones videlicet plebeiorum poenis subiciendos n esse atque ideo, neque in metallum damnandos neque in opus metalli, neque furca suspendendos neque vivos exurendos et in § parentes 12 proxime sequenti parentes, et liberos decuriorum in eadem causa esse profitetur ut eodem deveant privilegio potiri et in § liberos 13 eiusdem legis sequentia verba subiungit liberos n tantum filios accipere devemus verum omnes liberos quae sane dificillima sunt, quoniam si liberorum voce indefinite et generaliter prolata omnes ab eadem stirpe descendentes comprehenduntur ex reg. d. l. liberorum 220 ff de V. sig. iuncta l. 1 § generaliter cum caeteris superius adductis ff de lega. praest. necessario fatendum esse videtur consulti Ulp. verba in d. l. 9 § liberos 13 ff de poenis ita intelligenda esse ut liberorum app. omnes omnimodo liberi nepotes aut pronepotes, et caeteri ex decurio. descendentes in infinitum comprehendantur cum n. solum sub voce generali et indefinita liberos eximat a poenis plebeiorum verum etiam universali verbo omnes profiteatur liberos in d. causa et quatenus ad praedictum privilegium expectat contineri = Si autem ut sonant indefinite et universaliter consulti verba intelligamus manifeste opugnavit ipsius sententia decisionem Imperatorum Diocletiani et Maximiani quae refertur in l. divo Marco 11 Cod. de quaest. ubi generalem regulam constituerunt, nempe eminentissimorum et perfectissimorum virorum liberos usque ad pronepotes tantum illo privilegio potiri ne plebeiorum poenis subici possint, et quatenus ad filios decurionum

UVA.BHSC

expectat ex eiusdem Vlp. sentia sequentia verba proponunt in decurionibus autem et filiorum hoc observari vir prudentissimus Domicius Vlp. et Cett.a ex qq manifeste conspicitur ultra 3 gradum descendentium praefatum privilegium nextendi et quod magis est ad filios tantum decuriorum extendi valere quoniam imperatores filiorum tantum mentionem faciunt et sub voce filiorum tii duntaxat continentur, qui in 1 gradu constituti sunt l. qui sine potes 6 ff de testament. tutela iuncto § fin. inst. qui testo tutores dari possint = Nec levitur augetur dificultas si animadvertamus eiusdem Vlp. decisionem in dl. si quis filio 6 § eius qui 7 ibi sed etsi de decurione puniendo vel filio nepote ve scribendum praeses principi interloquutus est ff de iniust. rupto in qq docet praedictum privilegium solummodo usque ad nepotes extendi, et consequenter praecitatae leges vel manifestam repugnantiam, vel saltem leve dificultatem continere videntur.

Igitur ut praedicta iura exponantur et concilientur supponendum est, quod licet decurionibus parentibusque eorum item et liberis illud privilegium indultum fuerit ne possint pleuriorum poenis subici aut torqueri ad eos tantum liberos extensum fuisse qui intra 3 descendentium graduum comprehenduntur cum praefinitione enim usque ad pronepotes aut proneptes etiam eminentissimorum aut perfectissimorum virorum liberis tale privilegium fuit concessum ex dl. divo Marco 11 in pp. Cod. de quaest. et ita similiter restrictum fuit privilegium concessum liberis senatorum ut ad 3 usque gradum descendentium tantummodo protenderetur ut docet Paulus in l. filii 22 § senatores 5 ff ad municipalem decurionum igitur liberis eadem ratione et usque ad praedictum gradum concessum fuisse asseverandum est quoniam ut observat Jaco. Cuia in recitatione ad tit. Cod. de quaest. columna penult. decuriones senatores sunt municipales atque ideo licet Deoclecia. et Maximia. in dl. divo Marco 11 vers in decurionibus filiorum tantum mentionem faciant, et regulariter filiorum appellatione primi gradus liberi

UVA.BHSC

tantummodo contineantur ex d. § fin. inst. qui testo tutores da
ri possint quia aliter filij aliter nepotes in iure appellantur
ex reg. lex in l. qui nepotes 6 ff. de testam. tutela nihilo
minus tamen filiorum vox etiam ad nepotes et neptes prone
potes vel proneptes extendenda est ut tali privilegio per
fruantur et ita intelligit d. legem 11 Cod. de quaest. Cuia in no
tis ad d. tit. Columna penult. et in l. natorum 104 ff. de
v. sig. eandem expositionem amplectitur Pereyra in l. si cu
ratorem habens verbo sine curatore Cod. de in integ. restitu
tione minorum n. 48 in fine = Qua doctrina praesupposita
et repetita observatione supra tradita universalis pro
positio et aloquutio Ulp. iuris cons. in d. l. moris 9 § liberos 13
ff. de poenis quatenus docet liberorum appell. omnes liberos con
tineri necesario ita restringenda est et intelligenda ut libe
ros usque ad 3 gradum tantummodo complectatur et ulterioris
gradus liberis tali privilegio potiri non possint et ita si
militer extendenda est eiusdem Ulp. decisio relata in d. l. si
quis filio 6 § eius qui 7 vers. sed et si ff. de iniusto rupto
in qua licet decurionis filijque et nepotis eius mentionem
tantum faciat quatenus ad praedictum privilegium expectat
nihilominus tamen consulti sententia non ita intelligenda est ut
tale privilegium ad 2 usque gradum restringendum fore iudica
sse existimandus sit sed ita respondisse quoniam iuxta
quaestionem propositam de filio et nepote tantummodo dubi
tationem movit, atque ideo si de pronepote dubitasset idem
responsurum existimare devemus ne alias cogi fateri coga
mur Ulp. ipsum sibi contrarium existere ita docet Cuia. ad d.
tit. Cod. de quaest. Columna penult. et haec omnia manifestio
ra reduntur ex hijs quae superius animadvertimus n. 3 ubi
praemonuimus omnes leges de eadem tractatione loquentes
ita intelligendas fore ut si in aliquibus liberorum vox ad certum
gradum restricta reperiatur et in alijs simpliciter aut indefinite

UVA.BHSC

...

...rsalia generalia per specialia restringenda et intelligenda sit quia resolutio mirifice conuenit regule iuris qua docemur priores leges ad posteriores trahendas esse et posteriores ad priores pertinere vt exponit Bal. primus quem imprimis veritas elicitur tradita docent Cor. in l. r. est nobis 26 Cu. duobus sequent. ff. de legibus et in l. fin. ff. de Const. principum circa quam rem perbene Cuia. et Perezius supra citati locis consulendus est Petrus Barbosa. in Regula tale 14 ff. soluto matrim. ex n. 27 cy sequent.

...pertinere ad heredes et proce...
...ex amenda et intelligenda est inscripta nostri tituli de liberis
et post. quatenus ergo ipsa promulgamus de liberis et post. dispositionem
...heredes ...stituit Notarij resolutionem sequendo

Postumi siue nepotes appellati Prælegendam sit tra
ctatus supra in 2 qualemus tamen ad nostrum institutum tractatum
re expectat postumi siue nepotes appellati. n. Ancona gen. mansionis
prouincia. absolute sumto ab Ordine Scripturæ quo nra instituta re
gula quo Ordine semper insistendum et Observandum est. Iustin
§ quoties 34 ff. de Hered. Inst. Regius Senatus Ast. Cen
tum. Legem. Cum Catia 33 § ante prius § ante prius ff. de Leg. 2 Leg.
Senatus mu 52 § fin. ff. ad S. C. Tub. Leg. generaliter 24 § ge
ne. ff. de fideic. com. libert. et Observant Cyn. in § ante be
ne. Institutionum. 33 n. 5 Inst. de Senatus. Inst. et Oldrad. in trac. de
natis ex Concub. Disputat. Lo. Angelus. Barbosa in trac. axiomatum iuris
Leg. 80 cum ista titulus Nostri de lib. et postumis Regius Sol
mansionis post Ordine Scripturæ de prima liberis appellati postumus
vt Ancona postumus enim dicebatur Senatus in ista prima particula
et quis enim dicuntur in suis agendi Iuniores et in rub. ff. de
iure et facti ig. et in rub. de Senatus et enim Constitutionibus Om
nium Iudicum et in rub. de Usurp. et Usucap. et in aliis plu
ribus pari communiter Observant Scriptores Speculator Iason Ang
Leg. 2 n. 2 ff. de iust. et iu. Albericus in Leg. de ggg. n. 14.

UVA.BHSC

ff de legibus Menoch. in trac. de adipiscienda poss. remedio
3. n. 20 plures referunt Gardi. Tus. practicarum conclusionum tomo 2
lett. D. conclusione 274 Barbosa in tractatu de diuersis usu
frequentibus cap. 110 n. 29 n. vtiq. qd. posthumi liberi n.
sint quos constat liberos aut ex liberis esse ex leg. Siquis filia
bus § iuncta leg. seq. ff de testamentaria tut. l. Siquis operas § ff de ope
ris liberi leg. fin. § 1. ff de assig. liber. leg. iubemus § penult.
eod. ad S. C. Trebell. licet intendum posthumi liberorum appellat. n.
contenianta et precipue in nostra trac. in quo alia di similis causa
et liberorum id et filiorum in rebus humanis existentiam qui ex te
parentum existentes necessario et semper nominatim instituit aut no
minatim exheredari debent vt testum appo. subsistat et vtiliter confici
ata posthumi vero instituit aut exheredari n. debent necessario et sim
pliciter testum appo. rite fiat sed causative ne postea natiuitate interveni
ente nam patri atque idio liberi id. et i. ig. nati et in pte existentes tes
tu in quo preteriti sunt semper et abstinitio in vtile redunt tustu nullius li
cet preterea reanta sed eo demum casu nunc sunt si nascantur, quoniam na
tiuitate n. eveniente tabulam et appo. valent et postea effectum sortiuntur
vt disserte docet Vlp. et pre factam inter liberos natos et posth
umos di ff. sm. constituit in lege posthumi 3. § in his

in nostra igitur
rubrica et tractatione ubi frequens sermo est de liberorum vel
posthumorum instit. vel exheredat. velissima resolutio est quam
ab Acursio vsque ad Cuia. in presenti communis doctorum schola
tenuit docet liberos filios natos et ut potestate patris constitutos
et primum subitatis gradum occupantes tantummodo
contineri, posthumorum bello enuntiat. nascituros sed filios s.
vel illos qui posthumorum loco habentur. quoniam vsu res effectu li
cet in rebus humanis existant quasi nasci de nobo intelligun
tur. significari et licet regulariter liberorum voce etiam posthumi
et filii nascituri comprehendantur. ex leg. Siquis filiab. § cum
leg. sequenti ff de testa. tute. l. Siquis operas § ff de operis libertorum

libertorum

UVA.BHSC

libertorum l. fin. § 1 ff de adsignandis libertis l. iubemus § penul. C. tit. s. c. reb. sumptis traditis supra nº 2 et 7 simul etiam animadvertim. nº 3. liberorum vocem ad certas personas significandas aliquid ex legum sententia restringi solere et tunc ad tantummodo personas complecti circa quas legis dis dispositio et restrictio cadere potest. l. libertum 220 ff de verborum significat. l. 1. § generaliter. cum alii superius congestis ff de legatis prestandis = In nra igitur rubrica et rractione Tubonianus appellat. liberorum generice et indefinite prolata usus fuit sed simul posthumorum vocem adiecit ut ostenderet inter liberos et posthumos disparitatem reperire quo facto per posthumorum adjectionem liberorum significationem restringit et prefinivit et eos tantum modo qui sa nati erant comprehendere possit cum quo diversae personae sub predictis appellat. demonstrentur et in quibus nihil comune est sed dissimilis prorsus causa quatenus ad institut. spectat necessarium fuit ut nomina ad res diversas significanda apposita non confunderentur iuxta vulgarem regulam quae docemur ea quae diversa sunt tanquam diversa accipienda esse atque tractanda l. si maritus 10 in fi. sunt aplosa ibi verbo separata codice de donationibus. l. Papin. 20 ff de minoribus l. fin. ff de calumniatoribus l. his consequentur. 18. § 1 ff familiae textis. l. duobus. 25 ff de testa tut. ita nram rubricam exponunt Pereira in l. si curatorem habens verbo sine curatore nº 48 cod. de integrum restitut. minorum Duarenus ad nostrum tt. cp 1. et 2. Ant. Pich. qui plures retulit in tractatu de lib. et posth. in pre ludiis cp 1 nº 19 cum sequentibus. et in rubrica. sed de exeredat. lib. nº 9 =

nº 9. Ceterum licet vera ut nostrae rubricae expositio et nemo dubitare possit iuxta doctrinam supra traditam diversam causam esse liberorum et posthumorum quoniam illi ut pote nati et in potestate existentes necessario debent instituiri aut nominatim exeredari ut textum parentis ab initio iete

iete

UVA.BHSC

fiat ii verd. nepostea sinascantur. rumpant ex d. l. posthu
mi 3 § ex his apparet cum simili lib. superius aductis ff
de injusto rupto nilominus tamen prefatam deferentiam inter
liberos et posthumos constitutam manifestissime opugnat di
ficile et numquam satis expeditum consulti Galeo responsum
relatum in l. inter aetera 30 ff de b. et posthumis in illis
verbis principale ius est de lib. heredib. instruendis. l. ex
heredandis ne preteritis istis rumpatur sunctis inferioribus.
ibi namque filio qui in potestate est preterito inutile est
testum quorum verborum literalis et communiter aprobatus sen
sus (et aptior sane ut ex imperius dicendis apparebit) ille
est ideo teneri patrem liberos suos aut nominatim instituere
aut nominatim in testo ex heredes facere quoniam si liberos si
lentio pretermissit testum potest rumpi licet a principio
subsistat in filio autem in potestate constituto aliud sus
observari quoniam eo preterito inutile testum a principio red
ditestus proficetur atque ideo ex post. facto rumpi non posse
manifestum est ex l. 1. l. nam et si 5. § post defectum ff de iniu
sto rupto quib. consonat de iure regio tex. in l. 1 vespero si 8.
par. 6. quoniam quod ab initio nullum est frustra rescindi desi de
ratur l. non dubium 5. cod. de l. l. si tutor 4 C. in quib. causis in
integrum restitutio necessaria non est cp. ad rescindendum 13 de
exponsatione puerum ex ubi igitur supra transcriptis illa de pro
mitur sententia et planus intellectus liberorum causam secer
ni a causa filiorum in potestate parentum existentium quoniam
liberorum preteritione interveniente testum a principio legiti
me conficitur licet postea possit rumpi filiorum autem prete
ritione testum ab initio inutile est quib. supositis adversus su
pra tradita sequens adstruitur argumentum ad interpre
tationem et expositionem nostrae rubricae tradimus supra n.
7 et 8 liberorum appellatione filios superstites et ignatos at
que in potestate pasus constitutos contineri et simul tradimus

tradimus

UVA.BHSC

tuadiimus liberorum preteritione inutile testum a principio Constitui posthumorum vero preteritione testum ab initio sustineri licet postea ipsorum nativitate rumpi possit quam resolutionem confirmant testus in principio s. iuncto § posthumi ac exheredatione liberorum. l. 1. l. posthumi 3. in pri. et §. ex his 3. l. filio preterito 17 ff de in iusto rupto l. si filius 7. l. Galus 29. § in omnibus. d. l. inter cetera 30 vers. nanque filio, l. dum apud hostes 31 cum l. fin in fin. ff de lib. et post. l. si quis 16 ff de vulg. l. maximum vicium 4 Cod. de liberis pretet. § 1 inst. quo modis testa infirmentur Ulp. in frac. tit. 22 vers. sui consonant tex. in d. l. 1 tit. 8 et in l. 10 tit. 7 part. 6 = Sed Gaius iuris cons. in d. l. inter cetera 30 in priori parte manifeste profitetur liberorum preteritione interveniente non viciari aut nullum esse testum ab initio sed ex post facto rumpi posse igitur necesario unum aut alterum inconveniens et absurdum infertur nempe aut filiorum ignatorum et in potestate existentium nesse necesariam institutionem aut exheredationem ut testum subsistat: aut liberorum appellatione filios natos et in potestate testatoris constitutos non contineri primum admittere nefas est et manifestioribus iuris regulis contrarium igitur adversus supra tradita secundum inconveniens admittendum est liberorum scilicet appellatione filios natos in d. l. non contineri sed postumos tantum et eos qui postumorum loco sunt sigari.

10 Fulcitur preterea superior difficultas ex ea ratione quoniam scriptores communiter ut textus litteram et ipsius sententiam defendere possint libenter admittant consultum Gaium in d. l. 30 in priori parte ubi de liberorum aut institutione aut exheredatione sermonem instituit liberorum appellatione filios natos et in potestate patris constitutos tempore testi conficiendi non comprehendisse, sed tantum postumos aut nepotes aut eos liberos qui post testum factum primum suitatis gradum ingedi potuerunt et in locum postumorum quasi per nativitatem succe

UVA.BHSC

runt aut eos denique qui per primam emancipationem ex
tra potestatem patris existere ceperunt eorum agnatione
aut in potestatem rei incidentia testum rumpitur ut post
antiquiores observant Anto. Fab. Lib. 9 Coniec. Cap. 7
circa finem, Emanuel Costa qui plures congesit eandem
expositionem amplectentes in expositione legis Galus
§ quid si tantum ff de lib. et post. 3 parte ex n. 32 cum se
quent. Pich. in trac. de liberis et post. in preludiis Cap.
7 ex n. 32 et in pp. inst. de ex hered. lib. ex n. 32 licet ali
ter exponat ipse Pich. d. pp. inst. de ex hered. libero. n. 35
cuius expositiones et sententiam Antonii Fabri et Emanuelis
Costa refellit et aliam expositionem amplectitur eruditissi
mus Val. illust. iuris tomo 3 sub tit. de suorum heredum suc
cesione Cap. 3 ex n. 3 cum sequent. = Admissa igitur fabri
Costae et Pich. expositione illud necesario fateri deve
mus liberorum appellatione in priori parte d. l. in ceteris 30
filios natos et in potestate patris constitutos nullatenus com
prehendi sed solum postumos et eos qui postumorum loco
habentur sigari igitur falsa videtur expositio nostrae rubri
cae supra tradita n. 7 et 8, quatenus supposuimus in nostra
rubrica et tractatione liberorum appellatione filios natos solum
sigari, postumos autem non posse contineri =

Ad cuius difficulta
tis resolutionem et veram expositionem prius enodanda est con
sulti Gai sententia in d. l. inter cetera 30 ff de lib. et post. et
diligenter investigandum utrum appellatione liberorum in priori
parte contineantur filii nati et in potestate parentum iam
constituti tempore testi conficiendi, an vero solummodo com
prehendantur postumi, et illi qui postumorum loco habentur
in qua quaestione post. Rafaelem Cumanum in d. l. inter cetera
30, et in l. si filius [illegible] n. 2 ff hoc nostro tit. Filippum Decium in l.
postumo [illegible] Cod. de bonorum poss. contra tabulas

UVA.BHSC

Rodericus Suarez in l. quoniam in prioribus Cod. de inofficioso testo. ampliatione 1.a in pp. et post Acurs. et Bart. quos laudat et sequitur antecessor noster Val. illust. iuris d. tomo 3 cap. 3 ex n. 3 cum sequentibus existimat in verbis illis prioribus principale ius est de liberis heredibus instituendis vel exheredandis liberorum appellatione Caius iuris Cons. de filiis iam natis et in potestate parentum institutis locutum fuisse necesario intelligendum est et ut sententiam suam fulciat pariter que scriptorum contrariam sententiam amplectentium iudicium impugnet sequentibus utitur rationibus. — 1.a illa est quam Cons. liberorum institutionem vel exheredationem enumerat et requirit inter solemnitates, quae ad ordinanda testa. necesario desiderantur sed postumorum vel eorum qui postumorum loco sunt institutio vel exheredatio non est ex necesariis requisitis ut testa. rite et legitime conficiantur cum non pertineat ad testi ordinationem neque ad solemnitatem, et etiam absque illius observatione testum iustum sit et validum a pp. quamvis postea postumorum nativitate possit rumpi ex l. postumi 3 in pp. et in § ex his apparet de iniust. rup. § postumi inst. de exhered. lib. infert igitur Val. transcripta verba non de postumis sed de filiis iam natis et primum potestatis gradum occupantibus necesario intelligenda esse.

22 2.a Ratio quam expendit praecitatus vir in eo consistit quam licet fateamur ea de causa postumorum institutionem aut hered. necesaria esse ad ordinanda testa. ne postea ipsorum nativitate rumpantur. non tamen certum est inter solemnitates testamentorum talem institutionem aut hexhered. principale ius esse ut Cons. profitetur cum semper filiis iam natis et in potestate existentis institutio vel hexeredatio supersit quae praecipua et principalis solemnitas sit et dici debeat ut pote ad testi formam intrinsecam et ipsius validitatem principaliter

UVA.BHSC

respiciens cum igitur Cons. in d. l. 30. inter cetera quae ad ordinanda tta necessario desiderantur non solum desideret liberorum institutionem aut exheredationem sed simul profiteatur principale ius est de lib. hered. inst. vel exheredandis quasi ex necessitate et ex coacta iuris ratione existimat Val. etiam necessario inferri de filiis iam natis et primum potestatis gradum tempore pro mortis testatoris obtinentibus eius decisionem intelligendam esse non vero de postumis neque de his qui postumorum loco habentur alioqui enim neque inter necessarias ad testi validitatem et illius observationem solemnitates iusillud Cons. retulisset neque principale inter ceteras appellasset. Rursus et illam rationem subiungit Val. quin si aliter Cons. sententia intelligeretur inepta esset conclusio sive illatio proposita inver. nam que filio qui in potestate est praeterito inutile est testum cum sive ~~posterius~~ postumis liberis prior textus pars acciperetur extra rem talis illatio et conclusio ~~acciperetur~~ deduceretur cum potius ex hac ratione vel illatio colligatur nec superius ius de quo Cons. egerat principale ius esse neque necessario ad ordinandum tm. requiri, nam si filio qui in potestate est praeterito tm. nullum est postumis autem praeteritis a pp. valet licet postea eorum nativitate rumpatur sequitur neque postumorum institutionem vel exheredat. ad ordinanda tta necessario desiderari nec si desideretur principale ius esse.

13 Concludit igitur Val. totum Cons. responsum in d. l. inter cetera 30 totum Cons. responsum in d. l. inter cetera 30 de filiis iam natis et in potestate parentis constitutis intelligendum esse non ente sensu que decisionis ita explicanda esse ut veram iuris rationem praeferat et comprovet praeterquam filiorum suorum institutio aut exheredatio introducta fuit, supponit enim praecitatum

UVA.BHSC

vir in eodem tractatu de suorum heredum iure cap. 2 ex n. 1 ex po
tentia patriae potestatis illam inter alias qualitatem inter pa
tre et filium decendisse vobis ut pro una et eadem persona
quatenus ad iuris effectus expectat regulariter existimentur
l. Lis nulla 4 de iudiciis l. impera. 50 ad S. C. Trebel. l. quod
dicitur 130 de V. O. l. frater a fratre in pp. de condic. indebit.
l. nec cum filio 16 de furtis, l. fin. Cod. de imb. et aliis subst. l.
cum scimus in fine Cod. de agricol. et censitis lib. 11 § ei vero inst.
de inut. stip. et notant passim scriptores in dictis iuribus. ex
qua personarum identitate illud etiam profluxit ut omnia quae
iuris civilis sunt per filios confestim parentibus adquirantur
l. placet 79 de adquid. hered. l. 1 § 2 si a parente quis fue. ma
nu. l. adquiritur 10 in pp. de adquid. re. dom. l. stipu. ista
38 § alteri de V. oblig. l. 1 Cod. per quas perso. nobis adquid.
pp. inst. eodem tit. atque ideo ex eadem personarum identitate ortum
habuit specialissimum illud ius ut filii in potestate paren
tum existentes adhuc parentibus vivis paternorum bonorum quo
dammodo domini existimentur ut probat tex. elegans in l.
in suis 11 de lib. et post. et domini absolute vocentur a Se
neca lib. 2 controvers. contro. 8 quo respexisse videtur Ulp.
iuris cons. in l. 1 § domini 1 iuncto 8 domini 7 in illis verbis
domini appell. et filius famil. ceterique liberi qui in po
testate sunt continentur ad S. C. Silania. et Imperat. Iust. in §
sui inst. de hered. quae ab. intest. defe. et in § sui in illis verbis
sed sui quidem heredes, ideo appellantur quia domestici heredes
sunt et vivo patre quodammodo domini existimantur inst.
de hered. qual. et dif. observat praeter alios Mexilius lib. 1
obser. cap. 36 et consequenter post mortem patris non hered. per
cipere sed magis liberam bonorum administrationem conse
qui videntur d. l. in suis 11 de lib. et post. et ratio est nam pe
ne ad propria bona vinire dici possunt ex l. 1 § Lar
gius de suc. edic. et patre praedefuncto ad hereditatem et bona

UVA.BHSC

sibi naturali ratione debita sunt admittuntur l. scripto 7
ff. si tabulae testi nullae. l. cum ratio 7 de bonis dam. atque
ideo filios apparentibus gratiam non recipere praeter here
ditatem, quam rem debitam persequi ita ut ex filiationis natu
ra et iure successionis ius necessario subsequatur docuit
plutarcus de amore prolis = Inde etiam profluxit in suis
hered. nullum instans aut intervallum post mortem patris repe
riri quod homini considerari non possint et consequenter ne
que fictio hereditatis admittitur quae in illis tantum casibus fic
tionis subsidium requiritur et necessarium est in quibus dominium
continuatio non introducitur ex potestate legis ut vitetur incon
veniens quod necessario sequeretur nempe quod defuncti bona tan
quam vacantia cuilibet occupanti relinquerentur ex l. de
rerum divis. in filiis autem talem continuationem reperiri doce
nt tex. in d. l. in suis 11 de lib. et post. et in l. in suis 14 de
suis et legit. § sui inst. de hered. quae ab. inst. def. l. si post
mortem 69 § sed si servus, l. quaesitam 91 § praesenti de lega. 1.
l. si optio 13 de optione leg. notant scriptores et communiter quos
refert Val. supra citato loco et praecipue faber in iuris
prud. Pap. tit. pp. 9. illat. 3 Cuia. trac. 4 ad Africa. in l.
si filius 16 et in l. unica Cod. de cad. tollen. § 4 vers. 3. ordo. =

Ex quo 14

omnibus ppijs eruditissime infert noster Val. dic. cap. 3 n. 1. fi
liorum in potestate existentium et primum potestatis gradum occup
antium necessitatem institutionis aut exheredationis descendi
sse quippe cum vivente patre paternorum bonorum quodammodo
existimentur et post ipsius portem non hereditatem de novo ad
quirere sed adquisitum in vita patris dominium prosequi
et continuare n. p. d. l. in suis 11 cum simil. superius adduc
tis de lib. et post. non potuit pater dominium bonorum in alium
transferre neque mediante institutione in testo facta ali
quem extraneum dominum aut heredem efficere finisi prius
tale dominium et ipsius continuationem filio ademisset atque

UVA.BHSC

ipsum hered. iureque successionis privasset quum cum duo domini in solidum aut duo heredes non possint existere ex l. si ut certo § si duobus ff. comodati l. quod contra 241 § unum duo ff. de reg. iur. l. de hered. 19 § pater 3 de cast. pecul. et suitatis effectus necessarius ille sit quod filii in potestate existentis et primum potestatis gradum occupantis licet heredes non instituantur domini tamen sint ex potestate legis et parente mortuo bonorum paternorum plenam administrationem propter dominii continuationem consequantur d. l. in suis 11 ff. de lib. et post iuncta l. in suis 14 de suis et legit. alterum evenire necesse erat, l. quod ius suitatis extingueret in testo vel testum suitatis iura perimeret et dissolveret posterius utique admitti non potest quia suitatis ius et filium dominum ut pote antiquus et validiori naturalis civilisque iuris ratione firmatum et sufultum ex l. scripto 7 unde liberi l. cum ratio naturalis 7 in pp. de bonis dam. ita similiter potentius est testo et prevalere debet ut institutum heredem excluderet et ipsum filium ab bona paterna veluti propria invitaret et admiteret ex l. 18 largius de successoris edic. qua propter civile ius, quod suorum heredum nomen et iura introduxit et in successione liberorum continuanda que in ipsos hereditate, famam modumque prescripsit in ceteras solemnitates quas ad ordinanda testa desideravit principalem hanc et ad intrinsecam testi vim respicientem pro forma requisivit de liberis inst. vel exhered. ita ut filio qui in potestate § preterito nullum testum sit et iniustum l. si filius 7, l. Galus 29 § in omnibus 10, d. l. inter cetera 30, l. penult. in fin. ff. de lib. et post l. filio preterito 17 de iniusto rupto l. si quis eum 16 in fin. de vulg. l. maximum 4 Cod. de lib. pret. pp. inst. de exhered. lib. iuncto § 1 inst. quibus modis testa. infirmentur, consonat Ulp. in frac. tit. 22. vers. sui unde ex antiquo iure legis 12 tab. expuo et patria potestas. et suorum heredum nomen et dominii con

UVA.BHSC

tinuatio processerunt etiam necessitatem instituendi vel exheredandi filios processisse colligi Cuia. Lib. 14 quaest. Resp. in l. nam et si parentibus 15 de ino fideiuso testo et hanc esse veram et radicalem ratione propter quam institutio aut hexeredatio in testo debet interuenire tradiderunt Bart. in l. in suis 11 de lib. et post. et in l. si auus 2 Cod. de lib. praet. Fab. lib. 9 Coniec. Cap. 18, et Cap. 20 et in trac. de erroribus decade 30 errore 3 n. 7 cum sequent. Anto. Gom. el. 1 tomo varia. Cap. 11 n. 2 Pich. ad tit. inst. de hexered. lib. in pp. n. 9 et sequenti. Conducunt tradita ab Stefano Graciano discep. forensium Cap. 398.

15 Diximus n. 13 in pp. ex sententia antecessoris nostri mentem et verum sensum Consulti in d. l. inter caetera 30 intelligi ita explicandum esse ut filius iam natus, et in potestate parentis tempore testi constitutos tantummodo contineat, atque ita ipsius sunt intelligendam esse ut veram iuris ratione praeferat ut comprobet praeter quam talis institutio aut exheredatio necessaria est nam ex supra traditis constat filium ex potentia suitatis et dominii continuatione quam dispositio legis introduxit, l. filius a patre heres non instituatur ipso tamen iure ex instanti quo pater decedit, dominum et heredem constitui d. l. in suis 11 de lib. et post. l. in suis 14 de suis et leg. hered. ex quo necessario sequitur ut ex ipsa met coacta iuris ratione heredem institutum excluderet et excludendo succederet et succedendo testum a patre confectum absque institutione vel exheredatione nominatim facta rumperet etiam reclusa aliqua speciali lege aut constitutione quae illius institutionem aut exheredationem requireret cum non posset filius proprio iure et ex vi suitatis domino antiquo, qui vivente patre obtinebat heres et dominus esse desinere nisi tali iure et dominio privaretur, et similiter neque dominus efficitur filius posset

UVA.BHSC

et continuatio ex potestate legis introduci nisi hoc ipso institutum heredem removendo locum sibi facere nam neque ipse postumus vivo patre natus alia ratione testum rumpit quam ex ea quia ubi natus est filius loco eius constituitur testi qui testi tempore superstes erat ut Pap. loquitur in l. si primo § in fin. ibi, quoniam eum est natus filius loco eius est qui superstes est de lib. et post. ne igitur hoc eveniret pro forma testi requisita fuit institutio filii aut exheredatio et inter ceteras solemnitates quae ad ordinanda testa necessario requiruntur principale ius esse cepit de liberis heredibus inst. vel exhe. ea quidem de causa introductum ne praeteritis istis testum rumperet. Ideo autem principale quia postquam fuit constitutum et pro forma testi desideratum si omittatur nullum redit et iniustum ultimae voluntatis iudicium nam filio qui in potestate est praeterito inutile est testum ut Cons. Gaius in 2 parte d. l. inter ceteras 30 disertis verbis profitetur et exprudentum doctrina quam in pp. proposuerat docet et infert, viusque ratione et expositio nostri antecesoris qui quidem n. 6 in fin. d. cap. 3 subiungit. Ita afecta et exposita Cons. sentia et iuris ratione convenire et nullis dificultatibus implicatam apparere.

16 Ceterum tanti viri pace diserendi potius quam impugnandi studio et ut vera Cons. mens et sentia percipiatur et pote quae inter nostri tituli ff. et dificilima et ad nostram tractatum cognitionem admodum necessaria ab scriptoribus aliorum notae fuit commendata et simul aliqua pp. n. passim obvia percurrantur parumper nobis subsistendum est et dificilis igitur mihi reditur prior expositio quam ut supra n. 7 tradidimus exheredatio aut institutio non solum necessaria est ad testi validitatem in persona filiorum iam natorum et in potestate existentium verum etiam postumorum institutio aut exheredatio necessaria est ut testum a pp. rite factum ex post facto possit effectum sortiri necessitas autem in uno atque in altero casu in eo differt quod in filiis sim

UVA.BHSC

plicitr et semper necesaria est ut testu a pp.o rite conficiatr
alias siquidem propter filiu preteritionem app.o inutile reditr
ut provavimus supra n. 14 in posthumis autem causativa est
necesitas institutionis aut exheredationis ne postea nativita
te interveniente testu rumpatr ut diserte docet Cons. in l. post
humi 3 in pp.o iuncto § ex his apparet 3 de iniust. rup. et hac
distictione admissa et presuposita inter necesitatem precisam
et causativam absolutam et certum pp.m est in nostra trac. filiorum
iam natorum et ita et posthumorum necesariam esse institutionem aut
exheredationem ut n. difficile depromitr ex inscriptione nostre
rubrice de lib. et post. hered. inst. vel exhe. in qua cum verba poste
riora gerundia forment necesitatem preseferunt ut observant
Ange. Areti et Bal.dus ad nostrum tit. et comunitr repetentes in
rubrica Cod. de edendo, Andreas de Pisis in trac. de gerundis
n. 8, Fira. in trac. cesante causa limit. 1.a Baldus conclus.
267 n. 3 et 4 lib. 5 [illegible] eius conciliati.e 433 n. 6 Castr. concil.e
463 n. 2 lib. 2, Parisius consil. 19 n. 4 lib. plures refert Car
dinalis Fuscus prac. conclus. litt. G conclu.e 41 Acevedus in
l. 18 n. 4 tit. 21 lib. 4 recop. vel si maius dicere predicta
verba futuri temporis participia esse necesario quin futurum
faciendum est demonstrant et instruunt ut recte observant
aliis relatis Pich. ad tit. de lib. et post. in preludiis cap. 1 n. 21

17 Prete
rea necesitas institutionis aut exheredationis circa posthumos
sicut circa filios iam natos cum predicta tamen distinctione equalitr
parentibus imponitr ab ipso Gaio iuris Cons. in l. posthumorum 13
in illis verbis ne ergo eo modo rumpat mihi testu sicut ipsum
filium vel heredem instituere vel exheredare nominatim debeo
ne non iure faciat testu ita et nepotem neptemve ex eo necesse
est mihi vel heredem instituere vel exheredare ff. de iniust. rup.
cuius verba, et sentia transcripta est apud Impera. Iust. in §
posth. 3 inst. de exhered. lib. et ut necesitatis equalitatem

UVA.BHSC

in vtroque casu demonstrent Vlp. in d. l. posth. 38 vnde 2 ff eodem tit.
neque rationem disparitatis reperiri posse profitetur inter necessitatem
quae imponitur parenti vt filios in potestate constitutos heredes fa
ciat aut nominatim exheredes et inter necessitatem quae imponitur
circa posthumos vel instituendos vel exheredandos vt constat
ex illis verbis nam diuus Marcus decreuit idem in posthumo quod
in filio seruandum nec ratio disparitatis redi potest = Et in
comprobatione huius doctrinae facile expendi potest consulti
Pap. responsum in l. si primo 8 ff de lib. et post. proponit enim
in priori parte d. l. filium in potestate patris existentem a primo
gradu institutionis exheredatum fuisse a 2 vero gradu praeteri
tum et dubitat vtrum si viuente adhuc instituto herede a quo
exheredatus est filius decedat substitutus postea a quo prae
teritus fuit filius possit ad hered. admiti, et respondet ad
miti non posse quoniam testium et dispositio parentis quo ad 2m
gradum in quo filius praeteritus fuit nulla extitit a pp. at
que ideo etiam si postea filius praeteritus decedat nunquam dis
positio conualescere potest iuxta regulam textus in l. si filius 7
ff de lib. et post. iuncto pp. inst. de exhered. lib. qua doctri
na et resolutione praesupposita in posteriori tex. parte dubitatio
nem subnectit Pap. quam idem ius obseruari deueat in persona post
humi si forte accidit quod a primo gradu exheredetur et
a 2 gradu et a 2 gradu silentio praetermittatur et postea viuo
patre natus sit, et resoluit eodem modo substitutionis gradum
inutilem redere posthumum ex causa praeteritionis sicut re
dit filius qui tempore testi iam natus et in potestate paren
tis constitutus erat et paritatis aequalitatisque rationem sequ
entibus verbis ostendit quoniam cum est natus filius loco eius
est qui superstes est. ex quo manifeste depromitur posthumo
nato eodem modo testi exitum impedire in quo praeteritus est quo
impedit filius qui tempore testi in potestate parentis existe
bat, igitur quatenus ad validitatem testi et vt post mortem testatoris

UVA.BHSC

ad implementum perducatur eodem modo necessaria est insti-
tutio aut exheredatio in posthumis sicut in filijs iam natis
desideratur eo tamen temperamento adhibito et repetita dis-
tinctione, quod in filijs iam natis necessaria est institutio sim-
pliciter ad validitatem testi in posthumis vero causativa ne
postea rumpere possint, quam resolutionem et distinctionem
amplectuntur scriptores laudati supra n. 7 et 14.

18 Ex quo
principio illud etiam subinfertur filium iam natum et in potes-
tate parentis constitutum tempore testi conficiendi dispositionem
rumpere non posse sed inutilem prorsus appo. redi ut ex sententia
Val. satis probavimus supra n. 14 et ratio quidem manifesta
ex eo proficiscitur quia testum appo. inutiliter factum ex defectu
institutionis vel exheredationis cum nullum sit appo. ex post
facto rumpi non potest l. nam et si 5 vers. post defectum ff. de iniust.
rup. l. non potest 20 ff. de reg. iuris ex vulg. regula quae docet
id quod appo. nullum est frustra rescindi desiderari ex l. non du-
bium 5 Cod. de legibus l. si tutor 4 Cod. in qq. casibus in integrum res-
titutio necessaria non est. Ex qq. principijs difficilis ad-
modum reditur nostri antecessoris expositio quoniam si Gaius
iuris cons. in priori parte d. leg. inter caetera 30 ff. de lib. et post.
de filijs iam natis et in potestate constitutis loqueretur, et inte-
ligendus esset necessario testum inutile fuisset appo. propter defec-
tum institutionis aut exheredationis atque ideo impossibile esset
quod postea rumperetur, sed consultus ipse disertis verbis libe-
rorum institutionem aut exheredationem desiderat et eam ratione
redit causam que subiungit ne praeteritis istis rumpatur testum
igitur testum de quo loquitur utile fuit appo. quandoquidem rum-
pi postea posse plane profitetur. ne igitur aut contra iuris
regulas aut improprie consultum loquutum fuisse fateri ne-
cessarium sit coacta iuris necessitas suadet non de filijs iam na-
tis sed potius de posthumis nascituris consulti sententiam inte-

UVA.BHSC

ligenda esse. Preterea et illa invincibili ratione hec ex
positio confirmatur, nam si consultus in priore parte textus
de filijs iam natis locutus fuisset inepte in posteriori parte
de filio in potestate existente sermonem instituisset, sed filio
in potestate existente preterito inutile esse testum affirmat
igitur ex priori et posteriori resolutione manifeste depromi
tur in pp. legis de filio iam nato locutum non fuisse, tum ex eo quod
diversis appellatio et nominibus ad personas signandas
usus fuit quia in priori parte liberorum mentionem fecit in
posteriori vero filij vocem expressit, tum etiam quoniam diver
sos effectus ex preteritione in una et ad altera parte pro
cedere definivit quoniam in priori parte testum rumpi
in posteriori vero inutile a pp. existere profitetur, quae
dissimilitudo appellationum et diversitas quatenus ad
effectum annulandi vel rumpendi testum si proprie et con
sulto loquamur nullo ex capite potest proficisci aut ad
mitti nisi ex dissimilitudine personarum de quibus consultus
sermonem instituit et ex diverso iure quod habent ut vel nu
llum redere vel rumpere testum possit, igitur prior pars
consulti de posthumis necessario inteligenda est.

19 Rursus
ut perfectius antecessoris nostri sententia exponatur repeten
dum et examinandum est quod d. Cap. 3 nu. 5 subtilissime supo
nit, et nos obiter tetigimus supra n. 15, constituit equidem
ex potestate legis 12 tab. et ex potentia suitatis et ex conti
nuatione dominij quae de patre ad filium fit ex d. l. in suis
11 ff de lib. et post. adeo potens esse et efficax ius liberorum in bonis
parentum, eorum in potestate constituti sunt quod licet heredes non ins
tituantur heredes tamen et dominos potestate legis constitui certum
sit ex qua suppositione infert necessario sequi heredem institutam
in testo in quo preteriti sunt hereditatem consequi non posse quia ex
eadem ratione suitatis, et continuationis dominij filij heredem ex

UVA.BHSC

cludunt et excludendo succedunt et succedendo testum
rumpunt etiam seclusa aliqua speciali lege aut consti
tutione quae ipsorum institutionem aut exheredationem desideret =
Quae quidem illatio admodum difficilis est quoniam iuris re
gulis animadversis neque suitatis potentia neque
dominii continuatio sufficere videtur ut testum solemniter
confectum vel inutile sit a pp. vel rumpatur postea nisi
lex aliqua vel specialis constitutio testatori necessitatem
imponat ut vel aliquem heredem instituat vel nominatim ex
heredem faciat quod assumptum probatur ex sequenti considera
tione nam sicut ex identitate personarum quae inter patrem
et filium potestate legis introducta est filius suus heres con
stituitur et vivente patre paternorum bonorum quodammodo
dominus consideratur atque ideo ex mortis instanti dominii
continuatio fit ex l. in suis 11 ff de lib. et post. l. in suis 14
ff de suis et legit. ita similiter ex eadem legis potestate et
identitate personarum introductum fuit quod quidquid filius
adquirit mox patri adquirat ut probavimus supra
n. 13 et observat Val. d. Cap. 2 n. 2 et ex tali adquisitione
quae potestate legis fit illud speciale in castrensi peculio
fuit admissum quod licet filius famil. miles in sacris pater
nis constitutus peculiarium rerum ita dominus sit ut de
ipsis testari et alio cuilibet modo disponere possit et tempo
re quo dominium et ipsius libera administratio apud ip
sum residet filium pater etiam dominus est adeo quod vivente
filio de qualibet re peculiari disponat licet dispositio
in pendenti remaneat utilis tamen ex post facto existere po
sit nam si filius vivens de eadem re disponat et disposi
tio effectum sortiatur antecedens patris dispositio retro nul
la fuisse iudicabitur caeterum si filius non disponat dispositio
patris retro utilis ut pote a vero domino facta exitum ha
bebit quoniam pater dominii plenam potestatem habet sub ea

UVA.BHSC

conditione ꝓfectus viuens de rebus peculiarib⁹ n. disponat vt do
cent Ans. in L. 1, L. 2, L. corroborabatur 9 L. filio famil. 14 § et
2, L. pater 17 in pr.ᵒ et §l L. 18 §l L. de hereditate 19 § pater
3 Cuj. sequent. ff. de Cast. pecul, L. servus filio 44 in pr.ᵒ ff. de
lega. 1 L. eo tempore 33 ff. de adqrend. re. dom. L. qui rem §
re autē 3 ff. de Public. L. si servus communis 68 ff. de stipulat. serv.
doceruant Anto. Fauer. in suis prud. tit. 11 pp.ᵒ 6 illac.ᵒ 1 et corr
cipue ilacione 12 et illac.ᵒ 17 et 18 cuia. lib. 27 quæst. Pap. in
dict. si servus 18 ff. de stipulat. serv. et in L. filio 14 de Cast. pecul.
et lib. 2 disputationū earūdē Pap. in dict. pater 17 ff. eod. tit. et
lib. 11 quæst. Paul. in L. filius famil. 18 ff. ad leg. falc. et
poster eruditē noster Bal. illust. suis consil. trac. 3 cap. 3
per totū. =

20 Ex eo de pp.ᵒ illud etiā possit dici quod decedente
patre filius in potestate constitutus r. dominij rerū paterna
rū, sed diuersa administratione adquirit dominij, q̄ viuen
te patre quodammodo habebat, re ideo neque hereditas
introducitur sed dominij continuatio ex persona legis. ff. vt
tradidimus supra n. 13 ideo etiā contingit q̄ persona patris
et filij mutetur in sua potestate habuerat rē bona ca
trensia r. hereditatis titulo vel sed per continuationē domi
nij, q̄ pater filio adhuc superstite habebat iure antiquo
id est iure peculij. Consequitur ideo q̄ mortuo filio patri
necessariō et rerū peculiarū vindicatio, vt docet Cuj. in
§ 1 si nūq̄ pubes ff. de Collat. bon. iuncta l. sed si pater fin.
de Cast. pecul. licet enim pater a filio mobile heres institutus
bona castrensia r. tanquā pater iure peculij antiquo occupet
sed heres proprie constituatur ex filij voluntate acquirat et
vt heres hereditarios omnibus obligetur ex d. l. corroborabatur 9.
pater 17 ff. de Cast. pecul. l. filius famil. 18 ff. ad leg. falcid.
nihilominus tamē dominij rerū peculiarū de rebus r. adqui
rit, sed quamdiu superstite filio sine administratione habebat

UVA.BHSC

in ipsum patrem continuatur et transfunditur cum libera admi-
nistratione atque ideo licet vivente filio de bonis pecu-
liaribus disponere non poterat morte tamen filii interveni-
ente tale ius per continuationem consequitur ut quasi faci-
to quodam post liminii iure etiam vivente filio administra-
tionem habuisse existimandus sit adeo quod alienationes qua-
as vivente filio pater fecit et quae app. exitum habere non
potuerunt retro a pp. quasi a vero et absoluto domino
factae essent ex post facto effectum sortiantur ita docent textus
in l. servum filii 44 in pp. ff de lega 1 l. qui res 98 § rem
autem 3 ff de solutio. d. l. de hered. 19 § pater 3 cum sequent.
ff de cast. pecul. et confirmant reliqua iura et scriptores
congesti non antecedenti ex quibus illud obiter notandum est bona cas-
trensia hereditatem fieri quando pater a filio milite fuit
heres institutus et filii praedefuncti voluntatem agnovit here-
ditatem adeundo, nam si voluntatem agnoscere noluit et heredi-
tatem ex testo repudiavit aut omisit filius tunc intestatus de-
cedit et parens iure antiquo id est peculii per continuatio-
nem bona peculiaria retineret, caeterum tanquam si verus heres esset
legatorum libertatum aut fideicomisso adstringitur praestatione perin-
de ac si ab intestato bona tanquam hereditatem possideret exemplo
edicti praetorii, si quis omissa causa testi l. pater 17 § 1 ff de cast.
pecul. iuncta l. filius famil. 18 ff ad leg. falc. legis enim
dispositio adeo consuluit filii familias militis voluntati con-
servandae et adimplendae quasi intestatus decedens codicillos scribat
patris fideicomitat ut peculium castrense extero restituat ex eo solum
quod per fideicom. de bonis cast. disposuit quasi hereditas iudicatur atque
beneficium ad restitutionem pater tenetur et quartam falc. quasi ex
hereditate potest pater retinere d. l. filius famil. 18 ff ad leg.
falc. de cuius vera expositione praeter laudatos supra n. antece-
denti videndus est cuia. lib. 11 quaest. pap. in eadem lege

Et haec omnia

21

UVA.BHSC

locum obtinent quando pater a filio milite institutus heres vel voluntatem agnouit vel repudiauit, nam si filius intestatus decessit absque vlla dubitatione dominium continuatur et parens nihil de nouo adquirere intelligitur, sed dominium quod superstite filio obtinuerat liberam administrationem consequitur iure antiquo idest iure peculij d. l. 1 et 2 l. proponebatur 9 l. 14 § 1 et 2 l. 17 § 1 l. 19 § quid autem § ff de cast. pecul. et obseruant rolati supra n. 19 et precipue Val. d. lib. 1 illust. trac. 3 cap. 3 =

Idem etiam contingit quando filius miles testum confecit et extraneum heredem instituit si forte postea institutus heres hereditatem repudiat siue proprius loquendo voluntatem non agnoscit quousque dum hereditas adeatur ab extraneo instituto bona castrensia hereditas proprie non efficiuntur, sed tantummodo imago successionis potestate legis introducitur in qua iura defuncti substineantur et conseruentur vt docet singularis tex. in d. l. de hered. 19 § quid autem § ff de cast. pecul. atque ideo si ex post facto institutus heres voluntatem non agnoscat retro creditur bona peculiaria nunquam hereditatem fuisse sed peculium semper remansisse et ad patrem iure antiquo id est iure peculij pertinuisse atque ideo ex instanti quo filius decessit continuatum dominium intelligitur ex iuris fictione et tacito postliminij iure eodem modo quo continuatum fuisset si filius neque testum ordinasset neque extraneum heredem instituisset d. l. proponebatur 9 ff l. 14 § 1 et 2 l. 19 § 5 ff de cast. pecul. l. in eo 33 ff de adquid. re. dom. l. si seruus 18 ff de stip. seruo. et eo tantum casu hereditatem et successionem proprie reperiri docent precitata iura quando extraneus a milite heres institutus iudicium ipsius agnouit et agnoscendo hereditatem adiuit quo casu successionis imago que potestate legis introducta fuit et durauit medio tempore quod intercessit ex morte filij militis usque ad instituti heredis aditionem prorsus dissoluitur a litione interueniente quoniam ex tunc altera introducitur fictio qua bona peculiaria ex morte militis hereditatem fuisse iudicantur.

22

UVA.BHSC

Et licet per aditionem heredis insti-
tuti bona castrensia in hereditatem convertantur ex d. l. pro-
ponebatur 9, l. filio 14 § 1 et 2, l. de hered. 19 § quidautem §
ff. de stip. cast. pecul. l. Ineo 33 ff. de adquid. re. do. l. si
servus 18 ff. de stip. servo nihilominus tamen non exinde se-
quitur inconveniens illud quod hereditas quae vere et proprie
in colibet pagano ex mortis instanti introducitur per adi-
tionem hereditas esse desinit et proprium heredis patrimonium
efficitur ex l. 1 ff. de separatio. l. sed si plures 10 § filio ff. de
vulg. l. per procuratorem 90 § 1 ff. de adquid. hered. et ob-
servat Ant. Fab. in iurisprud. tit. 6 pp. 5 et consequenter
videbatur dicendum ex uno eodemque facto et ex eadem met insti-
tuti heredis aditione impossibile esse quod bona peculiaria
hereditas fiant et ex eodem facto hereditas esse desinant et pro-
prium patrimonium heredis efficiantur praecipue si anima-
duertamus hereditatis personam fictam quae ex mortis instanti
in quolibet cive Romano pagano introducitur ad conservan-
da iura quae defuncti fuerunt tantummodo perseverare
usque ad hereditatis aditionem nam ex tunc altera fictio in-
troducitur per quam priori evacuata retroque sublata ins-
tans aditionis mortis instanti iungitur et dominium rerum here-
ditariarum apud heredem adeuntem retro ex mortis instanti fui-
sse creditur et nunquam hereditatem iacentem extitisse fingitur
ne aliquod medium tempus considerari possit aut admitti
in quo bona vacantia possint iudicari ex l. heres quan-
doque § 4 ff. de adquid. hered. l. omnis 138, l. omnia 193
ff. de reg. iur. et erudite aliis aductis observat Val. tomo 3
illust. trac. 1 cap. 1 n. 16 cum sequent. quoniam duplici modo
potest superior consideratio dissolvi et inconveniens quod ex ea
procedit removeri 1. nam licet verum sit ex aditionis facto ab
extraneo instituto interposito hereditatem introduci in bonis pecu-
liaribus et retro a morte filii militis bona castrensia hereditatem

UVA.BHSC

fuisse existimandum est ex d. l. 9 l. 14 § 1 cum aliis superius aduc
tis ff. de cast. pecul. hereditas tamen appellatur non facta relatio
ne ad instans illud, et statum in quo propter aditionem here
ditas esse desinit et proprium heredis patrimonium bona pecu
liaria efficiuntur, sed ad tempus medium quod intercessit ex morte
filii usque ad instans aditionis, et ut extremum hereditatis adi
tae iungi possit et trahi retro ad mortem filii testatoris ut ex
ipso mortis instanti toto medio tempore quod labitur usque ad
factum aditionis cum hereditate et herede filium militem decessi
sse asserere possimus et tempus aditionis ita mortis instanti
iungatur ut retro a morte militis heredem institutum et dominum
et heredem saltem per fictionem possimus invenire ex reg. textus
in d. l. heres quandoque § 4 ff. de adquid. hered. et ut adqui
sitiones omnes quae medio tempore a servis peculiaribus ex cau
sa stipulationis legati traditionis aut alterius cuiuslibet
contractus gestae fuerunt tanquam a servis hereditariis fac
tas existimemus et heredi postea adeunti lucro cedere di
camus ex d. l. si eo 33 ff. de adquid. re. dom. neque nobis est
in iure ut hereditas quae iam non est post aditionem peractam vel quae non
dum est quia testator adhuc vivit hereditas a consultis appelletur vel re
latione facta ad tempus quo iacens existit vel postea post mortem
testatoris extitura est ut praeter alia iura probant difficilia iu
ris cons. responsa sic necesario intelligenda in l. cum ita 16 § cum servo
§ iuncto § fin. ff. quando di. leg. ced. et in l. quaesitum 91 § simi
hi 6 ff. de lega. 1 de cor. iura vera expositione consulendus est Vol. tra.
1 Cap. 2 n. 12 et Cap. 3 n. 4, ubi plures congessit scriptores, qui varia
circa intellectum praedic. legum tradiderunt.

23 Praeterea non inelegantis
superius difficultas dissolvi, et inconveniens removeri et arguto
et ratione a simili desumpta quando scilicet dominus sed
ut proprio intestato libertatem praestat et simul instituit heredem
servi igitur proprie ex antiqua iuris regula absque libertate

UVA:BHSC

heredes instituí n valeant Cy libertate tang recte here
instituebantr, l. Cy Seruus § 1, l. cocio § Iquis sta 17 ff de
paragraphis legat. Sed si Conditione Cy fin. l. seruus 50 ff de
pered. inst, l. ex parte § 3 ff de adquid. pered. ff. inst de pered
inst. § idq; iure l. inst. qq ex Causis manum. n. licet § ser
pus inst. qui liber. tutor dari post. Compendiat v. Sa. prac. tit. 22
§ 7, et gll et Scrimgert, rancatus Cons. lib. 10 Coment. Cap. 45
pnc. Cy seguent Cua. ad tit de pered. inst Cap. 2 Con. lib. 6 Coment.
Cap. 27 et ibidg. omnes. Cit. Et l. Ant. fab. in suis ann. tit. 6
pp. 6 Villa. 12, et 3 Exquisitor. lib. 3 prac. 19 quest. 4, Thesaurus ad
decisiones sacri in. pecuniae. Cod. de necessariis heredibg. et si. Con.
gran. de Amaya. lib. 1 obser. Cap. 15 per totu. qui omnes plures
rationes assignat propter quas seruus proprius Cu Libertate
instituo valebat virgue Libertate tang a Con non poterat dec
tor tutu vigue eodem pro sacri. qui quidg de venignitate sua
dicte Constituit et ig dorg. Libertati datorie seruo proprius
titulus valere tant ubi sepra heredis institutione et
ig Libertatis prestatio Corpore heredat quia nest verisimile
eu quem heredg sibi dominus elegerit si pro termuerit de
Libertatis datione seruu remanere velisse, d l. pecuniae Cod.
de necess. hered. inst. § idq; iuris l inst. quibg Cau. manu. n. licet,
et quamuis ubq; sacri decisiong incuret Anto. fab. in suis p.
d tit. 6 pp. 6 Vlac. 2 nihilominus tang iuris regulis admodu
Conentaneu est et erudite docet et impugnatis. sontonu fabri respon
det post Osmall. supra supra citato loco D. Gama et Amaya d lib.
1 obsenua. Cap. 15 n. 7 Cy seguent.

24 Quo pp. pro supposito seruu si
licet proprius et heredg scripti et Libertate et hereditate
extito dominu Consequi Modificabitur insurgit, q regge Liberta
te nebque hereditate Consequi posse videtur n. Libertate nq ad ip
ig Consequendg necessariu est q pretius seruus ipse heres existat et
propter heredis existentig dominu testg Conformetur q. in nullo

UVA.BHSC

nullo herede existente libertas testo data competere n potest ex re
gula tex in l. si nemo 9 ff. de testament. tutela. quoniam nullo he
rede ex testo existente testator intestatus decedit ex pp. inst. de hered.
quae ab. intes. defer. rursus nullo modo possibile videtur quod servus a
domino heres inst. et eodem testo libertate donato heres effici possit
nisi prius libertatem consequatur ex d. § idem iuris princ. inst. quae ex
causis manumit. n licet l. servus 3 § si servum, l. cocies 9 § si ser
vus 17 cum sequent. l. qui filio 38 § si quis 2 ff. de hered. inst. l.
fin. cod. de necessariis hered. inst. et hanc ratiocinationem subtiliter
fulcit Anto. fab. supra cit. loco, Igitur si subtilitatem iuris ins
piciamus servitutis status impedimento est, et servus a domi
no heres institutus hereditatem consequatur antequam liber fiat et
difficultas existentiae heredis quae procedit ex servitute remoratur
et iam libertatis consecutionem, et profecto neque veritas neque li
bertas videtur posse servo proprio competere quoniam invicem sese
opponunt ut considerat Dionisius Gotofre. in notis ad legem cocies
9 § si quis ita 14 verbo et postea quam ff. de hered. inst., caeterum angus
tiis supra expensis n obstantibus, atque prioritate aut posterio
ritate insuper adita quae regulariter attendi debet ut prius ali
quis liber sit ut ex post facto heres effici possit et prius heres
in testo deveat existere quam ex ipso testo libertas competere po
sit, affirmandum est simul et eodem instanti servum proprium cum
libertate a domino heredem institutum et libertatem et hereditatem
consequi ut diserte probat cons. in d. l. cocies 9 § si quis 14
ibi de tracto verbo medio postea simul ~~eorum~~ ei libertatem et
hereditatem competere, atque ideo ~~servitute~~ servus a se ipso tan
quam herede necessario libertatem consequitur, l. ex parte 98 ff.
de adquid. hered. quam Iacob. Cuia. erudite exponit tracta
tu 8 ad Africa. in l. eius qui 41 ff. de reb. credit. et condu
cit tex in l. sed si conditioni 6 § 1 § tu de hered. inst. in qua do
cemur servo proprio herede institutus et in eodem testo manumi
sit frustra libertatem adimi in posteriore parte ipsius testamenti

UVA.BHSC

atque ideo n. obstante libertatis ademptione et libertatem con-
sequi l. 13 §1 ff de lib. et post, nam si ademptio libertatis efficax
esset sequeretur inconveniens illud ut a seipso tanquam herede
inteligeretur libertas servo adempta quod iuris regulis repugnat
ex d. l. 6 § fin. ff de hered. inst. = Igitur sicut dispositio legis
et ipsius authoritas potens est ut in eodem instanti liber et heres
servus proprius a domino institutus constituatur licet regulariter
libertas heredis existentiam et econverso heredis existentia liber-
tatem antecedere deveret ita similiter laxatis strictioribus iuris
regulis potens est ut eodem instanti et ex eodem facto quo heres a
milite institutus hereditatem agnoscit et hereditas efficiatur.
et simul propter ipsum factum aditionis hereditas esse desinat et
proprium heredis patrimonium efficiatur ut animadvertimus su-
pra n. 22 = Et notanter diximus id admitti laxatis iuris regu-
lis ut admititur hereditas in l. filius famil. 18 ff ad leg. falc. in
qua filius miles in testatus decedens codicillos fecit et patris fi-
dei commisit ut peculium castrense extraneo restitueret, quo in casu
Cons. supponit bona castrensia hereditatem n. efici ut constat ex illis
verbis sed in proposito neque hereditatem esse quamvis placeret
mihi extraneo herede instituto fieri hereditatem aditione eius
nam cum apud patrem remanet ius antiquum durat et peculium est
et licet hereditas n. fiat subiungit Cons. in §1 eiusdem legis pa-
trem cogendum esse bona peculiaria extraneo restituere et restitutio-
ne facta hereditatem efici ut patet ex illis verbis etiam trebellianum
senatus Cons. inducamus et utiles actiones exerceri possint fiat-
que hereditas post restitutionem atque ideo pater falcidiam retinere
valebit ex equitate nam supra dicta omnia de stricto iuris rigore
vix admitti valerent ut observat Val. tomo 1 illust. trac. 3 cap. 3 n.
11 et 12. =

Diximus supra n. 21 intestato decedente filio familias mi-
lite absque ulla dubitatione rerum peculiarium dominium iure pristi-
no idest peculii apud patrem remanere, atque ideo absque ullo

UVA.BHSC

impedimento dominij continuationem reperiri sed si testum confici
at et extraneum heredem scribat donec agnitio pendet aut repu
diatio hereditatis dominij continuationem cessare et hereditatis
imaginem introduci ex morte militis usque ad factum aditionis,
vel repudiationis ex sententia consulti in l. de hereditate 19 § quid
autem § ff de cast. pecul. et simul tradidimus repudiatione postea
interveniente retrofingi bona peculiaria ex morte filij per conti
nuationem dominij ad patrem iure peculij devoluta fuisse ex d. § 5
iuncta l. si eo 23 cum alijs superius adductis ff de adquid. rerum dom.
quae quidem doctrina licet pluribus iuris cons. responsis comprovetur
si subtilitatem iuris inspiciamus difficilima profecto est, et quoniam
huius doctrinae et rationis qua nititur vera investigatio et resolutio
non facile apud aliquem scriptorem reperietur ut promissis satisfaciam
et vobis (auditores clarissimi) gratias referam licet ab instituto nostro
parumper digrediamur sciendum est, quod licet regulariter quolibet ci
ve Romano pagano decedente sive testofacto sive ab intestato here
ditatis persona ficta necessitate cogente introducatur, quae in univer
sum ius defuncti succedat et iura hereditaria tanquam domina substi
neat ne vacantia et cuilibet occupanti exposita relinquantur ex l. he
reditas 61 ff de adquid. re. dom. l. nihil est aliud 24 ff de verb. sig.
l. hereditas 62 ff de reg. iuris cum alijs pluribus quas cumulat et eru
dite exponit Val. tomo 3 illust. trac. 1 cap. 1 n. 6 cum sequent. in filio fa
milias milite aliter contingit nam si decedit intestatus neque hereditas
introducitur neque successio datur sed per continuationem dominij pater
bona peculiaria iure pristino et antiquo id est iure peculij reti
net, l. 1 et 2 l. proponebatur 9, l. pater 17 in pp., l. de hered. 19 § pa
ter 3 cum sequent. ff de cast. pecul. et docet Val. tomo 1 illust. trac. 3 cap.
3 n. 6 — Ceterum si testum faciat et extraneum heredem instituat dum delibe
rat heres scriptus neque hereditas introducitur bonorum castrensium
neque iure peculij ad patrem possunt pertinere, nam si iure pecu
lij statim a morte filij ad patrem devolverentur sequeretur necessario
quod si postea heres institutus hereditatem agnosceret talis hereditas

UVA.BHSC

diceretur a patre ad heredem transire, quod absurdum est ut docet Cons. in d. l. de hered. 19 § pat. quid autem § ff. de cast. pecul. ubi simul docet medio illo tempore imaginem successionis introduci quidem 3.m genus universitatis est, quod potestate legis perfictionem introducitur indiferens ad hereditatem vel peculium, cum aliqua tamen dissimilitudine quoniam ut infra sequenti docebimus successionis imago facilius et proprius ad hereditatem quam ad peculium inclinat introducta igitur fuit ut medio tempore bona peculiaria substinerentur integra que conservarentur et ne vacantia cuilibet que occupanti relinquerentur exposita, et necesario quidem hec fictio admissa fuit, nam medio tempore quo institutus deliberat ius patris quod pendet impedit hereditatis introductionem et propterea et facultatem adeundi quam habet heres institutus bona peculiaria peculium dici non possunt, sed aditione postea subsequta successionis imago excluditur et retro a morte militis bona hereditaria illico fuisse censentur, at vero si repudiaverit heres similiter removetur successionis imago et saltem equitate admissa peculiaria bona ex morte militis ad patrem iure pristino pertinuisse iudicantur eodem modo quo expectarent si filius testum non confecisset, l. eo tempore 88 cum aliis superius adductis ff. de adquid. re. dom. et observant Cuia. lib. 27 quest. Pap. in l. si servus 18 de sti. p. servo et in l. filio 14 ff. de cast. pecul. Anto. fab. in iuris. prudentit. 11 pp. 6 illac. 12 et 17 Val. tomo 1 trac. 3 cap. 3 n. 6.

Dum igitur

26 institutus heres deliberat introducitur successionis imago quae indiferens est ad hereditatem et peculium sed cum aliqua dissimilitudine nam successionis imago proprius ad hereditatem quam ad peculium devolvitur et si disparitatis rationem consequi velimus ex eo profecto proficiscitur, quia in imagine successionis qualis qualis consideratur successio, hereditas autem successio est, et ita difinitur l. hereditas 62 ff. de regiuris, l. nihil est aliud 24 de verbo. sig. atque ideo successionis imago facile, et absque ullo impedimento

UVA.BHSC

in veram successionem quae ipsa quidem hereditas est convertitur et transfunditur unde fluit legatum servo peculiari relictum quod medio tempore quo heres scriptus deliberat cedit, item commodum stipulationis a servo peculiari medio illo tempore conceptae agnita postea hereditate heredi scripto absque ullo impedimento et strictioribus iuris regulis animadversis adquiri quia servum hereditarium successionis imagine repulsa retro fingi certum est atque ideo adquisitiones ex qualibet causa provenientes heredi postea adeunti statim obveniunt l. sic 33 ff de adquid. re. dom. et docet Pap. subtilitatis in hac parte defensor in l. filio 14 § 1 et subscribit Trifoninus in l. de hered. 19 § quid autem 5 ff de cast. pecul. — Dissimilis prorsus militat ratio quando scriptus heres hereditatem repudiat et propter repudiationem ad patrem iure pristino bona peculiaria devoluuntur quo casu si iuris subtilitatem et strictam rationem inspiciamus verum quidem est successionis imaginem nequaquam posse in peculium converti quin potius inter successionem et peculium repugnantia est, nam peculiaria bona quando filius intestatus decedit ad patrem spectant non successionis, aut hereditatis titulo, sed iure pristino idest peculii ut probant iura adducta supra n. 21 et praecipue elegans tex. in l. 1 § si his qui bona 22 ff de collac. bonorum.

27 Unde necessario proficiscitur quod cum imago successionis qualem qualem successionem contineat ut ex ipsa appellatione satis aperte dignoscitur et haec successio commodocunque consideretur in peculio ut peculium est non possit admitti siquidem fieri nequit ut bona castrensia ~~et p~~ et peculii et hereditatis iure post mortem filii simul censeantur ut subtiliter docet Anto. fab. in iuris pru. tit. 11 pp. 6 illac. 17 columna 3 necessario sequitur quod talis successionis imago non potest in peculium converti atque ideo sola successionis introductio adeo potens est quod licet postea heres scriptus repudiet sufficiens tamen sit ut patris dominium quod iure pristino propter repudiationem ad ipsum devoluitur medio tempore fuerit interruptum ita ut certum sit medio tempore rerum peculiarium dominum non fuisse veritate inspecta

UVA.BHSC

st dicere debeat Pap. in l. l. fil. 14 § 1 vbi Cy in illo tempore non fe
rit seruus patris ff. de cast. pecul. et id demonstrant Cor. in
l. proprie Sator q vers. qq premitur et tenet de hered. 14 § quid
autq § ibi eo tempore datq quo in futuri dominij patris iun
cta l. fin ff. eod. tit. et Consequenter adquisitiones ex causa
legati stipulationis aut cuius libet Contractus medio tempo.
per seruum peculiarem gestq patri deinde repperiunt retin
ctq iuris para. in precamur qua tempore quo gesta fuerunt
pater dominus erat vt aperte docent texten. l. 17 § 1 et l. in
l. 1795 ff. de cast. pecul. sed paterna verecundia Considerata
et verignitate admisa hereditate repudiante imago succes
sionis de medio tollitur et penitus euacuatur et bona Actiua a
morte filij ad patrq iure peculij deducta Censentur eo mo
do ac si medio tempore successionis imago introducta fuisset
et adquisitiones a seruo medio tempore factq ipsi patri ac
quirunt et iuxta hanc distinctionq Constituta et adminiq iuxta
strictq iuris et equitatq exponendus et Concludendum est Papin
dict. l. 17 § 1 vbi sed paterna verecundia mouet et propinqui
tas indq § ibi fauoraq iudicq tanq tertia ff. de cast. pecul. Cyn.
fin. ff. eod. tit. et Cyn. in l. 33 in pp. ff. de adquid. re. dom. et
Corpus. tradita a Cuia. fol. 11 quest. Pap. in d. l. 14 et eod. libro
in l. 1 seruus 60 ff. de stip. seruo. Ponto. fol. in iuris prud. tit. 11 pp.
6 illae. 12 et 17, Val. tom. 1 trac. 3 cap. 3 nq et 7.

8

Ex qq iq quar
mam ducimur ad difficilq decisionq et vere expositionq Papi
iurisc. Cor. in d. l. in. 33 § 1 ff. de adquid. re. dom. portaq erq
in pp. regis definunt legata relicta seruis peculiaribus igitur
adquisitiones absq eo factas medio tempore quo institutus here
deliberat equalit. adminiquit vel hereditas portea aggregat
hereditatq vel parenti ei. portea repudiatio interueniat sicun
get questionq in qi quid dicendq sit si medio tempore res pecu
liares subtractq fuerant q furti actio competere possit heredi

UVA.BHSC

postea adeunti, vel parenti qui iure peculij bona occupat heredi
de repudiante, et licet in prioribus verbis d. §1 supponere via
tr eadem distinctione quam in pp. legis proposuerat quaestionem
difiniendam esse ut constat ex illis verbis eadem distinctione quis
utetur etiam si res fuerit subtracta aut cesare aut non furti actionem
et consequenter asseverandum esse equaliter heredi adeunti, vel
parenti propter repudiationem bona peculiaria retinenti aut
actionem furti indulgendam aut utrumque pariter denegandam sed
ut quaestionem dissolvat sequentia et difficilia sane verba sub
nectit si ex testo adiecit quoniam hereditati furtum non fit
aut si non adiecit patri dabitur furti actio nam et conditio
ex quasi sumptis et ponderatis praecedentibus facile depromitur
in priori casu quando scilicet extraneus heres hereditatem
agnovit nullo modo furti actionem post aditam hereditatem
ipsi competere in 2° vero quando ad patrem bona peculia
ria iure pristino devolvuntur furti actionem aut conditionem
praestari atque hunc esse verum intellectum d. §1 existimat Anto.
fab. licet simul verba illa aut non expungenda esse arbitretur
in iurispru. tit. pp. 6 illa 17 et praeter tantiviri authoritatem
haec distinctio inter primum casum et secundum confirmatur ex ratione
quam assignavit Ulp. ipse in d. §1 nam ut in priori furti actionem
excludat illam reddidit quod hereditati furtum non fit quod principium
probatur ex l. si servus legatus 40 ff. de noxalib. actio l. here
ditariae 68 cum duabus sequent. ff. de furtis, l. 1 § scaevola 15 ff.
si his qui testo. liber. esse ius. fue. l. 1 et toto titulo ff. de crimi
ne expilatae hered. plura affert et rationem prosequitur Val. tom.
3 illust. sub titulo de adquid. hered. cap. 2 n. 19 cum sequent.
cum igitur hereditati iacenti furtum non fiat consequens est neque
heredi postea adeunti furti actionem competere posse licet vin
dicationem et ad exhibendum actionem item et extraordinariam expi
latae hered. accusationem possit exercere d. l. si servus 40 ff. de
noxalib. actio d. l. 1 § scaevola 15 et § praeter hanc 17 ff. si his

UVA.BHSC

que testo l. divus 3 ff de crimine expilatæ hered.

29 Qua doctrina et resolutione præsupposita impugnatur vlp. sententia sequenti consideratione in pp. legis generalem regulam constituit ex sententia Marcelli et sequelæ equaliter actionem ex causa legati vel stipulationis adquiri per servos peculiares vel heredi instituto postea adeunti l. parenti qui iure pristino retinet interveniente repudiatione et ex prædicta regula quasi per extensionem resolutionem infert quatenus ad adquisitionem actionis furti igitur si dicerem et ratio legitime ab vlpiano formaretur necessario videbatur dicendum pariter aut heredi adeunti et parenti iure peculii bona peculiaria retinenti actionem furti competere aut utrique pari formiter denegari sed patri conceditur et heredi adeunti non præstatur igitur minus apte ratione deducit Cons. et sibi ipsi aliquatenus contrarius existit aut aliqua specialis disparitatis ratio inter utrunque casum constituenda est et quæ ex ipsius tex. littera comprovari possit.

30 Nullam igitur aliam disparitatis rationem reperiri posse existimo nisi repetamus illam quam superius tradidimus nempe quando heres extraneus militis voluntatem agnovit nam hoc casu ut animadvertimus supra n. 26 imago successionis quæ medio tempore potestate legis introducitur aditione interveniente in veram successionem veram quæ hereditatem convertitur et aditio heredis instituti illud efficit ut ex morte militis bona peculiaria retro hereditatem fuisse existimandum sit ex l. filius 18 ff ad leg. falc. d. l. in eo 83 in pp. ff de adquid. re. dom. l. proponebatur 9 l. filio 1481 l. de hered. 1989 ff de cast. pecul. atque ideo medio illo tempore hereditatem extitisse iacentem retro fingitur cum autem eo tempore res subtractæ supponantur et hereditati iacenti furtum fieri non possit ex per iuribus relatis n. præcedenti ex eo acta iuris ratione sequitur neque heredi postea adeunti furti actionem competere posse nam ille tantummodo actiones possunt per mediam

UVA.BHSC

hereditatis personæ fœtæ in hereditate transmittendi quæ post hereditatem adquisitam potuerunt d. l. 1 versus 20 ff. de noxalibus. actio. l. prima § regula 15 et § præterea 17 ff. de his qui sunt sui vel alieni juris. liber esse iussus erit, v. dicimus § ff. de crimine expil. hereditatis. hereditatis autem illæ actiones solum modo possunt adquiri ingenuæ factæ personæ mortuæ existentis aut operæ substantiam in desideratæ quoniam in personæ factæ requiritur hereditas quæ fœtæ persona non est adquirere non potest. Cui animo et corpore naturaliter constat, et consequentes actiones quæ factæ desiderant adquirere non potest. ut hereditas. Gl. in § pen. iuncto Gl. ff. de adquirendo dom. l. vivus fructus 26 ff. de usufr. versus. l. utrum per arrogationem 19 ff. de usucap. observant Dom. Lio. 6 Comment. Cap. 2 et Gilg. ibi. ad tit. ff. Ant. Fab. lib. 19 Conjec. Cap. 16, et alij quos laudat Valasco 3 tract. 1 Cap. 2 ex n. 1 Cui sequenti, in actione utili furti ut possit ex contractatione rei proficisci inter alia illud desideratur requisitum § Contrectatio iuncto domino fiat ex l. inter omnes 46 § recte dicitur ff. quibus 48 § qui ex voluntate 2 Cui § sequenti, l. qui re 76 ff. de furt. § furtum 1 iuncto § furtum autem 6 et § placuit 7 inst. de oblig. quæ ex delicto nascuntur. iacente autem hereditate nullius dominium est adversus cuius voluntatem contrectatio fieri possit ut furtum committatur, et ex post facto furti actio competere possit hanc rem, et alias quæ extra ordinem curator exponit, et prosequitur Valasc. Cap. 2 ex n. 19 Cui sequenti. Sed hæc omnia procedunt quando heres instituitur hereditatem agnoscendo quo casu bona peculiaria in hereditate concurrunt dubium non est ut supra latius exposuimus. Cæterum quando hereditatem repudiat bona peculiaria apud eam remanent non hereditatis aut successionis jure, sed per continuationem dominij ut monuimus, supra in 27 et repudiatione intervenente successionis imago penitus removetur non peculium nulla successionis imago potest admitti atque deo ejicere repulsa retro creditur pannus rem peculiarem existentem qui filius decessit dominum extitisse per continuationem et sine ullo et nullo tempore in successione aut in imagine successionis talia

UVA.BHSC

bona considerari valere nunquamque dominium patris interrupto
tum fuisse, sed vivente filio dominum extitisse licet sine adminis
tratione ex instanti autem mortis dominium cum libera adminis
tratione per continuationem ad eum expectasse qua retrofictione
admissa, medio tempore quo institutus deliberabat et quo res
peculiares subtractae fuerunt pater dominus erat, et consequen
ter persona realiter existens, verusque dominus contrectatio
nis tempore repertus fuit adversus cuius voluntatem contrec
tatio commissa fuit et ex ea furtum resultat et furti actio potuit
proficisci et parenti competere, ut docet Ulp. in d. l. 33 § 1 ff
de adquid. re. dom.

31 Et nostra coniectatio et expositio praeter quam quod ex
ppis supra traditis iuris regulis convenire satis aperte demonstra
tur comprovari potest ex verbis et sententia ipsius Ulp. in d. l. 33 in eo
§ 1 ff de adquid. re. dom. ad cuius perfectiorem expositionem et ne secum
pugnare videatur quatenus in pp. legis aequale ius constituit inter
extraneum adeuntem, et patrem iure peculii bona peculiaria retin
entem ut per servos peculiares aequaliter ex causa legati aut stipu
lationis adquirant in § autem 1 diversum ius inter eos constituit et do
cet patrem furti actionem habere heredi autem competere non posse si me
dio tempore res peculiares subtractae fuerunt, cum tamen quasi per illa
tionem secundae quaestionis resolutionem ex priori proveniri docuerit
in illis verbis eadem distentione quis vetr vreuitur sententia lex enucle
anda est = In pp. igitur regulam generalem constituit quatenus ad
adquisitiones expectat quae ex causa legati stipulationis aut alte
rius cuiuslibet stipulationis adquisitionis provenire possunt in quibus
tantum versatur et nullum factum personae desideratur ut tales adqui
sitiones perficiantur et in illis aequale ius versari profitetur in he
rede extraneo hereditatem adeunte et in parente qui propter re
pudiationem bona peculiaria iuri pristino retinet quam partem
explicuimus supra numeris praecedentibus. = Pergit praete
rea inveniens finalibus pp. d. legis et quaestionem subiungit circa

UVA.BHSC

adquisitione usus fructus per seruum peculiarem factum medio tem
pore quo institutus deliberabat et sequentibus verbis dubiis profec
to et difficilibus absoluit et si usus fructus fuerit cui seruo relictus
modo patri fideli delegatum modo heredi neque a persona in
personam creditur transire creditur transire et licet in verbis pre
fatis nihil expresse decernat neque paritatem aut disparitatem
inter heredem et patrem constituendam esse profiteatur certum tamen est in
ter utrumque quatenus ad cessionem et delationem usus fructus et ipsius ad
quisitionem expectat insignem differentiam versari quae quidem proficis
citur ex dissimilitudine quae reperitur inter legata regularia et
in quibus ius versatur nullumque factum personae desideratur ut deferantur
et adquiri possint et inter legatum usus fructus legata nanque regu
laritur a morte testatoris cedunt et deferuntur et saltem dominio re
uocabile legatario adquiruntur si pure aut in diem certum re
linquantur l. si post diem 5 in principio et § itaque 1. et §
sed si 3 l. nec semel 12 § idem Celsus 3 ff. quando legatorum cedat
l. legatum 80 ff. de lega. 2 l. a titio 61 de furtis legatum autem usus
fructus non a morte testatoris cedit sed ab adita hereditate l. si pure
2 l. 3 l. si usus fructus 14 in pp. et § 1 l. cum ita legatum 16 § 1 ff. quando
dies leg. cedat l. unica § dies autem ff. quando dies usus fructus legati
cedat l. si seruo 18 qq. modis usus f. amittatur l. unica § in nouissimo
Cod. de cad. tolle l. usus fructus 26 ff. de stip. seruo l. hereditas 61 § 1 ff.
de adq. re. dom. ex quibus legibus facile depromitur non solum desideraria
ditionem hereditatis testatoris illius qui usum fructum legauit verum et
iam desiderari aditionem hereditatis illius in qua ser
uus reperitur si forte seruo hereditario us
us fructus legetur et ratio et ratio
disparitatis ex eo depromitur nam si cessio et delatio usus fructus le
gati non suspenderetur inutile prorsus rederetur quia hereditati per
seruum hereditarium usus fructus non potest adquiri ex d. l. hereditas
61 § usus fructus ff. de adquid. re. dom. l. usus fructus 26 ff. de
stip. seruo l. si seruo hereditario 18 ff. qq. modis usus fructus amit

UVA.BHSC

tr dt. vnica ff. dies autē ff. quando dies vsus fructus legat. cedit quoniā vsus fructus cū intendo et fruendo idem in facto pers
ng realit existentis quā vtit et fruit constat ex dt. vnica ff.
et autē hereditas persona n habeat realit existentē quā vtendo
de fruendo apparet dt hereditas ff. vsus fructus ff. ad
quē. re. dom. legatj necessariō suspendit vsque ad adit.
ng hereditatis et tunc cedit et deferr et heredi adquirit
vt proxime pcitata iura et observant Vol. tomo 3 illust.
trac. 1 Cap. 2 n 12 licet legata in ng cū versat de stipulatō
nes et actiones omnes exquibuscunq contractu prouenientes vel de
licto per seruos vel res hereditarias iacentē et per hereditatē here
di futuro possint adquiri. Fertur seruus ff. de reg. cred. l. liber
homo 13 ff. si seruus hereditarius cū duabus legibus sequentibus ff. ad leg.
falcid. l. legata 110 ff. seruo hereditario ff. de lega. 1, l. titio §§ ff.
ff. de lega. 2 et observant Cuia. in expos. ad legē et antiq. in paru.
tit. ff. pp. ff. illa. 3.

Exqua facile deprehendit exposito ad Vlpia
32 dt. in. 33 in fine pp. ff. de adquir. re. dom. in illis verbis et si vsus
fructus fuerit heres seruo relictus modo potest videri delatus ng
extraneus heres hereditatē agnouerit cū ex die mortis testatoris
ipso hereditas introducta retro iudicatur medio tempore vsque ad
aditionē seruus hereditarius extitit atque ideo nullomodo cedere aut deferri potuit legatus vsus fructus heredi vsque ad diē
quo hereditatē agnouit. Quia seruus ille est pars hereditarius heredi
tatis iacentis vsq fructus adquirere n. potuit ex legibus relatis n.
precedenti, tatē autē a tempore aditionis vsus fructus heredi de
ferr et actio ad consequendū adquirit, q ig dominus seruū et
persona realit existens post aditionē reperitur quā vtis fruit possit
iuxta reg. lex in l. vnica ff. dies autē cū similibus. Superest adue
tit ff. quando dies vsus fructus legat cedit — impatet autē aliud
ius obseruatur nā si heres extraneus repudiauerit et propter repudi
ationē poterit iure prætorio bona peculiaria retinuerit seruus pec

UVA.BHSC

...

Cárú nunqᵍ hereditarius fuíse creditᵗ sed semper in domínio patrís per continuatoꝝ, et quasi portiúncú cuiusdᵍ símulatídine remansísse vt præter alia aura superuus expensa docet Cons. int. de hered.ᵗᵃ 19 q. quód autẽ q ffil de cast. pecul. atq; ídeo usus fructus ꝙ seruo legatus stat ꝙ ab adítione hereditatis testatorís illi as quósvis fructꝰ legauit Cgit et patri delatus fuit, quoníã dominꝰ semper a morte filíj intelligitᵗ seruú peculiárẽ ebat, perinde realitᵉ existens reperta sit, nullꝰ que considerari possit in quem eius quomódocúq; fructus cadere et deferri potuerit Cg effectu Cgit et fuit delatus, atq; ita expedita Cons. Vlpiani sententiã in 2ª. parte qua proponit verbú finalisq. principaliꝰ dicens ꝫ recte infert Vlpia ingl eandq; distinctionẽ admittendq esse quatenus ad adquisitoꝝ actionú furti, ita sicut usus fructus per seruꝰ hereditarius hereditati adquiri nr potest ita símiliter qui furti actiõ hereditati iacenti potest adquiri et consequenti ad heredẽ postea aduentꝰ nr transferr — et sicut usus fructus patri per seruꝰ peculiarꝰ potest adire et deferri ita símiliter actiõ furti patri adquiri potest ín medio tempore quo institutus de cujus re hereditariꝰ subtractꝰ fuerint, vt explicauimus supra nr 30 =

Qr 33

Cum 19 demonstrandú sit decedente filio minore diminutionẽ dominij peculiaris legis ꝫ hoc ꝙ defilio ad patrẽ, licet decedente patre ꝙ ad eandem diminutionẽ dominij sit de patre quæstio, atq; ídeq; specialissime ꝫ pecunia castrens Septim, q. parens adhuc existente filio, ita dominꝰ ẽ rerꝰ peculiarium vt de eis disponere possit, etiã ín ijs dispositionꝰ speciebꝰ ꝫ qꝫ plenum dominij arbitriú desiderat, vt subsistere possit tempꝰ ín quo non possit amittí ꝫ qua bona vacantia sibi adquirere ꝫ suspensa teneat, donec existentꝰ inutilis ꝫ vtilis a principio retro fuisse dignoscat, Quæ cũ pater superstite filio Qno sit subsecuta quasi Cessione et disiunctiõe dixerat Cgit. de hereditate Ig D. cæter. 3. cujus addictꝰ nr 19 ff. de castrens pecul.

UVA.BHSC

Si filius non disponat aut dispositio effectum non sortiatur, patris dispositio retro a principio subsistit, et effectum habet, veluti si servum peculiarem per vindicationem legaverit, vel directam libertatem servo testamento scripserit, vel solutionis causa servum creditori tradiderit l. servum filij 44 ff de leg. 1 - l. quires 92 §. rem autem 3. ff de solut. l. proponebatur 9 l. de hereditate 19 §. 3. cum seqq. ff de castrensi peculio et alia plura in confirmationem huius certissime regulae numeris seqq. tradidimus ex qq. satis aperte cognoscitur fortius et potentius ius habere patrem in bonis peculiaribus donec filius superstes est, quam habet filius in bonis paternis donec pater in rebus humanis existit, nullibi enim in iure reperies filium familias absque patris consensu eo superstite de bonis parentis disponere posse, ita ut vel dispositio a principio subsistat vel saltem suspendi possit ut postea effectum sortiatur, licet suus heres existat illud tantummodo filius habere intelligitur ut quodammodo dominus vivente patre iudicetur in l. in suis 11. de liberis et postumis pater vero dominium verum habet licet administratio suspensa sit donec filius vivit, quia disponere potest et dispositio non in utilis sed suspenditur usque quo filius decedat =

34 Rursus quod pater in bonis peculiaribus potentius ius habeat quam filius in bonis paternis ex ea non levi sed fortasse nova consideratione manifestum efficitur quoniam si filius testamentum faciat et extraneum heredem instituat, et patre superstite filius decedat, et deinde pater deliberante herede instituto diem functus sit, et postea post mortem patris heres

UVA.BHSC

institutus repudiet licet donec pater vixerit
locum non obtinuerit, ut bona castrensia iure
peculij pertinerent, sed imagine successionis bona
peculiaria extiterint propter spem heredis
instituti ut considerat Hisoninus in d. l. de here
ditate 19 §. quia autem 5 ff de castrensi peculio
nihilominus tamen si scriptus heres post mortem
patris bona peculiaria repudiauerit retro a
morte filij peculium patris bonis accesisse et bo
na ipsius patris per repudiationem aucta
fuisse certum est quia non est nobis ut ex
post facto aliquis successorem habere videatur
ut subtiliter ratiocinatur Ulpianus in l. pro
ponebatur 9 ff de castrensi peculio et comprobat
exemplo filij familias cuius pater fuit captus
ab hostibus qui si captiuo patre superstite
decedat, et postea pater apud hostes
moriatur filius quasi pater familias ha
bebit heredem et successorem ut comprouat
textus in l. penult. ff de statu ~~hominum~~ legit. ~~unde~~
~~[illegible]~~ et obseruat Cuiac. lib. 66 ff Julian. in l. pen. ff
de stat. hom. unde apparet patrem decedentem antequam heres institutus a filio repudiet
ad heredem suum transmittere ius ut bona peculiaria consequatur =
sed filio autem in potestate constituto aliud ius obseruatur quoniam
si parens ipsum exheredem fecerit et extraneum heredem instituerit, pater
que superstite filio decesserit et postmodum filius deliberante here
de instituto moriatur licet post mortem filij hereditatem repudiet here
ditas paterna ad filium aut eius heredes non deuoluitur, neque ius ali
quod filius exheredatus ad eos transmittit sed illi ad hereditatem ad
mittuntur qui proximiorem gradum vel suitatis vel agnationis ob
tinent tempore repudiationis nam tunc certum esse cepit defunctum in
testatum decessisse ut prouant diserta iura in l. si quis postumus 9 §

UVA.BHSC

p. plur. 2 ff. de lib. et post. l. 6 § secundo ff. de test. et leg. l. 6. scripto § fin. de adem. l. ex his quis filio 6 vers. plane ff. de injust. rupt. § 4 autē quæritur inst. de hered. qui ab. intes. deferunt. § proximus inst. de legit. agnat. succ. et Sovernant. arg. text. ibi or. Fran. Duar. ad tit. ff. de adquir. hered. Cap. § Colum. § et pulch. in § ita demum 3 n. 43 inst. de hered. qui ab intes. defer.

Sed autē rang

37 inquiramus propter quæ filius qui ante repudiationē extranei heredis institutis decessit hereditatē paternā ad successores et heredes suos n. transmittat exeo præsecto profectō, quoniam patris hereditas nunquā fuit tali filio delata, vt manifeste docent Cons. in dict. quis filio 6 vers. plane in fin. vers. ab intestato vero non succedit cum antea alij nec delata hereditas, non fuisse autē filio delata hereditatē apparet quia deliberante instituto decessit ff. de inoff. testam. et in dict. l. § secundo ibi, quoniam nec delata est filio hereditas ff. de suis et legit. et Sovernant Franc. Duar. ad tit. ff. de adquir. hered. Cap. § Colum. § et amplectitur Pulch. in § ita demum n. 43 inst. de hered. qui ab intestato deferunt, licet enim proprietate inspecta filio herede existente neque hereditas introducatur, neque delata hereditatis fiat, sed per dominij confirmationē postea tali legis existenti quo pater decedit hæres existat ex potentia suitatis vt tradidimus supra n. 14 et docent recentiores communiter in § in fin. 11 ff. de lib. et post. et exscripsere Corras. lib. 3 miscel. Cap. 16 n. 6, Sorea, dialogo 36 n. 2, Petrus Greg. lib. 42 syntag. Cap. 39 n. 22 Cona. lib. 1 Coment. Cap. 2 n. 1 de. ma. lib. 9 observa. Cap. 10 Tiraqu. in præfatione legis 11 n. vnqua. ad de revocandis donatio. n. 21. Anto. Fauer. in rationa. tit. 2 lib. 2 Mac. 3, impropriè tamen legendo n. deferri filio hereditatē duj extranei hæres institutus deliberat in prædictis legibus. Consulta profitentur regulæ tenuisse hereditatē paternā n. pervenire ad eos statu in quo filius

UVA.BHSC

suus heres existere posset et se immiscere vel abstinere ex
beneficio iuris praetorij iuxta decisionem tex. in l. necessarij 197
ff. de adquid. hered. propterea q. filio decedente adhuc pen
debat ~~institutio~~ additio vel ~~exheredatio~~ repudiatio extranei here
dis instituti atque ideo nunquam potuit filius ingredi
ad ius successionis et consequenter neque ad heredes potuit
aliquod ius successionis transmittere = Pater autem cum
iure successionis aut hereditatis bona peculiaria retineat
sed iure pristino idest peculij iure ut supra latius expo
suimus licet deliberante herede a filio milite instituto de
cedat si postea tamen repudiet quasi post liminij cuius
dam similitudine successionis imagine repulsa retro
a morte filij castrensium bonorum parens dominus extiti
sse creditur d. l. proponebatur 9, d. l. de hereditate 19 § quid
autem 5 ff. de cast. pecul. atque ideo dominium q. parens
potestate legis antequam decederet habuisse retro fingitur
absque ullo impedimento ad heredes suos transmittit iux
ta decisionem tex. in d. l. proponebatur 9 ff. de cast. pecul. et
hanc esse veram disparitatis rationem existimo propter quam pa
ter ius peculij potest ad heredes transmittere licet ante
repudiationem heredis instituti decedat filius autem pater
nam hereditatem non possit ad suos heredes transmittere, nam
in priori casu neque hereditas est neque successio, atque
ideo neque proprie neque improprie delata fuisse desi
deratur ut transmissioni locus fiat sed tantummodo requi
ritur quod repudiatio interveniat et haec sufficit ut retro a morte
filij parens dominium castrensium bonorum habuisse intelligatur
ex instanti quo filius decessit et ut tale dominium adquisi
tum iam possit ad heredes transmittere in posteriori vero casu sal
tem improprie hereditatis delatio requiritur, ut filius ex
heredatus ius aliquod ad hereditatem adquirat, quod ius ad her
edes transmittere possit, cum ergo neque improprie delata dici possit

UVA.BHSC

dum extraneus heres deliberat ex dl. si quis filio 6 vers. pla
ne ff de iniust. rup. dl. 1. § sciendum ff de suis et legit. non
omnium q. filius nihil ad heredes transmittat et consequen
tr iam dubitare n possumus potentius ius habere patrem
in bonis peculiaribus donec filius vivit quam habet filius
in bonis paternis donec parens superstes est.

Ex qq omnibus

36 adversus sentiam doctissimi Valentiae necesario iam sentia Cons.
in dl. intercetera 30 ff de lib. et post. exponenda est docet enim
et suponit praecitatus vir ut animadvertimus supra n. 15
etiam seclusa aliqua speciali lege, aut constitutione quae
filiorum iam natorum et in potestate parentum existentium institu
tionem aut exheredationem requireret ipsam coniunctionem
personarum et suitatis ius et continuationem dominii quae
potestate legis de persona patris ad personam filii fuit in
troducta sufficiens fundamentum esse ut paternum testum ru
mperetur nam si n. interveniat exheredatio continuatio do
minii impediri n posset, atque ideo concurrentibus ad he
reditatem filio praeterito et extraneo herede instituto for
cius ius esset suitatis, et continuationis dominii quam ius
institutionis quo extraneus heres sufultus hereditatem
consequi desiderat propterea, q ius filii iure naturali fir
matur ius autem heredis instituti rane tantum civili subni
titur, atque ideo filium in causa successionis vincere et extra
neum excludere, et excludendo testum rumpere = Quae qui
dem doctrina praeter ranes quas diserendi causa expen
dimus supra ex n 16 cum sequent. sequenti consideratione
difficilis reditur sicut de patre ad filium continuatio domi
nii propter suitatem potestate legis fuit introducta ex
l. in suis 11 ff de lib. et post. ita similiter de filio ad pa
trem bonorum castrensium dominium potestate legis continuatio
fit ex l. 2 cum pluribus aliis superius adductis ff de cast.

UVA.BHSC

pecul et potentius ius habet parens in bonis filij donec fi
lius superstes est quam habet filius in bonis paternis don
ec pater viuit et coniunctio personarum equalis est, et quo
relatiua inter vtrumque, sed neque coniunctio personarum
neque dominij continuatio sufficiens est vt filij testum vel
nullum sit a pp.o vel rumpatur postea licet parentem silentio
pretermittat, sed testum subsistit et heres extraneus ad heredi
tatem admittitur vt late et erudite prouant Con. lib. 19 Coment.
Cap. 4 et ibidem Osual. qui plura congessit litt.a M. et S. igi
tur sola personarum coniunctio et suitatis ius ex ea proueniens
et continuatio dominij quae ex vtroque capite potestate legis
fuit introducta non sufficit vt testum patris rumperetur secundum
particulari lege aut constitutione quae parentibus necessi
tatem imponeret quod nominatim filios instituerent vel nomina
tim exheredes facerent atque ideo dubitandum non est, ipsa lege
testamentorum quae solemnitates ad ipsorum perfectam confectionem
praescripsit postquam extrinsecas solemnitates de numero testium
et alijs huiusmodi constituit hanc etiam filiorum instituendo
rum aut nominatim exheredandorum adiecisse vt non obscure co
ligitur ex subtili Papiniani responso relato in l. 1 ff. de iniust.
rup. de cuius expositione latius inferius agemus et obseruat
Qua. ad nostrum tit. de lib. et post. Cap. 3 in fine et confirm
ant scriptores laudati supra n. 14.

37 His igitur rationibus motus
vt veriorem amplector sententiam Emanuelis Costae qui plures congessit
in explicat. legis Galus 29 § quid si tantum 3 parte n. 35 cum secu
entiff. de lib. et post. Anto. Fabrij lib. 9 coniec. Cap. 7, quos laudat
Pich. ad tit. de lib. et post. in praeludijs Cap. 2 n. 32 et in pp.o inst.
de exhered. lib. n. 32 quatenus affirmant Gaium iuris cons. in d. l. in
ter caetera 30 in pp.o ibi de liberis heredibus inst. vel exheredan
dis non de filijs natis et in potestate patris constitutis sed de pos
tumis intelligendum esse = Qua expositione admissa facile et

UVA.BHSC

et proprie accipiuntur, et intelliguntur posteriora verba illa ne
preteritis istis rumpatur testum, nam postumo preterito si pos
tea nascatur testum quod appellatio substiterat nativitate rumpi
certum est si autem de filiis iam natis cons. acciperetur prefata
verba cum proprietate intelligi aut explicari non possent nam
filio preterito testum appellatio nullum esse ipse cons. in verbis finalibus
d. legis profitetur et consequenter rumpi non posset ut latius
probavimus supra n. 16 cum sequent. = Neque adversus
hanc interpretationem aliquid faciunt arguta et rationes
quas erudite et subtiliter considerat Val. et nos retulimus
supra n. 11 cum sequenti licet enim parum animadverse ma
gni ponderis esse videantur diligenter tamen perpense adver
sus antecessoris nostri sententiam retorquentur ut igitur comprehen
dantur et cons. sententia clarius et novitur forsan elucescat vrei
ter repetendae et dissolvendae sunt.

Prima igitur, et 2 ratio quas
38 considerat Val. et in quibus tota fere vis et auctoritas suae sententiae con
tinetur sequenti clauduntur argumento, cons. Gaius docet inter cae
tera quae ad ordinanda testa necessario desiderantur ius id
est solemnitatem et quidem principalem esse ut liberi instituan
tur vel nominatim exheredes fiant sed postumorum institutio
aut specialis exheredatio necessaria non est ut testum legitime
conficiatur et licet ut necessaria admittenda sit saltem ne pos
tea rumpatur testum nihilominus tamen certum est non esse princi
pale ius quandoquidem principalius est ut liberi iam nati
instituantur vel exheredentur igitur liberorum appellatione filii na
ti non vero postumi in priori parte d. l. comprehenduntur = Ar
guta profecto est et subtilis haec ratiocinatio caeterum rediligen
tius animadversa nihil probat adversus supra tradi
tam resolutionem et argumento facile respondetur distinguendo ma
iorem propositionem ex traditis supra n. 16 cum sequent. in hunc
modum inter caetera quae ad ordinanda testa necessario desiderantur

UVA.BHSC

principale ius est deliberis hered. inst. vel exhered. ex sentia
Cons. in d. l. inter cetera 30 sive necessitate precisa et simplici
ter sumpta intelligatur propositio negatur. si vero de necessita
te causativa ne postea rumpatur testum admittitur et concedi
tur, quod autem Cons. de necessitate causativa loquatur manifeste
demonstrant verba relata ibi ne preteritis istis rumpatur
testum. sic ergo distincta et admissa maiori propositione des
cendendo ad minorem quam ita concipit Val.: sed ad testi va
liditatem non requiritur postumorum institutio aut exheredatio
negatur prorsus, quoniam ne postea testum rumpatur necessa
ria est institutio aut exheredatio postumorum sicut nece
saria est filiorum ignatorum ut testum a principio recte fiat ita ut
inter utranque necessitatem et personarum speciem nulla diferencia
sit, et tamen suposita ut una causativa altera simpliciter necessa
sit ut tradidimus supra ex n. 16. = ad aumentum vero difficulta
tis, nempe quod. licet institutio aut exheredatio posthumi necessaria
sit, ne postea rumpatur testum, certum tamen est non esse principale ius, aut
principalem solemnitatem, quia principalior est filiorum ignatorum institu
tio aut exheredatio, ex qua ratione infert antecessor noster consequen
tiam illam iuris consulti Gaii de posth. intelligi non posse; respondetur ne
gando suposito et consequentiam, quam ex eo infert, et affirmando institutionem
aut exheredationem posthumorum, ne postea rumpatur testum principale ius
esse, et principalem solemnitatem, exheredationem autem filiorum non esse prin
cipale ius ne principalem solemnitatem, ut testum a principio rite fiat
quoniam aliae solemnitatem tamquam principaliores a iure desiderantur, licet,
ex defectu institutionis, aut exheredationis nullum redatur testum si
a filio impugnetur, quae doctrina quoniam in cordice verborum considerata
et traditioni communi doctorum repugnare videtur, et ex ea radicitus in
tellecta vera iuris consulti Gaii sentia elicienda est brevibus
ita exponitur =

39 Constituo igitur ad testarum perfectionem duplicem so
lemnitatum speciem desiderari, quae enim sunt solemnitates

UVA.BHSC

strinsecę, et quę do forma extrinsecę tab. adhibui debent; alię
vero solemnitates sive requisita intrinseca quę precipiuntur
forma desiderant, ut testy subsistere possit, et inter utrasque
solemnitaty speię ea distinctio reperitur, qd. ubi solennia extra
videt strinsecę solemnitates deficiunt testy nisi ure facty dicitur
ubi vero solemnitas intrinseca, veluti filij institutio autem
hęre datio deficit nullig momenti testy est quę distinctę docet Pap.
in dicta lege 1 inpio ubi testy aut ñ eius facty dicitur ubi
solennia extra deficiunt, aut nullius est momenti cy tibi
quę fuit inpotestate patris prętextu fuit fl derinitio rupto, ad
latius exponit. similiter premonendy est solemnitates strinsecas
esse, veluti septę testy adhibitio eodę temp. et ipsorum rogatio, sub
scriptio, et obsignatio, et alię plures quę continentur in fl quitota
fauu ponunt et intit° cod. de testi et intit° instituta de testi or
dinandis et precipue in § 3. intrinseca autę solemnitas est in
stitutio aut exhęredatio filij inpotestate patris existentis, ut do
et Val. loco citato supra nº 14 et ante ipsy obsecuat Duarenus
ad rubry tit. ff. lib. et posth. cap. Tobia. lib. 1 barba. sec. cap. 5
Cuia. lib. 1. difini. Pap. in d. leg. 1. fl derinius. rup. et hanc distinctę
solemnitaty satis aperte demonstrat iust. in pio iust de exhęre
lib. in illis verbis ñ tamę ut omnimodo valeat testy ut sicut hęc
observatio quę supra exposuimus ingę suponit solemnitates
quę ad testi confectione titulis antecedi. ritu vsurpat et simul
resolvit propter solemnitates strinsecas filiorum institutionę
aut exhęredatę desiderari ==

40

inignis q° differentia inter utrasque speię solemnitaty inter ceteras ea reperitur quę solem
nitates communes et strinsecę fauore publico fuerunt intro
ducte. ut falsitas intutamentorum confectione proximi evitaretur
et super fugerent fraudes qq testatorii in ultimo vite spi
ritu constituti exponi erant ut testatur iust. in leg. fin. Veri
cy enim cod. de fidei comiss et observant Dom. lib. 6 com.

UVA.BHSC

cp6 inppio et ibidꝫ osual. Litt B Matienco in lꝫ 4 gloria 3 hº 9. tit 4 lib. 5. recopilationis, atque ideoque testantiꝫ uoluꝫ tate, acproindeneque facta priuatoꝫ poꝫunt remitti ex legem no potest 55. ff de leg. 2. leg. 9 boni 45 3 4 ff ad lꝫ fal. lꝫ fin ff durus et legit. lꝫ in publicꝫ 38 ff de pactis lꝫ neque exqua tozio 27 ff de uulg. iuris 4 n. dubitꝫ Cod de legatis, 4 testandi 23 Cod. de test. et cuiuslibet 15 remutatis omnibus, quꝫ ad strin ta testatoꝫ formꝫ deliberatis inutiꝫ redit disposition, 4 Lr. ff de inoff. test. nisi, 4 siquꝫ rami 2 4 exia 29 de test. l 3, 4 si uxor 22 6. huic Constitutissima 21 versi. subscriptu Cod de ꝫ 4 si uentri 13 ff exten 29 Cod de rei uic, 4 si impuberi 23 de lega 3. soreuart bon. dud. et materiis locis ubi supra, 4 coretta illera uaria. reso. cio. 2 quest. 4.

71 Soreuatio uero et remutatꝫ inst. aut exheredationis filiꝫ priuatꝫ iporꝫ utilitatꝫ Continet, uide nt Bar. in l. 4 si sed si filius nis ff de lega. 3. Imola in l. si filius 7 ff de lib. et post. et ibidꝫ Jason nis, et Dec. inter Cteros nis. exeo autꝫ q priuate filiorꝫ fauore introducta fuit lex soreuatio recte potest a filiis renunciari ex reg. ter. in l. siquis Consi berdo 29 ubi Bartol Comunitt scriptores Cod. de pactis duobus ad lꝫ modis potest filius in potestate parentis Constitutus uolentiꝫ renunciare soreuationi, 4 in debito tempore scilicet testi Con ferendi preteritione paterna faciendꝫ Consentiat q quidꝫ facere potest et tunc testꝫ ualebit, licet institutio aut exheredatio pretermutatis ut docet Aeuri. in l. siquando 33 4 generaliter Cod. de inoff. test. ubi in l. n. patebit 4 siquis humanu per exꝫ sion ff de bonis pos. Contra. tab. et subtiliter discutit Jason in l. inter Ctera 20 nis et ll ff de lib. et post. — 4 in post factꝫ testꝫ et parentis boniꝫ preteritus filius disposition Comprobet pater na et parentis iudicio Consentiat q quidꝫ facere potest et tꝫ effectꝫ sortiebit, ut docet Cov. in 4 preterito 17 ff de lib. et post. de cuius exposition Consulendi sunt Cuia. Lic 4 resp.

UVA.BHSC

Pap. in eadem l. Anto. Faber. lib. 1 Coniec. cap. 19 et lib. 7 cap. 14 Dua. ad tit. de iniust. rup. cap. 2 Osud. lib. 6 Coment. Donell. cap. 13 litt. C. et in confirmationem huius pp. filium videlicet posse testum patris comprobare in quo praeteritus fuit conducit tex. in l. emancipatus 2, ff. si tab. test. nullae ext. et videndi sunt Anto. Gomez tomo 1 varia. cap. 11 n. 6 et Iulius Clarus lib. 3 sentencia § testum quest. 43 ex n. 3 ex qq manifeste de promitt. accurate et maxima cum proprietate loquendo Iuris cons. Pap. in d. l. 1 ff. de iniust. rup. reliquas solemnitates quoad testi perfectionem desiderantur a solemnitate institutionis aut exheredationis dixi insisse quoniam licet ut testum valeat exheredatio aut institutio tanquam solemnitas intrinseca desideretur sicut aliae solemnitates extrinsecae et equaliter si ex cuiuslibet effectu testum nullum fiat et regulariter loquendo comodocunque testum vicietur nullum irritum aut iniustum promiscue possit appellari ex sententia Iust. in § hoc autem § ubi notavit scriptores inst. qq modis test. infirmentur proprie tamen loquendo inter iniustum nullum irritum aut ruptum testum magna differentia est ut docet Cons. Pap. in d. l. 1 et praecipue plurimum differunt quatenus ad effectum testum potest obtinere nam testum iniustum non potest privatorum voluntate effectum sortiri testum vero nullum ex causa praeteritione ipsius filii ipsius voluntate potest exitum et autoritatem obtinere et haec sufficiant ad praedictae legis expositionem quam alciori loco fusius perficiemus videndus tamen Dua. ad tit. de lib. et post. cap. 3.

72 Ex proposita et exposita solemnitatum differentia, quae ad testorum perfectionem desiderantur facile de promitto inter ceteras solemnitates quae necessario requiruntur non esse principalissimus id est principalem solemnitatem quod filius iam natus in potestate constitutus a parente heres instituatur aut ex heres nominatim fiat, quoniam (ut arguto ex rane nostri antecessoris

UVA.BHSC

vtamur) principaliores sunt solemnitates strinsecę quan
doquidem neque a testatore possunt pretermitti neque consensu
privatorum confirmari potest testum in quo solemnia iuris de
fecerunt vt pote iure publico introductę filij autem institu
tio aut exheredatio si pretermittatur nihilominus testum potest
effectum subsistere et effectum sortiri, si vel filius tempore con
fectionis preteritione consentiat vel post patris mortem
ipsius iudicium non impugnet et ex hac consideratione facile
meo iuditio depromitur consulti verba in priori parte
d. legis inter cetera 30 de proprietate sumpta intelligi non
posse de filijs natis et impotentia parentis constitutis
inquam non est principale ius idest principalis solem
nitas quod instituantur vel exheredentur ut testamentum rite
apparente fiat quandoquidem reliquę solemnitatis
extrinsece principaliores sunt et sine quibus nullo mo
do potest testamentum effectum sortiri = necessario igitur
intelligendum est consultus de posthumis in quibus causativa
saltem necessitas est instituendorum aut exheredando
rum ne postea testamentum rumpatur et ita intellecta iuris
consulti decisione cessat est regula quam tradit inter cę
tera quę ad hordinanda testamenta necessario desiderantur
principale ius esse de liberis idest posth. instituen
dis vel exher. ne preteritis istis rumpatur testamentum
Et enim illud tantummodo testamentum posset rumpi
quod appo. solemniter fuit confectum nulla iuris
solemnitate pretermissa nam quod ab initio nullum
est ex postfacto rumpi non potest ut probabimus in
pra ex n.o 9 Insequens est in priori parte d. legis
inter cetera 30 omnia iuris solemnia intelligi
tamen ordinatione observata fuisse quandoqui
dem institutio aut exheredatione desiderat
consultus ne postea rumpatur et tunc principale

UVA.BHSC

ius et principalis solemnitas et observatio expos
th. institutio adhuc specialis exheredatio nam 157
suposita tt.ti validitate principalis caussa prop
triquę rumpi potest c. defectus institutionis
aut exheredationis posth. ut docet Pap. ind. lgi.
ff de iniusto rupto et comprobant alia iura
relata supra ca n.o 16 et seqq. 3.a aut. 45

Ratio quę considerat Val. et nos retulimus supra
n.o 12 facilius ex supra traditis dissolvitur nam
posquam impriori p.te textus locutus fuit consultus de
tt.o solemniter confecto et statuit posth. institutionem
aut exhere. principale ius esse nepostea ipso
rum natiuitate rumpatur quę solemnitas spectat ad
necessitatem causatibus accuratissime subiungit alte
rum partem quę spectat ad necessitatem precussam et quasi
per illationem illam deducit conclusionem tt.ti videlicet in quo
filius in potestate constitutus fuit preteritus nullum
appo redit aliter enim intellecta consulti decisione in
nexta prorsus esset 2.e partis resolutio nam si cum
impriori de filijs iam natis et in potestate constitutis
locutus fuisset frustraneum esset de eisdem personis
in posteriori p.te tractatum repetere = imo consulti
ss.a manifestam repugnantiam contineret nam impriori
et posteriori parte diuersis appellationibus et nomi
nibus usus fuit ut personas de quibus agebat demons
traret et impriori parte de effectu drumpendi
tt.ti in posteriori vero de effectu anuhalationis
igitur ex dissimilitudine appellationum quandoqui
dem impri. p.te liberorum mentem fuit in poste
riori vero filiorum adiecit et ex diuersi
tate effectuum quę ex preteritione resultant

UVA.BHSC

ut tt.m vl nullus sit app.o vl ex post facto rum
pat necess.o de promit in pri. p.te de posth. in post.
vero de filio locutus fuisse ~ ~ tandem n.

Obstat argumentum q. supra proposui mus n.o
9 quoniam licet regularit in nostra rubrica et
tractat. liberorum appellat. n. posthumi sed
filij iam nati contineantur ut observavimus n.o 8.o
et simul fateamur in priori p.te d. l. is in
tr. cett.a 3.o liberorum appellat. n. filios natos d.
posthos. tantum contineri facile tamen predite
assertiones que contrarie videntur in cordi
a reducentur si in memoriam revocemus eo que
notabimus supra ex n.o 2 et precipue n.o 7 et 8.o
liberorum enim vox omnes omnimodo ex eadem
stirpe descendentes tam filios iam natos
quam posth. nepotes etiam nepotes et deinceps
omnes ab eadem linea pervenientes complecti
tur nisi contra prefinit. et restrict. ad certum gra
dum iuris consulti loquantur ut docet tex. in l.
liberorum 220 ~~quod~~ et alijs pluribus supra
relatis ff de verborum signif. liberorum autem
nomen in nostra rubrica filios natos tan
tum modo continere diximus quia posth. ap
pellatio que in ipsa rubrica aposita est
liber. significationem restrinsit et ita similiter
arg.o a contrario sumpto in d. l. in tr. cett.a 3.o
ff de lib. et post liberorum appellat. posthumi
tantummodo comprehenduntur quoniam filij nati
vox quam Gaius in poster. p.te d. l. is adiecit li
berorum appellationem restrinsit ita ut posthumos
tantummodo comprehendere posset ~ ~

UVA.BHSC

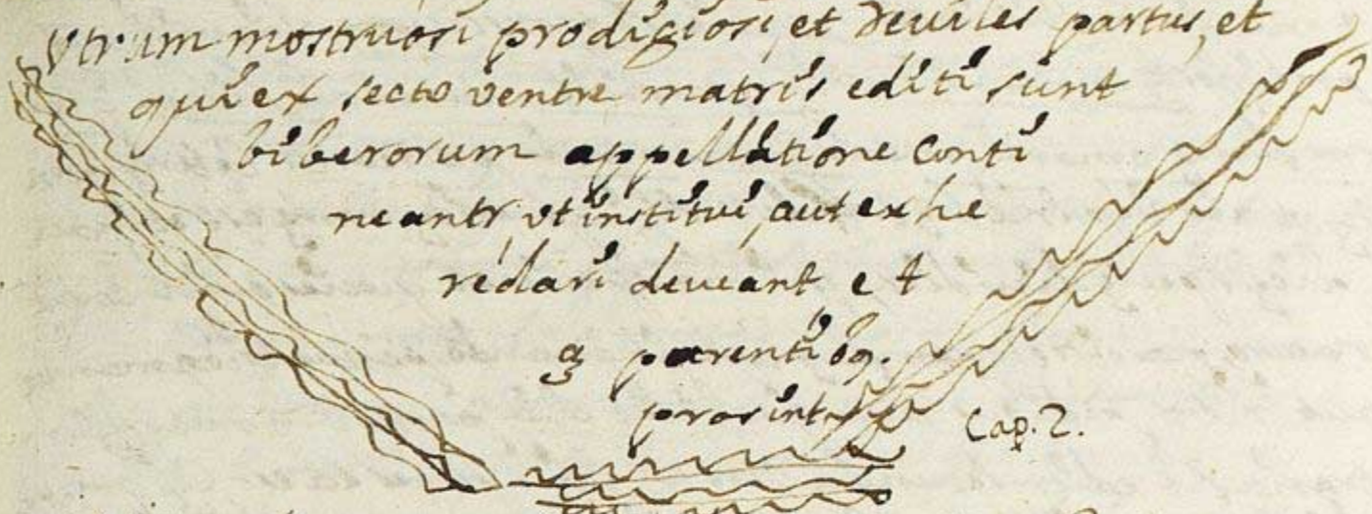

Vtrum mostruosi prodigiosi, et deuiles partus, et qui ex secto ventre matris editi sunt biberorum appellatione conti neantur vt institui, aut exhe redari deueant et a parentibus prosint. Cap. 2.

Subtilis est huius quæstionis indagatio, cuius resolutionem vt re uitate percipere possimus præmonendum est monstruosi nomen q a præmostrando, siue mostrando aut monendo deduxerunt = Cice ro diuinatione Lib. 1. Nonius Marcelinus Lib. 5 de proprietate sermonum n. 34 L. 94 Diuus Isidorus Lib. 11 originum Cap. 3 Briso nius de verb. sig. Lib. 11 et alij quos refert eruditus Carranza in trac. de partu naturali Cap. 17 n. 1 generale esse et ad res etiam in animi metas pertinere, vt docet Gedeus in l. ostentum 38 ff de V. sig. proprius autem sumptum ad generationes animalium, l. insolitas, l. imperfectas comunitur referri vt ex Aristotele et alijs obseruat Carranza d. Cap. 17 n. 4 cum sequent. et n. 7 circa finem subiungit pro digium licet idem pene sigat, latius tamen quam monstruum conti nere quoniam non solum ad terrestria sed etiam ad celestia refertur = Monstruosum illud dicitur q contra naturam cuiusque rei genitum aut factum est vt docet Vlp. in l. ostentum 38 ff de V. sig. et licet ex Labeo nis sententia ostentum quasi genus q prodigium vero quasi speciem acomodet nihilominus tamen et ostentum et prodigium mostrum vel por tentum promiscue sigat rem præter naturam, aut contra naturam et præ dictis vocibus ad partum contra naturam editos demonstrandos vtun tur iurisconsulti in d. l. ostentum 38 in illis verbis contra naturam et in ferius ibi cocies quid contra naturam nascitur et in l. quæret aliquis 135 ff de V. sig. et in l. non solum liberi 14 ff de statu hom. l. q certa tum est 3 in fine. Cod. de post. hed. inst. et Paulus iuris. (ex quo desump ta est d. l. non solum liberi 14 ff de statu hom.) lib. 4 sententia tit. 9

UVA.BHSC

q mulier in illis verbis mulier si monstruosum aliquid aut prodigiosum enixa sit nihil proficit n sunt enim liberi q contra formam omnium generis converso modo procreantur, cæterum ostentum ut ait Ulp. in d. l. 38 ff de V. sig. genericum nomen est, et in duplicem speciem dividitur, prima species est quoties quid contra naturam nascitur et exemplum aponit quando partus tribus manibus aut ribus pedibus aut qualibet alia parte quæ naturæ contraria sit editur secunda vero ostenti species ea est, cum quæ prodigiosum nascitur et prima species vocatur ostentum quasi ad speciem genere contracto ut contingit in adoptione. Cuius species sunt adoptio et adrogatio ex l. 1 § 1 de adoptio et in cognatione quæ in cognationem et agnationem tanquam species dividitur ex l. n facile 4 § cognationis 2, l. iuris cons. 10 § inter agnatos 4 ff de gradibus et observat Carranza cap. 17 n 9, secunda vero ostenti species est prodigium vel monstrum ut expresse docet Ulp. in d. l. ostentum 38 in fine ff de ver. sig.

Monstrum igitur prodigium, sive ostentum illud proprie dicitur cum natura quod prodigiosum producit alterius diversæ speciei animalis aut alterius rei propter omnem formam adsimilans et hoc triplicitur frequentius contingere solet primo quando natura humana a ita sui fuit oblita ut in mulieris parturitione diversam omnimodo formam et nulli animalium similem animatam tamen vel inanimatam partui præstitit ut circa animatam aliquando contingit, symbola ut observat cum pluribus Carranza ad cap. 17 n 11 — 2° cum a natura humana alienæ speciei perfectam formam præter humanam tamen partui præstitam fuisse dignoscimus veluti ursi canis aut alterius similis animalis et iuxta hanc speciem intelligendi sunt tex. in d. l. n sunt liberi 14 ff in pp. ff de sta. hom. et in l. quæret aliquis 135 ff de V. sig. et in l. q. certatum 3 Cod. de postumis heredibus instituendis et Pau. iuris cons. lib. 4 sentencia. tit. 9. § mulier — 3° cum partus editus est eius formæ ut equino, suino, vel alterius cu

UVA.BHSC

iuslibet animalis irracionalis capiti braquia vel ma
nus vel alias vmanę corporis partes aut membra adisce
rit natura et sane de hijs monstruosibus generationibus in
teligenda est Alephonsi ~~superioris~~ sapientis decisio in l.
9 ibi Las que nacen dela muger e no son figurados como
homes asi como si tubiesen cabeça o otros miembros de ves
tia tit. 23 part. 4 et triplicem monstrui speciem a nobis re
latam ostentum appellatur ab Vlp. prout genus est in d. l. ostentum
30 ff de V. sig. Communiter autem prodigium vocatur aut porten
tum vt tradidit Negusancius in silua responsorum quest. 400
n. 070 — hostentum vero specifice sumptum et quando natura in gene
ratione et partu naturali originis forma minime destructa sed hu
mana specie subsistente in excessu peccat aut defectu hoc etiam fre
quentius tripliciter contingere solet 1° si in forma vel corpore primo
si in forma vel corpore humano vox humana deficiat, et in ea
gitum insolitum vel hinitum prorumpat cuius speciei meminisse vi
detur Vlp. ind. l. quęret aliquis 135. ibi qualem usu vel vagitum
novum ff de verb. signif. et notat ibidem Acur. et tradit Petrus
Cabalus resolutionum criminalium centuria 2 casu 139 n° 2. 2° si
formę et corpori humano pedes caprinos vel alterius cuiuslibet
animalis adiiciat. 3° si natura humani corporis ampliauit
officia veluti si quis nascatur tres pedes habens aut tres ma
nus, aut sex digitos in qualibet manu vel pede vel
si forte officia diminuit veluti si quis cum quatuor digitis
in quolibet pede vel manu, vel sine brachiis producatur, vel cum
uno tantum musculo aut in hac universitate scholasticum quemdam
Lusitanum se vidisse testatur Carranza d. cp. 17. n° 17. de hac
3ª ostenti specie loquitur Consultus in dicta l. ge. n.
sunt liberi 14 ibi partum autem, qui membrorum huma
norum officia ampliauit ff de statu hominum. quę verba
extant apud Pau. dicto libro 4 sententiarum titulo
9 § partum qui et in l. quod dicitur § 1 in illis verbis quid

UVA.BHSC

tamen si non integrum animal cum spiritu tamen ff de lib. et posthumis, et iuxta hanc speciem ostenti intelligendas sunt posteriora verba dictae legis 5. ibi massi la criatura que nace a figura de home o muger aia miembros sobe janos o menguados no le en pesce para heredar los bienes de su padre e de su madre e de los otros parientes tit. 23 part 4. licet enim in tribus casibus supra relatis partus humanus naturalem originis formam retineat, ostentum tamen appellatur ab Ulp. in d. l. ostentum 38 ex ea ratione, nam aliqui id. deesse aut superesse in specie producta praeter naturam est ut docet Arist. lib 4 de generat. animalium cap 4 et hoc sufficit ut ostentum ex Ulp. sentia appellari possit ut exponit Carranza dicto capite diez y siete n° diez y siete

3 Ex predictis deducitur insignis diferentia quae inter utranque ostenti speciem reperitur licet enim omne quod ostentum est contra naturam genitum aut factum esse dicatur ex reg. tex. in l. ostentum 38 ff de V. sig. nihilominus tamen non omne genitum in quo ostenti qualitas reperitur quatenus ad iuris effectus expectat removetur aut habetur pro non nato nam ostentum specifice sumptum quo ille partus demonstratur in quo natura forma nati non destructa, sed in sua specie subsistente in excessu peccavit aut defectu ampliora vel pauciora officia subministrando adhuc umanum et legitimum partum existere certum est licet imperfectior sit quam communis fert naturae consuetudo atque ideo membrorum vel defectus vel excessus impedimento non est, quominus sic natus homo dicatur, et existimetur, et legitimus sit ut parentibus et caeteris succedere possit ut expresse docet d. lex. dum ubi notat Gregorius Lopez tit. 23 part. 4 et affirmant Cons. in d. l. n. sunt liberi 14 vers. partus ff de sta. hom. Paulus d. lib. 4 sentia. tit. 9 § partum qui et iuxta hunc sensum intelligendus est Ulp. in l. quod dicitur 12 § 1 ff de lib. et post in qua disertis verbis affir

UVA.BHSC

mat partu vt legitimu ad succesionu admitt et paren
tu testu rumpere vl qu spiritu nascatur qd est actus vitu
integre nati dixerit ex reg. texin l. q certatu 3 in fine lib.
verbu in fine vnus adortu totus processit cod. de part. here
dib. inst. et antequa vlp. qu spiritu nasci partu necesse
ut esse perfectu vt patri succedere et testu rumpere po
sit supponit nihil deesse qd integru animal editu sit vt
constat ex verbis dicti qd dicitur 12 qui non sit integru animal
editu sit qui ita intelligenda sunt vt demonstrent partu na
turale indicari et successionis capace et illu ignominia
ra in defectu pecauit q forte sine bracchiis aut qu vnu tan
tu membru aut pede editus sit nq hic defectus specie hu
mana mutat atque ideo partus licet defectuosus ad succe
sionu admittitur et pro partu legitimo habetur sicut dicimus
natura in excessu pecauit vt docet texin d. l. n sunt liberi ff de
sta. hom. et paul. d. lib. q sencia. tit. 9 § poatty qui = Monstru
ositas aut prodigiu sub humano et legitimo partu n contine
tur neque ad successionu admittitur atque ideo liberoru appel com
prehendu non potest ex d. l. n. sunt liberi in pp. ff de statu hom
ru et ex Paulo d. lib. q sencia. tit. 9 § mulier, l. q certatu 3
in illis verbis ad nullu declinans monstrum vel prodigiu
cod. de port. here. inst. q q differentia inter monstrum aut
prodigiu et ostentu specie simpty agnoscunt et amp
lectuntur omnes quos videre scriptores et persequi per antiqua
rum repetenter in d. l. n. sunt liberi ff de statu hom. et in d. l. pe
tenty 3 ff et in d. l. q quis et aliqui 135 ff de verb. sig. et in d. l.
q dicitur 12 ff de lib. et port. et in d. l. 3 cod. de port. here. inst.
amplectitur glosa in d. l. q quis et aliqui, et Paulus Castrensis
in l. vxoris absentis 2 cod. de port. here. inst. et execentiones q.
secuntur Peregrinus in trac. de fideic. art. 43 n 24, Vela
rius in sua rerum quotidianarum 480 n 83 qui sequunt Bale.
ius ad lege Romuli Phomiti 103 Petrus Erodius regula

UVA.BHSC

Nihil
non mirum

Cateru lib. 2 tit 4 cap. 8, Merlin lib. 1 obser. cap. 33 in fine et alij plures quos laudat et plura cognitione digna pro
sequitur et Vlp. in d. l. 9 dicit. 12 erudite exponit Antrana
Cap. 6 n. 8 cy sequent. et cap. 9 n. 16 cy sequent. et cap. 17 n. 24

Cæteru

adversatur difficilis licet vulgaris ex. in d. l. quæret aliquis 135 de
Vl. lingua quæst. Vlp. stryx si parentes aut prodigiosa partus ediderit mulier
cap. 24. et quæ naturæ humanæ signa non habuerit, sed alterius animalis prolis ex
135 de V. timandus sit vt parentibus tanquam partus naturalis proficere possit
et nascentis est vt patribus proficiat et eis subiungat ratio
nihil parentibus imputari potest. quia fataliter potuerunt ejus
et statutis obtemperare erunt negue id fataliter accidit damnum
parentibus potest afferre. igitur ex Vlp. sententia. satis aperte colligitur
eos monstruosos pro liberis habere. Hanc difficultatem expedit
Merlin lib. 1 obser. cap. 33 et adeo grauis iudicauit vt existimauerint
Paul. et Vlp. in quæst. præfata dissensisse et vtrunque sua placita
grauis habuisse itaque Merl. existimat iuris cons. Paul. in l. a.
sunt liberi l. 14 de stat. hom. et lib. 4 sententia. tit. 9 § mulier in
ea sententia fuisse monstruosi partus matri prodesse non posse
ad ius liberorum consequendum ne contra primum humanum generis
partus editi liberorum appellationem mereri deuent. Vlp. vero in d. l.
quæret aliquis in contraria sententia extitisse existimare quum
fataliter accidit præter parentis culpam succedit atque
adeo ius officere non deuet. Cæteru Merlini sententia reprobata verior
est interpretatio existimantis ex. in d. l. quæret aliquis explicari
et inscriptionem intelligendam esse et referendam ad casum illum de
quo Iulius et Papius quo disponitur erat et prohibitum ne parentes
orbi desint qui nondum filios procreauerant debita hereditatis vel
legatis possent ex testo percipere vt seruant cura. in not. ad.
Paul. d. lib. 4 sententia. tit. 9 § mulier et in rubr. ad leg. c. et l. m. cod.
de inspic. ventr. cubat. et obst. et in l. vnica Cod. de cadue. toll.
Oldrad. lib. 6 Coment. cap. 17 tit K, Val. illust. iuris tom. 3. trac. 1
cap. 9 n. 9 et ampliat. Cap. 4 n. 2 et in l. vnica Cod. de infant.

UBA. BHSC

Arrestanby. Lib. 10 numero 89.

Exqua Iberuatione

§ exorta fuit apud Vlp. in d. l. 3 part a Seguent a Liguan 135 ff. de V. sig. an scilicet ad cautandã pœnã legis Iuliã et Papiã introductã partus monstruosi, vel prodigiosi proficere possint et respondit ex etiã parentibus prodesse ex ea rane quia nihil eis imputari potest quando quidẽ quales ut eruntstatutis legibus tempore nati sunt, ex qua rane profi dentur nexeo partu prodesse et monstruosus filius ut aut liberos app. Intineatur et mater non erũxa est, ac pro inde, et fataliter accidit damnũ parentibus intungeren. debet sicuti vice versa Hareña. docet in l. et semo. §§ in genuã 2 in fine ff de stat. hom. aũ consonat Iust. in §. in st. de ingenuis vers. sufficit calamitate matris nulla lenus nocere ei qui in utero est — Paulus autẽ in d. n. sunt liberi 14 ff de stat. hom. et lib. 4 pœnã. tit. 9 Prae ter sequitur de SC. Tertullã. quæritur demũ ingenua mater ad filiorũ successionẽ admittitur si ter erũxa vel utrum ius pa trũ liberorũ fuerit consequta ut testator Paulus ipse dixit. 9 in pp. et Vlp. in frac. tit. 26 § fin. et Iust. in §. postea etiã § redeo in st. de SC. Tertul. ubi Doctores Montanus. Bal ducius, Ilotoma. et franciscus Balduin. Petrus Grego. lib. 29 syntag. Cap. 9 n. 5, et 7, Cuia. in l. articulus 132 ff de V. sig. in cor. numero ad præd. successionẽ admittendã mon truosi filij in computantur, ex Iurisc. Cons. Pauli sententia, et ratio discernendi ex eo petitio proficiscitur quoniã mater ex l. 12 tab. incapax erat, ut filiorũ hereditate consequi posset senatus cons. autẽ autoritate successionis capax fuit facta subsea tamẽ conditione si tres liberos ius petitus consequeretur, atque id in perpiendã hered. commodi causa, et lucri capere desiderat superiori vero casu puram

facilius odia ex tinguuntur. quam faueres amplius

Mater lege 12. tab. incapax erat filiorũ successionis. SC. Tertulliani autoritate cũ ea effecta fuit sub ea tamẽ conditione si tres liberos eius concepisset.

UVA.BHSC

legis Papiæ evitare conantur coniuges, cuius dispositione ab hereditate, vel legato arcebantur cum ex legis 12 tab. dispositione absque filiorum procreatione capacitatem haberent et consequenter de damno vitando certant planum autem est legum dispositionem potius favere illis qui de damno vitando quam de lucro captando solliciti sunt, l. fin. § si quis vero Cod. de codicillis, l. fin. § sin vero Cod. de iure deliberandi, l. iuris ignorantia 7 iuncta l. sequenti ff. de iuris et fac. igno. l. sciendum 18 ff. ex quibus causis maiores, l. n. debet 41 § ff. de reg. iuris, et ita præcitata iura componunt et exponunt Cuia. in notis ad Paulum d. lib. 4 sentencia. tit. 9 § mulier et in recitatione solemni ad d. leg. quæret aliquis 135 ff. de verb. sig. Balduin de lege Iulia et Papia pagina mihi 114 Corra. in d. l. n. sunt liberi 14 n. 3 ff. de stat. hom. et ibidem fonto favet tomo 1 racionalium et in iurisp. tit. 3 pp. 2 illac. 3, Don. lib. 2 coment. cap. 20 ubi osual. litt. F. Iulius Pacius legum conciliatarum centuria 1.a quæst. 29, et novissime Carranza d. cap. 17 a n.o 39.

6 Ex eadem observatione infertur interpretatio ad eiusdem Pauli responsum desumptum ex lib. 2 ad leg. Iuliam et Papiam et relatum in l. ter enixa 137 ff. de V. sig. et conciliationem cum eodem Paulo d. lib. 4 sentencia. tit. 9 § quæ semel, nam in d. l. 137 docemur ter enixam videri eam, quæ ter geminos peperit, ut constat ex verbis illis ter enixa videtur etiam ea quæ trigeminos pepererit; ast contra in d. § quæ semel 2 scrivit Paulus feminam quæ semel unico partu tres filios enixa est ius liberorum non consequi ex ea ratione quoniam n. ter peperisse sed semel perturisse intelligitur, nisi forte per intervalla temporis pariat cuorum iurium manifesta repugnantia est, et ex distinctione supra tradita in concordiam redigenda, nempe distinguendo inter odiosam prohibitionem et interpretationem legis Iuliæ et

UVA.BHSC

Pap. ad quam prospexit Cons. in d. l. ter enixa 137 ff. de V. sig. ut ex ipsius inscriptione constat, et inter admissionem feminarum ad successionem filiorum ex S. C. Tertil. dispositi. de qua sermo est apud Paulum d. lib. 4 sentia. tit. 9 enim vero ad evitandas penas legis Papiae. n. tantum ter geminos temporis intervallo natos, sed etiam eodem partu, fusos, Paulus prodesse fatetur ex ea rane quia verum est, feminam tres filios ~~liber~~ os peperisse at vero ad successionem percipiendam ex S. C. tertil. n. prodesse tres filios ex eodem partu natos affirmat ex ea rane quia semel unius ~~peperisse dici potest ne~~ partu et successive tres peperit filios n. ter peperisse dici pt, neque trium liberorum ius consequi, atque ideo ad successionem ipsorum n. pt admitti quoniam ut Sen. Con. beneficio femina possit potiri trium liberorum ius consequi debet et ratio disparitatis ex eo proficiscitur quod insenatus Cons. tertilia. de lucro captando mater certat, legis autem Juliae et Papiae dispositio odiosa est, et in pena vitanda de damno vitando parentes agunt, atque ideo diversimode filiorum computatio, et numerus ex eodem partu fit, et ita praedicta iura interpretatur Cuia. in l. g. a nicolus 134 ff. de verb. signif. et eo n. relato Carranza d. cap. 17. n. 38. =

Sed licet superior expositio subtilis sit et iuris principiis consentanea duplici tamen ex cp. difficilis reditur, tamquatenus ad prohibitionem legis Papiae expectat quam circa admissionem matris ad successionem ex Senat. Cons. Tertiliano dispositione odiosa namque est absque ulla dubitatione certa videtur Cons. resolutio in d. l. ter enixa 137 ff. de verb. signif. dum docet ter enixa videri matrem, quae trigeminos parturivit, nam ad evitandas penas legis Juliae et Pap. tantummodo desideraba tur ut parentes unicum filium haberent, igitur cum femina

7

impugnatur et solut. l. 137 de V. S.

UVA.BHSC

que trigeminos enixa ē. Saltim unū partū habuisse du
bitari n̄ possit nulla prorsus dubitatio emergere pote
rat utrū triū liberorū ius consecuta esset cū unus filius
vel unus partus suficiat ut legis pœnā euadat et hereditē
ex alieno testo consequi posset, ut disertē scribit Vlp. in frac
ment tit.° 16. in ppio ibi aut filiū filique communē ha
beant sed hac suposit.e et dificultate n̄ obstante eleg
gans ē neque ociosa iuris Cons. Pauli. quest. et resolutio
dubitandi; igr. ratio ex eo proficiscitur. quoniā licet uerū
sit ad efugiendas legis Pap. pœnas, vel unū filiū vel unū
partū licet prodigiosū parentibus proficere et suficere ex d. l. g.
quæret aliquis 135 ff. de Verb. Signif.e neque triū libero
rū procreatē desiderari, hoc tamē principiū locū habebat
et filius unicus suficiebat q.do perficiendi legati et adeun
dē hereditatis tempore filius superstes erat, nā præ defunctus fi
lius parentibus n̄ proficiebat ut adquisitionis capaces exis
terent, ad hereditatē igitur vel legatū consequendū deside
rabatur, q.d parentes, vel unicū saltē filiū superstitē ha
berent aut q.d filiū 14 annorū, vel filiā 12 amisissent aut
tres filios post 9.m diē, vel duos trimos, aut unicū filiū
cuiuscunque etatis impuberē intra annū matrimonij et
sex menses amisissent ut docet Vlp. frac. tit. 16 in pp.o in
illis verbis aut si filiū, filiāve comunē habeant aut 14
annorū filiū vel filiā 12 amiserint vel si duos trimos, vel
si tres post non diē amiserint, ut intra annū tamē et sex
menses etiā unus cuiusque etatis impubes amissus soli
di capiendi ius præstat ubi observat Zaca cuia qq suposit.is
subtiliter dubitat Paulus iuris Cons. in d. l. ter enixa 137 ff. de
V. sig.e utrū si mater tres filios eodē partu enixa sit triū
liberorū ius consequatur ut si forte post nonū diē deceser
int parentes solidi capacitatē retineant, et respondet

UVA.BHSC

prodesse quidem trium liberorum numerum quoniam licet unicus partus tantum intercesserit nihilominus tres filios peperit, quod sufficit ut parentes solidi capacitatem consequantur et legis Papiae penas effugiant cum de damno vitando non autem de lucro captando solliciti sint, et haec meo iudicio vera est, et forsan nova praedictae legis expositio. 163

8 Secunda difficultas ex his quae animaduertimus ad expositionem Pauli d. lib. 4 sentia. tit. 9 § quae semel ex eo depromitur quoniam ut mater ex Tertiliani senatus cons. dispositione successionis percipiendae facultatem consequatur tantummodo requiritur quod ingenua tres liberos libertina vero 4 ediderit, ut diserte scriuit Iust. in l. 2 ibi licet tres liberos ingenua vel libertina 4 minime pepererit cod. de iure lib. quo respexisse videtur idem Iust. in § postea autem 2 ibi ut ingenua trium liberorum ius habens libertina 4 iuncto § sed nos 4 ibi quidem pecauit sin plures sed paucos peperit inst. de S. C. Tertil. ex quibus verbis institutis omnes communiter docent tres liberos ingenue 4 vero libertinae matri sufficere ut ad successionem filiorum admittatur, igitur minus apta videtur Pauli sentia in d. § quae semel 2 quatenus docet eam quae trigeminos parturiuit et unico partu tres filios enixa est ad successionem non admitti licet enim dubium sit utrum ter enixa sit ex d. l. ter enixa ff. de V. sig. dubium tamen non est tres filios edidisse et consequenter nulla ratio videtur excogitari posse propter quam mater possit a filiorum successione remoueri = Caeterum haec difficultas quam a nemine expensam vidi ut dissoluatur animaduertendum est senatus cons. Tertiliani dispositione non eam matrem ad successionem filiorum admissam fuisse quae vel tres vel quatuor filios peperisset sed illam quae vel ter vel quater enixa fuisset et trium liberorum ius consequta esset, ut diserte demonstrant Iust. verba in d. § postea autem 2 ibi ut ingenua trium liberorum ius habens libertina 4 iunctis inferioribus verbis § sed 4 ibi si enim ingenuater

Nouaso Iustio a praeterea

UVA.BHSC

liberina quater n peperisset inst. de SC. Tertul. et apertius de
cet Paulus d. l. 6 sentia. tit. 9 in pp. ibi matre tam inge
nue quq libertine cuer Romanq vt sui liberorq consequq
videantr ter et quater peperisse sufficiet etiq modo vnus et ipse
nu temporis pariant, ex eoq verbis manifeste deprom̃tr ea lex
tum modo matrq successionis filiorq capacq efficiq quq sui libe
rorq consecuta fuit, et testamento consequi potuisse quq cujus
gemina esset ter liberina vero quater peperisset, et consequenter
etiq vel 6 liber filiorq partus n sufficeret q partuq nume
rus attendebatr vt liberorq ius mater consequi posset ex qua deter
natione et pp. substitr questionq et dubitationq manifestus Pau
lus d. l. 6 sentia. tit. 9 § 2, a scilicet ea quq vnico partu tres filios
edidit ius liberorq consecuta fuisse vt ex Tertul. SC. succedere eo
rum et respondet consecuta n fuisse ex ea elegantissima ratione q. n.
pepererit, sed semel partu fudisse videtr ex senatus C. aut Tertul. de
positione necessario desiderat q. ter vel quater enixa sit, hanc ergo
sitionq preferisse videtr cuia. d. l. articulus 134 ff. de V. sig.

9 Cognominus
ig monstrorq vel prodigiorq partq liberorq nomine n. contineri
eq vere qui n. integer natus est aut cui natura amplior membra
subtraxit liberorq appel. contineri, similiter etiq filiorq loco compre
henduntr illi qui post parentis mortq aut testq factq execto matris
ventre in lucq editi sunt qui quidq vere liberi sunt, et vniuersis
liberorq iuribq. fruuntur et per consequens testq rumpunt, et ad
ea omnia admittuntr adquq veri liberi quq vere et proprie nun
cuntr intanter iuxta quq doctrinq intelligendi sunt Cons. in l.
q dicitr 12 in pp. ibi natq accipe etiq execto ventre editus sit. nq
et sui rumpit testq si nas catr in pede. ff. de lib. et post. et in l. etiq
ea 14 ff. de V. sig. Lu q. sed si mariti § ff. ad Sc. Tertul. l. 1 § 1 qua
prgnans 9 ff. de suis legnat. l. posthumus 6 in fine pp. ff. de inoffi.
testo l. si ego 11, § ide est 5. ff. de public. in q actione l. si quis 2 ff. de
mort. inferend. quq doctrinq firmant Bal. Cons. 125, Paulus Cast.

UVA.BHSC

in l. 9 dict. 12 ff de lib. et post. Braquel. in l. 1 vers. verbo
x susceperit liberor. n. 14 Cod. de rem. donatio. Mieres de mora
rat. 69 2 parte quæst. 9 n. 13, Negusantius in tract. resp.
rg quæst. 400 a n. 39, pluries alior. congerit, et multa cogni
tione digna Bernardi Carranza de part. naturali Cap. 6 sec.
l. a per totg. =

10 Cæterg predictg doctrinæ licet verissimæ graviter oppug
nat Cons. Paulli decisio relata in l. anniculus 132 § falsig. ff de V.S.
Cuius verba sunt, falsig est ea peperisse cui mortuus filius exectus
est, ex qq manifeste deducitur iuxta sententiam Paulli filig exectoventre explicit
ventre in lucem editg, filig appellari. n. posse nec partg iudicari l. 132 de
vt aliquis effectus exeius natiuitate consequi posset, quæ quidem V.S.
dgtentia ea nititur ratione, q vera est dicere matrem peperisse, eig fi
lig qui post ipsius mortg execto ventre edultus fuit, et consequen
ter falsig esse aperte enixa fuisse, sed profecto difficilis est
Paulli resolutio, et vniuersa quæ numeris præcedentibus diremimus
dubia reddit, rg oppugnat doctrinæ supra traditæ qua su
pra innimur, filig ventre execto nati, ea proprietate liberos appe. Contine
ri, et quatenus ad omnes iuris effectus spectat adeo ex partura
turali iudicari, vt testig possit rumpere bonorum possessionem petere
testig inofficiosi dicere, et hereditatem ex officio. v. C. vel alio com
muni remedio, vel ex testo vel ab intestato consequi ex iuribus relatis
supra n. præcedenti. = Rursus et ea accuratissima ratione pere
mi replicandis redit. Paulli decisio, nam si vera est (vt supra tradi
dimus) prodigiosos et monstruosos partus matri proficere et regi
bus poenas effugere possit Dg n. de lucro captando, sed dolo
mox vitando reticita fuit vt et nihil possit imputari, q fatali
ter accidit dg fuerit, q potuerit vt legibus obtemperaret vt ra
tiocinator cons in r. quæret aliquis 139 iuncta l. proxima 137
ff de V. sig, nonne hic eadem ratio? et profecto n. mutat
ina mulière, cui mortuus filius execto ventre fuit edultus qua
doquidem præterquam, q vere filius et partus naturalis fuit in lucem

UVA.BHSC

editus, nihil tristius, aut magis fatale matri potuit accidere quã
pariendo et ultimo spiritu filiũ in lucẽ edere, eodẽ igitur mo-
do et strictiori rane partus excisso ventre educi debuit, profiteri
mandus est vt matri ad emũtandas penas legis Papiæ proficere
posset, vt diserte docet Vlp. in l. etiã 131 in illis verbis etiã
ea mulier cui mortuo retro creditur filiũ habere qui excisso utero de-
prompsit, ff. de V. sig. vbi nunquã animadvertendũ est præditta
lege adiuncta oratione legis Iuliæ et Papiæ referendã esse quæ sum-
pta est ex Vlp. lib. 2 ad leg. Iuli. et Pap. = sed contrariã sententiã
amplectitur Paulus in dicto articulo 132 § falsi, ff. de V. sig. vbi
quidẽ absolute docet falsi esse asserere ea peperisse cui mor-
tuus filius fuit ereptus vt penas legis Papiæ possit subterfugere
ac aliqua lege referendã etiã esse Pauli decisionẽ manifeste
suadet ipsius inscriptio quæ desumpta est ex Paulo lib. 3 ad leg.
Iuliã et Pap. et eandẽ sequitur Carranza cap. 6 sec. 1. n. 16, ei-
gitur omnia quæ hucusque tradidimus impugnat et ad diffi-
cilius est. Pauli et Vlp. in dicto 132 § falsi, et in dicto etiã 131 ff.
de V. sig. manifesta repugnantiã habere videntur. =

Quæ difficultas adeo perspecta ingenio Alexandri in nostro ad dicta leg. articulus ff. de V. sig. vt existimauerit ipsius litteras mendosas esse atque ideo de-
fendi non posse, sed emendandas vt consonã iuri sententiã possit
continere loco igitur verbi illius mortuus quod ad partus attinet
pro verbis mortuus reponendũ esse concludit, quod ad partus re-
ferat, ita vt cons. sententia sit falsi esse ea peperisse cui filius
mortuus excisso ventre fuit ereptus, et vere. hanc inter pretã-
tionẽ sive propriam loquendo emendationẽ admira nulli
dubiũ disconuenire potest Pauli sententiã defendere, nullũ namque
dubiũ est ea quæ partus qui mortuus editus est pro parte non
existimari ex l. 9 dicitur 12 ff. de lib. et post. l. 9 certatum Cod.
de post. hered. inst. atque ideo merito ipsas reprehendit Carranza d.
cap. 6 sec. 1 n. 15 = sed neque felicius se gessit postea citatus vir

UVA.BHSC

in ipsius expositione difficultate nanque superatus, fatetur Paulus et Ulp. in causa partus quæstione que proposita contrarios extitisse, irridens igitur eos qui existimant et mordicus tenent nullam in digestis, aut constitutionibus imperialibus antinomiam reperiri nimia securitate iudicat Carranza Cons. Paulus in pluribus quæst. circa causam partus agitatis inter consultos contrarius extitisse ulpiano, et præcipue in quæst. proposita in d. l. aniculus 132 § falsus ff. de V. sig. et contrarietatem inter cons. ex eo deducit quia Cons. Paulus docet falsum esse eam peperisse, et falsum ex ea ratione iudicat Carranza quoniam alii cons. contrariam sententiam amplectebantur præterea dissensionem ex eo forcius adstruit, quod paulus in legem Juliam et Papiam comentatus ut iam observavimus n. præcedenti ex inscriptione d. l. aniculus 132 de V. sig. ait falsum esse matrem eum filium peperisse, cui mortuæ violenter fuit ebulsus, quasi hac ratione demonstraret talem filium ad penas effugiendas matri non prodesse = Ulp. autem in interpretatione earundem legum ut simul observavimus n. præcedenti ex inscriptione d. l. etiam 141 ff. de V. sig. contrariam sententiam amplectitur ea motus ratione, quod etiam ea mulier creditur filium habuisse e cuius utero caso filius violenter fuit extractus; infertur igitur in eadem quæstione contraria Paulum et Ulp. docuisse. hæc et alia ad suæ sententiæ confirmationem expendit Carranza d. cap. 6 sectione 1.a n. 15 cum sequenti.

12 Cæterum cum ex prædicta opinatione neque iurium contrarietas ~~opin~~ componatur neque consultorum vera percipiatur sententia respuenda est. proviliior igitur est sententia Jacobi Cuia qui existimat ad consultorum conciliationem constituendum esse discrimen inter has propositiones mater filium habuit, aut mater filium peperit, si de ea loquamur, cui mortuæ exciso ventre partus fuit ebulsus = Nam si quæramus de veritate prioris propositionis verum est dicere matrem filium habuisse ex ea ratione, quia quatenus ad iuris effectus expectat filius vere iudicatur et ut partus naturalis, et legitimus

Cuia. 10 Iuris

UVA.BHSC

ad omnia quæ filiis iure deferuntur admittitur et iuxta hu
hunc sensum intelligendum esse iudicat Vlp. in dl. etiam 121
ff de V. sig. quatenus docet etiam eam mulierem credi filium
cum moreretur habuisse cui mortuæ partus fuit sbulsus, ubi
notandum est verbum illud creditur quo vitur Vlp. in dl. quod mani
feste demonstrat vere et rigorose loquendo matrem, quæ ante
partum decesit, filium non habuisse, nam tempore quo e vita mi
grauit partus in rebus humanis non erat atque ideo nunquam
matrem filium habuisse si proprietatem et rigorem sermonis in
spiciamus certum est = Cæterum si dubitemus de veritate alte
rius propositionis, quam scilicet mater, cui mortuæ ceso utero pa
rtus fuit sbulsus pepererit certum est asserere, eam non peperisse,
quoniam quæ iam mortua erat naturaliter enixa non poterat, at
que ideo falsum est asserere eam peperisse et iuxta hunc sensum
intelligit Cuia. Pauli sententiam in dl. aniculus § falsum ff de V. sig.
et consequenter non contrarias sed diuersas quæstiones, et reso
lutiones in dictis legibus contineri existimat, hanc expositionem
obseruauit in recitatione solemni ad dictas leges, et ante Cuia.
docuerant rebuffus et Alciatus in notis ad easdem leges, et post
Cuia. sequitur Anto. fauer. in rali ad legem si ergo 11 § idem est
3. ff de pubblicia. in rem actione. —

13 Et præter authoritatem tantorum
virorum illud in confirmationem maxime conducit, quod non est nobis
apud cons. ut aliqua iura quæ contrarietatem continere videntur
in concordiam reducantur disparitatem constituendo inter solam
verborum proprietatem et iuris efectum qui resultat in aliqua quæ
stione, quæ diseritur et ne exemplum ex alia dissimili materia
aut tractatione in confirmationem aducamus mirifice conue
nit quod extat apud eundem Vlp. in dl. quod dicitur 12 ff de lib. et post.
in eadem enim quæstione de qua controuersia nostra est dubitat
quam filius, qui mortuæ matri fuit exectus natus intelligatur et
dici possit ut testum paternum rumpere queat, et natum dici sequ

UVA.BHSC

entꝛ ẽg. verbꝰ proſiliꝫ natꝫ accipe. etꝛ ẽ exacto ventre editꝫ
ſit tunctꝛ verbꝰ ſuperiꝰ ẽg. ibꝫ ſi natꝫ cattꝛ in potestate Cꝫ
ẽg ſententia vera quidꝫ est ꝛ ad iuris effectꝫ reducaturꝫ
vt lectꝫ nunq̃ parit idꝫ ius habet, filiꝰ quꝫ violenter Cas
matri vero partiuntur mortꝫ in lucꝫ exeuntꝫ habet
filiꝰ quꝫ mater naturaliter enixa est = Si vero propꝛ
etatꝫ huius propoſitionꝫ inſpiciamus filiꝰ natus ẽ falsꝫ
ẽ dicere eꝫ filiꝰ natꝫ fuiſſe qui mortꝫ matri fuit exitus vt
diximus Cuiꝰ idez Vlp. docet ff. l. Sig. 11 § idez ẽ 3. ibi, & sic natus sꝫ
post mortez matriſ excepto ventre eꝫ Staatus ẽ ff. de publiciana ꝫ rez
tacte ne igitur ꝛria eꝫdez Vlp. Responsa Sup. relata fateri cogamur
dicendꝫ Necessario ẽ ꝫ d. l. ꝫ dicitur ff. de liber. & post. de iuris effectu
idẽ Vtꝛ Pompon. ltꝛ filij natiuitate disputasse atꝫ idez natꝫ etiaꝫ
dici posse aſseruisse eꝫ, qui cesꝰ matris ventre post ipsiꝫ mortez fuit ꝫ huiꝫ
editꝰ ꝫ d. autez l. Sig. 11 S. idez ẽ 3. ff. de publiciana. de ꝛo pietate Vbonꝫ
cogitate atꝫ idez Responsisse natꝫ in dicꝫ eꝫ qui post Mortez matriſ suꝫ
Violenter extractꝫ, ita exponit & Vlpianꝫ Ponit Cruciꝰ Carranza
d. capb. sect. 1. n. 12 Vers. & same effectꝫ attendat, ait igitur eꝫdez Vlp.
duo Responsa ita necessario ꝫ intelligenda sunt vt vtꝫ iuxta Vbonꝫ ꝫ
pietatez, alterꝫ vt. circa iuris effectꝫ accipiendꝫ sit n ꝫ elegantiꝫ ex Cuiacij
doctrina Paulꝫ & Vlp. Ponere conamur asserentes Paulꝫ de Vbonꝫ
pietate ꝫ d. l. amnicuꝫ 132. S. fatꝫ, Vlp. Vero de iuris effectu ꝫ d. l. eiꝫ 141
ꝫ intelligendus esse =

Verꝫ tm hoc Cuiacij Responsio
subtilissꝫ mihi tm ex Sego mihi difficilis videtur. 1. ex ea
Dame natꝫ Sicut falsꝫ ẽ aſserere Veritate, & Ordine Vbonꝫ ꝫ spectꝫ eaꝫ
peperisse, cui mortꝫ excepto Ventre partꝫ fuit exitus ex d. l. amnicuꝫ
132. S fatꝫ ff. de liber. Sig. & similiter eadez pietate Vetanta falsꝫ
ẽ aſserere talez partꝫ natꝫ fuiſſe ex d. l. Sig. 11 S idez ẽ 3 ff. de publiciana
ita similiter pietate & Veritate Ordinata falsꝫ ẽ eꝫ mulierez eaꝫ
moreretur filiꝫ habere, cui partꝫ ꝫ decessit partꝫ fuit Nullus natꝫ
tmpore, quo mulier talis moritur partꝫ ꝫ Debus humanis n ẽ et si Verꝫ

Clarius lt 1. 2 de lib. & post. h.

14

vim pij natꝫ Scilicet

UVA.BHSC

amans taz q. Dria manifeste sese opugnazt decedere cu filio
eu moritur, & post mortez filiu z huicz cui naz Veritate Dideratu
mater moritur sine filio & post mortez ipsiq partus extrabitur atq;
ideo Dubitatur Vlp. J. C. z d. q. eraz 1a n absolute & fatetur eaz as
mororetur filiu Baburse Sq potiq ait credi filiu Baburse et
sequester z prie equatem, ad uriu effectu spectat filiu Veliquisse
dicendu & sicut ipse Vlp. z r. q. dicitur. 12 z prin. ff. de lib. & post.
n absolute & simpliciter dicet talez partu nasci Sd accipi taz q filiu
Vt ittu Vumpere possit =

Preterea dicta Dideratio
15 Dia im dificultatez auget q. regu Antoniu n Vol Sd Deus & Juris effectu
pgnatio atribuenda & ex l. 2. C. Imunia aereg. l. Siquis 3 C. de liberis preteritis
l. quonia 15 C. de testibus. l. Siquis 3 & adilio q Vers. ad meliq & ff
de adim. leg. Juta. l. Veritatez 10 ff. de Firmando tutore. & observa
bimus Sup. cap. 1. n. 1 igitu Vioiani & Pauli Desonia ita z intelligenda
& accipienda ita Vt n Doceat scrupulositatis Sd Juris effectu aplicanda
sit = Cursus dicta sortiq pungio Dideratio q. Pauli et Vlp. Despon
saz panitis. ll. dezitpatione regu Antiq & Papiq intelligenda si Vt Supras
animaadvertimus & explicatuz Dicat z scriptione & Dsequenter admi
tendu & fatemanu & q. z Vtraq; oppositaz eo Desolvere Vtriq partiq Excepto
Venire matrisq z reqz casiq ipsi efficax Vt regni papiq penas possit sub
ter fugere quo carnifo (quontiq alias Pauli & Vlp. diquisitio z Vtriq
fores) Dsulto Vlp. docet matrez filiu Baburse credi et Dsequenter tante
Desolvi ipsi pacte Vt Solidi capacitatez Dsequatur. l. Papiq odiosa dis
posit. n obstatibus, Paulq autez afirmat falsu & filiu peperisse q.
Velata ipsiq decisione, & interpretatione regis Cadu. facile et necessario de
promitur cum mente eq fuisse, Vt Vigaret talez filiu matri n. prodesse
exeo q ipsu n peperit et Dsequenter, sine verbo. proprietatis, sine
cuius effectu in utraque lege contineatur n diuersu vel contrariu in
ultimis Ventis reperiuntur, quando quide priori Vt filiu et patris
n admittit posteriori vero filiu esse dicit eu qui ex eo matris
utero fuit exclusus circa eandq materiaq et regis Caducariaq inter

UVA.BHSC

16 porgtatione

Difficilis profecto est mee audicie superior considera
tio atque ides licet Cuiacij sentia substitit g tamen difficulta
te in dissolut, neque Anselterij sentia quatenus ad iuris effectu
attinet explicat, aut componit tantu vbi pace alia exposito
dinquirenda est = Existimo igit vtranque et Vlp. et Paulu dici
one verz esse etiz si iuris effectu animaduertamus, et licet de
sentia et interpretatione legis Caducarie intelligenter dixerit
n de eo de Capite sed de diuersis earum legis Capitibus, ac pinter.
scendu ergo est Populu Romanu erariu facturu locupletandi
causa, ut ciz vt respublica ciuibus repleretur lege Iulia et Papia
rogasse et edixisse, quarum disputatione circa Romanu ad vrnas du
cendas liberos que procreandos n. illis premijs allicebantur, sed
etiz pena puerperij fuerunt vt obseruant alia libz disputa
tionis Cap. Balduc. in Coment. ad leg. Iulia. et Pap. in pp. Cora. in
Coment. Cap. 1 n 6 Cuia in recita ad tit. Cod. de impub. et alijs
Clib. et orbit. per totu et in l. vnica Cod. de Caduc. toll. et lib. 8 Caper
Cap. 38 et lib. 9 Cap. 17 Drua in l. si mulier et tit. 12 § reg. de le
ga. 1 Valleyra lib. 4 variar. Cap. 13 n 16 Druel. lib. 6 Coment. Cap
de Cap. 17 litt. K Val. lib. 3 illust. sub. 22. de adquir. hered.
Cap. 5 n. 5 Pich. in Observat. aurez n 7 inst. de hered. inst. et in §
n 11 inst. de lega. Tarrega in scio quadrimestri ad leg. Iul. et Pap.
n 13 Amaya lib. 2 aurea. Cap. 3 n 2 et in l. 2 Cod. de infamib.
lib. 10 n 89 Carranza de potest. naturali Cap. 17 ex n 39 = Expen
dictary legis dispositione plura Capita procurerunt corycia
qua, quij ad nostrij difficultatis explicationis necessario conducunt
repetenda sunt. Constitutu namque erat vt Cesar nihil posset ex
alieno testo percipere vel ex causa hereditatis vel legati (nij ex
cipiebant cognati et patroni legis n. patiebantur dij modo intra
tij cognationis gradu essent Constitutu vt notanter obseruauimus
supra Capite 1. n 4) nisi intra certionij aut certioris diei ma
trimonij contraheret, ita docet Vlp. in frac. tit. 17 et de hac Capite inte

Solutio auctoris

Vuigg del. Pap. agit

UVA.BHSC

ligendi sunt tex in l. si servus cum B in pp. Cunctis Civitatibus
ff. val. Pich. et Caldeyra. loco vbi supra. Et in l. n. et am
plegendis 12 § Scæunque ff. de Vero. possessio cy Pich. in d. §. l.
n 11 inst. de Legat. Pareja n 13 = Et in l. vltimo §§ §. ibi
qui vel nihil ff. de lega. 2 cy Cuia. in recita. Slamm. ad leg. =
Et in l. si intesto. § et in l. si hi qui 6 ff. de vulg. Et in l. Cogi 16
§ qui vlidy ff. ad SC. Treb. in qq omnibus. quamuis de illis per
sonis qui Cives Romani erant et testamenti factionis habebant
IurisCons. toquanter hereditatis tamq aut legata capere n. possunt
quinimo pars in testo relicta tanquq ab indignis auferuntur et
fisco vindicantur vt quidam scriptores supra relatos facile com
cere licet. =

17 Alio Capite plectebantur orbi illi videlicet, qui cy matri
monium contraxissent liberos tamq reipublicq n procreabant exa
ctio igitur testo semisq tantq hereditatis vel dimidiq partis legati
percipere valebant nisi intra cretionis aut cessionis diq filios pro
crearent ita probant Vlp. in frac. tit. 16 et Cuias in d. l. si servus cum
82 ibi sed et parte capere possit ff. de adquid. herad. Et in d. l. vltimo
§ §§ ff. de lega. 2 et in l. si fidei 20 ibi supra q capere possum
ff. de lega. 3 et in l. liquit 6 ibi vlidy capere n possit ff. de Vulg. et
in l. sedi 62 ibi n vlidy capienti ff. de Condit. et demonst. et in l. co
cies 67 ibi amplius legatis it quq ei capere licet ff. ad legem falc.
et in l. Cogi 16 § hi qui 15 ibi qui vlidy capere n possunt ff. ad
SC. Treb. = Ceterum alio Capite propter orbitatis Conjugij. Libe
rorum absentiq. seueriori poena a legibq. fuit Constituta, nq decu
ma tantq partis inter se extesto capere poterant teste Vlp. frac. tit.
15 et 16, q quidq statuerunt veteres vt favor inter Conjuges supra
meretur, vt docent Impera. in l. fin. Cod. Theodosiano de Legitimis he
redibq et Conducit tex. in l. vnica Cod. de his qui se deferunt Libro
atq ideo lex Julia et Pap. decimariq leges dicebantur vt Constat ex
rubrica eius l. 2 Cod. de imp. poenis Cliq. et orb. et de hoc Capite in
telligenda sunt iura in l. qui vxori 78 ff. de auro, et arg legato

UVA.BHSC

et in l. 1ª Compensandi 6 Cod. de hered. inst. et iuxta hunc sens
et dispositionem legis Caducariæ exponimus ea. ex. in ligueret
aliquis 139 § et in l. terentiana 137 de Verb. sig. et observant vniuer
si fere scriptores relatis n. præcedenti et præcipue Caldeyra de sis
quæst. Cap. 16 Corradus lib. 2 miscel. Cap. 19 Gutier. in reb. etiñ
d. l. 2 Cod. de inoff. testa. penes alios, et in d. l. quinquaginta 86 ff. de aur. etarg.
lega.

68 Earundem etiã legis dispositione Caduca introducta sunt circa
quæ in causa caducæ inquirebant et vt principia vtriusq; pertine
ntia quæ ad viamodi caducorum siue quasi caducorum capita expe
tabant etiã animadvertendum est ante imperiales constitutiones
quæ caducorum et quasi caducorum superstitionem observationem sub
tilit. antiquitus in populo Romano eam quæ in testis relinque
bantur triplici modo ex legis Iuliæ et Pap. dispositione deficere po
tuisset vta vt neque heredes instituti, neque legatarii percipere
valerent = Aut enim hereditas et vel legata relinquebatur illis
qui testis tempore in rerum natura non erant aut qualibet ex causa
ciuitatis capacitatem non habebant et hunc pro non scriptis habe
bantur et veteres ante legis Iuliæ et Pap. pro non scriptis appella
bant et similiter ex lege caducariæ dispositione legata tanquã
inutiliter scripta apud eos a quæ relinquebantur remanebant
nisi forte vel substitutus vel adiunctus fuisset tali legatario in
capacia vel in rebus humanis non extenti superstes, tunc enim
legata non deficiebant sed ad adiunctos vel substitutos expectabant
heredis autem institutio nullius momenti erat l. vnica § videt Cyto
plicæ iuncto § et in primo 3 Cod. de cad. tollendis et huc spectant
tex. in l. 2 in pr. l. quidam 12 ff. de iure codicillo. l. qui loco 20 §
qui duos ff. de hered. inst. l. penult. Cod. de his quæ pro non scrip
tis habentur. =

69 Aliquando vero legata vel hereditas relinquebatur
personis in rebus humanis existentibus. et quæ capiendi habebant ca
pacitatem Cyterum dispositio quatenus ad legata vel hereditates

natura capitis
ff. Cad. caria

UVA.BHSC

viuo testatore decidebat exeo rerũ q̃ hered̃ instituũ vel legatarius testatore adhuc superstite decedebat vel conditõ aliqua sub qua hereditas vel legatũ relictũ fuerat viuo testatore deficiebat q̃ veteres appellabant in causa caduci et hęc hereditas vel legatũ licet antiquiori iure legis scilicet 12 tabul. et lata lege caducaria pro non scriptis haberentur quatenus adiũ effectũ exspectabat, postea tamen lex Iulia et Pap. Constituerunt vt pro caducis haberentur et ad fiscũ pertinerent d. l. unica C. et C. tripliciũ 2.° et 3 pro secundo C. Cod. de cad. tollendis vbi obseruat Cuiac. et Difanius et similiter notabit Alciatus lib. 3. disputationũ cap. 6 = alijs denijs dispositiones porrò caduca appellabantur Velut hereditas et legatũ vel linquebatur q̃dõ q̃ rebus humanis exemptis, ciuibus Romanis et solidi q̃ capiendi capacibus nondum tempore quo ttus fieri debebat Verũ etiã eo tempore quo testator decedebat Caput testatoris mortis antecedentis in ttis tabulis et scripta haberet legatarius decedebat aut cui hęc institutionis et legati deficiebat, quo casu, eaq̃ ttus vel irrita erant caduca efficiebantur et ad fiscũ spectabant d. l. fin. princ. iuncto d. nouissimo §. C. de cad. tol. et dõnas vlp. fragmentorũ tit. 18 nouat. Iust. Instituta et quę caduca appellabantur et quę q̃ cuiq̃ caduci q̃ cuiq̃ deberent vbi lata fuerunt et caducarię l. antiquate, et abonte, vt fuse satisfaciat l. fin. C. et totus C. de cad. toll. vbi obseruat Cuiac. et notant scriptores relati sup. n.° 16 =

Caruzaez. II. potestate latinis Iunianis idẽ libertis illis qui minores libertates consequebantur iuxta Iust. definitionem q̃ d. libertinorũ fin. q̃ l. de libertinis sui libertatis plenę ciuitatis q̃ consequendę fuit q̃ multũ et aperta via, et q̃ ad ciuitatem R. pertinentia et ttis facti et tacitus q̃ passibus ex effectu consequi, Serui igitur auctoritate manumittebantur censu, ttis aut virgula, et tunc plenas multasq̃ libertates consequebantur q̃ fiebant ciues R. et ttus facere poterant et ex ttis quibus q̃ dominis succedere, aut manumittebant et epist. ceramicos, aut Viuis adhibitis tunc ex l. Iunia norbana latini distinguebantur et neq; ttis facere neque ex ttis aliquid consequi valebant tales dicebant d. C. lib. 1 tit. 3

UVA.BHSC

tt.1 & Vt unico & Ego dicam, Videbat Vt liberi, & tam Servis decede
bant Vt observant Institutarij & D. S. libertinorum & Ciuis. & noti aa & Vlp.
Fragm. tt.3. & pro & Tacitus aa tit & d. t. annicula 132. ff. de & Sig.
latini q. negat tibi facere neq; ex tt. aliquid capere poterant neque
matrimonij, & habendi capacitatem habebant nisi a Principe facultas & aut
gereter Vt docet Vlp. Fragm. tt.5 § Omnibus autem, neq; tutores & poterant
teste eodem Vlp. Fragm. tt.11 § tt.19, Atque § Simul & latini Iuniani
anni Certe hereditates & stipis potuisse, passim; tibi fal. & habere ceteri &
latinitatis statu & severaret, neq; hereditatis neq; legat. Quaeq; de capaci de
quinimo ex tt. caducariarum disponit aa fiscum hereditat. t. legatus tam
caduca & tinebant Exemplo cenotis nam Sicut Celeb. tibi fal & habet Verum
si tra cretionis aut cessionis diem matrimonium n' b. sit ab hereditate. t le
gato Demonstratur Vt observavimus Sup. n. 16, ita similiter latino Iuniano
tibi fal & habet Vt docet Vlp. Fragm. d. tt.11 § tt.19 Ca si tra cretionis
aut cessionis diem civitatem & ei Jus quiritum Quesito n' sit talis hereditas
t legatus tam. caduca ad fiscum spectant Vt docet Vlp. ipse Fragm. tt.17 ibi
caducum appellatur Veluti cecidit a se o, V.g. si cenot t. latino Iuniano
legatus fuerit nec tra dies 100, t celeb. legi parueri t latino Iusquiritum
Quesito sit & observant Relata Sup. n. 16 =

Quibus autem moris ve
terat latino civitatis & quiritum; Jus Quesiti quos enumerat Vlp. fragm.
tt.3. de latinis & terquos insignis fuit ille quem ut ipse aa. introduxerunt
Si fortasis latino, qui minor 30 annorum manumissionis tempore sit civis
R. Sive latinam Vxorem duxerit ea tebat. & ter postea q. liberorum quem
rendorum aa Vxorem ducebat tunc tria Si postea filium, filiam ve & creabat
natus, natamq; erat & annicula t annicula efficiebatur ita Quesitum ha
bito Vt ap. pretorem t praesidem p. vicis aa praeb & civitatem & Quesiti
potest, civisq; & efficiebatur tam ipse q. filius, filia ve ejus item & Vxor si
latina erat nam si civis Romana esset partus quoq; civis & nascebatur
ex S. C. q. autore & Hadriano factum & item etiam libertinarum uter que
latina erat ex S. C. Jusquiritum Quesitum si ter enixa esset Vt tes
tatur Vlp. d. tt.3. fragm. & pro ibi praeterea ex S. C. Veluti quae sit ter

UVA.BHSC

enixa iuncto S. liberis 3. vbi obseruat Cuiac. 3 notis et recitat c. 9
legi ad l. 3 d. t. annicula 132 ff. de V. sig = Quaero ad hanc q. lati
na mulier habebat vt posset Iusquiritij Gregui si iter enixa esset spectar
elegans Cuiacij Pauli locus lib. 4 Sentent. tit. 9 3 latina 3 illig vbi la
tina 3 genua Iusquiritij Graecula sicer pepererit ad legitimas filij here
ditates admittitur Nga 3 Patris 3 generas matres Nam C. C. tertull. fi
lios succedere Orditur eas, quas ciuis Romana 3 Patres latina, quas
Iusquiritij Graecula 3 ideo si tres liberos enixa sit vt Nponit Cuiac.
3 notis ad Paulus Sup. citato loco.

Pre

22 tera quaestionis spectat ad illud caput caduca. Lex 3, quo
fydamenty Papia disponitur et introducitur fuit fauore patrum, qui uxores ducebant vt liberos
Pirtelli procrearent, vbi filij filiae ve annicula aut anicula haberent ius qui
gend. pr. rite Consequerentur et ideo capiendi ex aliena testa capacitatem accipe
rent conducit ad quae referenda est Pauli Sent. Nns decisio ind. Lan
culus 132 et in t. anicula 137 ff. de V. sig. vbi aggdocemur filia anicu
la dicitur vbi vt natus est, sed tunc demum cum diu tercentesimum sex
agesimum quintum annum attigerit licet vltimum diu non complenerit q su
pra tum quia vltimus annus dies attingatur. vt parenter patrum Ciuitate Ro
mana et ius hereditatum ex legibus caducarij Consequantur, quae sen
tentia admissa si memineremus etiam vtranque Pauli decisionem desum
pta fuisse ex lib. 2 ad leg. Iuliam et Papiam, vt obseruat Cuia. in
recitatione Simonis ad dictor legem Sive ex lib. 2 et 3 vtex operarum
inscriptione dignoscitur facile Comprehendemus operam sentiae ad illud
Caput. caducaria. Legis necessario referenda esse quo disponitur fore
vt et patrum Iudicarum potuisse Ciuitatis Romanae iura Consequi
et ius successionis obtinere propter procreationem liberorum, cum alias
legis 12 tab. disp. ad hereditates admitti non possent cum Ciues Roma
ni non essent ita exponunt Cuia. in d. l. anicula 132 ff. de V. sig. et
in nti ad Vlp. trac. tit. 3 3 Liberis Bratuus in lexico iuris verbo
anus etiam alius Bruns. in trac. de V. sig. lib. 1 verbo. anicula filia

23 Exigit 3 quasi manuducimur ad aliquanda vera sententia

UVA.BHSC

Cons. Pauli et Vlp. in d. l. aniculus 132 § falsum, et in d. l. etiam 141 ff. de V. sig. licet enim utrumque responsum iuxta interpretationem et sententiam Cadu. legum intelligendum et interpretandum est diversa earundem legum capita complectuntur, et ex ipsorum dissimili dispositione consultorum sententiae quae inter se contrariae sunt facile in concordiam et consonantiam reducuntur = Textus igitur in d. l. etiam ea 141 intelligendus est de ea muliere quae de solidi capacitate agebat, quae forte ipsius vir eam erat heredem instituerat, et post obitum viri pregnans aparuit in puerperio tamen decesit et post mortem sciso ventre filius in lucem fuit extractus dubitabatur enim apud Vlp. iuris cons. utrum ab hereditate viri removenda esset et solius decimae capacitatem haberet ex eo quod filium naturaliter n. peperit, an vero solidi capacitatem obtinuerit ex eo quod et matrimonium contraxit et filium genuit, et post mortem viri intra decem menses saltem violenter extractum filium reliquit quod sufficit ut solidi capacitatem consequi possit ex Vlp. decisione frac. tit. 16 in illis verbis item si post mortem viri intra 10 menses uxor ex eo peperit solidum ex bonis eius capit et licet veritate inspecta n. pepererit neque filium habuerit talis mulier cum decesit, nihilominus tamen et matrimonium contraxit et filium genuit et legitimus fuit natus, aut saltem ebulsus post ipsius mortem quod sufficit ut effectum iuris inspicientes asseverare possimus cum filio decessisse et cum dispositio legis papiae circa virum et uxorem odiosa sit sufficit quod talis mulier in quantum potuit legibus obtemperaverit neque imputandum est ipsi quod fatalitur accesit id est quod cum parricidio et in ultimo spiritu filium reliquerit, ut in casu parvus monstruosi raciocinatur Vlp. ipse in l. quaeret aliquis 135 ff. de V. sig. atque ideo n. est mirum quod cum talis mulier de damno vitando certet repulsa dispositione odiosa legis Papiae ad solidi capacitatem admitatur eodem modo quo admitteretur si filium naturaliter peperisset. =

24 Consultus autem Paulus in d. l. aniculus 132 § falsum ff. de V. sig.

170

uerum sensum

l. 141 d. V. s.

uerum sensum

l. 132 § 1.

UVA.BHSC

Licet alia interpretatio lex Cadu. referenda sit ad illud tamen quod predicta. Lex necessario referenda est ad eum qui latini filij ancillæ habentis. veniens fuit ad eos, vt eius quinta consequi possent quo capite hereditatis consequendæ capaces erant. Sic enim contradicit ordinis vnus filius haberent si ancillam esset et liberta latina ex senatus cons. ideo eius consequebatur si ter exiuxa esset esse vlp. Iuni Cons. hac. d tit. 3 in pr. et fr. et similiter vt ex eiusdem consequebatur latina si ter exiuxa esset illud eius vt filius succedere posset vt docet Paulus d tit. 7 sententia tit. 9 § latina et huiusmodi successionis capacitatis ab ipso legis 3. adducantur consequebantur latinus, et latina, quoniam ex iuris antiqui dispositione nihil poterant ex alieno testo consequi, quia ciues Romani non erant vt docet Caius lib. 1 inst. tit. 1, ex igitur dispositio legis Papiæ fauorabilis sit, quin admissione latinorum ad eius quinta consequendæ, et ad eius succedendi ex alieno testo præter liberorum procreationem necessario requiritur non demorando vitando sed de facto optando latini aut latinæ scribitur esse atque ideo ex eiusdem legis et senatus cons. dispositio requiritur quod latina ter exiuxa sit ex vlp. sententia d tit. 3 in fine pr. ad hoc vt eius ciuitatis et successionis capiendæ de capacitate consequatur recte cons. Paulus profitetur indistincte latinus et latinæ ex filiæ qui exacto ventre matri mortuæ eruitur non reperiri quod ideo est ac si doceret latinæ matri non peperisse, vtque manet ciuitatis consequatur et vt hereditatis capiendæ ex alieno testo. Capax fiat, quoniam ad talem eius consequendæ, quod fauorandæ est necessario requiritur, quod ter exiuxa fuerit ea autem quæ antequam pariat decedit non potest dicta peperisse et consequenter adpositæ non admittitur ex lege Papiæ disp. sicut non admittitur adhuc cessans filiorum ex disp. fertilium quæ et ius fauorandæ est iuxta ea quæ latius superius tradidimus ex nunc ex sequent. vbi sufficienter approbauimus inuicem differentiam inter dispositionem edictam legis Cadu. et fauorandæ senatus cons. fertilium ad et positionem conclusionem consul. in l. quæret aliquis 135, et in l. ter exiuxa 137

UVA.BHSC

ff. de V. sig. Cum l. n. sunt liberi 14 ff. de stat. hom. et cum Paulo d. lib. 4 sentia. tit. 9 § 2 et 3.

29 Praeterea Pauli decisio in d. l. articulus 132 § falsum ff. de V. sig. licet n. restringatur ad specialem casum, et caput legum caduc. quo latinis favorabiliter fuit prospectum ut ius quiritum consequi possent et hereditatis percipiendae capacitatem obtinerent quae expositio proprius et convenientius congruit legis disputationi casui et resolutioni = Non inepte aut insubtiliter potest intelligi Pauli sentia ita ut referatur ad easdem leges caducarias quatenus disponebant de caducis et de illis quae in causam caduci incidebant. Exempli gratia si aliqua mulier instituta fuisset vel ipsi legatum relictum esset sub ea condic. si filium pareret et post testum factum ante testatoris obitum vel post ipsius mortem antequam tabulae testi apperirentur mulier in puerperio decessisset et post ipsius mortem exectoventre filius ebulsus esset quae in casibus quoniam in priori ob defectum conditionis hereditas vel legatum in causam caduci incidebat, posteriori vero proprie caduca efficiebantur et ad fiscum expectabant ex traditis supra n. 18 et 19 dubitari poterat, an conditio illa si pepererit sub qua mulier instituta fuerat aut sub qua legatum fuerat ipsi relictum impleta fuisset, aut defecisset ex eo quod mulier naturaliter n. peperit quandoquidem post ipsius mortem exectoventre partus violenter fuit ebulsus, e contrario autem in favorem talis mulieris considerari poterat, quod quatenus ad iuris effectum spectat filium reliquit, caeterum in hac controversia optime respondit cons. Paulus falsum esse dicere talem mulierem peperisse atque ideo asseverandum est conditionem institutioni aut legato adiectam defecisse defecisse et consequenter hereditatem aut legatum ad talem mulierem pertinere n. posse propter conditionis defectum sed vel caduca effecta esse vel in causam caduci incidisse et ad fiscum pertinere ex legum caducaria disp. et ratio disparitatis inter haec capita supra dictarum legum et aliud caput, quo vir et uxor a solidi capacitate removebantur

Confirmatio solutio

UVA.BHSC

de quo loquitur Vlp. in d. l. et ita ea 1.4. iuxta expositionem traditam supra n. 24 ex eo profecto proficiscitur, nam ad effugiendas poenas et dumnum vitandum sufficit, quod talis mulier comodolibet filium reliquisset et legibus obtemperasset iuxta reg. tex. in l. quaerit aliquis ff. de V. sig. = Altero vero casu quando scilicet hereditas aut legatum mulieri relinquitur sub condic. si filium pariat aut filium habeat necessario requiritur quod talis conditio naturaliter adimpleatur, ut hereditatem vel legatum consequi possit, nam conditio mulieri apposita sicut alii quilibet in specifica forma et naturaliter debet adimpleri ex reg. tex. in l. qui heredi 44 ff. de condit. et demonst. unde legatum relictum sub ea condit. si filius habuerit filiis naturaliter susceptis adimpletur neque filius adoptivus sufficit ut legatarius rem legatam capere possit l. fideicom. 76 ff. de condic. et demonst. l. si ita quis 61 § 1, ibi his cui in tempus liberorum tertia pars relicta est utique non poterit adoptando tertiam partem consequi ff. de lega. 2 ubi obiter observandum est praedictam legem ex Vlp. lib. 3 ad leg. Iulia et Pap. desumptam fuisse ut sciamus iuxta sententiam et interpretationem cadu leg. conditiones naturaliter impleri debere circa liberorum susceptionem ut vel heres institutus vel legatarius ex testo percipere possit atque ideo cum mulier quae in puerperio decessit naturaliter concepererit, neque naturaliter filium habuerit non est mirum quin potius iuris regulis consentaneum, ut ad hereditatem vel legatum admitti non possit, sed potius propter conditionis defectum vel caduca fiant, vel in causam caduci incidant, et ad fiscum devolvantur. =

26 amplius confirmatur

Quae omnia altero exemplo confirmari possunt quando scilicet legatum alicui relinquitur sub condic. illa si res suas administraverit quae conditio naturaliter adimplenda est neque sufficit si civiliter et per equipolens adimpleatur atque ideo illi tantummodo legatum debebitur qui post impletum annum 25 suarum rerum administrationem susceperit non autem illi qui ex Principis indulgentia aetatis veniam et rerum suarum administrationem consequutus fuit ut probat

UVA.BHSC

exón regin. Cod. de hijs qui veniã etatis impetrauerunt, Condiõ
enĩ fuer adminístrauerit naturalit adimplenda est fuã a
Iud testatorꝫ tenuisse manifeste Constiterit vt patet ex dict. lõ.
in fine iuxta cuius sentiã intelligendus est Paulus in l. ult. ff
de Condic. et demonst., cuius resolutõ alioquin dubitandi rano esset
in Caueret ot obseruant Bo, Acurs. et ex veteribꝫ. alijs in not. ad
dict. Qua in Comen. ad tit. Cod. de hijs qui veniã etatis, Anto. Go
mez tomo 1 varia. Cap. 5 n. 28 et Cap. 12 n. 36 Mantica de Coniecturis
lib. 3 tit. 4 n. 15, Fuscus Lit. V. Conclu. 102, Barbo. de axioma. iuris
Cap. 222 n. 27 vbi plura Cons. responsa atque doctorꝫ auctoritates
Congessit in Confirmatiõ Congrit regulã supra tradit Condit
tiones naturaliter impleri debere ex eo q verba qꝫ ad dictiones
testatorꝫ. Ameꝫpienter naturaliter interpretandꝫ sunt, neque ad
ipsorꝫ rigorosa significat recedendꝫ ex regula in l. n. alit. 69 ff
de legat 3, Cꝫ alijs qui in Confirmatiõ Congrit ipse Barbo. d. Cap.
222 n. 3. Neque concurrit poterit mulier, aut eius successor quoniã
n. de damno vitando, sed de lucro captando solicita sunt adqui
rere singulꝫ dixerant hereditatꝫ aut legatꝫ Condic. n. impleta
et propter eius defectu a legato vel hereditate remanenter ri
cut excludit alius quilibet Romanus cuius in cuius persona fi
berꝫ Condicõ defecit ergo sequitur nullꝫ adijt verum circa
exclusiõ mulieris qui vere et naturaliter n. peperit neque filiã
naturaliter habuit atque ideo nulla ratiõ considerari potest prop
ter quã in specie d. legis articulus & falsꝫ peperit dicit Go sed
et alioquin ex testo consequit.

Cæterꝫ licet predictꝫ iuniã ex portiõ in
ria 10 p.c et legis Aduocatia. Capitibꝫ. Consona sit ne tamꝫ diligentius an
maduerra duplici ex Capite differit reditꝫ quatenus ad remotiõ
matris de hereditate vel legato consequendo iuxta expositiõ eius
culus 182 & falsꝫ tit. V. lig. qua quatenus ad adimiõ ad per
cipienda hereditate vel legatu iuxta decisiõ Vlp. et exportiõ de
pere traditꝫ in d. l. 141 ff. tit. V. lig. = Quoniã quatenus ad mari

in nata
ato filio

exclusionẽ exeõ q Conditõ defecit q filij vere emixa n. fuit, eaq̃ma
tus filius fuit contra illa insurgẽt Consideratõ, q licet mater ve
re emixa fuisset si tamẽ ante testatoris mortẽ decessisset quo casu
positõ in causa caduca incidebat hereditas aut legata nullatenus
Consequi posset n filij propter Conditionis defectu sed etiã exeõ q.
ante mortẽ testatoris decessisset et exãa rare neque legata cadere
neque hereditas potuit deferri q ure antiquo ante lege caduca
ria hereditate instituto vel legatario ante mortẽ testatoris decedente
hereditas aut legata pro n. scriptis habebantur ex l. unica C. pro de
cuius Cod. de caducis tll. vbi erudite observat Cuia. = Postea di
scultas augeri exeõ q. irrepta Conditõ et muliere decedente ante
Cesionẽ legati vel hereditatis delationẽ vt a legato vel hereditate ex
cluderetur necessaria n. fuit lege caducaria. dispositõ, nã antiquo
rõ. Romanõ Ciuitatis regio. Constitutu fuerat vt Conditiones natu
ralitter in specifica forma deberent adimpleri, itaq̃ si deficerent
neque legata neque hereditis institutis poterat effectu obtinere, l. qui
heredes 34 l. fideicommissa 76 ff. de Condic et demonst. l. vlta C. 81 ff. de
lega. 2 l. fin. Cod. de his qui veniã etatis impetrauerunt. igitur ad re
positionẽ ex. ord l. articulus 132 q falsa ff. de V. sig. superuacua
videtur observatio qua supra tradidimus Constitutionis reductionẽ necessa
riõ referendã esse ad legẽ caduca. dispositionẽ, et propterea ad illa
capita, quę de latinis iunianis, et de caducis, aut quę in causa ca
duca incidebant dispositu erat propterea animaduertamus
mulierẽ n. filij propter Conditionis defectu incapacẽ efficere lega
ti vel hereditatis Consequendę quando in puerperio decessit ex
eo q neque legata cadere neque hereditas potuit deferri, verũ etiã
incapacem efficit hereditatis, vel legati quando post mortẽ testatoris
ante apertas tabulas defuncta est quo in casu dispositio pro
pter caduca efficiebatur exeõ q legata non debebant ante apertas
tabulas, neque hereditas deferebatur taliter vt heres ex parte institu
tus agnoscere posset igitur cum vtroque casu mulier in puer
perio contingens superuiuens sit causa vt legata vel hereditates

tr nullo modo videtur inspicienda conditio cuius implementum non su
ficeret ut legatum vel hereditatem consequeretur, nam licet impleta
esset et mulier naturaliter peperisset nihilominus tamen in ca
pax esset legati vel hereditatis consequendae, ex eo quod vel ante mor
tem testatoris vel post ipsius obitum ante apertas testi tabulas dece
sisset, nam ante testi aperturam neque hereditas adiri poterat ne
que dies legatorum cedere ex d. l. unica § cum igitur 1. et § in novissimo
§ Cod. de Cad. toll. et tradit Vip. frac. tit. 17 in fin. pp. et tit. 24 §
fin. qq. in locis erudite observat Cuia.

Difficilis profecto est haec consi
deratio verum ut dissolvatur animadvertendum est duplicem effectum consi
derandum esse in disp. capitum legum caduca. quatenus agebant de ca
ducis et de illis dispositio. quae in causam caduci incidebant primus
effectus et qui legibus antiquioribus consonat in eo consistit ut lega
tarii vel heredes scripti ab hereditate sive legato percipiendo remo
veantur quando vel conditio defecit, vel legatarius aut heres insti
tutus ante mortem testatoris decessit vel post ipsius obitum antequam lega
tum cederet aut hereditas delata esset = secundus effectus et qui
antiquarum legum dispositioni penitus repugnat in eo consistit
quod talis hereditas vel legatum quae legatario vel scripto heredi au
feruntur fisco vindicentur vel tanquam caduca vel ex eo quod in causam
caduci inciderunt, ut probat Impera. in l. unica. Cod. de Caduc.
toll. et tradidimus supra n. 18 et 19 = In quo effectibus illud etiam
premonendum est, quod licet primus ab antiquarum legum vestigiis pro
ficiscatur secundus tamen ex legum caducaria disp. originem desumpsit
tertium sane est. legatarium vel heredem qui sub conditione fuit scrip
tus si ante mortem testatoris decederet vel conditio deficeret neque
ad hered. neque ad legatum ex antiquioribus legibus admitti potuisse
nam vel propter conditionis defectum vel propter mortem heredis aut
legatarii antequam testator decessisset dispositio inutilis redebatur.
ad cuius confirmationem et testantis mors, et quod magis est hereditatis
aditio necessario desiderabatur ex reg. tex. in l. si nemo 9 ff. de testaria tut.

dissolvitur haec consideratio

UVA.BHSC

iuncto §. p. inst. de hered. qui ab intest. deferunt et sic simulatre
quirebatr conditionis impedimenty ex l. qui heredi 47 §. alij hu
perius adductis ff. de Condit. et demonst. ——

29 Gtery si heres vel legatarius
post mortē testatoris et impleta ēi conditione tabulis tam n.
apertis decedebant antiquitus. quidē legibus neque legatu, ne
que hereditas deferebat ng licet legatarius viuens. adue lega
tu n. agnouisset cedebat tam a morte testatoris et legatarius ag
nouendi ius ad heredē transmittebat ex l. ii. post dū §. in fi. et
ff. quando dies legati cedit l. 3 Cod. eod. l. vnica §. 1 Cod. de cadu.
toll. et sic similiter heres constitutus ante apertas tabulas hered
tatē poterat adire et aliquando licet hereditatē n. agnouisset
quoniā tam a morte testatoris dispositio confirmabatr statī de
ferebatr hereditas et licet ex parte institutus fuisset heres ante
apertas tabulas poterat adire ex legi antiquary dispo. l. vt ex
tat. cod. l. vnica. Gtē igitr Cod. de cad. toll. et licet ante aditionē her
ditatis, si decederet heres regulariter n. posset ad successores suos
hereditatis aditionē transfundere, atque tam mittere, ex l. qui
nā 7 l. i. in pan. 18 Cod. de iure delib. l. vnica §. in nouissimo
Cod. de Caduc. toll. l. ii. ex duobus §. Cod. de his qui et legit. l. 3 §. adqui
rere vere denique ff. de bonis poss. l. emancipata 7 Cod. quib.
ex caus. ad bonā poss. possint l. qui liberis 8 §. hec verba l. red.
si 10 l. lucius 29 §. fin. l. qui habebat 47 ff. de vulg. l. lucius
81 ff. de adquir. hered. aliquando tam, et q. magis est antiqua
ria tabularij poterat heres constitutus ex antiquary legis dispo.
hereditatē n. adita ad heredē transmittere vt infra commodius exa
minabimus = sed hec omnia caducariary legis interductione fuerunt
abrogata et simul dispositū vt legatorij dies n. cederet neque he
reditas posset adiri ab herede pro parte instituto vsque dū tabule
aperirentur et publicarentur. Exqua. etē illud deducit lex Cadu.
dispo. aduersus antiquary legis traditionē illud introductū fuit
vt legata, vel hereditates caduca efferentur, sicut in causis dudum con

UVA.BHSC

derunt et adhuc expectarent exclusio heredis. Institutus vel legatarij: vel illis apud quos relicta remanserunt erant ex lege antiquary dicp. vt supra ex d. Nouella Cod. de Cad. tol. Latius fuit animadversum. =

Pg ita Nituts facile de
mittur Pauli C. S. Resolu. 3 d. l. amicus 132 S. fatus p. præc.
Vigorose loquendo Rescissi posse et debere ad. l. caducariam interpretat
hoc ipsa intelligamus dicta Ministere, cui legatu et hereditas deicta e sub
ea Cond. Si filium peperierit Iuxta tradita Sup. nº. 25 cu sequti Dig hoc le
gis sit antiquiores Ci ciuitatis legibus desideratu fuisse et Testio adi
perent et q. heres institutus et legatarius debus humanis exiterent tm
pore quo testator decedebat, et ad hereditatis et legatu admitti valerent et
requiritur et additionis defectus et mors mulieris in puerperio dirigens ante
testatoris obitu sufficiebat et relegato et hereditate removeretur etiam l.
caducariam dispositio ni introducta ex traditis Sup. nº. 27 nihilominus tm
testatoris l. dispositio sufficiebat et talis mulier et heredes ipsius
repeleretur a legato et hereditatis petitio ex casu, quo mulier post te
statoris obitu ante apertas tm tabulas decedebat si testatio subqua les
tatis dispositis questa fuerat adimpleta iudicaretur ex eo q. ipsi mortuus par
tus extraberetur Iuxta tradita Sup. nº. antecedenti = preterea ante
quam lege dispositio ni sufficiebat et caduca et quæ caderent caduca ei decog
ad fiscu obtinerent q. nouæ dispositio et antiquary l. correctio necessaria
fuit et hereditas et legatu ad fiscu deuolueretur; merito igitur Pauli ex
d. l. amicus S. fatus et poter ipsius scripti ex poter materia dequas
disputat ad l. caducariam interpretat Resignata ex traditis nro q.
proposita ascribit mulier enixa fuerit ni solus ad id respicat et
talis mulier a legato et hereditate removeatur ex eo q. testatio ante
certi ante et post mortem testatoris q. antiquioribus l. ita Statuta fuerat
Verum etiam Pauli Resolutio extendenda sit ad illius casu, quo mulier post
mortem testatoris ante apertas tm tabulas decessit quo casu durante
quo adhuc completa statu mortis testatoris dies legati cedebat et ad
heredes transmitebatur sic similiter deferebatur hereditas ex

UVA.BHSC

ad hæredes poterat a sequedo Jus adeudi trasmitto & tradicimq; n. pr
cedeti q. tt. caducorij ꝛ mutatq; fuit & correctq; simulq; dispositq; caduca
aut quæ ꝛ cæq; caduca ꝛ ciquæ adfici & tinere deqq omnib; casibus ꝛ telligm
da & Paulj decisio ꝑter ipsius ꝛ scriptꝰ & materiq; de qua diserit C.
Sequestr ñ obstat Videratic sup. Expensa n. 27 =

31 Officium Sanze d ob
Servatio Sup. tradita ad Apositꝰ tꝛ ꝛ d. t. exigea 1½ ff. de V. Sig.
tradicimq; enꝫ mulierꝫ cui legatꝫ t hæreditas amoritꝫ t quo hbet Extra
neo fuit ꝛ pliciter delicta & nulla Edict. adicta capacꝫ efficq; Solidꝫ tor
reditatis aut legati Sequedi Repulsa caducariorꝫ tt. penali dispositꝫ hu
filiꝫ Naturaliter ñ peperisset Ipsi dispicere partꝫ post mortꝫ violenter
exulsuꝫ Rea rarie magis licet Exactuqdꝫ tt. dispositione necessario desi
deretꝫ filiꝫ habeat & Solidi capacitatꝫ Sequatꝫ, benigniori tm ꝛ
pretatione admisa ꝛ teligitꝫ ꝛ filio decessisse Hoc Sufficere tt. legis
dispositioni obtemperasse Rationqdꝫ ñ dubia Regulꝫ tꝛ ꝛ. quæ
alio 138 ff. de V. Sig. quę doctrina & reo difficilima Redit q. tt talꝫ
mulier Solidi capacitatꝫ Sequatꝫ Necessario Requiritur & filiꝫ habeat aliꝫ magꝫ ꝑter orbitatis defectꝫ & mariti tt.
decimq; tm partꝫ Sequi valebat & tt. aut alterq; & tranꝫ se
milꝫ tantomodo t hæreditatis t legati poterat & capere & Tradita
Sup. n. 17. quo ꝑro Deposito nullo tempore potest talis mulier, quꝫ
ꝛ puerperio decessit capax Videriari tt. t. sibi t Successorib; Suis
Solidꝫ possit & tt. & capere nec antequꝫ filius & recto & entre
& Trasiberet decessit & Sequeter legatꝫ ipsi delictꝫ tt pote
Subsilla Editione tacita & si filiꝫ habuerit ante mortꝫ ipsius cede
re ñ potuit tt ius trasmittendi legatꝫ ad hæredes possit adqꝛ
rere decederit nanque Legatario ante Conditionis impleꝫ
entu neque legat dies Edit neque ius aliquod legatario acꝛ
rit q ꝛ possit ad heredes trans mittere ex l. ꝛ port. dig ꝛ ipp.
& ꝛ. legis huius modi ꝛ dig Lit. tt ꝛ pp. & que dies leg Cod, & ꝛ por
tionibus ꝛ Cod eod ꝛ tit. =

UVA.BHSC

32 Preterea hec consideratio for
cius pungit circa hereditatis vel
acquisitionem vel transmissionem, quando talis mulier fuit he
res instituta vel a marito vel ab alio quolibet extraneo, nec vivens
filius non habuit ut hereditas ipsi posset deferri et solidum
ex tit.o consequi quoniam legibus obtemperasset rursus licet post
ipsius obitum filium relinquat et adimpleta intelligatur
conditio que tacite inest institutioni ut solidi ca
pacitatem consequatur eodem modo acsi ipsa vivente
partus naturaliter editus fuisset atque ob eam ratione
hereditas delata esset. Ius tamen hereditatis
adeunde non potuit ad heredes transmittere ea si
quidem et hereditatis natura, quod li
cet delata sit si tamen ab herede
instituto adita non fuerit nullo modo
potest aut ipsa hereditas aut ius he
reditatis adeunde in heredem trans
miti ut probant iura relata supra
numero 29. et observant Anttonius
Faber lib. 4. coniecturarum cap. 1. et de
erroribus pragmaticorum decade 34.
cum sequentibus ~~Anttonius Fa~~ Cujacius
3 l. unica 9. in novissimo codice
de caducis tollendis et tractatu
4. ad Africanum in l. si filius

UVA.BHSC

16 ff de liberis et posthumis
Quarenus ad titulum de adquirenda
hereditate cap. 5. et ad titulum de
vulgari cap. 1. et libro 2 de Jure
accrescendi cap. 17 Anttonius Gouea
nus libro 1. variarum cap. 4 numero
1. Alciatus libro 3. Paradoxorum cap.
5. Donellus in l. emancipata 4.
Codice qui admitti ad bonorum possessio
nem possunt et libro 7 commentariorum
cap. 4. et ibidem Osualdus littera
C. cum sequentibus, erudite Anttus
Gomez tomo 1. variar. resolutionum
cap. 9 per totum et nouissime pluribus
adductis D. Josephus Vella, disertatum
Juris tomo 1. dissertatione 11 per
totam, cum igitur mulier de qua loquitur

Vlg.

UVA.BHSC

Vlpianus in dicta l. etiam ca 141. ff. de 176
Verborum Significatione ante filij Na
tiuitatem in puerperio decesserit et consequen
ter antequam conditio tacita adimpleta
fuisset, atque ideo antequam diss. lega
ti cessisset et antequam hereditas delata
et adquisita esset necessarium ferri videtur
non ipsam mulierem dum superstes fuit aliquam
commoditatem ex legato vel hereditate consequi
potuisse, neque ius ad filium, aut heredes potuisse
transmittere igitur frustra diserit et resoluit
Vlp. et nos fatemur ad solidi capacitatem proficere
mulieri filium, qui execto ventre fuit evulsus,
quod quidem neque ipsa neque successores eius possunt lega
tum aut hereditatem consequi = Ceterum licet grabis 33
videatur haec difficultas communibus iuris reg. ani
maduersis nihilominus tm. ipsarum legum caducariarum
dispositio animaduersa non defulter exponenda est ani
maduertendum est igitur celibes aut orbos item et coniuges
non incapaces institutos fuisse vel heredes in solidum
aut pro parte institui valerent, aut legatum vel fideicomm.

UVA.BHSC

ipsis ꝫ ttō relinqui quę potius cessissimy é stabiliter here
des instituis potuisse ꝑ legaty ipsis relinqui ꝯstantiche posit
absq; vllo impedim.to Substineri Adeo q Cæsares Rom. erant
et vtri factiony habebant, illud enꝫ desiderabatur
vt solida hereditate ꝑ legata capere possent q̄ intra
tempus a lege ostitety ꝑ celebr matrimoniuꝫ o.beret ꝑ
plures filiy aut filios susciperet atq; ideo si
intra prefinity tempus legi nī obtemperabant legata aut
hereditates nī deficiebat et substituebant ꝫ psonis prędt et tꝫ
ab indignis fiscus auferebat ita docet Rip. ttō 15 ꝫ pro et ttō 22
D. eyquo, przterea mulierqꝫ legitimas Nup. 2.e habeat solidi
percipiendi capacitas Attō Iuris obueniebat si intra 10 menses
post obity viri filiy susciperet Vlp. Sna. ttō 16 ꝫ sine prij at
q; ideo fideles, ozbus, ꝑ vxor caducar. legy statuti nī obtem
perabant quoniꝫ fiscus ttō relicta auferebat quasi ꝫ ipsis ad
quinta emittere dicebatur vt ostat Aloco Solomeni
lib. 1. hist. cap. 9 ꝫ illis vbis qui 2. filios nī habuisset meditatem
lictay sibimet admitebant Vnde omniter docent interpretes
celibes aut orbos capacitatę habere vt ꝫ solidy ꝑ te. heredes instituan
tur aut legata ipsis possit relinqui conditione aut tacita le
gibus obtemperandi nī admittuntur aut legati subsistent. ꝫ et validita
te deferri debere adadillum vt capaciendi capaces efficiantur quo ef
fectu capere possint ita docent Rip. ꝫ l. vn. C. de caducis tol. et lib. 9
obs. cap. 15 Osualdg lib. 6 comm. Donelli litt. h. Caldeira lib. 3. Var. cap
13. nō. 15 Rich. ꝫ G. Seanus 6 inst. deber. int n. 14 Val. to 3. illust. sub. ttō
de adq. her. cap. 5 nō 5. Amay. lib. 2. obs. cap. 3 nō. 2. et lib. 3. cap. 6 nō. 31.
et 32. Caly plures laudati Rip. nō. 16. legata ꝫ igitur aut heredi tatem
quę celibi aut orbo relinquebat puta erant quatenus ad scripturam
ttī cessi ꝫ aut defat. ꝫ ita licet tacita ꝫ tinexat ꝫ dit ꝫ t Nuptias
contrahendi vt liber prędefuncti conditiones huiꝫ modi

II. Sap. ni. impediebant legat ry

Vtq; effectu ẓ ill.e relicta capere posset ex eo autez nec ẓ stitio neq; legatu dicionalia ejus cogit nec dditiones, quę tacite ẓ ejus adsolitionez dditionales n efficiut. l. dditiones 99. n. alq. to ff. de dolit. ẽ demonst. l. hęc verba 3. ff. de leg. 3. quas Regulas plurib; illustrat Domen. lib. 8. comm cap. 32 ubi Suarez ill.t n. atq; ideo unico ex monte testatoris legatu adq; cedebat & hęreditate deferebat q. facilime suadet Videnda sit ex cog. legatarij ẓ tradies certu legib; obtemperare debebat ex Vlp. ill.o 17 ẓ pro hęres ẓstitutus ẓ tradies cretionis ex eod. Vlp. ill.o 21 S. ex quo, centu autez dies aut ales cretionis ideo erat quoniaz cretio centu diebus prefinie batur telte eod. Vlp. fragm. ill.o 12 S. cretio ivi cretio ẽ centoru dieru spatiu q. datur ẓstituto hęredi ad deliberandu utru ex speciat ei adeat hereditatez necne. & ẓ ferij ibi titius hęres esto centu diebus ẓ diebus centu proximis de qua cretione ipsis solemnitate & speciebus Strueza dit. Cuj. saber, Menardus, Valij Oldendorpius ab Oldendorp lib. 3 comm Domen cap. 8 litt. A. duabus segq, qq ubi illud dies cretionis dies eos appellatos fuisse ẓ qq ut hęres hereditatez legatarij legatu ẓ agnoscere & adquirere poterat & sequester amoueri rem posuma anteq; celebs, orbus aut Orbi legib; obtemperasset & dies legati ce dere & hereditatis deferri caducariaru legis disposit. perpensa so litaz fuisse =

Aqua observanda fabe.

dissolui difficultas y possita n.o 31 quatenq; expectat ad legati modi tatez adquirendaz licet enim mulier cui ẽ amanito, & ab alio extraneo legatu fuerat delictu p possit ex ll. caducariaru disposit. tanq; orba ex ill.o extranei solidu capere, nisi ẓ traceritu dies filiu habaret ex Vlp. d. ill.o 17 & ex ill.o ubi n posset preter decimaz deq; nisi ẓ tradeles menses a morte viri filiu habaret ex eod. Vlp. ill.o 16 ẓ fine pariij atq; ideo tacite dies ibi legatu ẓtineat si ẓstitutus impere gib; obtemperaret Nihilominus tm legatu purum erat quatenus ad cessionez & transmissionez & statiz a morte testatoris l. ab apertura tabularu ex gaius ll. caduc. disposit. dici eiq; cedebat & sequester ẓ, q; sona mulieris legatu caducabatur q; cessionez taleter ut ad hęredez

UVA.BHSC

dus agnoscendi transmittere posset Iuxta Reg. tx 3 l. si post mortem S. agri
minbg ff. q.do dies legati cedat, preterea licet fateremur tale legatu
ditionale ee atq; illg Odit.g obtinere si mulier filiu haberet ea e huiq
Odit.g natura q. anteq. adipleatur sit tm adipleri posse probabiliter
peretur legati cessionez nispediat quia potiq ea in obstaje legatu cedere
posit ad heredes transmitti Et prat singularis tx 3 l. si cui 18 ff
q.do dies legati cedat, pponit enim Iulianus legatu fuisse tritu Felicitas sub
illa Agresa Odit.e q.do liberos haberit Et stat certum. Ubi ei
cui ita legatu e q.do liberos haberet, Supponit etiq pregnante Uxore
e Orequestes anteq impletas Odit.g legatarius decesisse e dubitat si
tu legatu subsistat e acquiratur quasi iam adimpleta Odit.e legatarij
decesisset e. Respondet legatu subsistere e acquiri Et stat ex
posteriorib; Dis illis Intelligitur expleta Odit.e decesisse e legatu Vale
re si tm posthumus natus fuerit Iguitur Manifeste Ospicit lega
tariu licet decedat anteq filius nascatur ad legatu Orequendu tale
lus acquirere Et ad heredes trasmittere posse ita observat Jacob.
Cuj. no. 37 ff. ff. Iuliani 3 Aposit.e d. legis. 18 ff. q.do dies legati cedit
Acuiq Resolut.e facile de gemitus mulieres de qua loquitur Rip. 3 d. l.
etiq ea 141. ff. de S. leg. absq; ulla difficultate potuisse dus legati
agnoscendi ad ho heredes transmittere Nam tempore quo decessit pregnans
erat e posthumus Reliquit qui post mortez ipsius 3 lucez licet violenta
fuit extractus, Mulier enim cuius posthumo decedere potest Et eru
ante ob servat alia Rez agens Carranza de Test. Natali cap. 2.
d. l. illat.e 13. Sect. 1. e N no. 156 e cap. 6 sect. 4 e N no. 12 e hinc
Vere in nascatur ille qui ex beato ventre fuit extractus sufficit q.
3 lucez edatd Et Mater legum caducariarum odiosarum ait posit. 3 ff
de legiem legati Modestinus 3 adfirmiu ipsu 3 ad alios successores trans
mittere posse =

35 Diligentiez e Aspositionez
adsidexat difficultas pposita Sup. no. 32. quatenus spectat ad regre
diendi acquisitu 3 transmissu Rez nostrum duplici modo resolui pos
e Nostrimo 1.o nigi assecurare possumus Rip. 3 d. l. etiq ea. 141.

UVA.BHSC

ff. lib 8. C. mellini poste decamutiere quę q; puerperio defecit
hereditate ig adquisierat C abs q; illo impedim. adquirit ig aq ff
eedes trasmittere potuit, supponing enj institut fuisse t amazito t ab
alio quolibet extraneo C simul n. pręced. ęt abimus C Att. mariti
decimg C Alieno ttl. semissem hereditatis sequi posse C filij n
pariat q. Raban z toty abhereditate repellebatur Et monuimg sup. n.
17 similiter animadvertimg n. 33. heredi instituti z n dativnate sed pura
ee quatenus ad hered. ij defert z Saltym modo tacitg Adit z trinere Et mulier
solidy ay effectu capere posset C ne fisus tg quę ab indigna a triqu por
t. z possit auferre qq Depositog Oparare n z epte possumus mulierg
dequa loquitur ff. p. heredi cuiuber qui Sc. puta C C Altera
pe. sub Adit. fuit institutus coherede 1. ipsi dato, qui partę C Aqua
puxe institutus fuerat agnouit C posteaq partis Adit... impleta adit. n
z tenuiente decessit, quo z casu certissimu e Nouq adit. z n desiderare
Sd Significat. additionis partę z qua puxe institutus fuerat Et impleta post
modu Adit. abs q. noua adit. Saltz alterq partę adquirat et ad heredes
trasmittat aymodo Adit. viuente adhuc herede adimpletur Et prat Dn
Elegans z r. riberomo 59. 9. sitia scripty C - iunta r. si tesoly 27 deben. imt.
r. qui C A duobus 53. de adq. her. r. qui fundy 87 9. situg C te. ad l.
falc. C obtenuit Vtl. lib. 3. dubt. de adq: her. cap. 4 C 8 n. 15 C cap 5 n.
3. C huiusmodi Oparat. admissa facilime nullo q; iuris pro Depugnte
Sd potius tng Dationibg Suppositiqs mare postumg mulierg ab extraneo in.
tuitu semisse heredi. te q. ay effectu capere poterat antez z puerperio decederet agno
visse aut decimg p3 Att. mariti, C ay posita Adit. tacita qua solidi capacitatz
impediebat C prig causg pdetz habebat adz pleta furit ex eo q; filij habuit C recto ventre z hinc
necessaria N fuit altera aditio Et mulier fisci C. tendere sicut ex z Saltug
necessaria n' é Et C Achaiat substitutus z coheredi ab herede qui C
te
p. pure et C Ap. sub conditi. fuit z stitutus C admissa hereditate
ex portione pura posita eo tenente Adito fuit adimpleta ay regul z d. l. 141
ff. C. adimpleta existimatur Adito Saltz adquirendę Cadueat. regu
gnas Nisi q n' é z Et ad mulier transmittat C Sm tg z r. riberomo

UVA.BHSC

36

§ 59 §. sicita scripty de hered. inst. ℔

Secundo modo potest disolui difficultas animaduertendo q̃ regulariter hereditas n̄ adita & de facto ad heredes n̄ transmittatur legibus adductis Cuiac. n°. 25 & CA §§ q. authoritatibꝫ Scatis n°. 32, aliquibꝫ tm casibus id aliter contingit nempe do q. inst. hers impeditus existit CA suis disposit. ne defunct hereditꝫ agnoscere posset. l. Cum is q. do testator a familia occisus fuisse dicit tyc. inst. hus hereditate adire & tab. ttis aperire prohibetur donec quæstio de familia orgeat, & Sophiæ Iudicis authoritate sumatur & si inst. hers reuocatus suis disposit. ꝫ, & ante q. ꝫ habita Sophiæ q. cumpty screm ttꝫ publicauerit aut hereditate agnouerit ipsa hereditate pri betur, prohibetur tang indignus & in tisy reputatur, l. necessarios §. 9. l. l. cy fisco §. 1. sequens. 15 de S. C. Silaniano l. cy habetem C. de. bis qq ut indig. Verum si inst. hers testatore occisso legi bꝫ obtempexans ad suum familiæ Iudicium processit & q. pendente ac cessauit iure quidꝫ summo hereditate n̄ adita ad heredes transmittere n̄ potuerat, ubi testm act. ꝫ heredes transfundit ut hereditatꝫ sequi possit CA eq. q. inst. hers n̄ negligentia ductus, sed iuris ꝫpediente disposit. delatꝫ hereditate agnoscere supersedit ita docet Pap. l. si quis §. 3. §. Eleganter 3. & subscribit Pap. l. quis patrono §. de S. C. Sy raniano. Cui casus e q. do putatiuus filius & simul impubes apparen te fuit præteritus & Stroneus fuit hers inst. filiiq; paterni ttꝫ impugnauit inst. autꝫ hers filij supposity n°. legitimy de & repit atq; ideo status Stroneiq; mouit filius §. cy & bon. poss. decretale CA Calixtiano edicto, & edictale CA 1°. decreto petere posset ut status Stro neiq; ttꝫ tempus pubertatis differret & tab. bon. possꝫ elegit & obtinuit Verum autem scriptus status Stroneiq; pendente iudicio decessit & sequenter antequ posset hereditatꝫ agnoscere & filius directo act. ad heredes transmittere ut potuisset & posita spem Pap. respondit Verum l. si scriptus §. de Calix. edicto hereditibus succurrꝫ ly & quodq; modo transmissionis tocy & fieri ly & ea dare

quia

UVA.BHSC

qua transmissio de Negatr q. inst. ex Heres hereditate potuit
adire Sed Negligentia t. Voluntate n agnouit ꝛ posita aute spe
poberg hitg motg incertus fuit heres de Validitate ulti acq; ideo adire
potuit ita obseruatr & plura ad Apostt. congenunt Cuj. lib.
14. qq. Pap. ꝛ d. l. 12. de Carb. Edicto & Richard. adlty de adq:
Her. cap. 31. n. 14. Item Cassius refert ap. Eyde Pap. ꝛ. Ventre
pregnanto &. deadq: hered. q. scribit testator, qui Uxorem
pregnantg habebat Ventre prægnito filiu ꝛ potestate substituy, t. emg
capaty, t Stranerg que libet heredes scripsit & quy Inter dies
citatus spectabatr q. dubitabatr de ult. Validitate optatus q
posthumg si Nascerett rumpere potexat Heres extraneus sive
Stranerus Sive filius hereditate n. agnouit & pgdte postibi
Natiuit. decessit & licet hereditate n adiexit concludit Pap. & heredibg
filiu impte substituit instituit & exheredt temancipati. t Stranei ap
uxxeriday Sexe Hered. m. postho n. nato Sequi possyt q. institutis de
redibus Negligentia imputare n potuit q. quidg quasi pedim. remoto
ffunyt ad hered. es adiect. ita obseruant Caetas trasmissionis species de
Jenunt t & potentia Suitatis t Sanguinis Iuae t potentia Lexis Lehipe
randi Richard. d. cap. 31. & totty & precipue n. 15 Cuj. lib. 16 qq.
Pap. ꝛ d. l. 84. deadq: Hered Ant. faber lib. 14. coniect. cap. t Dom
Joseph. Secta Cratij Sup. Decis. n. 32. & qq facit posthumus ꝛ Sexus
mulieris aequa requiritur Pap. ꝛ d. l. cingea 141. de V. S. heredes de
tatg & n dy adtg potuisse ad heredes transmittere ay & tegy caduc.
disposit. impedita erat quominus posset hereditate adire & adquirere
stg. dy filiu haberet adq; ideo Neg. Negligentia Neg. Voluntate adire super
sedit & sequenter eyꝰ Ult. vite spiritu Solidi sequendi capacitate obtinue
dit n & n ritzy Neg. priu Iuris Regulat si admittamus hered. m. dela
tg licet n adtg ad heredes potuisse transmittere & hgo Sustinemus
ad Pap. & Paul. Apostt. & Ciriaticum

De Posthumorum Denominatione et difinitione De Varijs Posthumorum Speciebus

Caput. 3.

1 Explicuimus iam ad nostrae tractationis intellectum, qui liberorum nomine contineantur, atque ideo succedit, vt de posthumis vreuitur, et qui posthumorum appellatione comprehenduntur discutiamus, in qua disputatione nulla quaestio est quae propter doctorum varietatem difficultatem n. contineat; primum igitur locum occupat inter scriptores difficilis disceptatio circa posthumorum denominationem, vt obseruat Pich. ad tit. de lib. et post. in praeludijs Cap. 1 n. 27 vnde scilicet posthumorum vox originem desumpserit, in cuius resolutione inter altioris notae scriptores magna disensio est = Cuia. nanque lib. 3 obserua. Cap. 7 existimauit posthumorum vocem n. a particula post et dictione (humus) (vt antea existimauerat) originem sumpsisse sed a verbo post denominari, nihil que notandum, aut obseruatione dignum in enunciatione posthumi reperiri, nisi verbum illud post quasi disilabum humus adiectum productio tantum ~~sit~~ verbi sit, et melioris

UVA.BHSC

soñ gratiã subiectꝫ, nihil que aliud sorteria ligare, atque
ideo admonet verbꝫ posthumus sine alterãtione retinen
dꝫ esse ex qua doceñ. Concludit, eꝫ proprie posthumꝫ ap
pellari n. qñ post patris mortẽ, et humationẽ, sed qñ post
remus filiorꝫ natus fuit, eandẽ sentiã amplectitr. Cuia. int.
3 ff de inust. rupto et in l. 4 ff de lib. et post, et postea sub.
nomine Antonij Mercatoris lib. 2 notatorꝫ ad Guanꝫ Rober
tꝫ Cap. 2, et Languꝫ verioꝫ secuntr Got. Brus. Otoma. Bul
teus, et alij quos laudat Petrus Gulquenius in rub. Cod. de post.
hered. inst. n 2, qui omnes eorumꝫ denominationẽ reseruntex
ea ratione, ꝙ in verbꝫ posthumus a particula post, et dic. hu
mus eꝫ hac etiãone sublata denominaretr ille proprie et
rigorose posthumus nuncupari tantummodo posset qui post
patris humationẽ nasceretr. certꝫ tamẽ est illos etiã qui ante
mortẽ, et humationẽ patris nascuntr proprie et vere posthu
mos appellari vt proinant lex. int. reqñ ita 16 § fin. ff de testa
mẽ. tut. l. posthumꝫ § 1, et § nominatim l. posthumus 12 ff de
inust. rupt. l. posthuma 24 ff de lib. et post, l. 1 Cod. de post.
hered. inst. Inferunt igitr postea tores scriptores illos vere posthu
mos esse et appellari, qui postremi filiorꝫ nati fuerunt. Pro
terea ꝙ eorumꝫ sentiã comprobat Jaco. Cuia. ex decisione lex. int. posthu
miꝫ § ex his apparet (iuxta pandectarꝫ Florentinarꝫ lectuꝫ)
in illis verbis alijꝫ causꝫ esse filiorꝫ superstitꝫ alijꝫ posteriꝫ
rupto ff de inusto rupto ergo notandꝫ est posteriorꝫ verbo posthu
mos ligari, ideo que in alijs codicibꝫ loco verbi posteriorꝫ par
ticula posthumorꝫ scripta reperitr, et verius que vocis deriuꝫ
est et sentiã quo ꝙ proposito subtilitr infert Cuia. posthumos appe
llari filios qui postremi, aut posteriores patri nascuntr. Ab
solura postea scriptores doctrinam, qꝫ quoniꝫ seniora sunt
et apud eos legi possunt libenter pretermitto. —

Quorꝫ sentiã nuper

UVA.BHSC

Veríus existímant antecessores nostrí et præcipue Rich. adnotat tít. in præludíj Cap. 1. n. 24 et 25, Val. Lib. 3 trac. 2 Cap. 1. n. 11 cũ sequent. docentes verbũ posthumus ex duabus dictiõnibꝫ. Compositũ et a particula post et voce humus cũ hac ꝓpriatõne prolata denominatione desumpt̃ esse atque ideo dictionẽ posthumus cũ hac ꝓpriatione retinendã esse et consequenter esse posthumũ existímant, quí post patrís mortẽ, et humatõnẽ natus fuit. Quã resolutiõ manifeste comprouatur ex decisione tex. in l. posthumũ § l. item posthumus autẽ dicimus cordã toxat quí post mortẽ patrís nascuntur ff. de inst. rupto, et confirmat Vlp. in l. nouã filiam 164 in fine pp. ibi quamuis posthumus cadere inca quã in rebus vmanis tit Certũ tit ff. de V. sig exqꝫ verbis manifeste deprom̃tur cũ filiꝫ n. post̃ posthumus appellari quã viuente patre iã in rebus humanis exist̃e cat, et consequenter Certissima videtr resolutiõ cũ proprie posthumus appellari possit quí post patrís obitũ et humatiõnẽ natus fuit, quã amplectuntur diui Isidorus. lib. 9 etymologia. Cap. 3, textus compositus in trac. tit. 14 Stultus. Gabriel nostrí aduocatus lib. 2 Cap. 16, Alex. ab Alex lib. 10 dierũ genialiũ Cap. 9. quí plures refert Andreas Tiraquellus, Accurs. in l. posthumus § l verbo duntaxat ff. de inst. rupto, et Bal. in rub. Cod. de posth. hered. inst. Alciat. lib. 8 paradox. Capit 3 Cona. lib. 1 Comment. Cap. 1 nõ, Robert. lib. 2 animad. Cap. 1 et 2 Ang. in rect. ad tit. Cod. de posth. hered. inst. Petrus Greg. lib. 10 Syntagm. Cap. 3 Oual. Lib. 6 Comment. Donel. Cap. 11 Litt. A. et alij plures, quos Laudant Rich. et Val. locis vbi supra.

3 Quæ sententia admissa cũ illius tantæ fundamenta, et rationes, quas cuncta considerat, quoniã licet verũ sit n. solũ ea, quæ post mortẽ, et humatiõnẽ patrís nascuntur posthumus appellari, atque in vsu, et iuris effectibꝫ. posthumus dicipere etiã ea, quæ post testamentũ factũ testatore adhuc viuente nascuntur ex l. si quis ita 6 § fin. ff. de testamentaria tutela lege. posthumi sunt ex l. si quis ita 6 § fin. ff. de testamentaria tutela lege. posthumi

3 §. 1. et §. nominatz ff. posthumus 12 ff. de inius. nec, et posthu
ma 24 ff. de lib. et post. et Cod. de posth. hered. inst. § prin
cipio euidenter confirmat Cæus Iunius Cons. lib. 2. inst. tit. 3.
vers. posthumorz sequent. verbi posthumorz duo genera fa
rit, q. posthumi appellantr hi qui post patris mortz diuo
re nati sunt et illi qui post testz factz nascuntz, et Antequm
tr. debat dicendz fuisse Cuia. sentia posthumi vocem a verbo pos
et particula humus mutuatem denominari quandequidem lon.
gatus manifeste docet etia illos qui ante mortz patris post testz
tamz conditz orti sunt proprie posthumos iudicari = facile
tamz huic dilectioni respondetur animadvertendo, q. licet be
tantis diu post testi et tota testis ordinatione tempus mortis in preta
cz testz sit voluntatis mortz iusta, sentia deo q. qui post mor
tz huz fieri vult extenuo ff. Cod. de cz similibz = q. qui testo facere
possunt cz tamz cogitatio et considerato legitime testantis talis
ordinatio et interpretari debeat, quasi hunc cz testz confecit illo
decedente quo respexit Cato. reg. quatenus definuit id q. inu
tile foret in testo facti tempore testator decessisset, quando cun
que ex post facto decesserit n. valere vt constat ex ff. l. et tot. tit.
ff. de reg. Cat. unde infertur cz qui vtero matris tu tempore existebat
si postea ante patris obitz nascatur fiere, et prie posthumus dici debet
Apud. q. Rubrica C. de posthumis her. inst. et l. 3. §. 1. ff. de iusto vul.
Riciatus lib. 8. parerm. cap. 13. Fortunius Garcia q. l. gallus n. 96.
ff. de no. et post. Petrus Gr. lib. 8 sytagmatz cap. 3. n. 14. Quasenus ad
nouz titz cap. de posthumis, et Cæo Reo q. fuisset nec parens, aut tu
tore, quo titu ordinauit vtorez pregnantez habebat, uz regulariter
mortis cogitat. motuz supremus eloquiz concessisse existimandus sit eu,
qui q. vtero existebat posthumuz iudicauit et iudicare debuit ac q. sti
tuit q. heredat. prie efficiendaz Nepostea Natiuitate titu re
tere potest, quoniaz statiz cz ate Natiuitatez filij q. vtero matris ex
tentis se moriturum testatorez cogitasse existimare debemus, et post
mortez suaz posthumuz Nasciturum iudicasse, atq. ideo respectu et

UVA.BHSC

Osiderat. habita ad tmpus, quo parens ultry ofecit q. quis; postea filius nascat, etiaz patre superstite, posthumus iudicabit & capeta ri debet & eoq. idez ius obtinet, & eigdez qualitatis Osiderat, ac si parens illico post ultr ordinatz & Osequester ante filij natiuitatez deceisset =

4 & qua obseruat. z tenendus é Hp. z d. l. 3. §. nominatiz. ff. dejusto rup. postquaz emiz z §. 1 d. legis statuerat posthumos eos é auztaRat, qui post mortez patrei nas cuntr & quasi & tentionez docuerat eos etiaz, qui post ultz factuz z vita patris nascuntr ita demuz §. 1. beneficiaz, ultz n rumpere si nominatiz sit & heredati q3 subiungit z d §. nominatiz. §. Utruz si parens ultz con ficiat & posthumoz & heredat.z ita dicat quisquis; mihi nasceret aut ita & heredat.z scribat, Venter & heres esto, & posthumus & heres esto z predictaz formulaz Osept. & heredatu z telligatr n solus ille, qui post mortez patris natus fuit, Verumetiaz ille, qui post ultz factuz patre adhuc superstite orbus fuerit, & resoluit Utruq; filiuz sub qualibet predictaz & heredat.z forma Otineri n eq; ultz ruz pere posse, licet eniz & heredatis odiosa sit, atq; ideo restringenda & reg. tit. z l. cuiusdaz 19 z fine Ubi pasiz scriptores obseruaz ff. de lib. & post. & & ea q. vane, nominatiz & specifice, & autez sub & boruz & plexitate, aut z pprietate Oipi debeat & l. 2. cuzsimi hbg. ff. eod. tit. nihilominus tm. cuz posthumoruz emuziat. & pte sumpta n solus Otine aztr, qui post obituz patris nascuntr, sed etiaz illi, qui post ultz factuz uno eo ortis fuerunt & d. l. 3. §. 1. cuz alijs adductis sup. n. 3. ff. dejusto rup. optima vane & reg. quaz pponuerat z sert Hp. z d. §. nominatiz. §. etiz sub illa & heredat.e Osept. posthumus & heres esto, euz filiuz Otineri, qui patre superstite post ultz factuz fuit ortus, ita ut ultz paternuz Nullatenus rumpere possit =

5 Neq; usquaq; Opta tur & decisione tit z d. l. posthumi. 3. §. & his apparet 3. ff. dejusto rup. & meius lita manifeste docuit C. S. Ulpianuz eos, qui posthumi suzt post teros appellare iuxta lecturaz librorz florentinorz, quz habet ab hac & aug

fibrz

UVA.BHSC

filiorum superstitum, et aliam posthumorum nam predictae considerat. respondet 182
Valentia suponendo receptiorem et probatiorem esse lecturam vetustiorum codicum
in qua legitur aliam causam esse filiorum superstitum et aliam posthumorum quae
suposit. admissa penitus dissoluitur difficultas et fundamentum removetur quo
Cujacii sententia nitebatur = Preterea licet amplectamur florentinam lect.
nihil advenus nostram sententiam ex verbis Ulp. potest desumi nam Ulpiani de
cisio et ipsius mens eo tendit ut disparitatem constituat inter filios su
perstites et iam natos tempore illi conficiendi et filios postea nascituros
ita ut illi illum a pro si pretermittantur inutile redant, hi vero si nas
cantur rumpant, igitur manifeste deprimitur posteriorum voce in d.
l. 3. §. ex his apparet 3. eos tantum modo contineri, qui illi tempore
superstites et nati non erant et consequenter illi solummodo, qui post
mortem patris, aut post illi confect. nati fuerunt, atque ideo sive poste
riorum vocem, sive posthumorum verbum in d. §. legamus, et admittamus
(nam utriusque idem sensus et sententia ut observavimus sup. cap. 1. n. 9 circa finem)
illi tantummodo, qui post mortem patris, aut post factum illum nascuntur possunt
contineri iuxta consulti Ulp. resolut. et omnes illi continentur, qui post illum
factum nascuntur sive unus, sive plures filii nascantur nam omnes aequaliter
patris illum rumpent sed neque instituti fuerunt, neque ex heredati, et consequen
ter ex sententia tamen in d. §. ex his apparet, non solum non fulcitur quin potius con
vincitur Cujacii sententia nam si posthumi idem posteriores ut ipse opinabatur
illi essent, qui postremi patrifamilias nascerentur tantummodo posthumo
rum, aut posteriorum loco contineri possent illi, qui postremo loco idem novissi
mo patri nascerentur, post illum tamen ordinatum non solum unus, sed plures
filii, qui vere posthumi sunt, nasci possunt, et dubitare non possumus
omnes, quotquot nati fuerint sive postremus sit sive penultimus,
aut quolibet loco natus parentis illum rumpere, preterea non solum
nascituri sed etiam superstites, admissa Cujacii opinat. posthumorum
sive posteriorum voce contineri possent, nepotes videlicet superstites ex filio

UVA.BHSC

qui parentis sui t emorte t emancipat. & succedentes primus potesta-
tis gradus occupare ceperunt qui posthumi dr possunt Quasi Nati
uitate ultis patris rumpere posthumi tm dr sunt C. Leg. tit 3 l. no
mes filiarus 164 ff. de V. Sig. Sl posthumorus loco habentr C. l. be
lea vt erat C. S. 3 l. posthumorus 13 ff. de iusto Sup. & imp. 3 S. posthu
morus 2. 3 l. de C. heredat. liberorus, atq; ideo sua omnia detentar
Quam doctrina ampletenda dr o' ==

C. Aggras facile dep
mitur posthumi definitio vtrille sit qui post mortes tam ultis patris
Natus fuit, omnes enis, qui post ultis affectiones Nascuntr ppre post
humi appellantr C. d. l. posthumi 3. S. l. & S C. his apparet. l. post
humus 12. ff. de iusto Sup. l. posthuma 24 ff. delib. & post. l. t C.
de posthumis hered. 3 tit. l. siquis ita 16 S. fin. ff. de testamentarias
tutela Vnde & S Gaius lib. 2. instit. 3 tit. 3. Vers. posthumorus,
duo genera posthumorus constituit, et docet 1°. genere illos Otinere,
qui post patris mortes Nati fuerunt, 2°. l. genere illos Oprehendi
qui post ultis affectus orti sunt, et posthumi appellantr Ordinatione
& Relat. facta ad tempus ultis 3 quo parens demorte cogitauit atq;
ideo quasi post mortes ipsius nati esent Judicantr vt observauit mg
Sup. n°. 3. = Similiter etiaz prefatis definit 3 Vbis C. dicuntr illi
qui ante Mortes patris tante ultis affectiones iaz superstites & zebo
humanis C. iuebant licet enis Omuniter ab interpretibus docendi caa
posthumi C. cap. 2. legis boles apelantr & obseruat Richard de lib.
& post. prejudicius cap. 1. C. n°. 4° C. Leg. decisorus 1 3 stitut. & C.
heredat. dicti cap. 2. legis boles locuta & Nihilominus tm, certo cer
tius & ap. d. C. os posthumorus n. ri Oprehendi, neq; abipsis posthumor
appellari illud enis tantumodo Oceditr vt posthumorus loco habeantr &
numerentr vt ultis rumpere possint si 3 ult°. pretermittantr post quas
C. l. bolea 3 stitui possunt ita docent tt 3 l. & heredital. to. S. quibus
ff. de ultima tutela l. sisi. 6. S. neposes ff. de hered. 3 tit. l. 2. 3 pro ff
de Vulg. l. siquis sihi 24 C. de iof. ff. ult°. l. 2. C. delib. pretentus d. l. post
humorus

humorum 12. de iusto Cap. 5. posthumorum 2. ist de Ex heredat. lib. et observant pluresq; Referunt Richard. de lib. et post. in preludijs d. cap. 1. n. 43 et Valentia lib. 3. illustrium in Explicat. legis Gallus 29 ff. de lib. et post. cap. 3. n. 25 =

7 Sed predictis adversatur difficilis Ulp. resolutio relata in l. titius 25 § lucius titius ff de lib. et post. ubi proponit Cons. Lucium titium cum in civitate suprema sua ordinaret et in rure agentem, praegnantemque neptem ex filia haberet sive proprius locuendo habere existimaret id vel eum quem neptis in utero haberet et consequenter posthumum ex parte heredem scripsisse, ut constat ex illis verbis scripsit id quod in utero haberet ex parte heredem adicit praeterea Cons. testum ora diei 6, id est meridie testum scriptum fuisse, et eadem die testatore ignorante, prius quam venter instituerentur aluescente celo id est diluculo, et sole n. clarescente neptem rure masculum peperisse, dubitat igitur Ulp. utrum testantis dispositio quatenus posthumum et id quod in utero esse ~~ligate~~ existimabat instituere voluit pronepotem iam natum comprehendere possit ut ad hereditatis portionem admittatur et Cons. Pauli sententiam amplectens respondet verba quidem testi ad eum pronepotem directa videri qui post testum factum nasceretur, et consequenter videbatur dicendum ex mente et iudicio testantis eum qui ante testum natus fuit ad partem hereditatis admitti n. posse sed nihilominus concludit institutionis formulam pronepotem ante testum iam natum comprehendere et institutionem ~~pura~~ iure factam videri neque testatoris ignorantiam officere posse ut testum subsistat — Ex qua resolutione duplex et n. levis insurgit dificultas prima ex ea proficiscitur quod institutio ex aliqua rare potest subsistere maxime ex ea, quod pronepos a proabo institutus tanquam posthumus vocatus fuit et tanquam posthumus potest admitti quoniam licet tempore testi scripti natus iam esset ignorabat testator nativitatem et propter ipsius ignorantiam atenta institutionis forma, in qua posthumus fuit institutus, tanquam si tunc natus nesset potest ex iudicio testatoris posthumus [illegible] tanquam posth. admitti

UVA.BHSC

nam testatoris existimatio veritati praevalere solet ex l. his qui 15 ff de adquid. hered., l. his qui 20 ff qq modis usus fructus amit. et observat Anto. Faber lib. 9 Coniec. Cap. 2, quo supposito universa quae supra tradidimus difficilima reduntur, constituimus namque eum qui testi tempore natus iam erat nullo modo posthumum dici posse ex l. nomen filiarum 164 ff de V. sig. in d. l. 25 § Lucius titius autem supponit cons. pronepotem tamquam posthumum institutum fuisse et licet testi tempore natus esset ad hereditatem admitti, igitur vivente testatore et ante testum natus, posthumus est, et ut talis ad hered. admititur.

8 Praeterea difficilior reditur Ulp. decisio si animadvertamus posthumum de quo loquitur in d. l. 25 § Lucius titius posthumum extraneum esse ut observant Anto. Faber d. lib. 9 Coniec. Cap. 2 et Jacob. Cuia. in recit. solemni ad d. legem, quoniam ille posthumus extraneus est qui natus neque suus est testatori neque inter suos nascitur ut infra latius explicavimus veluti qui extra testatoris potestatem nasciturus est nempe nepos ex filio emancipato ut docet Iust. in § posthumo inst. de lega. vel nepos ex filia quae in potestate avi nasciturum n. esse docet reg. tex. in § fin. inst. de patria potestate quo ppo supposito dicendum videbatur in specie ab Ulp. proposita institutionem nullo modo valere potuisse, nam aut pronepotem consideramus ut iam natum tempore testi scripti veritate inspecta ut considerandum esse existimavit Cuia., aut consideramus ipsum ut posthumum et in utero exhistentem propter ignorantiam testatoris ut considerandum existimat Anto. Faber ex eo quod opinio veritati praevalet ex d. l. his qui 15 ff de adquid. hered. d. l. his qui 20 ff qq modis usus f. amit., si consideramus natum obstat institutionis validitati mens testatoris, qui posthumum instituere voluit, et noluit instituere natum, si vero consideremus posthumum ut menti testatoris, et ipsius errori prospiciamus institutio iure facta dici n. potest, nam iure antiquo nullo modo posthumi extranei institui valebant quia personae incertae erant, licet iure praetorio institutiones postea recipi con-

UVA.BHSC

Sueuerint et admitti vt possuant tex. in l. posthumus 6 ff. de inoffic. testa. l. 8 §. filius l. extraneus 6 ff. de ventrin. poss. mittendo 43 ff. de bono. poss. secundum tab. § posthumus inst. de lega. iuncto pp. inst. de bono. poss. et obseruant Cuia. et sauer locis vbi supra et pluribus congestis erudite Carranza in trac. de partu Cap. 2 §. 1 Mac. 13 sec. 1.a per totam et possessione exn 202. igitur quacunque vana perempciatr Vlp. decisio illa de posthumo alieno, scilicet de pronepote ex nato iuxta regulis, et proinde p.ſ. supra traditis ad unguem videtr. —

Expendit difficultatem post Cuia. Anto. Fauer d lib. 9 Coniec. Cap. 2 et vt visum sententia exponat supponit verum quidem esse Cons in d. l. 29 § fuerit titus de posthumo extraneo intelligendum esse et simul fatetr ipsius institutionem iure antiquo inualidam atento nullius momenti fuisse ex reg. tex. in d pp. inst. de bono. poss. sed ad iuris propriam indulgentiam recurrendum esse concludit et docet institutionem iure factam videri et Vlp. sententia n. quidem iure ciuili, sed proprio, et ex edicti rationem, qui iure facta dicit. test institutio, qui iure proprio substinetr ex parte reseruata ad tabulam effectum attinet, ex hinc adire hereditas, aut bonorum possessionem particulari ex l. n. putauit 3. § a primo gradu 2. § vltimo 19 ff. de bono. possessione contra tabulas, et licet sub posthumorum nomine pronepos per institutus proponatr, et testi considerandum prout in rebus humanis ex existeret, n. tamen semper nati ita ex quorum hereditatis portio consequi possunt ex eo quod inspecta testatoris voluntate, et proximi eius errore pro non nato haberi debeat quia eadem die et paulo ante testem inscio testatore natus fuerat. ita exponit Sanct. fab. et Cuia. plures que ex antiquiori leg. refelit sed exposito hoc nullo modo defendi potest ex ratione leg. qq ipsa impugnat Carranza d. Cap. 2 §. 1 Mac. 13 sec. prima n. 203, et quoniam referendis, et impugnandis doctoris placuit, tempus n. vacat exponi Cuiacij vt post iuris regulis conuenientior reputanda est. —

Exhibitum est igitur post Natiuitatem

dicitur in rubr. ad d. legg 29 § fin. titul ff de lib. et post
ideo sustineri proneposti institutionis et iure facti dicit § tempore
testi natus iz erat, vnde fit, vt tanquam superstes, et in rebus vmanis
existens n. tam tanquam posthumus videretur exeo § plus valet
q in veritate est, quod id, q in opinione, et errore testantis Concep
tu erat, ex reg. lex in § fi quis 15 ff inst. de legat. et Confirma
nt Ans. in t. reg. est 9 § qui ignorauit 4 ff de iuris et fac. ig
no. t. si pater 4 § cocius ff de manu. vindic. atque ideo pronepos
bonorum possessione secundi tabularis n. indiget, qui posthumi ex
tranei iure ciuili n. legitime institutis ex veneficio portorio
Concedebatur vt docet tempera. ind § inst. de bon. poss. et Confirmant
iura relata supra n 8, sed vel adeundo, vel pro herede gerendo
hereditatis directo Consequi potest, vel dominus primus Constitu
q. talis pronepos institutionis tempore in rebus humanis ex his
febat, et Consequenter nulla iuris ratio institutionis potuit impedi
re, nq licet testi verba ad eius pronepotis directa videantur qui
post testis facti nascuntur, quis fuit dubitandi ratio, quis mouit Vlp.
iuris Cons. et Constat ex illis verbis paulus respondit verba quidem ad
eius pronepotis directa videri, qui post testis facti nascerentur nihilo
minus tamen, q eadis die qua testis facti est reperti testatoris existima
erat licet ante ignorante institutio quidem iure fuit rejecta exeo q.
veritate inspecta pronepotis iq nati instituit, et cum Constet de voluntate
testatoris ventis instituere voluisse, in cuius institutione testis iuris
iure impedimento erat iuris Constituti ratio, quis posthumi extranei
institutionis prohibebat licet portorio iure admissa esset ex eadis testatoris
voluntate Coniectura elicere debemus facilius pronepotis heredis rem
tam fuisse, si iq nati Cognouisset, nq tunc nullis impedimentis potuerat
obesse, vt talis institutio subsistineret, cum certis sit dispositis a lege
vel ab homine in vno casu prodispositio etiq haberi in casu omissionis
quia lex vel testator forsitan dixerit, idq forsitan dixerit ext. cum ante 102
ff de Condit. et demonst. l. talis pacti 20 § fin. ff de pactis, l. mulier
Dion. pp. ff ad Sc. Trebell. ita Cuiac. ex positione illustrat et a simpagnatione

UVA.BHSC

Anto. fabri lib. erat Carranza tuyra citato loco n. 207 = Et hac
exceptione admissa facile dissuadet difficultates consideratas
tuyra n. 7 et Gratian. d. c. 29 § Lucius titius constituit valet n.
ut pronepotis posthumi, sed et ignati, et in rebus humanis tempo-
re testis existentis, atque ideo explicius tenet a n. pronatu posthu-
mus appellari eum qui ante testis natus fuit, sed potius id proba-
tur valuisse institutionis veritate inspecta, q. posthumus non erat
nisi qui posthumus esset iure facta institutio dicitur. posset, licet
iure pretorio admissa fuerit vt ea saltem bonorum possessio Concede-
tur.

11 Dicimus ig. posthumorum denominationis et distributionis opus
fet igitur, vt diuisiones et species adiscamus, quibus nangue com-
muniter scriptores, et precipue glosa in rubrica Cod. de posthu-
mis hered. inst. triqua quinque referuntur posthumorum species
quas una tantum excepta Negantii et Compendiose sermone vsus
in comprehendisse videtur, aut saltem innuisse Ans. Trafo. in l. fi-
lius a patre 28 § filius famil. ff. de lib. et posth. in illi verbis n.
quidem adoptauit neque hodie ei natus est, filius nec prior subduc
to de potestate vlterior succesit in proximum gradum, sed tantum in ea
potestate haberi cepit qua n. habebat, simulque pater famil. fac
tus est et filius subeinsuccedit potestati, aliis species adducit Bal
dus in d. filius a patre qui, aliis Iason in rubrica ff. de lib. et post.
n. 2 qui sequent. et alias scriptores relatis a Pith. de lib. et post. in
prelud. Cap. 1 n. 26, 27, et 40 qui sequent. qui omnes illustrantur
extradita a Franquel. in l. si vnquam verbo susceperit liberos n. 7
Cod. de reuocandis donatio. sed illorum sententia absolute percepta et
admissa iuris consultorum responsum n. conuenunt quippe ex superadu-
ctis ille tantummodo proprie et rigorose posset posthumus appe-
llari qui post mortem patris natus fuit, et in latiori acceptione etiam
ille qui post confectum testum editus fuerit, quos auctor Acurs. et cete
ri scriptores posthumos appellant veriis posthumis similes dici
debent ex eo quatenus adiuncta effectu expectat pro posthumis ha-

UVA.BHSC

centro. Atque ideo procalidubio procedit Bart. doctrina in L. Gaius 29 ff de lib et post. vbi asserit statutu de posthumo loquen intelligi tantu dumodo de illo, qui post mortu patris fuit in lucem editus, quu sentiu ampletuntur plurisque refert, et sequitur Caldas Pereira in t. vi curatoru habens verbo sine curatore n 29 Cod de interdict. rest. mun. Anto. Fauer in iuris p. sub tit. de ingenuis p. 3 in initio, et profecto ea mutuu solidissima ratione, q statutu stricti iuris est, et strictissime interpretandu vt obseruat Anto. fab. supra d tato loco, cuius autu in t. posthumu 3 & posthumus ff de inius. vsque dissentiu verbis pro filio, ex dotaxat, qui post mortu patris nascentu posthumus esse: igitur statuto de posthumis loquente illis tantum modo comprehendi possunt vt obseruat et plura quu huc spectant illustrat Carranza d. Capa. 2 q 1 n 71, et q 4 n. 47 cu sequent. //

12 Nos igitur qui illas tantummodo posthumorum species recipiendas esse censemus, quarum in pandectarum libris mentio fit tres posthumorum species Constituimus et admittimus vt alii sint posthumi sui, alii alieni et alii extranei, quorum mentio fit in t. postulat. ff de legat 1, t. extraneos 6 ff de ventre in poss. mittendo, t. quidam inter relegatus 5 postulat. ff de reb. dubijs & posthumo et q posthumus inst. de legat. q p. inst. de bonorum poss, et in alijs pluribus. Consultoru responsis et tropis decretis, quu prolixu, atque diffusu esset recensere, hanc diuisionem amplectuntur Cuia. in tit. ad leg. Falcidiam 29 in pp. Anto. fab libru comm. Cap. 1 duarenus d. Gaius et lib. 2 disp. Cap. 38 Corna lib. 10 Consult. Cap. 48 n 4, Tiraq. lib. 10 Contro. Cap. 42 Suarez Robertus lib. recep. sententiarum Cap. 3 Pich. in d. Gaius prejudicij Cap. 1 n 27, Vasq. lib. 3 illustr. controu. cap. de legis Cap. 2 et n. 1 Carra. dic. Cap. 2 q 1 n 72 = Quibus licet hac diuisio iuris Cons. responsis conueniat interpretes tamen alitus instituendi causa, et quoniu pro maxima, atque pro ciuica nostri status inspectio, de illis posthumis dubitat de qq. Gali Aquilij. Consilij, et formula et legis Velej 1, et 2. Capuet Salicij Iuliani impolementis locutus et conjumentis fuit in d. t. Gaius 29 per tot ff de liberis et posth.

UVA.BHSC

dñas posthumorũ ꝙ species constituunt et necessario admiserunt
inter quas quatuor precipuas vel potius quinque ex lege Corne
lia testaria etiã inspiciamus admittendas esse extremo casu filii
et Corneia locis ubi supra ad quas vniuersi posthumorũ species
negotii scilicet vel alterius descendentis tangunt ad probã cap.
aggrediendum et deinceps reducendi videbuntur. ¶

¶ Primus posthumus

13 est nepos posthumus testi natus mortuo atrogue auo scilicet et filio in
eiusdem potest. constituto nepotisque patre filio tamen superstite auo
et post ipsius testi progressum quinquies nepos vere posthumus est
ita tñ ore leg. Vlpi admissa quia tali testi post testi aui vero etiã post testi
ipsius fuit natus et quoniã de illius institu. Galli Aquilii forma
la tractat ind l. Galus 29 in pp. cui ff de lib et post. vsque ad finem
nõi. 10 ff de lib et post. Aquilianus posthumus ab inter progenitor.
communi auo postlatr — 2. posthumus est qui post aui testi natus
fuit, sed auo adhuc superstite mortuo tamen post eiusdem aui testi
etiante posthumi natiuitate filius in ipsius aui potes. constituto
de cuius institutis Cap. 1. legis Velei Locutus fuit vt constat exdl.
Galus 29 § nunc de lege Vellea 11 cui sequent. ff de lib et post. at
qui ideo posthumus primus Velleanus ab inter progenitor. nuncupatur
et profecto talis latioris vbi leg. admissa posthumus est quia post aui
testi natus est — 3. posthumus est nepos natus ante aui testi vtro
que superstite auo scilicet et filio eiusdem defuncti patre sed post eo
festo ab auo confecto post ipsius confectionis ante aui mortis filio
eiusdem nepotis patre progrediente scilicet primus gradus habere
cepit qui nepos licet posthumus non fuit, neque proprie et stricte
loquendo neque latioris leg. admissa, exeo quod auo superstite natus
fuit nihilominus tamen iuris effectu consideratis posthumi loco
habetur quia post aui testi in seu locum successit, et primus potestatis
gradus occupare cepit, ad cuius institutionis spectat cap. 1. cui legis
Velei, d l. Galus 29 § sequenti parte 13 ff de lib et post. ideo que
Velleanus posthumus appellatur — 4. posthumus est nepos ille

UVA.BHSC

qui post aui testy natus est, uno tanq utroque et auo et filio eius
dq hæpotis patre eoque ante auq decedente primuq postea aigra
dq ocupare cepit, qui quidq regia posthumus est salte Latior ius
admisa, q post testy Cridity natus fuit, dequo quoniq regne Galliæ
Regulus Consilio regne dq aut 2.m Capud legis Velej disputant
Connexis duobus Capitibq. Salicæ. Turis Cons. discrepat et ip
sius institutionq quasi per supplementq introducit vt docet tex ind.
Gallus gille Casus 15 ff de lib et post, atquidem Salica posthumus re
quentr appellatr = quintus posthumus est ille qui post fictq
patris mortq, idest post Captiuitatq natus fuit, q lex Cornelia Captiuo
rq testa. Confirmat, l. Cornelia 12 ff qui testa facere possunt, l. lex Cor
nelia 28 ff de vulq, ideoque filius postea natus testq rumpit, l. qui
uxorq 15 ff de inoff. testa, et propterea Cornelianus posthumus apella
tr vt seruant Curia. in rec. d legis, l. cornelia 12 ff qui testa fa
cere possunt, Anton Fauer. lib. 9 Conjec. Cap. 1 et duobq. sequent. Pich.
d Cap. 1 prælud. n. 76 Vall lib. 3 illust. trac. 3 Cap. 18, Corra. d Cap.
2 gl. n. 74, de qq hæc prænotasse tanq sufficiat dq tanq animad
vertamus vniuersq posthumorq tractationq ad genera deq su
pra n. 12 mentionq facimus referendq esse.

17 Quibq. ita præmissis et
quasi præindice animadversis ad diffinitiones, tam posthumorum
in specie tuendq est posthumi igitur sui definitionq, siue dis
criptionq repetit Fust. in q ita dicitq Verr. posthumus dicit. debe
ret. quq a testatore deferunt sequent. Verbis posthumi cogere qui
sui quo patre nati essent in potestate eius futuri forent sui hæredes
fuisset exqq manifeste deprompsit suuq posthumuq eq esse qui sibi
patre natus esset, hæres esset, et in potestate futurus foret, quq definitio
nis Verbor et aspectu est cæteris omnibq. quq ab inter pretibq. sedulo ad
uertus fuit. excogitantr, et præcipue retinendq esse tuno quq tradidit
Anton. Fauer lib. 9 Conjec. Cap. 1 (licet ipse quq videtur mutare et contra dic
q, etiamsi clarissimq asserat exquisitor. in fabriq lib. 3 trac. 16 q. 4 et 5)
quatenus docet posthumos suos esse qui eo tempore nascuntur

UVA.BHSC

...gno certy conficiatur dy mode ig ty concepti essent inter heredes
des testatori futuri essent = Hoc nanque dupliciter contingere per
pendatur Primo dimunuta aperiantur quod tanta tenta rale. aut
humor appellat, et sua disposition complectatur, qui ista facien
di tempore ig concepti erant certy nanque est etig ibi, aut nu
trix sit ore, qui tali tempore nidy concepti fuerant negat, prox
ime concipiendi spes vacat exea forte vxori, ig qua testator ma
trimony nidy contracterat, atq; ideo extraneo partumory
furory utilis est et ibi comprehendit tanquy partumor sui
qui vel ex ea vxori quy duxit ig testator, vel quy ducere potest
q. q. ea est vel ex ea quy nubtato matrimonio ducere potest con
cepti fuerint vt exponge docent Cons. int. Iolanet 4, ig. Pedoque
§ ff. de lib. et post. vbi communiter Recentiores scriptores et prq. ibi
relata a Carranza de Cap. 2 Gen. 81. —

19 Attentis igitur et retentis fund.
de. rationi ad perfectiorq. Iuris expositionq. ani naturaliterdy et
ex veritate aspecta partumy dici et partumi iura consequi po
te qui natus fuit quasi valit sufficiat demonstrare nidy dy
ex vtera esse partumy esse efficaciter considerato, tyexeo, q. na
tura est, tyetiq. q. dy nascituras operatr in potestate parentis
ni esset ex fin. ff. de lib. et post. vbi Cuiac. Paul. Iorq. et l. fin. ff. de adopt. Liberis, vt
optime Recentiat Anto faber lib. 1 Cone. Cap. 10 in fine Vers. dequa
tuy partumy dbe aliq. nullomodo potest tutelae qualitatq. ad
vsucq. quin potest. patris pueri. extenet l. cum lege Cornelia
in fine ff. qui testa facere possint tum. et. ff. de hered. dy gal. l.
et differentia partumi igit tenuibile est qui nondum est pars ig
patris fit partumy, de testatore adhuc superente nascens
in eius potestate foret et patrius potestatis grata tenere et quasi
habeat et (ne pueris mentis ig. curis dy. inhumo ex nascendi tenta
tionis et. ante ig. fit de pars nascendi potestatis potestas, quia invitus
ejus. q. ea in tutore 26. ff. de testamentis et intelligendus l. 3. ff. de
V. lig. et Recentiores volunt ig. adiutis Cuiac. Cap. 20. Carranza

l. Cap. 2 §1 n 82 Cū dicendum sequenti — Quodā subtilitā ergā
q. nullus ordinq. possit suos posthumos rejicere exceptis quib⁹ post-
mis, erre dicemus qui post mortē patris natus, fuitq; et tempus apti
mandi nullis posthumis esse possit, et posthumi iura Consequun-
tur. Cuius rei natura quq duo repugnantia Continere videntur
siquidē, et nati, et non nati, quos derelinquamus facile res pondetur
sequent. dispositionis verbis heres suus testatori futurus esset qq
et difficultas dissolutionis et rei aperte demonstratio posthumi, si
licet sui non esse dubitatur est nati autē illis esse in ea causa
existimet, ut si vivus pater nascerētur in potestate eius futurus foret
et primus potestatis gradū occupaturus esset, hoc ideo ne antiqui
liberos venerā ita pro perierunt, ut in tempus nativitatis vitus
sua reservarent, et posse natus perinde iura Consequatur
ac si existente Conceptionis in rerū natura et in potestate patris ex
stiterit d. intelligendus l. 3 Cū alij vbi supra ff. de V. S. qui
ei ēgēr verissimq; et vbique patria potestas sui heredis qua
tatis beneficium posse fauore tamq; non vere existentis nec
dū est vt tūc. actu talis attendatur patria potestas Consti
tuir et hoc retrotractiua fictione sufficere in posthu
mo Considerētur et timeatur filij iura Consequi posse, ita ex
primant ff. d. Cap. l. n 29 et 30, et Carran. d. Cap. 2 §1 n
84 ——

16 Exqq inferitur posthumos exemanci pato filio nascituros ri anteam
ante pat. org. Conceptus fuerit vere et rigorose loquendo sui posthu
mi essent de Cet Consen. l. 4 §1 pater in pot. ff. de Conting. Cū eman
cipato liberis eius, et tratio meo iuxta q posthumus suus aut ex
foeminio Corpore, aut ex alterā liberi potest exprimi, ille dicitur
qui ex marito, et uxore nascitur vt placet q Cū sequenti ff. de Lib. et post.
ex alterius autē Corpore ille et nepos videlicet qui ex filio vel fi
lia nepotis nel emancipato ante emancipationē tūc Concepto. dubitat
fuit l. 4 §1 reperio circa finē ff. de testa. tutela, posthumus q. suus
ex alterius Corpore susceptus differt a posthumo, falsi nepotis.

UVA.BHSC

ideo quia testi conficiendi tempore ex filio iam prædefuncto aut su
perstite aut emancipato quia ante emancipationem conceptus fuerat
in potest. testatoris futurus erat et primum potestatis gradum ocu
paturus si natus esset. Aquilianus vero posthumus vivo patre
testi tempore ab ab avo confecti vel postea conceptus fuit at
que ideo si testi facti tempore natus esset primum potestatis gra
dum ocupaturus n. fuisset quo reducenda sunt, quæ circa hanc
rem diserit Pich. d cap. 1 n 32, et observat Carranza d cap. 2 §
1 n 83.

17 Succedit alieni posthumi difinitio quam nobis proponit
Just. in § posthumo eoque 26 inst. de lega. dicens posthumus
alienus est qui natus inter suos, heres testatori futurus n. est.
Quorum verborum contextura licet ab interpretibus diversimode
legatur, quoniam aliqui cum interpunctione post verbum natus leg
unt, alii vero uno ductu et hictu legunt verba illa qui natus
inter suos ita ut interpunctio post illud verbum suos ponenda
sit, ut observant Pich. d cap. 1 n 34 Carranza d cap. 2 § 1 n 76
ego tamen posteriorem lectionem quæ communior est ut verborum amplec
tor ita ut difinitionis sensus ille sit posthumum alienum eum esse
qui natus inter suos idest eum qui si natus esset tempore testi
et vivente adhuc testatore ex aliquo filio primum potestatis gra
dum ocupante licet in potentia suus nasceretur ex eo tamen quod
a patre præcedebatur heres avus, et testatori simul futurus n.
esset quia n. haberet immediatam et actualem qualitatem suitatis
licet ipsam posset nancisci si pater eius vel morte vel captivi
tate vel emancipatione de medio toleretur, nepos igitur ex filio super
stite primum potestatis gradum obtinente alienus posthumus est
quia licet inter suos et in potestate avi nasciturus esset si testi con
ficiendi tempore nasceretur idest nasciturus esset ex filio qui
primum suitatis gradum ocupabat, suus tamen heres futurus
n. erat ut postea patre præcessus. Et licet hanc difinitio
nem ut a nobis expositam difficilem redat, Just. ipse exemplo relato

UVA.BHSC

in posterioribus verbis d. § posthumo 26 inst. de legat. ibi ideoque ex emancipato filio conceptus nepos extraneus erat posthumus avo ex quo inferri videtur posthumum alienum quem antea definierat exemplo proposito demonstrasse, et consequenter n. esse eum qui ex filio in potestate constituto natus fuit et inter suos fuit susceptus sed ex filio emancipato qui in potestate n. est atque ideo extraneus futurus est testatori ex § cæteri cum similibus inst. de hered. qualit. et dif. quo argumento ducti plures ex interpretibus existimant posthumum alienum et extraneum n. differre ut notat Pich. d. cap. 1 n. 34 in fine. Nequaquam tamen huic dubitationi facile satisfacies et disparitatem inter alienum et extraneum posthumum ex imperatoris verbis elicies si animadvertas in d. § posthumo 26 vers. ideoque Iust. imperatorem n. apposuisse exemplum posthumi alieni quem in pp. definierat, sed ex definitione quam tradiderat nempe alienum posthumum eum esse qui natus inter suos heres testatori futurus n. est illam illationem deduxisse nepotem ex filio emancipato post emancipationem conceptum extraneum posthumum esse quia inter suos n. nascitur et consequenter neque actualem neque potentialem suitatis spem etiam patre defuncto habere potuit et hic est adequatus imperatoris intellectus et prædicti vers. sensus, qui facile suadetur ex natura verbi illius ideoque quo Iust. utitur, quod illativum est ut nostri dicunt et probant tex. in l. aliud 71, iuncta l. malum 242 ff. de v. sig. et pluribus adductis observat Pich. d. cap. 1 n. 29.

18 Tradidimus supra n. 15 necessario desiderari posthumi nativitatem ut suus, et iurium capax considerari possit quoniam dum in utero est in potestate patris n. est l. fin. ff. de collat. bonorum l. fin. ff. de assignat. libertorum ex qua observat. oportune introducitur subtilis et dificilis quæstio utrum posthumi iure antiquo institui heredes potuerint. et videtur dicendum neque posthumum suum nec alienum aut extraneum institui potuisse ex ea ratione nam cum posthumus antequam nascatur ex consultorum doctrina nec homo sit

UVA.BHSC

nec in rerum natura esse censeatur ex l. in falcidia 9 § 1 ff. ad l. falcid. l. sed si plures 10 § 1 ff. de vulgari l. quod in rerum 24 ff. de leg. 1. l. 1. in prio l. ubicumque 7 ff. de ventre in possessione mitendo l. generaliter 24 § servo eius ff. de fidei commiss. libertatibus l. si quis 7 § de fructibus ff. de excercet. rei iudicatae l. nomen filiarum 172 ff. de v. signi. necess. inferri videtur quod dum in utero est et nasciturus speratur nullam habeat personam ac proinde nec testi facti posset obtinere nam prius debet persona existere vivere linquatur hereditas ac deinde quaest. sumi utrum heredes institutio possit effectum sortiri iuxta reg. tx. in l. liberorum 59 § si ita scriptum ff. de hered. inst. l. quidam 14 ff. de iure codicillorum l. 9 ff. de his quae pro non scriptis habentur quam iuris rationem indicat sive potius demonstrat Cons. Scebola. in d. l. Galuzzo § ille casus ibi nullo iure utiliter potuisse instituit qui non dum natus erat ff. de lib. et post. et huc respexisse videtur Iulianus in l. eius servum 64 ibi quamvis is testi facti tempore nullius sit ff. de hered. inst. in qq. ubis. diserte docemur posthumum dum in utero est neminem prorsus iudicare et consequenter et constitutio cuiuslibet posthumi licet suus esset nullo modo subsistere posse videbatur ex defectu personae supra quam cadere posse =

fulvitur praeterea 19

haec consideratio ex subtili Ictio fili observat. qui in notis ad d. § 3m posthumo 26 instit. de legat. affirmat posthumum dum in utero est non incertam personam esse sed incerte similem nam nec persona adhuc incerta dici potest persona namque incerta illa est quae cum iure stet in rerum natura et persona iura sit quae nam tamen sit ignoratur ut constat ex § incertis 25 ubi passim observant scriptores inst. de leg. posthumus autem dum in utero est non solum incerta persona est sed minus adhuc quam incerta quis enim incertior esse potest quam ille qui nec in rebus humanis est et an futurus sit dubitatur ex l. 1 § quare 3. et § quandiu 27 ff. de ventre in possessione mitendo praeterea incertum est quam masculus

UVA.BHSC

quero femina an vivus an plures exuno vente nascituri int
3 l. 1 l. antiqui 3. ff si pars hereditatis petatur l. arescuras
ff de statu hominy l. cy quidq 30 § vnum heredi ff de acq. hered. d.
l. 4 § quare 3. ff de vent in poss mitendo l. tuby 7 in prio ff
de vsub. dubiis l. si pater 36. ff de hered. l. 1 d. n. 28 § fin. ff de
iudiciis l. 3. § et autem ff de vent et leg. l. tur. et nixa 132 ff
de leg. sig. quapropter a incertis personis legari non potest iure antiquo
nec possunt heredes instituie et q magis erit regula libertas quisque
rauilior est possit relinquere teste Iustiniano in d. § in certis 25.
inst. de leg. iunct. l. 1 cy ri mihi bus cod. de incertis personis exio
quod certy et aque determinaty debet esse testatori. Iudicij
l. quotiens q. § si quis nome in fin. l. 2 q. cod. de episcopis
et clericis. Flo. tit. 22 § encanta B et tit 22 § incerte Paul. lib.
3 sentiarij tit. 6. § legaty 13. Vequum est ut cuiquy posthumy
suus nascit sive agnatus sive extraneus nullo modo ante
quo iure heredi institui potuisset cuy pari fortiter circa dicta
de incerti studinis ratio teneatur quequidq incerti studinis ratio
posthumy instituy antiquo iure improbebat ut tenet Dmanis
inter partes resolutio que recitq aliis adductis illustrant etiam
plechinus Costa in § posthumus instit. de leg. nº 8 Ant. fab. lib.
9 coniect. cap. 11 et que fere sequitur lib. 3. tract. 16 quest. 3. Don
in opusculo ad. l. Gallus 29 in prio ff de lib. et post. Nat. in
d. l. Gallus cap. 2 nº 5 Carranza d. cap 2 § 1 illat. 13 nº 8 cy
seqq bus et precipue ex nº 128 cy pluribus sequentibus

et quatenus ad
posthumy nepotem vel agnatum vel extraneum personas
certissimy est olim quidq cy nullatenus institui potuisset nec
legata ipsis relinquit § posthumo 26 et § posthumus 28
inst. de legat. prio inst. de bonorum possessionibus cy aliis
relatis supra nº 8 et aliis plurib. relatis a Carranza
d. cap 2 lx nº 90 quequidem resolutio eo pu maxime fulcitur
fundamento q si legem Falci Aquili compilij provida que legis

UVA.BHSC

uel hę dispositio et consulti Iuliani suplem. de qq. egimus supra
nº 13. id consuluerunt tantummodo ut posthumi alieni institutio
introduceretur et admiteretur non illo tempore aut statu considerato
in quo posthumos alienos reperitur sed instit. ad id tempus relata
quo ex alieno posthumus suus fuerit constitutus ut satis aperte
demonstrat Aquili formula relata in prio dictę l. Galiq
29 ff de lib. et post. et instis prohibitio ut supra diuabamus
ex eo proficiscitur quod his in utero est homo qui dem non est imo
neque in hominum aut rerum natura consideratur ut docet constat
in d. § posthumus inst. de l. nº 8. qui et illa adiungit rationem
quod posthumus alienus incerta persona est ex duplici incertitu
dine prima illa est quia licet nasciturus speretur an nasciturus
sit prorsus dubitatur secunda incertitudo est quia incertum
etiam est an unus an uero plures ex eodem uentre nascituri sint
ut obseruant etiam scriptores relati nº precedente

21 Ceterum quatenus
ad posthumorum suorum capacitatem expectat certo certius etiam an
tiquo iure heredes institui potuisse l. placet 4 cum duobus sequent.
l. comodissime 10 l. posthumus 14 l. cum posthumus 22 l. post
humus 27 de lib. et post. quę quidem capacitas adeo prouata
fuit iuris disp. ut non solum posthumus qui prouabilior et proxi
me nasciturus sperabatur ex eo quod testi tempore conceptus iam
et in utero erat posset heres institui verum et ille qui neque con
ceptus erat neque proxime concipiendus ex futura forte
uxore sperabatur d. l. placet 4 cum sequent. de lib. et posth.
notant Val. in explic. legis Galus cap. 1 n. 10 et 12 et Ca
rranza d. cap. 1 § 1 ex n. 134 quę quidem institutio venigna
quadam interpretatione admissa introducta est, cum licet paren
tes dum posthumi nascituri sperabantur absque ipsorum instit.
aut exhered. rite et legitime possent testa conficere, eueniebat
tamen ut posthumorum natiuitate voluntates legitime disposite
postea subterterentur et testa rumperentur ex l. posthumi 3 ff de iniust.

UVA.BHSC

rup., ne igitur patri provido nascituris ex se filijs prospicere volenti et simul impune perfectum et ex omni parte absolutum conficere desideranti eveniret postea ut rumpi posset factum est quadam veluti coacta iuris necessitate ut posset et deveret posthumos suos heredes instituere, vel ex heredes facere nisi velet periculo rupturae testum supponere d. l. pactum 3 Cod. de iniust. rup., l. 6 eodem l. 1 et 3 Cod. de post. hered. inst. l. maximum vicium 9 ff. de liberis praeteritis et § posthumi iuncto § posthumorum inst. de exhered. lib. alias enim legis dispositio velut crudelis et iniusta incusari posset si quos impune praeterire non sineret neque instituere parentibus permiteret ut observant Carranza ad Cap. 1 § 1 n. 135 in fine et ante ipsum plura quae huc expectant erudite diserit Val. d. Cap. 1 n. 7 cum sequent.

22 Verum tamen licet quae de posthumorum vel suorum vel alienorum aut extraneorum inst. observavimus iuris decisionibus conveniant difficilima reddantur nihilominus ex sequent. considera. nam ut supra tradidimus incertitudo quae circa posthumum alienum consideratur ipsius institutionem impedit sed incertitudo eadem prorsus est in posthumo suo ita ut nullo modo possit quatenus ad incertitudinem expectat aliquam inter utrumque disparitatis ratio constitui igitur aut utriusque pariter debebat permitti aut denegari facultas institutionis adstruitur praeterea forcius difficultas ex eo quod inconveniens expensum supra n. 21 in fine ne scilicet testum appo. legitime confectum ex post facto posthumi sui nativitate rumperetur etiam urget et equaliter militat in posthumo alieno quandoquidem facile contingere potest ut filio post testum confectum de patris parte subducto posthumus nepos postea natus (qui posthumus alienus est ex traditis supra n. 17) testum aut rumpere possit iuxta testum in l. filius a patre 28 § filius familias 28 de lib. et post. l. posthumorum 13 ff. de iniust. rup. § posthumorum inst. de exhered. lib., quod inconveniens ut prorsus haeretur Galij

UVA.BHSC

Aquilij consilium et legis Velleae dispositio et Julianis supplementum introducta fuerunt et formam praestiterunt, qua alieni post humi institui valerent in eum casum quo posthumi sui futuri essent, et auorum testum rumpere possent. igitur cum equalis ratio militet in posthumis alienis quae in posthumis suis considerari potest, vt vel institui possent vel institutio iure antiquo impediretur minus prouide videtur a legibus constitutum vt dum posthumorum suorum institutionem admiserunt alienorum vero vel extraneorum interdixerunt institutionem.

23 Difficilis sane est haec consideratio, sed vt vrbanitate et facilitate disseruatur sciendum est insignem differentiam in hac iuris parte sicut et in alijs pluribus reperiri inter suos heredes et illos qui suitatis actualis priuilegio n. pociuntur eo tempore quo testum conficitur. in extraneis enim vt institutio possit subsistere necessario desideratur quod tribus temporibus capaces existant institutionis videlicet mortis testatoris et aditionis simul l. sed et si cond. 6 inst. § solemus 2 l. alienum 49 § in extraneis 1. l. seruum 90 ff de hered. inst. § in extraneis 7 inst. de hered. qualit. et fite. Ceterum in suis heredibus aliud ius obseruatur nam sufficit quod vno tantum tempore capaces existant eo scilicet quo legis dispositio dominij continuationem operatur quam resolutionem manifestum redijt cons. in l. Gallus 29 § et videtur 12 ibi quidem necesse est tempus testi faciendi respicit cum satis sit obseruari id tempus quo nascitur ff de lib. et post. quod etiam n. obscure demonstrant tex. in d. l. 49 § in extraneis ff de hered. inst. et in § in extraneis inst. de hered. qualit. et differen. in quibus licet generalis regula statuatur capacitatem scilicet tribus temporibus desiderari n. absolute in omnibus heredibus obseruandam esse decernitur, sed specialiter in extraneis intelligendam esse vt ostenderetur aliud ius in suis heredibus obseruari debere. hanc differentiam docuit praeceptor communis Accur. in d. l. alienum § in extraneis verb. hereditatem ff de hered. inst. et in d. § in extraneis

UVA.BHSC

Verbo tria tempora inst. de hered. qualit. et dife. et Acurs. observat Val. d. Cap. 2 n. 11, et in Confirmationem aduxit tex. disertum in l. 22 tit. 3 part. 6 Amplectitur etiam Carranza et Contrariam sententiam quam secuti sunt Pich. et alij refellit d. Cap. 2 § 1 n. 278 —

24 Ex qua observatione facile depromitur disparitatis adequata ratio propter quam alieni aut extranei posthumi antiquo iure institui n. valebant, sui vero utiliter instituebantur, nam licet incertitudinis ratio equaliter prorsus in omnibus concurrebat, in extraneis aut alienis erant sufficiens ut institutionem impediret, propterea quod vel tempore testi vel mortis testatoris propter incertitudinem incapaces reperiebantur, licet postea hereditatis capiendae tempore nativitate interveniente certi et capaces possent reperiri, et sufficiebat quolibet tempore concurrens incertitudo ut institutio penitus subverteretur, atque ideo ut alieni posthumi institui possent necessarium fuit Galij Aquilij consilium quo factum est ut alieni posthumi institui possent, et tamen formula adiuncta, quae institutio protraheretur in illud tempus quo propter mortem filij primum gradum potestatis occupantis nepos posthumus primum gradum consequeretur et ex alieno posthumo suus iam constitutus esset ut constat ex d. l. Galus 29 in pp. ff. de lib. et post. Caeterum cum in suis heredibus capacitas unico tantum tempore concurrente ex scilicet quo nascebatur, et quo legis dispositio operabatur dominij continuationem eveniebat quo licet testi tempore aut parentis morte propter incertitudinem incapax reperiretur, quandoque postea natus certa persona constituebatur, quod sufficiebat ut institutio valeret, et parenti ex testo heredes existeret, quam doctrinam libentissime acceptam fero eruditissimo, et semper colendissimo praeceptori meo Don Menochio de Val. qui plura observatione digna in confirmationem aduxit d. Cap. 2 n. 11 cum sequent —

Tandem n. obstant inconveni-
29 ens, et periculum, quod providis testatoribus imminebat, ne postea rumpe

UVA.BHSC

retr testu q equaliter militare in utroque posthumo expendebamus su
pra n. 22 in fine quoniam uterque sive suus, seve alienus poterat tes
tum rumpere = Nam re diligenter animadversa diversissimum ius
inter posthumum suum et alienum constitutum fuerat, et diversis qua
litatibus concurrentibus ut testum rumpere possent, nam posthumi
sui sola nativitate omnimodo et necesario rumpebatur pa
rentis testum, ex eo q a nemine in causa successionis praecedebatur
posthumi, autem alieni nativitate n. rumpebatur testum, si nativi
tatis tempore adhuc alienus existebat, ex eo q eius pater in potes
tate constitutus erat, et primum gradum potestatis occupabat, atque
ideo rumpendi ius eo demum casu consequebatur quando patre
de medio sublato primum potestatis gradum nepos occupare inci
piebat d. l. Galus 29 de lib. et post, l. posthumorum 13 ff de in
iust rup. § posthumorum 2 inst. de hered. qualit et dif. et quo
niam hoc casu quo periculum poterat imminere consultum fuit
testatoribus. Gali Aquilii consilio et lege Velea et Juliani suple
mento n. poterant testatoris conqueri q institutio iura postumi ali
eni ipsis interdiceret q aliomodo poterant providere, ne testa
rumperentur; praeterea etiam ante Gali consilium erat maxima
differentia inter patrem respectu posthumi, sui posfilii, et aum res
pectu nepotis qui alienus posthumus erat nam pater si dum
posthumus filius nasciturus sperabatur decebat, nullus dabatur
recursus ut testi validitati consulere possit si ante quam nasceretur
posthumi institutio impediretur, avus autem licet testi tempore nepo
tem posthumum ut pote alienum instituere n posset facile periculum efu
gere valebat, nam si decedebat nepote in ipso statu posthumi ali
eni constituto testum postea rumpere n poterat q mortis avi tem
pore a patre praecedebatur si vero vivente avo filius de medio subdu
cebatur, et nepos posthumus suitatis gradum ingrediebatur quo casu tes
tum rumpere valebat facile poterat avus testum antea conditum mu
tare et nepotem posthumum veluti ~~[illegible]~~ sunt heredem instituere
quo facto periculum efugiebat ne postea rumperetur, quo si negli

UVA.BHSC

gentia n. facere dese n. autem de legis disp.e unde vera dispa
ritatis ratio propter quam posthumi sui institui potuerunt n.
vero extranei vel alieni

Ex quo difficilis reditur Taboleni resolutio relata in l. eius servum 64
ff de hered. inst. ubi proponit testatorem servum eius qui in utero erat here
dem scripsisse idest servum eius, qui post mortem testatoris nasciturus erat
et consequenter servum posthumi, vel sui vel alieni, vel extranei quains
titutione presuposita inquirit an subsistere possit et ex Labeonis autho
ritate resolui, instm. quidem valere, et sententiam comprobat a simili et eo ar
guto validissimo, quod hereditarius servus antequam hereditas adeatur
recte potest heres institui licet instis. tempore in nullius dominio sit
ut constat ex illis verbis. quia servus hereditarius priusquam adeatur heredi
tas instituit heres pt. quamvis his tali facti tempore nullius sit quam
resolutum hereditarium scilicet servum heredem institui valere, aut legatum
ipsi posse relinqui, docent Consulti in l. g. n. minus 31 § 1 l. g. ser
vus hereditarius 52. ff de hered. inst. l. g. legatum 116. § servo
hereditario ff de legat. 2, l. g. in eo 33. ff de acquir. rer. dom.
et in nullius dominio esset comprobat Cons. in l. g. si fitius 55.
§ ibi et quamvis nullus est Dominus in cuius persona de
capacitate queri possit ff de legat 2 igitur manifeste
depromitur ex Taboleni sententia posthumi servum recte
heredem institui valere licet instis. tempore in nullius do
minio reperiatur et institutum proficere ut posthumo
postea nato hereditatem acquirere possit, ita observant Cuiat. in
recitatione solemni ad D. l. g. eius servum 64 ff de heredi. inst. et
in d. l. g. si fitio 55. ff de leg. 2, Picti. in §. servus autem inst
de hered. inst. Faquineus lib. 10 controvers. cap 41 Benedictus
Pinelus lib. 2. selec. cap. 1 Val. lib. 3. illust. trac. 1 cap 1 n.o 19 plu
res refert. D. Franciscus de Amaya. lib. 1 observat. cap 13. et pos
tea Carranza de pte nali cap 2 § 1 illat. 13 sect. 1 n.o 208
cum sequentibus

UVA.BHSC

Ex qq. moribꝫ quatenꝫ ad hꝛm institutꝫ spectat illa difficultas occurrit Nã ~~Lic~~ aut Lgtꝰ. Stus. de posthumo seu de instituẽ Serui, q. posthuma Sui Natiui ~~et~~ futurus erat, aut Lgtꝰ. de instituẽ Seruũ posthumũ alienũ Vel extraneũ = A Seruo posthumo sui instituẽ intelligamꝫ. Nulla ꝓrsus dubitandi ratio. potuit Vultꝫ Moueꝛe, vt ad questionẽ huiusmodi resolutionẽ Vtrarũ Authoritatẽ et Seruũ Fiduciarij exemplo, vt ipsa fuliuet, Nã vt sup. nr. 21. animadvertimꝫ posthumꝫ. Suus et Heres Sua Quasi Antiquo Seruo instituẽ potuit et exea ratione ipsius Seruus etiã Seruo instituẽ valebat absꝫ vlla dubitatẽ ex dcis. Quapropter ad Validitatẽ institutionis Seruũ ex ꝑsona Dñi. Testatꝛis ita vt ea Vel viuente Testatꝛe Subsistat Seruũ institutio, ex Legẽ Hisp. in lgne. Mining. 31. in ꝓncio. ff. de Fideicom. libert. lg. 1ª. cod. eode ff. & tenuis autẽ Instẽ. eode, lg. Si Mihi 47. & Vlg. ff. de leg. 1. lg. Debitor 82. §. Seruo ff. de leg. 2. Seruus & de Seruo posthumo sui Dr. potest Intelligi Iabolenus resolutio. facili ꝓbatur exea q. posthumus Sui Natiuitate intercedente in potest. Testatꝛis existentis erat atq; ideo illud dantꝫ modo ipsi potest Mꝫ dari, vt ideꝫ seu obtineat q. habeꝛet si ea natus et in Pateꝛ humana Existeret ex Legẽ Hisp. in lg. qui in Vtero & et in lg. q in Vtero 26. ff. de Statu hominũ et si natus fuisset vt post in parentis potestate constitutꝰ. Seruus ꝓprius habeꝛe Dr. posset ex §. 1g. tus Similibꝫ. Inst. de quas ꝑsonas nobis adquirit, Idcoq; dus in Vtero e. fortiori ratione. Seruus in potest. habẽtis Dr. poterat, ex qq. rationibꝫ Hisp. in dcta lg. cuius Seruus & heres institut. de Seruo posthumo sui intelligẽdo posse Laudat Vasquius Valentia d. cap. 1. nr. 47. lg. de Seruo posthumo alienũ, aut extraneũ Dñi. Iabolenum resolutio intelligẽda

est

UVA.BHSC

Est ex traditis a Valencia sup.a citato loco et ex his, quae lata manu prosequitur a Maya lib. 1. Observat. cap. 13 et Carranza d.o cap. 2.o ex n.o 208.

Qua suppositione admissa facile adstruitur difficultas ex omnibus, quae sup.a tradidimus, nam posthumus alienus, aut extraneus iure antiquo non potest heres institui. Ut diximus sup.a n.o 20. sed vulgaris et manifesta iuris reg.a est eodemque casu ~~[illegible]~~ ser institutus servi subsistere posse quod dominus capax est. Ut heres institui valeat ex d.a l. n.o minus 31. in prin. l. servus hereditarius 52. ff. de hered. instit. l. si mihi 42. § reg.a ff. de leg. 1. l. debitor de § servo ff. de leg. 2. l. 1.a C. de hered. instit. § servus autem instit. eodem tit. Igitur cum posthumus ipse sive alienus sive extraneus institui non posset et institutionis incapax esset, necessario videbatur dicendum neque ipsius servum institutionis capacem reperiri, quod quidem a d.no qui capax non est non posset servus capacitatem accipere.

Varia excogitarunt scriptores relati sup.a n.o 26. Ut apposita difficultate se expediant ex quibus omnibus breviter praemonendum quod licet vulgaris iuris reg.a disponat servum institutum subsistere non posse nisi d.nus institutionis capax et capacitatem possit servo praestare ex iuribus relatis sup.a n.o antecedenti, praedicta tamen regula cum praecautione accipienda est nam in iure duplex capacitas consideratur, ut legatum, institutio in persona servi subsistere possit, alia est capacitas civilis, quae consistit in tali facto et ceterum quae a bibus Romanis conceduntur, quam capacitatem servus non habet ex reg.a textus in l. quod attinet ff. de reg. iur. alia vero capacitas est realis, sive personalis, quae in personalitate ipsa prout a iure naturali pendet, consistit, duplex igitur capacitas in servo consideratur ad heredis institutionem sive legati validitatem et 1.a quidem quae in iure consistit servus a domino suscipit, 2.a vero quae in personalitate ipsa consistit a se ipso mutuatur et ea taliter inspicitur, ut legatum servo relictum tantum modo subsistere possit eo casu quo rem legatam si liber factus esset adquirere sibi valeat

N.o final

UVA.BHSC

Valuit, Lyterea legata illud q. Dño acquisiu. post in
psona serui subsistit si ad libertate perductus post. sibire
legata, queuere, vt ex Reg. Iuliani dicet Cons. Cuy.
Lg. debitor. d. 2. §. seruo ff. de leg. 2. Bart. Lg. et ii Maxime
§. ff. de seruitut legata qq. donat Cuy. in Lg. et Lg. 47. ff. de
leg. 3. Thde ponit q. Licet hereditas iacens heres institui
n. possit quoniq. incerta psona, et Minus qua incerta vt
observat Cuiat. in d. Lg. Cius seruus 64. ff. de hered. instit.
et in d. Lg. si titio §§. §. 1. ff. de leg. 2. et post. Val.
d. cap. 1. n. 19. seruus in hereditarius post. heres institui
et d. Lg. n. Mins. 31. Lg. Cius seruus 64. Lg. seruus here
ditarius §. 2. ff. de hered. instit. qq. donant Cuy. in Lg. si
titio §§. §. 1. Lg. debitor d. 2. §. seruo ff. de leg. 2. Lg. lega
ta Lib. §. seruo hereditario ff. de leg. 1. ex cadeae.
Licet posthumq. Adimus aut ex tramus institui n. pos
sint ex eo q. incerta psona fi. et Mins. qua incerta ex Hadrij
Sup. n. 10. et Lg. seruus in. ipsum Vitalem instituit. exemplo
serui hereditarij cui dedit Labeo. in d. Lg. Cius seruus 64.
ff. de hered. instit. exea elegantissima rai. q. seruus ipse ipsa
psona certa e. Sup. qua institutio cadere et subsistere possit
et hanc capacitate psonale et realem ac suscipit capacita
te Ante tibi Accipit vel defuncto, quando hereditas Ja
cens e. in qua defunctus repentatr. capacitate ipsius po
thumi q. nasciturus operatr. et ex eo q. prato habebit
serui dñi. Manumpatr. in d. Lg. 64. ff. de hered instit. na
cui hereditas Jacuerit, et posthumus in Vtero existit ad
huc defuncti cui fuit seruus capacitas suspicitur, et d.
Lg. seruus heredis 2. ff. de hered. instit. et sequenter
subsistente institute in psona serui ipsius ex tex citatus, qui
ex ipsius psona desumitr, qui quide capacitas psonalis
hic e. et ipsius capacitate civili qua ad defuncto ma
nati. Stato postea posthumo hereditate adita et

UVA.BHSC

ipsi?

ipsi posthumo ~~per~~ acquirere valebit, quæ expositæ amplectitur. Val. d.o cap. 1. n.o 17. qui vero plura adiscere velit consulat Precitatos scriptores et præcipue Amaya d.o lib. 1. ob. servat. cap. 13. et Carranza d.o cap. 2 § 1. illat.e 13. cap. 2. sect.e 1.a n.o 208 cum sequentibus

finis huius magis

UVA.BHSC

Vispera

HEC M.a fuit dictata 195
a doctore D. Josepho de
Retes vespertinę Legum sub
tilissimo interprete
ano Domini 16
92

Repetita selectio ad Legem in
ter stipulantę 83. de verborum o
bligatio.

Ex proverbio grecorum pulcra vix terque sunt
repetenda, clarissimi et amantissimi au
ditores: id circo academia mater cum solita
inataque providencia perspexisset lecturas
suis profesoribus asignatas facile obtinere
accent, principatumque inter cęteras iuris
nostri tractationes easdem iterum et ter iniux
it ut quamvis semel in illis insudaverimus
vis terque sedulo lavore incubemus: et ut
spectatores olim ludorum, quasi ex edito into
nat repete. Ego igitur legem hanc novissi
mam iterum exponendam suscipio, in qua si

UVA.BHSC

diuersa docuero quam docui priori lustro nihil mirandum, dies enim dies magister est, ne a proverbijs abeamus. fateor in limine qua poleo ingenuitate, in prima prelectione, quedam excidisse, que obliteranda sunt in verso stilo. quedam deficere, que sunt adenda. neque enim tunc aliud potui presus angustijs temporis, quo in hanc cathedram co optatus fui instante iam lectionis ordinarie tempore ergo Comentarius noster per totum quadrienium limatus et castigatus plus forsan Coreptus Correctus que placebit quam errans olim lesserat. Ut desinam verbis diui Jeronimi in epistola ad Magnum oratorem Romanum.

Ad pp.m legis ~~datur~~ Cap. primum de inutili stipulatione facti alieni

1 Vetus fuit iuris Romani documentum omnia que cunque gerimus, nisi inicium sumpserint in obligatione nostra inutilem nostrum actum efficere, l. que cunque ll de obliga. et actio. Hoc est q paulus in presenti docet inter stipulantem, et promitentem negocium Contrahi, et de se unumquemque promittere deuere. q.a huiusmodi obligationes, que et stipulatio descendunt, inuente fuerunt, ut unusquisque sibi

UVA.BHSC

Consuleret, et de se promiteret, l. stipulatio ista 38 § alteri 17 hoc tit. § alteri 19 inst. de inuti- 116
libus. Id ipsum expressit Pompo in huius Con-
tractus difinitione quae traditur in l. stipula-
tionum 5 § 2 hoc tit. Cum dixit, daturum se, refe-
rens pronomen hoc ad promissorem, ipse enim
de se promittere debet, qui proprium negocium
gerit ut admonui superiori semestri Cap. 2 n.
29, licet strictim et huc me referens, animad-
vertunt quae Alcia. hic n. 2 Cuma et Dua.
in l. stipulatio 38 vers. plane hoc tit. Nec hu-
ius rei vetustius in iure extat testimonium quam
Quinti Mucij Scevolae difinitio in l. quo tu-
tela 73 § ult. de regu. iuris ubi negavit quem-
quam alteri favere posse id est obligationem ad-
quirere pacisendo stipulando, sive in Con-
tractibus caeteris Conditione adiciendo. Ex quo
principio duae iuris propositiones fluunt.
prima est alteri stipulari neminem posse
neque obligationem Contrahendo adquirere ni-
si stipuletur sibi aut ei qui sub eius potes-
tate est l. si tibi 17 § si pactus 4 de pactis
Cui Coniungendi sunt textus in l. et heredi
21 § nos autem Cum l. sequenti eodem tit. l. Cum dos
7, l. inter 26 § filia de pactis dotalibus
l. debitor 59 § ult. ad SC. Trebellia. Prouat
etiam idem principium tex. in l. eum qui 5 § Iulia
6, l. qui autem 14 § ult. et l. sequent. de pecunia

UVA.BHSC

Constituta qq. cu iungendi sunt alij in l. si quis
mora 24 § mora 2 de usuris. l. prohibere 3 l.
interdictum 17 ff. q. vi aut cla. l. qui saxum
6 ff. de donatio. Probantque predictam conclusio-
nem tex. in l. fundus 64 de contrah. emptione
l. donationes 31 § eiusmodi 3 de donatio. l. cum
res 22 Cod. eodem tit. l. cum unus 12 de rebus
aut. iudicis possidend. l. si ita stipulatus 126
§ chrisogonus hoc tit. l. ex conventione 12 Cod.
de pactis. l. cum patre 9. l. si genero 26 Cod. de
iure dotium. l. multum 6 in fine Cod. si quis al-
teri vel sibi. l. Cod. per quas personas nobis ad-
quiritur. l. si frater 16 Cod. de pig. l. si mari-
tus 19 Cod. de dist. pigo. l. 1 Cod. de inutil. sti-
pulatio. l. stipulatio ista 38 § alteri 17 hoc
tit. ex quo desumuntur tex. in § si quis alijs et
in § alteri 19 inst. de inutil. et de iure nostro Regio
tex. elegans in l. 7 tit. 11 part. 5 docent pre-
ter clasicos et preter sedulo congestos a nostro
Rich. in d. § alteri 19 inst. de inutilibus. ff. Subs-
tus Gifanius in l. quecumque 11 de obliga.
et actio Anto. fab. lib. 1 coniec. Cap. 4 et
lib. 11 Cap. 17 cum duobus sequent. Oto. lib.
4 observa. Cap. 8 Gedeus de Contrah. ~~emptio~~
~~ne~~ stipu. Cap. 10 n. 43 et sequent. Don. lib. 22
Coment. Cap. 16 et sequent. ubi Osvaldus per
tota Capita Ulricus ut unius ad Freuclerum
volumine ~~posteriori~~ ~~selec~~ posteriori selec. disp. 27

UVA.BHSC

thesi 2 quest. 22 et sequent. Ludovicus
vitalis lib. 2 varia. Cap. 4 in pp. 107

Ratio hu
2 ius pp. est mere civilis sive iuris quiritum: cum
alioquin iure naturali dicendum sit proculdu
bio obligationem nasci ex promissione alteri facta
si animo deliberato quis promittat. grave qui
pe est fidem frangere, l. 1 de pecunia consti
tuta: fides autem data fuit de faciendo si
ve de dando alteri. Nec obest ex parte illius
cuiusdandum est, consensum non accessisse. nam licet
concederemus promittentem alteri non obligari
in vim pacti, dicendum saltem est obligari ex
vi policitationis quae est solius oferentis pro
missum l. 3 de policita. ut multis persuadet
vir indisputando nimis acer D. ferdinandus
de Mendoza lib. 1 disp. de pac. Cap. 8 n. 10
et 16 in fine. quinimo et in hoc casu non tan
tum policitationem sed etiam pactum nudum celebra
ri docuit post Bart et clasicos in l. 1 de pac
tis noster fortunius Garcia in Cap. 1 eodem
tit folio 68 columna 2 et 3, quem tamen meri
to reprehendit Mendoza nuper relatus n.
14, itaque communem hanc sententiam praefero
quam tuentur plurimi relati a Mench. lib. 1.
usu frequentium sive lib. 4 illust. Cap. 11
n. 2, a qua non dissentit, quin pocius pro ea stat
faquineus lib. 3 contro. Cap. 99. dum affirmat

UVA.BHSC

rane tantum Civili inutilem esse stipulationem
alteri factam dicat que illam receptiorem Matien
co in l. 2 tit. 16 lib. 5 compilationis glosa 5
n. 3. Fundatur etiam alia rane naturali ele
gantissima scilicet interesse hominis benefa
cere homini, l. servus 7 de servis exportan
dis quam post Cuia et Goto ibi exornant et
illustrant Emundus Merilus lib. 1 observa.
Cap. 12 Gillermus Fornerius lib. 3 selec. Cap. 9
Anto. Fab. de erroribus prac. decade 9 errore
l. suadetur etiam ex naturali doctrina quando do
cemur in l. solvendo 39 de negociis gestis l.
solvere 53 de solutionibus posse nos meliorem
conditionem facere alterius etiam inviti et igno
rantis. Ergo facto et conventione nostra fi
eri poterit ut alteri obligatio adquiratur nec ob
est quod Don. in l. stipulatio 38 § alteri n. 5
cum sequent. et n. 10 hoc tit. respondet huic
considerationi, pocius ex ratione naturali pros
piciendum fore promissori, ne alii se obstringat
et se irreciat vinculo obligationis ex promissio
ne alterius, cuius nihil interest. Quoniam ut
ei satisfaciam repono in promissione alii facta
principaliter atendi beneficium illius, cui obli
gatio adquiritur, n. vero atendi damnum promi
tentis, quoniam hoc per necessariam consequen
tiam venit. ergo ex hac causa n. corruit ratio
illa naturalis praesertim quae superest prima, ne

UVA.BHSC

hisqui promisit fidem frangat. Deinde et decretoriae sententia nostra suadetur. quia quemadmodum iure Civili non potest alter alteri obligationem adquirere. ita nec potest adquirere liberationem si paciscatur ne ab altero petatur, l. et heredi 21 § ult. cum sequent. legibus de pactis. Atqui in hoc casu nulla obligatione obstringitur qui paciscitur de non petendo igitur ideo fit, quia iure Civili sic comparatum est ut nullae pactiones teneant nec proficiant nisi illis qui inter se pepigerunt. licet in contrarium militet tota aequitatis, et iuris naturalis ratio. oponit etiam Don. tex. in l. si genero 16 Cod. de iure dotium, et in l. si ita 126 § chrisogonus hoc tit. ubi docemur ex promissione alteri facta nullam omnino nasci obligationem, ex quo concludit neque naturalem nasci. Sed facilis responsio est, si cum Menoch. lib. 3 usu frequentium sive lib. 6 contro illust. Cap. 58 n. 32, et 39 dixerimus, ex iuris Civilis censura prorsus inutilem esse praedictam stipulationem adeo ut effectus retentionis huic naturali obligationi iure quiritum denegetur qui solet esse praecipuus effectus obligationis naturalis, l. naturales 10 de obliga. et actio. Quod non est nobis in hoc iure, nam servilis obligatio quae proculdubio naturalis est l. servo 14 eodem tit. caret etiam illo effectu, l. servus 19 de solutio. nisi

UVA.BHSC

in casu legis naturalis 13 de condic. indebiti
et similibus, quo sensu recte dicitur in per
sonam servilem nullam cadere obligationem, l. in per
sonam 22 de reg. iuris, quia obligatio illa natura
lis caret etiam effectu retentionis ut praeiudicare
videtur Petrus Fauer in d. l. 22 et multis aliis
exemplis firmant eandem doctrinam. Osvald.
ad Don. lib. 12 cap. 2 litt. P. Ludovicus vi
talis lib. 2 lectionum variarum cap. 22.

3 Infertur ex nu
per dictis statu posse effici, ut si quis alii promi
tat quam ei qui fuit stipulatus contractus gene
at, et ex eo actio detur oriatur quae efficax obliga
tio, hanc sententiam docuit Val. in cap. quae in ecle
siarum n. 35 extra de constitutio. et pro certa su
posuit Vart. in l. 1 § 1 n. 3 ff. ad SC. Trebellia
et prosequuntur Latius, Grego. Lopez in l. 7 glosa
1 tit. 11 part. 5 Didacus de Segura in repeti
tione legis filius dum in civitate n. 75 hoc tit.
nec enim tale statutum esset contra ranam aut equi
tatem naturalem sed maxime secundum eam, cum
confirmet obligationem naturalem efficiatque ut pac
tioni stetur. et hanc ranam habuit lex nostri Reg
ni, quae est lex 3 tit. 8 lib. 3 ordinamenti, hodie
que extat in l. 2 tit. 16 lib. 5 compilationis, qua
cavetur utilem efficacem quae esse promissionem alteri
factam nomine alterius. sive quidem est posse al
terum adquirere obligationem extraneo, cuius iuri

UVA.BHSC

subiectus n est ibi, oque fue fecha a otra per
sona particular en nombre de otros entre
ausentes. vnde ex predicta Constitutione Cesat
veterum disputatio a ex hac stipulatione di
recta actio vel vtilis extraneo illi adquiratur
in cuius fauorem promissio facta fuit? veri
us enim est directam actionem nostra iure adqui
ri, vt ad vtranque disputans resoluit dida
cus Perez in d l 3 ordinamenti pag mihi
619 vers. queritur et sequenti, dicentque ma
tiencus in d l 2 Compilationis glossa 5 n 6 vbi
vtilitur Acevedus n 30 et sequent. Parla lib.
2 rerum Cotidian. Cap. 3 n 27, et facile recte
intellecta doctrina Roderici Suarez in l. post
rem iudicatam in declaratione legis Regni li
mit. 2 ex n 1, et in l. quoniam in prioribus
post limitationes in declaratione legis regni
quest. 8 n 7 Cesat etiam scrupulus, quem moverunt duo
magni nostrates Cava in Cap. quamuis pactum p. 2 q 4 n 9 Mench.
vsufrenc. Cap. 58 n 2 et 32 et hijs n laudati Gutierez in re
pet. legis vnicae C. quando n petentium partes n 33 et 34 vi
delicet vtrum promissio fiat absen
vel ipsi stipulante pro absenti, vtroque enim
casu pariter fides adiuetur et ideo vtroque casu
obligationem nasci rectius iudicio meo censuit Ma
tiencus vbi supra d n 6 et alij laudati: et in
ad tr ex d l. 2 Compilationis illis verbis: de qu
alquier modo que vno sequiera obligar a otro

UVA.BHSC

alterius ranę continere. Docent Zaso hic n. 1
Alcia. n. etiam 1 quamuis n. sit prouauile neque
ad rem quod iste autor subicit de impossibilitate quam
continet promissio facti alieni, docent etiam
Cuia. in l. stipulatio 38 in pp. et in § alteri
hoc tit. et lib. 12 obserua. Cap. 36, et ex eo Osu
al. ad Don. lib. 12 Cap. 19 litt. B. Gifa
in nostra l. n. 3 et in d. l. quęcumque 11 de
obliga et actio. n. 4, Pich. in d. § si quis alium
n. 12, et in § alteri 19 n. 7 inst. de inutil. Dida
cus Perez in l. 3 tit. 8 lib. 3 ordinamenti Colum
na 22 pag. mihi 620.

6. Facile autem perspici po
test ranę nostrę legis esse mere ciuilę, et iuris
quiritum vt de rane legis quęcumque 11 de obli
ga. et actio. dixi supra n. 2 cum alioquin si expe
ctemus naturalem prestantiam conuentionis his qui
mihi promittit serio et n. per iocum ticium daturum
facturumve aliquid ad id saltem tenebitur vt sata
gat et quantum in se est curet vt ticius det, vel
faciat. id quippe promisit cum fidem prestitit
alterum daturum facturumve quam falere graue est
et contra iuris naturalis precepta l. 1 de pecu
nia constituta cum similibus, vt notat erudite
Hugo Grocius lib. 2 de iure beli et pacis Cap. 14
§ 6 et in notis, cum vero curauerit et quantum in se
fuit sategerit vt ~~ticius~~ seius impleat quod ipse spopon
dit, ad nihil amplius iure naturali tenetur id ipsum

UVA.BHSC

provare possum aliquot exemplis a Romana historia petitis. Lax forsena Rex clusinus a quo recuperandi Regni sui causa superbus Tarquinus axilium supeciasque peciyt, cum semel et iterum tentata Roma frustra civium libertatem oppugnari videret, tandem Reipublicae legatis ita respondit: quando id certum et obstinatum est neque ego obtundam sepius eadem nec quidquam agendo: nec Tarquinios spe axilij quod nullum in me est lustrabo. apud Livium lib. 2 Cap. 15 in fine. Censuit sapienter rex liberatum se a promissione fidesque Tarquinijs data. postquam sategnit quantum in se fuit velo et intercessione ut admiterentur in Regnum quo pulsi fuerant. Cetera enim alienum factum continebant nec eam sub eius potestate narrat distinctius et accuratius dionisius Alicar. lib. 5 Antiquitatum Cap. 20, et sequent. Ex adverso cum Cerociente et seditione parante plebe propter feneratorum celeritatem Volscorum velum ingruere ~~lex~~ Plebs autem detrectare nomina militiae dare, Publius Servilius Cons. illis multa et lenia policitus contra feneratores pro adictis nexisque edicto praecepit, ne quis civem Romanum vinctum aut clausum teneret, quominus ei nominis edendi apud Consules potestas fieret ne ve quis militis bona posideret, aut venderet donec in Castris esset: liberos nepotes ve eius moraretur, apud Livium d. lib. 2 Cap. 24. Profligato

UVA.BHSC

autem bello segnius egit et fidem quam pro senatu in
terposuerat non impleuit absterritus superbia
Apij Claudij Colege in Consulatu: nexi adicti
que ad Consulem seruilium concurrebant illius pro
missa repetentes: qui equidem illum mouebant
sed tergiuersari faciebat factio Apij et no
uiuium contra hi nitentium apud eundem Lidium vbi
supra Cap. 27 quam obrem cum vterque Consul se ofi
cio abdicasset recte et ex iuris naturalis censura
Libius d Cap. 27 in fine scribit: tandem inuisi
pleui Consules magistratu abeunt, seruilius
Neutris apius patribus mire gratus sedicione
autem recludecente et cum bleuei perseuerarent
ad militarem delectum non respondere dictator in
re trepida creatur Marcus Balerius Bolesi fi
lius, qui illorum animos, qui ijsdem promissionibus
seruilij ~~re~~ seniuit, et cum feliciter res veli cesi
sent ad senatum retulit contra feneratores, et pro
adictis, sed reiecta relatio fuit nec patres ad
nuerunt dictatoris promissis, tunc ille apud
Libium d Lib. 2 Cap. 31 in fine inquit, quod ad me
atinet neque frustabo vltra Ciues meos, neque ipse
frustra dictator ero. et Curia egressus abdicauit
se magistratu itaque velut persoluta fide, quo
niam per eum non extitisset quin prestaretur dece
dentem domum cum fauore ac laudibus prosecuti
sunt. Hec Libius: adenda etiam est dictatoris
oratio, apud Dionisium Lib. 6 antiquitatum Cap.

UVA.BHSC

35 ex partitione Silburgij, ubi promissionis fac
ti alieni diserte meminit et quemadmodum
satisfecisset dictator ut ea impleretur. Licet Justra
narrat Cap. 37 et 38 ex qq. liquet ni falor qu
antum Romani ipsi facti alieni promissione de
tulissent quoad pudoris vinculum et iuris natu
ralem obligationem docent et ~~[illegible]~~ eandem sentiam
tenet Zaso relatis antiquioribus in l. sti
pulatio 38 n 4 hoc tit. Cobarubias in
Cap. quamvis pactum 2a parte § 5 per
totum quem laudat et fere transcribit
Juanes Gutierrez de veramente confirmatoria
1a parte § 44 per totum, Matien. in l. 2 tit. 16 lib. 5 comp.
glosa 6 n 4, Pich. in § si quis alium n 13 inst. de inut. Hugo
grocius de iure belli et pacis lib. 2 Cap. 20 § 22 et Cap. 15 § 30,
Feloaga dicto este Corral y asi no falta nada
Leonardus Lessius de iust et iure lib. 2 Cap. 40
dubitatione 10 n 63.

7 Accedit proxime ad ius natu
rale equitas iuris Canonicae per quam insuper
~~adi~~ habito iuris Civilis scrupulo, qui alium da
turum facturumve promisit in id quoque tenetur
ut satagat et quantum in se est diligenter curet
ut tercius ille det vel faciat potest in id expendi
tex. Cum glosa in Cap. eleuterius 1o 92 distinctione
ex quo et alijs ita docent laudati in fine superio
ris numeri et praeter eos Acevedus in d. l. 2 com
pilationis a n 42, Parla. lib. 2 rerum cotidianarum

UVA.BHSC

Cap. 3 n. 30 et 31 Pater Sanchez de matrimonio Lib. 1 disp. 24 n. 8. Quoniam iure Canonico propter obligationem naturalem fidei servandae pacta efficacia sunt Cap. 2 extra de pactis, docent. Vulgariter laudati a Barbosa in Colectaneis ad eum tex. n. 6 et novissime 6 tomo in selectis n. 4 et ultra eos Accevedo ubi supra ex n. 1 Parlanuper laudatus n. 16 et praeclare contra Cuiam disputans Innocentius Fironius in paratil. ad tit. de pactis Pich. qui veriorem hanc sentiam dicit in § actionum 28 quaest. 27 n. 39 inst. de actio. et de iure divino et naturali agens elegantr et docte Hugo Grocius omnino videndus Lib. 2 de iure beli et pacis Cap. 11 ex § 1 usque ad § 5, et in notis quamvis dissentiat cum aliis Faquineus Lib. 2 Controvers. Cap. 101 quae impugnant proxime laudati.

8 Iuri Canonicum imitata fuit novissima nostri Regni decisio quae extat in l. 3 tit. 8 lib. 3 ordinamenti et hodie in l. 2 tit. 16 lib. 5 Compilationis datr. enim apud nos ad instar iuris Canonici efficax actio ex pacto nudo, et ideo qui promittit alium daturum factarum ve efficacitr ex d. l. Regia obligatr: ut docent Predictam ilationem et Comparationem facientes Didacus Perez in d. l. 3 ordinamenti glosa 1 Columna 1, Matiencus in d. l. 2 Compilationis glosa 1 a n. 1 et glosa 6 n. 4, et 5, et ibi Accevedus n. 42, et 42

UVA.BHSC

Gutierrez de iuramento confirmatoria 1 parte
Cap. 24 n 2 et 3, Grego. doctissime in l. 11 glo
sa 1 tit. 11 part. 5 Rich. in d. si quis alium
n 29 et 30. Unde cum videam ius nostrum adins
tar iuris canonici constituisse neque aliud
specialiter sancitum extare in d. l. 2. Compilatio
nis circa strictiores obligationes, quam ex venig
nitate canonica sancitum putant autores
superiori n relati: ideo re acrius et intencius
perpensa existimo iure nostro Regio, qui alium
daturum vel facturum promittit in id tantum obliga
ri ut curet quam possit exactissime illum tercium
daturum facturum ve. quod si ita curans efficere n
potuerit et nihil amplius teneri censeo nisi in
defectum de se promittat sentiunt ita Grego. dida
cus Perez et Matiencus supra relati pater san
chez lib. 1 disp. 24 n 10 Geronimus Cavallos
infra referendus n 5 et 18 pro quo stat viva et
spirans iuris naturalis ratio quam supra expen
di, nec enim qui promittit alium daturum vel factu
rum de semetipso aliquid preter diligentiam et
curam promittit. ergo si ea adiuta alter facere
renuerit promissor amplius n tenebitur sed
sic est quod iure nostro Regio nihil adstrictius
constituitur nec in d. l. 2 sancitur, ut precise ad
dandum vel faciendum promissor teneatur. Ergo obli
gatio nihil aliud apud nos continet quam quod
continet iure naturali. Deinde eadem sentencia

UVA.BHSC

suadetur a simili iuramentum enim firmat actum
eumque efficacem redit non minus quam stipulatio
l. cum pater 77 § filius matrem de legatis 2 aut
sacramenta puberum Cod. si adversus solutionem
Cap. cum contingat de iure iurando, Cap. per bes
tras de donatio. inter. Cap. quamvis pactum de pac
tis in sexto l. 16 tit. 12 l. 59 tit. 18 part. 3 so
lidius enim subsistit quod iuramentum interpositum ro
borat ut dicitur in Concilio toletano 8 Cap. 2. sed
promissio alieni facti firmata iuramento non ex
tenditur ad plus quam ad curandum et satagendum
ut tercius ille det vel faciat ut docent Grego. Man
tiencus Gutierrez Acevedo Pich. et Coba. supra
laudati Osual. ad Don. lib. 12 Cap. 19 litt. L.
Cavallos comunium contra comunes quest. 846 n. 9
Serafinus de privilegiis iuramenti privilegio 24, San
chez de matrimonio dicta disp. 24 n. 7, Faquineus
lib. 3 contro. Cap. 19 et clarissimi antiquiores apud Alex.
in l. stipulatio 38 n. 4 hoc tit. et ibi apud Jasonem
n. 6 quamvis immerito et inconsequenter cum paucis
dissentiat idem Faqui. d. lib. 3 Cap. 17 ergo nec lex
Regia maius robur debuit attribuere obligationi
facti alieni quam tribuit iuramentum. Quibus
rationibus hanc sententiam veriorem iudico licet contra
riam tutentur Parla. d. lib. 2 Cap. 3 n. 30, Pich. in
d. § siquis alium n. 23 inst. de inut. Aceve. in d. l. 2 Com
pil. n. 40 et sequent. et quamvis ego cum illis cen
suisem priori lustro, et prima relectione ad hunc.

UVA.BHSC

tex. n vlt.

9 Et ideo consultissimum iudico stilum nostrorum tabelionum, qui dum alius obligatur alium daturum facturum ve adiciunt y se obliga a que en caso que no aga e dicho fulano lo que tiene prometido el proprio hara: y de aze de deuda y echo ageno echo y deuda propria: qq verbis nemini dubium erit quin promissor de se eficacitr obligetr q.a factum proprium exprese et de se promittit et sive vt principalis obligetr sive vt fideiussor, verum est in vim predictae clausulae posse conveniri statim qui alienum factum promisit etiam n facta sensione in tercium, docent post multos clasicos Petrus Dueñas regula 339 imitatione 9 et 18, sic acceptus a Gutierrez 1.a parte de iuramento confirmatorio cap. 23 n 8 et 11 siguenza de clausulis lib 1 cap. 18 n 11.

10 Sed adversus nuper exposita doctrina obstant tex. in l. vlt. §1 de rebus creditis, et in l. illa stipulatio 67 §1 hoc tit. vbi si quis promittat decem curari, quamvis precise n teneatr ad prestanda decem, tenetr tamen ad querendum prestandum que idoneum reum qui soluat vel satisfaciat. que si non prestiterit tenetr promissor cum efectu decem prestare. Quos textus sic nostri expendunt: Ecce vbi qui promittit curaturum se vt alius det n satisfacit, licet satagat, et diligentissime curet; sed ad efectum tenetr

UVA.BHSC

ergo omnis obligatio alieni facti (quae resoluitur
in hoc ut aliquis curet alium daturum facturum
ve) non impletur nisi omnino stipulanti satisfac
tum sit. Verum ut respondeam, longe alius est sensus
horum textuum quam vulgo reputatur in illis enim
stipulatio ita concipitur decem mihi curare spondes?
in qua promissor non spondet alium daturum decem
sed ea curanda esse. Curare autem decem est para
re decem ut dentur Cicero lib. 1. ad Aticum epistola
9. Lucio Cincio sestercium 9. Constitui me curaturum
idibus frebuariis, et lib. 7 ad eundem epist. 4 Far
tesium istum tuum mihi exeunti iubes sodes nummos cu
rare. et lib. 2 ad quintum fratrem epist. 4 domus
utriusque nostrum edificatur strenue redemptori tuo
dimidium pecuniae curavi. Et ex aliis testimoniis his
tamen non adductis Budeus in anotationibus prioribus
ad pandectas in d. l. ult. § 1 itaque qui alteri pecu
niam curare promittit de se promittit cum spondeat
se paraturum stipulanti pecuniam, neque de ullo alio
obligando cogite quia propter si postmodum alium
reum dat qui vel promittat, vel soluat stipulan
ti negocium proprium facit et quasi alium pro se
delegat qui suae obligationi satisfaciat. Ergo ex
his locis deduci non potest, obligari praecise et
efficaciter qui promittit curaturum se ut alius
det ut recte docent Zaso in d. l. illa stipulatio
67 § 1 n. 6. Alcia. n. 6 et in nostra l. n. 6, et in d. l.
ult. n. 9, Cuia. in l. stipulatio 38 hoc tit. et in d. l. 67

UVA.BHSC

§ 1 vbi Don et Gifa n. 5, idem Don. Lib. 12 Co
ment. Cap. 19, et Cona. licet vrevitr Lib. 6 Co
ment. Cap. 3 n. 5. Valeant ergo Varto. et n. nu
lli qui existimauant valere stipulationem in
prædictis locis, quæ impersonaliter concepta erat.
Cum pocius ideo n. deueret valere autentica si
quando Cod. de constituta pecunia: supponen
dum itaque est de semetipso promissorem spopon
disse, se stipulanti decem curaturum vt existi
mat Anto. fauer. in rali ad d. l. vlt.

11 Huic
proxima est species quam vlp. tractat in l. qui
autem 14 § sed et si quis 2 de pecunia constituta
vbi docet teneri eum qui constituerit certam per
sonam fideiussuram pro se: Ideo quidem vt si perso
na illa quam fideiussuram constituit, fideiubere
nolit teneatur qui constituit, idem que dicendum est
si post moram constituentis decedat: in id vero tene
tur vt alium eque idoneum preueat fideiussorem. diu inter
pretum nostrorum acumina exercuit quomodo posset
obligari his qui constituit alium pro se fideiussurum,
cum alienum factum promitere videatur, quod qui promittit
neque ex constituto tenetur, l. eum qui 5 § sed si quis
2 de pecunia constituta aunt. si quando Cod. eodem
tit. Verum si verba conuentionis attente considere
mus, qui constituit alium fideiussurum pro se de se
metipso constituit et promittit. Cum promittat in
efectu dare reum qui accedat proprie obligationi

UVA.BHSC

igitur cum in § antecedenti Vlp. dixisset valere Constitutum si quis constituat se pignus daturum: subiecit consequenter de pignore ad fideiussionem valere etiam constitutum si quis constituat sive promittat dare fideiussorem, quia in specie tam constituens, quam fideiubens ex proprio facto et conventione obligantur. qui constituit obligatur ad curandum querendumque precise fideiussorem; fideiussor vero cum obligatur ideo obligatur quia de se et de intercessione sua promittit, itaque non est dicendum hoc constitutum re vera facti alieni esse sed ex iusta causa resolui in obligationem curandi et satagendi, ut sentiunt post antiquiores Castrensis et Don. hic n. 2 et § idem Cast. in l. stipulatio 38 hoc tit. n. 2, ubi Alex. n. 6, Jaso n. 5, Pich. in § si quis alium n. 16 inst. de inutilibus, et in § in personam 8 n. 36 et sequent. inst. de actio., Mantica de tacitis et ambiguis conventio. lib. 14 tit. 33 n. 7 Anto. faver. et Goto. in d. l. qui autem 14 § sed et si quis: quoniam si ita esset nolente 3 fideiubere constituens non teneretur si sedulo satagisset. Sed dicendum est ita constituentem factum proprium promisisse quia constituere certam personam pro se fideiussuram nihil aliud est, quam dare querere certam personam in fideiussorem: quare si fideiussorem non dederit vel non invenerit, omnino tenetur quia non est ei parcendum. qui ipse sibi imposuit necessitatem satisdationis ut alibi Vlp. loquitur in l. si fideiussor 7 § 2 ff qui satisdare cogantur. Ut constituere pecuniam dicimus pro eo quod est

UVA.BHSC

promitere dandum pecuniam et apud Ciceronem pro Cincio in pp.o, quasi dominum nummos haberet ita constituit ex scapulis se daturum docent et exponunt quamuis non ita explicent Emilius ferretus in d. l. stipulatio 38, Don. lib. 12 Coment. Cap. 19, Dua. in d. l. 38 in fine pp. et ad tit. de Constituta pecunia Cap. 2 prope finem ratio vero dubitandi fuit quia edictum illud tantum ad Constitutionem pecuniae pertinebat l. 1 § 1 de pecunia Constituta. Ergo neque pignus neque fideiussor Constitui poterant sive promitti ut darentur. Ratio vero decidendi fuit quia paulatim propter utilitatem irepsit ut pignus posset Constitui, quemadmodum pecunia potest: ex quo et fideiussor potest Constitui idest dari et Constitui promitti ad obligationis securitatem, ut docent plerique ex supra relatis qq adendi sunt Ipolitus de Marsiliis in rub. de fidei. n. 2, et 3, Belonus lib. 3 Disputationum Cap. 13.

12 Pendet etiam ab eodem pp.o sententia Ulp. cius que expositio in l. Cocies 81, iuncta l. stipulatio 38 § penult. hoc tit. ubi cum dubitaret de stipulatione qua quis promittit alium in aliquo loco sistere pena adiecta. respondit Conmitti in id quod stipulatoris interest si status homo non sit, ut Caeterae stipulationes quae in faciendo consistunt. l. ult. ff si quis in ius vocatus non ierit iuncta l. si quis ab alio 13 in fine de re iudicata, l. stipulationes 72 vers. Celsus hoc tit. prevet que ratione

206

qua omnino dubium diluit, nam qui alium sisti pro
mittit hoc promittit id se acturum ut stet, sensus est
non promittere factum illius insistendus est. sed suum
proprium se illum in tali loco staturum posituruque
quae est vis et significatio verbi sistendi aliquem. Cicero
pro Quincio ita tamen discedunt ut idibus septembris pu
blium Quintium sistere sextus Alfenus promitere. Marcus
Cato apud agerium lib. 2 noctium aticarum Cap. 24, Antisti
us Laveo apud festum in voce sistere fana natant
Bube in prio. anotatio. ad pandec. in l. ult. ff in
ius vocati ut eant (ex quo refellendus Grocius in sparsione
florium ad tit. de eo per quem factum erit) Ant. August.
ad leges 12 tabu. Cap. 38 ubi de vadibus Dionisius
Lambinus ad plautum in Curculione actu 2 cena ult.
et elegantr ad iuris ranem qui alias liventr solet aberra
re. Laurentius Vala lib. 5 elegantiarum Cap. 6 et lib.
6 Cap. 31, ergo cum haec sit potestas verbi sistendi aliquem
consequens est, ut qui id promittit, proprium factum pro
mittat, et iure Civili stipulationem contrahat docent post
antiquiores Jaso, Alcia, Duarenus, Don. et Gifa. in d. l.
Cocies 81 Cuna lib. 6 Coment. Cap. 3 n. 5, quae interpretatio
propria est et literae conveniens, comprehenditque ge
neraliter omnem obligationem sistendi aliquem, sive in iudicio
sive in alio loco, verum tamen Accurs. et post eum plerique
Accursianorum praedictum locum acceperunt de stipulatio
ne sistendi aliquem in iudicio, notantes inde quam
vis in conventionalibus stipulationibus inutiliter factum
alterius promittatur tamen, et utiliter promitti in stipulationibus

UVA.BHSC

iudicialibus et Pretoriis. Rationem reddunt quia pretoriae stipulationes vel iudiciales ex mente Pretoris vel iudicis accipiunt interpretationem qui eas proponunt et ad eorum imperium iurisdictionem que referuntur ut valeant eo meliori modo quo possunt l. in conventionalibus 52 hoc tit. quapropter qui aliquem iudicio sisti promittit videtur promittere effecturum se ut reus in iudicio se sistat vel si procurator de cuius mandato dubitatur promittat dominum ratum habiturum quod ipse in iudicio gesserit nec dominus ratum habeat. tenetur ipse heredesque eius ad interesse. quamvis ratum habere vel non habere factum sit alterius l. si commissa 13 l. si indebitum 26 § 1 l. si procurator 18 l. si sine 22 § si in stipulatione l. procurator 23 ff rem ratam haberi. Quam doctrinam (ne omnia acriter disputemus) interim amplector, vel propter autoritatem nostrae Legis 12 tit. 11 part. 5 ubi diserte prostat, vel quia omnibus quos vidi communiter placuit ut perspici potest ex his quae notant Accurs. in d. § si quis alium inst. de inutilibus ubi Pich. n. 20 Bart. et reliqui usque ad Gifa. in d. l. cocies 81 idem Bart. et alii veteres apud Jaso. in d. l. stipulatio ista 38 n. 4 Don. in presenti n. 5 et lib. 12 coment. Cap. 19 Cona. lib. 6 coment. Cap. 3 n. 5 Alcia. in l. ult. § 1 n. 6 de rebus creditis. Anto. Gomez tomo 2 varia. Cap. 10 n. 23 Amaya lib. 2 observa. Cap. 13 n. 12 et sequent pater Sanchez de matrimonio lib. 1 disp. 24 n. 3 Grocius de iure beli et pacis lib. 2 Cap. 15 § 16.

UVA.BHSC

13 Ex quo liuet inquirere in quasdam fac
ti alieni sponsiones quas sparsas in hijs torijs le
gimus stipulationibus Pretorijs effectu et fide
persimiles, et exiure Romano gentium que eas ad
amusin, sed vrevitr pensiculare. Obseso Romano
exercitu Versamnites ad angustias que dicebantr
furcę caudinę, cum frustra vi et bellica virtute e
rumpere conarentr omnium rerum inopia pressi, sub
actique Spurius Postumius et ~~tit~~ Titus Veturius
Consules legatos mitunt ad Poncium teselinum, qui
pacem peterent ad summum tanquam victi impetrant
vt Consules et exercitus inermes subiugum mite
rentr. Placet Conditio et sexcentis datis obsi
dibus ambo Consules questores duo precepti qua
tuor et 12 tribuni stipulanti Poncio spondent
senatum populumque Romanum hijs conditionibus
fedus inituros, vti adempta Samnitibus restitue
rentr paxque perpetua vtrique populo esset
hęc ex Liuio lib. 9 a pp. Lucio Floro lib. 1 de
rebus gestis Cap. 16, Appiano in Romanis deduci
possunt. At sane sponsionem hanc alieni facti
Populum Romanum tenere n potuisse, cum sine
eius iussu peracta fuisset, Consules ipsi predixe
runt hosti apud eundem Liuium Cap. 5, et Postu
mius cum in senatu verba faceret Cap. 9. Id cir
coque pater patratus ad feriendum fedus ora
bat licentiam iussumque a Rege. Liuius lib. 1
et Caius Luctatius cum Cartaginensibus pacicens

UVA.BHSC

conditionem adiecit ut pactum ratum foret si Populus
censuisset Livius Lib. 21 Polivius Lib. 3 historia.
docet multis Baltasar de Ayala de iure et officiis
velicis Lib. 1 Cap. 7 n. 3 et sequent. Sed quamvis
sponsio alieni facti Populum Romanum non obstrinxisset, nemini dubium est quin sponsores ipsi
obstricti remanerent sive ex iure gentium rem mecia
mur iuxta superius disputata n. 6 et sequent.
sive ex primevo et magis puro quiritum iure: quo
niam tribuni in senatu de ea re censuerunt (
apud Livium d. Lib. 9 Cap. 8 et ex eo apud Ero
dium in pandec. rerum ab omni antiquitate iudi
catarum Lib. 3 Cap. 12) satagere debuerunt ut quae
ex bona fide et cum iusto hoste utiliter peracta fuerunt rata a senatu haberentur. Si enim alienum fac
tum in iudicio vel coram praetore promissum inducit
obligationem faciendi, ut per extraneum impleatur vel
in id quod interest stipulatoris promissor condemnatur.
quanto forcius alienum factum coram imperatore et
in supremo tribunali sponsum solemni iuramento et
datis obsidibus firmatum eam vim obligationem quae pro
ducere debuit? quod etiam agnoscere videtur Grocius d. Lib.
2 Cap. 15 § 16. Consul tamen Postumius sive pericu
li obeundi ambitione, sive immoderata in patriam
charitate primus rogatus sententiam aliter censuit
ut ipse caeterique sponsores ad vindictam
iure fecialium samnitibus adhaerentur nec curavit ut se
natus sponsionem ratam haberet, nemo igitur

UVA.BHSC

a perjurio Consulem liberauit, quin so
lum fecit vt impleretur, quod ipse
jurauit, sed contrarium persuasit itum fuit
in eius sententiam, et sponsores samnitibus dedi
ti qui tamen eos non receperunt ab sed iu
serunt abire in ciuitatem sponsione obliga
tam vt censuit et recte Poncius ab nuis
apud Libium d. lib. 9 cap. 12, qui vt liue
raretr sponsione deuebat restituere regio
nes intra saltum, quo fuerant inceptae, et vt
neuter neutrum decipere videretr omnia
ex integro restituenda erant, quod et cen
suerunt Tribuni ibidem capite 8. de
inde quia omnes milites concenserunt
pactione qua fuerant liberati. ergo
omnes obstricti erant sponsione, quod
negare non potuit Hugo Grocius vbi
proxime, tandem quia per pactum et conuen
tionem sponsorum lucrati fuerunt Roma
ni suum exercitum, alioquin ad inter
necionem delendum; ergo suscipere debue
runt onus ab sponsoribus susceptum; feren
di enim sunt qui lucrum amplectuntr onus
autem eis iniunctum recusant l. vnica 8 pro
secundo Cod. de caducis tollendis l. si his
qui in potestate 15 in fine de legatis prae
standis, et apud argutum a contrario sensu
legis secundum naturam 10 ff de reg. iuris

UVA.BHSC

ex quo pp.º fluit aliud præceptum iu
ris naturalis Civilisque ex qua persona
quis lucrum capit id ei factum præstare
deveat l. ex qua persona 149 de regulis iu
ris, unde censeo hoc Senatus Consultum con
tra iuris naturalis documenta factum fui
sse, licet provent illud Grocius et Herodius
supra laudati. ut merito in præclara ora
tione potuisset Poncius dicere in Roma
nos semper aliquam speciem iuris fraudi im
ponitis idem prope censerem de pactis ini
tis a ~~populo~~ senatu Romano cum Breno Gallorum
Rege Capitolium obsidente apud Livium
lib. 5 cap. 48 et sequenti, deque pensione
ostili Mancinij cum nostris numantinisqu
am commemorant epitome Livij libro 55
Lucius florus lib. 2 cap. 18, Veleius lib.
posteriori, Eutropius lib. 4 sen non va
cat in singulis inmorari, quoniam hæc exo
tica indico pocius quam explico.

14 Vrevi etiam
opera facilique ex nostra decidendi ratione
consequitur si quis promittat effectu
rum se ut ticius det, vel faciat aliquid.
obligari efficaciter ad efficiendum ut quanti
interest stipulatoris § si quis alium institu
ta de inutilibus l. 11 tit. 11 partita 5 ubi
verba procurare oferre non sunt disiunctive

UVA.BHSC

accipienda, sed coniunctive argumento ex
l. sæpe 93 ff de verborum significatione ut recte
sentit Gregorius ibi glosa 1. obligatur ergo qui
se facturum promitit, ut alter det quia alienum
factum non promitit, sed proprium cum pro
mittat efecturum esse unde cum hæc ver
ba effectum denotent, si tercius ille non
impleat, id est si ipse non eficiat ut alter
impleat promissor tenetur, idem dicendum est
si ita promitat, promito facere ut ticius
centum habeat, vel si testator præceperit, ut
heres faciat, ut ad ticium centum perveniant
quoniam nemo eficere potest ut ti
cius centum habeat vel ut ticius centum
det nisi ipsi cum efectu det ut consultus
inquit in lege si heres 73 ff de
legatis 1°, exponunt plenius li
cet non planius Teofilus in
dicto § si quis alium et ibi Richardus
numero ultimo, Bald. in lege stipu
latio ista 38 numero 2 hoc titulo, Alcia
tus in § sicut eiusdem legis n 11 et in l.
ultima § 1 n 5 de rebus creditis, et in l.
illa stipulatio 67 § 1 hoc tit. ubi Don. et lib.
12 Comentariorum cap. 19, qui notant dife
rentiam inter eum qui promitit curare de
cem vel ut decem dentur ticio, qui satis
facit si idoneum ex promissorum quærat

UVA.BHSC

vt notauí supra n. 10 et eum qui promi
sit facere vt ad ticium decem perueni
ant, qui non satis facit nisi ipse det,
quia maior vis est faciendi quam curandi
aut procurandi decem, verbum enim facere
iuxta subiectam materiam soluere, da
re que significat l. g. verbum facere 118
de verborum significatione vbi vulgo nota
tur et docet Cuiacius in l. si heres 73
de legatis 1 merito reprehendens Acurs.
et aliquod ex Acursianis, qui parum
subtiliter hac in re testamenta a con
tractibus distinguebant.

15 Sed quod dixi
de eo qui promisit efecturum se vt ti
cius det non est ~~tempore~~ vere porrigen
dum ad eum qui tantum promisit curatu
rum se quia hic si curet exacte est quan
tum in se est vt impleat his de quo promi
sit nullo iure tenetur quia est pro
prietas verbi curandi vt in superioribus
animaduerti, et prouat diserte apud
nos textus in l. 12 titulo 12 partita 5
vbi Gregorius glosa 1 docet que mile rela
tis Panter Sanchez de matrimonio lib. 1
disputatione 22 n. 11, et 12, et vltra illos fa
quineus lib. 3 controuersiarum cap. 20 Ge
ronimus Zauallos comunium contra comunes

UVA.BHSC

questio. 648, Alciatus in presenti n. 6 et in
l. stipulatio 67 § 1 numero 6. hoc titulo.
ergo tenebitur tantum eo casu quo non comue
nerit satis diligenter, et ex bona fi
de quantum in se est ut alter det vel
faciat, Albericus gentilis in lege
facere 189 ff de verborum significatione
veluti si promisit aut vouit ingredi
monasterium, vel in aliqua religio
ne suscipere habitum quia hoc
ex facto alieno pendet idest ex alie
na admissione tenetur serio et sedulo
omnique conamine querere et solicitare
ut admittatur, nec satisfaceret subdole et
data opera curet ne recipiatur vel si
non satagat, sed agat lenter et negli
genter docet post Nauarrum in cap. statui
mus 19 questione 3 numero 14, Pater
Sanchez ubi proxime numero 12 ex quo ut
id obiter moneam colligitur in quantum va
leret sponsio militum et exercitus Romani
quam ita Marco fauio alteri ex consulibus
fecit unus centurionum Marcus fauoleius ap
ud Libium Lib. 2 cap. 45 victor reuertar ex
acie ~~[illegible]~~ que fefellisset adiecit ut iratos habe
ret iobem patrem Martemque gradiuum: idem
que ipsum omnis exercitus in se quisque iu
rauit, neque enim tam strictum fuit iura

UVA.BHSC

mentum vel sponsio vt aut mori aut vince
re deueret vt repetebat ab eis fauius
apud eundem Libium Cap. sequenti
sed satis erat omni nixu agere vt victor
euaderet, nec secniter aut perfidi signa
diserere vt prius fecerat exercitus ob
cuius periculi metum sponsio et iuram
entum exactum fuit si fides est ipsi li
bio vbi nuper

16 fit etiam ex eodem ppo nostra
que decidendi ratione vt qui factum
alienum promitit si pena adici
at stipulationi efficaciter obligetur,
veluti si ita dixerit ticium fac
turum spondeo si non fece
rit centum dabo quia vbi pro
missor se pena adstringit de se pro
mitit, negocium que proprium contra
hit, scilicet quatenus penam promi
tit, non vero quatenus promitit fa
ctum alienum. L. stipulatio
ista 88, § at si quis 2 hoc tit. §
versa vice 22 instituta de inutili
bus, et id circo si tercius ille non
det, vel faciat omnino ad pe
nam promissor tenetur, nec
in hac re diligencia summa cum
excusat a pena vt perspici,

UVA.BHSC

prouari que potest ex dicta
l. 38 § at si quis 2. vbi docem
ur indistincte cum qui pœnam
promisit obligari in defectum ali
eni facti, igitur semper rem
anet obligatus, prouatur etiam
ex l. sancimus 16 Codice de fi
deiusoribus vbi qui promittit
se exibiturum esse aliquem homi
nem, vel alicubi positurum, aut
certam pecuniæ cantitatem præ
stiturum nomine pœnæ si non ex
ibuerit habet quidem a lege du
as inducias vt eum repræsentet,
sed si intra eas non repræsen
tauerit omnimodo pœnam
stipulanti inferre ~~videtur~~ ten
etur, nec distinguitur an sa
tis vel minus egerit, vt reum ex
ibeat: Ergo nec nos distinguere deue
mus argumento ex l. de præcio §
ff de publiciana in rem actione de
inde et prouatur ex l. qui autem
24 § sed et si quis 2. de pecunia
constituta, vbi qui constituit certam
personam pro se fideiusarum, nisi
fideiuserit omnino tenetur nec con
sultus aliud requirit vt constitu

UVA.BHSC

ens teneatur quam vt alter n fi
de iubeat vt dixi supra numero 12,
probatur etiam diserte ex nostra l. 37
versiculo mas en las penas titulo 12
partita 5, vbi post quam Alfonsus
distinxit iudiciales stipulationes
a Conuencionalibus: docuit in illis
impedimentum superueniens
excusare promissorem facti alieni
vel facti proprij a pena, l. 3 § si
quis iudicio 3 cum sequentibus ff. si quis
caut, l. 11 tit. 7 l. 12 titulo 23 parti
ta 3 quia cum interpretationem accipi
ant a iudice ob cuius autoritatem
prestantur, l. in conuencionalibus
§ 2 hoc titulo non aliter videntur
comiti quam propter contumaciam
vel negligenciam, vel quia lex 12
tabularum propter morbum sonticum
per iustam causam diem difindi id
est extendi, aut protelari iubeat
diem iudicij et citacionis d. § si
quis iudicio 3, quam decenuira
lem legem exponunt Rebardus ad
legem 12 tabularum cap. 5, Anto
nius Agustinus ad easdem leges lib.
2 tit. 7 § 3 et et in notis litt. I, Cuia
cius lib. 3 obseruat. cap. vlt. Josephus sca

UVA.BHSC

liger ad festum in voce reus quare di
es difisus, vel iuxta causa difiniendin
di diem reo erat, vel morbus, vel quod
cunque impedimentum, et excusationem
prestabat fideiussori vel ei qui illam
in iudicio sistere promisit. in conue
ntionalibus autem ita decernit (vel
vt magis proprie loquar quod erat
iure ciuili sancitum ad linguam nos
tram ita traducit) mas en las penas
que no son puestas en juicio si no cum
pliere cada vno lo que prometio fasta
en aquel dia que señalo para cump
lirlo; tenudo es de pechar la pena,
y no se puede escusar por enuargo que
aya, que verba desumpta existimo ex l.
si traiecticie 9 de naut fen, l. ad diem 77 hoc
tit, ex quibus notat Antonius fauer in ratio
nali ad dictam legem vltimam § 1 ff ad legem
Rodiam de iactu dificultas enim ad comodum cedit
creditoris, l. continuus 137 § illud hoc tit. idem etiam
suadetur ex lege 10 titulo 24 partita 7,
quam rectissime expendit Gregorius
in dicta lege 37 glosa 4 diferen
ciam hanc docte pro se quens //

Deinde quia cum pena promittimus in stipu
latione facti alieni, vel in stipulatione facta

UVA.BHSC

extraneo, qui iuri nostro subiectus non est non id inspicimus, quid intersit, vel quid valeat promissum ipsum, sed quae sit quantitas et quae conditio stipulationis, l. stipulatio ista 38 § alteri 17 hoc titulo, id est poena ipsa est quantitas stipulationis, et ipsum quod in stipulationem deductum est, sive factum alienum, sive datio alteri facienda quasi conditio est, non aliter ac si ita stipulatio concepta fuisset, promitis mihi decem si Titius domum non construxerit ut exponant cum iudicio Don. in dicto § alteri n. 21, Conanus libro 6 comentariorum cap. 4 n. 10, sed si ita expresse conciperetur stipulatio decem omnino deverentur quacunque ratione Titius domum non construeret, igitur similiter debebuntur quamvis nomine poenae promissa sint, quia in conditionalibus non inspicimus quid intersit conditionem expletam non fuisse, sed iam expleta sit ut docet Albarus Velascus tomo 2 consultat. 150 numero 13.

18 Nec obstat textus in l. si vehenda 10 § 2 versiculo idem iuris 2. ff ad legem Rodiam de iactu, ubi quaeritur quid dicendum sit si merces in aliquam civitatem transportandas conduxissem ea conditione, ut nisi intra certum tempus

UVA.BHSC

eo perferrentur veherentur que prestarem tibi decem nomine penę, postea vero superveniente aliquo inevitabili impedimento non potui perferre merces nunquid pęna peti possit? et respondet Consultus pęnam esse remisam, quoniam ut respondeam observo distinguendum esse an pęna condicionaliter promisa sit, idest in omnem et quemcunque eventum quo impletum non sit, quod principaliter erat promissum: Vel promissa sit re vera tanquam negligencię ~~suma~~ multa ad excitandam et acuendam diligentiam devitoris, quę diferencia dignosci potest ex contractuum qualitate; quippe si ex contractu ad diem non impleto nascitura erat obligatio ad interesse et tunc pęna promititur, facile est coniectari in omnem eventum pęnam fuisse promissam cum sit quasi quędam transactio de interesse, sic similiter in cęteris casibus philosofandum est, quod si interesset creditoris rem mature peragi et ut fieret pęnam adiciat facile est coniectari pęnam fuisse adiectam in multam negligencię hanc distinctionem excogitarunt Decius Maranta Cobarrubias et Anto. Gabriel apud patrem Sanchez qui eos sequitur de matrimonio lib. 1 disp. 25 n. 6.
Rursus distinguendum est postremum membrum

UVA.BHSC

diuisionis, quando scilicet in multa negligencia pena apponitur, nam que si res non accidit propter dificultatem, que ab inicio ipsi negocio inerat, et quam preuidere potuit promisor cum promisit omnino tenetur quia non est parcendum ei qui propria voluntate se in necesitatem in consulto coniecit, l. si fideiussor 7 §1 qui satisdare cogantur: quod si res ideo defecit quia impedimento fuit noba et superveniens dificultas, aut casus quem contrahentes preuidere non potuerunt, omnino promisor excusatur a pena quia deest ratio propter quam pena promissa fuit. fuit distinctio hec corundam antiquorum, quos referunt Jaso in l. stipulatio 38 n° 10 hoc tit. Cobarrubias in cap. quamuis pactum de pactis in 6. 2 parte §5 n 3, Pater Sanchez d. disputatione 25 n 3, Gutierrez de iuramento confirmatorio 1 parte cap. 44 n 4 post Navarrum in manuali latino cap. 12 n 22, quem ipse laudat, et post seraphinum tenentem de priuilegiis iurament. priuileg 77 n 13 faquineus lib. 3 controuersiarum cap. 10 et utraque distinctio et equitatem et rationem habet ut vidistis. Iis suppositis facile explicatur lex in l. si vehenda 10 §1 vers. idem iuris 2 ff ad legem Rodiam de iactu quia ubi vector penam imposuit naulum si intra certum tempus merces aliquo loci non conuexisset, que pena non fuit apposita in transactionem, aut compensationem interesse

UVA.BHSC

sed pocius in multa negligencia vt ea admonitus nauta maturius et solicitus nauigaret, deinde publica potestate nauis detenta fuit nec potuit nauigare. ideo ergo nec pena committitur nihil enim fuit quod nautae posset imputari quia publica potestas fortuito et inevitabili casui atribuitur, l. si fundus 33 ff locati, l. Lucius 11 ff de euictionibus. in eo vero qui promisit factum alienum haec iuris ratio deficit quia difficultatem praeuidere potuit, nec facilis esse ad promittendam penam si aliquis non faceret explicant Seraphinus et Faquineus supra laudatis, et conducit sententia Antoni Fabri in rationali ad d. vers. idem iuris doctrinaque Accurs. ibidem quatenus eius decisionem comparat stipulationibus iudicialibus in qq. pena promittitur vt dixi supra n. 16.

19 Manet ergo penam adiectam stipulationi facti alieni indistincte deuetur si tercius non fecerit, quam sententiam tuentur Don. in d. l. stipulatio 38 hoc tit. n. 4 et 5. vbi Cuia. Dua et Gifa n. 10, et Alcia n. 31 cum sequent satis proprie et elegantr (ex cuius distinctione emendanda est et explicanda est alia distinctio Patris Sanchez d. lib. 1 disp. 24 n. 6) Zaso etiam eandem sententiam tuetur in d. l. 38 n. 10, et Faqui. lib. 3 Controuersia. Cap. 10 Contra Canonistas Aretinum et Federicum Genensem quos acriter retundit defendunt que Vlfricus Vnius ad Freuc. volumine posteriori disp. 28 thesi 2 quaest. 27 Cona. lib. 6 Coment. Cap. 4 n. 10,

UVA.BHSC

Grocius diserte satis licet vrevitr. lib. 2 de iure beli et pacis cap. 16, Pich. in 8 si quis alium n. 31 inst. de in ut, et alento etiam iure septem partito conset verissimam nostram sententiam Grego. in l. 37 glosa 4 tit. 11 partis, quamvis contrarium docuerint cum canonistis in numero laudati a Sanchez d. disp. 24 n. 3, qui nomines fideliter refert, sed non vacat diutius in his examinandis immorari.

28 Dixi supra n.° 17 penam comprehensam in stipulatione facti alieni habere se tanquam condicionalem stipulationem, quasi pena ipsa sit quantitas stipulationis factum vero, aut non factum sit condicio, sub qua pene quantitas promissa fuit, que doctrina comprobatur extestibus quos ibi allegavi, et ideo eam reputo elegantem modum dicendi et valde proprium, ex quo dilui potest facillime nodus qui multum me adstrinsit preterito lustro in prima ad nostrum tempus prelectione, et ad extremum frustra tunc laborevi quaerunt igitur nostri interpretes quomodo subsistere possit stipulatio penae adiecta stipulationi facti alieni, cum alioquin non subsistat pena adiecta inutili stipulationi, l. 9 stipulatio 62, l. si homo 69 hoc tit., l. 39 et seqq. tit. 11 partita 5.a Cum difficultati ut respondeant varias doctrinas, et distinctiones comminiscuntur, que ingentes patiuntur difficultates quas resecit serio et cura in 1.a prelectione, omissis igitur illis studio vrevitatis itaque respondeo, si quidquid vice et forma conditionis conceptum fuit, aliquid impossibile contineat, l. turpe inutilis est stipulatio

stipulatio

215

stipulatio quantitatis sive pene, que est vere quantitas stipulationis: quod si non sit turpe, neque impossibile pro rerum natura defecta conditione, sive non facto stipulatio committitur, hec doctrina habet iuris ratione, omnis enim stipulatio sub conditione concipi potest, § omnis instit. hoc tit.° quod si conditio sit turpis, l. impossibilis per naturam stipulatio, omnis quod contractus vitiatur, l. 2 § quia stipulatur 6 de eo quod certo loco, iuncta l. continuus 137 § ita 2° hoc tit.° l. certi conditio 9 § item queri 6 de rebus creditis, l. 1 § item 11, l. non solum 31 de oblig. et actionibus. l. impossibilis 7 l. si ita 97 l. si ita 126 § ultimo l. continuus 137 § quis 6 hoc tit. l. si sub impossibili 29 de fide iuris, l. ult.ª que sine appellatione rescinduntur, l. 4 ff. quis satisdare cogantur l. verum 31, l. eaque 135 l. impossibilium 185 de reg. iur. §, imp. 11 inst.ª de inutili lib. l. 17 tit. 11 part. 5.ª (quid vero dicendum sit de modo aut causa impossibili disputabi late lib. 2 opus. sect. 2.ª cap. penult. et ult.° nec nunc in vulgo) eadem censura est de conditionibus turpibus aut factis, que aiunt reprobantur nam et hec vitiant contractus l. iuris gentium 7 § si malefactum 3, l. si unus 27 § pacta 4.° de pac. l. generaliter 26 cum lege sequen, l. si stipuler 35, l. si flagitij 113 hoc tit.° Docent preter relatos a Dichar. ind. § si impossibilis 11, et in § impossibilis inst.ª de heredib. instituendis, et Amaya lib. 2 observ. cap. 11 in pp.°, Osual. lib. 6 ad don. cap. 8 litt.ª 1, eidem don. lib. 8 cap. 32 ubi Osual. litt.ª D. et lib. 12 cap. 7 et cap. 21 ubi idem Osual. litt. A. Agust. Bar. ad tit. de condit. apposit. n.° 3 et seqq. et Lanus in Colectaneis ad cap. ult. eiusdem tit. n.° 11 et 12 Antonius Merenda lib. 3 controver. scarium cap. 50 //

UVA.BHSC

Ex quo infertur si ita concepta sit stipul. 21

homine mortuum dabis, si non dederis centum dabis inutilem esse 216

penae adjectionem. l. si homo 69 hoc tit. quia inutilis fuisset stipu-

latio si sub eadem conditione conciperetur ita, si homine mortuum non ded-

deris centum dabis hac nostra l. 83 § sticum 7 l. si sor-

bum 91 in fine hoc tit. idem dicendum est de illa stipulatione si me

heredem non feceris decem dabis, l. stip. 61 hoc tit. quia si sub condi-

cione conciperetur, etiam illa condictio reprobatur tanquam bonis

moribus, quae ex iure civili, et hereditas non debeat dari pactio-

nibus, sed ut testamento alioquin testatores ipsi insidiis obi-

iecti manerent, l. pactum 15 l. licet 19 l. ult. C. de pact. l. her.

5 C. de pact. Dicunt l. et duobus 52 § idem respondit 9 ff pro sotio,

docent Molina de 1° genis lib 2 cap 10, ex n° 9 et ibi adon-

tes Parladorius lib 2 rerum cotid. cap 8 Ant. fab. in iuris

prudentiae tit. 3 pp° 2 Mat. 14 Osual. ad don. lib 14 cap 27

litt. g. Osascus decis. pede montana 100 n° 33 Meno con-

cl. 456 n° 21 faquius lib 8 controversiar. cap 72 Ant. Merenda

lib 1 controver. cap 17 et diobus seqq. (quamvis circa rationem na-

turalem aliquantulum dissentit sed frustra) Ant. Gomez

et caeteri tauri. in l. 69 tauri, quae est lex 8 tit. 10 lib. 5 compi-

lat. ubi aliqua etiam tractant Matien. et acebedus, nec alia iuris cen-

sura est de hac stipul., quae proponitur ex l. ita stipulatus 119 hoc tit.

tesisti in aliquo spondes nisi stiteris decem dari non adiecta die intra quam

si sisteret, quia et propterea derisoria fuisset principalis promissio

erit etiam derisoria stipulatio poenae, ut fuisset etiam derisoria con-

ditio, si ita apponeretur si te non sistas in tali loco decem dare spondes

et merito posset Caussare promissor nunquam adiunxisse diem

intra quam si sisteret non aliter atque siticium l. pecunium l. oleum

promisset non adiecto pondere aut quantitate quae etiam promi-

ssio

UVA.BHSC

Ꝯ rissoria ꝯ ꝯgutula l. grano uno dato ei posset videri satis factum
docent huic ñ ita exponant clasici ad prędictum l. 125 denique quemad
modum iure vetere improbatum fuit preceptum de ñ deducendo fal
cidia l. q. de bon. 15 § frat. l. si ius 27 ff. ad l. m. fal. l. si ut
alegas 11 l. si quis 18 C. eodem tit. donec aliud huic iuri de
rogatum fuit nobela 1ª cap. 2 autentica sed ꝯ testator C. ad l. m.
fal. q. nemo olim facere poterat quin lex fal. in suo testamento
locum haberet quemadmodum ceteræ leges, l. nemo 55 de
legati 1 ita et renuntiatio facta ab herede vivente testatore
falcidiam ñ deducere et penam si deduxerit adiecerit nec valet penæ
promissio, nec ad principale obligat dicto paragra
fo frater ubi Cuacius libro trece
responsorum Papiniani et nobella
primera Donellus lib. 7º capite
beinte i nueve et ibi Osuel
dus Cattena b et lib. octavo
capite beinte i siete litt. ff. idem
Cuq. trac. 15 ad afri. inst. q. quadringenta 88 ad l. m. falc.
Sich. pp. inst. eodem tit. ex n. 54, et in § sed quia inst.
de fideicom. hered. n. 19, Frentclerus volumine 2 selec. disp.
14 tesi 5 ubi utrique adnotator Ilmus et Baco
lius Balquez Mench. lib. 1. de successionum creatio
ne § 8 n. 5 et 6. Eadem nempe ratione q. si sub con
ditione illa ñ deducendi falcidiam promisisset
utilis foret stipulatio nec substineretur viribus cum
facta fuisset sub conditione legibus improbata
arguto ex l. si stipulerit 5 hoc tit. Ecce quo modo
hæ omnes species rectissime ad naturam conditionis

UVA.BHSC

referantur quoniam re vera quidquid in penam promittitur, sub conditione promitti censendum est ut provant diserte tex. in l. duos 78 ff pro socio, l. obligationum 44 § ult. de obliga et actio. l. stipula. 5 § ult, l. in executione 85 § item 6 l. cum stipulati 90, l. cum stipulatus 113 l. qui Homo 122 § flavius et § ult. l. continuus 137 § si ut aliquid 7 hoc tit. l. si pacto 40 Cod. de pactis l. cum proponas 17. l. ubi pactum 40 Cod. de transac.

22 Ex his iam cesat scrupulus qui solet nostros interpretes torquere scilicet cur substineatur pena adiecta stipulationi facti alieni, nempe quia conditio illa si titius non fecerit vel non dederit, quamvis non sit in potestate promissoris tamen non ideo est impossibilis, ut nec est impossibilis illa conditio si titius in capitolium non ascenderit. Impossibile enim illud dicitur quod nemo efficere potest per rerum naturam, quod vero quod effici non potest a promissore si per se contingere potest ut docent Barbo. Amaga et alii supra n. 20 relati. Hec est ergo ratio quare stipulatio ita concepta titium facturum spondeo si non fecerit decem dabo utilis sit, quia si informaretur ad instar conditionis utilis etiam foret aliter alii solvunt hanc difficultatem docentes in prioribus exemplis esse eandem ratione reprovandae penae ac reprovandae stipulationis principalis; sed in stipulatione facti alieni omnino

UVA.BHSC

diversa rane interveniret. q^a ideo principalis
n valet q^a dese promissor n promittit: Contra
ria ergo rane valebit penalis q^a dese spondet hec
ratio. Conciliandi est Comunis ex Vartu. Val. et
alijs apud Jasp. in l. si homo 69 n vlt. in fine hoc
tit, et ibi Alciato ex n 4, Donelo n 9, et lib. 12
Coment. Cap. 16 vbi, ovalg. lit. G et eodem lib. Cap.
20 Valquez Mench. lib. 3 vsufrequentium sive lib. 6
illust. Cap. 58 n 33 per totum, et ex nostris antecesori
bus. Sed ausim dicere sub eruditiorum censura
n esse tam iuri consona, quam que a nobis excogitata
est. Rursus q opponitur penalem stipulationem esse
accesoriam nec subsistere posse n subsistente prin
cipali ideoque devere corruere stipulationem pe
ne cum inutilis sit stipulatio facti alieni arguto ex
textu in l. cum principalis 178 de reg. iuris Cap. ac
cesorium eodem tit. in sexto. quamvis ita suponant
doceant que Jasp in d l. si homo 69 et ibi Alcia.
n 3, Gifa. in d l. impossibilis 7 n 3 hoc tit.: tamen sen
tia hec n habet ranem. verius enim existimo penalem
stipulationem diversam esse a principali cum sine ea
multocies subsistat, incipiat que. veluti cum ita con
cipitur, si n feceris centum dabis? que n vera pena
lis est vt censet Gifa. in l. obligationum 44 n 44
de obliga et actio. Licet alij dissentiant sed in hac
stipulatione nihil nisi pena devetur l. 1 § ity si ita
3 ad lege falc. l. si penum ~~n dederis~~ 24 in pp. et in
§ 1 ff quando dies legati cedat, l. si ita 115 § vlt. hoc tit.

UVA.BHSC

Ergo pena n. est accesio, nec necesario pendet a principali obligatione vt docent Cona. Lib. 6 Coment. Cap. 4 n. 10 et 12, Don. Lib. 12 Coment. Cap. 18, et in l. stipulatio 38 § alteri n. 74 et in l. si homo 69 ex n. 4 hoc tit. Coba. in Cap. quamuis pactum 2 parte § 4 n. 4 et qui pro puntis mihi est amplissimus antecesor et preceptor meus Dominus Ramos Consiliarius Regius in academicis ad hunc tex. n. 15 in fine. 217 (bis)

23 Restat vt aliqua argumenta disoluamus qq doctrina nostri tex. posset labefactari. Primo seuere, selecteque obstat veteris iuris Pontificij institutum quo olim parentes siue pater siue mater filias impuberes vtriusque sexus deuobere oferreque potuerunt Religioni ita vt ex sola eorum deuocione dedicatione que obstringerentur Claustrali ~~litterae~~ vel et Monasticae obligatione. Deuocio autem hoc modo fiebat, siue per hec verba: Ego Juanes hunc filium nostrum Ene cum oblatione in manu atque petitione Pala omnia inuoluta, ad nomen Santorum Cuorum hic reliquiae continentur et Abbatis presentis, trado coram testibus regularitur permansurum: ita vt ab hac die iam n. liceat illi collum exqutere de sub iugo Regulae. vt a Esmaragdo et alijs recenset nouissime Benedictus Hstenius disquisitionum monasticarum Lib. 4 trac. 1, disq. 4, que deuocio factum alienum continet vt ipsa formula prese fert cum pater promiteret filium n. esse excusurum iugum religionis

UVA.BHSC

sed in ea perpetuo permansurum. Et tamen pater
obligatur filium perpetuo in religione permansurum
nec se illum extracturum nec per suppositam personam, ut
erat in formula quam refert Sfftenus ubi proxime
adeo quidem ut si infantem devotum tradere religioni
non potuerit alium filium eque infantem devovere tra
dere que teneretur Cap. infans 7. 20 quest. 1.a Ergo
qui hoc factum alienum promittit non tantum tenetur satis
gerere ut filius emittat professionem ut ex l. stipulatio
38 hoc tit. ex quo si quis alium inst. de inut. tentabat Leonar
dus Lessius lib. 2 de iust. et iure Cap. 40 dub. 10 n. 63, sed
precise illud prestare tenetur.

24 Quam difficultatem non aliter disol
vere potero quam si predictum ius de filiis oblatis religio
ni vrevitur sed distincte prestiterit ad quod admonendi
estis tempore Concilii ~~Toletani~~ sequentium quae usque ad
11 ita Tribuniensis Concilii tempore Gregorii Papae et pa
trum qui ad seculum 5 et 6.m ecclesiae vixere oblationem de
vocionem que paternam tantae efficaciae fuisse ut filios obliga
ret religioni, et si ea propria voluntate sua que sponte
non suscepissent. Quod diserte suadetur ex locis predictorum
Conciliorum patrum que qui referuntur a Graciano in Cap.
ad distinctis Cap. monachum 3 Cap. quicunque 4 Cap. infans 7. 20
quest. 1 et in Cap. 1 eadem causa quaestione 2 et in Cap. Clericus
6 de vita et honestate clerico. et ab Bucardo lib. 8 sui decre
ti Cap. 1 Cap. 48 et Cap. 97 ubi integrum Canonem recitat Concilii
Triculiensis unde desumuntur lex in d. Cap. clericus 6 et in
Cap. quem progenitores 20. quest. 1.a idem Bucardus d. lib. 8 Cap. 99

UVA.BHSC

Et ab Anto. Agust. lib. 9 epitomes veteris iuris Pontificij
tit. 20, disertius autem prouatur ad ius Petro Damiano opusc. 218
opusculo 16 cap. 5 ubi hos inuictos monachos fieri suadet
et ex d. Benedicti reg. cap. 59 de filijs nouilium
qui oferuntur ubi ritus oblectionis extant, et eius ius abun
de exprimitur. Quod institutum n. usque quaque ratio
nauile censendum est, cum ecclesia per tot annos illud
substinuerit, et regula Benedicti admiserit, fulcitur
enim ratione et exemplis. Ratione quidem apposita quemadmo
dum enim in susceptione Baptismi parvulorum inter
cedit votum, et quidem solemne religionis christianae
quo astringuntur per patres aut patrinos per
petuo tenere et profitere catolicam fidem eodem mo
do quos olim parentes religioni bouebant illi
obligabant per vota solemnia et substancialia ut
cum iudicio docuit Parecius ad d. Caput 59 regule d.
Benedicti exemplo etiam proprissimo autori legi pe
tito Anna enim Samuelem filium parvulum et rece
nt ablactatum seruicio templi deuouit qui id
circo minister fuit Dei ante faciem Elij sacerdotis
ut refertur lib. 1 Regum cap. 1 vers. 23 ad fin. et cap. 20
vers. 10 adducitur que ad rem a diuo Isidoro in d. cap.
quicumque 20 quaest. 2. Ad cuius instar secunda
Anna Beatam Virginem Mariam 3.m aetatis annum agen
tem templo deuouit consecrauit que ut autor est Ni
ceforus Calistus lib. 1 historiae ecclesiasticae cap. 7 quem
ad hereticorum calumnias defendit Benedictus Effenus
d. trac. 1 disq. 3, nec desunt profana exempla. Legimus

UVA.BHSC

218

enim apud servium ad illud Virgilij libro 11 Enid. pre
pater famulam vobeo patres olim habuisse in filias
potestatem auctoramenti id est ias pro imperio de vobendi
sive in victima sive in sacerdocio ut ex predicto loco
observant Petrus herodius de patrio iure ad filium
pag. mihi 984 Inocen. Cironius in para. ad tit.
de regularibus et Clea sacerdos apud Plutarcum de
in lib. de Icide et ~~Osiride~~ Osiride ab infancia
per parentes devota suponitur, dedicataque Deae quod
antiquitatis monumentum nec latuit Politissimum
et Altissimum Barclaium dum Regem Meleandrum in
ducit pro sua potestate Argenidem filiam Paladis
sacerdocio preficientem lib. 1 suae Argenidis, forsaque
eodem alluit, Cesar lib. 6 de belo Galico cap. 4 ubi
druidum (qui Galorum sacerdotes erant privilegia
recensens multos parentes tradit filias suas ad eos
misisse eorum immunitatibus pellectos ex quo testimo
nio loco tamen non citato eandem dedicationem coniec
tatur Petrus Herodius ubi nuper. His fundamentis
adductus consencio Inocencius Cironio in paratil. ad tit. de
reg. Benedicto Feno ubi supra d. trac. 1 disquisi
tione 5 et nostro Basilio Poncio Legionensi de ma
trimonio lib. 7 cap. 5 de impedimentis boti ex n. 8
qui docent primis temporibus solam devocionem pa
ternam efecisse vere monacos a quo non procul stat nos
ter Illustrissimus presul fr. Angelus Manrique
tomo 1 analium Cistercensium anno ~~1147~~ 1167 dum
non aliud sensum prevet Consilio toletano 4 in d. cap.

UVA.BHSC

Macy nec n. fr. Anto. de Yepes in pronico ordi
nis S. Benedicti anno 633 cum doceat atento 219
predicto Concilio Toletano veterum que patrum insti
tutis oblatos a parentibus religioni perpetua
infamia fuisse inustos quod habitum deseruissent
nolentes eorum oblationi et devocioni obsecundare:
imo adicere debuit ex predicto Concil. Toletano 4
Canone 54 retractos per sacerdotem fuisse ad cul
tum religionis et abiectas uxores quas superduxi
sent d. Cap. Addidistis 2. 28 quest. 1a

25 Unde verbis illo
rum textuum moribus que seculi inspectis n. possum
consentire illis qui ibi suponunt accedere oblatio
ni parentum consensum filiorum oblatorum tacitum saltem
postquam ad annos discretionis pervenerunt, nec
aliter potuisse filios a religione citra propriam
voluntatem detineri contendunt. Quoniam licet hic
sensus comodissime adaptari possit Concilio Tribu
riensi cum in Cap. quem progenitores 6. 26 quest. 1a
expresse dicatur n. posse a religione dicedere qui
cepit canere et ministrare post annos puberta
tis. tamen n. congruit textibus Concilii Toletani
et testimoniis Santorum Gregorii Isidori et Petri
Damiani, quem indicavi n. superiori in qq. soli
us devocionis paternae fit mentio imo Petrus
Damianus clare invit imo inutiles retineri
qui a parentibus oferebantur, qq. minime satis
faciunt, qui hanc partem tuentur, et quem ibi suponunt.

UVA.BHSC

Consensu oblatorum diuinatorius est, quamuis Comunis
sit hic modus explicandi ut Constat ex relatis ab
Esteno d. disquisitione 5 vers. his tamen Barbo. in
Cap. significatum 11 n. 3 de regu. et ultra illos Gibali
de clausura regularium disquisitione 3 Cap. 2 sec. 3 ex
n. 16, Leo Pinelus in Cap. 2 de regu. § 5 per totum
Lessius de iust. et iure Lib. 2 Cap. 40 dubita. 10 n. 63
nouissime Franciscus Allier de sacris electionibus
sec. 8 articulo 2 pag. 356 et sequent. Iure cremata
et Boerius ad Caput 59. regulae sancti Benedic
ti Anto. Agustinus Lib. 9 epitomes veteris iuris pon
tificij tit. 10, verius itaque est unde cum de incepto san
cti patres pontifices que cernerent prauos effec
tus statui monacali euenire ex inuita filiorum obla
tione saxisse post sextum ecclesiae seculum, ne aliter
oblati professionem emittere adigerentur, quam si post
annos pubertatis tacite vel expresse oblationi paren
tum consensissent eo insuper adito ne ante discretionis
annos ipsis liceret a religione resilire nec parentibus
eos abducere. Nicolaus Papa et Romana Sinodus
sub Eugenio et Leone apud Anto. Agust. d. Lib. 9 tit.
4 Cap. pulae 8, Cap. sicut 9. 20 quaest. 1a Cap. signifi
catum 11 iuncto Cap. 2 Cap. cum simus 14 de regularibus
Cap. 1 de his quae vi, quod institutum posterius maiorem
vanam habet nemo enim adstringi debet votis religionis
citra propriam voluntatem, quam precise omni votum vel
iuramentum exigit Cap. unico 30 quaest. 1a Diuus Tomas
secunda secundae quaest. 98 articulo 2 ad quartum notatur

UVA.BHSC

in Cap. veritas de iure iurando docent que laudati illi
a Barbo. n. 8 et 10 et ultra illos Silvester in suma ver
bo votum 2 quest. 9 et 11. Valquel in prima partem
disp. 89 Cap. 6 n. 47 Lessius d. lib. 2 Cap. 40 dubi
tatione 10 n. 66, Gutierrez in aut. Sacramenta pu
berum n. 14 et sequent. Magister Marquez in suo
gubernatore lib. 2 Cap. 22 in fine. Nec obstat tex
in Cap. illud 10. 20 quest. 1a ubi refertur decretum Mar
celi Pontificis Maximi qui floruit anno Chris
ti 304 in quo sancitur oblatos tunc in monasterio
devere recipi si post decimum quintum annum requisi
ti a prelato annuerit signaque dederint propriae
voluntatis amplectendi religionem. Ergo hoc ius Cons
titutum fuit multo tempore ante Concilia toleta
na hic tex compulit omnes autores supra rela
tos ad dicendum cetera loca patrum et Conciliorum
per illum esse intelligenda supposito semper consensu
in oblatis post annos discretionis; sed non debue
runt tam facile credere gratiano quoniam mini
me invenitur in decretis Marceli tex ille nec refer
tur ab aliis compilatoribus decretorum Deus dedit
Anselmo Ivone Vulcardo et Antonio Agustino
ex quo Liuentur a sentio Benedicto Esteno d. lib.
4 disquisitionum Monasticarum trac. 1 disquisitione
5 vers. his tamen qui censet tex illum non esse Marce
li. quia illius seculo vix erat occasio decernendi de
oblatis. Cum rari tunc essent Monachi, et in heremis
vitam agentes, nec sub censu ultica, aut claustrali

UVA.BHSC

vita.

26 Ipsis tamen constitutis non obstat argumentum supra n. 23 expensum quoniam pater materus qui iure naturalis potestatis filium tradebant religioni, non tam factum alienum promittebant quam disponebant de re sua ad proprium licitum; nec promittebant alienum factum filii, sed tanquam rem propriam dedicabant: et ut illis in alios usus de filiis disponere licuit, licuit etiam disponere ad usum religionis, ut docent pater Suarez de religione 3 tomo lib. 5 cap. 1 et Henriquez d. trac. 2 disp. 2 et 4, facitque doctrina Herodii in trac. de patrio iure pag. 334 ut olim etiam licuit iure dominicae potestatis servulos in usum templi dedicare, l. servus 35 de liberali causa, ubi cuia. lib. 9 rem pon. Pap. et ex eo Goto. Vel eos manumissos in testo adstringere conditione ut servirent templo, vel a monumento non recederent, quin ibi continuo morarentur l. libertus 18 § ult. de aliment. et cibar. leg. l. licio 100, 72 § licio 100 2° de conditionibus, et demonstr. l. media 44 de manu missis testo cap. quo libentius 6 de servi. Nordinandis, cap. 2° de conditionibus appositis, quae conditio aut devotio ipsos servicio, aut religioni adstringit, cum ab initio ita consensissent manumissione, ut dicent post alios Barbosa in Coles. ad Utrum quaestio Amuga libr. 1° observationum cap. 6 et n. 13, quod etiam minime est factum alienum servorum libertorum, liberatorum vel promittere de re propria ipsi servus proprius ut iure dominii, et ad proprium libitum ut una solutione utraque difficultas imponatur.

2° appompotē decisioni nostrae ter. q. vul
go docari solet ex decurionum voto, aut contractu obligari
Curiales, Cives q. qui in eorum locum successerunt, q. etiam ple
cunt in capitulo Canonicorum, aut Italia quaecumque universi
tate, atqui illi, qui succedunt decurionum non sunt
ab illis, qui eos obligarunt quamvis distinctum corpus semper
idem Anscaut, l. q. ppenebatur 77 de Judicio l. q. titulo 12, par
tita 2ª, Franc. Cipeas Ultra Cassaneum Libro 2 Cap. 12, Joannes
Seldenus in Mariclauso Libro 1 Cap. 21 ad finem, et ex multis
Dr. Balencia Libro 2° illustrium tract. 4 Cap. 2, haec enim fac
tio est, et re vera nisi eadem personae contrahentium, nec vo
vientium. q. ex voto l. contractu alterius alter potest obligari
et per 2 nec inutilis pmissio, quia quis spondet extra
neae personae daturae, facturae ve cum illa obliget, q. quoti
die cernimus in votis factorum, et in confessionibus tributorum
quae faciunt l. vovent Civitates, quae nascuntur deinde
personas successores q. obligant.

Ut hanc difficultatem
dissolvam, simul q. tractatum brevitatis vos doceam observo
cum Angelico Magistro D. Thoa 2ª 2ae q. 98 ar. 2 ad quantum
novas Cives, l. novo decuriones, aut Colegiales, qui in
locum veterum succedunt non obligari ex eorum voto
q. voti obligatio personalis est ad vovientes, ut dixi
supra n. 1 haec doctrina est communis ex D. Thae
interpretibus, et ex Felino in cap. cum sit generale
n. 7 de foro competenti. Bartolomeo Brisiensi in quaest.
quadam, quae incipit Bonifacius irravorunt, Abendano
Libro 1° de exequendis mandatis Cap. 27 n. 24 Gutierrez

UVA.BHSC

in Autentica Sacrata puberum Ant. 17 doctore Pisa
Libro 4 Succanae Cap. 5, et ibi Abeniano et in l. 1 n.
221 2 q. titulo 17 libro 8 Compilationis Padilla in l. Siquis
maior n. 7 Codice de transactionibus Marquez libro 2
gubernatoris Christiani capitulo 22 in fine Aconio
libro 11 instit. moral. Cap. 8 Verisculo 5 quaeritur, haec est
forte ratio quare decernatur in dicto tridentino sessione
25 de reformat. Cap. 2 Ut singulis annis doctores
Magistri publicarum Universitatum solemniter iurent
se interpretaturos et doctura ea quae ad catolicam fidem ex
pectant, scilicet propter denuo cooptatos [illegible]
quamvis oltra hanc alias assignent rationes relati ibi a
Barbo in remissio. Litt. B. et Gutierrez ubi proxime
Eadem etiam ratione quamvis totum corpus nostrae Almae aca
demiae anno domini 1617 28 die Octobris solemniter
iuverit et se iuramento obstrixerit curante Domino nostro
Rege Philippo Quarto quem Deus sospitet longaevum se
publicae et palam asserturam defensuram et praedicaturam
et omnes suo gremio Beatam Virginem Dei genitricem
Mariam a primo conceptionis instanti praeservatam in
munem quae fuisse a labe peccati originalis, tamen ex
eius praecepto singuli qui in suum claustrum quo obta
mus, vel aliquem gradum suscipimus et cocies susti
pimus emittimus idem iuramentum, quia per votum praede
cessorum non obstringeremus iuramenti religione, hoc quod de
voto dixi et de contractu dicendum est quoniam si omnes
decuriones aliquid promiserint veluti si aliquem cen
sum super suis personis et bonis imposuerint successores

UVA.BHSC

in officio minime obligantur, quia ex alterius pactione
alter obligari non potest, 4. multum 6. Cod. si quis
alteri vel sibi: nisi quatenus ex contractu prede-
cessorum ad successores peruenit arguto ex l. Ciuitas
27 ff de rebus credit. et quae notat Boua. cum multis
lib. 3 politicae cap. 8 n. 87. Unde quod antecessores promi-
serunt nisi in predicto casu, successores ex obligatio-
ne iust. minime prestare tenentur, sed ex quadam ur-
banitate ut inquit Diuus Tomas ubi supra. Siue
se obligauerint ad dandum, siue ad faciendum ve-
luti ad custodiendos aliquos dies festos vel ieiu-
nandum, quia non vera hoc est alienum factum et extranea-
rum personarum quas alias minime obligare potu-
erunt. In his tamen duobus exemplis aliqua-
ndo nascitur obligatio iusticiae scilicet si legitimo
tempore prescriptum sit ut dies illi festi custodiantur
vel ieiunia fiant, quia est quasi uniuersalis lex conse-
uetudo quae omnem populum obligat etiam de nouo
natos ut censent Marquez et Acorius ubi supra.
Cum his non sunt temere confundenda illa negocia
quae decuriones contrahunt nomine curiae aut ci-
uitatis siue de propriis reditibus illius siue circa
exibitionem seruiciorum aut contributionum Regalium, quae
enim semel tractata aut concessa durant
per tempus per quod conceduntur, quia decuriones solem-
nitatibus premissis sunt legitimi administra-
tores et curatores reipublicae ut docent Boua. lib.
politicae cap. 4, et 14 fere per tota doctor Pisa in sua

UVA.BHSC

Curia lib. 2 Cap. 18 et ibi Acevedus lit. I, Amaya
in rub. Cod. de decurio. n. 23 fecitque eiusdem doctrina
in l. unica Cod. de prevendo salario ex n. 17 ex quo nisi fa
lor apparet nullum contractum a decurionibus factum ex
eo solo substineri quod semper sit idem populus quam
vis ita censuissent Pisa, et Aceve in Curia lib. 2 Cap.
9, qui hanc tractationem non recte comprehenderunt.

29 Ferito
et Vlgarius oponi solet tex. in l. nemo § de duobus reis
ubi pro constanti supponit Vlt. Iulia factum alienum utiliter
promitto cum asserat neminem esse qui nesciat alienas ope
ras promitti posse. Cum alioquin certissimum sit et omni
dubio procul operas omnino diversas esse pro varietate
personae praestantis l. si in sortem 36 § Liberius 12 de condic.
indebiti l. cum filius 29 § 1 hoc tit. imo et pro varietate
personae illius cui praestantur l. servus 20 § 1 cum duabus
legibus sequentibus de operis libertorum. igitur qui promittit alie
nas operas praecise tenetur praestare operas illius ~~oper~~
hominis de quo promittit nec satisfacit si proprias prae
titerit quamvis ipse eiusdem artificii sit l. inter 31 de
solutio. Ergo promissio haec absolute continet factum alienum.
Quam vlgarem antinomiam ut non vlgariter forsan dissolvam
observandum est operas dupliciter considerari vel prout
operae sunt et labor alicuius opificis vel artificis vel
prout post operationem aliquod opus perfectum et consuma
tum significant. primo modo sumptae personalissimam
obligationem et operationem continebant iure veteri adeo
ut neque ad haeredes vivo modi obligatio transiret, l. qui

UVA.BHSC

heredi 22 § vlt. de Cond. et demonst. l. statu libe
ra 6. § vlt. de statu lib. § sed cum factum inst. de inu
t. neque enim veteres censebant operas pictorias, quas
Seius pictor promiserat de se deque pericia sua
per alium posse prestari. Longa enim inter artifi
ces considerabant diferentia. Donec Iust. in l. ve
teris 13 Cod. de Cont. et Comit. stipula. huic scru
pulositati derogauit, sanciuitque vt contra heredes
transmiteretur obligatio pro operis illis, cum possit tali
us artifex inueniri, qui plus minus ve easdem ope
ras prestet. Notarunt Anto. Gomez tomo 1. varia
Cap. 11 n. 13. Don. Lib. 15 Coment. Cap. 12 et ibi Osu.
Litt. E. Cuiac. Merilus et Ningeois ad 50 questioni
decisiones Iust. in d. l. veteris 13. Secundo autem mo
do sumptae operae prout opus perfectum et consumatum
sigant. nunquam talis scrupulositas considerata fuit
et ex iuris coque veteris censura panni interierat per
cuius artificium opus consumaretur. modo a fabre
oper quemcumque artificem perficeretur: quia non tam ipse
operae censentur promissae quam opus. Et ideo haec fac
ti obligatio semper ad heredes transiuit etiam ante
praedictam Iust. constitutionem vt perficitur ex l. mor
tuo 49 § vlt. de lega. 2 et ex his quae notaui proximo
semestri in epitome de indiuiduis n. 43 et 44
vnde etiam constat non censeri personalem huiusmodi
facti obligationem. neque in ea expectari huius vel
illius artificis pericia sed tantum attendi compen
dium et vtilitatem operis postquam consumatum fuisset

UVA.BHSC

30 Hijs premissis ad expositionem lex. in d. l. ne
mo § de duobus reis Censeo pp.m eius accipiendum
esse de operis 2 generis prout opus perfectum et consu
matum sigant. ut sensus sit alienas operas promi
ti posse id est opus perficiendum posse promitti ab eo
qui artifex ipse non sit licet ille propriis manibus
in operem non laboret sed efficiat per peritos in arte quod
fecit arguto ex l. continuus 137 § si ab eo § hoc tit.
quae fuit sententia Jacobi de arenis quam sequitur Bo
lomnetus in d. l. 5 quamvis ab ea Bart. recesserit. et
hoc est quod procul ab omni dubio ponebat Julianus dicens
huic obligationi fideiussorem etiam posse adiveri. quia quem
admodum a reo principali factum non exigitur sed solu
tio expensarum. ita etiam nec fideiussor aliud prestare
tenetur quamvis de se promittat ut oportet l. sicut
6 § de fideiuss. deducitur etiam inde duos reos posse Cons
titui illius obligationis si pariter uterque promiserint
alienas operas scilicet eo modo quo dixi. Quia non
est res diversa quae promittitur ab uno quam ab alio
quo casu duo rei non possent constitui l. 2 et 3 l. ean
dem 9 § si id quod 15 de duobus reis Jon. ad tit. Cod. de
duobus reis Cap. 1 latissime Monquegalus ad rub.
eodem tit. an 1 cum multis sequentibus Freuc. Volumine
2 selec. disp. 27 thesi 9 ubi in notatis ubi fricus Innius
sed omnino eadem res cum uterque et alteruter ad sump
tus operis teneatur quantitate consistit ad quod om
time facit doctrina Cumani in d. l. 5 n. 7 quamvis
eius sententiam non sequar in explicando lex. idem omnino

UVA.BHSC

dicendum est in duobus reis stipulandi, qui consti
tui possunt in predicta stipulatione si scilicet duo
bus unus promittat alienas operas id est construc
turum se illis domum cum artifex non esset: quia cum operae
referuntur ad stimationem operis perfecti non variatur
res promissa ex personis quae praestanda est nam hoc id
tantum procedebat iure digesto in operis quas fauer
vel pictor precise de se promittebat d. l. seruus to
cum sequent. de operis liberto.

32 Hunc casum tractauit
Iulia in d. l. 9 in pp. usque ad vers. sicuti: in quo
per comparationem alium annectit similem quidem sed
a priori diversum alioquin inepta fuisset compara
tio, si de eodem ad idem iuris cons. loquaretur ut ani
maduertit Cuna in d. l. 9 n. 4. Haec enim est vis huius
arderbii ut nunquam eundem casum prosequatur sed
a simili comparationem quaerat l. sicut 7 ff. qui cu
iusque universitatis nomine l. sicut 65 de fideiu.
ut notant Cardinalis Fuscus prac. litt. D. con
clusione 374 a pp. Bulpelus de prepositionum et
adverbiorum sigatione pag. mihi 114 vers. sicut Bru
norus Asole in locis comunibus verbo dictio 39
August. Barbo. de dictio. usu frequentibus victione
366 nec dilute autoritatis in his minutiis vir
laurentius Bala lib. 2 elegantiarum cap. 36 et 54.
Hac ratione adductus cogor mutare sentiam quam in pri
ma ad nostram legem de praelectione n. 36 tenui cum
post Acurs. Barto. Castrensem et autores comunitr

UVA.BHSC

dicuerint totum hoc Iuliani responsum de vno eodemque
casu accipiendum esse et intelligendum ex vers. sicuti:
ridicula enim maneret comparatio nisi duo diuer
si casus exponantur. Igitur postquam Iulia docuit
alienarum operarum promissionem vtilem esse et fidei
vsorem illi posse adiveri et duos reos constitui cum
operarum verbum ad opus perfectum et eius stima
tionem refertur. quia hoc in casu de se non de alio promi
tunt contrahentes et sese solutoras respondent ad
alium casum transit in quo in diuerso temate prom
issio alienarum operarum vtilis est videlicet cum non refe
runtur operae ad opus iam perfectum et consumatum sed
ad ipsum diurnum laborem quia eas promittit fauer aut
artifex. Hoc in casu videbatur dicendum neminem po
sse promittere alienas operas cum omnino diuersae
sint ex varietate personae praestantis, dl inter arti
fices 3t de solutio et ex varietate eius cui praestandae sunt
dl seruus 10 de operis liberto, igitur nec duobus reis
stipulandi vnus idemque fauer easdem operas promitte
re poterit. nec duo fabri rei promittendi vni eidem
que stipulatori. Hanc dubitationem non ita procul du
bio discuteret Iulia vt superuerat antecedentem:
quin potius ex censura stricti iuris agnoscit, cum
fauer alius fabri operas promittit eo animo, vt
propriis pro alienis satisfaciat inutilem omnino
esse stipulationem iure veteri, quoniam longa conside
rabatur inter artifices differentia dl veteris 13, casu
tamen quo vterque fauer eiusdem sit pericie, aut acte

UVA.BHSC

et singulariter dicit utilem esse promissionem quia licet
numero et in individuo diversae sint operae, specie
tamen et qualitate fere sunt eaedem propter omnimo
dam et uniformem utriusque periciam ex qua positione
colligit, si duo fabri eiusdem periciae pariter easdem ope
ras fabriles promiserint uni eidem qua stipulatori
duos reos promittendi fieri. quia licet diversae res
sint quae ab alterutro promittuntur videntur tamen
esse eaedem operae propter qualem periciam unde consis
tit duorum reorum obligatio Don. ad tit. Cod. de duo
bus reis Cap. 4 n. 2, a cuius rane ut existimo Iu
stinianus Constitutionem suam desumpsit quae extat
in d. l. veteris 13 cuius memini supra n. 19 hoc
autem facilius admititur in uno fabro qui duo
bus stipulatoribus fabriles operas promittit cum
enim ab initio utrique se obligaverit nunquam
accidit variatio personae creditoris nec potest di
ci diversas esse operas quae uni quam alii prestan
tur: ipsi enim concordare debebunt in tempore quo
prestandae sunt vel in re comuni uno tempore et
contextu prebebuntur a promissore ut de duobus pa
tronis dicitur in l. libertus 15 in fine de operis li
bertorum, quo modo hunc Iuliani locum exponen
dum esse censeo quamvis aliter exposuerint clasici
et cuia lib. 11 ff. Iuliani ad eundem et lib. 5
observa. Cap. 35 aliter que Cuma. in d. l. cum filius
49 § 1 hoc tit. Possem in presenti per excursum age
re de obligatione fideiussoris, qui interedit pro eo

UVA.BHSC

qui factum promittit super sedes tamen quia inspectio proprissime ad hunc tractatum non expectat et quia ubertim examinata fuit a preclarissimo, antecessore et preceptore nostro Domino Ramos in presenti.

32 Quarto oponi solet tex in l. stipulatio 38 in pp. hoc tit. ubi Ulp. cum de hac stipulatione disputet, habere licere spondes suponit ex vi orationis indefinite que equipollet universali l. si ita 43 de lega. 2, Coba. lib. 1 varia. cap. 13, Fuscus litt. I conclusione 86 et sequenti, Barba axiomate 123, suponit in qua predicta stipulationem comprehendere ut per omnes omnino emptori habere liceat nec per quencumque ei movere controversiam super re empta: hec autem interpretatio eo excurrit ut posset videri inutilem esse stipulationem cum promissor de omnibus spondeat et per consequens alienum factum. Sed ut substineatur promissio que alitur inutilis foret, indefinita illa oratio restringitur ut tantum comprehendat promissorem ipsum eius heredes, ceterosque successores qui eius factum prestare tenentur, l. ex qua persona de regulis iuris. Ecce tex in quo stipulatio facti alieni restringitur ad terminos abiles, ut saltem valeat in quantum possit. Ergo eodem modo stipulatio nostri tex restringi debet ad terminos abiles ut censeatur promisisse se curaturum ut tertius ille faciat, quo casu stipulatio valet ut dixi supra n. 14 et sequent. Previdit dificultatem hanc Caso in d. l. stipulatio 38 n. 3 et rectissime eam dissoluit notans stipulationem habere licere

UVA.BHSC

n comprehendere alienum factum exprese, sed vi ipsa
q^a verba indefinita sunt: ~~hanc~~ at vero stipulatio
nostri tex. expressis verbis alienum factum compre
hendit: et ideo illa quae vicium tacitum habet facile
reducitur ad terminos auxiles q^a tunc nihil expre
se fit contra verba contrahentium. Stipulatio autem
quae expresse viciosa est n. potest reduci ad eosdem
terminos, ne expresse fiat contra verba contrahen
tium, a quo in re aperta recedendum n. est, l. n. aliter
§ de legat. 3 sequitur cum aliis Pich. in § si quis a
lium n. 19 inst. de inutilibus quae dicta ~~sunt vicia~~
desufficiant de stipulatione facti alieni.

Cap. III. De stipulatione inutili simplicis abnutiui ad versetque spondet et vers. idemque huius legis inter stipulantem.

Cum in superiore tex. parte ostenderit Paulus iure
Romano inutilem esse stipulationem facti alieni, in hoc
vers. occurrit vrevitur suo more cuidam obiectioni, quae pre
cedenti doctrinae oponi posset, posset enim aliquis ita ar
gutari. Qui spondet dolum malum abesse ab futurumque
esse indistincte spondet de dolo malo ab futuro. Sed qui
ita spondet spondet neminem in ea re dolo facturum ergo
per generalem negationem factum alienum promittit, cum de om
nibus promittat, q^a non facere factum est, l. in fato 60 ff de

UVA.BHSC

Condic. et demost. L. 2 §. item si in facto 5 hoc tit. L. qui
n facit 122 de reg. iuris vbi multa ad rem docent Cuia.
et Petrus Fauer Jason in d. L. 2 n 10, Bal. trac. 1 de ver
bo. obliga. Cap. 1 ex n 6 et alij quos retuli superiori se
mestri Cap. 2 eiusdem trac. n 26 et 28. Occurrit in qua
huic dificultati docens eum qui ita promittit n promi
tere simplex abnutibus, sed diligentiam propriam, factum
que proprium scilicet se satisfacturum et curaturum vt
dolus malus absit. Quia cum in his indefinitis promi
sionibus n promittatur expresse alienum factum, sed con
tineatur sub generalitate verborum facile ad terminos
auiles restringitur, reducitur que vt notauit superiori
Capite n.° vltimo.

2 In hoc responso se oferunt exponenda
illa verba simplex abnutibus. Quae signant simplicem
indeterminatam et absolutam negationem. Quia abnuti
bum est id quod abnegatum grece apofaticon vt in efectu
exponunt licet verbis aliquantum disentiant Accurs.
hic verbo abnutibum Bart. et Cuma. n 2 Jason n 1
Vers. 2 et n 5, Alcia. n 2 et 4, Don n 7, Gifa. n 4, Goto.
in notis et Hugo Grocius in florum sparsione ad hunc
tex. Cuia. lib. 10 obserua. Cap. 26, et in L. stipulatio
ista 38 hoc tit. vbi Dua. Patet ergo sensus responsio
scilicet, qui dolum malum abesse promittit n promittere ab
solutam negationem facti id est n promittere indistincte
neminem mortalium dolo facturum se curaturum se vt do
lus per neminem comitatur. Quod ideo satagendo efficere
n potuerit, vt dolus per aliquem n comitatur, liber ab

UVA.BHSC

stipulatione erit. quia n promisit factu, aut ne
gationem doli ab omnibus hominibus, sed de se deque
diligencia sua.

3 Ratio huius decisionis eadem est
quam proposui in primo Capite, quia de se unusquis
que promitere debet n de alio. Quae cum in facto
unius militet multo forcius debet militare
in facto plurium omnium ve. Accedit etiam quod
rationem naturalem expectat hoc genus promissionis
de omnibus esse n tantum temerarium, sed imposibi
le cum per rerum naturam fieri n possit ut unus va
leat prestare facta omnium. Id circo, ut id obiter
admoneam cum Sigismundus Imperator in Consil. i
Constantiensi sessione 19 in decreto de salvis conduc
tis fidem suam Caesaream interposuerit pro Juane Hsyo
et Geronimo de Praga Eresiarquis de itu et redi
tu libero: tamen publice convicti, convictique fue
runt, prout pertinaces, constanciae suadentibus de
iure magnis illis duobus peritis Abate Panormi
tano, et Ludovico Romano ut ex historicis narrat
Joannes Bodinus lib. 5 de Republica Cap. 6, qu
amvis in censura actionis aberret. Ratio vero
fuit quia in salvo conducto comprehensi n fuerant
legatus apostolicus, nec concilium id est concilii patres:
quare ex sola imperatoris fide illi obligari n potuerunt.
nec ab nutibus illud neminem aliter facturum potuit adstrin
gere Sigismundum ad plus quam ad satagendum ut fecit
et enixe curandum ut legatus, et concilium heresiarquas

UVA.BHSC

dimiterent cum principes ex salvo conducto tantum ad exactam diligentiam teneantur respectu illorum in quos imperium non habent ut post Ming. centuria 5 observatione 70 docet novissime Jacobus Bandergracius in repetitione legis n. dubito de captivis Cap. 26 de salvo conducto ex n. 10. Legatus autem et concilium Imperatoris precibus prætulerunt publicam ecclesiæ pacem et in temeratores veteratores que illos proceserunt iudicialiter ut ex Molano lib. 3 de fide hereticis servanda Cap. 2 et 3 Alano Quoquo dialago 6 Cap. 31 Juane Quoqleo lib. 2 de gestis Novitarum docet cum iudicio Magister Marquez lib. 2 gubernatoris Cap. 24 in novioribus pag. mihi 108 ubi observat legatum apostolicum qui Bavornaciæ residebat eandem instantiam non fecisse ut puniretur Martinus Luterus qui advenerat fide accepta a nostro Carolo Quinto quapropter Cæsarem nec potuisse fidem frangere nec hæresiarquam puniri cum legatus non flagitasset eum ad penam. Quamvis aliter de hac re censeant relati a Don Martino Carrillo in analibus anno 1415 et nuperus arbitrer qui prodijt sub nomine Barbinisoti misoti inter martem Galicum et Vindicias Cap. 10 § 2 n. 192, cuius doctrina aliquantulum corrigi debet ex præcitata patris Marquez et ex alia Hugonis Grocij de iure beli et pacis lib. 3 Cap. 21 ex § 24.

4 Notandum tamen est in hac promissione facti alieni per simplex abnutibus minime distare ius Romanum a iure divino, et gentium, cum eam reducat ad terminos

UVA.BHSC

equitatis, idest ut promissor quantum in se est solerter et diligenter curet ut res promissa impleatur: quae est obligatio naturalis cuiusvis stipulationis facti alieni. Quamobrem neque iure canonico neque a iure nostro Regio in hac parte ius civile distat, et quaecunque superiori capite de iure gentium canonico et Regio disputavi circa obligationem promissoris qui tenetur satagere ut det, vel faciat extraneus de quo promisit, valent etiam secundum ius civile in eo qui simplex abnutibus spopondit, ne saepius eandem tractationem inculcemus.

De stipulatione dolum malum abesse ab futurumque esse

§ Sed ut magis peculiariter ad tractatum nostrum lex accedamus, opere precium erit exponere quid siget quem effectum habeat et ad quae negocia comparata sit haec stipulatio de qua agimus, dolum malum huic rei promissionique abesset ab futurumque esse stipulatus est ille spopondit ille ut proponitur formula a Papiniano in l. ex ea parte §22 hoc tit. Sciendum itaque est, quia fere impossibile videtur ut contrahentes expresse caveant consulantque sibi de omnibus damnis et de exceptionibus, quae ex versucia aliorum accidere possunt inventam fuisse a Iurisconsultis Galo Aquilio praeeunte formulam, qua omnes casus doli complecteretur, qui eam interponeret

UVA.BHSC

quę doli stipulatio a Papiniano dicitur in d. l. ex ea parte
122 § ult. et honestatis formula a diuo Ambrosio Lib. 3
officiorum Cap. 10, et euerriculum maliciarum omnium a Cicerone
lib. 3 de natura Deorum: quia sicut euerriculum capit om
nia genera piscium, ita nihil maliciosi potest hanc for
mulam effugere vt cordate exponit Grocius in sparsio
ne florium ad tit. ff. de dolo. Eoque nomine idem Cicero
amplius laudat Aquilium lib. 3 de officijs. Hęc formula li
cet non fuisset necessaria in contractibus bonę fidei in quibus ex
ceptio cuiusuis doli inest ex officio iudicis, l. 3 de rescind.
vend. l. et ideo 21 soluto matrimonio, l. huiusmodi
84 § qui seruum § de lega. 1 vt latius diserui in apara
tu ad tit. de actio. nec nunc repeto. necessaria tamen fuit
in stipulatione mutuo contractibus innominatis, et deni
que in omnibus negocijs stricti iuris, in quibus nec doli excep
tio inest nec dolus summo iure obstat, quominus subsistant
l. si quis cum alitur 36 hoc tit. Quare compromisso adiectam nota
mus in l. ita demum 3 ff. de receptis et qui arbitrium recepe
runt, l. arbitrorum 3 Cod. de receptis arbitris ne adversus
conuenta in compromisso alter ex mitigantibus dolo fa
ciat arbitros corrumpendo diem iudicij protelando aut
aliter pertergiuersando. item cautioni quę interponitur a
legatarijs, qui solida legata exegerunt de redendo
restituendo quę heredibus quanto plus petierunt quam
per legem falc. capere licuit, ne iterum dolo faciam quo
minus res legata salua sit, l. 2 in pp. et § ult. l. 2 l. ni
si dolo 3 ff. si quis plus quam per leg. falc. Adicitur
etiam doli causula transactionibus eadem ratione, l. seia 135 §

UVA.BHSC

vlt. hoc tit. et diuisioni hereditatis lege inter Coheredes
22 § item si in facto § ff familiæ erciscundæ. Quicunque
etiam stipulationi qua quis fundum vel aliam rem pro
mittit ne aduersus promissionem aliqua maquinetur
per dolum, si id quod aurum 22, l. doli clausula 149, l.
ex ea parte 121 in pp. hoc tit. l. et per ius iurandum 13
§ eum qui fundum § de acceptilationibus. Vel si nobis
opus inquoat et ei cuius interest demoliri promi
tit quo casu appareat ius sibi edificandi nesse.
hanc doli clausulam generalem adicere debet, l. stipu
latio 22 § habet de noui operis nunciatione. In cautione
quoque quæ ab vsufructuaria concipitur de vtendo et fru
endo arbitratu boni viri, l. huic stipulationi § ff
vsus fructuarius quemadmodum caueat. Et in stipula
tione iudiciali de iudicatum soluendo, l. iudicatum
6, l. nouissima 19 per totam ff iudicatum solui. Et in illa
quam quis promittit dominum litis rem ratam ha
biturum, l. in stipulatione 19, l. si sine 22 §, si in sti
pulatione 7 ff rem ratam haberi. Et quamuis cautela hæc n
admodum necessaria sit in bonæ fidei contractibus, tamen co
eies inter contrahentes aliqua conueniunt circa conuentio
nis propositum, vt magis immunia fuissent a doli suspicio
ne, clausula de dolo adiciebatur vt de contractus societatis
qui bonæ fidei est perspici potest ex l. sed hoc ita 22 § quod
autem de re iudicata. quamuis abesse dolus deueat et si
clausula doli adiecta n sit, l. si cum fundum 66 § 1 de contrah.
emptio. Ex quo hanc regulam depromere possumus. vt in omni
bus contractibus qui a conuentione parcium proficiscuntur, hæc clausula

UVA.BHSC

adiceretur, vel omitteretur ex contrahentium voluntate, in hijs vero cautionibus, aut satisdationibus quae praestantur ex magistratus imperio, aut iussu iudicis, semper adici deveret ut securius consultum sit ei pro quo interponuntur. Ut praeviderunt Anto. faber in rationali ad textum in d. l. huic stipulationi § ff. usufructuarius quemadmodum caveat et cuia in l. haec verba 69 de verbo. sign.

6 Dixi quod negotijs haec clausula olim adiceretur. Succedit ut exponam quem casum haec stipulatio comprehendat. Comprehendit quidem omnes casus doli, et de exceptionis de quibus specialiter contrahentes non meminerunt. Veluti si de auro praestando convenit ut praestaretur purum et sine immixtione aut sordibus: si praestetur admixtum erit, aut quo inquinatum non agitur ex clausula doli, sed ex speciali actione contractus. Sed si alius dolus commissus fuit, veluti ut periret massa promissa vel ut interciperetur ne posset praestari, ex clausula doli agendum est, l. et elegantur 7 § n. solum 3 de dolo, l. si id quod aurum 22, l. stipulationes 93, l. doli clausula 119 hoc tit. ex quibus alia exempla de promissis possunt. Non tamen ideo existimandum est ex clausula doli actionem de dolo nasci. nascitur quippe actio ex stipulatu quia super dolo stipulatio interposita fuit, cum in hunc modum concipiatur: si dolo malo aliquid fiat dare spondes? ita quidem ut si quantitas adiecta sit in casum quo dolus comitatur conditione certi ad quantitatem agatur arguto ex l. stipulationum 74 § ult. ff. hoc tit. sin vero in casum doli commisit praestatio quantitatis non fuit iniuncta ex stipulatu ad incertum agitur, vel quantum interfuit stipulatoris dolum non comiti

...ere ... q̃ ... ...et elegantes ... ...n solu3 ...
...enit ... ...ledolo ... ...ra ... ...de hered ... ...ne
... ... aduersus ... ...ne de ... ...ma ... ...que ...
... ...ut ... ...ea ... ...ut ... ...
... ...
... ...
... ...

serunt, l. inter heredes 42 § qui ex pacto 5 ff. familiae
erciscundae, l. stipulatio 38 § si quis dolum 13 hoc tit., l.
novissima 19 ff. iudicatum solvi, l. si sine 22 § si in
stipulatione 7 ff. rem ratam haberi. Imo et patris adoptivi
idest arrogatoris qui per universalem successionem promi
soris succesit ex huius clausulae stipulatione tenetur, l.
huic stipulationi 5 ff. usufructuarius quemadmodum caveat quia ex
qua persona quis lucrum capit eius factum praestare de
vet l. ex qua persona 149 de reg. iuris: ex quo locis
mens Pauli nostri eleganter deprehenditur, nam quod dicit
stipulationem praedictam comprehendere ut promissor curet
nequis in ea re dolo faciat, ita intelligendum est, ut ipse
dolo facere non debeat neque eius successores a quo repre
sentatur et in quo eius persona quodammodo viva cernitur
iuris existimatione et censura, l. heres 54 ff. de adquid.
hered. l. heres 22 de usucapio, l. ex re 28 § ult. de
stipulatione servorum. Congerunt multa et multos pri
mariis nostri Pich. ad tit. ff. adquid. hered. Cap. 2 Val.
adeundae tit. Cap. 1 ex n. 16. De extraneis vero ut adhibeat
diligentiam curando nequis in ea re dolo faciat et ita ta
gendo quantum in se est. Idem vero Paulus de promi
sore et eius heredibus non fuit locutus, quia tantum age
bat de simplici abnutivo et obligatione quoad ex
traneas personas. Caetera vero tanquam plana supposui, quae
notandum est quia ab interpretibus omissum video.

8 Idem dicendum
existimo quantumvis in re concepta sit stipulatio, hoc
modo: si quid in ea re dolo malo factum sit erit ve. Compre

UVA.BHSC

hendit etenim hec formula omnium personarum dolum scilicet successorum et qui causam a promissore habent non vero extraneorum ut est disertus Ulpiani locus in d. l. huic stipulationi § quod fructuarius quemadmodum caveat ubi notant Accurs. verbo et cum in rem et Anto. Faber in rubr. comprehendit eo quod ut existimo curam ergo extraneas personas ut locus ille ex nostro tex. supleatur ut nostrum tex. supleuimus ex aliis locis. parum obstat tex. in quinque condam decepit in l. hec verba 69 de verbo. sig. ubi Ulp. ait hec verba stipulationis de dolo, cui rei dolus malus aberit abfuerit generaliter comprehendere omnem dolum qui in ea re admissus sit. Quoniam respondeo hoc omnem dolum in illo textu accipi pro omni specie doli presenti futuro vero vel presumpto ut post Bart. explicuit ibi Cuia. et agnoscunt Alcia et Alvericus Gentilis licet aliter accipere tentent non vero sumitur pro dolo admisso ab omnibus personis etiam extraneis. Quod suadetur ex trac. que instituebat Ulp. in d. l. 69 scilicet de satisdatione iudicatum solvendi que in postrema parte continet clausulam doli l. iudicatum 6 ff. iudicatum solvi que ex eodem lib. desumitur ex quo desumpta est d. lex. 69: in qua disputatur solemniter de speciebus doli que in illa clausula continentur l. novissima 19 ff. eodem tit. et pro ergo nec necesse supponere Ulp. tractasse de personis. Plane uno casu predicta doli stipulatio ad extraneas etiam personas pertinet, scilicet quando indistincte in rem universaliter que concipitur adiecta pena in hunc

UVA.BHSC

dodum si huic rei dolus malus n aberit abfuerit
a quocunque quanti ea res fuerit tantam pecu
niam dare spondes? tunc enim dolo quocumque dolum
comitente pene stipulatio succedit quia rem ab omni
dolo immunem promissor prestare spondit magis
que principaliter de re sua cavit quam de facto ex
traneorum promisit quorum prestatio venit ex pene con
ventione, l. stipulatio 38 § si quis dolum 13 hoc tit.
l. novissima 19 § si autem 2 ff. iudicatum solvi: quia
factum alienum utiliter promittitur adiecta pena, d. l.
stipulatio 38 § 1 ut late disputavi cap. superiori et
docent ad rem omnes classici veteres et recentiores in
d. l. 38 § si quis dolum 3 Alcia et gentilis in d. l. hec
verba 69 de verbo sig. et hec de ista stipulatione
satis

9 De stip. habere licere

sequitur vers. idemque nostre legis in quo Paulus agit
de stipulatione habere licere docet que idem dicendum
esse de hac stipulatione quod diximus in precedentibus
de stipulatione illa dolum malum abesse ab futurumque
esse: ut quemadmodum in illa non continetur simplex ab
nutibus id est absoluta negatio doli ab omnibus extra
neis personis: ita nec in stipulatione habere licere
contineatur ut per omnes habere liceat sed tantum per
promissorem successores que suos de ceteris vero ut curet
satagat que diligenter ut stipulanti habere liceat. Nam
pari passu utraque stipulatione procedere probat nihil

UVA.BHSC

decretorie verbum idem que quo utramque stipulatio
nem Paulus coniungit. quod identitatem et parem in om
nibus esse naturam utriusque rei coniunctae denotat l.
quae de tota 76 de rei vindicatione, l. quae de legato
46 de Lega. 1, docent Latius Tenedus singulari 45
n. 2, et 3 fuscus practica lit. D. conclusione 288 a pp.
et cum multis Barbo. de victio. usu frequentibus dictione
99, et dictione 143.

10 Hanc stipulationem per eam formulam
et per easdem regulas explicabo, ac praecedentem expli
cui. Primo itaque noto solitum fuisse adici contracti
bus et traditionibus rerum in quibus dominium in accipien
tem transferri oportet. Veluti legatis generalibus in
quibus testator hominem generaliter legavit id est indis
tincte, non si legavit sticum specialiter, l. si a subs
tituto 45 § 1 cum l. sequenti, l. si domus 71 § 1 iuxta
intellectum Cuiacii de lega. 1, l. qui concubinam 29 § si
heres de lega. 3, quando vero specialiter sticus lega
tus est talem eum tradere debet heres qualis apud tes
tatorem fuit, neque evictionem praestat neque habere li
cere spondet, l. cum pater 77 § evictis de lega. 2 ubi
elegantur Cuia. lib. 8 responso. Papiniani et trac. 8 ad
Africa in l. si servus 110 de lega. 1 et in recitatio ad
d. legem si a substituto 45 eodem tit. Amaya lib. 2
observa. Cap. 3 ex n. 18, Goto. in d. l. qui concubinam
29 § si heres et communiter clasici in praecitatis locis
Don. lib. 8 coment. Cap. 19, Anto. Gomez tomo 2 varia Cap.
2 n. 36, Morquecho de divisione bonorum lib. 1 Cap. 8 ratio

UVA.BHSC

diferencię assignatur ab hijs doctoribus quare nos ad pensum nostrum properemus. Adiciebatur eoque prędicta clausula in stipulatio, idest in traditio quę virtute stipulationum fiebant, l. quę delegato 36 de leg. 1, et per argutum a titulo seu rubrica idem provari potest ex l. 3, l. stipulatio 38 ff. pp. hoc tit. frequentius tamen apponebatur contractui venditionis, in quo venditor rem tradebat emptori, et habere licere spondebat. idest super re controversiam deinceps non fore l. exempto 11 § 3 idem Neratius 8 et § ult. et § ult. de actio empti l. venditor 8. l. habere licere 57 per totam de evictio. Quinimo non tantum poterat hęc stipulatio adici prędictis traditionibus sed precise debebat et ad id actione ex contractu tradens debebat compelli ut constat ex pręcitatis locis et de venditione agens notavi lib. 2 opusculorum sec. 1.a cap. 3 n. 5 et multis laudatis docet Morla in emptorio tit. 9 in prelud. ex n. 36. Unde sequens dasicos antiquiores usque ad alciatum in d. l. stipulatio 38 in pp. qui docuerunt hanc stipulationem adici omnibus rerum traditionibus ex qq de evictione tradens teneri poterat. discedo a Dua Don. Cuia et Gifa. qui existimabant tantum adiectam fuisse contractui venditionis.

11 Nunc investigandum est cum cura quid contineret aut quem casum comprehenderet hęc stipulatio habere licere. Ad quod vrevitur prę monendi estis, re evicta id est per iudicium ablata emptori a vero domino, competere illi adversus venditorem actionem exempto ad regressum,

UVA.BHSC

per quam consequitur precium quod exoluerat et hoc am
plius quantum eius omnimodo interfuit rem euictam n
fuisse in quo interesse computantur usure precij et ali
ud quodcumque damnum accidens vel lucrum interceptum
l. exempto 11 § et in primis 2 et § idem in alios, l. emptorem
12 et § denique 15 et § ult. l. Iulia 13 in pp. et in § sed
et si quid de actio. empti l. 1, l. venditor 8, l. si ven
diderit 9, l. lucius 11, l. quidam 12, l. euicta 16 l.
vindicantem 17, l. fundum 46, l. si in venditione 60 cum
sequent. l. ex mille iugeribus 64, l. euicta 70 de euictio
l. cum venditorem 10 Cod. de actio. empti, l. n dubitatur
6, l. autore laudato 7, l. si controuersia 9, l. super 16
cum tribus sequent. l. cum successores 23 Cod. de euictio, l.
ult. Cod. de comun. re. alienat. Cap. ult. extra de emptione
et venditione l. 32 cum quatuor sequent. tit. 5 part. 5
Cui actioni emptor adicere solebat stipulationem duplem
precij quo casu res euicta fuisset ne cogeretur verifica
re in casu euictionis quanti sua n interfuisset rem
n euinci. imo quia olim frequenter contractui venditionis
adibebatur cepit abire in assiduam iurisdictionem, adeo ut qu
amuis nonnunquam deesset exempto ageretur ut repromi
teretur dupla in casum euictionis, l. quod si nolit 32 § quia assi
dua 20 de edilic. edicto de qua duplem stipulationem agitur
in d. l. 32 part. et in l. 2 et 3, l. qui a pupillo 7, l. lu
cius 11 § 1, l. euicta 16 § 1, l. sed et si exceptio 18, l. si
seruus 21 § 1, l. sed et si 23, l. si seruum 25, l. hoc iure
27, l. emptori 37, l. cum fundum 48, l. si dictum 56
§ in stipulatione de euictio, l. si tibi liberam 25 Cod. eodem tit. quae

UVA.BHSC

actio ex stipulatione decendens stricti iuris est. actio vero exempto est bonæ fidei, § actionum 28 inst. de actio, ex qua differentia multæ magnæ que olim fluebant inter utramque actionem, quas prosequuntur Cuia. lib. 7. quæst. Papiniani in l. ex mille iugeribus 64 de euictio, et trac. 8 ad Africa. in l. cum et forte 44 de actio empti et in aliis locis quos consulto omitto. Iuanes Garcia satis diserte prout est disertus vir et cocunque elogio dignus in suo eleganti trac. de expen. Cap. 10 ex n. 4 usque ad 16, Val. lib. 1 illust. trac. 4 de indiuid. Cap. 3 ex n. 24 et amplissimus antecessor præceptorque meus dominus Ramos in eodem trac. de indiuid. Cap. ult. per totum Freutlerus et ibi Ulricus Hunius volum. 2 selec. disp. 2 thesi 5 et 6. Hæc tamen stipulatio duplæ apud nos in usu non est, et in forensibus controuersis pro euictione utimur actione exempto, de qua non licet expressius agere consuli tamen possunt Freutlerus et Hunius supra laudati Cuia. lib. 12 obserua. Cap. 4, Anto. Fau. lib. 2 coniec. Cap. 3, Don. et osual. lib. 13 coment. Cap. 2 et 3, Pich. in apendice ad tit. de officio iudicis in trac. de indiuiduis Cap. 10 per totum, Morla in emporio tit. 9 in præludijs ex n. 36 late Iuanes Petrus Fontanella de pac. nupcialibus clausula 5 glosa 8 parte 14 per totam et plurimi relati ab Hermosilla ad glosas Gregorij in d. l. 32 et sequent. tit. 5 part. 5 et ab Agustino Barbosa in Colectaneis ad Caput ultimum de emptione et venditione.

12 Hæ vero actiones sive exempto, sive ex stipulatione duplæ in eum casum emptori prospiciunt, quo res per iudicem euicta sit ut duplatum pretium

UVA.BHSC

Consequatur vel quanti eius intersit. Stipulatio autem nostra
habere licere ad omnino diversum casum refertur, scilicet ad
retentionem rei ne evincatur. quae uti ego existimo est prima
et praecipua huius stipulationis intentio. Id mihi sua
detur ex l. stipulatio ista 38 in pp.o hoc tit. ubi Ulp. expli
cans vim et naturam huius stipulationis ait per eam siga
ri ut nobis liceat rem haberi, neque per promissorem fie
ri quominus stipulatori rem habere liceat, idest tene
re possidere eaque uti tanquam propria neque ab eo po
sessionem abocari. Unde per stipulationem duplae et per ac
tionem ex empto consulebatur emptori postquam rem emptam
amiserat, et iudicium evicta erat ut dixi n superiori.
Sed per hanc stipulationem consulitur ei ne rem amittat: forte
enim magis eius potest interesse rem retinere quam ex
empto actione consequi interesse vel duplum ex stipula
tione. Sed tunc acriter et singulariter urgeri possum ex
l. vindicantem 27 de evictio l. 1 et toto tit. de excep. t. 17. ff. de evict.
rei venditae et traditae l. cum vir 42 de usucapio. et ex aliis
quas cumulavi lib. 3 opusculorum in l. duo rei 92
de solutio in fine ex qq docemur si rem alienam vendidi,
quae titii erat et postea ego titio successero, vel titius mi
hi neque me qui denuo dominus factus fui neque ti
tium qui mihi postea successerit posse efficaciter in rem
illam agere adversus emptorem. quoniam utrique obstat
exceptio rei venditae et traditae ex vulgari regula a supe
rioribus locis deducta, quae de evictione tenet actio
eundem rem vindicantem repellit exceptio. et respectu here
dis ex alia regula iuris veteris quae ita habet ex qua

UVA.BHSC

persona quis lucrum capit eius factum praestare debet l.
ex qua persona 149 de reg. iuris. Ergo stipulatio haec ha
bere licere (id est ne qui vendidit aut eius heredes suc
cessores ve rem auferant) inanis est et frustatoria cum tantundem
emptor consequi possit per exceptionem exempto id est rei ven
ditae et traditae ut nuper dicebam. Hunc nodum quem ego ad
trixi ego met vrevitr relaxabo quod ut praestem in primis fateor
et observo selecte nostram stipulationem habere licere inven
tam fuisse causa adiuvandae exceptionis rei venditae et
traditae ut stipulatio duplae comparata et inventa fuit
causa adiuvandae actionis exempto quae competit pro evic
tione quare ut stipulatio duplae propterea non potest dici
frustratoria quia in eundem casum concipitur ita nec nostra pote
rit talis dici deinde observo per exceptionem rei venditae et
traditae non ita plene consuli emptori ad rem retinendam ac per
nostram stipulationem habere licere primo quia si exceptionem
emptor non obiecisset venditori vindicanti vel eius heredi su
cumberet in vindicationis iudicio nec amplius rem petere
posset arguto ex l. si in area 33 l. ex quibus causis 53 de con
dic. indeviti § certe illud constat inst. de rer. divis.
quod tamen consequi non posset nisi agendo ex nostra
stipulatione ut sibi rem habere liceret neque proprietas
aut possessio auferretur deinde, quia exceptio tantum
obyci poteratur venditori et successoribus, stipula
tio vero comprehendit curam erga extra
neas personas ut mox dicam ad hoc ut
venditor satagat quantum in se est curet, ne
per alium res evincatur, nec super ea moveatur

UVA.BHSC

Controversia hoc denique firmiter tenere vos vellint 235
nostram stipulationem comparatam fuisse in casum excep
cionis rei venditae et traditae, ut stipulationi diplae
comparata fuit in casum accionis exempto pro evic
tione. Unde consentio glosae in d. l. stipulatio § 8
hoc tit. ubi videtur Jasoni eiusdem n. 2° et recentio
ribus, qui hanc stipulationem ita exponunt, idest su
per eam controversiam non movendam. Exqq iam
Apparet hanc stipulationem continere non factum ut illa
dolum malum haberse ab futurum per eam. Unde quod
in praecedenti stipulatione Paulus decidit, et in hac
nostra dicendum est, itaque qui vere habere licere spon
det controversiam super re non movendam promittit hoc
autem si promitteret de extraneis factum alienum pro
mitteret, imo simplex ab initio quod iure non licet:
ideoque qui ita promittit de se spondet, et de suis
seribus suis et satagere quo ad extraneas personas
quod si de aliquo extraneo controversiam non movendam ex
prese promittat in utili stipulatione. D. l. stipu
latio § 8 § d. et sequitur Gac. tit. Dicitur ut discer
namus quas personas haec stipulatio comprehen
dat inspiciendum est. Ergo promissor spopondisset si
enim de se tantum promisit ipse solus tenetur contro
versiam super re non movere neque ad heredes aut
successores extendit stipulatio quare si illi
controversiam moverint repelli quidem possunt excep
tione rei venditae et traditae, d. non obstringuntur

3 classici antiquiores distinguunt inter causas ex qq stipulatio interponitur. quippe si interponatur ex causa donationis in qua non prestatur evictio l. 2 C. de evictionibus l. ad res donatas 62 ff de edilitio edicto affirmant non teneri promissorem nisi ex sua l. successorum persona et in hunc sensum recipiunt nostrum textum in l. stipulatio 38 hoc tit. Quero stip. interponitur super contractu venditionis, permutationis aut alio in quo evictio prestetur iuxta notata supra n° 11, generaliter putant omniti stipulatum etiam quo cumque extraneo evinante et ita accipiunt textum in l. exempto 11 § ult de actionibus empti cuius sententiae fuerunt Accurs. in d. l. stipulatio 38 Bartholus ibidem lib. 1° n° 1° Baldus, Cast, et Cuma n° 2 Jasso n° 5 et 11 Alciatus n° 22, et fere omnes veteres, qq ego consensi in prima ad hunc textum praelect. n° 22 et seqq. Verum neque ego tunc neque ipsi assecuti fuimus veram nostram huius stipulationis, dissimilem enim intentionem habet ab act. exempto, quae pro evict. competit, ut dixi supra n° 12. quare ex eius natura inquienda non est. Deinde quia si obligaret promissor nominem dare vendita facturum controversiam obligetur ad plus quam act. exempto obligatur. Quo modo in act. exempto satisfacit praetium restituendo et interesse, in hac vero stipulat. ad factum et prohibitionem extraneorum tenetur quod ei non licet. Tandem, quia cum noster textus generaliter loquatur vix fit eius verbi si accipiatur tantum super stipulat. habere licere de donat. praesertim quia merito dubito cum super hac causa olim interponeretur

9.° Verior est sententia existimantium quantumlibet generalia conceperit nostra stipulatio nunquam factum extraneorum personarum comprehendisse nisi pena adhiceretur d. l. stipulatio 38 § 1.° Socin. ex rat. quam reddit supra n.° 8.° que fuit oppinio Cuiacij licet minus firmiter ind. l. exempto 11 § ult. ff. nt. Fab. ibidem, Duar. Don et Gifa ind. l. stipulatio 38 hoc tit.°

Neque obstat tex. in d. l. exempto 11.

15. § Ult.° de actionibus empti, in qua quaerit cons. quod dicendum sit de illo Venditore, qui emptori rem habere licere spopondit, et distinguit inter casum, quo de se deque successoribus suis permisit. Et casum quo de omnibus generaliter spopondit, et quamvis utrumque membrum praeparaset tantum de 1.° tit.° et secundum omittit. Docet itaque si vendidit habere licere per se et per successores suos evicta re per extraneum, neque ex stipulatu Venditorem teneri si stip.° interposita fuit neque exempto si non fuit interposita, et tunc per consequens ad interesse non teneri, sed tantum ad pretium restituendum, quia est contra bonam fidem contract. re evicta Venditorem pretium retinere. Ex hac ss.° Ulpiani sequentes scrupuli adversus superiorem doctrinam insurgunt, primo videtur in eundem casum concipi stip.° habere licere, hac comparata est actio exempto pro evicto se postquam res evicta est, non ut emptori eam retinere liceat, et vindicantes aut evincentes repellere possit, secundo ex arg.° a contrario sensu nam Ulpianus ait multum interesse an Venditor habere licere permittat per se, et successores, an per omnes, quam cum permittit de se et de successoribus, de illis tantum tenetur. 9.° cum permittit de omnibus tenebitur quocumque extraneo evincente,

t. 11. § ult. ff. act. emp.

UVA.BHSC

q. merito des clarici ibi admittunt, neque audiendus Sifan. in
d. l. 38. hoc tt.° qui hanc consequentiam tunc veram putabat eum
pena adijciebatur generali permissione de omnibus, nihil enim de
pena adijcit vel supponit Ulpianus sed de vi et nat.a stip.is
Sectio exinde videtur probari non aliud teneri actione exem
pto pro evictione quam quis tenetur stipul.e habere licere, et
quatenus tenetur. Sed absurdum foret dicere extraneo evin
cente actionem pro evictione non nasci ex contra q. docui supra
n.° 11. q.° per conseq. dicendum est extraneo controversiam movente
committi stipulationem habere licere = N.° 16.

Non inquam obstant hi
scrupuli q.° ut forsan vere textum explicem, animadverto
in eo nihil agi de nra stip.e habere licere, sed de stip.e
duple pro evict.e, q. obiter et aliud agens notavit recte
Anton. faber lib. 3.° coniect. c. 1.°, quamvis in rationali aliter
acceperit cum communi q. ut perficiatis considerari oportet
Ulpianum in initio §.i supposuisse rem venditam fuisse, ut
habere liceret, q. longe aliud est, et quam permittere per
stipul.em habere licere, namque qui ita vendit vel traddit
in effectu permittit rem immunem, et securam fore ab evic
tione, q. licet non dicatur ex n.a contract. venit, l. qui ven
dendo 66. de contrahenda emptione Cuius tt.° 6. ad Afri
canum in l. fundum 46. de evictionibus, et cum antiquio
ribus Marantha in speculo iudiciorum 2.a p.e n.° 29, et hic
est sensus illorum verborum, qui autem habere licere vendidit
videamus et cetera: est igitur vendere habere licere, idem
q. vendere prestita captione de evict.e ut traddere ha
bere licere ex causa legati l. si a subst. 45. §. 1.° cum l.

UVA.BHSC

seq.ti de leg. 1.° nihil aliud est quam rem asecurare, ut pragmatici locuntur. Sed qui ita vendebat traddebat ac non permittebat in eum casum habere licere, sed duplum in venditione aut rei veram stimationem alius ve hominem in legato. Nam specialis permissio habere licere, tantum continebat casum non movendae controversiae, ut exposui supra n.° 12. in fin. itaque non est idem vendere habere licere, ac specialiter stipulanti permittere habere licere, nam in 1.° casu significatur per illa verba asecuratio rei, in 2.° vero casu permittitur non movendam controversiam. Ex quo dignoscitur non omnes textus, in quibus fit mentio venditionis vel traditionis habere licere, confestim accipiendo sese contra stipulationem quia inter utrumque casum magna est differentia ut notavi =

N.° 17. His suppositis enarranda et explicanda est species dictae leg.s exempto 11. § ult.° de actionibus empti quae talis est titius rem vendidit habere licere, idem asecuravit rem emptori: quaerit quid debeat praestare ex hac asecuratione? et adiutrix Ulp. multum interesse utrum venditor emptori ita policeatur tibi rem habere licebit per me venientesque a me personas idem successores, an vero ab omnibus et de omnibus asecuraverit, in 1.° casu inquit tantum teneri venditorem rem immunem ab evictione praestare de se et de successoribus: id est si ab alio res evincatur neque ipsum neque successores eius teneri actione exempto si stipulatio interposita non sit vel si sit interposita non teneri etiam actione ex stipulatione duplae, quae in casum evictionis interponitur. Ratio est quia asecuratio ex speciali conventione restricta fuit ad personas nominatas, quare aliae res

l. 11. § ult. de act. emp.

UVA.BHSC

periculum aut euictionem non prestat Venditor. Sed quia Vlpianus indistincte dixerat, extraneo euincente neque stipulatione duplex, neque actione exempto Venditorem tenere, subdit explicationem ex sententia Iuli, sc. non teneri actione in quantum persequitur interesse, Vt exposui supra n.° 11 sed tm teneri ad restituendum pretium quod accepit: quia bonae fidei contractu non patitur hanc conuentionem, Vt emptor rem amittat et Venditor pretium retineat, Vnde subinfert idem dicendum esse, et si specialiter conuentum fuisset nihil euictionis nomine pretitum iri siue prestituiri Vt mauult ex Veteri lectione reponeri Antonius Agustinus lib. 2. emendat.um c. 2. noto ex his postremis vbis ad mentem meam id est ex censura Vlpiani et Iuli Vendere sub cautione euictionis ac Vendere habere licere han ac per consequens non esse idem traddere habere licere ac specialiter permittere per stipulationem habere licere, quod est controuersiam non mouendam. deinde noto soleri interpretes nostros ex hoc textu alio putare quod Valiat conuentio per quam Venditor remanet omnino securus ab euictione subscipiente emptore omne rei periculum ab extraneis. hoc non negat Vlpianus si sic expresse conueniet, tunc enim tale est pretium quod datur, Vt non sit res ipsa quae emitur, sed fortuna, et incertus euentus; quem emptor sponte subit, nec est de quo queri possit, quare hae conuentiones frequenter in nostris contractibus admittuntur. quadere ne nos nimium dibaguemur consulendi sunt Coba. lib. 3 varia. Cap. 17 n. 2. Anto. Gomez tomo 2 varia. Cap. 2 n. 39 vers. primus, Pater Molina de iust. et iure 1 tomo disp. 380 vers. secundus quando faguinus

UVA.BHSC

Lib. 2 Controuers. Cap. 40 vers. major Controuersia est Don de
euictio. Cap. 2 vers. Cui Consequens est et vers. iterum illud ma
neat, Costalius in d. l. exempto 11 § vlt. Enriquez Asuer in
repetitarum lectionum Cap. 43 et alij laudati a Juane Gue
felio in notis ad Cobarrubiam dn. 2, nouissime multis re
latis fontanella de pactis nupcialibus 2 tomo clausula
5 glosa 8 parte 14 n. 92 cum sequent. qui melius ad usum
forense loquitur. Vt in specie, quam prosequitur Vlp. in
d. l. exempto 11 § vlt. de eo qui ab aucupe venatore, aut
piscatore emit iactum retis, id est, quod posset vno iactu ex
trahi, vel pantera, id est, quod caderet in rete aucupatorium
hoc enim sigat phanter vel pantelum teste Barrone
Lib. 4 de lingua latina vt post eum explicant Cuia
et Budeus in d. § vlt. quidquid recusent Goto. Ibi
dem et Alcia. Lib. 1 parergon Cap. 42; vel a venato
re indaginem plaganum nos dicimus todo el ogeo,
y lo que cayese en las redes. Quia in hijs casibus
licet nihil capiatur precium repeti non potest, emit enim
fortunam, et emptor subiecit se periculo. Actenus
Vlp. disputauit occasione casus limitatae asecura
tionis, quae expresse tractauit. Quod si velimus re
uerti ad tacitum et subintellectum, dicam facilime, si
vendidit habere licere ab omnibus, id est ab
omnibus rem suam asecurauit emptori; quocunque
extraneo euincente teneri actione exempto vel ex
stipulatione duplae re euicta, quae actiones istae veniunt
ex natura contractus vt dixi n. superiori. Non vero

UVA.BHSC

tenetur ex speciali stipulatione rem habere licere
idest controversiam non movendam. quia hoc non prove
nit ex natura contractus, nec ante venditor de
evictione tenetur quam res evicta sit, et periudicium
ablata, non vero emptorem liberare a controversia l.
ult. Cod. de actio empti, l. 3 Cod. de evictio. Anto. Go
mel 3 tomo varia cap. 2 n. 34 et sequent. Quare cum
hoc in facto consistat neque ex natura contractus ve
niat, qui habere licere per stipulationem specia
lem promisit, neque tenetur ad simplex abnutibus
idest non factum extraneorum neque ad aplius quam
ad suum factum et successorum et curam erga extraneas
personas ut Paulus noster in presenti decidit
quia ita ni falso explicandus est et una litura de
lenda omnia quae dixi priori lustro et forsan om
nia glosemata recenciorum et veterum iuris interpretum

18 Unde
infertur stipulationes illas quae in rem nostram dirigun
tur et in eius assecurationem respiciunt, utiles esse,
quia veniunt ex natura contractus: quantumvis
factum alienum contineant vel simplex abnutibus
quia hoc est per accidens, principaliter enim attenditur assecuratio
rei, eiusque bona causa ut observavit Dua. in l. stipula
tio ista 38 in pp. hoc tit. ex quo facillime exponitur ex
in l. si ita quis 31 de evictio. Agit Ulp. lib. 31 ad Sabi
num de illa stipulatione promitto servum meum sanum esse
furem non esse, vel vispelionem non esse. Haec stipulatio in fa
vorem venditoris plerumque concipiebatur, l. quis sit fugitivus

l. 31. de evictionibus

UVA.BHSC

17 § vlt. l. q. si nolit 31 § 1, l. si furtum 52 de edilicio
edicto, l. 2 de rerum permutatione, l. 4 § item Labeo 5
de dolo mali, metusque exceptione, l. emptor 14 Cod.
de actio. empti, l. 3 § et 36 tit. 5 part. 5. Quaerit in
quam vtrum praedicta stipulatio vtilis esset 2 et asserit
quibusdam videri esse inutilem, quia si est fur impossi
bile est quod promittitur furem esse: si non est fur, super
vacua est et innecessaria promissio. deinde et posset
adicere Cons. hoc pactum in futurum tempus relatum
inutile fore quasi temerarium quia esse vel nesse furem
seruum quem vendidi pendet ab eius propensione et
voluntate, quae mea non subiicitur l. 3 Cod. de edilicis
actio iuncta praeclara illustratione Quareni prox
ime relati. Nihilominus tamen tam vlp. in d. l. si ita
quis 31 quam Imperatores in d. l. 3 in vtroque casu res
pondent has stipulationes vtiles esse: adeo vt si pae
na adiecta sit, peti possit. quod si non sit adiecta ex
stipulatione interposita agatur quanti stipulatoris inter
fuit seruum furem nesse bispelionem nesse vel sanum
esse: imo nulla in stipulatione interposita actione
exempto ad idem agi potest d. l. 3 Cod. de edilicis actio.
Rationem non exprimunt a priori vt dicere solemus, sed
facilis est. quia qui ita promittit super conditione rei
suae promittit et si promittat de futuro eventu: qua
re promissio 1 et principaliter qualitatem rei nostrae
continet. Caetera autem per consequentiam veniunt, Alex.
in d. l. stipulatio 38 hoc tit. n. 3, Jason 5 vers. 4, Alcia. n. 10
Qua. vers. nemo autem, Don. in nostra l. n. 6, quod non obseruauit

UVA.BHSC

Amaya lib. 2 observa. cap. 13 ex n. 10, quamuis prædic
ta loca aeritr discuciat. Decisionem suam (quam
uis genuinam rationem n. redidisset) argumento ab absur
do deducto confirmat Ulp.: inquit enim, si prædic
ta stipulatio n. valeret, nec valerent stipulationes
ædiliciæ, quæ venditor cavet animal venditum sine
morbo esset, quod nemo sanus dicet cum frequentes
sint et iure imperatæ, l. exempto 11 § animal.
4 de actio empti et aliis supra relatis quæ iunge
ndi sunt Barro lib. 2 de re rustica cap. 2, Age
lius lib. 4 noctium aticarum cap. 2, et explicant, conge
runtque multa relati ab Amaya d. cap. 13 n. 1, Re
uar. de autoritate prudentum cap. 10, Jacobus Duran
cius lib. 1 varia. cap. 10, Brisio de formulis lib. 3
pagina 289 in paruis, Cuia. lib. 9 observa. cap. 3.
Quæ stipulationes tantum inter se distant, quod ædiliciæ
plerumque interponebantur de vicijs corporis, cæteræ
vero de vicijs animi, ut observant Cuia et Amaya
ubi proxime, Petrus Fauer in l. verum 31 de reg. iuris,
Auericus gentilis in l. aliud 174 de verbo. sigatio
ne. Aeternus de disputatione Ulpiani dixisse su
ficiat, in qua nihil præterea notandum est, nam de ver
bo bispellionis multa observant, Petrus Fauer in
d. l. verum 31, et Amaya d. cap. 13 ex n. 23.

19 Proximus est præ
cedenti textui alius eiusdem Ulp. ex eodem loco desumptus in
l. n. impossibile 50 de pactis. In quo disputat, quod utilis
sit in contractibus depositi comodati et similibus hæc

UVA.BHSC

promissio n faciam furem servum meum ratio dubitandi
eadem fuit quae in superioribus. nam si servus non est fur
ex propria voluntate superuacua est; si vero est fur
impossibilis est. Potest etiam alia ratio dubitandi ad
ici scilicet quod dependet ex affectu servi et ideo continet
alienum factum. Et denique quia ex natura contractus de
positi vel comodati et similium venit non dolo versari
in re deposita aut comodata, l. 3 § si res, l. si ut certo §
§ nunc videndum ff comodati l. qui insulam 30 § ult ff.
Locati igitur superuacuo adicitur quod ex natura contractus
venit. Sed facile Ulp. diluit praedictas difficulta
tes. Primam quia qui ita promittit non spondet factum ali
enum, nec simplex abnutibus, sed tantum factum proprium,
videlicet se non solicitaturum servum ut fur fiat. Secundam
et tertiam quia omnia illa quae veniunt ex natura con
tractus, vel ex legibus, possunt deduci in pactum
ut expressius consultum sit contrahenti: itaque quam
uis ex contractu vel ex edicto de servo corrupto ac
tionem habeat his cuius interest si servus corrumpa
tur. rectissime vel pactum, vel stipulationem adicere po
test ut id ipsum consequatur actione ex contractu vel ex
stipulatu ut in specie lex in l. stipulatio 19 hoc
tit et in l. penult. Cod. de sponsalibus. Docent rem
latius explicantes cuia. Anto. Fauer et Caeteri clasi
ci in d. l. non impossibile 50 de pactis, Jaso in l. stipu
latio 38 n 7 hoc tit. Petrus Fauer in d. l. verum 31 de
reg. iuris, Pich. in § si quis alium n 6 inst. de inutilibus,
Amaya lib. 2 observa. cap. 13 n 9

UVA.BHSC

Succedit postrema stipulatio cuius meminit Paulus in presenti neque per te neque per heredem tuum fieri quominus sufficiat in qua docet simplex abnuntiatio non contineri sed factum proprium promissoris et successorum scilicet non venire contra id quod in stipulatione deductum fuit, et curare satisque agere ne veniant hii quos promissor potest prohibere argumento ex l. fluminum 24 § quamquam de damno infecto. et denique sufficientem solicitudinem hadibere ne extraneae personae veniant contra promissionem ut dixi de precedentibus stipulationibus. Ergo ut eodem modo hanc explicem quo superiores explicui admonendi estis, hanc stipulationem solitam fuisse interponi in quasi traditione servitutum, veluti quando aliquis per fundum suum iter actum viam ve promittebat, cavebat in hunc modum, neque per me neque per heredem meum fieri quominus tibi ire agere liceat l. ult. de servitutibus, l. 3 § si iter de actio empti l. heredes 25 § in illa 12, l. coheredes 44 § quod ex facto § ff. familiae erciscundae, l. 2 § si in facto § l. cum filius 49 § 1, l. in executione § 3 § quod si stipulatus 3 hoc tit. l. inter artifices 31 de solutio. Comitabatur eoque ceteras stipulationes quas in precedentibus explicui. nam qui habere licere promittebat in hunc modum solitus erat spondere neque per me neque per heredem meum fieri quominus tu

UVA.BHSC

heredesque aut successores tui eum hominem habeam
l. exempto 11 § ult. de actio empti, l. redivere 21 § ult.
l. et neque 22 de edilicio edicto, l. stipulatio ista 38
§ hi qui sunt 6 vers. sed si servus, l. ubi autem 75 § qui
id q. 7 hoc tit. Item quando promitebatur id quod in sola
prestatione paciencie consistebat, veluti si promisit
ut liceret tibi vindemiam tollere ex vinea mea, vel
hominem sumere ex servis meis, l. si ita 92, l. si
sic stipulatus 93 hoc tit. vel habitare ædes meas
l. si stipulatus 111 hoc tit. vel quominus intra Kalen
das illas sticus mihi detur, l. si his qui rem 66 § ult. de
furt.

21 Per hanc autem stipulationem re vera non promitebatur
factum, sed cura et solicitudo erga extraneas personas
et effectus erga se et personas successorum, l. in illa 50 hoc tit.
que ita prestat in lib. Norico et florentino huius lec
tionem recipit iudiciosus vir Anto. August. lib. 1 emen
datio. Cap. 3. In illa stipulatione, per te non fieri, non hoc
sigatur nihil te facturum quominus facere possis; sed
curaturum, ut facere possis, cuius genuinus, ut iuris
timo, ~~sexorus~~ sensus est eum qui ita promittit, non
promitere simplex abnutibum sive absolutam nega
tionem, id est nihil facere, vel e contrario omnia fa
cere, ut stipulator re fruatur; sed medium inter hec
duo extrema promitere, scilicet curaturum se ut
facere possit quo magis alter re sua vel re pro
missa fruatur, quod est factum proprium promitere, succe
sorumque et curam erga extraneas personas et nihil

UVA.BHSC

amplius eundem sensum habet ~~accedit~~ Alfi tex. in l.
in lege locationis 29 ff. locati ubi proponitur hoc pac 242
tum adiectum in continenti locationis silvae. Redem
ptor, idest conductor silvae, silvam ne cedito, ne ve
cingito, ne ve devrito ne ve quem cingere, cedere, vre
re sinito. Quaerebatur utrum redemptor vi et virtute
pacti tantum teneretur impedire quos vidisset ore
re aut cedere silvam. an etiam hoc amplius teneretur
custodire silvam, et invigilare ne quis ea faceret?
et consultus respondit ad hoc eoque teneri ut curet
et det operam adiueatque diligentiam ne quis vrat cedat
ve silvam. Ecce tex. in quo qui non facere promisit idest
silvam non cedere, ad factum tenetur, hoc est ad curam et soli
citudinem erga extraneas personas et multo magis te
netur ne ipsi successores sui cedant aut vruant. Ergo
qui per se non fieri promisit tenetur efficacitur ad ea quae
nuper dixi. Ex quo apparet neque hoc pactum simplex
abnutibus continere ut uno verbo expressit Accurs. ibi et
simile esse stipulationi de qua in nostro tex. agitur. Hanc
legem in l. 29 opponunt authores textui in l. veteri
bus 39 de pactis, sed nec difficilis est antinomia neque ad
nostrum trac. pertinet quare ne nos immoremur consuli
possunt Accurs. et omnes clasici in d. l. in l. 29, Cuia. lib. 5
quaest. Pap. in d. l. veteribus 39 ubi prius explicuerat cultus
et elegans iurisconsul. supra saeculum et ingenium nationis Iua
nnes Oroscius in coment. ad tit. de pactis ad eandem legem
et Iulius Pacius lib. 2 legum conciliatarum quaest. 7 ad finem.
Vidistis quid siget stipulatio haec per te non fieri, et ad quid

UVA.BHSC

promisor ex ea teneatur, quae omnia plus minusve licet in minuciis dissentiant praenotarunt Bart. Balzaso, Cuiac. et Gifa. in d. l. in illa 50 hoc tit. Cuia. in l. cum filius 29 § 1 hoc tit., Con. lib. 12 coment. Cap. 19.

22 Iuxta quem sensum accipiendum est quod Cons. docet in l. ubi autem 75 § qui id quod 7 hoc tit. scilicet hanc stipulationem in non faciendo consistere: quia re vera si comparetur ad illam stipulationem, insulam fabricare, Romam ire, quae factum et operationem exigunt, haec nostra in non faciendo consistit quia principaliter tantum expostulat pacientiam ut stipulator re promissa fruatur. Nec tamen potest negari aliquid facti admixtum habere, videlicet iure curet et solicitudinis erga alios ne prohibeant: Ceterum cum dividimus stipulationes ut quaedam in faciendo quaedam in non faciendo consistant (de qua divisione dixi superiori semestri Cap. 2 n. 28 nostra stipulatio in non faciendo concipi dicitur, quia ille plus facti habet.

23 De personis quas comprehendit ut videamus, in hac ut in praecedentibus conceptionis formula inspicienda est quippe si de se tantum personaliter promissor spopondit, aliae personae in stipulatione non comprehenduntur, nec ipse propter alios tenetur. Ad quem locum expectant tex. in l. cum filius 29 § 1 hoc tit., et in l. inter artifices 31 de solutionibus. Ubi si ita promisero per me non fieri et fideiussorem dedero, fideiussore prohibente neuter tenetur, quia stipulatio de memet ipso tantum concepta fuit, et ego factum fideiusso

UVA.BHSC

ris extranei prestare nec possum nec debeo, ut ipse nec
potest prestare factum rei, l. sicut 65. de fideiuso.
nisi satagendo possem efficere ne fideiussor prohibe
ret; tunc enim teneor non propter factum fideiussoris, sed
non satis egi ut debueram, arguto ex l. si his qui rem
66 § ult. de furtis. Ex parte etiam stipulatoris per
sonalis est eadem ratione. Idcirco que si stipulatus de se
tantum fuerit ipse solus non est prohibendus, nec successores
qui in stipulatione continentur. pertinet etiam ad hoc ppm.
decisio tex. in l. stipulatio 38 § hij qui 6 vers. sed si ser
uus hoc tit., ubi si seruus vel filius stipulati fuerint
per aliquem non fieri quominus sibi habere liceat: non
committitur stipulatio licet pater, vel dominus prohi
beantur. quia ad factum refertur hec stipulatio, ut consistat
solum in filij vel serui persona. nam stipulationes me
rifacti patri vel domino per seruum vel filium non ad
quiruntur § sed cum factum inst. de inutilibus stipulatio. l.
quod dicitur 130 hoc tit.. Sed quamtumuis personalis
sit hec stipulatio, tamen si prohibetur ire vel agere hijs
qui nomine meo fundum ingrediebatur stipulatio com
mititur, l. si stipulatus 111 hoc tit.: quia ego met videor
agere vel ire cum alius nomine meo agit, l. qui saxum
6 de donatio. l. 1 Cod. per quas personas nobis adquiri
tur pp. inst. de hijs per quos agere possumus. Quinimo
si stipulatio interposita sit quominus mihi illa habi
tatione uti liceat licet personalis sit pp. inst. de
usu et habitatione, tamen si uxor mea habitare pro
hibeatur, committitur quamuis illa nominatim in stipula

UVA.BHSC

tione comprehensam sit, d. l. si stipulatus III. hoc
tit. merito quidem nam propter individuam vitae con
suetudinem quam retinet matrimonium § 1 inst. de pa
tria potestate l. adversus 4 Cod. de crimine expila
tae hereditatis uter coniux pro una eademque persona
reputatur iuxta illud genesis Cap. 2 vers. 24 et Pau
li ad Corintios Cap. 6 vers. 16 prima epistola et ad Ephe
sios Cap. 5 vers. 31. Et qui utrumque simul prohibet
habitare, bonum matrimonii dissipat. cum sit omnis vi
tae consortium ut inquit Modestinus in l. 1 Cod. de ritu
nuptiarum de quo plura et multa pulcra congerunt cuia.
ad tit. Cod. de nuptiis, Rebardus lib. 2 coniectaneorum
Cap. 10, Juanes Angelius 1 tomo reipublicae Asiaticae Cap.
3 membro 6, Briso. de ritu nupcia. pag. mihi 224 Don
ferdinandus de Mendola de confirmando concil. Tribe
rritano lib. 3 Cap. 14 eandem ranem habent tex. in l. pater
6 de servit. legata, l. cum precario 11 de precario, l.
2 § 1, l. ceterum 4 § 1, l. sed neque 8 § 1 de usu et habit.
in qq. habitatione relicta aut precario concessa uni con
iugi alteri concessa iure censetur. adeo quidem ut si ad
iciatur conditio si seorsim uterque habitaverit, rei
ciatur tanquam turpis et impeditiva cohabitationis mu
tuae coniugum d. l. sed neque 8 § 1 de usu et habitatione
ut notant clasici omnes in predictis legibus.

24 Quod si sti
pulatio concepta sit de se deque heredibus indistinc
te, omnes heredes tenebuntur ex placito conventionis
ut in l. exempto 11 § ult. de actio. empti, l. si sic estipu

UVA.BHSC

latus 132 hoc tit. sed contra hanc partem acriter obstat tex. in l. Julianus 131 hoc tit. ubi scaevola ex Juliani sententia docet si sic stipulatio interposita sit, neque per te neque per heredem tuum Titium fieri cominus mihi ire agere liceat, non tantum cum stipulatione prohibente Titio sed cuiuscunque coheredis prohibente verba sunt non solum Titium teneri si prohibeat, sed etiam coheredes eius. Ecce tex. in quo stipulatio concepta fuit nominatim in persona huius heredis, scilicet Titii, et nihilominus committitur cuiuscunque coh. heredis prohibente. Ergo falsum est dicere hanc stipulationem tenere tantum personas in ea comprehensas, siquidem extenditur etiam ad coheredes non nominatos. Augetur difficultas ex parum trito ad rem pp. parumque nota, aut notata differentia in hac parte inter obligationes dandi, aut faciendi, quoniam in obligationibus dandi autor non potest uni soli ex heredibus stipulari, nec de uno solo promittere, quin si plures heredes instituerit adversus omnes pro hereditariis porcionibus stipulatio committatur, vel omnibus adquiratur pro hiisdem porcionibus, l. eum qui ita §6 §1 hoc tit.: quia cum statim a morte testatoris obligatio dandi, ut pote dividua inter omnes coheredes dividatur, ex l. 12 tabula. l. 2 Cod. de hered. actionibus cum similibus nihil adversus legis divisionem stipulando, aut promittendo autor facere potest arguto ex l. nemo potest §§ de lega. 1 Ceterum obligatio faciendi cum individua sit

l. 2 § item si in facto 5, l. stipulationes ~~tot~~ 72 hoc
tit. nec inter coheredes dividatur, l. heredes 25 §
in illa 12, l. inter coheredes 44 § quod ex facto 5, ff. fa
miliae erciscundae recte potest concipi in unius solius
heredis persona l. continuus 137 § ut hoc tit. ut docent
clarissimi in d. l. 56 § 1 et in d. l. 137 § ult. Don. lib. 12 co
ment. cap. 17 ubi Osuall. litt. I et sequent. et in l. sti
pulatio ista 38 § alteri n. 42 hoc tit. Anto. Gomez 2
tomo varia. cap. 11 n. 15 et parum discrepat Ulfricus
Unius ad Freutclerum volumine posteriori selec. disp.
27 thesi 2 quaest. 22, nosque de ea re latius et ex profe
so egimus in nostra epitome de individuis n. 10 cum
sequent. igitur cum stipulatio haec per se n. fieri in facto
consistat, ut nuper dicebamus, recte poterit promissor
dare de qua una tantum persona heredum suorum cavere
ut ceteri in illa stipulatione n. comprehendantur. At
sic est quod nihilominus supponit Scaevola cocunque ~~he~~
coherede contraveniente committi, et quod ergo decisio hu
ius lex in utrumque pp.m nuper expositum incurrit, quam

25 Quam
difficultatem ut dextre forsan dissolvamus 1. premittendum
est obligationes facti quae quoad factum ipsum individuae
sunt ut proxime admonui: fieri dividuas cum n. facto
eo quod promissum fuit succedit obligatio ad interesse, quo
niam id in quantitate consistit, quae est dividua per nu
merum: quare uno prohibente in hac specie obligatio
contra coheredes ad interesse committitur n. in solidum sed
pro hered. porcionibus d. l. inter coheredes 44 § quod ex facto

UVA.BHSC

q. ff. familiæ erciscundæ l. in executione 85. §. 9. si stipulatus 3. iuncta l. eadem 4. § ult. hoc tit. Secundo premittendum est aliam esse obligationem n. prohibendi in hac stipulatione, aliam esse succedaneam eius obligationem præstandi id quod interest stipulatoris si in stipulatione commissum sit. Quoniam prima mere facti est quæ id circo applicari potest personæ unius ex heredibus, et de illa tantum si vult potest stipulator cavere: secunda vero obligatio succedanea prioris consistit in dando, in qua promissor de uno tantum herede promittere n. potest ex ratione quam tetigi numero superiori: his præmissis facile enodatur littera mens que iuris consulto in d. l. Iulia. 131 hoc tit. Ait enim scæuola in hac stipulatione neque per te neque per heredem tuum fieri, scilicet ticium nominatim quominus mihi ire agere liceat, si ticius ipse prohibeat n. tantum ipsum in id quod interest vel in pœnam teneri. Sed teneri coque cæteros coheredes ad id quod interest si ticius prohibeat. n. vero dicit cæteros coheredes teneri ad n. prohibendum neque comiti stipulationem si alius præter ticium prohibeat: quoniam circa factum n. prohibendi tantum persona ticii in stipulatione comprehensa fuit, quæ potuit sola comprehendi ut pote in obligatione faciendi. Sed postquam stipulatore prohibito, obligatio ad interesse, id est ad quantitatem successit, cæteri coheredes tenentur. quia in dandi obligatio nulla heredum persona eximi potest et hic est sensus illorum verborum, n. solum ticium si prohibeat teneri. sed etiam coheredes eius: repete, teneri si prohibeat

UVA.BHSC

ticius n. vero si ipsi prohibeant, quare sicut Coheredi
bus actum sit ad id quod interest, quidquid prestiterint ex
obligatione hereditaria, consequenter postea iudicio fa
miliae erciscundae a Coherede ticio qui prohibuit ad
versus promissionem testatoris: est enim iniquum ex facto al
terius alterum pregavari ut nos docet iuris regula et pro
vatur ex d. l. heredes 25 § in illa 12 et sequent. ff. familiae
erciscundae cum aliis n. superiori aductis. Exponunt que
alciatus latis elegantur in d. l. Iulianus 131 ubi Urebius
Don. et Gifa. idem Gifa. in l. 2 n. 83 hoc tit. Cuia. in d. l. eum qui
56 § 1 hoc tit. ff. huic disputationi veteres iuris interpretes
adnectunt aliam quae proponitur in l. in depositi 9 cum l.
sequenti ff. depositi, sed longe utriusque dispar est ra
tio et quoniam ad spartam nostram n. attinet consulide
ea possunt cum multis a se laudatis Alcia. ubi proxime
et antecesores nostri Pich. in apendice ad tit. de officio
iudicis n. 219 et sequent. Val. in trac. de individuis
lib. 2 illust. trac. 4 cap. 4 ex n. 13 et nihil aliud supe
rest in hac stipulatione quod expositione indigeat.

26 Sed adversus
nuper expositam doctrinam obstat severe selecte que tex.
Pauli in l. qui locus 11 de religiosis et sumptibus fu
nerum. Ubi Cons. suponit locum monumenti hac lege
sive hac conditione distractum fuisse ne in eum in
ferrentur quos ius erat inferri. et docet pactum nudum
sive simplicem conventionem ad id n. sufficere, stipulatio
ne vero recte ita caveri posse, quae textum ut expendam
observo primo monumentum esse locum purum, in quo reli

UVA.BHSC

quiæ vel corpus vmanum conditam sunt, ac per conse
quens nec ab vmanis vsibus, comerciisque exemptum
esse, l. 3 § monumentum 6, l. monumentum 42 de re
ligiosis et sump. funerum, l. si sepulcrum 4 Cod. eodem
tit., l. si sponsus 5 § secundum hæc 20, cum § sequenti de do
natio inter, l. 1 tit. 13 part. 5: quæ est propria vtriusque vo
cis notatio Barro lib. 5 de lingua latina, festus in
voce monumentum diuus Isidorus lib. 14 originum cap. 11
quam proprietatem elegantr expressit vulgatus noster Luce
cap. 23 vers. 53 ibi, et posuit eum in monumento exciso
in quo nondum quisquam positus erat. et Matei cap. 27 vers.
60 vocauit monumentum nobum antequam Christus dominus
conderetr et cap. sequenti vers. 1 postquam saluator po
situs ibi erat sepulcrum appellauit. Aliquando tamen
monumenti appellatione sepulcrum idest monumentum
iam factum et functum significatr, dl. si sepulcrum 4 Cod. de
relig. l. si monumentum 3 Cod. quæ res pignori vel ypo
tecæ obligari possunt. vt vice versa secund. sepulcrum appe
llari solet, qui locus purus est idest purum monum
entum, l. quanquam 4 ff. de aqua et aquæ pluuiæ arcendæ.
Itaque in dl. quasi locus 12 verbum monumenti pro sepul
cro accipiendum est pendet enim a tractatione textus
præcedentis in quo vlp. de sepulcro disputat. Secun
do obseruandum est sepulcra vel esse hereditaria
vel familiaria. familiaria sunt quæ quis sibi fa
miliæque suæ constituit. hereditaria quæ constituit
sibi heredibusque suis. Itaque familiaria etiam ad
n. heredes pertinent modo de familia sint, l. fami

UVA.BHSC

liaria 5 l. vel q. 6 ff de religiosis l. si sepulcrum 4
l. ius familiarium 8, l. ius sepulcri 13 Cod. eodem tit.
his positis tunc sic arguitur, qui habebant ius infe
rendi in sepulcrum vel erant heredes eius qui ~~constr~~
construxit vel de eius agnatione et familia, et per
consequens omnino extranei promissori erant; quoniam
qui de familia constructori sunt n. sunt per consequens
heredes successores, vel de potestate eius qui promisit
cum his possit esse heres constructoris, et perinde nesse
de eius familia, idest agnatione: et quamvis de eius
agnatione sit, n. ideo ceteros de familia sub sua po
testate habet, ut planum est. Sed hoc est, q. nihilominus con
suponit stipulatione efici posse ne in sepulcrum inferantur
quos ius est inferri, sive qui ius habent ad sepulturam
q. est simplex abnutibus sive absolutam negationem facti
promittere. Ergo qui simplex abnutibus promittit efi
cacitr obligatr si extraneus ille de quo promisit non
pleat q. ipse spondit.

27 Expostulat ingens hec difficultas
et ab interpretibus nostris n. visa potius quam omissa, ut
alcius innitamus rudentes in hoc mare sternamusve
viam frequenti principiorum glarea ut securius certiusque
pedem figere possimus. Nto ergo primo locum dici a lo
cando quoniam in eo res aliqua locatr ponitrque; lo
cum enim difinit Barro lib. 4 de lingua latina ubique
quid locatum esse potest, vel ubi quidquam consistit. Ita
que locus est continens rei, quae in eo collocatr, ut in illo
Ciceronis distico laudato a Quintiliano lib. 8 institu

UVA.BHSC

tionum oratoriarum Cap. 6 in fine ex quodam iocularii libello ubi Cicero ipse irridet ipsum dicens =

Extractam puteo situlam cum ponis in horto
ulterius standi non habet ille locum.

Loquebatur de allusione fundi, carpebat que Varronem, qui fundum eatenus constituebat, quatenus fundo miti posset, et quamvis locus pars fundi aliquando dicatur ut in l. si quis cum totum 7 vers. proinde de exceptione rei iudicatae l. locus 60 in pp. de verbo. significatione. tamen frequentius est locum seu locivocabulum latius patere, quam fundi vocabulum, d. l. locus 60 in fine ubi interpretes clasici latius versant hoc argumentum quod nos illud in presenti permittimus ne plus iusto immoremur in re non magni ponderis. Itaque locus monumenti in d. l. quod si locus 21 est fundus ipse ubi monumentum locatum erat, ut laxius accipiatur quam solent philosophi et oratores accipere cum dicunt corpus sine loco consistere non posse, Cicerone teste lib. 2 de oratore prope finem, scilicet sine illa gleba quam immediate sepulcrum contingit quia illa vendi non posset ut dicemus in sacra preludio 1. hac nota aut animadversione cessat scrupulus, et perinde emendatio Antonii fabri qui ut huius tex. intelligeret de fundo vendito in quo consistebat sepulcrum expungebat illa verba locus monumenti. sed superuacuo quidem quia locus monumenti fundus est ut supernuper admonui. Quod premonuit licet non satis expresse subtilissimus veterum interpres Raphael fulgosius

in eadem l.

Secundo cum eodem fulgorio (quem non laudatum sequitur Anto. Faber. in rationali) noto dictam legem, quia locus 12 capiendam et interpretandam esse uno contextu cum l. precedenti. In qua dubitat Ulp. quid sit dicendum si venditor fundi exceperit sepulcrum ad hoc ut in id inferrentur ipsi posterique ipsius, nec tamen viam ad sepulcrum exceperit. utrum agere posset si via uti prohiberetur ut mortuum suum inferret et quamvis sub dubio et nutantur, affirmative tamen respondet posse agere quia sepulcro excepto et via per consequens excepta videtur sine qua ad illud pergi non posset arguto ex l. si quis sepulcrum 12 eodem tit. l. si mercedem 73 § 1 de actio empti quia qui concedit consequens necessario concedit ans. l. 2 de iurisdic. Vel alia rane quam ingeniose excogitat Cuia. lib. 13 observa. cap. 36 et indicatur in l. utimur de sepulcro violato. quia cum sepulcrum excipiebatur in fundi venditionibus plerumque et magis assidue via ad id excipiebatur, sine qua usum non habebat. quare cum ab initio a conventione partium incepit postea adiit abiit in assiduum usum et perpetuam iurisdictionem arguto ex l. quod si nolit 31 § quia assidua de edilicio edicto. Hystrationibus olim prohibita fuit usucapio fori, aut vestibuli sepulcri. quia licet nihil religiosum fuisset nisi quatenus corpus humanum terram tangit, et cetera spacia quae ornatus usus causa construebantur, l. 2 § sepulcrum 5 de relig. et sumptibus funerum quam exornant Goto. in notis ibi et ad leges 12 taba. in fine vers. utive rogum, Cuia. lib. 3

UVA.BHSC

responsorum Cap. in l. eadem 73 § 1 de contrah. emptione
Briso. Lib. 2 selec. Cap. 15 et 26, Osual. ad Don. Lib. 3
Cap. 1 litt. ff, Ramirez de Prado in pente contareo Cap.
17, tamen forum vestibulum que usucapi non poterant, quia nece
saria erant ad sepulcrum ideoque eius causam sequeba
ntur extat lex 12 tabula apud Ciceronem Lib. 2 de le
gibus quam ex profeso explicant Balduinus Cap. 37
Rt. Rebardus Cap. 15 in fine, Goto. Lib. 1 in fine et Anto.
Agustinus ad leges 12 tabula. Cap. 19, Anto. Clarus ad
leges regias Cap. ult. Hotoma. Lib. 1 antiquitatum Cap. ult.
Jacobus Guterius Lib. 5 de iure manium Cap. 11.

29 Precedentem questionem cum Ulp. tractasset in l. precedenti, iubicitur
ex Paulo in l. quod si locus 11, questio diversa, seu pocius
contrariae conventionis scilicet de fundo aut loco vendito
in non excepto sepulcro sed ea conditione expresse adiecta ne
in eum locum inferantur, et antequam de hac conventione di
cere incipiam diversitatem inter utrumque locum magis
ex profeso notavo 1° in d. l. si venditor, quod fundum vendi
dit fuit qui monumentum ipsum construxit, ut liquet ex
illis verbis ut ipse posterique eius in illo inferrentur.
Neque enim posteri a venditore illationis ius haberent
nisi ipse fuisset sepulcri autor at vero in d. l. quod si lo
cus qui fundum vendidit fuit successor in sepulcro
sed non autor, quod probatur ex textu ibi quos ius est infe
rre idest quod ius ad illationem habent, non vero haberent
ius quantum ad sepulcrum si fuisset constructor ipse qui
vendidit cum posset mutare deinceps voluntatem argumento ex

UVA.BHSC

l. 3. § vlt. cum l. sequenti ff. de adimend. vel transferend. le
gatis, deinde in d. l. si venditor 20. pactum venditioni adiec
tum sufficit, vt sepulcrum exceptum censeatur, imo et ad sepul
crum via. sed in d. l. quod si locus pactum non sufficit, et stipula
tio solemnius necessaria est ne in sepulcrum se inferantur
quorum est inferre ratio est quia qui in venditione fundi
excepit pacto ipsum sepulcrum pactum apposuit in tradi
tione suae rei, quod praestans efficax que est l. in traditio 78
de pactis, et vt potuit seruitutem vicino praedio suo in
traditione alterius praedii sui excipere l. si quis duas
6 ff. communia praediorum sic vendito praedio potuit sep
ulcrum retinere cum via ad ipsum per praedium quod vendidit,
et tradidit.

30 Sed cur pactum ne inferantur alii adiectum ad
appositum que cum fundus tradebatur in d. l. quod si locus 11. non
sufficit vt sufficit in praecedenti textu? res est iudicio
me clara licet in ea caecuerint interpretes quos vi
di quia licet vendito fundo transeat accessionis iure
et cum vniuersitate sepulcrum l. in modicis 24 de contrah.
emptione. famem sepulcrum ipsum non venit, neque aliena
tur quia non tantum est res aliena respectu venditoris, sed
a commercio exempta d. l. in modicis 24 vt dicam expres
sius infra in § sacra praeludio 6. Igitur qui vendito fun
do pactum apponit sepulcro, ne in id inferantur ali
qui non apponit pactum traditioni rei suae, quia sepulcrum
non est res sua, sed religiosa, et a commercio exempta.
Pactum vero quo sepulcrum excipit vendito fundo,
fundum fundum ipsi dicit, ne fundus secum trahat se

UVA.BHSC

pulcrum accessionis vice, iureque et hoc amplius, ut
per fundum praestetur iter ad sepulcrum. Nihil
est tam facile nec tam perspicuum. Illud vero ma
iorem difficultatem continet, siquidem pactum in conti
nenti adiectum contractui praestans est, et actionem pro
ducit ut contractus ipse cui adicitur, vel quicunque
alius l. iurisgentium 7 § quinimo de pactis, l. in bo
nae fidei 13 Cod. eodem tit. ut late prouaui lib. 2 opus
culorum sectione 4 per totam, adeo quidem ut si in emptio
ne aut venditione dicatur accedere fundo vendito sti
cum seruum accedat statim, acsi principaliter venditus
seruus fuisset, l. si in emptione 34 de contrah. emptione.
Cur ergo in d. l. quasi locus 11, si dictum fuit pactum ut se
pulcrum accederet fundo, siue quidem est ne in sepulcrum
inferrentur, quos ius est inferri non tenet pactum ut eo ma
neat venditor obstrictus non minus quam stipulatione
siquidem producere debuit actionem ex empto? audio
que magis quam ausculto Antonium fabrum in rali, qui
maius robur voluit stipulationi praestare quam tali pac
to; nam eque efficacia sunt quantum ad actionem produ
cendam. minusque placent qui dicunt inutile esse
pactum quia cauerim potest ut certus numerus personarum
in monumento sepeliatur, l. 4 ff. Comunia praediorum,
quia si hoc pactum non valet quasi seruitutem imponens rei
religiosae eadem ratione inutilis esse debet stipulatio quae
eandem seruitutem imponit. Displicent etiam illi qui ex
istimant pactum esse inutile quia nullum comodum afert
paciscenti, arguto ex l. penult. de pactis, l. vlt. Cod. de pactis

UVA.BHSC

inter emptorem et venditorem ubi Bart. Cast. et Fulgo. et Me
ra. Mte quoniam quamvis aliter ea loca interpretentur
Don. in l. seia 13 § ea lege n. 2 hoc tit. et Bal. trac. 2
de lega. cap. 2 n. 28, nego enim afferri maximum Como
dum emptori cum omnibus suis sepulcrum adquirat et fun
dum a servitute itineris vindicet. denegato transitu
et introitu hiisqui ad sepulcrum ius habent tum etiam
quia si ob eam rationem pactum non valeret, nec proficeret stipula
tio quae nullam afert utilitatem arguto ex l. stipulatio
38 § alteri hoc tit, ut contra antiquiores quos refert
et sequitur Ubesenbequius ad tit. de pactis n. 7 recte
disputat Anto. Faber de erroribus prac. decade 87 erro
re 2, tandem displicent Accurs. Cuia. et reliqui comu
nitur qui docent nec simplicem stipulationem sufficere quia con
tinet factum alienum extraneorum arguto ex nostra lege
inter stipulantem 83, sed opus esse stipulatione pena
li qua promissor de se poenam promittat si quis ad
versus promissionem suam venerit, l. stipulatio ista 38
§ at si quis 2 et § si quis dolum 13 hoc tit. quoniam Paulus
tantum aserit qui caveri oportere stipulatione nec
quidquam adicit de poena ergo non caret divinationis
vitio poenam supponere ubi Paulus de ea nihil egit.

32 Inter
go lubrica quae diu mihi celebrum excusit ut iudicium
in eum promam noto per pactum in continenti adiectum posse
venditorem de re disponere ut posset disponere per vendi
tionem ipsam quia est porcio ipsius contractus, l. venditor 13 ff
Comunia praediorum, l. fundi 79 de contrah. emptione, adeo

UVA.BHSC

ut per pactum idem possit efficere, quod potest facere per con-
tractum ipsum ut dixi d. sect. 4 cap. 2 per totam sed si
venderet fundum cum sepulcro iure et vice accessio-
nis per venditionem tantum transferre posset, ius quod ipse
in sepulcro haberet non vero plus, l. traditio 7 de
adquid. rerum dominio l. nemo plus iuris de reg. iuris.
ergo si cum vendidit fundum pactum in continenti adiecit
ne alii in sepulcrum inferrentur, nihil efecit, quia ipse trans-
ferre non potuit ius caeterorum neque illis paciscendo
praeiudicare l. quo tutelatur 33 § neque paciscendo de
reg. iuris. igitur venditor potuit pacisci de se, et ius sibi
quaesitum a se abdicare arguto ex § per traditionem 40 de
rerum divisione, itemque de heredibus suis et caeteris
quos prohibere poterat, qui adversus factum suum ve-
nire non possunt, l. fluminum 24 § quanquam de dam-
no infecto, sed respectu extraneorum nihilominus pro-
derit pactum, itaque tale pactum in continenti factum
ad aliquid valet ad aliquid vero non valet ideo pau-
lus (quod electe observo) non dixit pactum quidem inutile
esse sed dixit pactum quidem ad hoc non sufficit, id est non
est sufficiens indicans plus operam stipulationem
solemnem sed aliqua posse operari pactum in con-
tinenti adiectum.

32 Videamus nunc quid plus operetur
stipulatio quam pactum conventum, et hoc ex nostro
lex desumendum est quia qui ita promittit ne sese in-
ferendos in sepulcro qui ius habent expressen pro-
mittit factum extraneorum, nec promittit neminem inferen-

UVA.BHSC

dum nec vicium aut sempronium cum tantum promittat
generaliter de iis qui ad sepulcrum ius habent, igitur
per consequentiam solum factum extraneorum promittit id
est familiarum, vel heredum constructoris ut dixi su
pra n. 26, quare cum hec stipulatio contineat vicium la
tens simplicis abnutivi, idest absolute negationis
potest reduci ad terminos habiles, ut stipulatio
dolum malum abesse et habere licere, iuxta anotata
cap. 2 n. ult. et in pp.o huius capitis, itaque qui per
stipulationem promittit non esse inferendos eos, qui ius
ad sepulcrum habent promittit de se deque heredibus
suis, filiis et ceteris, quos potest prohibere, et hoc
amplius promittit erga extraneos curaturum se et sa
tisfacturum ne inferantur quare eleganter dixit cons.
stipulatione id caveri oportet, idest convenientius
est ut in hac promissione stipulatio hadibeatur, quia pac
tum sufficiens non est, non vero dixit necesse esse stipulatio
ne caveri oportet, idest convenientius est ut in hac promi
ssione stipulatio adiceatur, quia pactum sufficiens non est, non ve
ro dixit necesse esse stipulatione caveri, quia stipulatio non est
omnino necessaria, quod si emptor magis securus remanere
velit, nec contentus sit diligentia, quam per simplicem sti
pulationem promissor prestare tenetur, licebit ei penam sti
pulationi adicere, quae comitetur cocunque extraneo con
travenienti promissioni, l. stip.o ista 38 ~~hoc tit.~~, § si quis
2 et § si quis dolum 13 hoc tit., et hoc magis oportebit, quam sim
plicem stip.m interponere, quod postremum nec asserit, nec negat
Paulus in d. l. quod si locus 11, sed ex recta iuris ratione potest

UVA.BHSC

deprendere, et hunc sensum genuinum esse existimo huius obscuri loci in quo libenter desinimus conne-
ntationem nostram de stip. facti alieni et simplicis abnutivi quoniam tractatus d. l. penultimo de pac-
tis, et l. ult. § 1 Cod. de pactis interemptorum ad hunc locum non expectat, et late discutitur a doctoribus lau-
datis supra n. 30, qq. adendi sunt francus Ra-
guellus quoad constitutionem in d. l. D. Petrus de Velasco Regius Consiliarius in Concertatio. ad d. le-
gem penult. ut transeamus divinis auspiciis ad § sacra.

Repetita prelectio ad § sacram nostre legis interstipulantem § de verborum obligationibus

Preludium primum de interdicto comercio rei sacre religiose sancte, et usibus ~~suis~~ publici destinate

1 Omnis institutio initium sumere debet a nocione rei ut est testis Cicero in topicis ad trebacium Juris Cons. verum antequam de proposita tractatione agere inci-
piamus quae sint de quibus agimus explanandum est res sacra est, quae recte per pontifices deo dicata est

UVA.BHSC

ut definit Just in § sacrae inst. de rerum divisione cuius pie
tatis vestigia agnoscimus in l. in tantum § sacrae l. sa
cra 9 in pp. et § 1 cod. hoc tit. ubi non fit mentio de deo
rum sed unius solius Dei ut et in l. sponsus § 4 pro in
de 12 de donatio. inter ob. Tribonianum christianissimi
viri in commutatione qui etiam Herculis profanum nomen
detrexit ex l. 2 § si decima de policitatio. ut perspi
ci poterit ex notatis a Budeo et Gofredo ad eundem
tex. noster Bal. cum aliis ad tit. de adquid. hered. 2 parte
n. 45 et 46. mentio vero quae extat dedicationis per
principem factae in d. l. sacra 9 § 1 et in l. ult. ff. ut in po
sessione legatorum, ideo est quia apud Romanos ab Augus
to 1 idem principes pontificatum maximum gesserunt ut ma
gis sacrosanctae et inviolabiles populo essent cuius ri
vestigium extat in l. hereditas 51 de hered. petitione
l. asa 8 de religio. et sump. l. adigere 6 in fine de
iure patronatus l. ult. de municipale et solentrali
ud ingavit Petrus Piteus lib. 2 ad legem 3. cod. de
bonis vacantibus lib. 20 apud verba senatus consulti
quae refert Ulp. in l. item veniunt 20 § praeter haec 6 de
hered. petitione, ubi pro illis maximus Princeps propo
situs suit exponendum censet princeps maximus pater
patriae ex notarum similitudine idem ex historicis et ex
numis colligitur de quo ne in re vulgari tempus teramus
adeundi sunt cuia novela 51 Enricus Spondanus in Comen
teris sacris lib. 1 partita 2 cap. 2 sectione 10 ad finem, Ca
saugonus ad Suetonium in Augusto cap. 31 et caeteri adeun
dem locum, apud Christianos vero cum huius potestatis ex

UVA.BHSC

per sit princeps secularis solus Episcopus ecclesiam
vel locum potest consecrari solemni ritu de quo Iust.
nouella 67 cap. 1 et ~~toto titulo~~ apud Gracianum di
stinc. 86 per totam et de consecratione distinctione
1a cap. 1 ~~et toto~~ titulo consecrationis ecclesiae vel al
taris, l. 22 tit. 10 partita 1 Teodorus Balsamum ad
focium in ~~ne~~ homo canone tit. 2 cap. 2 tex. 3 pag.
47 multa congerit Anto. Augustin. in epitome veteris iuris
Pontificij lib. 13 tit. 4 et sequent. et pulcra de ritu
consecrandi Innocencius Cironius ad tit. extra de con
secratione ecclesiae vel alteris ad praxim tamen et ad
usum forensem consulendus hac de re erit August. Barbo.
de officio et potestate episcopi allegacione 27 et 28 et
in collectaneis ad d. titulum. Secunda inter utrumque
ius et praeclara differentia est quod iure ciuili res alie
na inscio vel ignorante domino non potest consecrari
d. l. sacra q. § 1 de rerum diuisione, l. ab agnato 12 de
curatore furioso l. 3 de litigiosis poci Phocius Patri
arka ubi proxime tex. 4, et ibi Teodorus Balsamo
quia cum per consecrationem eximatur ab usu et dominio pri
uato, l. verum quoniam in fine ff pro socio l. 1 ponsus § pro
inde 12 de donatio. inter Cuia lib. 9 responso Pap. in
l. seruos 3 § de liberali causa, consequens est ut non po
ssit domino auferri sine eius voluntate arguto ex l.
id quod nostrum 11 de reg. iuris docet Don. lib. 4 coment.
cap. 1. iure tamen canonico aliud placet quia licet
res aliena consecretur irracionabiliter temere et in
consulto domino, manet consecrata, nec amplius humanis

UVA.BHSC

usibus debet restitui. Sed Episcopus tenetur de pre-
cio eius domino satisfacere Cap. Competimus 2°
14 quest. 6 iuncto lex in Cap. q. semel de eo § 1 de reg.
iuris in 6 ubi alios textus et autores cumulat Agust.
Barbo. in Colec. qui rem latius explicant.

2 Religiosum ve-
ro locum iure civili unusquisque propria sua voluntate fa-
cit dum mortuum infert in locum suum d. l. in tantum 6 § religi-
osum de rerum divisione § religiosum inst. eodem tit. Feodo-
rus Balsamo ubi proxime lex 4 in fine. Iure vero
Canonico et Christianis institutis non aliter fit religio-
sus locus, nec Cemeterium aut Conditorium, quam si accese-
rit authoritas episcopi praedictum locum illi usui destina-
ntis Cap. ad haec 4 de religiosis domibus, nec personam
mortui illacionem locus religiosus fit, Garcia de ex-
pensis Cap. 8 n. 51 vers. sed hodie, Stefanus Gracia-
nus disceptationum forensium Cap. 110 a pp. Barbo. in
d. Cap. ad haec n. 4, Grego. in l. 1 glosa 3 tit. 13 partita
1, Molina de primogenis lib. 1 cap. 24 n. 38, et sequent.
Spino in speculo testamentorum glosa 2 n. 37, Spondanus
in Cemeteris sacris lib. 1 parte 1 Cap. 9 et 10.

3 Sanctae res
sunt veluti muri et portae civitatis l. sanctum 8 de rerum di-
visione § sancte inst. eodem tit. id est exemptae ab usibus
privatorum: sanctum enim dicitur quod ab iniuria hominum
defensum atque munitum est d. l. sanctum 8, qua ratione sa-
nctas leges appellavit Oracius lib. 2 satira 1 in fine
et legatos sanctos dixit, Stacius lib. 2 tebaidis, et sanc

UVA.BHSC

tus populis per secula nomen legatus id est ab omni
iniuria ~~templa~~ tectus iure gentium ut dixit Servius
ad librum 10. Virgilij, l. ult. ff. de legatis, Cap. ius gen
tium 1a. distinctione, quod Lacius et Erudicius exornant Bal
tasar de Ayala de iure et officijs bellicis Cap. 9 lib. 1, Hugo
Grocius de iure belli et pacis lib. 2 Cap. 18 Jacobus Bander
Graecius de iure publico ad l. n dubito de captivis Cap. 27
Osual. ad Don. lib. 4 Cap. 1 litt. P et sequent. praesertim litt.
R.

4 Publicis usibus destinata sunt theatra, balnea, fora et si
qua hijs similia sunt in civitatibus quae non deserviunt sin
gulis privatae sed universis, qua propter universitatis di
cuntur, in l. in tantum 6 § 1 de rerum divisione § universitatis
inst. eodem tit.: et basilica, cuius meminit Paulus in praesen
ti extatque mentio eiusdem in l. 1 § ult. de adquid. poss. l. con
tinuus 137 § cum quis 6 hoc tit. l. basilicam 21 Cod. de operi
bus publicis, est vero domus regia (id enim graece valet
basilica) ad usum iudiciorum iuxta forum fabricata more
vero Christiano basilicae templa sigant, quae Deo omnium su
premo Regi consecratae et dedicatae sunt neque alijs usibus
cedunt. Docent et distinctius explicant Innocen. Cironius
in paratitlis ad tit. de foro competenti, Caesar Baroni
us anno Christi 57, et ibi Spondanus n. 38, Pater Cerda
in adversarijs sacris Cap. 133 n. 17 Ludovicus Dorleans
ad Facitum lib. 1 analium, Guillermus Xilander in notis
ad Vitrubium lib. 5 de arquitectura Cap. 1 noster pulcre
eruditus Ramirez de prado ad Luitprandum in cro
nico anotatione 102, Alcia lib. 1 praetermissorum verbo basilica

UVA.BHSC

Brito, et alij eodem verbo.

5 Hijs prenotatis succedit prior conclusio nostri tex. Ait has omnes res neque vendi neque permutari, neque alio modo aquiri aut alienari posse. Prouatur vendi non posse ex l. sed Celsus 6, l. ede sacra 73 de contrah. empt. l. continuus 137 § cum quis hoc tit. l. locum 9 Cod. de religiosis § vlt. inst. de contrah. empt. l. ~~vlt.~~ tit. 13 part. 1, l. 22 tit. 11 part. 5. nec legari, l. mebius 66 § in fundo 4 de lega. 2 § non solum 3 inst. eodem tit. l. monumenta 14 Cod. eodem tit. l. 13 tit. 9 part. 6 nec in stipulationem deduci, l. 1 § si id quod de obligatio. et actio, l. continuus 137 § cum quis 6 hoc tit. § idem iuris 2 inst. de inutilibus: nec diuidi inter heredes aut comporcionales iudicio familiae erciscundae aut ceteris iudicijs diuisoris, l. fundus 30 ff familiae erciscundae, nec possunt iure posideri l. qui vniuersas 30 § 1 de adquid. poss. ac proinde nec vsucapi l. vsucapionem 9 de vsucapio § sed alii quando inst. eodem tit. Cicero 2 de legibus apud Gotofredum ad leges 12 tabu. lib. 1 in fine vers. vti ne rogum. nec iure dominij vindicari, l. in rem actio 23 § 1 l. quae religiosis 43 de rei vindicatione. possunt tamen peti iure vsus vel comoditatis veluti sepulcrum et via ad sepulcrum l. 1 sic intelligenda cum clasicis ff si seruitus vindicetur, l. 1 ff de interdic.: nec possunt promiscuo hominum vsu vexari aut polui l. si quis sepulcrum 12 § 1 de relig. l. 1 et toto tit. ff et Cod. de sepulc. violato, idcirco praetor vetat quidquam fieri in loco sacro, quod non sit factum gratia ornamenti, l. 1 ff ne quid in loco sacro § 1 inst. de interdic.

UVA.BHSC

eadem ratione servitus sepulcro imponi n. potest nec licet
caveri ne ultra certum numerum hominum in sepulcro in
ferantur l. caveri 4 ff comunia prediorum, igitur si inter
predium serviens et predium dominans sepulcri locus
aut locus sacer intercedat servitus interrumpi
tur, quia pars illa media servire n. potest l. servitus
14 § 1 de servit. l. si prius 17 § sic et si vers. sed lo
co sacro ff de aqua et aquae plub. arc. docet congerit
que diligenter grecus legum canonumque collectarius
tocius Patriarca in omo canone tit. 2 cap. 2 tex. 3, 4 et
5 ubi balsamo eius scoliastes pag. 46 et sequent. ex
et latinis cuia. lib. 2 resp. pap. in l. ede 73 de con
trah. emp. et in recita ad legem 4 eodem tit. et in mul
tis aliis locis, Don. lib. 4 coment. cap. 1 et ibi Osval
per totum, Nauterus volumine 2 selec disp. 20 thesi 1a
et ibi Ulfricus Jurius, Pich in § idem iuris 2. inst. de inut.
et in § nullius cum sequent inst de rerum div., ubi cae
teri interpretes n. 6.

6 De rebus usibus publicis destinatis
eadem censura iuris est, quia nullius usui privati sub
iciuntur d. § universitatis, l. 2 § 1 et sequent ff ne quid
in loco publico ideo que vendi n. possunt d. l. sed cel
sus 6 de contrah. emp. nec legari d. § n. solum inst.
de legatis, neque in stipulacionem deduci l. continu
us 137 § cum quis hoc tit. nec posideri l. 1 § ult. de ad
q. poss. nec usucapi l. usucapm. q. l. prescriptio 4 §
de usucap., l. prescriptio 6 cod de operibus publicis:
denique neque in illis societas contrahi valet, neque

UVA.BHSC

Contracta perseverare potest postquam publicis usibus destinatae sunt, l. verum 63 in fine ff. pro socio

7 Exemptio a Comercio rerum sacrarum religiosarumque ex ipso iure gentium descendit, l. si in emptione 34 § omnium 1 de Contrah. emp. ubi vel gentium ius a quo descendit erga deum religio, l. 2 ff. de iust. et iure cum enim per consecrationem sint veluti dei porcio aut patrimonium effectae: Consequens et rationi consentaneum est ut in melius maneant patrimonio § nullius inst. de rerum divisione, l. 1 l. in tantum 6 § sacrae ff. eodem tit.: esset enim sacrilegium vel sacrilegio proximum ut quod semel dedicatum est amplius emanibus usibus relinqueretur Cap. mancipia 3 cum sequent. de rerum permutatione Cap. nulli 4. 12 quaestione 2 Cap. Comperimus 2. 14 quaest. 6 Cap. semel 4. 19. quaest. 3 Cap. ligna 38 cum sequent. Cap. vestimenta 42 de consecrac. distinctione 1 Cod. semel 51 de regulis iuris in sexto quam religionem ~~[illegible]~~ Ethnici etiam in sepulcris considerarunt, noluerant enim res manibus defunctorum consecratas vnianis comercis aut comutacionibus polui fedarique l. si quis sepulcrum in ibi sepultorum semi deos existimarunt divus Agust. lib. 9 de civit. Dei Cap. 12 Marcianus Capella de nuptiis Philologiae lib. 2. Apaleius in lib. de Deo Socratis in fine et non nunquam sepulcra proserpinae plutoniique et infernalibus numinibus consecrabant ut ex professo docui in illustratione epitafiorum n. 7 et 8 ad nos vero alia

UVA.BHSC

ratio est quia post episcopalem venedictionem locus des
tinatur usui sepulturae deputatur que venerabili
Custodiae defunctorum ut unusquisque in loculo adeo
sibi preparato adventum sui iudicis praestoletur
ut usurpen verba capitularia Caroli Calvi in Spar
naco epolti 2 tomo Codicis legum antiquarum, quare a vi
venciis usibus eximitur perpetuo ob reverenciam quae cada
veribus debetur, quae tanquam organis et vasis spiritus
santus usus est ut sunt verba divi August. lib. 1 de civit.
Dei alia ratio satis elegans et pia colligitur ex verbis
Concilii Meldensis canone 72 ne scilicet riderentur homi
nes velle praecium quaerere de terra concessa putredini
et de alieno cultu facere compendium, publicarum vero
rerum ideo moribus comerciorum interdicitur, dl. si in
emptione 34 § 1 de contr. emp. ne usui publico no
ceatur per comercium vel usum privatorum argutoex
l. ff. neque in loco publ.

8 Restat nunc ut nostrae conclu
sionis aut regulae exceptiones adnectamus et quidem
circa res deo dicatas prima exceptio est vendi et
alienari posse propter redemptionem captivorum carce
ratorum iniuste et causa famis publicis per gratian
tis, l. sancimus 21 Cod. de sacrosant. ecclesiis nove
la 7 cap. 8 novel. 65 et novel. 120 cap. 9 et 10 § sacrae
inst. de rerum divis. cap. apostolicos 13 cum duob. sequ
ent. 12 quest. 2 lib. 1 tit. 14 p. 1. tocius in omo canone
tit. 2 cap. 3 in princ. ratio reditur a divo Ambro in cap. aurum
70 eadem causa et quaest. quoniam aurum ecclesia. n habet ut. erret

UVA.BHSC

sed ut eroget in necessitatibus et inferius quid enim di
ceres? timui ne templo dei ornatus deesset. 2. res
ponderet dominus. aurum sacramentum quaerunt et in
hoc sensu accipi potest illa tempera. Ex severi sentencia
quam a persio mutuatus satyra 2. dicebat aut sub m
urmurabat ut ait Lamprey dices in eius vita. ✝

Dicite Pontifices in sacris quid facit aurum
Nempe hoc quod veneri donatae a virgine pupae
utraque vero sentencia accipienda est quando quando
supetunt necessitates quas auro suo piissima redimat
ecclesia, aut omnium mater et magistra n vero ubi om
nia sunt propera et locupletia: quo tempore nulli
bi religiosius et securius aurum reponitur, quam ut or
natui templi deserviat ubi Deus auri Creator colitur
sic in veteri testo tabernaculum preciosa supellectile
instructum legimus exodi Cap. 28, et templum locuple
tatum donaris maximi ~~laboris~~ valoris Lib. 1 paralip.
Cap. 29 et numerorum Cap. 31 et Lib. Cap. 6 et
7 et in nobo testo legimus immensis largitates prin
cipum et privatorum apud Rufinum Lib. 2 historiae eccles
iasticae Cap. 30 calistratum Lib. 8 Cap. 49 50 et
55 Casiodorum Lib. 2 tripartitae Cap. 16 et 18 quo tempo
re et penuria accidente si vestes aut vasa deservi
encia sacro ministerio vendantur prius conflanda
sunt et ad masam redigenda ne sacratis formis profa
ni homines ad profanos usus abutantur dicap. aurum
12 quaes. 2. docent Lacius Firaq. de privilegiis piae causae
in pp. Cuia. d novel. 65 a quo Goto fr. in d. t. sancimus

UVA.BHSC

alias colligit ibi Barbo. in colec. n. 10 et Baltasar de Angelis n. 1 omnium eruditissime Coba. lib. 2 varia cap. 16 n. 8 Fleuterus volumine 2 selec. disp. 20 thesi 1ª adendus etiam polite, sed minus pie aliqua diserens Hugo Grocius lib. 3 de iure beli et pacis cap. 5 § 2 et in notis.

9 Secundo et novitr exeptio est qua docemur revendita veluti fundo in quo sepulcrum est transire etiam cum universitate accesionis vice sepulcrum quemadmodum alia quaecunque per universitatem transiunt quae alioquin per se sola n. transirent transeunt in quam in emptorem, sed revera nec distrauntr nec alienantr quae expercia sunt Comercii l. in modicis 24 de Contrah. emp. l. si mercedem § 3 § 1 de actio. empti l. 1 § 1 de fundo dotali l. 1 § et alias 15 ff. si quid in fraudem Patroni l. pater 38 § salices Agrippa (sic intelligendo) de lega. 3 l. quaedam 62 de adq. re. dom. idem dicendum est de iure patronatus ecclesiastico, quod si annexum sit alicui castro aut villae eaque distrahantr transit transit cum illis cap. ex litteris 7 cap. cum seculum 13 extra de iure patronatus modo n. sit principalis intencio contrahentium emere ipsum ius patronatus, sed villam castrum aut hereditatem cum quo est adnexum quoniam si principalis intencio fuisset emere vendere ve ipsum ius spiritualiter adnexum simonia comiteretr, ut Lambertinus de iure patronatus lib. 1 parte 2 q. 7 art. 20 a n. 18 modo tamen a principalis intencio n. absit venditio tenet, et absque labe simoniae

UVA.BHSC

celebatur, quamvis in venditione villæ aut hereditatis mentio ipsius iuris patronatus fiat, August. Barb. in d. Cap. cum seculum 13 n. 1, qui de hac translatione rei acusoriæ latissime et cum multis agit in Colec. ad d. Cap. ex Litt. 7 imo a deo est necessaria in translatione expressa mentio iuris patronatus ut nisi expresse vendatur ad emptorem hereditatis non transeat neque ad emptorem villæ, cum accidit ut docet Nicolaus Garcia Barbo. et Tomas Sanchez apud adentes ad Molin. lib. 1 de primogenis Cap. 24 n. 25, quod alicui prima facie difficile videri posset, cum compertum sit vendito fundo sepulcrum in emptorem transire nisi nominatim exceptum sit a venditore, d. l. si mercedem 53 § 1 de actio. empti quo expectant leges illæ, quæ in venditionibus adici solebant si quid sacri aut religiosi in fundo est eius nihil venit quarum sit mentio in l. hanc legem 22 l. pacta 72 § ult. l. de 73 § 1 de contrah. emp. et apud Brisonium, qui vius formulæ minuit lib. 6 de formulis pag. 504 in parvis vers. illa fere semper, eademque rane nominatim sepulcrum et adidvia excipitur ab eo qui fundum vendidit, in l. si venditor 10 de relig. et in l. utimur 5 de sepulcro violato, sed non est obscura ut ego censeo ratio differentiæ quia ius patronatus accedit et hæret villæ, castro aut rebus hereditariis sed in illis non includitur cum sit incorporale quod magis mente quam oculis aut corpore apprehenditur: sepulcrum vero aut locus sacer in fundo ipso includitur et cum eo realiter corporaliterque traditur, quare non est mirum si cum eo transeat, nisi nominatim excipiatur. Pro

UVA.BHSC

secuntr tractationem hanc de translacione rei sacre
aut religiose per universitatem ultra congestos plena
manu a Barb. in d. cap. ex litt. Don. lib. 4 coment. cap.
6 et lib. 12 cap. 20 ubi osual. litt. E. Cuia. lib. 6 resp.
Modest. in l. si fundus 30 familie ereis. et lib. 3 resp. Pap.
in l. 9 de 33 § 1 de contrh. emp. Cona. lib. 7 coment. cap. 7
n. 4, Guterius lib. 3 de iure manium cap. 5, Solarzano
in politica indiana lib. 2 cap. 18 vers. y en derecho
ubi se refert ad opus Latinum et Alfanum Colec. 558,
Gutierez qui ex hac venditione et translacione rei
sacre gavelum etiam deveri docet in trac. de gavelis
quest. 9 n. 27 et 28 post. Parladorium et Lasarte qu
os laudat.

10 Nec multum dissimile est quod docemur in
l. libera § 1 de contrh. emp. et in l. id q. 7 § 1 de pe
riculo et comod. rei vend. si in vendic. fundi dictum sit
ut littora lucii limites viae quae nunc sunt totum
modum cedant, cedere haec omnia in fundi modum
agri ve venditi. Hoc enim eo expectat, ut si venditor
in vendendo dixit fundum centum iugerum esse si emp
tor ad mensuram provocet non esse omnia illa com
putanda quae vel sacra sunt vel publica et ob
id in nullius bonis quod si vendidit modum quem demons
travit inclusis litoribus lucis et ripis omnia ea
computantur ad mensuram non quia illarum rerum trans
ferri possit dominium nec alias usus quam qui alioquin
habiturus esset emptor, sed quia per inclusionem illarum
rerum liberatur venditor ab strictiori mensura idest

UVA.BHSC

fundi solius ita explicant utrobique Cuia et fauer, et
Cæteri clasici vetustiores idem Cuia. lib. 8 quæst. Pap. in l.
pacta 72 § ult. de contrah. emp. Notandum coque est ver
bum lucus in d. l. id q. 7 § 1 re sacra sigare quoniam lu
ci olim remoralibus Diis sacrabantur, ut huiusque la
tini autores etnici lucorum meminerint qui loca sa
cra per illos sigarent ut notat seruius ad librum 1. virg.
eneidos ad illa verba lucus in urbe fuit docuit que
iam ad rem Forcatulus in necioman. dialog. 1 n. 6. et 7
aliaque de superstitione lucorum tradunt lipsius eru
dite ad facitum de moribus germanorum a notatione 35 Ro
sinus lib. 2 antiquitatum cap. 2 ubi dens terus et nouissi
me et unus pro centis legendus Pinto Ramirez admira
culum eruditus lib. 1 spicilegij sacri cap. 6 per totum.

11 Solet
in presenti exponi tex. in l. q. si locus 11 de religiosis, sed
nos oportuniori loco exposuimus consulenda itaque su
nt notata in pp. huius legis cap. 2 ex n. 26 ubi late
de illo loco disputavimus.

12 Ergo ut prosequamur exepcio
nes quamuis sepulcrum extra comercium sit usus tamen ci
us idest sepultura priuatis concedatur qui propterius
sepeliendi longa possessione adquiri potest l. mo
numentorum 6 cod. de relig. unde et potest legari
alteri aliter que concedi l. monumenta 14 cod. de
legatis l. 1 tit. 3 part. 1 Feodorus Balsamo ad nomo
canonem ~~[illegible]~~ tituli tit. 2 cap. 2 pag. 49 parumque
obstat tex. in l. 4 ff. de mortuo inferendo in qua traditur

UVA.BHSC

longaq possessione n posse transferre ius sepulcri in
eum qui lege n competit, aliud enim est ius sepeliendi
aliud ius sepulcri: ius sepulcri idest q ditarius
dominium sepulcri nulla possessione usucapi aut ad
quiri potest, q res extra comercium posita usucapi
one n admittit l. usucapione q de usucap. ius vero
sepeliendi qui est usus sepulcri potest quaeri longa
possessione qua possessor praescribat ei qui sibi eius
dem sepulturae usum vindicet qua possessione proua
ta multocies videmur in his sepulcrorum causis do
tinere possessores ita utrumque locum in concordiam
reducunt Anto. fau. in rubr. ad d. l. 4 Anto. clarus
ad leges regias cap. ult. Caldeira lib. 4 varia. cap.
9 quamuis aliter exponere tentet Pich. in § nullius
n 7 inst. de rerum diuis. et in § 1 inst. de usucap. n 5.
Unde pro usu sepulturae remedia possessoria laicis com
petunt ut pro cocunque alio iure q possit qua
si posideri. Ita de cotidiana praxi testatur torres
de Mena in aditionibus ad Anto. Gamam decisione
54 n 3, et nos possumus testari, tandem observo qu
amuis n liceat in ecclesia vendere locum sepultu
rae cap. a tolendae 13 de sepulturis cap. conquesta
12 cum sequent. 13 quaest. 2 concilium moldense cano
ne 72 licere tamen aliquid accipere titulo ele
mosinae vel causa loci onoracionis ut si locu
lus altaris parcus vel capilla praestetur q cedat
ad sumptus fabricae et ministrorum ut cum multis resol
uit Barbo. in collec. ad tex. in d. cap. a tolenda n 2 et Gu

UVA.BHSC

Gutierrez de Gavelis quest. 9 n. 26 videndus etiam Viana reso
lucionum moralium 1 tomo part. 2 tit. 15 resolucione 37 quae
cum proprie venditio non fuit, sit. ex ea Gabela non debetur
ut docet Barbo. ubi proxime n. 4 potest etiam a privato ve
ndi sepulcrum quod proprie pecunia expensis construx
it vel comparavit quia non detrahitur religiositas loci vel
episcopi venedictio sed materialis rei valor aut sump
tus una cum iure sepeliendi quod est religiosum ut docent
cum multis Soto et Suarez Barbo. ubi proxime n. 7 ex
navius Lasarte de decima vendic. cap. 14 n. 3 quod ita
est (prout esse existimo) et res quae venit est mere profa
na ut fundat pater Suarez consequitur vendicionem Ga
velam devere solvere si laicus est quia nulla est ratio con
sistente vendicione quae non solvatur ut cum iudicio contra
Parladorium tenet Lasarte ubi proxime quidquid con
tra eum disputet leviter et sine fundamento Suarez
Gutierrez de Gavelis quest. 9 ex n. 22. denique ut postremo
subiciamus exceptionem duobus publico usui destinatis
sciendum est principem solere posse quae privatos per
mittere ut in solo publico aliquid faciant vel immi
tant l. servitutes 19 § 1 de servit. l. 1 § id quod a princi
pe de aqua cotidiana l. 2 in pp. ff ne quid in lo
co publico l. 2 ff de flaminibus l. 3 et 18 tit. 32 pat.
3 Con. lib. 4 coment. cap. 3 et ibi Osual. litt. G. Avenda
no de exequendis mandatis 1 parte cap. 12 n. 22 Vova
dilla lib. 3 politicae cap. 8 n. 91 idem de mari dicendum est in
quo quamvis quidquam fieri a privatis prohibeatur
l. 1 § in mari 17 de fluminibus, tamen ex concessione prin

UVA.BHSC

cipis potest ad aliquem pertinere ius aliquod propri
um in mari pro quo illi competant interdicta ut
pro re privata, l. sane 14 de iniuriis ut ibi explicat
Acurs. quoniam mare proprium reputatur illius pr
incipis cuius territorium aluit ut fundant noster so
lorcanus lib. 3 politicae cap. 16 et Guanes Sendenus in
mari clauso lib. 2 ex cap. 6 et ideo idem princeps sub
alicuius privati dominio mere subicere potest
ut praeclare docet et exemplis illustrat idem Selde
nus d. lib. 1 cap. 15 per totum eadem rane locus taber
ne venditur in foro et usus deinceps cedit privatis
ut illum alienare possint l. qui tabernas 32 de con
trah. emp. deinde idem quod a principe potest obtineri
adquiri etiam potest longa consuetudine ut docent
Acurs. et Bart. in d. l. sane 14 de iniuriis quoniam
usus qui memoriam hominis excedit supponit propri
vilegio et habetur iure constituti idest principalis con
cessionis l. 38 ductus quae de aqua cotidiano et est.
Molina et ibi adentes cum multis lib. 2 de primo ge
nis cap. 1 n. 15 Garcia de nouilit. glosa 12 ex n. 52 us
que ad 67 Castillo de tercijs cap. 3 n. 7 Rodriguez de
annuis reditibus lib. 1 quest. 12 ex n. 7 et quest. 17 ex
n. 8 Don. lib. 12 coment. cap. 11 et 12 et apud nos lib.
~~8 cap.~~ tit. 15 lib. 4 compilac. unde facillime exponitur lex
in l. si quisquam 7 de divers. et temp. praesc. ubi docem
ur si quisquam in diverticulo fluminis pluribus annis
solus piscatus fuit alteram prohibere posse ne ibi piscetur
quoniam per longam possessionem cedunt privatis usus rerum

UVA.BHSC

publicis usibus destinatum, ut in effectu hunc locum ac
cipiunt multi ex relatis a Genua legum conciliatarum pag.
mihi 475, et ipse approbat in fine pag. [illegible] 4 Dor. Pich. in
flumina n. 3 inst. de rerum divis. Solorzanus de iure indiae lib.
3 cap. 3 ex n. 65 quamvis aliter alii relati ab eodem Genua et
ab Osual. ad Don. lib. 5 cap. 22 lit. B. et a Goto. in d. l. si quis
quam 7.

Preludium 2m. de exemptione liberi hominis a comercio

17 Homo liber naturali iure, et ratione a comercio ex
emptus est, l. in emptione 34 omnium 1. de contrah. emp. ut
recte docet Cuia. in l. 4 eodem tit. aborret enim a naturali ho
minum dignitate ut sit homo mers alius hominis permu
tetur que alis mercibus aut comparetur pecunia his cuius
gratia pecunia inventa fuit, cetera que fuerunt com
parata que umanis usibus possunt deservire ut in simi
li cons. loquuntur in l. vetus 68 de usufructu l. in pecudum
18 de usuris l. iustissime 44 de edilicio edic. § in pecudum
inst. de rerum divis. Cicero enim ex sententia Crisippi stoice sa
pientie principis agnovit hominum causa omnia nata
fuisse lib. 3 de finibus et ovidius ingeniose lib. Methamor
foseon 4 vers. 76 cecinit natum hominem fuisse ut posset inter
cetera dominare et divinus vates Pasalmo 8 vers. 8, et 9 om
nia subiecta esse illius pedibus que expresit recte et cum digni

UVA.BHSC

fate verborum ex nuperis Florencius Sanobius emble
mate 1 morali ibi ab hoc illud celeste animal sumus
q divine in terris providencie quadam quasi repræsentat
imagine sagaces multiplices acutinemores plenirationes
et consilii denique præclara quadam conditione generati,
nimirum ut ceteris animalibus imperemus, Actanus ille,
unde et natos esse homines liberrimos et ut animancia sub
iiciant ipsi vero nulli subiciuntur filosofatur Jacobus Ban
der Gracius de Jure publico ad legem non dubito
de captibis, Cap, 6 ex n. 2 efficit ergo ne homo liber
Comercio subiciatur humanæ dignitatis condicio, quam
ex multis utriusque eruditionis testimoniis extoluunt Bar
ques Menchaca Lib, 2 ibi Lutt, Cap, 82 n, 13 Amaia
Lib, 3 obser, Cap, 1 § 1, n, 3, et sequent, Carranza in
sua erudita disputatione de partu cap. 2 ex n. 21 et
amicus quondam meus don Martinus de ~~Sarabia~~ Sarasia
in disp. de humanæ naturæ dignitate n, 3 et 11,
alii laudati

15 Ex his constat hominem liberum vendi
n posse l. bona 27 § 1 ad SC. Beleia. l. sed cel
sus 6, l. si emptione 34 § 1 de contrah. emp. l. conti
nuus 137 § cum quis 6 hoc tit. nec in stipulatione de
duci l. 1 § id q. de obliga. et actio. l. licet homo 103 l.
Continuus 137 § cum quis hoc tit. § idem iuris 2 inst. de inutili
lib. nec posideri l. si quis liberum 20 de provacio l.
cum heredes 23 § ult. l. qui universas 30 § 1 de aliquid
poss. nec usucapi l. usucapione 9 de usucap. § sed ali
quando inst eodem tit. l. ult. Cod. de longi temporis præscrip.

UVA.BHSC

que pro libertate nec inter coheredes dividi l. quidam 41 famil. ercis, l. ult. de iure patro. nec vindicari l. 1 § per hanc de rei vindic. nec pignori conuencionaliter obligari l. 1 Cod. de patribus qui filios distrax. l. ob es alienum 12 Cod. de oblig. et et actio. l. qui filios 6 Cod. quaeres pignori Cap. 2 extra de pigno. eadem quae rane dicitur corpus liberum nullam stimacionem recipere quia nec precium capit l. 15 sed eam homo l. ult. ff. de his qui deiecerunt vel effuderunt l. 3 ff. si quadrup. paup. fecis dicatur l. 2 § cum in eadem ff. ad leg. Rodia de iactu.

16 Nec est contrarium quod docemur in l. liberi hominis 4 cum duabus l. liberi 70 de contr. emp. l. minor 39 § pater de euictio. l. si tibi 25 Cod. eodem tit. l. Titinius 4 qq ad libert. proclam. non licet § ult. inst. de emp. et vend. scilicet liberi hominis et loci sacri religiosi et sancti quia haberi non potest intelligi contractam emptionem si emantur ab eo qui ignorat res tales esse quia difficile dignosci potest liber homo a seruo quod procedit etiam si emptor tantum ignoret venditor autem sciat. Quoniam ut satisfacium huic obiectioni obseruo emptionem consistere dici duobus respectibus aut modis: primus est ut per eam dominium rei emptae adquiramus l. cum manu sata 80 § ult. de contr. emp. et hoc respectu vendicio hominis liberi loci sacri religiosi et sancti non valent quamuis ab ignorante emantur quia hae res haberi non possunt ut supponit cons. in d. l. 4 de cont. emp. secundus respectus quo dicitur vendicionem valere est ut ex ea nascatur actio ex empto qua utatur

UVA.BHSC

emptor adversus venditorem ut precium interesse que recuperet. Hec autem actio non supponit perfectam venditionem nec in id tendit ut contractum confirmet, id pocius ut illum rescindat quoniam ad rescissionem contractus datur, l. exempto 11 § animalium 4 et § si quis virginem 5 de actio empti ubi vulgo notatur et a Suarez ad leges Aquil. lib. 2 cap. 3 sec. 5 n. 3. His observatis + iuris mens cons est valere emptionem liberi hominis et loci sacri, quamvis haberi non possint ut ex ea actio ex empto competat emptori bone fidei que non posset competere, si sciens emisset quam precium pactare videretur d. l. liberi 70 de contrah. emp. ut expresse tradit Modest. in l. qui officij 62 § eodem titulo illis verbis: Qui res sciens loca sacra vel religiosa vel publica quo privatis comparavit: licet emptio non teneat, ex empto tamen adversus emptorem experietur ut consequatur quod interest eius ne deciperetur docent ultra clasicos in predictis locis, Focius Patriarca in homo canone de titulo 2 cap. 2 pag. 16, Anto. Clarus ad leges Regias cap. 25 Jacobus Gute. de iure manium lib. 3 cap. 5, Dua ad tit. de contrah. emp. cap. 7 Pich. in § idem iuris n. 13 inst. de inutilib. Amaia lib. 1 obser. cap. 7 n. 5, Anto. Fauer in iurisp. titu. 3 pp. 3 illa. 3. Ideo hec actio in factum dicitur in l. osab. § 1 de relig. quam competit ratione emptionis quatenus de facto precessit non vero ratione proprie vereque emptionis que posset dominium transferre at recte censent post Oderredum in d. l. 8 Paulus Basius lib. 2 subtilitatum

UVA.BHSC

Cap. 12 Julius Pacius Legum Conciliatarum: centuria 5 quæst. 7 et non nulli antecessores nostri.

Ex quo subtiliter deprehenditur in pfasis et misterium Ulp. in l. 4 § si id quod de oblig. et actio. ubi post quam supposuit inutilem esse stipulationem hominis liberi aut iam mortui aut cæterarum rerum quæ dari non possunt id est quæ in commercio non sunt ita ait. veluti si facta sit stipulatio inter illos qui ignorauerint eum hominem liberum esse vel mortuum esse et cætera. Non quidem ita scribit ut significet valere stipulationem si stipulatio contraheretur inter scientes rem talem esse: hic enim intellectus esset absurdus nec admittendus d. l. liberi 70 de con. emp. vulgari axiomate iuncto quod deduci solet ex l. nam absurdum de bonis libertorum, l. si ita 39 in fine de operis libertorum, de quo multa congerunt qui ex professo de his mirotechis agunt Fuscus Prac. lit. A. conclus. 66. Agust. Barbo. axiomate 2. per totam cum aliis quos ipsi laudant sensus ergo iuris cons. est etiam si stipulatio contrahatur inter ignorantes qualitatem rerum prædictarum prorsus inutilem esse stipulationem quamuis emptio eo in casu utilis sit saltem in hoc ut actionem ex empto pariat emptori contra venditorem ut nuper dixi. ratio vero est quia licet stipulatio soleat adici quibuscunque contractibus aut causis obligandi ut prouaui superiori semestri cap. 3 per totum tamen cocies de ea agunt consulti indistincte pro titulo lucrativo supponit ut prouatur ex hac ipsa lege inter stipulantem &c.

UVA.BHSC

§ sirę 6. In causis vero lucrativis n. superest actio pro evictione, l. 2 Cod. de evictio., l. ad res donatas 62 de ędic. ędic. quare pro stipulatione stipulanti n. potest dari actio quę pro emptione competit emptori. Plane uno casu prędicta actio daretr, si stipulatio adiecta fuisset causa confirmandę emptionis prędcedentis, q.a tunc sequeretr eius naturą, vt recte observat Cuia. ad d. l. 1 § si id q. quę intellectu indicabit magis quę expręsit Accurs. in eodę § verbo ignoraverint.

18 Doctrina hęc nullas patitr limitationes, q.a perpetuo verum est hominę liberum quandiu in statu libertatis moratr comercio subici n. posse sed, q.a homo per pecatum amissit ignocencię statum eo ipso cępit posse subiusse alius proprio domino servitutis, quę dicit ad dominum relationem, et vtilitatem dominantis ad quę ordinatr, est vero pecati pęna secundum Angelicum Pręceptorem divum Tomum, hęc omnia de hominis subiectione et per dominio sapientr vt semper explanantę 1 p.e quęst.e 90 art. 4 in corpore quoniam vbi non delinquimus omnes pares sumus divus Grego. in pastorali 2 part. cap. 6 parum a pp.o quę verba exponit idem Agelicus doctor arti pręced. ad primum de disparitate, quę inter homines ipsos per pecatum introducta fuit ex qua contingit aliquos esse sub alis penalitr cohercendos. Inde et paulatim discedentes ex eadem ratione possumus dicere hominem qui in prędicto inocencię statu in honore fuisset tanquam cęterarum creaturarum Imperator, et nulli subiectus

UVA.BHSC

in quente pecati pœna factum fuisse similem iumentis ~~bus in~~
sipientibus, et cum illis comparatum ut diuinus vates concinit
Psalmo 48 vers. ult.° ita que qui prælatus a Deo iu
mentis fuerat, per culpam cum illis comparatus fuit ut ait
diuus August. super illum Psalmum enarratione 1 tomo
8 ut non videatur a nostra veritate aberrare Ulp. qui qua
drupedibus seruos comparat in l. 2 in fine ff ad Leg. ~~Aqu~~
Aquil. ut ex Artenidoro et Seneca non recte tamen expen
sis tentat illustrare Suarez ad Leg. Aquil. lib. 2 cap.
3 n. 6. Unde ex pecato et dominandi libidine (ut in
quit Salustius in coniuratione Catilinæ) vella inter fini
timos deinde inter longe distantes populos orta fuere
et ut hæc iniuria inferebatur, ita iure marito que in vasi
vim vi repellebant, l. ut vi 3 ff de iust. et iure et qui
superi ex prælio euadebant agresores morte multa
bant. Inde Venignius utiliusque visum fuit captiuos illos
ad seruitium seruare. Oratius 1.° epistolarum.

Vendere cum possis captiuum accidere nolli
serui et utilitur.

Ex quo Florentinus in l. 1. libertas 4 seruu de sta
tu hominum scite a seruando seruorum nomen deriuatum
voluit, quamuis absre disentiat faber in iurisp. tit.° 3
in pp.° secuntur tamen comunitur Florentinum iuris interpre
tes et nuper Grotius de iure beli et pacis lib. 3 cap. 7
ubi seruitutis causam originemque cum iudicio et dig
nitate tractat observans seruandi captiuos con
cilium non præceptum fuisse unde quidquid dominus in
deuite iracundæ ebens nolens cogitans sciens neuius

UVA.BHSC

circa subiectum fecerit iudicius lex est. Ut inquit
divus Crisologus sermone 1241 a Gracio observatus de iure publico Cap. 9 n. 3 ad Legem
non dubito de captivis, vita enim servorum nihil
aliud erat quam precaria indulgencia necis
ut suadent Seneca de beneficijs Lib. 3 Cap. 18,
Donatus ad Terentium in Andria actu 1 scena 1
hoc est ius vitae necisque quod in servos dominos habuisse agnoscit Cons. in L. 1 de hijs qui sunt sui et Cetta.
et Iust. pp. institutio eodem titulo quod nihil aliud
erat quam posse pro libitu auferre eis vitam quam
sponte et quasi ad nutum permiserant. Cum po
testas postea coangustata fuit, et ad civilem modum
reformata legibus et imperatorijs rescriptis, L. 2 cum
alijs de hijs qui sunt sui vel alien. iuris quae ad
seriem temporum redigunt Suarez de Mendoza ad
Leg. Aquil. Cap. 3 sec. 2 Alter Mendoza de Confir
mando Concilio Iliberritano Lib. 2 Cap. 14, Ange
rius tomo 1 reipublicae Ansiatitae Cap. 3 numero 9
10 11, Osual. ad Don. Lib. 1 Cap. 9 Litt R, et S. ut
iam supposita hac moderatione dominatione domino
rum in servos merito possit dici nihil habere
servitutem nimiae acervitatis, nam perpetua ista
obligatio compensatur perpetua illa alimentorum
certitudine, quam saepe non habent qui sui iuris
sunt ut praeclare dixerit Gislenius Busbequius
tertia epistola exotica ut post eum Grocius Lib. 2 de
iure veli et pacis Cap. 2 n. 27, et in notis, Hubertus

UVA.BHSC

Gifanius ad Lib. 2m Politicorum Aristotelis Cap. 4 tex. pers.
picuum est igitur, qua rane pulcre probat servitutem Le
gi Cristianae n. repugnare quod authoritatibus fundat
Grotius in notis epistolae ad Philipenses vers. ut eterni
um illum rei pias, sed ut me recoligam homo cum venit est
quia fit servus, et postquam onore et dignitate nature
omissis incipit iumentis insipientibus comparari
d. Psalmo 48 vers. ult.: quare iam amplius dici non po
test homo liber nec polere dignitate naturali cum illam
per statum servitutis amiserit: imo quasi redibitur
materiae suae, et in ergastulum terrae laborandae relega
tus in ipso opere prono et de vexo ad terram detrusus
est, ut usurpem tertulliani verba Lib. 2 adversus Mar
ciorum Cap. 2 quae a prime hanc miseriam hominis
per pecatum cum iam centis compensationem exprimunt si
referantur ad illa ovidii Lib. 1 Metamorfoseon

Prona que cum expectent animancia cetera terram
os homini sublime cedit

Iuvenalis satyra 15 ibi cuius egent prona et terr
am expectantia.

19 Igitur qui hunc statum hominis qui in
servitute retinetur prove expenderit, non reputabit ab
eius naturali dignitate alienum ius pignoris natu
ralis quod prius atica deinde Romana instituta de
derunt illi qui captivam ab hostibus redemit ut eum tan
quam naturali pignori obligatum retineat, donec se re
luat et litron idest redemptionis pretium persol
vat redimenti, l. 2, et 5 cum sequent. l. praeses 8, l.

UVA.BHSC

ab hostibus 12, l. Comercio 16, l. post liminio 17
Cod. de post liminio l. qui testo 20 § potestatis ff
qui testamenta facere possunt, l. 1 § qui ab hosti
bus 17 de Colac. bonorum, l. 3 § si quis cum de li
bero homini exibendo, l. post liminium 19 §
si quis 9 de Captiuis, fuit quippe hoc ius intro
ductum fauore libertatis, et vt cæteri facilius ali
cerent ad redimendos captiuos dum maiorem se
curitatem haberent precij recuperandi vt cor
date docet Hugo Grocius lib. 3 de iure beli et
pacis Cap. 9 § 10 et notis, Anceps tamen que
stio est inter autores et antecessores nostros
cuius status maneat redemptus quandiu se
non reluit ego existimo manere in ipso sta
tu in quo erat dum apud hostes morabatur
id est re vera seruus, § si ab hostibus institutio
num quibus modis ius patriæ potestatis soluitur
l. hostes 24 de captiuis. sed existimatione nostra
suspensus propter fictionem post liminij, l. penul
tima de iure et legitimis heredibus d. § si ab hos
tibus cum aliis, itaque vt censeo redemptio illum a pe
nuria captiuitatis et ergastuli liberauit n. vero
mutauit eius conditionem: hoc mihi suadet de
cretiori tex. in l. velum 20 § vlt. de cap. ibi: redemp
tio facultatem redeundi præuet, nius post li
minij mutat id est in post liminio redemp
tio nihil mutat quare n. prius recuperat sta
tum quam se re reluat, vt merito possimus dicere

UVA.BHSC

tunc redire etiam pignus naturale dissolvitur cuius
textus acumen non percepit subtilis Anto. in iuris pru
dentia tit. 11 pp.° d. illa 11 ubi pro redeundi repone
bat, reluendi sed parum acute, qua sententia observa
ta facile comprehenditur omnes iuris effectus qui
indicantur in praecitatis locis. Inquam omnia ea quae
denegantur captivo existenti in captivitate de
negantur etiam redempto quamdiu praecium re
demptionis non persolvit excepto eo quod favore in
genuitatis idest favorabiliter constitutum fuit
ut interim delatam hereditatem adire possit ut inde
habeat quo se redimat l. his qui 15 Cod. de
postliminio quamvis aliter censuerint de pra
dicta quaestione Cuia. et Gifa. ad d. l. 2.m Cod. de
postliminio Anto. faber in iuris tit. 3 pp.° 4
illatione 3 et tit. 11 principio d. illatione 11 et
sequentibus Gaspar Exquifordegerus ad eundem
fabrum lib. 2 tractatu 22 quaestione 2 et libro
3 tractatu 21 quaest. 7 et sequent. Dominus
Larrea decisione granatensi 9 n. 12 finitur vero
ius istius pignoris naturalis 1.° si redemptus
ser reluat et praecium redemptionis persolvat
redemptori argumento ex l. solutio 11 de pigno. actione
l. item si redemptor praecium comodolibet remiserit
l. 2 l. si liberum 11 l. comercio 16 Cod. de post. l. senatus
43 § ult. de legatis 1.° unde si redimens redem
tam uxorem duxerit quasi remisisse ei praecium vi
detur, dissolvitur que pignus propter effectum dilectionis

UVA.BHSC

l. si quis ingenua 21 de captiuis, l. si his qui
te 13, l. liber 17 codice de postliminio extin
gitur etiam morte redempti ius quod in eius corpo
re redemptori competebat lege prima §. si
filius 7 de suis et legit. heredibus lege
secunda § sed et si de sed. SC. Trebellianum,
l. patre 15 de captiuis, tandem ex constitutioni
bus finitur si redimens publici libidini re
dempta prestituat lege fedissime 7 codice
de postliminio, vel si redemptus per quin
quenia redemptoris seruiret, l. vlt. cod. eodem ti
tulo ex quibus dignosci potest rede
mptum non esse liberum quamdiu pign
ri naturali obstrictus manet sed adhuc
in eo durare vestigia pristinae captiuita
tis.

20 Eadem censura est de modis qui
bus olim liber homo amittebat libertatem
in penam alicuius delicti, veluti si ad pre
cium participandum homo liber maior
20 annis se se venundari passus sit ab
aliquo tercio improbo, qui simularet
se eius dominum esse ut facilius deci
peret emptorem, quia difficile
dignosci potest homo liber a ser
uo lege quinta de contrahenda
emptione in hoc casu iure ciuili ve
nditus, in veram seruitutem de tru

UVA.BHSC

debatur adeo ut manumissus fieret liberti
ne conditionis, et filij suscepti ex vendita ad
pretium participandum servi manerent
lege 5 § primo l. homo liber 23 de statu ho
minum l. si ex causa 9 § Papiniani de mino
ribus lege si quis filios 6. § irritum
de iniusto rupto l. prima et fere per totum ff
qui ad libertatem proclamare licet l. 2 ff si
ingenus esse dicetur ubi pulcra exceptio attac
anectitur l. liberi 7 § primo et per totam l. si
usus fructus est § per totam l. cum pacto 40
de liberali causa l. quedam 14 de penis
l. 5 l. si ministerium 16 Cod. de liberali causa
ubi reditur ratio etatis requisite l. scientis 6
l. ult. Cod. de ingenuis manumissis, § servi 4
institutionum de iure personarum, que servitus sub
lata fuit novela Leonis 59, sed iure nostro re
cipitur in l. 1 titulo 21 partita 4 ego tamen pro
vavilius existimo hodiernis moribus de sui
etudine esse obligatum quamvis aliter videatur senti
re noster Greg. in l. ultima glosa 6. tit. 5 part. 4
quem omnia potius prestringo quam tracto quia in
stat ferie, latius tamen discuciunt Petrus Greg. lib. 4
sintag. cap. 3 n. 8 et lib. 27 cap. 1 n. 2. Bon. et Osuall. lib. 2
cap. 9 litt. N et Cona lib. 2 coment. cap. 1 n. 6. Anto. Fab. in iurisp.
tit. 3 pp. 4 illi 3 et alijs, Valdui ad Quintum Muc. in l. si usus fructus
de lib. causa, sed omnia obtine latissime que preceptor Ramos
in academ. ad hunc § in apendice capitis primi.

iure Regio potest
si cuen di.

UVA.BHSC

22 Ceteros vetustiores modos servitutis iure civili inductæ (veluti si in census veneat, si ad dilectum respondeat, si trans fiberim peregre venum eat, et si qui fuerunt alij) nihil necesse est recensere. quia tantum ex illis deducitur hominem liberum amittere posse libertatem et puniri pœna servitutis: non tamen colligitur hominem liberum ad comercium reduci; quia quando reducitur iam est servus. Sed non omittam casum in quo homo liber ante admissam servitutem comercio subicitur. Scilicet cum pater in extrema egestate constitutus filium sanguinolentum, id est recens natum, et adhuc a matre rubentem (ut exponunt Cuia et Goto. in l. 2 Cod. de patribus qui filios distraxerunt Osual ad Don. lib. 2 Cap. 25 litt. ff. Solorcanus lib. 2 de parricidio Cap. 7 Gaspar Barthius lib. 43 adversariorum Cap. 10, Carranza de partu Cap. 4 sec. 4, Larrea decisione 9 granatensi n. 9 et 12) vendit ut necessitatem sublevet, Paulus lib. 1 sentia. tit. 2. § 1, l. 2 Cod. de patribus qui filios distraxerunt, l. unica Cod. theodosiano eodem tit., Bovadilla lib. 3 politicæ Cap. 3 n. 12. Vel pignori filium dat, quod ei etiam licet in prædicto casu, ut suponitur in l. ult. Cod. theodosiano de alimentis quæ inopes parentes et apud nos expresse sancitur in l. 8 tit. 17 partita 4 docent que Cuia ad sentias pauli ubi proxime et in coment. ad tit. Cod. de patribus qui filios distraxerunt, Molina de primogenis lib. 4 Cap. 5 n. 24 et 25 et facit doctrina addencium ad numerum 15, Solorcanus d. lib. 2 Cap. 7, Hugo grocius de iure beli et pace lib. 2 Cap. 5 § 5 ubi in notis tradit

devendi vio filij.

UVA.BHSC

elegantr huius permissionis rang ex Gornande in epito
me de reb. Gepidarum ijs verbis aut enim secus parentes
faciunt salutem suorum pignorum providentes sacius
deliberant ingenuitatem perire quam vitam: dum miseri
corditer alendus quis venditr, qui moritr si serua
tr.. Ecce quomodo et patri et filio ipsi per hanc
venditionem consulitr patri vt ex cap. ~~filij~~ filij mi
serauilitr aliquid ~~aliquid~~ accipiat: filio ipsi ne
apud egenum patrem fame pereat, sed q. Gornades supo
nit ingenuitatem perire contrarius est. nam hec n perit
per hanc venditionem sed pocius status filij vmbra et
imagine seruitutis tegitr, quare si se filius luat
vel mancipium pro se preueat pristinae ingenuitati
reditr Paulus d. Lib. 1 tit. 2 § 1 d. l. 2 Cod. de patribus
qui fil. distraxerunt vel si per quinquennium emptori
seruiat vt fundat Solorca. Lib. 2 politicae cap. 1 vers. por
que et cap. 4 pag. 82 nouela autem Valentiniani 11
vbi imponitr necessitas resarciendi precium, et hoc
amplius quintam partem precij n fuit sanctio gene
ralis, sed tantum specialitr emissa ad casum funestae
famis, quae illis temporibus per Italiam deseuierat, qu
are ad alias ocasiones n est protahenda vt existi
mo

22 Concessa etiam fuit olim patri potestas dedendi noxae
filium, quem in potestate habebat pro damno, quod alij
dedisset § vlt. inst. de noxalibus actionibus Paulus lib.
2 sentia. tit. 31 § filius familias, quo aludunt con
sulti in l. noxali 33 cum sequent. de noxalibus actionibus

UVA.BHSC

l. 3 § si eum quis 4 de hom. libero exhibendo, l. 5 § penult. l. ex contractibus 49 de obliga. et actio. sed quamuis noxa sæ deditus filius maneret in dominio bonitario illius cui noxam nocuit, si qui de ei adquirebat tamen obitantum adquisiuit ut ex eo damnum sarciri posset, vel alio modo ei satisfecisset Prætor eum cogebat ut noxæ acceptum manumiteret ut docet Papinianus apud Licinum Rufinum in colat. legum Romanarum et Mosaycarum tit. 2 vbi explicat Petrus Piteus. Vnde accepta quali quali libertate aut pocius liberacione manebat ingenuus, ut mihi singulariter prouat Quintilianus lib. 7 inst. oratoria cap. 4 ex quo euinco in hoc exemplo ut in præcedenti obumbrari pocius statum ingenuitatis, quam perimi, de qua noxæ didicione superuacuum est dicius diceptare cum a Iust. abrrogata sit in § vlt. inst. de noxalibus actio, tractant tamen Cuiacius lib. 13 obserua. cap. 9, et lib. 2 definicionum Pap. in l. sanctio 41 de pœnis, Merilus lib. 1 obserua. cap. vlt. et ad quinquagienta decisiones Iust. in l. apud 21 Cod. de furt. Suarez de Mendoza ad leg. Aquil. lib. 2 cap. 2. sec. 3 a numero 36 Pich. et reliqui in d. § vlt.

Præludium 3m de obligacione ædium, a reque et de obligacione naui dissoluta vel dirutis ædibus

23 Paulus noster vel ex se, vel ex sexto Pedio
quem carpit ita in nostro scribit, si navem quam spopondit do
minus dissoluit, et iisdem tabulis compegerit, quia eadem
navis esset, inciperet obligari, postea vero in vers et
navis, vel se explicat, vel patentur Pedium retundit.
inquit enim: et navis si hac mente resoluta est, ut in ali
um usum tabulae destinarentur, tamen et peremptoria prior
navis, et haec alia dicenda est. Sed si reficiendi na
vis causa omnes tabulae refixae sint non dum intercidisse
navis videtur et compositis rursus eadem esse incipit.
Quae verba satis aperta sunt et ex eis mens consulti fa
cile deprehenditur. Idem de aedibus docet ut si deposita
sint tigna ea mente, ut reponantur, aedes videantur esse
quasi deposita sint usque ad aream, liceat postea de iisdem
cementis domus restituatur non eadem sed alia est. Quid
tractatus ad alias disceptationes utilis est, ubi quaeritur an
eadem res sit. Quod confuse in praesenti Paulus tractavit
sed ex professo explicat in l. qui res 98 § aream 8 de solutio.
Fingite promisisse me aream alienam, quae tici erat in
eaque dominium aedificium posuisse, praecium quidem aedi
ficii non debetur, quia tale promissor non spopondit sed praeci
um areae debetur, quia per impositionem aedificii non desinit area esse
in rerum natura, imo et peti potest area et potest solvi eius aesti
matio cum sit area pars maxima aedificii, cui tanquam principa
liori cedit superficies, quam in suo inst. de rerum div. l. 1 § is autem 7 de
superficiebus, quasi aedes alienas promisi, vel navem alienam, et eam dominus
dissoluerit, moxque iisdem tabulis compegerit aedes et navis debentur,
quia non tam extincta fuit obligatio, quam cessavit tantis per

UVA.BHSC

hic non exprimit Paulus, quo consilio dominus nauium di-
soluisset, sed a contrario sensu colligitur ex vers. homini
vbi supponit eodem themate retento, si dominus nauium di-
soluerit vt in alios vsus tabulas conuerteret, deinde muta-
to consilio ex ijsdem restituerit, aliam nauem esset, nec de-
ueri: ergo in casu precedenti locutus fuit quando di-
soluerat eo consilio vt mox ex ijsdem tabulis reficeret. Qui
casus intelligendus est carina nauis integra manente,
l. quod in rerum natura 24 § vlt. de lega. 1.

24 Notemus ergo ex
emplum quo vtitur Paulus, scilicet cum quis promisit na-
uem, aut edes alienas et dominus eas diruit, vel nauem
dissoluit. Hoc in casu obligatio extingitur, propta quidem
rare, quia forma est quae dat esse rei, et mutata forma res
interire censetur, l. Iulia 9. § sed si quis rem 3 ff ad exibendum:
est enim substantia secundum placita stoicorum, quid compos-
itum ex materia et forma; alioquin materiam rem iacentem et in-
ertem appellabant nisi forma accesserit. Seneca epistola 89.
Vnde et iuris cons. qui stoici idem senserunt, vt notat Cuia-
trac. 5 ad Africa. in l. si vsum fructum 36 de vsu fructu ade-
ndus etiam vtilitur iustus lipsius lib. 1 fisiologiae stoicorum dissep-
tatione 4. Vn cum ergo deuitor speciem perenta specie libe-
retur si hoc sine eius facto, aut dolo contigerit, l. quod temi-
hi 5 de rebus credit, l. si ex legati 23, l. qui seruum 62 § sequi-
tur hoc tit. Consequens est vt deuitor corporis perenta forma
liberetur. Cum vtroque modo res intereat, vel mutatione formae,
vel extinctione materiae vt nuper dicebam, et ex iuris ciuilis doctri-
na prouat optime cicero in topicis ad trebacium iuris cons. hijs

v. t. 9. § 3. ad exibendum.

UVA.BHSC

verbis: si ædes hæ corruerint, quarum usus fructus legatus sit, heres restituere non debet, non magis quam servum, si hijs cuius usus fructus legatus esset perijsset. Ecce quomodo arguit ad mutatione formæ ædibus ruentibus ad extinctionem hominis per mortem hunc locum observavit licet non ita expenderit Robertus lib. 4 rerum iudicatarum cap. 8.

25 Si quæratur cur non idem dicendum sit si quis promiserit navem propriam, facile respondetur ideo ipso dissolvente non perimi obligationem, quia navi quamtunvis perempta, perpetuatur obligatio per factum obligati dissolventis, d. l. qui servum 91 § sequitur hoc tit. iuncta l. arbitrio 18 § ult. cum l. sequenti de dolo oportune tamen in præsenti quæritur, si quis obligatus sit ad dandas ædes, vel illas promiserit aut legaverit si aliquo casu ruerint, et sine eius facto, aut culpa, an extinguatur obligatio, ut neque supersit in area, quæ remansit, et sane si vera sunt quæ superius disputavi, dicendum est obligationem extingui: quia si quis rem propriam promiserit et ea sine ipsius facto intereat, obligatio extinguitur: atqui diximus cum stoicis idem esse formam interire ac materiam: ergo pariter extinguetur in hoc casu. Sed iuris consulti in hac quæst. ab apicibus doctrinæ stoicæ abierunt, et utilitatem inspexerunt, quæ est iuris mater ex testimonio Oracij, itaque si magis interest creditoris, ut obligatio extinguatur extincta censetur mutatione formæ vel ut in specie tex. in l. domus 57 de contrah. emp. si emi domum quam stantem putabam, ego et venditor et ita erat de vita tempore contractus, non tenet emptio in area, quia licet hæc sit pars principalior edificij non interest mea ut mihi detur area pro domo. Huic textui iungendi sunt ultra laus

UVA.BHSC

dator a Gotofr. ibi Anto. fau. Lib. 12 Coniec. Cap. 17, Rebar
dus de autoritate prudentum Cap. 3 Cuia. Lib. 10 quæst. Pap.
in l. arboribus §8 eodem tit. ~~Cu~~ Cum multis quos refert Genoa
in Lib. Legum Conciliatarum ad d. l. §7, quod si perfecta iam
emptione domus ruerit sine venditoris culpa area ma
net emptoris, l. venditor 21 in fine de hered. vel ac
tione vend. quia iam sua esse intelligitur cum ad eum periculum
expectet, § cum autem cum simil. inst. de emptio. et vendic.
et ideo quidquid ex re sua superest, suum est l. si servus
14 § vobe surrepto de condic. furtiva, Cuia. in d. l. 36 de
usufruc. Don. Lib. 16 Coment. Cap. 1 vers. de interitu, Coba
rrub. Lib. 1 varia Cap. 2 vers. 5, eadem ratione si domum con
duxi eaque exusta sit sine culpa obligatio conduc
tionis extinguitur, quoniam aliud sine captione con
stitui non potest cum non conduxisse aream, ~~vel~~ sed domum, l.
si quis domum 9 § 1 ff. locati. Per contrarium semel cons
tituta enfiteusi super domum durat licet destructa
sit et ad aream reducatur, l. 2 Cod. de iure enfiteuti
co. quia domini magis interest in aream incumbere, quam
totam ypotecam, aut securitatem amittere, qua ratione si do
mus censui subiecta sit vel ypotecæ aut pignori
obligata et ruerit in ea manet ius pignoris, vel ypotecæ
et postea redintegrata in super nova domo vetus ius ypo
tecæ durat l. domo 21 de pig. actione l. si fundus 16 §
si res 2, l. Paulus 29 § domus 2. l. ult. de pigno. tex
elegans in l. 25 tit. 3 part. 5 ubi Grego et Cobarrub. Lib. 1
Varia Cap. 8 n. 3, in de dubia potest videri gramaticorum doc
trina, quæ dictat constituto ~~aut~~ censu, aut ypoteca

UVA.BHSC

dif.ª in cessione mo len dini

super molendino si id destruatur, et in eadem parte aliud de novo constructum sit, ius ypotecæ extingi, nec illi subici novum molendinum, docent quos refert, et sequitur dominus Salgadus in Laverinto Creditorum 2 parte Cap. 27 n. 50 et sequent.; videbatur enim dicendum ex authoritate superiorum textuum novo molendino vetus ius ypotecæ durare, sed adhuc a recepta pracmaticorum doctrina recedendum est, nec arguere licet ab ædibus ad molendina, quia ædes immobiliter super areis cementis infixis fabricantur, et areæ quia privati iuris sunt recte hypotecæ subiciuntur; molendina vero imponuntur ad ripas super pallis et sudibus quare non sunt accessoria soli tanquam cætera edificia nec si accessoria essent solum possit dici privati iuris, nec hypotecæ subiectum. Ergo vel hac ratione in solo hypoteca non durat, vel quia non cedit edificium molendini solo, arguto ex l. ticium 60 de adquid. re dom. ff. hanc diferenciæ rationem excogitavi ut alius diligenciam exaquam ad meliorem indagandam.

26 Circa legata aliud imp. tenet per amentum adiuvetur in illis quippe ratio interesse considerari non debeat cum sint mere lucrativa et liberalia l. hereditatem 32 ff. mandati l. 2 Cod. de imp. lucrativa descriptione lib. 10: in liberalibus autem nulla stimatio interesse est l. 2 Cod. de evictio. l. ad res donatas 62 de edificio edicto igitur ita decernunt ut non deveantur, ubi mutatio voluntatis perspicitur l. tabernam 7 de instruc. vel. intrum ent. legato: quare si testator domum legatam destruxit et postea aliam eodem loco edificavit interire legatum cen

UVA.BHSC

sent l. si ita 65 § vlt. de lega. 1. l. lana 88 § naue de lega. 3. Cæterum si conbusta sit casu fortuito et area et domus restituta deuetur l. grege 22 in fin. de lega. 1. quia destructio præuet indicium mutatæ voluntatis vel doctè sentit Cuia. tract. 5 ad Africa. in l. qui usufructum 36 de usufructu: quæ in casu fortuito arguit non potest quia ex casibus necessariis aut contingentibus non potest eligi animus mutandi voluntatem arguto ex l. rem legatam 18 de adimendis vel trans. legatis adendi sunt. Cuia in l. ex toto 8 de lega. 3 Don. lib. 8 coment. Cap. 17.

27 Disputauit de edibus aut naua deuitis, quo casu corruerunt. nunc eadem vrbanitate superest quærere quid dicendum sit si non corruerunt omnino sed si ita particulatim refecte fuerunt vt totæ denuo compactæ sint, res est facilis scilicet deueri et ex legato peti posse, cum quia particularis refectio non præuet indicium mutatæ voluntatis. tum quia non mutat formam nec faciem rei et ideo eadem esse censetur l. proponebatur 77 de iudiciis vbi Cotofre. litt. D. Franciscus Cipeus in tractatu Casani obstructo Cap. 12 sel. denus in maridauso lib. 1 Cap. 21 ad fin. noster Bal. lib. 2 illust. trac. 4 Cap. 2. Unde facile exponuntur tex. quia ad hanc speciem pertinent in l. quid in rerum 24 § vlt. l. si ita 65 in fin. de lega. 1 l. quid tamen 10 § 1 et § in nauis 17 Cognitis quibus modis usus fructus amittatur l. qui res 98 § arcam 8 de solutio. et in nostro textu.

28 Succedit nunc disquisitio de deuita aut legata area cui postea superficies imposita

UVA.BHSC

fuit in hac controversia nullus in iure melior locus est
quam Pauli in presenti et in d. § aream quia cum area sit
principalior pars edificij per impositionem superficiei
non extinguitur. Ergo debebitur. Superficies vero non debe
tur quia sola area promissa fuit ergo cum ea prestari non
possit sola consequens est ut eius stimatio debeatur. Quod
si ipse dominus fuit qui aream promisit et in ea per edi
ficavit eodem modo dicendum est superficiem non deveri.
quia per nudam venditionem aut stipulationem area non fuit
facta creditoris ergo neque edificium potuit eius fieri
ex elegans in l. pure § si donavi 2 de doli mali ex
cep. Igitur si creditor totum edificium pecierit ~~exem~~ ex
ceptione doli repelli poterit donec paciatur debitorem
tollere superficiem, l. cum vir 1 2 eodem tit. l. si vir 31 § si vir
2 de donatio. inter. Neque huic rei contrarium est, quod doce
mur in l. servum filij 44 § si areae 4 de lega. 1, et in l.
si areae 39 de lega. 2 scilicet si areae legatae post fac
tum testum imponatur a testatore superficies, et ipsam
et superficiem deveri, quoniam id ex benignitate testato
ris colligitur si heres non probaverit contrariam voluntatem.
maxime quia pro legatario facit documentum quod doce
mur augmentum legati ad eum expectare l. ex toto 8.
de lega. 1 ubi recte notat Dasa, Cuia. ubique Don. lib.
3 coment. cap. 17.

29 De usufructu facilior est disputatio quoniam
consistit in corpore § 1 inst. de usufructu id est in forma
externa quae est eius substantia. Ergo commodo cumque for
ma exterior rei mutetur usus fructus extinguitur l. ser

UVA.BHSC

vitutes 24 § sublatum de servit. l. repetitio § rei mutatione cum § legibus sequent. ff. quomodo usus fructus amittatur l. qui usum fructum 33 de usu fructu iuncto § 1 inst. eodem tit. ff. hec indicasse sufficiat. Lacius tamen tractant et paulo aliter, Vincens Robertus lib. 4 rerum iudicatarum cap. 8 Dua Don et Cuia, iam laudati Anto. Faver. in rationali ad tex. in l. qui exceptionem 40 § de condic. indebiti, et in aliis multis locis ex nuper laudatis, Franciscus Ottomanus illustrium quest. 8 Fruelerus Volumine 1 Elec. disp. 20 thesi 2, Meribius lib. 2 observa. cap. 30, Merenda lib. 4 controversia. cap. 19 Anto. Gomez tomo 1 varia. cap. 12 n. 14 et 16, Rich. in § 1 ex n. 40 inst. de inut. Dominus Velasco in controversiis Sabini et Proculi cap. 63.

Comentarius nostri §

30 Cum igitur iam satis preluserimus ad tractationem materiarum nostri tex. restat ut explicemus illum peculiariter prima regula quam proponit est rem sacram hominem liberum et cetera in stipulatione deduci non posse, et quae ab initio stipulatio inutilis fuit tanquam rei a commercio exemptae ex post facto non convalescere quamvis res sacra incipiat esse profana, vel homo liber in servitutem detrudatur, ratio est facilis, quia quod initio vitiosum est tractu temporis convalescere non potest, l. quod initio 29 de reg. iuris, in qua authores ex hoc textu exemplum sumunt, aliam tamen subtilem reddidit Paulus, quae talis est: eadem est causa liberandi, et obligandi, sed sic est quod si quis ab

UVA.BHSC

in initio utiliter stipulatus fuisset servum et hic aliquo casu sine facto obligati ad libertatem perduceretur, contingeret obligationis dissolutio quia homo liber amplius dari non potest l. is qui alienum 91 l. si servum 91 § 1 hoc tit. l. statu liberum 9 § illud de statu liberis l. si mihi alienum 92 l. qui res 98 § a reg. dissolutio l. inter omnes 46 vers. nec dissimilis defuit quo obligatio quae extingueretur eo ipso quod servus libertatem nactus fuit non potest incipere ab ipso homine libero haec prior regula nullam difficultatem habet nec in ea nunquam unquam Juris. consulti censerunt &c.

31 Sequitur versi. Cultus nec revocatur, ubi 2a extat disceptatio quid dicendum sit si promissus sit servus, et ante datum liber efficiatur et prorsus servus fiat an recidet servitus in oblig.m, qui ab illa per libertatem exemptus fuit, respondet Paulus non revori in obligatum non deberi non redidit rationem in in praesenti d. in l. qui res 98 § a reg. versio nec admissum dissolutionibus amprestat, quoniam per libertatem servi in perpetuum sublata fuit obligatio, non minus quam eius morte, ut proximo numero dicebam l. in perpetuum vero sublata oblig.o amplius revivi cere aut suscitari non potest ut docent Latini nam nobis per tempus non licet omnia tractare Ant. Fab. lib. 18 conject. cap. 19 et de erroribus praematiorum decade 23 errore 10 Cuiac. lib. 22 observat cap. 30 Fornelius lib. 2 solutio

UVA.BHSC

Cp. 16 Osuel. ad Don. lib. 18 cp. 17 litt. K.
Dominus Salg. in laberinto Credit. 2 pte cp. 27
exn. 50 et q. cum iterum servus fit alius vi
detur homo esse quam rationem repetivit Paulus in l.
servus 27 § 1 de admendis legatis 32 32
in vers. 1o quo

Unde qui statim sequitur non rededit rationem Paulus
precedentis sententiae d. potius reiicit eam sententiam
adversariorum eiusque rationem. Mens igitur Pauli
est: non rededit in obligationem propter hanc
rationem idest contenenda est ratio sententiae
contrariae: ut uno verbo me explicent haec ratio
est iubentis Cassi et Sexti Pedii, quos
Paulus reiicit. Existimabant ergo se servus
rursus servus fieri de nuovo in obligationem
reddere quoniam dicebant una atque eadem causa
et obligandi et liberandi esset quod aut dari
non posset aut dari posset igitur se liberat
servus per mon. ideoque dari non potest si
iterum detrudatur in servitutem debebit quam
dari potest, deinde a simili aliam rationem
addiscebant: videlicet si navem quam spopondit
Dominus dissolvit, et iisdem tabulis rursus
compegit nobis debet: ergo eodem modo obligatio quae
cessat per manumissionem restituetur per novam
servitutem ac tertius in vers. 1o nam et si navem
tandem et aliam accommodabant similitudinem dicentes si
pullatus hiero centum an foras vini ex certo fundo expectare

UVA.BHSC

deveo donec nascatur, q. si postquam natus fuerit
consumatur sine culpa promissoris iterum expectare
deveo donec nascatur sed per has vices seu vicissitu-
dines cessat, aut valet obligatio: ~~illa~~ q. eodem modo si sti-
puler servum, et postea efficiatur homo liber, et deinde iterum
detrudatur in servitutem per has vices cessavit, et iterum suscita-
bitur obligatio hec sunt tria argumenta Celsij et Pedij a Paulo relata
in vsu. per quo

Nº 33

Paulus vero ~~utilis~~ illis satisfaciat in vsu. sed hec 1º do-
cet hec esse dissimilia a stipulatione servi, q. fit liber et mox
iterum in servitutem redducitur. ad q. suadendum supponit adeo
esse inutilem hominis liberi stipulationem ab initio, ut nec
valeat ita concepta, cum homo liber fiat servus, aut res
sacra fiat profana; quambis alioquin vicia stipu-
lationum soleant cessare, si sub hac conditione concipian-
tur. Argumento ex textu in l. in tempus 62 de hered.
instit. iuncta l. existimo 6 et de contrahenda empt.
et l. existimo 9 de hoc tit. ratio autem huius sententie est ele-
gans q. stipulatio omnis inutilis est cum continet im-
possibilitatem l. impossibilis 7 hoc tit. cum ~~sequenti~~ mili-
bus. sed illa conditio si homo liber fiat servus, aut res
sacra fiat profana censetur impossibilis, q. casus, adver-
saque fortuna spectari non debet, de quo aliqua notat
Barbosa axiomate 24. nº 2. q. stipulatio quae
ex se inutilis est per illam conditionem non potest utilis fieri, hec usque
ad versiculum vini et in vsu. ma. de his relatis

Nº 34

His suppositis
incipiamus satisfacere argumentis contrariae sententiae mente consue-
ti, nostrae methodum sequentes non obstat primum, q. licet verum
sit esse causam obligandi quod res dari possit et liberandi quod dari non

UVA.BHSC

possit

Posit tn. verum n. e. hominem liberum si iterum fiat servus
modo obligatio recidere, quia obstat ~~[illegible]~~ suis regula expo-
sita sup. n. 31 in perpetuum sublata obligatio n.
posse amplius suscitari: doctrina vero celsi et Sedis tam
tum procedit quando obligatio cessat propter aliquod accidens, n. vero quod om-
nimodo tollitur. n. obstat secundum quia n. e. difficile nisi
supponamus ~~[illegible]~~ dominum navis dissolvisse eam
ente ut in alias usus tabulas converteret quo casu
tollitur obligatio, et falsum est dicere hominem suscita-
ri si iterum compingatur, quamvis ex ijsdem tabulis
de quo multa diximus praeludio 3. tandem n. obstat
tertium argutum quoniam cum amforas vini ex certo fun-
do stipulamur n. stipulamur corpus aut speciem
sed genus quod functionem recipit, et potest hoc vel illud
dari et semper est idem genus l. 28 apellata et § mu-
tuidatio de rebus credit et ideo in illa stipulatione
tacite tempus continetur donec nascatur l. quod in rerum 24 de
legat. 2, l. interdum 73 hoc tit: vel si sine culpa promi-
soris perierit postquam natum fuit expectatur donec
iterum nascatur l. legatum 17 § 1 de annuis legatis, l.
lucius 12 de aliment. legatis, quare per illas vices n.
tollitur obligatio sed cessat servus vero certa specie contine-
tur quare si manumittatur interit omnino obligatio
itaque tota differentia ratio in eo consistit quod obliga-
tio cesset quod sublata sit, quae cessat potest redire, quae
sublata est n. potest suscitari, exposui tex. secutus
Pfocium et Feodor. ~~[illegible]~~ Valsamo in homo canone tit. 2
pag. 92 et sequent. Alveric. Cumanum Quaren. et Ava-
hic et alias antecessores melioris notae

UVA.BHSC

Sed aduersus nostram decisionem obs-
35 tat vulgo locus Celsi in l. si chorus 79 § area et § seruus coque
de lega. 3 vbi docet si area (scilicet aliena quae necessario supon-
endum est) legata sit et in ea dominus edificium imposuerit qu-
amuis tunc peti non possit area ipsa, quia in ea cessat obligatio
et ad interesse tantum agitur, tamen si postea diruatur edificium
ipsam aream peti posset hoc nullam dificultatem habet ex nota-
tis supra praeludio 3, postea tamen subdit: seruus coque
legatus, si interim manumittatur et postea seruus factus sit
postea peti potest. Haec pars est sume dificilis et implaca-
uilis. quoniam seruo alieno legato et a domino manumi-
so vel seruo proprio legato et manumiso a testatore omni-
no dissoluitur prima causa legati, et reuocatus in seruitutem
alius homo videtur esse non idem seruus qui prior fuit ut sensit
Paulus contra Celsum disputans in l. seruus 27 § 1 de adi-
mendis legatis et in l. qui res 98 § area de solutio. Ergo non
potest deueri nec peti si post manumissionem rursus in serui-
tutem reuocatus fuit. Sane si censendum est ex bona fide haec
loca nullam concordiam admittunt, sunt enim inter se pugnan-
cia et Celsi, Paulique, quos digladiantes cernimus in
nostro tex. ut agnoscunt Rafael et Cuia. in praesenti
Briso. lib. 2 de solutio. tit. de exemptione a Comercio, Osual.
ad Don. lib. 8 cap. 17 litt. K. Fornerius lib. 2 selectio.
cap. 16 Morla in emporio tit. de legibus quaest. 11 n. 23 Ge-
noba in lib. legum conciliatarum pag. 391 ad finem, Pich. in §
1. inst. de inutilib. n. 28 et sequent. Don. Petrus de Velasco in
Concertatio. iuris cons. ad haec loca, quae ego libens subscribo.

n. final.

Sed vt vo

UVA.BHSC

to academiae nostrae faueamus in qua opere praecium
existimatur desperatissimis et conclamatis locis me-
delam aliquam adiuere. omissa differentia inter legata
et contractus Comenticie excogitata a Jaune, Alcia-
to Dua. et Gifanio hic et ab Osual. ubi proxime quos
reiciunt solide fornerius, Pitn. et Genua supra lauda-
ti. potest n. in subtilitate dici seruo legato et manum-
iso et postea reuocato in seruitutem legatum quidem n.
conualescere ipso iure quia alius homo videtur esse dl. 77
§ 1. Ceterum si dominus qui legauit et manumittendo
ademit ipse fuit qui ex causa ingratitudinis seruum
reuocauit in seruitutem, peti potest ut inquit Celsus
in dl. 79 § vlt. Quae verba ut existimo non sigant le-
gatum ipso iure conualescere. sed peti hominem posse
posse ad legatum experiri legatarium: aduersus quem
si heres excipiat n. deueri quia alius homo consetresse:
replicauit legatarius de redintegrata voluntate a
testatore. rem que cum effectu obtinebit si prouaberit
dominum reuocantem libertum in seruitutem habuisse
animum redintegrandi legatum l. cum seruus 15 de a-
dimendis legatis. Veluti si cum prius seruus dice-
retur Pamfilus et manumissus Lucius coepit appella-
ri, deinde reuocatus in seruitutem iterum Pamfili
nomen ei imposuit indicium est restauratae volunta-
tis argumento ex l. filiae 28 § 1 de condic. et demonst. quo
prouato vtrumque dici potest primum legatum
non conualescere quia alius videtur homo esse et ser-
uum peti posse tamen instauratae veteris voluntatis.
Sed sensit licet confuse Accurs. in d. § vlt. verbo pe-
ti potest quem secuntur Bartolus Albericus et Odo-
fredus ibi, Gaso hic n. 11, Dua. in l. si ex toto de lega-
tis 1. quibus finitur hic lex. vtinam in

UVA.BHSC

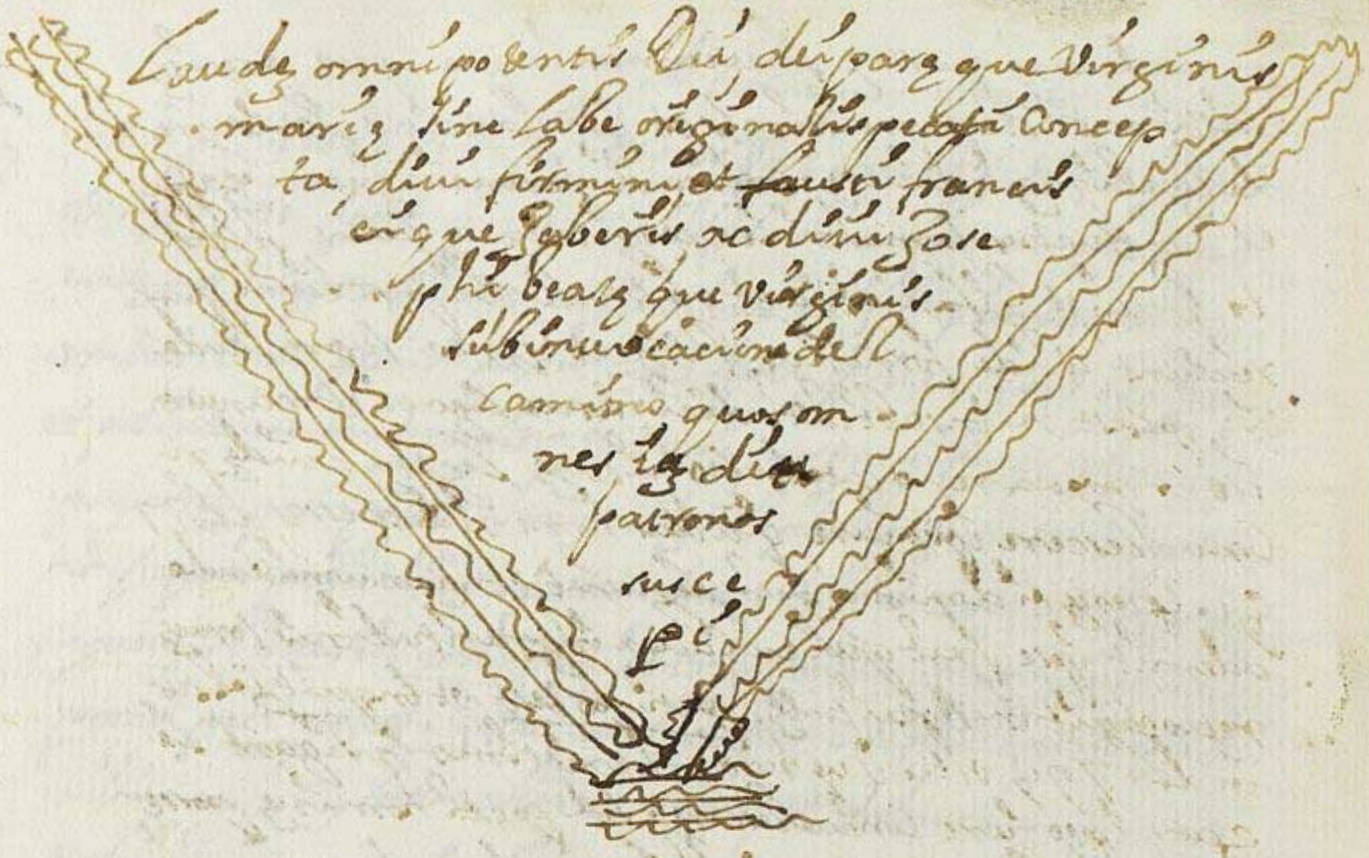

Laudem omnipotentis Dei, deiparæque Virginis
mariæ sine labe originalis peccati concep
ta, divi firmini et fausti francis
ci que Zaberis ac divi Jose
phi beatæ que virginis
sub invocacione del
camino quos om
nes iam diu
patronos
susce
pi

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA-BHSC